Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Електронний журнал

№ 2

лютий 2016

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця

№ 2

Лютий 2016

Електронний журнал

Виходить раз на місяць

Засновник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Видавець – ФОП Лібуркіна Л. М.
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу

Затверджено на засіданні вченої ради університету протокол № 7 від 15.02.2016 р.

Періодичність – щомісяця
Мова видання – українська, російська, англійська, французька, німецька

Засновано в січні 2015 року згідно з рішенням вченої ради

Редакційна колегія
Пономаренко В. С. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ (головний редактор)

Афанасьєв М. В. – канд. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Внукова Н. М. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Гонтарева І. В. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця ***(науковий редактор)***
Гриньова В. М. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Дікань Л. В. – канд. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Дороніна М. С. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Дорохов О. В. – канд. техн. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Іванов Ю. Б. – докт. екон. наук, професор Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Кизим М. О. – докт. екон. наук, професор Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Клебанова Т. С. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Малярець Л. М. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Назарова Г. В. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Орлов П. А. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Пилипенко А. А. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця ***(заступник головного редактора)***
Попов О. Є. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Пушкар О. І. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Ястремська О. М. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Поштова адреса засновника:

61166, Україна, м. Харків, пр. Науки, 9а, ***Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця***

Головний редактор – ***Пономаренко В. С.*** *Конт. телефон: (057)702-03-04*

Поштова адреса редакції:
61166, Україна, м. Харків,
пров. Інженерний, 1а, 1 під'їзд
Тел.: *(057)702-07-38, 702-07-28*
E-mail: *vydav@hneu.edu.ua*

Поштова адреса видавця:
61001, Україна, м. Харків, а/с 870

Відповідальність за достовірність фактів, дат, назв, імен, прізвищ, цифрових даних, які наводяться, несуть автори статей.
Рішення про розміщення статті приймає редакційна колегія. У текст статті без узгодження з автором можуть бути внесені редакційні виправлення або скорочення.
Редакція залишає за собою право їх опублікування у вигляді коротких повідомлень і рефератів.

У разі копіювання чи передрукування матеріалів посилання на електронний журнал обов'язкове.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи ДК № 4853 від 20.02.2015 р.

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2016

ЗМІСТ

Агеичева М. А. Оптимизация работы интернет-магазина
по производству новогодних подарочных наборов....13

Арзуманова К. Е. Проблема визначення дебіторської
заборгованості та шляхи її повернення 16

Артекова Т. О. Особливості розвитку видавничої справи в Україні....18

Ахмедова Л. А. Оптимизация плана производства эксклюзивных
подарочных букетов фирмой «Sunrose» 21

Базаров А. М. Організація облікового процесу
на підприємствах України....24

Балабанова І. О. Особливості візуальних редакторів
для створення мультимедійних посібників 26

Батура М. В. Організація та нормування праці
на підприємствах України....28

Безкоровайна О. О. Особливості відображення фінансового
результату операційної діяльності відповідно до МСБО та П(С)БО 31

Беликов М. П. Применение теории игр для выбора стратегии
выпуска сезонной продукции ООО «Мангуст» 33

Берестова А. С. Організація автоматизованого
обліку виробничих запасів 36

Бобришева М. М. Проблеми вибору підходу до управління
витратами підприємства 38

Богданчук О. Л. Удосконалення організації обліку та контролю
за використанням виробничих запасів....41

Бурлака С. М. Облік виробничих запасів: актуальні питання
та напрями їх вирішення 44

Васильева А. О. Оптимизация плана производства колбасных изделий
предприятием ООО «Мясная фабрика «Фаворит плюс»....46

Васильєва Т. В. Формування та розвиток рекламного ринку
в Україні 49

Верелюсова Н. Є. Удосконалення обліку й аудиту розрахунків
за зобов'язаннями....51

Вернигор Є. В. Шляхи вдосконалення організації обліку
оплати праці на підприємстві 53

Водолазський З. В. Оптимізація плану виробництва автопокришок
для легкових автомобілей підприємством «Continental» 55

Воротинцева Р. В. Проблеми фінансування малого бізнесу в Україні 58

Воротинцева Р. В. Особливості застосування єдиної тарифної сітки 61

Воротинцева Р. В. Особливості відображення в обліку
грошових документів 63

Глухова Т. В. Ключові аспекти відображення трансакційних витрат у бухгалтерському обліку 66

Гнедая Е. В. Оптимизация плана производства подарочных наборов компанией «Букет-бутик» 68

Гогой І. Ю. Управління витратами з оплати праці в аграрному секторі економіки 71

Голубцова Я. К. Сучасні проблеми фіскальної політики в Україні 73

Гончаренко А. В. Оптимізація плану виробництва охолоджуючих чаїв ТМ «Nestea» 75

Грида М. О. Проблема безробіття в Україні 78

Гринченко А. А. Проблемы инвестирования в сферу альтернативной энергетики Украины в современных условиях 81

Гринченко А. А., Коваленко А. В. Особенности развития малого и среднего бизнеса в Украине 84

Гринченко А. А. Оптимизация плана производства продукции предприятием «Кременчугский гормолокозавод» 86

Грицан О. В. Переваги об'єднання співвласників багатоквартирного будинку перед житлово-комунальним господарством 89

Грищук К. В. Управління витратами сільськогосподарських підприємств 91

Грошова Т. В. Фінансове забезпечення бюджетних установ і шляхи його вдосконалення 93

Грошова Т. В. Порівняльний аналіз ставок ПДВ в Україні та за кордоном 96

Грузіна І. В. Особливості використання розрахункових документів у процесі безготівкових розрахунків 99

Грыда М. А. Оптимизация работы предприятия по производству туши для ресниц 101

Гужва А. В. Особливості бюджетного планування діяльності підприємств в Україні 104

Давидова М. О. Внутрішній аудит системи управління корпоративною культурою підприємства 106

Деркач Я. Ю. Переваги та проблеми застосування спрощеної системи оподаткування малого бізнесу в Україні 107

Дерюжко В. О. Визначення впливу видатків на освіту в Україні 109

Диченко А. А. Оптимизация плана производства ювелирных изделий предприятием ООО «Брюс» 112

Діденко А. С. Особливості амортизаційної політики на вітчизняних підприємствах 114

Діденко Ю. О. Проблеми діяльності кадрових агентств в Україні 117

Довженко Ю. С. Розвиток бухгалтерського обліку в Україні 119

Dremliuga D. O. Classical paradoxes of probability theory 122

Drobotenko K. S. Probability theory in our life 124

Дуброва Т. В. Нормування праці як фактор ефективного стратегічного внутрішньофірмового планування 127

Дугінова І. О. Проблеми оцінювання готової продукції 129

Дулімова К. О. Особливості організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві 131

Есман А. О. Загальна характеристика видів обліку та їх значення за сучасних умов 134

Єпіхіна О. О. Економічна сутність методів організації обліку 136

Єфремова О. О. Особливості природного руху населення в Харківській області 138

Жихарева Т. С. Оптимизация плана производства холодного чая компанией «Lipton» 140

Захарова А. С. Порівняльний аналіз систем бухгалтерського обліку в Україні та країнах Європейського Союзу 143

Звягінцев П. А. Особливості механічного руху населення в Україні 145

Зимина А. В. Проблемы и перспективы развития малого предпринимательства в Украине 147

Зимина А. В. Особенности начисления заработной платы работникам учреждений образования 150

Зіміна А. В. Особливості оцінювання фінансових інвестицій залежно від їх виду 152

Зілінська А. С. Особливості визначення поняття «організація бухгалтерського обліку» 155

Зімена В. О. Вплив тіньового сектора економік країн, що розвиваються, на світову економіку 156

Зуєнко М. О. Амортизаційна політика як ключовий елемент управління технічними ресурсами підприємства 159

Калашник О. О. Ефективність запровадження гейміфікації як сучасного методу мотивації персоналу на вітчизняних підприємствах 161

Кальницька В. В. Мотиваційний вплив на персонал рекламної компанії 163

Карасьов Б. О. Удосконалення обліку розрахунків з оплати праці 165

Катіба В. В. Етапи формування та сучасні проблеми розвитку банківської системи України 167

Катькало І. В. Значення нормування праці в системі управління промисловим підприємством 170

Кац А. С. Мотивация персонала управлений Пенсионного фонда Украины 172

Квашніна К. С. Особливості обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів 175

Клебановская А. С. Оптимизация транспортировки винной продукции отечественных предприятий за границу 177

Ковалёва М. О. Методы оценки запасов при выбытии 179

Ковалівська О. О. Удосконалення обліку дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві 182

Коваленко А. В. Оптимизация плана производства продукции компанией «Yves Rocher» 184

Кожемякина А. Д. Оптимизация деятельности швейного предприятия 186

Козирєва К. Проблеми зайнятості сільської молоді 188

Колєснік Ю. Л. Проблеми використання кадрового аудиту на вітчизняних підприємствах 190

Колмикова О. І. Дослідження сутності собівартості та її видів 192

Колычева А. А. Оптимизация плана производства основных блюд в университетской столовой 194

Кононова А. М. Особливості автоматизації бухгалтерського обліку на підприємстві 197

Короткова А. В. Особливості спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні 200

Костенко В. М. Особливості формування собівартості сільськогосподарської продукції 203

Кравченко А. В. Сущность материальной ответственности работников 206

Кравчук І. О. Особливості оцінювання незавершеного виробництва 208

Кріпкий А. Ю. Проблеми здійснення детективної діяльності в Україні 210

Крокосенко В. В. Особености организации и учета торговли через Интернет 212

Крячко В. С. Класифікація прибутку підприємства: економічний та обліковий аспекти 214

Кужель А. Анализ соотношения спроса и предложения на рынке труда Украины 217

Кужель А. Е. Оптимизация плана производства хлебобулочных изделий предприятием ООО «Кулиничевский хлебозавод» 219

Кулишенко А. А. Оптимизация объемов продаж круп в Украине 222

Курило А. В. Обґрунтування вибору методу оцінювання вибуття запасів 224

Куренкова А. А. Оптимизация плана производства детского питания на заводе «Агуша» 226

Кучер А. О. Особливості обліку власного капіталу в сільськогосподарських організаціях 229

Левченко М. М. Реалізація функцій заробітної плати через організацію обліку оплати праці і 231

Легостаев Ю. В. Оптимизация плана производства подарочных наборов конфет предприятием ROSHEN 234

Лисичкіна А. О. Особливості розвитку банківської системи України 236

Литвинов В. К. Брендирование секторов национальной экономики 239

Литвинова Л. В. Теоретичні основи організації оплати праці на промисловому підприємстві 242

Лихольот Т. О. Проблеми ефективності використання асигнувань у бюджетних установах 244

Ліщенко Ю. О. Особливості застосування моделі маркетинг-міксу в сфері послуг 247

Лопоносова К. А. Система управления оборотными активами как часть общей финансовой стратегии предприятия 249

Любовецкая В. С. Влияние миграционных процессов на трудовые ресурсы Украины 252

Макарова Д. С. Оптимизация плана выпуска полуфабрикатной продукции фирмой «Геркулес» 255

Максимова Т. Д. Інвентаризація програмного забезпечення 258

Малыгина Е. Ю. Оптимизация плана производства галантерейных изделий предприятием «Wallaby» 260

Малыгина Е. Особенности внедрения франчайзинга на украинских предприятиях 263

Марченко В. В. Системи та моделі управління запасами підприємства 266

Масіч А. С. Принципи бухгалтерського обліку в Україні та за кордоном 269

Матосова В. А. Принципи бухгалтерського обліку та звітності: практика застосування 271

Мельник І. В. Державний борг та його вплив на економіку України 273

Metelsky D. E. Chance or regularity: probability theory in everyday life 276

Мілінтеєва Р. Є. Особливості створення резерву сумнівних боргів на підприємстві 278

Мілінтеєва Р. Є. Особливості обліку продуктів харчування в бюджетних установах....281

Милинтеева Р. Е. Усовершенствование организации учета производственных запасов малого предприятия 283

Мокрицкий И. Оптимизация плана производства мучных изделий в кафетерии 286

Морозова Г. А. Порядок здійснення розрахунків із іноземною валютою та їх відображення в обліку 288

Морозова К. А. Власний капітал підприємства: економічний зміст, структура й особливості обліку....291

Назаренко О. О. Роль аудиту персоналу в системі управління підприємством....293

Некрасова О. І. Сучасні проблеми розвитку бухгалтерського обліку в Україні та шляхи їх вирішення 296

Нікіфорова А. О. Дослідження сутності витрат підприємства 298

Новосєльцева В. І. Оптимізація плану виробництва соків підприємством «Sandora» 300

Овсянникова І. І. Міжнародна торгівля послугами 303

Омельченко А. Ю. Логічна структура бухгалтерського обліку як сфери наукового пізнання....308

Омельчук Е. П. Оптимизация плана производства предприятий консервной промышленности на примере Харьковского ООО «АЛГ-ГРУПП» 310

Ореховский О. В. Оптимизация плана производства продукции компании «Dymatize» 312

Отрощенко Є. В. Особливості облікового відображення заборгованості дебіторів підприємства 315

Охман А. Ф. Облік витрат виробництва суб'єктів малого підприємництва....317

Панченко А. С. Оптимизация плана производства продукции по уходу за волосами ТМ «Pantene Pro-V» 320

Пилипенко К. Ю. Проблемы развития мирового рынка труда 322

Піскун О. О. Особливості організації обліку основних засобів і напрями його вдосконалення....325

Підкопай М. О. Особливості організації обліку та формування власного капіталу малого підприємства....327

Підрепний П. О. Організація діяльності агенства нерухомості в Україні 330

Плюсніна Н. В. Основні проблеми формування облікової політики на підприємствах України....332

Погребняк А. В. Аутстафінг як метод управління персоналом 334

Подсевалова А. В. Оптимизация плана перевозки кондитерской продукции корпорации ROSHEN в европейские и азиатские страны 337

Подсевалова А. В. Интеграция Украины в международную экономическую систему, мировое хозяйство 339

Позовна Н. В. Сучасний стан та обліково-аналітичні аспекти банківського кредитування підприємств України 343

Половінченко Н. О.Автоматизація та її роль у видавничих процесах 346

Польнікова А. О. Особливості обчислення, оподаткування й обліку заробітної плати на підприємстві 348

Полякова Н. А. Оптимизация плана производства сувенирных наборов конфет кондитерской корпорацией «Бисквит-Шоколад» 350

Полякова Н. А. Недобросовестная конкуренция в Украине, ее виды, методы и пути преодоления 353

Помазан А. В. Оптимізація обліку розрахункових операцій на малих підприємствах 355

Помазан А. В. Проблеми відображення в обліку переоцінювання основних засобів 357

Пономаренко О.К. Адміністративні й облікові аспекти оподаткування прибутку підприємств в Україні 360

Попова И. С. Особенности налоговой системы Франции 363

Прокопенко Д. А. Формування кредитної політики як механізму управління оборотним капіталом 365

Пятак В. В. Стимулювання праці на підприємствах України 368

Рагимов Мигдар Заур оглы. Государственная поддержка и защита отечественного товаропроизводителя 370

Решетняк Д. О. Визначення факторів впливу на обсяги прямих інвестицій в економіку України 372

Роговець І. С. Аутсорсинг персоналу та перспективи його запровадження в Україні 374

Рубан В. В. Зарубежный опыт государственной поддержки малого предпринимательства 377

Рубан В. В. Особливості обліку необоротних активів бюджетних установ 379

Руденко О. В. Проблеми обліку доходів і фінансових результатів на сільськогосподарських підриємствах 381

Саєнко В. А. Особливості створення туристичного продукту 384

Саєнко В. А. Перспективи розвитку сільського туризму в Харківській області 386

Свірідова К. Д. Особливості бухгалтерського обліку
на підприємствах малого бізнесу 389

Світлична О. С. Проблемні питання організації облікової
політики на сучасному підприємстві 391

Сименко Ю. О. Особливості обліку товарів
на підприємствах малого бізнесу 393

Сименко Ю. О. Визначення виробничої собівартості
продукції 395

Сіра Д. Оптимізація плану виробництва засобів
з догляду за волоссям ТМ «Yves Rocher» 397

Сирадоєва А. О. Відображення в обліку закордонних відряджень 400

Скидан І. О. Особливості обігу електронних грошей
в Україні 402

Скібіна К. К. Порядок визначення податку на прибуток
вітчизняних підприємств 405

Скобло Е. О. Оптимізація плану виробництва морозива
підприємством ТМ «Рудь» 407

Сосновик Ю. Ю. Особливості калькулювання виробничої
собівартості сільськогосподарської продукції 409

Софеніна П. С. Державне регулювання
фінансового обліку в Україні 412

Стельмах А. О. Анализ олигополистического рынка
мобильной связи в Украине 415

Стеценко О. О. Теоретичні основи організації бухгалтерського
обліку на підприємстві 417

Стешкіна Н. В. Удосконалення обліку розрахунків
із покупцями та замовниками 419

Сулейманова А. Г. Оптимизация плана перевозки продукции
бытовой химии 422

Супрунюк І. О. Засоби автоматизації бухгалтерського
обліку в Україні 425

Тамара Н. В. Сутність обліку фінансових інвестицій
на підприємстві 427

Тамашаева Б. Х. Учет и отчетность в экономике
Туркменистана 430

Тарусина Е. С. Оптимизация плана производства продукции
предприятием ТМ «Чугуев-Продукт» 432

Татарінова К. Є. Методичні підходи до облікового
оцінювання земельних ресурсів 435

Теличко Б. І. Управлінський аудит як метод оцінювання системи
управління підприємством 436

Ткаленко Н. Вплив інфляційних процесів на економіку України 438

Токарева А. В. Використання методології IDEF0
в моделюванні процесу нормування праці на підприємстві 441

Турлапов В. В. Особливості ведення бухгалтерського обліку
на малому підприємстві 444

Тишкевич С. С. Залежність макроекономічних показників
від кредитів міжнародних валютно-фінансових організацій 446

Хамракулов Н. Х. Система планирования инновационно-
инвестиционного развития экономики Туркменистана 449

Харковська В. В. Теоретичні засади обліку основних засобів 451

Ходирєв Д. В. Адаптація бухгалтерського обліку
до вимог стратегічного управління підприємством 454

Kholod V. A. The impact of the development of information
technologies in the old conceptual views of mathematical
statistics 457

Хомюк А. В. Необхідність відображення в фінансовій
звітності інформації про ефективність використання основних засобів 459

Хричікова М. О. Підвищення ефективності діяльності
благодійних організацій 461

Хусаїнова Г. М. Витрати як складова інформаційних
потреб системи управління 463

Чепурний А. С. Технологія обліку доходів від операційної
діяльності підприємства 466

Чуйков І. О. Особливості оцінювання та обліку фінансових
інвестицій в Україні 468

Чупаєва Т. В. Проблеми визначення фінансових
результатів на підприємстві 471

Шабатько Л. М. Вплив нормування праці на встановлення
розмірів матеріального заохочення працівників 473

Шамли К. А. Оптимизация плана перевозки продукции
предприятия ООО «Пирана» 476

Шеврекука С. Проблема выбора метода оценки выбытия
производственных запасов 479

Шевченко О. А. Особливості формування облікової
політики як складової організації бухгалтерського обліку
фінансових результатів на торговельних підприємствах 482

Шевченко Ю. І. Роль банківського кредитування
у розвитку малого бізнесу в Україні 484

Шевченко Ю. І. Проблеми та перспективи фінансування
вищих навчальних закладів України 487

Ширяєва Ю. Оптимізація плану виробництва
шоколадних виробів підприємством ТМ «Milka» 489

Ширяева Ю., Дмитриев Г. Проблемы трансформации
предприятия в транснациональную корпорацию 492

Шупікова Н. М. Актуальні питання організації
обліку запасів 495

Шупікова Н. М. Сутність обліково-економічної
категорії «витрати» 497

Юлдашева М. Б. Монетарная политика государства
в условиях реформирования экономики Туркменистана 500

ОПТИМИЗАЦИЯ РАБОТЫ ИНТЕРНЕТ-МАГАЗИНА ПО ПРОИЗВОДСТВУ НОВОГОДНИХ ПОДАРОЧНЫХ НАБОРОВ

УДК 004.738.5:664.144-048.34

Агеичева М. А.

Студент 4 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализированы результаты решения оптимизационной задачи с использованием Microsoft Excel 2013. В качестве примера рассмотрена работа предприятия по изготовлению новогодних подарочных наборов конфет. Представлены результаты решения задачи с использованием реальных данных.*

Ключевые слова: *оптимальный план, симплексный метод, максимизация прибыли.*

Анотація. *Проаналізовано результати вирішення оптимізаційної задачі із застосуванням Microsoft Excel 2013. Як приклад розглянуто роботу підприємства з виготовлення новорічних подарункових наборів цукерок. Подано результати вирішення завдання із застосуванням реальних даних.*

Ключові слова: *оптимальний план, симплексний метод, максимізація прибутку.*

Annotation. *The results of solving an optimization problem using Microsoft Excel 2013. In an example, the work of the enterprise for the production of Christmas gift boxes of chocolates. The results of solving the problem using real data.*

Keywords: *optimal plan, simplex method, profit maximization.*

Вопрос подарка на Новый год и на День Святого Николая всегда будет актуальным. Особенно если это подарок для ребенка, ведь угодить в этом случае сложнее всего. Одни предпочитают машинки, другие любят самолеты, а третьи – книги. Одно известно точно: большинство детей однозначно любят конфеты!

Согласно некоторым неофициальным источникам, наборы конфет являются одним из наиболее популярных подарков на Новый год [1], и большинство родителей планируют приобрести такой подарок своим детям на праздник [2]. Рынок кондитерских изделий в Украине весьма насыщен, он насчитывает более 85 компаний [3]. Перед новогодними праздниками большинство из этих компаний запускают сезонное производство подарочных наборов конфет. В условиях высокой конкуренции производители должны внимательно следить за своим ассортиментом, чтобы оставаться успешными на рынке и максимизировать свою прибыль.

Для достижения этой цели необходимо рассчитать, наборы с какими ингредиентами необходимо производить и в каком количестве. Для проведения расчетов нам нужно знать норму затрат каждого вида сладостей на изготовление одного подарочного набора, а также размер прибыли, получаемой от его реализации.

При решении этой задачи используется универсальный метод линейного программирования – симплексный. Исходными данными послужил ассортимент интернет-магазина «Sweet TradeR», занимающегося реализацией подарочных наборов конфет. Для составления задачи возьмем следующие подарочные наборы: «Подарочный набор в пакете маленький» (набор 1), «Подарочный набор в пакете большой» (набор 2), «Подарочный набор в тубусе» (набор 3), «Подарочный набор с игрушкой-овечкой» (набор 4), «Подарочный набор в коробке» (набор 5) [4].

Для решения задачи используем информацию о запасах ингредиентов для изготовления одного подарочного набора в расчете на один день и о прибыли от реализации определенного набора (табл. 1).

Таблица 1

Исходные данные в расчете на один подарочный набор

Ингредиенты	Набор 1	Набор 2	Набор 3	Набор 4	Набор 5	Запасы
1	2	3	4	5	6	7
Шоколадные с начинкой	3	6	2	4	2	80
Шоколадно-помадные	4	5	3	5	3	50
Молочно-помадные	2	3	2	5	0	38
Желейные	1	4	0	3	1	25
Ирис	2	2	1	2	1	25

© Агеичева М. А., 2016

Окончание табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
Тоффи	3	4	0	3	2	41
Шоколадно-пралиновые	4	5	6	5	1	30
Чупа-Чупс	1	0	0	0	0	15
Зефир в шоколаде	2	2	2	0	0	15
Печенье с начинкой	1	2	4	0	0	22
Птичье молоко	1	1	3	0	0	18
Карамель	1	0	0	0	0	12
Нуга	0	1	0	1	1	43
Шоколад фигурный	1	3	1	1	1	21
Пакет	1	1	0	0	0	20
Игрушка	0	0	0	1	0	15
Тубус	0	0	1	0	0	20
Коробка	0	0	0	0	1	20
Цена за набор, грн	48	98,4	92	120	26, 58	

Обозначим через x_1, x_2, x_3, x_4, x_5 количество подарочных наборов каждого из пяти видов. Поскольку существуют ограничения по количеству имеющихся в наличии ингредиентов, то переменные x_1, x_2, x_3, x_4, x_5 должны удовлетворять системе неравенств:

$$\begin{cases} 3x_1+6x_2+2x_3+4x_4+5x_5 \le 80; \\ 4x_1+5x_2+3x_3+5x_4+3x_5 \le 50; \\ 2x_1+3x_2+2x_3+5x_4 \le 38; \\ x_1+4x_2+3x_4+x_5 \le 25; \\ 2x_1+2x_2+x_3+2x_4+x_5 \le 25; \\ 3x_1+4x_2+3x_4+2x_5 \le 41; \\ 4x_1+5x_2+6x_3+5x_4+x_5 \le 30; \\ x_1 \le 15; \\ 2x_1+2x_2+2x_3 \le 15; \\ x_1+2x_2+4x_3 \le 22; \\ x_1+x_2+3x_3 \le 18; \\ x_1 \le 12; \\ x_1+3x_2+x_3+x_4+x_5 \le 21; \\ x_2+x_4+x_5 \le 43; \\ x_1+x_2 \le 20; \\ x_4 \le 15; \\ x_3 \le 20; \\ x_5 \le 20. \end{cases}$$

Целевая функция этой задачи имеет вид:

$$Z_{max} = 48x_1+98,4x_2+92x_3+120x_4+26,58x_5.$$

Для поиска оптимального плана задачи необходимо использовать надстройку «Поиск решения» программы Microsoft Excel 2013, созданной для работы с электронными таблицами. Построив таблицу с исходными данными и указав необходимые опции в надстройке, мы получим оптимальный план изготовления новогодних подарочных наборов конфет для предприятия «Sweet TradeR».

Анализ результатов показывает, что максимальная дневная прибыль в размере 698 грн 40 коп. может быть получена в результате дневной реализации одного набора «Подарочный набор в пакете большой» стоимостью

98 грн 40 коп. за штуку и пяти наборов «Подарочный набор с игрушкой-овечкой» стоимостью 120 грн за штуку. При этом не будет осуществляться продажа наборов «Подарочный набор в пакете маленький», «Подарочный набор в тубусе», «Подарочный набор в коробке». Полностью будут использованы 3 ресурса из 16.

Составим двойственную задачу и решим ее, чтобы оценить каждый вид ресурсов и оптимизировать их потребление. Целевая функция стремится к минимуму:

$$G(y_{опт}) = 80y_1 + 50y_2 + 38y_3 + 25y_4 + 25y_5 + 41y_6 + 30y_7 + 15y_8 + 15y_9 + \\ + 22y_{10} + 18y_{11} + 12y_{12} + 43y_{13} + 21y_{14} + 20y_{15} + 15y_{16} + 20y_{17} + 20y_{18}.$$

Теперь составим систему ограничений, при этом общая оценка должна быть не меньше, чем цена подарочного набора.

$$\begin{cases} 3y_1 + 4y_2 + 2y_3 + y_4 + 2y_5 + 3y_6 + 4y_7 + y_8 + 2y_9 + y_{10} + y_{11} + y_{12} + y_{13} + y_{15} + y_{16} \geq 48; \\ 6y_1 + 5y_2 + 3y_3 + 4y_4 + 2y_5 + 4y_6 + 5y_7 + 2y_9 + 2y_{10} + y_{11} + y_{13} + 3y_{14} + y_{15} \geq 98{,}4; \\ 2y_1 + 3y_2 + 2y_3 + y_5 + 6y_7 + 2y_9 + 4y_{10} + 3y_{11} + y_{14} + y_{17} \geq 92; \\ 4y_1 + 5y_2 + 5y_3 + 3y_4 + 2y_5 + 3y_6 + 5y_7 + y_{13} + y_{14} \geq 120; \\ 2y_1 + 3y_{42} + y_4 + y_5 + 2y_6 + y_7 + y_{13} + y_{14} + y_{18} \geq 26{,}58. \end{cases}$$

Для решения двойственной задачи используется MS Excel, а именно надстройка «Поиск решений». При исчислении результат получения максимальной прибыли оказался равным результату получения с помощью симплексного метода, что свидетельствует о правильности расчетов:

$$G(y_{опт}) = 2099952 \text{ грн.}$$

Таким образом, месячная прибыль предприятия «Sweet TradeR» от реализации основных подарочных наборов при условии получения максимальной дневной прибыли составит 20952 грн. При этом будут полностью расходоваться такие ресурсы, как молочно-помадные и шоколадно-пралиновые конфеты, а также упаковки-игрушки. Необходимо произвести перерасчеты и снизить покупку остальных 13 ингредиентов или же оптимизировать ценовую политику компании и пересмотреть список ингредиентов, входящих в каждый набор, чтобы сделать оставшиеся три подарочных набора более выгодными для реализации.

Модель оптимизации является важной для предприятий, так как она позволяет организовать производство так, чтобы оно не было убыточным.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Лучший мой подарочек – это… Топ-20 к Новому году! [Электронный ресурс] // Растим детей и блоги с любовью. – Режим доступа : http://www.blogimam.com/2013/11/luchshij-moj-podarochek-eto-rassmotrim-20-variantov/. **2.** Опрос: готовите ли вы детям сладкие подарки на Новый год? [Электронный ресурс] // Доктор. 59.ru. – Режим доступа : http://doctor.59.ru/poll/stat/5060.html. **3.** Новогодние сладкие подарки [Электронный ресурс] // Новогодние подарки оптом. – Режим доступа : http://ngod.com.ua/vse-o-sladostjah/54.html.

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОВЕРНЕННЯ

УДК 658.153

Арзуманова К. Е.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто поняття дебіторської заборгованості та основні причини її виникнення. Проаналізовано можливі шляхи запобігання виникненню дебіторської заборгованості. Запропоновано механізми максимального стягнення наявної заборгованості.*

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, зобов'язання, управління, активи підприємства, боргові вимоги, факторинг.*

Аннотация. *Рассмотрены понятие дебиторской задолженности и основные причины ее возникновения. Проанализированы возможные пути предотвращения возникновения дебиторской задолженности. Предложены механизмы максимального взыскания существующей задолженности.*

Ключевые слова: *дебиторская задолженность, обязательства, управление, активы предприятия, долговые требования, факторинг.*

Annotation. *Consider the concept of accounts receivable and the main reasons for its occurrence. The possible ways to prevent the occurrence of receivables. The mechanisms of the maximum penalty of existing debt.*

Keywords: *receivable, liabilities, management, assets, debt claims, factoring.*

На сучасному етапі розвитку економіки звичайним явищем є наявність занадто великих обсягів дебіторської заборгованості на підприємствах. Щоб управління дебіторською заборгованістю було ефективним, необхідно дослідити її економічну сутність, застосовуючи методи фінансового управління задля досягнення результату.

Сучасні теоретичні та методичні аспекти проблеми формування дебіторської заборгованості висвітлювалися у працях багатьох науковців, які займалися аналізом основних проблем і розробкою шляхів запобігання виникненню дебіторської заборгованості. Зокрема, ці проблеми висвітлено в працях Бланка І., Білика М., Бутинця Ф., Горецької Л., Карбовника А., Лінника В., Стоуна Д., Хітчинга К., Чижевської Л. та ін. Однак невирішеними є питання повернення дебіторської заборгованості підприємству.

Метою написання статті є узагальнення поняття дебіторської заборгованості та визначення можливих шляхів вирішення надмірної заборгованості дебіторів.

Реалізація управлінських функцій на підприємстві зумовлює необхідність вирішення таких завдань, як дослідження економічної сутності дебіторської заборгованості та її виникнення за сучасних умов господарювання.

Дебіторська заборгованість – грошове вираження результату вимушеної або заздалегідь запланованої господарсько-економічної операції кредитного характеру з контрагентами (юридичними або фізичними особами), що мала місце у минулому, борг за неї може бути достовірно визначений, узгоджений із контрагентом та сплачений підприємству у майбутньому, а нині відображений у балансі підприємства як актив [1].

Постійний моніторинг управління дебіторської заборгованості має величезне значення в процесі управління для визначення фінансової стійкості підприємства. Відтак це дозволяє не тільки успішно розподіляти фінансові потоки, а й успішно прогнозувати основні зміни, щоб уникнути великої кількості проблем і підвищити рівень конкурентоспроможності підприємства на сучасному ринку.

Задля всеосяжного розвитку та безперервного функціонування всіх сфер економіки підприємцям необхідно для прийняття рішень отримувати правдиву, неупереджену та достовірну інформацію про фінансовий стан підприємства, особливо про стан дебіторської заборгованості [2].

Існування невеликого обсягу дебіторської заборгованості на підприємствах за ринкових умов вважають об'єктивним явищем у господарському процесі, якщо контрагенти підприємства-кредитора виконують свої договірні фінансові зобов'язання.

Залежно від розміру дебіторської заборгованості, термінів її погашення, а також від того, якою є ймовірність непогашення заборгованості, можна зробити висновок про стан оборотних коштів підприємства та тенденції його розвитку [3].

© Арзуманова К. Е. , 2016

Для визначення напрямів вирішення проблеми зростання дебіторської заборгованості підприємства необхідно виокремити фактори, що спричинили погіршення фінансового стану:

- зовнішні, або загальноекономічні (стан економіки в країні, загальний стан розрахунків, рівень інфляції);
- галузеві (місткість ринку галузі, ступінь його насиченості);
- внутрішні (можливі терміни надання кредиту, кредитна політика підприємства) [4].

Головною метою управління дебіторською заборгованістю за умов економічної кризи є мінімізація її обсягу та строків інкасації боргу.

Бондаренко О. С. вважає, що для управління дебіторською заборгованістю необхідною є розробка заходів щодо скорочення або стягнення простроченої або сумнівної дебіторської заборгованості [5].

У цьому разі можуть бути використані різні методи управління дебіторською заборгованістю. Їх поділяють на групи:

- юридичні – претензійна робота, подавання позову до суду;
- економічні – фінансові санкції, передавання під заставу майна і майнових прав, призупинення постачань продукції;
- психологічні – нагадування із застосуванням телефонного зв'язку, факсу, пошти, ЗМІ, розповсюдження інформації серед суміжних постачальників, що загрожує боржнику втратою іміджу;
- фізичні – арешт майна боржника, здійснюваний органами державної виконавчої служби.

При управлінні дебіторською заборгованістю необхідно застосовувати нові форми її рефінансування, контролювати стан розрахунків із покупцями щодо простроченої заборгованості, орієнтуватися на більше число покупців, стежити за станом дебіторської та кредиторської заборгованості, надавати знижки у разі дострокової оплати.

На світовому ринку і в Україні діє механізм повернення дебіторської заборгованості, що передбачає кілька методів рефінансування.

Факторинг – продаж дебіторської заборгованості на користь факторингової компанії чи банку. Підприємства поступаються правом на одержання грошей згідно із платіжними документами на поставлену продукцію в обмін на негайне одержання основної суми дебіторської заборгованості [6].

Економічною сутністю операції дисконтування є дострокова реалізація векселя держателем банку та переведення комерційного кредиту в банківський. За достроковий платіж банк утримує з номінальної суми векселя певну винагороду на свою користь, тобто оплачує вексель за мінусом знижки.

Форфейтинг – кредитування зовнішньоекономічних операцій у формі викупу в експортера векселів та інших боргових вимог, які акцептовано імпортером. Продавцем вимог за форфейтингом може бути підприємство, що виконало зобов'язання за контрактом і прагне рефінансувати дебіторську заборгованість задля зменшення кредитного ризику та поліпшення ліквідності.

Серед головних відмінностей між форфейтингом і факторингом можна передусім відзначити неможливість регресу щодо продавця при форфейтингу. Крім цього, форфейтингове кредитування є розрахованим на довгострокові (або хоча б середньострокові) контракти і передбачає досить велику суму угоди, у той час як міжнародний факторинг є більш вигідним рішенням для операцій із меншими сумами.

Якщо ж оцінювати привабливість факторингових операцій порівняно з операціями за розрахунками із використанням векселів, то на користь останніх свідчить те, що при укладанні договору про покупку векселів підприємство-продавець отримує у своє розпорядження документ, який можна використовувати в розрахунках з іншими організаціями відразу ж по факту отримання векселя. Водночас факторингові операції можуть залучити підприємство-продавця тим, що у цих операціях гроші надходять продавцю негайно.

Однак високі процентні ставки за користування кредитом порівняно з річними обліковими ставками, за якими відбувається дисконтування векселів, свідчать про те, що при виборі між факторингом та операціями з обліку векселів останні є привабливішими.

Проте очевидно, що безперечною перевагою факторингу є захист від втрат у разі несплати або несвоєчасної сплати дебіторами, а також захист від упущеної вигоди від втрати клієнтів за рахунок неможливості при дефіциті оборотних коштів надавати покупцям конкурентні відстрочки платежу і підтримувати достатній асортимент товарів на складі.

Розглядають такі шляхи подолання великої за розміром дебіторської заборгованості:

- визначення ступеня ризику неуплати рахунків покупцями;
- збільшення кола покупців задля мінімізації втрат від несплати одним або кількома покупцями;
- контроль співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості;

- ведення оперативного контролю за надходженням готівки;
- своєчасне визначення сумнівної заборгованості;
- своєчасне подання платіжних документів;
- припинення договорів із покупцями, які не дотримуються термінів платежів.

Ефективне управління дебіторською заборгованістю має великий вплив на ліквідність підприємства, а відтак і на зміцнення фінансового становища в цілому. Запропоновані засоби повернення дебіторської заборгованості сприятимуть ефективному поверненню заборгованостей та вивільненню грошових сум. Саме тому ефективне управління дебіторською заборгованістю є необхідною умовою успішної діяльності, оскільки воно створює передумови для швидкого розвитку бізнесу та зростання фінансових можливостей підприємства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Тютлікова В. В.

Література: 1. Чорнобривець М. М. Дебіторська заборгованість: сутність та причини виникнення / М. М. Чорнобривець // Європейські перспективи. – 2013. – № 10 (2). – С. 181–185. **2.** Мочерний С. В. Економічна енциклопедія / Відп. ред. С. В. Мочерний. – Київ : Академія, 2000. – 864 с. **3.** Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/. **4.** Білик М. Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств / М. Д. Білик. – Київ : Фінанси України, 2011. – 69 с. **5.** Бондаренко О. С. Сучасні підходи до обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній практиці господарювання / О. С. Бондаренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 18. – С. 36–39. **6.** Шевченко Б. О.Теоретичні аспекти поняття «дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс] / Б. О. Шевченко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Economics/73594.doc.htm.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

УДК 334.723

Артекова Т. О.

Магістрант 1 року навчання
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто стан та особливості розвитку видавничої галузі в Україні за сучасних умов господарювання, а також основні проблеми та недоліки її організації. За результатами досліджень сформовано низку заходів задля підвищення ефективності діяльності видавництв.*

Ключові слова: *видавнича справа, видавництво, видавець, видавнича організація, суб'єкти господарювання.*

Аннотация. *Рассмотрены состояние и особенности развития издательской отрасли в Украине в современных условиях хозяйствования, а также основные проблемы и недостатки ее организации. В результате исследований сформирован перечень мероприятий для повышения эффективности деятельности издательств.*

Ключевые слова: *издательское дело, издательство, издатель, издательская организация, субъекты хозяйствования.*

Annotation. *The state and especially the development of the publishing industry Ukraine in the current economic conditions, as well as key problems and shortcomings of the organization. According to the research formed a series of measures to improve the efficiency of publishers.*

Keywords: *publishing, publisher, publishing organization, business entities.*

© Артекова Т. О., 2016

Розвиток інформаційних технологій є нині неминучою складовою будь-якого суспільства. На сучасному етапі розвитку суспільства частка електронних видань сягнула максимуму. Але видавництво друкованих книг все ще залишається головною ланкою в забезпеченні культурних, духовних та освітніх потреб людини. Відтак належного рівня потребує управління задля якісного забезпечення основних функцій.

Останнім часом багато науковців приділяють увагу питанням перспектив розвитку видавничої справи в Україні, а саме: Афанасенко О., Афонін О., Буряк С., Індутна К., Швайка Л. та ін.

Метою написання статті є аналіз організаційних особливостей створення видавництв за сучасних умов господарювання, аналіз поточного стану галузі, а також висвітлення основних проблем та шляхів їх усунення.

Об'єктом дослідження є видавництва та суб'єкти видавничої діяльності України. Предметом дослідження є процес розвитку видавничої діяльності в Україні за сучасних умов господарювання.

Для видавничої діяльності характерною є висока інформативність. Законодавством України передбачено державне регулювання здійснення видавничої діяльності. В Україні питання функціонування видавничої справи є регульованими низкою нормативно-правових актів. Основними з них є Конституція України [1], Господарський кодекс України [2], Податковий кодекс України [3], Закон України «Про видавничу справу» [4], Закон України «Про інформацію» [5], Закон України «Про авторське право і суміжні права» [6], Закон України «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні» [7].

Згідно із чинним законодавством, видавничу діяльність визначають як організаційно-творчу, господарсько-виробничу діяльність видавців, спрямовану на підготовку і вихід друком видавничої продукції [4].

Видавнича діяльність може здійснюватися за будь-якої організаційної форми, що є передбачуваною законодавством. Суб'єктами видавничої справи є фізичні особи – підприємці, юридичні особи України та іноземних держав [4].

Законодавством України для здійснення обліку діяльності суб'єктів видавничої діяльності запроваджено спеціальний реєстр – Державний реєстр видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції. Реєстрацію здійснюють на підставі виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, що підтверджує їх реєстрацію.

Нині у розвитку видавничої справи в Україні існує низка серйозних проблем. Зокрема, можна виділити серед них зниження попиту на продукцію цього виду через зниження платоспроможності населення та розвиток електронних видань, високу собівартість виробництва через зростання витрат на друк та реалізацію продукції, відсутність заходів задля розвитку цієї галузі та фінансування з боку держави, застарілість обладнання видавництв і друкарень, невідповідність асортиментної політики, значну частку зарубіжних видань на ринку, а також відсутність популяризації видавничої продукції серед молоді.

Державна підтримка книговидавничої справи полягає у наданні пільгового оподаткування видавництвам, що випускають не менше 50 % своєї продукції державною мовою. Так, від сплати ПДВ є звільненими суб'єкти господарювання, що провадять свою діяльність у сфері поставки періодичних видань та книжкової продукції [4].

Але держава має не тільки надавати пільгового статусу оподаткуванню, а й запроваджувати заходи щодо випуску нових суспільно ціннісних видань, а також підтримувати наявні бібліотечні фонди, що перебувають у незадовільному стані через нестачу фінансування та підтримки. Важливим напрямом є створення умов для реалізації творчих потреб письменників.

За статистичними даними можна проаналізувати стан видавничої справи в Україні в динаміці (рис. 1). Аналізованою продукцією є книжкова продукція та брошури, періодичні та продовжувані видання і газети [8].

Як свідчить аналіз, перше місце за кількістю видань посідає книжкова продукція та брошури, але за звітний період кількість видань скоротилася до 21796 друкованих одиниць. У динаміці ця категорія має нестабільні показники впродовж останніх п'яти років та мала максимальне значення в 2013 р. із показником 26323 друкованих одиниць продукції.

Як видно з діаграми, випуск періодичних видань, таких як журнали, експрес-інформація, календарі за звітний 2014 р. сягнув 3121 друкованих одиниць, а випуск газет скоротився до 2129 друкованих одиниць. У динаміці ці категорії мають тенденції до зниження впродовж всього аналізованого періоду. Такі показники є обумовленими передусім тим, що періодичні видання та газети мають незадовільні показники попиту.

Відтак можна сформулювати напрями дій, що сприятимуть покращенню поточного стану видавничої справи.

Основними заходами вирішення проблеми є:

– запровадження активної державної політики стосовно розвитку галузі, передусім сприяння розвитку та фінансування видавничих установ;

– покращення умов для інвестування у видавничу справу для подальшого розвитку діяльності;

– сприяння популяризації видавничої продукції, передусім навчальної та художньої літератури, серед молоді;

Рис. 1. **Динаміка кількості видань друкованої продукції в Україні**

– створення широкої мережі поширення книжкової продукції на всій території України;

– покращення стану бібліотечних фондів, оновлення асортименту та підтримування наявних літературних цінностей;

– здійснювання постійного моніторингу вподобань населення за тематиками книжкової продукції задля забезпечення якісної асортиментної політики.

Аналіз стану видавничої діяльності в Україні за сучасних умов господарювання дозволяє говорити про наявність низки проблем, що мають бути вирішені для успішного функціонування цього виду діяльності. Запорукою подолання проблем є передусім стабільна державна підтримка суб'єктів господарювання, що має забезпечити фінансову стійкість, ефективну видавничу діяльність та збереження основних книжкових фондів держави.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/. **2.** Господарський кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15. **3.** Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **4.** Про видавничу справу [Електронний ресурс] : Закон України від 05.06.1997 № 318/97-ВР. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/anot/318/97. **5.** Про інформацію [Електронний ресурс] : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua /laws/show/2657-12. **6.** Про авторське право і суміжні права [Електронний ресурс] : Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3792-12. **7.** Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 06.03.2003 № 601-IV. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/601-15. **8.** Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА ЭКСКЛЮЗИВНЫХ ПОДАРОЧНЫХ БУКЕТОВ ФИРМОЙ «SUNROSE»

УДК 519.24

Ахмедова Л. А.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены результаты решения оптимизационной задачи производства эксклюзивных подарочных букетов фирмой «SunRose», полученные с использованием Microsoft Excel 2007. Описана процедура построения математической модели задачи. Представлены результаты решения с использованием реальных данных.*

Ключевые слова: *оптимальный план, симплексный метод, максимизация прибыли.*

Анотація. *Розглянуто результати вирішення оптимізаційної задачі виробництва ексклюзивних подарункових букетів фірмою «SunRose», отримані за допомогою Microsoft Excel 2007. Описано процедуру побудови математичної моделі задачі. Подано результати вирішення із застосуванням реальних даних.*

Ключові слова: *оптимальний план, симплексний метод, максимізація прибутку.*

Annotation. *The ways of solving the optimization problem of production of exclusive gift bouquets by «SunRose», obtained using Microsoft Excel 2007. The procedure of constructing a mathematical model of the problem. The solutions of using real data.*

Keywords: *optimal plan, simplex method, profit maximization.*

В настоящее время цветочный бизнес – в первой пятерке всех видов бизнеса в мире. Кроме положительных эмоций, цветочный бизнес приносит серьезную прибыль, даже если заниматься им не слишком масштабно. Каждый владелец цветочного магазина делает все, чтобы покупатели пришли снова за цветами именно к нему. Для этого нужно стремиться, чтобы сервис был на высшем уровне [1].

Для достижения цели необходимо рассчитать, сорта каких цветов следует закупать и в каком количестве. Для проведения расчетов нужно знать норму затрат на каждый вид цветов на изготовление одного подарочного букета, а также размер прибыли, получаемой от его реализации.

При решении этой задачи используют универсальный метод решения задач линейного программирования – симплексный. Исходными данными послужил ассортимент интернет-магазина «SunRose», занимающегося реализацией и доставкой подарочных эксклюзивных букетов. Для составления задачи возьмем следующие подарочные букеты: «Волшебство» (букет 1), «Элегантность» (букет 2), «Ванильное небо» (букет 3), «Очаровательная поляна» (букет 4), «Увертюра» (букет 5) [2].

Чтобы решить задачу, используем информацию о количестве цветов для изготовления одного подарочного букета в расчете на один день, представленную в табл. 1. Приведена также информация о получаемой ежедневной прибыли от реализации определенного букета на предприятии «SunRose».

Таблица 1

Исходные данные в расчете на один подарочный букет

Цветы	Букет 1	Букет 2	Букет 3	Букет 4	Букет 5	Запасы
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
Розы	3	6	2	4	2	80
Альстромерия	4	5	3	5	3	50
Астра	2	3	2	5	0	38
Хризантема	1	4	0	3	1	25
Гербера	2	2	1	2	1	25
Лилия	3	4	0	3	2	41
Нарцисс	4	5	6	4	1	30
Орхидея	1	0	0	0	0	15

© Ахмедова Л. А., 2016

Окончание табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
Пион	2	2	2	0	0	15
Ромашка	1	2	4	0	0	22
Тюльпан	1	1	3	0	0	18
Фрезия	1	0	0	0	0	12
Ирис	0	1	0	1	1	43
Хризантема сантини	1	3	1	1	1	21
Подарочная бумага	1	1	0	0	0	20
Пергаментная бумага	0	0	0	1	0	15
Лента	0	0	1	0	0	20
Декоративные игрушки	0	0	0	0	1	20
Цена за букет, грн	480	520	320	210	150	

x_1, x_2, x_3, x_4, x_5 – обозначения количества подарочных букетов каждого из пяти видов. Учитывая, что существуют ограничения по количеству имеющихся в наличии цветов, переменные должны удовлетворять системе неравенств:

$$\begin{cases} 3x_1+6x_2+2x_3+4x_4+2x_5\le 80, \\ 4x_1+5x_2+3x_3+5x_4+3x_5\le 50, \\ 2x_1+3x_2+2x_3+5x_4\le 38, \\ x_1+4x_2+3x_4+x_5\le 25, \\ 2x_1+2x_2+x_3+2x_4+2x_5\le 25, \\ 3x_1+4x_2+3x_4+2x_5\le 41, \\ 4x_1+5x_2+6x_3+4x_4+x_5\le 30, \\ 2x_1\le 15, \\ 2x_1+2x_2+2x_3\le 15, \\ x_1+2x_2+4x_3\le 22, \\ x_1+x_2+3x_3\le 18, \\ x_1\le 12, \\ x_1+3x_2+x_3+x_4+x_5\le 21, \\ x_2+x_4+x_5\le 43, \\ x_1+x_2\le 20, \\ x_4\le 15, \\ x_1\le 1500, \\ x_3\le 20, \\ x_5\le 20, \\ x_1,x_2,x_3,x_4,x_5\ge 0. \end{cases}$$

Целевая функция задачи имеет вид:

$$Z_{max} = 48x_1 + 52x_2 + 32x_3 + 21x_4 + 15x_5.$$

Чтобы определить оптимальный план задачи, следует воспользоваться надстройкой «Поиск решения» в программе Microsoft Excel 2007. Построив таблицу с имеющимися данными и указав необходимые опции в надстройке, получим оптимальный план изготовления подарочных эксклюзивных букетов для предприятия «SunRose»:

$$X_{опт} = (x_2 = 1; x_4 = 5).$$

При вычислении целевой функции с помощью полученных данных получаем, что

$$Z(X_{опт}) = 1570 \text{ грн.}$$

Анализ результатов показывает, что максимальная дневная прибыль в размере 1570 грн может быть получена в результате дневной реализации одного букета «Элегантность» стоимостью 520 грн и пяти букетов «Очаровательная поляна» стоимостью 210 грн. При этом не будет осуществляться продажа букетов «Волшебство», «Ванильное небо», «Увертюра». Полностью будут использованы 3 ресурса из 16.

Максимальная прибыль за месяц составит 47100 грн, при этом будут полностью расходоваться такие виды цветов, как астры и нарциссы, полностью будет использоваться пергаментная бумага. Необходимо произвести

перерасчеты и снизить покупку остальных 13 сортов цветов или же оптимизировать ценовую политику компании.

Для того чтобы оценить каждый из видов цветов, необходимых для производства букетов, нужно составить двойственную задачу. Двойственные оценки (теневые цены) по каждому виду сырья обозначены $y_1, y_2, y_3..., y_{17}$, они являются стоимостными оценками полезности ресурсов [3]. Общую оценку сырья дает целевая функция:

$$G(x_{опт}) = 80y_1 + 50y_2 + 28y_3 + 25y_4 + 25y_5 + 41y_6 + 30y_7 + 15y_8 + 15y_9 + 22y_{10} + 18y_{11} + 12y_{12} + \\ + 43y_{13} + 21y_{14} + 20y_{15} + 5y_{16} + 20y_{17} + 20y_{18}.$$

Система ограничений подразумевает, что общая оценка по каждому виду продукции должна быть не меньше прибыли, получаемой за один букет.

$$\begin{cases} 3y_1+4y_2+2y_3+1y_4+2y_5+3y_6+4y_7+1y_8+2y_9+1y_{10}+1y_{11}+1y_{12}+1y_{14}+1y_{15} \geq 480, \\ 6y_1+5y_2+3y_3+4y_4+2y_5+4y_6+5y_7+2y_9+2y_{10}+1y_{11}+1y_{13}+3y_{14}+1y_{15} \geq 520, \\ 2y_1+3y_2+2y_3+1y_5+6y_7+2y_9+4y_{10}+3y_{11}+1y_{14}+1y_{17} \geq 320, \\ 2y_1+3y_2+1y_4+1y_5+2y_6+1y_7+1y_{13}+1y_{14}+1y_{18} \geq 150, \\ y_i \geq 0, i=\overline{1;18}. \end{cases}$$

После решения задачи с использованием надстройки Microsoft Excel «Поиск решений» результат, полученный с использованием двойственного метода, подтвердился. Целевая функция имеет вид:

$$G(x_{опт}) = 1570 \text{ грн.}$$

Таким образом, после проведенных исследований создания эксклюзивных подарочных букетов фирмой «SunRose» были получены данные, необходимые для оптимизации производства и получения максимальной прибыли. Результаты свидетельствуют о том, что дневная реализация одного букета «Элегантность» стоимостью 520 грн и пяти букетов «Очаровательная поляна» стоимостью 210 грн приносит дневную максимальную прибыль в размере 1570 грн. Более того, если убрать все виды цветов, которые не используются, из закупки или же создавать из них другие виды букетов, то можно будет получить еще больше прибыли. При составленном оптимальном плане ежемесячная прибыль фирмы «SunRose» составит 47100 грн.

Созданный с применением надстроек Microsoft Excel 2007 план оптимального создания подарочных букетов рекомендован к использованию, поскольку рассчитан план оптимального производства, способствующий повышению эффективности производства.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Цветочный бизнес [Электронный ресурс] // Все о цветах. – Режим доступа : http://floinfo.ru /flo/65.html. **2.** Доставка цветов в Харькове [Электронный ресурс] // SunRose – доставка по Украине и миру. – Режим доступа : http://www.sunrose.com.ua/flowers-delivery-harkov. **3**. Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 154 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

УДК 177.83

Базаров А. М.

Магістрант 1 року навчання
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто організацію бухгалтерського обліку на українських підприємствах, а також методи та принципи його ведення. Запропоновано шляхи вирішення проблем, що виникають у ході ведення обліку.*

Ключові слова: *головний бухгалтер, обліковий процес, бухгалтерський облік, облікова політика.*

Аннотация. *Рассмотрены организация бухгалтерского учета на украинских предприятиях, а также методы и принципы его ведения. Предложены пути решения проблем, возникающих в ходе учета.*

Ключевые слова: *главный бухгалтер, учетный процесс, бухгалтерский учет, учетная политика.*

Annotation. *Considers the accounting organization in Ukrainian enterprises. The methods and principles of accounting, the choice of which is given to the enterprise. Problems encountered in accounting and their solutions.*

Keywords: *chief accountant, accounting process, accounting, accounting policy.*

Нині кожне підприємство зіткається із певними перешкодами у процесі обліку. Розглянемо деякі проблеми та шляхи їх вирішення.

Серед зарубіжних вчених, що зробили вагомий внесок у регулювання бухгалтерського обліку на різних історичних етапах, слід передусім назвати Вернтца В., Форрестера Д., а серед вітчизняних вчених Бородкіна О., Бутинця Ф., Дем'яненка М., Кірейцева Г., Кужельного М., Лінника В., Саблука П., Сопка В.

Метою написання статті є окреслення головних способів організації облікового бухгалтерського процесу на підприємствах.

Об'єктом дослідження є організація облікового процесу на підприємствах України. Предметом дослідження є складнощі, що виникають у ході облікового процесу на підприємстві.

Організація облікового процесу на підприємствах, в установах та організаціях – це система методів, засобів, заходів, що забезпечують оптимальне функціонування та розвиток відповідно до мети, цілей та місії [1]. Обліковий процес може здійснюватися бухгалтерською службою (відділом), централізованою бухгалтерією, спеціальною організацією або позаштатним фахівцем-бухгалтером, самостійно власниками або керівниками [2]. Найбільш ефективним є ведення обліку бухгалтерською службою на чолі із головним бухгалтером. Але якщо підприємство невелике, облік може здійснюватися самим власником або керівником. Бухгалтерський облік фінансово-господарської діяльності великих і середніх підприємств, організацій і установ здійснюють працівники бухгалтерії. Залежно від розподілу облікової праці між головною бухгалтерією, оперативно відокремленими структурними підрозділами підприємства, організації, установи розрізняють дві організаційні форми бухгалтерського обліку:

- централізовану;
- децентралізовану.

При централізованій формі бухгалтерського обліку весь обліковий апарат є зосередженим у центральній бухгалтерії й адміністративно та методологічно є підпорядкованим головному бухгалтеру. При децентралізованій формі бухгалтерського обліку частина облікового апарату бухгалтерії підприємства має місце у складі окремих виробничих підрозділів, є адміністративно підпорядкованою керівникам цих підрозділів, а методологічно – головному бухгалтеру.

Найбільш повною є така структура бухгалтерії, коли працівників розподіляють за функціональними обов'язками по окремих групах:

- обліку фінансово-розрахункових операцій;
- обліку розрахунків;
- матеріального обліку;
- обліку готової продукції та її реалізації;
- обліку основних засобів [3].

© Базаров А. М., 2016

Очолює роботу бухгалтерської служби головний бухгалтер, який у адміністративному відношенні є підпорядкованим безпосередньо керівнику підприємства. Згідно із вимогами Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України» від 16 липня 1999 р. № 996-XIУ головний бухгалтер або особа, якій доручено ведення бухгалтерського обліку підприємства, є зобов'язаним: а) забезпечувати дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку; б) забезпечувати складання та подання у встановлені строки фінансової звітності користувачам зазначеної звітності; в) здійснювати (організовувати) контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій; г) брати участь у оформленні документів, пов'язаних із нестачею, крадіжками та відшкодуванням витрат від нестачі, крадіжки й псування активів підприємства з винних осіб [4].

Крім обов'язків, головному бухгалтеру надані і широкі права. Зокрема, головний бухгалтер має право встановлювати для всіх підрозділів підприємства вимоги щодо порядку оформлення господарських операцій, строків оформлення та подання до бухгалтерії необхідних документів і відомостей виробничими підрозділами та службами підприємства; право затримувати до з'ясування.

Кожне підприємство веде свою облікову політику. Облікова політика – це сукупність обґрунтованих підприємством конкретних методів, форм, техніки ведення й організації бухгалтерського обліку, із урахуванням установлених норм і особливостей діяльності.

До формування облікової політики слід підходити досить виважено, оскільки її, як правило, встановлюють не на один рік [5].

Головною проблемою ведення бухгалтерського обліку є інститути регулювання. Згідно із Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», у державі немає чіткого визначення суб'єкта, який є відповідальним за стан бухгалтерського обліку. Збирає та обробляє фінансову звітність Держкомстат України, визначає методологію бухгалтерського обліку і звітності Міністерство фінансів. У правовому полі ці обмеження закладено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Пропонують кілька шляхів подолання такої невідповідності – від удосконалення роботи наявного регулятора до створення нового регуляторного органу. Нині дуже важливо чітко визначити, який інститут несе головну відповідальність за регулювання бухгалтерського обліку в Україні. Слід внести відповідні корективи до Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Крім того, важливо зазначити необхідність саме державного регулювання бухгалтерського обліку, хоча власник підприємства теж має нести за це відповідальність. Для того, щоб провести реформування, слід, на нашу думку, провести спеціальні дослідження, які б довели доцільність таких змін.

Слід зазначити, що існує можливість розв'язати наявні проблеми шляхом менших змін, наприклад, посиленням правового статусу методологічної ради з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України через розширення її повноважень і певної самостійності функціонування за окремим статутом, а не за Положенням, як нині.

Концептуальними підходами до такого реформування є:

– посилення правового статусу національного регуляторного органу з питань бухгалтерського обліку;

– розширення суб'єктів впливу на бухгалтерську діяльність шляхом участі в регуляторних органах представників галузевих міністерств і професійних бухгалтерських організацій;

– забезпечення відповідальності членів регуляторного органу за формування й дотримання методології бухгалтерського обліку у сферах їх впливу.

Вирішення цих проблем допоможе вдосконалити систему державного регулювання та реформування бухгалтерського обліку, адаптуватися до ринкових змін, міжнародних стандартів та потреб користувачів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Ловінська Л. Г. Уніфікація термінології бухгалтерського обліку в Україні / Л. Г. Ловінська // Фінанси України. – 2006. – № 8. – С. 33–40. **2.** Жук В. М. Актуальні проблеми бухгалтерського обліку і шляхи їх вирішення / В. М. Жук // Фінанси України. – 2009. – № 7. – С. 100–113. **3.** Пархоменко В. М. Проблема регулювання бухгалтерського обліку в Україні / В. М. Пархоменко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 8. – С. 3–20. **4.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **5**. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / В. Г. Швець. – Київ : Знання, 2004. – 447 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВІЗУАЛЬНИХ РЕДАКТОРІВ ДЛЯ СТВОРЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПОСІБНИКІВ

УДК 004.4'272

Балабанова І. О.

Магістрант 2 року навчання
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено проблему залежності засвоєння інформації у процесі користування електронними навчальними посібниками від форми її подання. Запропоновано обґрунтований вибір технологій для створення мультимедійних посібників.*

Ключові слова: *навчальний посібник, HTML5, веб-розробка, WYSIWYG, contenteditable, JavaScript, мультимедіа.*

Аннотация. *Исследована проблема зависимости усвоения информации при пользовании электронными учебными пособиями от формы ее подачи. Предложен обоснованный выбор технологий для создания мультимедийных учебных пособий.*

Ключевые слова: *учебное пособие, HTML5, веб-разработка, WYSIWYG, contenteditable, JavaScript, мультимедиа.*

Annotation. *The problem depending assimilation of information in the use of electronic textbooks on the shape of its submission. A reasonable choice of technologies for multimedia aids.*

Keywords: *tutorial, HTML5, web-development, WYSIWYG, contenteditable, JavaScript, multimedia.*

Сучасні інформаційні технології надають нові можливості для створення підручників і посібників в електронному вигляді, як з точки зору застосування, так і з точки зору реалізації педагогічних та дидактичних прийомів. Тому до електронних підручників і посібників висуваються додаткові вимоги, які неможливо чи дуже складно реалізувати у друкованому виданні, але можна втілити в електронному.

Найголовнішою вимогою є вимога інтерактивності. Під інтерактивним розуміємо електронний посібник, у якому можливі операції з його елементами: маніпуляції з об'єктами, втручання до виконуваних процесів, обмін інформацією між навчальним посібником і тим, хто навчається, – зворотний зв'язок. Інтерактивність є важливим фактором успішності та задоволення у процесі навчання. Елементи інтерактивності ресурсу можна класифікувати за трьома рівнями: початковий, середній та високий. До елементів початкової інтерактивності належать контентно-залежна навігація (перехід від однієї частини тексту чи об'єкта підручника (навчального посібника) до іншої за гіперпосиланнями) та дії із безумовним зворотним зв'язком. Елементи середньої інтерактивності створюють умовні переходи за результатом розумової діяльності. Високий рівень інтерактивності припускає безпосереднє комп'ютерне моделювання студентами об'єктів і процесів із мультимедійним зворотним зв'язком.

Для електронних підручників і навчальних посібників обов'язковою є наявність елементів початкової та середньої інтерактивності. У електронних підручниках та навчальних посібниках мають бути інтерактивні тренувальні вправи, розроблені із застосуванням елементів середньої інтерактивності.

Ще однією вимогою є мультимедійність. Мультимедійність – це поєднання в одному виданні текстової, графічної, звукової, відео- та анімаційної інформації. Засновник дидактики Коменський Я. А. вважає за необхідне наявність дидактичних положень, базованих передусім на сенсуалістичній основі; найголовнішим, з його точки зору, є принцип наочності. З цього принципу він виводить «золоте правило дидактики»: «Нехай буде золотим правилом для тих, хто навчає: все, що тільки можна, подавати для сприймання чуттями: видиме – зором, чутне – слухом, запахи – нюхом, доступне смаку – смаком, доступне на дотик – дотиком. Якщо якісь предмети можна сприйняти одразу кількома чуттями, нехай вони одразу ж і відчуваються кількома чуттями». Таким чином, мультимедійність – це реалізація золотого правила дидактики.

Третьою вимогою до електронних підручників та навчальних посібників є адаптивність. Під адаптивністю навчального посібника слід розуміти можливість автоматичного чи ручного формування (вибору): обсягу в рекомендованому діапазоні, форми (методики) викладання, рівня складності, послідовності вивчення, ступеня наочності, мови навчального матеріалу, що в комплексі забезпечують найкраще пристосування, з точки зору того, хто навчається, відповідно до його психофізіологічних особливостей сприйняття та розумової діяльності для підвищення ефективності вивчення навчального матеріалу [1].

© Балабанова І. О., 2016

Як правило, створенням веб-додатків займаються фахівці в цій галузі. Наприклад, за наявності системи управління сайтом веб-сайт перетворюють на інтерактивне мультимедійне середовище, взаємодіючи з яким навіть некваліфікований персонал може наповнювати сайт вмістом.

Веб-сайти Інтернету, як правило, є оформленими із застосуванням мови гіпертекстової розмітки (HTML). Мова гіпертекстової розмітки є машинною мовою, тобто не призначеною для читання людиною. На вивчення мови гіпертекстової розмітки потрібні трудовитрати і витрати часу на підготовку редакторів і авторів. Крім цього, працювати з ним незручно навіть людині, знайомомій з його синтаксисом. Через це застосовують візуальні редактори [2].

Візуальний редактор, або WYSIWYG (What You See Is What You Get) редактор – це додаток, що дозволяє редагувати інформацію, при цьому відображаючи її у вигляді, максимально наближеному до кінцевого результату. Безсумнівно, найбільш поширеним у побуті прикладом візуального редактора є текстові процесори, такі, як Microsoft Word і LibreOffice.

Відомо, що найкраще засвоюються знання, одержані на практиці. Коли йдеться про знання комп'ютерних наук, лекція може бути нудною та незрозумілою. Саме тому пропонується при створенні присвячених вивчанню мови HTML посібників використовувати елементи візуальних редакторів, адже робота із візуальним редактором дозволить здійснювати щось власноруч, щоб закріпити теоретичні знання, із мінімальним обсягом часу, що минає.

Існує кілька способів реалізації візуальних редакторів. Серед них можна виділити два найбільш поширені: створення такого редактора засобами компільованої мови програмування у середовищі настільних додатків і створення його засобами веб-технологій, для подальшого вбудування у настільний додаток або навіть використання в середовищі веб-браузера.

Сучасною є тенденція використання веб-технологій скрізь, де це можливо та доцільно [3], що передусім зумовлено швидким розвитком технологій. Як ключова технологія Інтернету мова розмітки HTML існує вже стільки, скільки існує Інтернет, і розвивається із розвитком Інтернету. Для перегляду веб-сайтів використовують веб-браузери, чиї розробники, часто конкуруючи між собою, додають до них різні нові можливості та технології. Для того, щоб ці технології розвивалися спільно і підтримувалися основними браузерами, організація під назвою Консорціум Всесвітньої павутини займається розробкою специфікацій мови розмітки. Актуальною нині є версія специфікації HTML5. У п'ятій версії мови, крім ряду нововведень, стандартизовані технології та методики, раніше доступні тільки в деяких із браузерів. Однією з цих технологій є можливість візуального редагування розмітки за допомогою спеціального властивості contenteditable [4].

Саме цю властивість використовують усі сучасні компоненти візуальних редакторів HTML, що можуть вбудовуватися у веб-сторінки (такі компоненти називають бібліотеками) (табл. 1).

Таблиця 1

Підтримка contenteditable різними веб-браузерами

Виробник	Назва браузера	Мінімальна необхідна версія
Mozilla	Firefox	3.5
Mozilla	Firefox for Android	19
Google	Chrome	4
Google	Chrome for Android	25
Google	Android Browser	3
Microsoft	Internet Explorer	5.5
Apple	Safari	3.1
Apple	Safari for iOS	5.0
Opera Foundation	Opera	9
Opera Foundation	Opera Mobile	12

Як видно з таблиці, властивість підтримується усіма поширеними браузерами, що виходили за останні десять років.

Трьома найбільш популярними нині бібліотеками для створення візуальних редакторів на веб-сторінках можна вважати TinyMCE, CKEditor та Quill.

TinyMCE (англ. Tiny Moxiecode Content Editor) – платформонезалежний HTML WYSIWYG редактор на основі JavaScript. До основних характеристик програми належать підтримка тем і шаблонів, мовна підтримка, можливість підключення модулів (плагінів) і тонкого налаштування «під себе». Є широко використовуваним у різних системах управління вмістом (CMS), таких як WordPress [5].

CKEditor – відкритий WYSIWYG-редактор, що може бути використаний на веб-сторінках. До версії 3.0 носив назву FCKeditor («FCK» від імені людини, що створила редактора, Frederico Caldeira Knabben), але змінив назву, щоб не асоціюватися із поширеним у англійській лайливим словом. Особливістю редактора можна вважати малий розмір.

Quill – відносно новий візуальний редактор HTML, що тільки починає набувати популярності. Редактор має всі очікувані від подібної бібліотеки функції. Його особливістю є відсутність «спадщини минулого», старого коду, який змушені підтримувати автори більш давніх редакторів.

Після розробки такий додаток може бути поширений як у вигляді набору HTML і супутніх файлів, так і скомпільований та вбудований у середовище настільного додатка. У цьому на допомогу приходять такі технології, як, наприклад, компонент WebBrowser середовища NET або готові технології інтеграції, такі як Electron або NW-JS.

Таким чином, слід зазначити, що доцільно використовувати для створення навчальних посібників веб-технологій із застосуванням готових сторонніх компонентів із відкритим вихідним кодом.

Науковий керівник – канд. техн. наук, доцент Пандорін О. К.

Література: 1. Вуль В. Электронные издания / В. Вуль. – СПб. : БХВ-Петербург, 2003. – 384 с. **2.** Джереми К. HTML5 для веб-дизайнеров / К. Джереми. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2012. – 112 с. **3.** Разработка интерактивных приложений с помощью HTML5 и Ajax [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ibm.com /developerworks/ru/library/os-html5data. **4.** Content Editable – Web Developer Guide [Електронний ресурс // Mozilla Developer Network. – Режим доступу : https://developer.mozilla.org/en-US/docs/Web/Guide/HTML/Editable_content. **5.** TinyMCE Configuration [Електронний ресурс] // TinyMCE. – Режим доступу : https://www.tinymce.com/docs /configure/.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА НОРМУВАННЯ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

УДК 331.103.3

Батура М. В.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Обґрунтовано пріоритетність організації та нормування праці на підприємствах України. Визначено основні напрями нормування праці, а також сучасні вимоги до нормування праці на підприємствах.*

Ключові слова: *праця, організація, нормування, організація праці, нормування праці, розвиток нормування праці, основні напрями.*

Аннотация. *Обоснована приоритетность организации и управления нормированием труда на предприятиях Украины. Определены основные направления нормирования труда, а также современные требования к нормированию труда на предприятиях.*

Ключевые слова: *труд, организация, нормирование, организация труда, нормирование труда, развитие нормирования труда, основные направления.*

Annotation. *Grounded organization and regulation of labor for businesses Ukraine. Proved the priority of valuation and management in the enterprise. The main directions of work measurement and modern requirements for standardization work in the factories.*

© Батура М. В., 2016

Keywords: *labour, organization, regulation, labour organization, labor regulation, development of work measurement, main directions.*

За умов соціально-економічного розвитку, існування високорозвинених ІТ технологій, на жаль, зросла кількість проблем, пов'язаних із підприємствами, що не в змозі раціонально справлятися зі своїм трудовим потенціалом та із трудовими ресурсами, а це надалі впливає на повноцінний розвиток, статус та прибуток організацій.

Проблеми, пов'язані із недовершеністю напрямів організації нормування праці та її вдосконаленням на підприємствах України, досліджував Білоконенко В. І. У своїх роботах він намагався довести пріоритетність організації нормування праці, підняти її на вищий рівень [1].

Метою написання статті є визначення місця організації нормування праці на підприємствах. Предметом дослідження є нормування праці та його місце в сучасному економічному середовищі. Об'єктом дослідження є процес запровадження та регулювання нормування праці на підприємствах.

Нормування праці – це сукупність методів і прийомів щодо виявлення резервів робочого часу та встановлення науково обґрунтованих норм (необхідної міри праці). Основним завданням нормування праці в промисловості є створення умов для забезпечення неухильного підвищення продуктивності праці шляхом систематичного запровадження науково обґрунтованих норм праці. Нормування є основою організації праці, а норми праці становлять один із найважливіших показників (трудомісткість) у економічних розрахунках і обґрунтуваннях, стимулюванні ефективної виробничої діяльності та прогнозуванні за умов освоєння нових видів робіт.

До організації та управління нормуванням праці на підприємстві належать:

– визначення принципів і цілей нормування праці, а також вибір сфери і галузі виробничих процесів;

– вибір методів отримання даних часу і встановлення норм часу (виробітку) для різних категорій працівників та різних видів робіт;

– визначення внутрішнього локального порядку запровадження та зміни встановлених норм праці щодо конкретних виробничих галузей або робочих процесів;

– організація збереження, архівування та використання бази даних норм праці;

– атестація, заміна і перегляд заданих норм шляхом оцінювання ступеня їх напруженості, прогресивності та інших якісних параметрів;

– встановлення системи показників продуктивності, нормативної чисельності та інших трудових параметрів, а також відповідної документації звітної, статистичної та іншої, необхідної для вирішення завдань щодо визначення витрат на підприємстві в цілому і в його виробничих підрозділах [2].

Виконання цих умов сприятиме вирішенню проблем на підприємствах.

До завдань аналізу нормування праці належать:

– оцінювання складу, обґрунтованості та повноти нормативного господарства, а також практики використання нормативів у ході встановлення норм;

– визначення охоплення робіт нормуванням за всіма категоріями промислово-виробничого персоналу;

– оцінювання обґрунтованості та рівнонапруженості норм праці, їх диференціація, практика застосування і рівень виконання;

– встановлення динаміки заміни і перегляду норм, а також ефективності щорічної перевірки напруженості норм і нормованих завдань;

– перевірка виконання планів нормативно-дослідних робіт і обґрунтованість розроблюваних нормативів;

– вивчення практики організації оперативного нормування – оцінювання заходів щодо його централізації або децентралізації, а також поліпшення складу нормувальників.

До робіт з нормування праці належать розробка, запровадження і перегляд технічно обґрунтованих норм праці і нормативів, забезпечення їх прогресивності; найбільш повний обсяг охоплення нормуванням праці робітників підприємств; виявлення та використання резервів зниження витрат праці шляхом удосконалення техніки, технології, організації праці та виробництва, а також управління. Відділ організації праці та заробітної плати спільно із планово-економічним, головним технологом, головним металургом, головним зварювальником та іншими відділами на науковій основі розробляє для трудових колективів пропозиції та рекомендації щодо організації та нормування праці. Для забезпечення єдності методології нормування праці на всіх рівнях управління підприємством мають виконуватися такі функції. На рівні дирекції об'єднання або підприємства – розробка методології нормування; нормативно-дослідна робота; розробка заходів щодо вдосконалення нормування праці; планування, використання й аналіз нормування праці [3].

Прогнозування сучасних вимог є базованим на таких основних принципах: безперервно поширювати менеджмент нормування праці; запроваджувати єдині підходи до визначення норм праці на аналогічні роботи, виконувані за спільних організаційно-технічних умов. Задля подальшого зростання наукової обґрунтованості норм

ураховувати як організаційно-технічні, так і економічні, психофізіологічні і соціальні фактори; застосовувати у практиці нормування останні досягнення науки та техніки; змінювати задані норми праці при вдосконаленні технології, організації праці й виробництва, а також поліпшувати умови роботи з урахуванням трудового законодавства.

Функції нормування та організації праці на підприємстві виконує окремий структурний підрозділ (відділ) або працівники в структурі виробничих підрозділів, яких роботодавець зобов'язав реалізовувати ці функції. Безпосереднім змістом діяльності працівників, які займаються нормуванням праці на підприємстві, є вивчення й аналіз кожного елемента виконуваної роботи і виробничих можливостей робочого місця та підрозділу; узагальнення передового виробничого досвіду організації виробництва й праці, запровадження раціональних прийомів і методів праці; проектування складу, регламенту та послідовності виконання трудових процесів (операцій) на основі даних аналізу; обґрунтування розроблених варіантів виконання робіт з технічної, економічної і психофізіологічної точок зору; встановлення норм праці, перевірка та уточнення їх у виробничих умовах; створення засад для запровадження цих норм. На підставі такого послідовного дослідження конкретної операції, її структури, методів виконання виникає можливість розробки конкретних шляхів удосконалення та скорочення часу на виконання того чи іншого трудового елемента і, як кінцевий результат, підвищення продуктивності праці.

Нормування праці є важливим інструментом підвищення ефективності виробничих і трудових процесів. Методи вивчення витрат робочого часу, застосовувані в нормуванні, дозволяють виявити недоліки, пов'язані з організацією виробництва і використанням резервів з тим, щоб надалі розробити заходи щодо оптимізації використання робочого часу та раціоналізації виконання трудових операцій. Якщо донедавна зусилля теоретиків і практиків були зосереджені на створенні методів вимірювання праці робітників основного виробництва, то нині розробляють принципи і методи нормування праці допоміжних робітників, керівників, фахівців і службовців, що обумовлено структурними змінами.

Таким чином, нормування праці є закономірним наслідком поглиблення суспільного поділу праці. Виробнича практика останнього століття підтвердила ефективність відокремлення функції нормування праці. Усі витрати на здійснення цієї важливої функції багаторазово окупаються тією економією живої сили, яку повсякденно своєю діяльністю забезпечують відповідні функціональні служби підприємств. Як зазначалося, головна роль нормування праці полягає у встановленні об'єктивно необхідного ступеня витрат живої праці (норми) на виконання конкретної роботи. Норма праці є тією первинною клітиною організації праці та виробництва, від якої беруть початок практично всі планово-економічні розрахунки на підприємстві як поточного, так і перспективного та прогнозного характеру. На підставі норм витрат праці здійснюють розрахунки економічної ефективності науково-технічних та організаційних нововведень.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Семенченко А. В.

Література: 1. Білоконенко В. І. Нормування праці : конспект лекцій / В. І. Білоконенко. – Харків : ХДЕУ, 2004. – 144 с. **2.** Багрова І. В. Нормування праці : навч. посіб. / І. В. Багрова. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 212 с. **3.** Завіновська Г. Т. Економіка праці / Г. Т. Завіновська. – Київ : КНЕУ, 2003. – 300 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО МСБО ТА П(С)БО

УДК 657.6

Безкоровайна О. О.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості формування фінансового результату операційної діяльності відповідно до національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Наведено характерні риси аналітичного обліку та особливості віднесення витрат та доходів операційної діяльності.*

Ключові слова: *фінансові результати, дохід, витрати, прибуток, збиток, НП(С)БО.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности формирования финансового результата операционной деятельности в соответствии с национальными и международными стандартами бухгалтерского учета. Приведены характерные черты аналитического учета и особенности отнесения расходов и доходов операционной деятельности.*

Ключевые слова: *финансовые результаты, доход, расходы, прибыль, убыток, НП(С)БУ.*

Annotation. *The features of formation of financial results of operations in accordance with national and international accounting standards. An analytical account of the characteristics and features of attributing costs and revenue operations.*

Keywords: *financial results, income, expenses, profit, loss, national accounting standarts.*

Фінансовий результат операційної діяльності є об'єктом особливої уваги на будь-якому підприємстві, оскільки його розмір складає основну частину прибутку чи збитку від звичайної діяльності підприємства.

Метою написання статті є порівняльна характеристика особливостей обліку операційної діяльності відповідно до МСБО та НП(С)БО. Об'єктом дослідження є операційний фінансовий результат як економічний показник діяльності підприємства.

У зарубіжній і вітчизняній економічній літературі питання оцінювання й управління прибутком підприємства постійно перебувають у колі уваги науковців і практиків. Питання управління формуванням операційних результатів діяльності підприємства з різних точок зору досліджували Бутинець Ф. Ф., Ткаченко Н. О., Сопко В. В., Малюга Н. М. та ін.

Великий обсяг прибутку від операційної діяльності показує, що компанія в змозі генерувати достатньо грошових коштів для погашення позик, підтримки операційної потужності суб'єкта господарювання, виплати дивідендів та здійснення нових інвестицій без залучення зовнішніх джерел фінансування. Навпаки, збиток від операційної діяльності вказує, що компанія має позичати або видати частково цінні папери, щоб мати достатньо грошей для оплати своїх рахунків. Саме тому вивчення організації обліку доходів і витрат від операційної діяльності відповідно до національних стандартів обліку та МСБО є надзвичайно актуальним і практично значущим.

Методологічні засади формування та відображення інформації про фінансові результати у звітності визначає в Україні НП(С)БО 1. У міжнародній практиці окремого стандарту немає. Звітна форма, встановлена МСФЗ 1 «Подання фінансової звітності», має іншу назву – Звіт про прибутки і збитки.

Одним із важливих принципів як МСБО, так і П(С)БО є здійснення обліку не за касовим методом, а за методом нарахування. Мета нарахувань – дотримуватися принципу відповідності у бухгалтерському обліку, що вимагає всі доходи та витрати визнавати в тому періоді, у якому вони були отримані та понесені (відповідність за часом).

Грошові потоки від операційної діяльності визначаються переважно основною діяльністю суб'єкта господарювання, що приносить дохід. Наведемо визначення поняття операційної діяльності у табл. 1.

Таким чином, з точки зору формування звітності щодо операційних фінансових результатів національні та міжнародні стандарти обліку є подібними.

Відмінною рисою МСБО є те, що звітність за МСБО формується не ґрунтуючись на законодавчих нормах, а виходячи з конкретних фінансових реалій. Таким чином, пріоритетом при відображенні доходів та витрат є корисність фінансової інформації для користувачів, а відповідно до національного законодавства – відображення операційного фінансового результату є обов'язковим у Звіті про фінансові результати.

© Безкоровайна О. О., 2016

Таблиця 1

Визначення поняття «операційна діяльність»

НП(С)БО 1	МСБО 7
Операційна діяльність – основна діяльність підприємства, що є пов'язаною з виробництвом та реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), і є головною метою створення підприємства. Забезпечує основну частку його доходу, а також інші види діяльності, що не підпадають під категорію інвестиційної чи фінансової діяльності	Операційна діяльність – це основна діяльність суб'єкта господарювання, яка приносить дохід, а також інші види діяльності, що не є інвестиційною або фінансовою діяльністю

Відповідно до МСБО, суб'єкт господарювання має подавати аналіз витрат, визнаних у прибутку чи збитку, із застосуванням класифікації, базованої на характері витрат або на їх функції в суб'єкта господарювання, залежно від того, який аналіз забезпечує обґрунтовану та більш доречну інформацію. Також усі підприємства мають подавати інформацію про основу складання фінансової звітності і про конкретні облікові політики, розкривати інформацію, яку вимагає МСФЗ і яку не подано у фінансовій звітності, надавати інформацію, яку не подано у фінансовій звітності, але яка є доречною для її розуміння, у примітках до фінансової звітності.

Аналогічним є розкриття суттєвих аспектів бухгалтерського обліку у наказі про облікову політику. Тому доцільним є у складі Наказу про облікову політику подавати:

– чітке розмежування доходів за кожною класифікаційною групою: дохід (виручка) та від реалізації продукції, інші операційні доходи та витрати;

– умови визнання та критерії оцінювання доходу від виконання робіт та надання послуг, а саме: метод оцінювання ступеня завершеності та метод рівномірного нарахування;

– склад та перелік інших операційних витрат і доходів;

– рівень суттєвості для обліку сум отриманих доходів;

– порядок документального оформлення й відображення у реєстрах обліку сум отриманих доходів та понесених витрат.

У свою чергу, відповідно до НП(С)БО 1 для обліку доходів операційної діяльності національними стандартами обліку передбачено рахунки сьомого класу «Доходи і результати діяльності».

П(С)БО 15 передбачає деякі критерії невизнання доходу, які в міжнародних стандартах не враховані. Отже, щодо операційної діяльності підприємства, за національними стандартами, доходами не визнають:

– суму попередньої оплати продукції (товарів, робіт, послуг);

– суму авансу в рахунок оплати продукції (товарів, робіт, послуг).

До операційних витрат належать витрати, що обліковуються на рахунках 9 класу «Витрати діяльності».

Відповідно до МСБО, усі рахунки бухгалтерського обліку, що використовує підприємство, мають бути відображені у власному плані рахунків підприємства (charts of accounts). До рахунків, що мають бути відображені в плані рахунків відповідно до МСБО, належать рахунки активів, рахунки зобов'язань, фондові рахунки, виручка або доходи, видаткові рахунки, контрарні рахунки.

У Звіті про фінансові результати відповідно до вимог НП(С)БО 1 передбачено визначати такі види прибутку (збитку): валовий, фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат до оподаткування та чистий фінансовий результат. Відповідно МСБО 1 визначають валовий прибуток, прибуток до оподаткування, чистий прибуток. Тобто за міжнародними стандартами не визначають фінансовий результат від операційної діяльності, оскільки у міжнародній практиці немає поділу на види діяльності підприємства (операційна, фінансова, інвестиційна), а операції підприємства поділяють на діяльність, що продовжується, та діяльність, що припиняється.

Таким чином, як свідчить проведений аналіз, відбувається поступове запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності до вітчизняної системи бухгалтерського обліку України. Одним із доказів цього є зміст форми звіту про фінансові результати, що максимально враховує вимоги міжнародних стандартів. Перспективним є скасування жорсткої регламентації форми звіту про фінансові результати та запровадження практики широкого тлумачення вибраної облікової політики у примітках до фінансової звітності.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Про затвердження Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 Загальні вимоги до [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 07.02.2013 № 73. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.

ua/laws/show/z0336-13. **2.** Міжнародні стандарти фінансової звітності [...] [Електронний ресурс] : Міжнародний документ від 01.01.2012. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_010. **3.** Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Міжнародний документ від 01.01.2012. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_013. **4.** Про затвердження Методичних рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності [Електронний ресурс] : Закон України від 28.03.2013 № 433. – Режим доступу : http://zakon.golovbukh.ua/regulations/1521/8199/8200/461791/. **5.** Малюга Н. М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку. Теорія, практика, перспективи / Н. М. Малюга. – Житомир : ЖІТІ, 1998. – 384 с. **6.** Сопко В. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / В. В. Сопко [та ін.]. – Тернопіль : Астон, 2005. – 496 с. **7.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2009. – 912 с.

ПРИМЕНЕНИЕ ТЕОРИИ ИГР ДЛЯ ВЫБОРА СТРАТЕГИИ ВЫПУСКА СЕЗОННОЙ ПРОДУКЦИИ ООО «МАНГУСТ»

УДК 005.311.7

Беликов М. П.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрено применение теории игр для оптимизации выпуска продукции предприятием по производству сезонных товаров. Определены и проанализированы принципы оптимального поведения фирмы.*

Ключевые слова: *продукция, теория игр, платежная матрица, стратегия, оптимизация, производство.*

Анотація. *Розглянуто застосування теорії ігор для оптимізації випуску продукції підприємством, що займається виробництвом сезонних товарів. Визначено та проаналізовано принципи оптимальної поведінки фірми.*

Ключові слова: *продукція, теорія ігор, платіжна матриця, стратегія, оптимізація, виробництво.*

Annotation. *Application of game theory to optimize production for the company, engaged in production of seasonal items is expounded. Principles of optimal behavior of the firm are defined and analyzed.*

Keywords: *products, game theory, payoff matrix, strategy, optimization, production.*

Швейное предприятие ООО «Мангуст» производит костюмы и платья, реализация которых зависит от погодных условий. Себестоимость одного платья составляет 300 грн, а костюма – 550. Цена реализации соответственно равна 625 грн и 1210 грн. Согласно статистическим данным за предыдущие несколько лет, в условиях теплой погоды это предприятие может реализовать 610 платьев и 275 костюмов, при прохладной погоде – 205 платьев и 450 костюмов. Необходимо определить оптимальную стратегию предприятия в выпуске продукции, учитывая возможные изменения погоды.

Пусть предприятие, исходя из своих возможностей, имеет две стратегии: A_1 – выпускать продукцию, считая, что погода будет теплой; A_2 – выпускать продукцию, считая, что погода будет прохладной.

У природы две стратегии: B_1 – погода теплая, B_2 – погода прохладная.

Найдем элементы платежной матрицы.

Если фирма примет стратегию A_1 и спрос действительно будет соответствовать теплой погоде (B_1), то выпущенная продукция будет полностью реализована и доход составит $a_{11} = 275 \cdot (1210 - 550) + 610 \cdot (625 - 300) = 379750.$

© Беликов М. П., 2016

Если фирма примет стратегию A_1, а спрос будет соответствовать плохой погодой (B_2), то платья будут реализованы лишь частично, и доход предприятия составит

$$a_{12} = 275 \cdot (1210 - 550) + 205 \cdot (625 - 300) - 300 \cdot (610 - 205) = 126625.$$

Аналогично, если фирма выберет стратегию A_2, а природа – стратегию B_1 (часть костюмов будет недораспродана), то доход составит: $a_{21} = 275 \cdot (1210 - 550) + 205 \cdot (625 - 300) - 550 \cdot (450 - 275) = 151875.$

В случае, если фирма и природа выберут вторые из своих стратегий (A_2 и B_2), то

$$a_{22} = 275 \cdot (1210 - 550) + 205 \cdot (625 - 300) = 248125.$$

Рассматривая фирму и природу в качестве двух игроков, интересы которых противоположны, составим платежную матрицу, считая, что игрок 1 выбирает свою стратегию так, чтобы получить свой максимальный выигрыш, а игрок 2 выбирает свою стратегию так, чтобы минимизировать выигрыш игрока 1:

Игроки	B_1	B_2	$\alpha_i = \min(A_i)$
A_1	379750	126625	126625
A_2	151875	248125	151875
$\beta_i = \max(B_j)$	379750	248125	

Проверяем, имеет ли платежная матрица седловую точку. Если да, то существует решение игры в чистых стратегиях. Поскольку нижняя чистая цена игры составляет $\alpha = \max(\alpha_i) = 151875,$, а верхняя чистая цена игры $\beta = \min(\beta_i) = 248125,$, то цена игры находится в диапазоне 151875 грн < ν < 248125 грн. Минимальный гарантированный доход швейной фабрики составит 151875 грн, но возможен и доход в 248125 грн.

Решение следует искать в смешанных стратегиях, так как игра не имеет седловой точки в чистых стратегиях, потому что $\alpha \neq \beta.$

Определим план выпуска изделий предприятия.

Вероятность выбора стратегии A_1 обозначим через x_1^*,, а через x_2^* – вероятность выбора стратегии A_2. Они удовлетворяют системе уравнений:

$$\begin{cases} 379750x_1 + 151875x_2 = \nu \\ 126625x_1 + 248125x_2 = \nu \\ x_1 + x_2 = 1 \end{cases}$$

Решим систему:

$$\begin{cases} x_1 = \dfrac{248125 - 151875}{379750 + 248125 - 126625 - 151875} \\ x_2 = \dfrac{379750 - 126625}{379750 + 248125 - 126625 - 151875} \\ \nu = \dfrac{379750 \cdot 248125 - 126625 \cdot 151875}{379750 + 248125 - 126625 - 151875} \end{cases}$$

$$\begin{cases} x_1 = 0,275 \\ x_2 = 0,725 \\ \nu = 214652,73 \end{cases}.$$

Следовательно, вероятность выбора стратегии A_1 составляет 27,5 %, вероятность выбора стратегии A_2 – 72,5 %, а цена игры – 214652,73 грн.

Теперь рассчитаем оптимальную стратегию фирмы: $0,275 \cdot (610;275) + 0,725 \cdot (205;450) \approx (316;401).$

Таким образом, план выпуска изделий таков: 316 платьев и 401 костюм, тогда при любых погодных условиях швейная фабрика получит прибыль не менее 214652,73 грн.

В условиях неопределенности, если предприятию не представляется возможным использовать смешанную стратегию, для определения оптимальной стратегии необходимо использовать критерии природы.

Критерий Вальде: $\max(\min a_{ij}) = \max(126625;151875) = 151875.$ Фирме целесообразно использовать стратегию A_2.

Критерий Сэвиджа: максимальный элемент в первом столбце – 379750, во втором – 248125. Элементы матрицы рисков определяют из выражения $r_{ij} = \max(a_{ij} - a_{ji})$, откуда $r_{11} = 379750 - 379750 = 0$, $r_{12} = 248125 - -126625 = 121500$, $r_{21} = 379750 - 151875 = 227875$, $r_{22} = 248125 - 248125 = 0.$

Матрица рисков имеет вид:

$$\begin{pmatrix} 0 & 121500 \\ 227875 & 0 \end{pmatrix}$$

$$\min\{\max(\max(a_{ij} - a_{ij}))\} = \min(121500;227875) = 121500.$$

Следовательно, фирме целесообразно применять стратегию A_1.

Критерий Гурвица: для рассматриваемой задачи известно, что вероятность теплой и холодной погоды равны и составляют 0,5 $(\alpha = 0,5)$, тогда для стратегии фирмы A_1: $y_1 = \alpha \cdot \min a_{ij} + (1-\alpha)\max a_{ij} = = 0,5 \cdot 126625 + (1-0,5) \cdot 379750 = 253187,5$ грн, а для стратегии A_2 – $y_2 = 0,5 \cdot 151875 + (1-0,5) \cdot 248125 = = 200000$ грн.

По критерию Гурвица рациональным является такой вариант объема производства: $Y = \max y_i = = \max(253187,5;200000) = 253187,5$ грн. Это означает, что фирме целесообразно использовать стратегию A_1.

Следовательно, предприятию ООО «Мангуст» рациональнее всего производить 316 платьев и 401 костюм, тогда при любой погоде оно получит доход не менее 214652,73 грн. Если же предприятию не представляется возможным действовать в смешанных стратегиях, то, согласно критериям Гурвица и Сэвиджа, фирме следует использовать стратегию A_1. Этот алгоритм может быть использован и другими предприятиями для разработки оптимальной стратегии.

Таким образом, применение теории игр для решения задачи оптимизации выпуска продукции фирмой является наиболее целесообразным. Выбранный метод позволяет корректно обосновать полученные результаты моделирования игровой схемы с математической точки зрения, что достаточно точно описывает реальную рыночную ситуацию.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Література: 1. Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 154 с. **2.** Васин А. А. Введение в теорию игр с приложениями в экономике : пособие / А. А. Васин, В. В. Морозов. – М. : МАКС Пресс, 2003. – 278 с. **3.** Слива И. И. Применение метода теории игр для решения экономических задач / И. И. Слива // Известия МГТУ МАМИ. – 2013. – № 1 (15). – С. 327–329.

ОРГАНІЗАЦІЯ АВТОМАТИЗОВАНОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

УДК 004:657:658.783

Берестова А. С.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості організації обліку виробничих запасів за використання комп'ютерних технологій. Виявлено основні аспекти, що полегшують роботу бухгалтера через автоматизацію. Порівняно найбільш застосовувані бухгалтерські програми та визначено найкращу.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, інвентаризація, автоматизація бухгалтерського обліку, облікова політика, комп'ютерні технології.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности организации учета производственных запасов при использовании компьютерных технологий. Определены основные аспекты, облегчающие работу бухгалтера при автоматизации учета. Путем сравнения наиболее используемых бухгалтерских программ определена лучшая.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, инвентаризация, автоматизация бухгалтерского учета, учетная политика, компьютерные технологии.*

Annotation. *The features of the organization of accounting of inventory using computer technology. The basic aspects that facilitate the automation of work accountant accounting, comparison of the most used accounting software and best found*

Keywords: *accounting, inventory, automation of accounting, accounting policy, computer technology.*

Нині проблемним питанням є швидке отримання достовірної інформації щодо обліку виробничих запасів. Процес отримання та відображення інформації в обліку сьогодні не задовольняє управлінський персонал.

Актуальним є питання запровадження комп'ютерних технологій та пристосування до сучасної системи обліку на підприємствах для того, щоб оптимізувати процес отримання та відображення інформації з обліку виробничих запасів.

У працях багатьох економістів висвітлено питання організації бухгалтерського обліку виробничих запасів із застосуванням комп'ютерних технологій. Значну увагу цьому питанню приділили такі вчені, як Голов С. Ф., Мурашко О. В., Бутинець Ф. Ф., Афанасьєва І. І., Пушкар М. С., Ткаченко М. Н., Рибалко О. М., Михалевич С. Г. та ін. Тим не менш, це питання залишається невирішеним і потребує подальшого розгляду.

Метою написання статті є вирішення проблем організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємстві із застосуванням комп'ютерних технологій для обробки інформації.

Для реалізації завдання необхідно:

- розглянути організацію обліку виробничих запасів за допомогою комп'ютерних технологій;
- розглянути основні характеристики бухгалтерських програм.

Предметом дослідження є процес бухгалтерського обліку при застосуванні комп'ютерних технологій. Об'єктом дослідження є процес організації автоматизованого обліку.

Як відомо, основною метою діяльності підприємства є створення конкурентоспроможної продукції з високими споживчими якостями, для виробництва якої потрібна правильна організація виробничих запасів. Наявність менших за обсягом, але більш ліквідних запасів означає, що в запасі є менша сума наявних фінансових ресурсів. Накопичення великих запасів свідчить про спад активності підприємства. Великі позапланові запаси призводять до заморожування оборотного капіталу, сповільнення його оборотності, через що погіршується фінансовий стан підприємства. Але недостатня кількість запасів також негативно впливає на фінансовий стан підприємства, спричиняє скорочення обсягів виробництва продукції, зменшення суми прибутку [1].

Згідно із П(С)БО № 9, запаси – це активи, що є утримуваними для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності, перебувають у процесі виробництва задля подальшого продажу продукту виробництва; є утримуваними для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством / установою [2].

До виробничих запасів належать купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, сировина і матеріали, будівельні матеріали, паливо, тара і тарні матеріали, матеріали сільськогосподарського призначення, матеріали, що є переданими до переробки, та інші матеріали.

© Берестова А. С., 2016

Необхідними передумовами правильної організації обліку запасів на підприємствах є:

- правильне групування запасів;
- раціональна організація складського господарства;
- розробка норм витрачання запасів [1].

Для обробки інформації обліку з надходження та використання виробничих запасів застосовують комп'ютерну техніку. Використання комп'ютерних технологій дозволяє оперативно здійснювати пошук, збирання, накопичення, зберігання й обробку інформації. При застосуванні комп'ютерної техніки полегшується робота бухгалтерів, покращується організація обліку на підприємстві, зростає продуктивність праці бухгалтерів [3].

Використання комп'ютерної техніки та створення на цій основі автоматизованих робочих місць (АРМ) забезпечує:

- відмову від використання паперових бланків;
- зменшення часу на опрацьовування даних;
- автоматичне формування звітних форм;
- деталізацію аналітичного рівня обліку запасів [4].

Одним із напрямів підвищення контрольних функцій операцій із матеріальними запасами є удосконалення складання й обробки первинної документації. Усі первинні документи щодо надходження та вибуття матеріальних запасів обробляються й уводяться за допомогою програми, через що зникає необхідність перенесення даних із первинних документів до облікових регістрів. Одні й ті ж дані можуть автоматично потрапляти у взаємопов'язані документи [5].

Важливим кроком для підприємства є вибір програмного продукту для автоматизації своєї господарської діяльності, враховуючи масштаби виробництва, розміри підприємства та його стратегічні цілі. Після закінчення заходів щодо постачання й установки програмного забезпечення (ПЗ) необхідно узгодити ступінь потреби в адаптації типової конфігурації ПЗ та особливості ведення обліку на підприємстві. Якщо говорити про запаси, то важливим етапом є аналітичний облік, що є необхідним для здійснення широкомасштабного контролю за наявністю, надходженням і витрачанням. У результаті це рятує підприємство від неочікуваних нестач, а також браку інформації про рух запасів [5].

Порівняємо характеристики двох популярних програмних продуктів, за допомогою яких є можливою автоматизація обліку запасів (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика бухгалтерських програм

Порівняльна характеристика	1С: Підприємство 8.0	Парус 7.0
Синтетичний облік	+	+
Аналітичний облік	+	+
Аналітичні ознаки бухгалтерського рахунка	+	–
Мультивалютний облік	+	+
Можливість ведення господарських операцій на основі первинних документів	+	+
Зміна правил побудови звітів без використання програмування	–	–
Управлінський облік господарських операцій	+	–
Створення звітів за довільний період	+	+
Шаблони типових операцій	+	+
Наявність довідкової системи	+	+
Можливість ведення обліку за кількома підприємствами	+	–
Підтримка програмного продукту зі сторони розробника	+	+
Візуалізація результатів діяльності	+	–

На основі порівняння програмних продуктів можна зробити висновок, що 1С: Підприємство 8.0 має ширші можливості здійснення обліку та контролю. Але ці програми не можуть врахувати особливості кожного підприємства. Тому підприємства власними силами вдосконалюють бухгалтерські програми щодо обліку виробничих запасів. Проте це дуже трудомістка робота, що потребує значних витрат, тому логічно модифікувати типові програми з урахуванням діяльності підприємства [3].

Нині важливе значення має запровадження засобів автоматизації для обліку виробничих запасів, що надасть можливості ефективно вирішувати такі важливі питання:

- упорядкування системи документального забезпечення всіх операцій;

– підвищення достовірності й оперативності інформації про залишки та рух виробничих запасів;

– своєчасне й оперативне вирішення питань контролю за надходженням, зберіганням та витратами виробничих запасів [1].

Таким чином, застосування комп'ютерних програм для ведення обліку виробничих запасів дасть можливість отримувати оперативну й якісну інформацію. Це позитивно впливатиме на роботу всього підприємства, оскільки від точності, якості та оперативності обробки інформації залежить фінансовий результат діяльності підприємства. Застосування комп'ютерних технологій поліпшить якість та ефективність обліку виробничих запасів на підприємстві.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Чуб Ю. В. Організація обліку виробничих запасів у інформаційному середовищі / Ю. В. Чуб // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. – 2014. – № 5. – С. 196–200. **2.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс] : Закон України від 31.03.1999 № 87. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99. **3.** Ловська І. Д. Організація та ведення обліку виробничих запасів в інформаційному середовищі [Електронний ресурс] / І. Д. Ловська. – Режим доступу :http://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/3204. **4.** Дулембова К. О. Автоматизація обліку виробничих запасів / К. О. Дулембова // Управління розвитком. – 2014. – № 11. – С. 42–44. **5.** Іжелюк І. М. Перспективи автоматизації обліку запасів на вітчизняних підприємствах [Електронний ресурс] / І. М. Іжелюк. – Режим доступу : http://ekona.org.ua/files/sbornik_tezisov_chntu2014.pdf.

ПРОБЛЕМИ ВИБОРУ ПІДХОДУ ДО УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 657

Бобришева М. М.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто підходи до управління витратами, їх переваги та недоліки. Проаналізовано процес вибору варіанта рішення у ході управління витратами підприємства.*

Ключові слова: *витрати, управління витратами, підхід до управління витратами.*

Аннотация. *Рассмотрены подходы к управлению затратами, их преимущества и недостатки. Проанализирован процесс выбора варианта решения при осуществлении управления затратами предприятия.*

Ключевые слова: *затраты, управление затратами, подход к управлению затратами.*

Annotation. *The approaches to cost management, their advantages and disadvantages. The process of choosing a variant solution in the course of administration costs.*

Keywords: *costs, management costs, approach to cost management.*

За сучасних умов господарювання ефективне управління витратами та відповідно результатами діяльності вітчизняних підприємств є досить важким, але необхідним завданням. Прибуткова діяльність підприємств залежить від раціонального використання всіх можливих видів ресурсів, що зумовлює необхідність переходу до єдиної системи управління витратами, вдала побудова якої сприятиме підвищенню конкурентоспроможності продукції на ринку. Нестабільність економічної та політичної ситуації посилює роль управління витратами як фактора забезпечення ефективного розвитку підприємства.

© Бобришева М. М., 2016

За сучасних умов процеси управління виробничими витратами на вітчизняних промислових підприємствах у більшості випадків не мають достатньої системності, гнучкості, динамічності. За умов істотного інтересу до запровадження методів управління витратами виробництва існує низка проблем, що є пояснюваними відсутністю належної уваги до аналізу зовнішнього середовища, труднощами у виборі підходів до управління витратами та їх реалізації, недостатньою розробленістю критеріїв оцінювання їх ефективності. Усе це потребує розробки комплексного методологічного підходу до дослідження та вибору найбільш раціонального методу управління витратами [1].

Дослідженням проблем управління витратами та вдосконалення підходів до управління ними приділяли значну увагу такі вітчизняні та зарубіжні вчені: Голов С., Друрі К., Каплан Р., Сопко В., Чумаченко М., Атамас П., Грещак М., Коцюба О., Крушельницька О., Турило А. та ін. Існування значної кількості наукових розробок щодо цієї проблеми свідчить про особливий інтерес науковців до напряму дослідження. Проте існують проблемні й дискусійні питання стосовно управління витратами, що виникають перед підприємствами в процесі вибору та адаптації нових підходів, а також застосування їх на практиці.

Метою написання статті є дослідження методів управління витратами на підприємствах та аналіз ефективності їх застосування. Об'єктом дослідження є витрати підприємства, предметом дослідження – доцільність вибору тих чи інших підходів до управління витратами.

Процес управління діяльністю промислового підприємства являє собою єдину систему послідовних заходів, до якої належить низка підсистем, однією з яких є процес управління витратами. Схематично процес вибору варіанта рішення у ході здійснення управління витратами підприємства подано на рис. 1 [6].

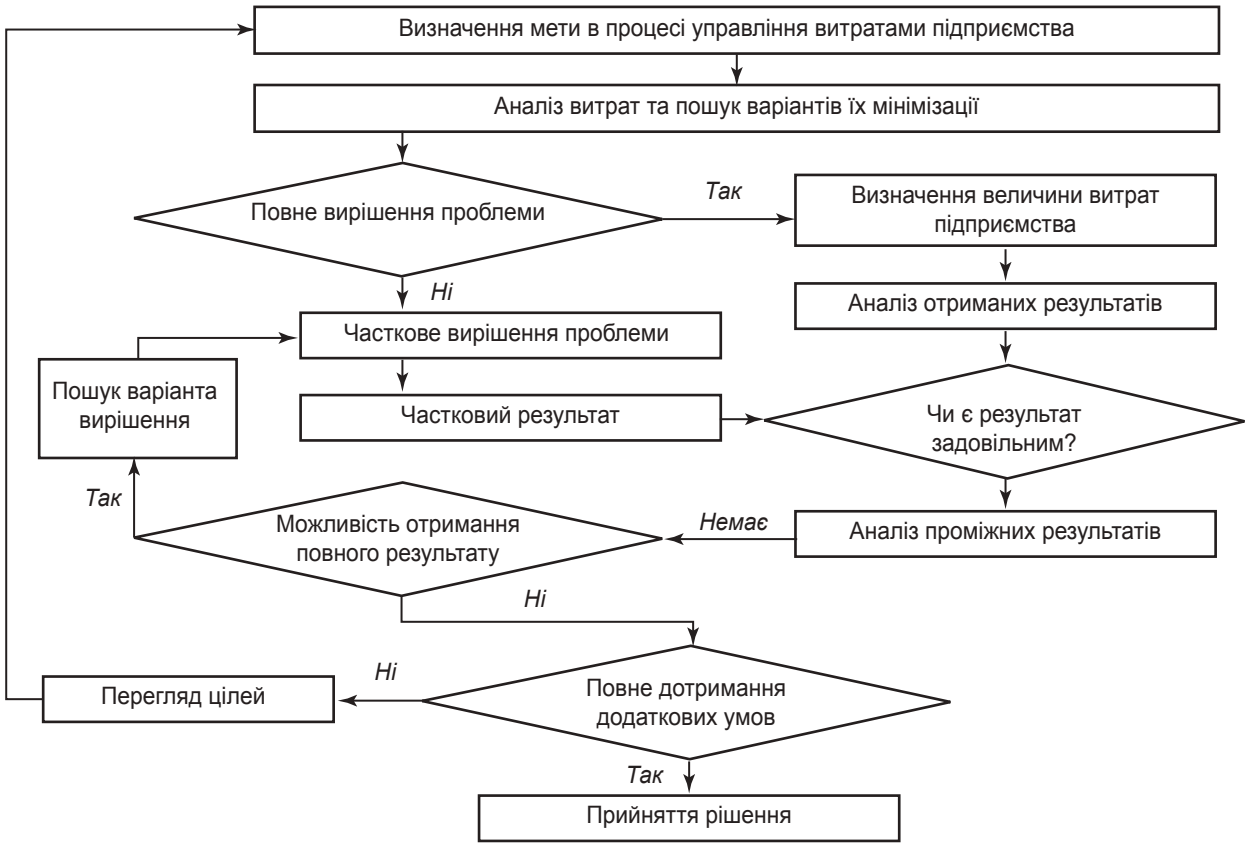

Рис. 1. **Алгоритм вибору варіанта рішення у ході здійснення управління витратами підприємства**

Реалізація функцій управління витратами є здійснюваною за допомогою різноманітних підходів, під якими розуміють прийом, засіб дії, теоретичне дослідження або практичне виконання будь-якого завдання, сукупність заведених припущень, цілей і процедур. Шляхом дослідження виявлено різноманітні підходи до управління витратами, розглянуто їх сутність, проаналізовано переваги, недоліки, умови застосування. Результати аналізу подано в табл. 1.

Таблиця 1

Переваги та недоліки підходів до управління витратами

Підхід	Переваги	Недоліки
Директ-костинг – обчислення собівартості тільки на основі прямих (змінних) виробничих витрат. Решту витрат не беруть до уваги, а періодично списують на збитки звітного періоду	1) можливість оперативно вирішувати проблеми за допомогою ефективної цінової політики; 2) маржинальний дохід є сумою покриття конкретних видів продукції, що дозволяє відібрати вироби з найбільшою рентабельністю та запроваджувати їх у виробництво масово; 3) ефективний при внутрішніх розрахунках; 4) можливість визначення порога рентабельності, запасу міцності	1) виникнення труднощів у відокремленні постійних витрат із загальної суми прямих витрат; 2) постійні витрати не належать до собівартості продукції, що спричиняє заниження цін на продукцію; 3) ведення обліку лише у розрізі виробничої собівартості; 4) використання не є доцільним у разі складання фінансової звітності та оподаткування
Абзорбшн-костинг – до собівартості продукції належать усі витрати (у тому числі й накладні). Умовою застосування методу є застосування методів розподілу накладних витрат, що дає змогу точніше встановити величину накладних витрат, які належать до собівартості одиниці продукції	1) неподільність витрат підприємства на постійні та змінні; 2) більш точне визначення фінансового результату; 3) відображення покриття доходом від реалізації продукції кожного виду не тільки прямих змінних витрат, а й постійних накладних витрат; 4) підвищення обґрунтованості вибору додаткового замовлення або відмови від нього	1) умовність у розподілі накладних витрат; 2) установлення фактичної собівартості одиниці продукції тільки наприкінці періоду; 4) залучення до собівартості продукції витрат, безпосередньо не пов'язаних із виробництвом; 5) недостатня увага до характеру поведінки витрат залежно від обсягу продукції, що випускається
Кайзен-костинг – це процес поступового зниження витрат на етапі виробництва продукції, через що досягається необхідний рівень собівартості, забезпечується прибутковість виробництва	1) забезпечує безперервне зниження витрат та утримання їх на певному рівні; 2) використання підходу є можливим практично у будь-якій галузі виробництва і разом із іншими підходами	1) необхідними є мотивація працівників і корпоративна культура, що підтримує залучення персоналу до діяльності організації; 2) значна залежність від людського фактора
Таргет-костинг – завданням є розробка виробу, кошторисна собівартість якого дорівнює цільовій собівартості	1) маркетингова орієнтація виробництва; 2) контроль витрат відбувається ще на стадії розробки продукції; 3) визначення цільових витрат для нових продуктів	1) необхідними є значні витрати часу або значні інвестиції; 2) зниження собівартості може не відбуватися за рахунок технічних можливостей підприємства
Кост-кілинг – спрямованість на виявлення резервів максимального зниження витрат підприємства	1) швидке скорочення витрат зовнішнього та внутрішнього середовища	1) жорсткість методу (за рахунок зниження заробітної плати); 2) необхідність системного використання
Бенчмаркінг – порівняння стану управління витратами на підприємстві із лідерами	1) дозволяє отримати комплексну оцінку управління витратами; 2) можливість уникнути помилок	1) ймовірність хибного вибору підприємства-лідера; 2) необхідність системного використання
Стандарт-кост – застосовують для оцінювання управління в цілому	1) формування необхідної інформаційної бази для аналізу та контролю витрат; 2) мінімізація облікової роботи щодо калькуляції собівартості; 3) пошук резервів зниження витрат	1) успішність використання залежить від складу та якості нормативної бази; 2) неможливість установити норми за окремим видами витрат

Таким чином, кожний підхід має свої переваги та недоліки. Головним питанням є оцінювання та розуміння характерних особливостей задля уникнення недоліків і максимального використання переваг. Наявність новітніх технологій, усе більше їх поширення на вітчизняних підприємствах потребує перегляду існуючих нормативних витрат і обумовлює необхідність розробки нових підходів до управління ними. Нині практично перед кожним підприємством постає питання вибору оптимального підходу до управління витратами. Проведений аналіз сучасних підходів показав, що для вирішення проблеми вибору та оптимізації витрат необхідним є індивідуальний підхід. Доцільне використання підходів до управління витратами є запорукою позитивних результатів, але для цього необхідно проводити різні дослідження та аналізи. Потребують вивчення також питання вибору критеріїв і послідовності вибору й адаптації вибраних підходів до певних умов діяльності підприємства, за яких їх переваги мають розкритися повною мірою.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Христенко Л. М. Побудова системи управління витратами промислового підприємства / Л. М. Христенко, Р. О. Мозговий // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. – 2011. – № 3 (157). – С. 247–253. **2.** Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник / С. Ф. Голов. – Київ : Лібра, 2003. – 704 с. **3.** Грещак М. Г. Управління витратами : навч. посіб. / М. Г. Грещак, О. С. Коцюба. – Київ : КНЕУ, 2002. – 131 с. **4.** Крушельницька О. В. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах / О. В. Крушельницька // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 1. – С. 125–129. **5.** Турило А. М. Управління витратами підприємства : навч. посіб. / А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с. **6.** Давидович І. Є. Управління витратами : навч. посіб. / І. Є. Давидович. – Київ : Центр навчальної літератури, 2008. – 320 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

УДК 657.485:018

Богданчук О. Л.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розкрито сутність використання матеріальних запасів, а також визначено основні проблеми та недоліки системи управління виробничими запасами. Доведено необхідність аналізу забезпеченості виробничими запасами підприємств різних форм власності. Запропоновано можливі шляхи вдосконалення процесу управління використанням запасів.*

Ключові слова: *виробничі запаси, матеріали, вироби, організація бухгалтерського обліку, управління запасами.*

Аннотация. *Раскрыта сущность использования материальных запасов, а также определены основные проблемы и недостатки систем управления производственными запасами. Доказана необходимость анализа обеспечения производственными запасами предприятий различных форм собственности. Предложены возможные пути совершенствования процесса управления использованием запасов.*

Ключевые слова: *производственные запасы, материалы, изделия, организация бухгалтерского учета, управление запасами.*

Annotation. *The essence of material stocks as well as the basic problems and deficiencies in the management of inventory. The necessity analysis of inventory enterprises of different ownership. The possible ways of improving the process of management of the reserves.*

Keywords: *production supplies, materials, products, organization of accounting, inventory management.*

Метою будь-якого підприємства, крім першочергової – отримання прибутку, є підвищення конкурентоспроможності продукції й створення та розширення каналів збуту. Для безперебійного здійснення виробничого процесу необхідно забезпечити наявність достатньої кількості виробничих запасів, які, у свою чергу, є важливою часткою активів будь-якого підприємства. У зв'язку із цим створення відповідної системи управління виробництвом забезпечить вирішення проблеми ефективного розвитку виробничого потенціалу.

Нині проблеми управління запасами на підприємстві є актуальними, оскільки вирішення питання налаштування сучасної системи обліку виробничих запасів та забезпечення її гнучкості до вимог оперативності та достовірності надання інформації для управлінських потреб є дуже важливим. Це дає змогу підвищити ефективність управління такими активами та забезпечує зростання ефективності діяльності суб'єктів господарювання в цілому. Належна організація обліку виробничих запасів, що містить якісний рух інформації про їх наявність,

© Богданчук О. Л., 2016

вибуття та придбання, має істотне значення в управлінні діяльністю кожного підприємства, а також у безпосередньому контролі за зберіганням матеріальних цінностей суб'єкта господарювання [1].

У дослідженнях різних авторів, що присвячені бухгалтерському обліку та контролю, питання запасів висвітлюються лише частково. Деякі проблеми розглядали свого часу Малюга Н. М., Світлична В. Ю., Бутинець Ф. Ф., Рибалко О. М., Бондарєва І. О. Однак кілька важливих проблем обліку виробничих запасів залишаються актуальними та потребують вирішення.

Метою написання статті є виявлення проблем управління виробничими запасами на підприємствах задля забезпечення ефективного контролю за виробничим процесом за сучасних умов господарювання, що дозволить керівництву підприємства отримувати якісну інформацію, а також пошук шляхів їх успішного вирішення.

Предметом дослідження є формування проблем організації обліку та контролю за використанням запасів і встановлення шляхів їх вирішення. Об'єктом дослідження є власне виробничі запаси підприємства.

Управління діяльністю будь-якого підприємства вимагає систематизованої інформації про здійснювані господарські операції, їх характер, обсяг, наявність матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, їх використання, фінансові результати діяльності.

За умов ринкових відносин розвиток господарських зв'язків розширює коло користувачів обліковою та звітною інформацією. Це не тільки працівники менеджменту, а й зовнішні користувачі інформації, які мають фінансовий інтерес. Це банки, яким потрібна інформація для вирішення питання про надання кредитів, постачальники, інвестори, засновники, акціонери, які зацікавлені в одержанні доходів у вигляді дивідендів [2].

Бухгалтерський облік надає можливості розкрити ефективність господарських операцій та процесів, впевненості в законності та доцільності дій. Відтак бухгалтерський облік встановлює зв'язок між економічними і юридичними аспектами, що є важливим у розумінні побудови системи управління на підприємстві. Для органів державної статистики й управління, податкових та фінансових служб облікова інформація несе суттєво важливу інформацію.

Для забезпечення безперервного постачання, зберігання та відпускання виробничих запасів необхідно ефективно організувати складське господарство, оскільки діяльність підприємства не завжди передбачає повне узгодження темпів постачання матеріальних цінностей, темпів виробництва та збуту готової продукції [3, с. 541].

Ці принципи зумовлюють ефективність контролю за запасами:

– закупівля та оприбуткування лише матеріалів, що безпосередньо використовуються у виробництві;

– розмір запасу кожного виду сировини та матеріалів установлювати з урахуванням середнього виробничого запасу, що містить поточну потребу, підготовчий та гарантійний запаси;

– зберігання запасів необхідно організовувати за сучасними технологіями ресурсозберігання;

– запаси мають підлягати повному обліку, маркуванню та етикетуванню.

Негативними рисами діяльності підприємства в сфері обліку запасів є низька оперативність забезпечення інформацією з приводу руху запасів відповідних підрозділів, невідповідний рівень контролю та регулювання утворення запасів, певна обмеженість контролю за використанням виробничих запасів, складність визначення справедливої (ринкової та неринкової) вартості запасів.

Вирішення цих проблем потребує реорганізації системи отримання інформації про виробничі запаси, застосування іноземної практики, передусім нетрадиційних підходів до покращення ефективності використання, оптимізації результатів діяльності підприємства [4, с. 211].

Розрахунок вартості замовлення, часу, кількості необхідних матеріальних ресурсів є основним моментом в управлінні матеріально-технічним оснащенням. Для цього необхідно визначити оптимальний обсяг замовлення чи поставки матеріальних цінностей. Цей обсяг називають ще економічним розміром замовлення – EOQ (Economic Ordering Quantity). Ідея використання моделі EOQ, тобто визначення оптимального для діяльності підприємства рівня запасів, полягає у розрахунку такого рівня запасів, підтримання якого знизить сукупні витрати на управління ними.

На цих умовах передбачається, що сукупні витрати розбивають на три однорідні групи: витрати зберігання; витрати, що є пов'язаними з формуванням запасів, та витрати, що виникають як наслідок певних недоліків, браку, псування товарних запасів [5]. Більш детально класифікацію подано в табл. 1.

Зростання рівня запасів є супроводжуваним збільшенням витрат на зберігання, оскільки збільшується обсяг капіталу, що мобілізується в запаси, складські витрати, витрати, пов'язані з природними втратами і псуванням товарів.

На другу і третю групу витрат збільшення рівня запасів справляє протилежний вплив і спричиняє їх зниження за рахунок ефекту економії від масштабів діяльності, використання діючих оптових знижок постачальників, відвертання дефіциту товарних запасів і зниження рівня якості обслуговування клієнтів у разі змін попиту. При цьому темпи зниження витрат спадають із зростанням рівня запасів [5].

Динаміку сукупних витрат, що є сумою витрат зазначених груп, визначають за двома протилежними тенденціями. Якщо збільшується рівень запасів, то одна складова цих витрат зростає, інша – зменшується.

Таблиця 1

Класифікація витрат на управління запасами

Види витрат	Характер поведінки витрат у разі зростання рівня запасів
1. Витрати зберігання запасів:	Зростають
а) пов'язані з іммобілізацією капіталу, який інвестувався в запаси;	
б) складські видатки;	
в) видатки зі страхування;	
г) псування, старіння та крадіжки	
2. Витрати, що є пов'язаними з формуванням запасів:	Знижуються
а) розміщення замовлень;	
б) транспортні видатки	
3. Витрати, що є пов'язаними з дефіцитом запасів:	Знижуються
а) втрати обсягу реалізації;	
б) втрати від неоптимального використання цінових дисконтів, що надаються постачальниками	

Сукупні витрати зростають за умови подальшого зростання рівня запасів, якщо темпи зростання витрат зберігання перевищують темпи зниження витрат другої та третьої груп.

За допомогою цієї базової моделі EOQ можна визначити оптимальний рівень запасів, оптимальну кількість замовлень на рік, а також оптимальну кількість днів, що має бути між замовленнями. Відтак вона дозволяє в якомусь розумінні оптимізувати планування необхідної кількості запасів та покращити контроль за їх використанням.

Головним недоліком цієї моделі є досить жорстка система вхідних передумов, особливо в частині припущення про незмінність попиту, відсутність будь-якої залежності оптових цін від обсягу закуповуваної партії товарів та деякі інші гіпотези. У кожному конкретному випадку базову модель EOQ слід доопрацьовувати відповідно до вхідних допущень [5].

Таким чином, запровадження зазначених напрямів удосконалення обліку запасів підприємства сприятиме істотному покращенню результатів господарської діяльності. Вирішення низки суперечливих облікових та аналітичних питань управління виробничими запасами є важливим для ефективної діяльності більшості підприємств, що зумовлює необхідність подальших досліджень.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Малюга Н. М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку. Теорія, практика, перспективи / Н. М. Малюга. – Житомир : ЖІТІ, 1998. – 384 с. **2.** Світлична В. Ю. Актуальні проблеми організації та ведення обліку виробничих запасів підприємствами України [Електронний ресурс] / В. Ю. Світлична. – Режим доступу : http://www.economy-confer.com.ua/full_article/716. **3.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2009. – 912 с. **4.** Рибалко О. М. Удосконалення обліку виробничих запасів / О. М. Рибалко, О. В. Болдуєва // Держава та регіони. – 2008. – № 6. – С. 210–215.

ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

УДК 657:005.921

Бурлака С. М.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто проблемні аспекти управління виробничими запасами на підприємстві. Висвітлено моделі управління надходженням, зберіганням та витрачанням запасів. Визначено сутність основних методів оцінювання запасів, а також переваги та недоліки кожного з методів.*

Ключові слова: *запаси, управління запасами, АВС-аналіз, оцінювання запасів, методи вибуття.*

Аннотация. *Рассмотрены проблемные аспекты управления производственными запасами на предприятии. Освещены модели управления поступлением, хранением и расходованием запасов. Определена сущность основных методов оценивания запасов, а также преимущества и недостатки каждого из методов.*

Ключевые слова: *запасы, управление запасами, АВС-анализ, оценка запасов, методы выбытия.*

Annotation. *Considered problematic aspects of inventory management in the enterprise. Deals with the management model receipt, storage and disposal of stocks. The essence of basic inventory valuation methods and the advantages and disadvantages of each method.*

Keywords: *inventory, inventory management, ABC-analysis, inventory valuation, methods of disposal.*

У структурі оборотних активів підприємств запаси є одним із найбільш вагомих об'єктів. Раціональність їх використання має велике значення для операційної діяльності підприємства.

За нестабільних економічних умов і наявності жорсткої конкуренції ефективне планування, контроль за придбанням запасів та їх наявністю та подальшим використанням у виробництві, тобто управління запасами, є важливою умовою успіху підприємства.

Метою написання статті є визначення основних проблем управління виробничими запасами, питань, пов'язаних із оцінюванням запасів, та обґрунтування пропозицій щодо удосконалення системи управління на підприємстві. Об'єктом дослідження є виробничі запаси підприємства, предметом дослідження – методи оцінювання вибуття запасів.

Для досягнення визначеної мети сформульовано такі завдання: виділення проблемних питань в управлінні запасами на підприємстві, дослідження методів оцінювання запасів при їх вибутті та виділення особливостей кожного методу, обґрунтування доцільності вибору адміністрацією підприємства методу оцінювання запасів при їх вибутті з урахуванням вимог сьогодення.

Проблеми оцінювання та управління запасами у своїх роботах висвітлювали такі українські вчені: Бєлікова В. [4], Бутинець Ф., Марущак Л. [1], Писаренко Т. [3], Плахтій Т. [5], Шендригоренко М. [6] та ін. Але існують невирішені питання, що потребують більш детального розгляду.

Важливим аспектом ефективного використання запасів є налагоджена система управління ними. Від якості управління запасами значною мірою залежить безперебійність процесу виробництва та кінцевий результат – отримання прибутку. Ситуації, що є пов'язаними з недостачею необхідних для виробництва запасів на підприємстві, стають передумовами для перебоїв у виробництві, що спричиняє додаткові витрати. За раціонального управління запасами подібних ситуацій можна уникнути, не допускати додаткових витрат.

Внутрішнім користувачам для оцінювання ефективності використання запасів необхідно достовірно знати обсяги товарно-матеріальних цінностей, їх наявність та процес вибуття. Цю інформацію можна визначити за такими напрямами: щоденний контроль за доходами та витратами матеріальних ресурсів за центрами відповідальності; безперервне оцінювання фактичної вартості наявних запасів та аналіз ефективності їх використання; виявлення резервів зниження витрат запасів та їх оптимізація на складах; своєчасне складання та подання звітів про рух запасів, вибір методів оцінювання запасів при їх вибутті та достовірне відображення всіх операцій в обліку [1].

Потреба у значній кількості запасів на підприємствах вимагає наявності певної грошової маси та вилучення її з обороту для формування необхідного резерву запасів. Звідси випливає головний аспект управління запасами на підприємстві – забезпечення за кожною номенклатурною групою запасів їх оптимальної кількості, що дозволить мінімізувати витрати на їх постачання та зберігання.

© Бурлака С. М., 2016

Відповідно до цього у ході управління запасами на підприємстві слід виходити з таких міркувань: наявна кількість запасів на складі має бути достатньою для уникнення зривів на виробництві; для зменшення обсягу вилучених оборотних запасів на закупівлю обсяг закупівель має бути мінімальним; обсяг вільних оборотних коштів має бути максимальним [3].

Головним аспектом обліку запасів із точки зору управління ними є ефективність їх використання, тобто забезпечення таких умов, за яких унеможливлювалося б нераціональне використання запасів.

За сучасних умов набули значення такі системи управління запасами: MRP – система планування потреби у виробничих ресурсах; KANBAN – система, за допомогою якої можна суттєво знизити запаси матеріальних ресурсів на вході та незавершеного виробництва на виході, виявляючи «вузькі місця»; OPT – система виявлення у виробництві «вузьких місць» або критичних ресурсів; DRP – система управління та планування розподілу ресурсів; «Just-in-time» – постачання «точно в термін». Для планування забезпечення виробничими запасами на підприємствах варто використовувати модель управління ABC, оскільки вона забезпечує досягнення мінімальних витрат, пов'язаних зі збереженням замовлення та його доставкою. Застосування цієї моделі в поєднанні з моделлю XYZ-аналізу дозволить виділити ключові запаси й встановити на цій основі пріоритети їх поповнення, забезпечить не тільки урахування запасів, але й характер їх споживання.

Крім того, важливою є не лише наявність необхідної кількості запасів на складах підприємства, а й їх вартість. Адже оцінювання запасів, тобто вартість, за якою їх відправляють на виробництво, безпосередньо впливає на собівартість продукції, а отже, і на прибуток. Значним фактором впливу на величину матеріальних витрат є метод оцінювання запасів при їх вибутті.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», у бухгалтерському обліку та звітності виробничі запаси мають відображатися за найменшою з двох оцінок: первинною вартістю або чистою вартістю реалізації. Під чистою вартістю розуміють очікувану ціну реалізації запасів за умов звичайної діяльності за вирахуванням можливих витрат на завершення їх виробництва та реалізацію. Проте коливання у вартості одного й того ж матеріалу спричиняє зміни в собівартості виробленої продукції.

Відпуск виробничих запасів на виробничих підприємствах здійснюють за одним із методів, зазначених у П(С)БО 9 «Запаси» [2].

На жаль, застосування систем обліку запасів у нашій країні на законодавчому рівні не є регламентованим, що створює певні труднощі у ході застосування методів оцінювання вибуття виробничих запасів.

Розглянемо детальніше особливості застосування методів оцінювання запасів при їх вибутті відповідно до систем обліку запасів, зазначивши недоліки, переваги та можливості застосування на виробничих підприємствах. Сутність методів оцінювання вибуття запасів, їх переваги та недоліки подано в табл. 1 [2; 4; 5; 6].

Таблиця 1

Методи оцінювання вибуття запасів

Метод	Сутність	Переваги	Недоліки
1	2	3	4
ФІФО	Оцінювання базується на припущенні, що запаси використовують у тій послідовності, у якій вони надходили на підприємство	Забезпечує збіг руху вартості із фізичним рухом запасів; є послідовним та об'єктивним; у стабільному середовищі запобігає можливості маніпулювання прибутком	За умов інфляції виникає факт завищеного прибутку
За середньозваженою собівартістю	Оцінювання проводять щодо кожної одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця й одержаних у звітному місяці запасів	Простота та доступність цього методу дозволяють широко застосовувати його на практиці; дає більш об'єктивну картину руху товарно-матеріальних цінностей	У період підвищення цін застосування методу спричиняє наявність фіктивного прибутку та переплати податків. Трудомісткість процесу у разі щоденного надходження та вибуття запасів
За ідентифікованою собівартістю відповідної одиниці продукції	Оцінювання запасів, які відпускаються, та послуг, що є виконуваними для спеціальних замовлень і проектів, а також запасів, що не є замінюваними	Є ефективним, якщо на підприємстві використовують запаси великої вартості або такі, що не є замінюваними. Єдиний метод, за якого повністю збігаються фізичні та вартісні обороти запасів	Недоцільно використовувати за наявності на підприємстві великої кількості запасів різної номенклатури
За ціною продажу	Оцінювання є заснованим на застосуванні підприємствами роздрібної торгівлі середнього процента торговельної націнки товарів	Застосовують на підприємствах роздрібної торгівлі, що мають значну та змінну номенклатуру з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки	Розрахунки є приблизними, що спричиняє похибки та викривлення реальної вартості

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
За нормативними витратами	Оцінювання полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції, що є встановленими підприємством із урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін	Надає можливості оперативного обліку витрат шляхом обліку відхилень від норми, контролю за здійсненням режиму економії, укрупнення об'єктів обліку	Потреба в постійному перегляді норм використання запасів

Переваги та недоліки кожного з методів мають безпосередній вплив на головну мету діяльності підприємства – отримання прибутку. Вибір оптимального варіанта залежить значною мірою і від зовнішніх факторів, які по-різному впливають на кожне окреме підприємство. Тому підприємство має самостійно вибирати метод оцінювання вибуття запасів для мінімізації своїх витрат та зручності розрахунків. Надалі необхідно удосконалити класифікацію запасів для оптимізації управління ними та спрощення вибору методу їх оцінювання при вибутті. Окрім того, підприємствам необхідно самостійно класифікувати свої запаси з урахуванням моделей управління. Необхідно будувати свою облікову політику таким чином, щоб запаси матеріалів на складах підприємства були обґрунтовано мінімальними, за цих умов можна уникнути особливих труднощів, пов'язаних із оцінюванням вибуття запасів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Марущак Л. Управлінський облік формування та використання запасів на підприємстві / Л. Марущак // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2014. – Вип. 2 (11). – С. 134–141. **2.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 31.03.1999 № 87. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99. **3.** Писаренко Т. М. Організація управлінського обліку у процесі постачання сировинних і товарних запасів / Т. М. Писаренко // Економічні науки. – 2012. – Вип. 9 (2). – С. 415–420. **4.** Бєлікова В. В. Метод оцінки запасів як елемент облікової політики підприємства / В. В. Бєлікова // Економіка. – 2014. – № 235. – С. 53–57. **5.** Плахтій Т. Ф. Порядок оцінки запасів: проблеми та шляхи їх вирішення / Т. Ф. Плахтій // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. – 2013. – № 2 (3). – С. 292–299. **6.** Шендригоренко М. Т. Особливості та сфери застосування методів оцінки запасів при їх вибутті / М. Т. Шендригоренко // Економічні науки. – 2012. – Вип. 9 (2). – С. 572–579.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА КОЛБАСНЫХ ИЗДЕЛИЙ ПРЕДПРИЯТИЕМ ООО «МЯСНАЯ ФАБРИКА «ФАВОРИТ ПЛЮС»

УДК 637.524-048.34

Васильева А. О.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрена деятельность предприятия по производству колбасных изделий. Проанализирована процедура оптимального плана производства продукции ООО «Мясная фабрика «Фаворит Плюс», интерпретированы результаты решения задачи.*

Ключевые слова: *колбасные изделия, оптимизация, поиск решений, симплексный метод, двойственная задача.*

© Васильева А. О., 2016

Анотація. *Розглянуто діяльність підприємства з виробництва ковбасних виробів. Проаналізовано процедуру оптимального плану виробництва продукції ТОВ «М'ясна фабрика «Фаворит Плюс», інтерпретовано результати вирішення завдання.*

Ключові слова: *ковбасні вироби, оптимізація, пошук рішень, симплекс метод, двоїсте завдання.*

Annotation. *Activities of enterprises producing sausages. The analysis procedure of the optimal plan of production of «Meat factory «Favorit Plus», interpreted the results of the task.*

Keywords: *sausages, optimization, search for solutions, simplex method, dual task.*

Спрос на колбасные изделия всегда считался показателем благосостояния народа Украины. Последние два года были очень непростыми для украинцев, поэтому и спрос на колбасы, а также на отдельные их виды, сильно изменился. В 2015 году, согласно маркетинговым исследованиям, жители Украины предпочитали более дешевые группы колбас дорогим: вареные колбасы составляют 41 % от общего количества продаж, сосиски и сардельки – 23 %, полукопченые колбасы – 15 %, сырокопченые – 6 % [1].

Поскольку в Украине существует более двух десятков крупных производителей колбас, этот рынок можно считать высококонкурентным. ООО «Мясная фабрика «Фаворит Плюс» занимает лидирующие позиции на этом рынке (производит 15,7 % от общего объема производства) [2]. Этот производитель, как и многие крупные производители колбас в Украине, выпускает большое количество разнообразных видов продукции под разными торговыми марками, чтобы охватить больше ценовых сегментов. Это помогает быстро реагировать на смену вкусов, предпочтений и дохода потребителя.

Для того чтобы проанализировать производство колбасных изделий, необходимо составить задачу линейного программирования первой стандартной формы. Проанализируем производство 4 видов колбасных изделий торговой марки ООО «Мясная фабрика «Фаворит Плюс» [3] (табл. 1).

Таблица 1

Данные для решения задачи

Ингредиенты	Нормы расхода сырья на производство 1 кг изделий, тыс. кг				Запасы ресурсов, тыс. кг
	Сардельки «Классические»	Колбаса полукопченая «Кремлевская»	Ветчина вареная «Киевская свиная»	Колбаса копченая «Ветчинная»	
Говядина	0,4	0,35	0,2	0	22
Свинина	0,25	0,3	0,5	0,75	400
Курятина	0	0,08	0	0	5,6
Масло сливочное	0,079	0	0	0	4
Молоко обезжиренное	0,064	0,095	0,12	0	120
Крахмал картофельный	0,08	0,03	0,085	0	90
Яичный порошок	0,025	0	0	0	5
Вода питьевая	0,033	0	0,048	0	2,4
Соль поваренная	0,02	0,025	0,025	0,03	13,4
Антиоксиданты	0,013	0	0,012	0	0,6
Экстракты специй	0,01	0,015	0	0,03	4,3
Усилитель вкуса	0,011	0,016	0,01	0,02	13
Фиксатор цвета	0,015	0,011	0	0,016	4
Сало	0	0,028	0	0	0,96
Белковый стабилизатор	0	0,015	0	0	4,6
Рис	0	0,035	0	0	1,2
Грудинка свиная	0	0	0	0,154	95
Прибыль за кг, грн	22560	33980	18340	41920	

Обозначим 4 вида продукции через x_1, x_2, x_3, x_4. Целевая функция имеет вид:

$$Z_{max} = 22560x_2 + 33980x_2 + 18340x_3 + 41920x_4.$$

Система ограничений, исходя из содержания табл. 1, имеет вид:

$$\begin{cases} 0,4x_1+0,35x_2+0,2x_3\le 22, \\ 0,25x_1+0,3x_2+0,5x_3+0,75x_4\le 400, \\ 0,08x_2\le 5,6, \\ 0,079x_1\le 4, \\ 0,064x_1+0,095x_2+0,12x_3\le 120, \\ 0,08x_1+0,03x_2+85x_3\le 90, \\ 0,025x_1\le 5, \\ 0,033x_1+0,048x_3\le 2,4, \\ 0,02x_1+0,025x_2+0,025x_3+0,03x_4\le 13,4, \\ 0,013x_1+0,012x_{13}\le 0,6, \\ 0,01x_1+0,015x_2+0,03x_4\le 4,3, \\ 0,011x_1+0,016x_2+0,01x_3+0,02x_4\le 13, \\ 0,015x_1+0,011x_2+0,016x_4\le 4, \\ 0,028x_2\le 0,96, \\ 0,015x_2\le 4,6, \\ 0,035x_2\le 1,2, \\ 0,154x_4\le 95, \\ x_j\ge 0, j=1;4 \end{cases}$$

Для того чтобы решить задачу, необходимо использовать надстройку «Поиск решений» Microsoft Excel. Построив таблицу с исходными данными и указав необходимые опции в настройке, определим оптимальный план изготовления продукции [4].

Исходя из решения задачи, рационально производить все виды продукции, кроме первого. Необходимо произвести 34,28571 кг колбасы полукопченой «Кремлевской», 50 кг ветчины вареной «Киевская свиная» и 126,1905 кг колбасы полукопченой «Ветчинной». При это можно получить прибыль в размере 7371 грн и 93 коп.

Для того чтобы оценить каждый из видов сырья для производства колбасных изделий, необходимо составить двойственную задачу. Двойственные оценки (теневые цены) по каждому виду сырья обозначены через y_1, y_2, y_3, ..., y_{17}, они являются стоимостными оценками полезности ресурсов [5, с. 54–55]. Общую оценку сырья дает целевая функция:

$$Z_{min}=22y_1+400y_2+5,6y_3+4y_4+120y_5+90y_6+5y_7+2,4y_8+13,4y_9+ \\ +0,6y_{10}+4,3y_{11}+13y_{12}+4y_{13}+0,96y_{14}+4,6y_{15}+1,2y_{16}+95y_{17}.$$

Система ограничений подразумевает, что общая оценка сырья по каждому виду продукции должна быть не меньше прибыли, получаемой за килограмм продукции определенного вида.

$$\begin{cases} 0,4y_1+0,25y_2+0,079y_4+0,064y_5+0,08y_6+0,025y_7+0,033y_8+0,02y_9+ \\ +0,013y_{10}+10y_{11}+11y_{12}+15y_{13}\ge 22560, \\ 0,35y_1+0,3y_2+0,08y_3+0,095y_5+0,03y_6+0,025y_9+0,015y_{11}+0,016y_{12}+0,011y_{13}+ \\ +0,028y_{14}+0,015y_{15}+0,35y_{16}\ge 33980, \\ 0,2y_1+0,5y_2+0,12y_5+0,085y_6+0,048y_8+0,025y_9+0,012y_{10}+0,01y_{12}\ge 18340, \\ 0,75y_2+0,03y_9+0,03y_{11}+0,02y_{12}+0,16y_{13}+0,154y_{17}\ge 41920, \\ y_i\ge 0, i=1;17. \end{cases}$$

Теперь необходимо решить задачу при помощи надстройки Microsoft Excel «Поиск решений» [4, с. 14–21].

Стоимостные оценки полезности ресурсов показывают, является ресурс избыточным или используется полностью. Если теневая цена ресурса равна нулю, то существует избыток товара, а если теневая цена больше нуля, то ресурс используется полностью.

Можно сделать вывод, что говядина, вода питьевая и экстракты специй используются полностью, а остальные ресурсы имеются в избытке. Это означает, что для расширения производства количество ресурсов, которые используются не полностью, не целесообразно увеличивать. Необходимо увеличивать те ресурсы, которые используются полностью (y_1, y_2, y_{11}). Целевые функции двойственной задачи и исходной совпадают и составляют 7 371,93 грн.

Оптимизационное решение могут использовать предприятия, занимающиеся производством колбасных изделий, в частности, ООО «Мясная фабрика «Фаворит плюс», для оптимизации производства и увеличения прибыли. Исходя из решения, можно сделать вывод, что для компаний такого типа наиболее ценными ресурсами являются говядина, вода питьевая и экстракты специй. Следовательно, предприятия должны уделять больше внимания накоплению этого сырья с целью его дальнейшей переработки.

Таким образом, благодаря оптимизации объемов производства ООО «Мясная фабрика «Фаворит Плюс» сможет увеличить прибыль и укрепить свои позиции на рынке колбасных изделий.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Агроперспектива [Электронный ресурс] // Агро Перспектива. – Режим доступа : http://www.agroperspectiva.com/. **2.** Анализ рынка в Украине и в мире [Электронный ресурс] // AR group. – Режим доступа : http://ar-group.kiev.ua/. **3.** Фаворит плюс [Электронный ресурс] // Фаворит плюс. – Режим доступа : http://www.mffavorit.dp.ua/. **4.** Малярець Л. М. Економіко-математичне моделювання : посібник / Л. М. Малярець, П. М Куліков, І. Л. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **5.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 154 с.

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК РЕКЛАМНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

УДК 659.1

Васильєва Т. В.

Магістрант 1 року навчання
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто місце та значення реклами, основні засади формування та головні тенденції розвитку рекламного ринку за сучасних умов. Проаналізовано сучасний стан українського рекламного ринку, а також напрями підвищення ефективності рекламної діяльності в Україні.*

Ключові слова: *реклама, тенденції, рекламне агентство.*

Аннотация. *Рассмотрены место и значение рекламы, основные принципы формирования и основные тенденции развития рекламного рынка в современных условиях. Проанализировано современное состояние украинского рекламного рынка, а также направления повышения эффективности рекламной деятельности в Украине.*

Ключевые слова: *реклама, тенденции, рекламное агентство.*

Annotation. *The place and importance of advertising, the main principles of formation and the main trends of the advertising market in modern conditions. The current state of Ukrainian advertising market, as well as areas of efficiency of advertising activity in Ukraine.*

Keywords: *advertising, trends, advertising agency.*

© Васильєва Т. В., 2016

Рекламна діяльність є невід'ємною частиною ринкового процесу, оскільки безпосередньо зачіпає інтереси майже всіх українських громадян. Саме тому рекламні агентства нині набувають усе більшої популярності.

Серед дослідників, які розглядали питання формування та розвитку рекламного ринку, Батра Р., Вікентьєв І., Кортленд Л., Котлер Ф., Панкратов Ф. та ін.

Метою написання статті є дослідження питань розвитку рекламного ринку та формування рекламних агентств. Предметом дослідження є розгляд основних заходів підвищення ефективності діяльності рекламних агентств. Об'єктом дослідження є процес визначення основних засад формування рекламних агентств в Україні.

Завданнями роботи є визначення:

- теоретичних засад формування рекламних агентств;
- головних тенденцій розвитку діяльності рекламних агентств в Україні;
- напрямів підвищення ефективності рекламної діяльності.

Реклама дедалі все більше стає невід'ємною частиною нашого життя. Її метою є привертання уваги покупців до виробників, а також товарів, що випускаються. Нормативним актом, що регулює рекламну діяльність в Україні, є Закон України від 3 липня 1996 року «Про рекламу». У ст. 1 Закону прописано, що реклама – це спеціальна інформація про осіб чи продукцію, яка розповсюджується в будь-який спосіб із метою прямого або опосередкованого одержання прибутку [1].

Нині рекламу застосовують у тому числі у політиці й економіці для вирішення соціальних проблем, формування світосприйняття й життєвих стандартів.

Відтак необхідним є аналіз формування її становлення та розвитку, оскільки виробництво й розповсюдження реклами безпосередньо стосується всіх громадян. Обсяг рекламного ринку в Україні за попередні десятиліття, за даними Всеукраїнського рекламної коаліції, становив понад 800 млн дол. США, із них понад 60 % було витрачено на пряму рекламу, передусім на телевізійну, зовнішню рекламу і пресу. Незважаючи на фінансові труднощі, як в Україні, так і в світі, тенденція розвитку рекламного ринку не зменшилася. Навпаки, із кожним роком ринок розвивається, збільшує обсяги, створює нові бренди [2; 3].

За попередні роки обсяг рекламного ринку склав 2642,7 млн дол. США. Далі продовжувалося зростання, і порівняно з попереднім періодом обсяг рекламного ринку значно виріс, а саме на 364,7 млн дол. США, і склав 2642,7 млн дол. На цьому зростання не припинилося, і протягом 2013–2014 рр. обсяг рекламного ринку подолав межу в три млрд дол. США. Відповідно до прогнозів Всеукраїнської рекламної коаліції, перспективи розвитку на майбутній рік становлять 4 млн дол.

Нині як в Україні, так і у всьому світі актуальним напрямом розвитку реклами є застосування мережі Інтернет. Як визначають фахівці, частка рекламних компаній в Інтернеті зростає, що перетворює рекламну діяльність із традиційної на зовсім іншу. Реклама із засобу оповіщення про товар та послуги перетворюється на інструмент, за допомогою якого покупець вибирає той чи інший товар із всієї товарної категорії [3].

За даними учасників ринку, ринок інтернет-реклами за попередні роки виріс на 40 % – до 200 млн грн. За словами учасників ринку, рекламодавці готові збільшити свої бюджетні внески на Інтернет на 50 %. Лідерами з інвестицій у інтернет-рекламу є автомобільні компанії, продавці електроніки та телекомунікаційні компанії. Дещо відстають фінансові та рієлторські компанії [4].

Таким чином, нині рекламний бізнес тільки починає розвиватися у нашій країні, але рівень прогресу вже може задовольнити кваліфікованих спеціалістів у цій галузі. Для подальшого перспективного розвитку рекламним агентствам потрібно ретельно вивчати потреби споживачів, що сприятиме зростанню ефективності проведення рекламних кампаній.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Про рекламу [Електронний ресурс] : Закон України від 03.07.1996 № 270/96-ВР. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80. **2.** Коротков А. Разновидности интернет-рекламы: характеристика и классификация / А. Коротков, Р. Кузнецов // Маркетинг. – 2008. – № 3. – С. 74–81. **3.** Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/. **4.** Вакалюк А. Обсяг рекламно-комунікаційного ринку України у 2009 р. і прогноз на 2010 р.: експертна оцінка Всеукраїнської рекламної коаліції / А. Вакалюк, М. Лазебник // Маркетинг в Україні. – 2009. – № 6. – С. 30–34.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ Й АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ

УДК 657.631.8

Верелюсова Н. Є.

Студент 3 курсу
фінансвого факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено поняття зобов'язання, систему обліку розрахунків за зобов'язаннями, а також особливості проведення зовнішнього та внутрішнього аудиту.*

Ключові слова: *зобов'язання, фінансова стійкість підприємства, аудит.*

Аннотация. *Исследованы понятие обязательств, система учета расчетов по обязательствам, а также особенности проведения внешнего и внутреннего аудита.*

Ключевые слова: *обязательства, финансовая устойчивость предприятия, аудит.*

Annotation. *Investigated the notion of obligations, the system of accounting calculations for liabilities, as well as features of the external and internal audit.*

Keywords: *liabilities, financial stability of the enterprise, audit.*

Для успішного функціонування всі підприємства потребують матеріально-технічного постачання, а також надання робіт і послуг сторонніми організаціями. Проведення цих операцій неминуче спричиняє виникнення зобов'язань. Відповідно виникає необхідність проведення розрахунків із кредиторами у готівковій та безготівковій формах.

Для забезпечення ефективної господарської діяльності і стабільного фінансового стану підприємства розрахунки за зобов'язаннями мають проводитися вчасно й у повному обсязі, а бухгалтерський облік у таких розрахунках має бути якісним, відповідати принципам точності, об'єктивності, послідовності та нормам чинного законодавства.

Дослідженням проблеми поліпшення якості облікової та аудиторської діяльності на підприємствах займалися Бутинець Ф., Кононенко О, Маханько О., Огійчук М., Пшенична А. та ін.

У процесі ведення обліку розрахункових операцій можуть виникати помилки, відхилення та спотворення інформації. Це може відбуватися з об'єктивних причин – через великий обсяг операцій з придбання товарно-матеріальних цінностей, робіт, послуг, а також через неуважність працівників бухгалтерії. Тому зростає роль проведення аудиту розрахунків із кредиторами задля виявлення помилок і недопущення зловживань у ході розрахунків та відображення їх у бухгалтерському обліку [1]. Якісне ведення обліку, а також внутрішнього та зовнішнього контролю (аудиту) розрахунків за зобов'язаннями допоможе не тільки забезпечити безперервність виробничого процесу на підприємстві, а й створить імідж надійного, платоспроможного партнера.

Визначення поняття «зобов'язання» подано у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла в результаті минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. Розрахунки за зобов'язаннями перед кредиторами (найчастіше у процесі виробництва підприємства мають справу із постачальниками та підрядниками) проводять на підставі документів постачальника: накладних, рахунків-фактур, рахунків, актів прийняття робіт, послуг, товарно-транспортних накладних, податкових накладних. Синтетичний облік розрахунків за поточними зобов'язаннями ведеться за рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» [2].

Задля виявлення резервів зростання виробництва, збільшення виручки від реалізації продукції, прибутку і в цілому підвищення ефективності діяльності підприємства важливим є вирішення проблеми якісного обліку та аудиту розрахунків за зобов'язаннями, аналізу структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства, визначення економічного стану підприємств-постачальників продукції, товарів і послуг, а також спроможності підприємства своєчасно погашати заборгованість перед постачальниками.

Управління зобов'язаннями підприємства має забезпечувати не тільки своєчасне надходження та витрачання грошових коштів, але й певний рівень їх запасу задля підтримки постійної платоспроможності. Від ефективного управління зобов'язаннями залежить такий важливий показник, як фінансова стійкість підприємства [3].

Проведення аудиту (як внутрішнього, так і зовнішнього) розрахунків за зобов'язаннями є основою не тільки для здійснення поточного контролю правильності та законності відображення розрахункових операцій у бухгал-

© Верелюсова Н. Є., 2016

терському обліку, а й для здійснення аналізу структури джерел формування коштів підприємства, частки кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги у загальному обсязі поточних зобов'язань підприємства, а також для аналізу динаміки кредиторської заборгованості, аналізу співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованостей. Усі ці показники впливають на загальний фінансовий стан підприємства [4].

Основними документами, що забезпечують правову основу здійснюваних розрахункових взаємовідносин, є договори на поставку продукції, виконання робіт, надання послуг. У договорах закріплюються зобов'язання сторін щодо постачання продукції, виконання робіт та надання послуг, обговорюються належна якість, ціна і терміни надання товару, робіт, послуг, відповідальність сторін у разі невиконання умов договору тощо. Для того, щоб перевірити, чи дотримуються обговорені в договорі терміни та обсяги поставок, необхідно періодично проводити звірку даних договору з наявністю записів у Журналі обліку вступників вантажів (форми М-1) і Журналі-ордері 6 с.-г. за рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками», а також перевірку накладних постачальників за товарно-матеріальними цінностями (у разі поставки товарів, сировини, матеріалів), або Акти здавання-приймання виконаних робіт (у разі виконання робіт, надання послуг сторонніми організаціями). Для перевірки своєчасності й правильності проведення розрахунків за зобов'язаннями проводять звірювання первинних документів з надходження вантажів (товарно-транспортних накладних, рахунків, рахунків-фактур) із первинними документами щодо проведення розрахунків із постачальниками та підрядниками (платіжними дорученнями, платіжними вимогами-дорученнями, чеками, випискаами банку).

Нині бухгалтерський облік на великих і середніх підприємствах ведеться за допомогою спеціалізованих бухгалтерських програм (найчастіше «1С: Підприємство»). Але і в цьому разі дані з оплати рахунків кредиторів слід звіряти з випискаами з поточних рахунків обслуговуючих банків. Це дозволяє виключити можливість помилок при занесенні бухгалтерами інформації до програми. Робота з аналізу розрахунків за зобов'язаннями має проводитися в напрямі поліпшення розрахунково-платіжної дисципліни, оптимізації розмірів кредиторської заборгованості та загального зміцнення фінансово-господарського стану підприємства. Аналіз слід проводити за даними бухгалтерського балансу й облікових регістрів шляхом зіставлення їх сум на початок і кінець року або звітного періоду в цілому, і за видами. Якщо підприємство здійснює велику кількість операцій із закупівлі товарів, робіт, послуг, а також з оплати рахунків кредиторів, то існує необхідність проводити аудит розрахунків частіше, ніж щороку. Тому більш раціональним є створення служби внутрішнього аудиту на підприємстві. Це забезпечить постійний контроль за веденням обліку розрахунків за зобов'язаннями та іншими об'єктами бухгалтерського обліку.

Таким чином, якісне ведення обліку розрахунків за зобов'язаннями, а також регулярне проведення їх зовнішнього та внутрішнього аудиту забезпечить безперервний облік і контроль цих операцій, що, у свою чергу, сприятиме поліпшенню розрахунково-платіжної дисципліни та оптимізації розмірів кредиторської заборгованості підприємства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Литвиненко А. О.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **2.** Кононенко О. Аналіз фінансової звітності / О. Кононенко, О. Маханько. – Харків : Фактор, 2008. – 204 с. **3.** Огійчук М. Ф. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах : підручник / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. – Київ : Вища освіта, 2003. – 800 с. **4.** Пшенична А. Ж. Аудит : посібник / А. Ж. Пшенична. – Київ : Центр навч. літ., 2008. – 320 с.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 657.331.2

Вернигор Є. В.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано роль обліку оплати праці, а також основні завдання організації обліку оплати праці за сучасних умов. Розглянуто проблемні питання організації обліку заробітної плати, визначено шляхи їх вирішення.*

Ключові слова: *заробітна плата, організація оплати праці, синтетичний та аналітичний облік, графік документообігу, облік оплати праці.*

Аннотация. *Проанализирована роль учета оплаты труда, а также основные задачи организации учета оплаты труда в современных условиях. Рассмотрены проблемные вопросы организации учета заработной платы, определены пути их решения.*

Ключевые слова: *заработная плата, организация оплаты труда, синтетический и аналитический учет, график документооборота, учет оплаты труда.*

Annotation. *The role of accounting of wages and the main task of keeping wages under modern conditions. Consider issues of payroll, the ways of their solution.*

Keywords: *salary, wages organization, synthetic and analytical accounting, graphic document, recordpay.*

Облік оплати праці на підприємстві є однією з найважчих і найвідповідальніших ділянок бухгалтерського обліку. Від організації обліку заробітної плати залежить якість, правильність, повнота та своєчасність розрахунків із працівниками.

Роль обліку оплати праці зростає за сучасних умов, коли підприємства самостійно встановлюють форми та системи заробітної плати, умови преміювання, кількість і склад працівників. Стан обліку працівників вимагає здійснення заходів, спрямованих на поліпшення діяльності, метою якого є створення ефективної системи розрахунків.

Теоретичним, методологічним та економіко-організаційним аспектам поліпшення організації обліку праці та її оплати приділили увагу багато вчених: Островерха Р. Е. [1], Бутинець Ф. Ф. [2], Потриваєва Н. В. [3], Калина А. В. [4], Кантаєва О. В. [5], Гапоненко Н. В. [6] та ін.

Метою написання статті є вивчення організації обліку оплати праці на підприємстві та шляхи його вдосконалення. Об'єктом дослідження є організація оплати праці на підприємстві. Предметом дослідження є удосконалення організації бухгалтерського обліку заробітної плати.

Організація обліку оплати праці на підприємстві – це дії, спрямовані на забезпечення визначення суми заробітної плати, принципів її нарахування, умов оплати, диференціації, співвідношення з іншими показниками діяльності підприємства тощо. Як відомо, організація обліку оплати праці є заснованою на трьох елементах: нормуванні праці, тарифікації, а також на системах і формах оплати праці. При цьому нормування праці дозволяє кількісно оцінити роботу, тарифікація – якісно, а система та форми вказують на порядок нарахування заробітної плати [1].

Загальну схему організації бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці подано на рис. 1 [2].

Основними завданнями бухгалтерського обліку праці та її оплати є контроль за дотриманням затвердженого штатного розпису; точний облік відпрацьованих годин, кількість і якість роботи кожного працівника; своєчасне та точне нарахування заробітної плати та премій кожному працівнику; забезпечення своєчасної видачі оплати за працю, точний облік усіх розрахунків із заробітної плати, у тому числі розрахунків за бюджетом; спостереження за своєчасним та правильним утриманням із заробітної плати податків, сум за виконавчими документами та іншими платежами [3].

Успішне вирішення цих завдань може бути полегшено наявністю та використанням нормативних документів з питань оплати праці, удосконаленням методів і методик, заснованих на використанні сучасних форм обліку та обчислювальної техніки, науковою організацією праці співробітників бухгалтерії, які займаються розрахунками з оплати праці [4].

Проблемними питаннями організації обліку праці та її оплати є: регулювання організації роботи на підприємстві; контроль за використанням робочого часу та продуктивністю праці; своєчасне й точне нарахування

© Вернигор Є. В., 2016

заробітної плати, відрахування на соціальне страхування та віднесення їх на собівартість продукції (робіт, послуг), а також на інші витрати; реалізація у межах термінів розрахунків із робітниками і службовцями із заробітної плати та за іншими виплатами; облік і контроль за використанням заробітної плати та інших коштів, що є виділеними на оплату праці працівників підприємства [5].

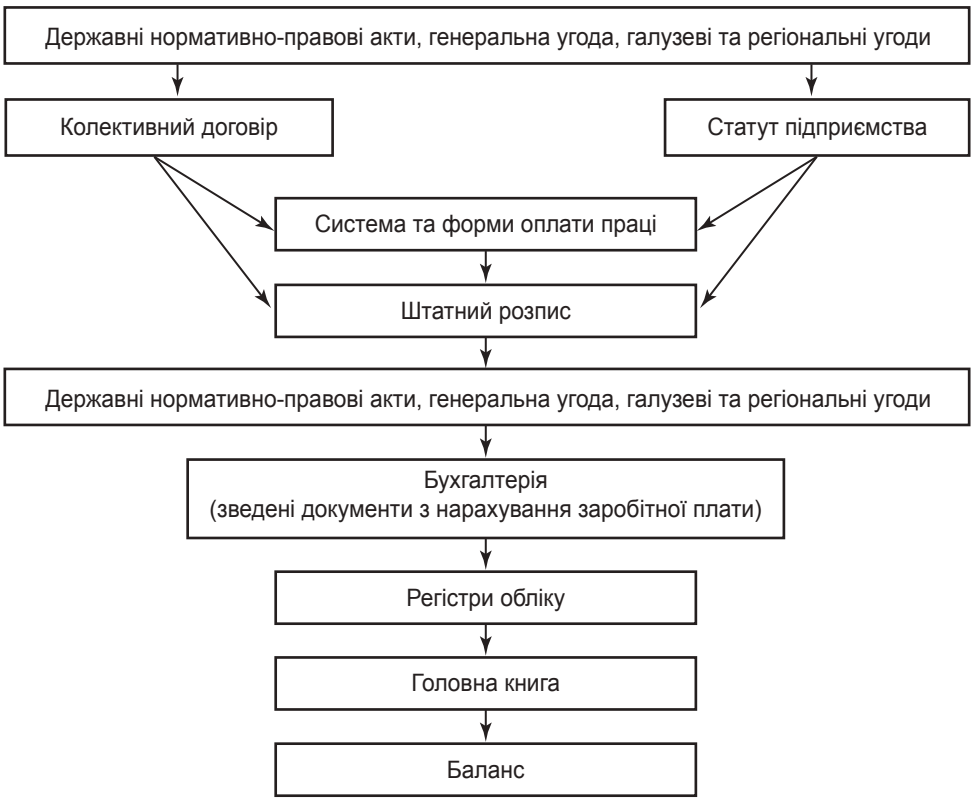

Рис. 1. **Загальна схема організації бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці**

Облік оплати праці на підприємстві має сприяти зростанню продуктивності праці й раціональному використанню робочого часу.

Одним із напрямів удосконалення системи бухгалтерського обліку є зниження кількості документації шляхом уведення багатоденних і накопичувальних документів, використання типових міжвідомчих форм, адаптованих до застосування комп'ютерних технологій.

Доцільно розробити й прийняти схеми документообігу первинних облікових документів із заробітної плати, які б сприяли зміцненню системи внутрішнього контролю на підприємстві.

Схеми документообігу дозволяють оптимізувати маршрути обробки основних документів від їх витоків до передачі файлу до архіву, визначити час обробки первинних документів з обліку розрахунків щодо оплати праці, визначити осіб, відповідальних за опрацьовування документів. Важливим напрямом удосконалення обліку розрахунків щодо оплати праці є автоматизація бухгалтерського обліку, контролю та аналітичного процесу, що знижує кількість помилок у ході обробки інформації, скорочує кількість ручних операцій, а відтак і час на здійснення процедур. Ефективним засобом підвищення якості обліку є проведення внутрішнього аудиту розрахунків підприємства за виплатами працівникам.

Удосконалення організації заробітної плати на підприємстві має бути засновано на оптимізації регулювання ставок заробітної плати, у тому числі вдосконалення системи тарифів шляхом установлення взаємозв'язку тарифних ставок і рівня кваліфікації працівників; запровадження гнучких форм і систем оплати праці; розробці внутрішнього тарифу оплати праці; удосконалення механізмів мотивації для регулювання заробітної плати та міжкваліфікаційних систем оплати праці; колективне регулювання заробітної плати.

Таким чином, облік оплати праці на підприємстві має бути організований у такий спосіб, щоб сприяти зростанню продуктивності праці й раціональному використанню робочого часу. При побудові або удосконаленні організації обліку заробітної плати підприємства мають підходити до цього питання зважено, ураховувати доцільність, науково-дослідницькі розробки, передовий професійний досвід. Від організації обліку зале-

жить рівень витрат, якість, точність, справедливість, повнота і своєчасність розрахунків із персоналом з оплати праці.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Островерха Р. Е. Організація обліку : навч. посіб. / Р. Е. Островерха. – Київ : Центр навч. літ., 2012. – 568 с. **2.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2010. – 832 с. **3.** Потриваєва Н. В. Стан та перспектива обліку розрахунків із оплати праці: теоретичний аспект / Н. В. Потриваєва, І. В. Савченко // Економічний форум. – 2014. – № 1. – С. 93–98. **4.** Калина А. В. Облік та аналіз заробітної плати на підприємстві / А. В. Калина // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – № 2. – С. 61–64. **5.** Кантаєва О. В. Шляхи удосконалення обліку оплати праці / О. В. Кантаєва, Л. С. Герасимчук // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. – 2012. – № 12. – С. 186–194. **6.** Гапоненко Н. В. Оплата праці: аспекти удосконалення / Н. В. Гапоненко, Л. В. Мельянкова // Науковий вісник НУБіП України. – 2012. – № 163. – С. 208–213.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПЛАНУ ВИРОБНИЦТВА АВТОПОКРИШОК ДЛЯ ЛЕГКОВИХ АВТОМОБІЛІВ ПІДПРИЄМСТВОМ «CONTINENTAL»

УДК 658.5 : 336.114 (043.5)

Водолазський З. В.

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Сформульовано задачу оптимізації виробництва автопокришок «Continental». Обчислення виконано в табличному редакторі Microsoft Excel 2010. Проаналізовано отримані результати.*

Ключові слова: *оптимізація виробництва, максимальний прибуток, оптимальний план, оптимальний обсяг виробництва, симплексний метод.*

Аннотация. *Сформулирована задача оптимизации производства автопокрышек «Continental». Вычисления выполнены в табличном редакторе Microsoft Excel 2010. Проанализированы полученные результаты.*

Ключевые слова: *оптимизация производства, максимальная прибыль, оптимальный план, оптимальный объем производства, симплексный метод*

Annotation. *The problem of optimizing the production of tire covers «Continental». Calculations performed in tabular editor Microsoft Excel 2010. The analysis results.*

Keywords: *optimization of production, maximize profits, optimal plan, optimal output, simplex method.*

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства користування власним автотранспортом є невід'ємною частиною життя майже кожної людини. Найбільшої популярності набули саме легкові автомобілі, бо вони є достатньо комфортабельними і максимально простими у використанні. Як і все, що має людина, автомобіль потребує догляду, який полягає, як мінімум, у проходженні планового техогляду. Окрім того, власники автомобілів змінюють шини своїх транспортних засобів двічі на рік: влітку і взимку, оскільки це є однією з гарантій безпеки на дорогах.

© Водолазський З. В., 2016

Українські виробники автопокришок не повністю забезпечують вітчизняний ринок своїми товарами. Одним із лідером імпортованих шин є торговельна марка «Continental».

Метою будь-якого виробництва є максимізація прибутку, і виробники автопокришок не є винятком. Для того, щоб досягти цієї мети, необхідно розрахувати оптимальний обсяг виробництва товарів. Щоб провести правильні розрахунки, необхідно знати норму витрат кожного інгредієнта на виготовлення одиниці товару, а також прибуток, який отримає компанія-виробник після реалізації продукції [2]. Існує кілька методів отримання оптимального плану виробництва, але в цій ситуації найдоцільнішим є використання симплексного методу. Цей метод полягає у тому, що, починаючи з одного опорного рішення, виконують поступове спрямоване переміщення опорними рішеннями системи до тих пір, доки не буде визначено оптимальний план вирішення поставленої задачі лінійного програмування. Математична постановка задачі полягає у визначенні максимального значення цільової функції, що означає визначення максимального прибутку [3].

Розглянемо можливість оптимізації виробництва автопокришок із використанням даних з сайту, де наведено всі пропорції використання інгредієнтів для отримання готового товару. Для розробки економічної моделі вибрано п'ять видів шин торгівельної марки «Continental»: «ContiIceContact», «ContiVikingContact 3», «ContiVikingContact 5», «ContiVikingContact 6» та «ContiWinterContact TS 850».

Для вирішення цієї задачі використано інформацію про запаси інгредієнтів для виготовлення однієї одиниці продукції (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Дані для розрахунку витрат на виготовлення одиниці продукції

Матеріали	ContiIce Contact	ContiViking Contact 3	ContiViking Contact 5	ContiViking Contact 6	ContiWinter Contact TS 850	Запаси інгредієнтів, кг
Вулканізуючі речовини	0,79		1,60			1 500,00
Прискорювачі			0,50			800,00
Активатори				1,70		1 000,00
Сповільнювачі		1,60			2,30	2 100,00
Платифікатори	1,40					300,00
Каучук	0,67				1,60	1 500,00
Вулканізат	1,50					500,00
Бутадієновий каучук				0,60		1 000,00
Бортовий дріт		0,80	1,66		0,80	3 400,00
Розчинник сірки		1,80				1 650,00
Амбразивні речовини	2,59	1,40				800,00
Бутилкаучук			2,70	1,80		2 600,00
Мазут		0,70			0,70	3 000,00
Фарбники				1,70		1 000,00
Ціна однієї шини, грн	1 440,00	1 051,00	937,00	1 063,00	1 345,00	мах

Складемо математичну модель задачі, за допомогою якої будемо шукати рішення. Позначимо продукцію різних видів через змінні:

- x_1 – кількість одиниць продукції 1-го виду;
- x_2 – кількість одиниць продукції 2-го виду;
- x_3 – кількість одиниць продукції 3-го виду;
- x_4 – кількість одиниць продукції 4-го виду;
- x_5 – кількість одиниць продукції 5-го виду.

У зв'язку із тим, що існують обмеження на кількість використовуваних інгредієнтів, змінні мають задовольняти системі нерівностей, що вказує на кількість використовуваних ресурсів і наявність цих компонентів на складі:

$$\begin{cases} 0,79x_1 + 1,6x_3 \le 1500; \\ 0,5x_3 \le 800; \\ 1,7x_4 \le 1000; \\ 1,6x_2 + 2,3x_4 \le 2100; \\ 1,4x_1 \le 300; \\ 0,67x_1 + 1,6x_5 \le 1500; \\ 1,5x_1 \le 500; \\ 0,6x_4 \le 1000; \\ 0,8x_2 + 1,66x_3 + 0,8x_5 \le 3400; \\ 2,59x_1 + 1,4x_2 \le 800; \\ 2,7x_3 + 1,8x_4 \le 26000; \\ 0,7x_2 + 0,7x_5 \le 30000; \\ 1,7x_4 \le 10000. \end{cases}$$

Цільова функція має вигляд:

$$Z(x_{опт}) = 1440x_1 + 1051x_2 + 937x_3 + 1063x_4 + 1345x_5 \to max.$$

Для визначення оптимального плану розвитку компанії «Continental» використаємо надбудову «Пошук рішень», що належить до програм для роботи із табличним редактором Microsoft Excel 2010. Після внесення даних та використання надбудови отримуємо оптимальний план виробництва, тобто оптимальний обсяг виробництва і кількість витрачених ресурсів на виробництво продукції. За даними, отриманими за допомогою Microsoft Excel, маємо:

$$x_{опт} = (x_1 = 34, x_2 = 152, x_3 = 160, x_4 = 142, x_5 = 154).$$

За обчисленого оптимального обсягу виробництва значення цільової функції має вигляд:

$$Z(x_{опт}) = 300\,949 \text{ грн.}$$

Для підтвердження результатів проведемо аналіз отриманого оптимального рішення за допомогою двоїстих оцінок. Кількість невідомих двоїстої задачі дорівнює числу функціональних обмежень вихідної задачі. У вихідній задачі тринадцять обмежень.

Цільова функція двоїстої задачі формулюється на мінімум коефіцієнтів, при цьому невідомими у цільовій функції двоїстої задачі є вільні члени системи обмежень вихідної задачі:

$$G(y_{опт}) = 1500y_1 + 800y_2 + 1000y_3 + 2100y_4 + 300y_5 + 1500y_6 + 500y_7 + \\ + 1000y_8 + 3400y_9 + 800y_{10} + 26000y_{11} + 30000y_{12} + 10000y_{13}.$$

Число обмежень у системі двоїстої задачі дорівнює числу змінних вихідної задачі. Ліва частина обмеження визначає вартість ресурсів, витрачених на виробництво одиниці продукції. Кожне обмеження відповідає певному виду продукції:

$$\begin{cases} 0,79y_1 + 1,6y_5 + 0,67y_6 + 1,5y_7 + 2,59x_{10} \ge 1440; \\ 1,6y_4 + 0,8y_9 + 1,4y_{10} + 0,7y_{12} \ge 1051; \\ 1,6y_1 + 0,5y_2 + 1,66y_9 + 2,7y_{11} \ge 937; \\ 1,7y_3 + 2,3y_4 + 0,6y_8 + 1,8y_{11} + 1,7y_{13} \ge 1063; \\ 1,6y_6 + 0,8y_9 + 0,7y_{12} \ge 1345. \end{cases}$$

Використання надбудови «Пошук рішень» у Microsoft Excel для вирішення двоїстої задачі підтверджує результат симплексного методу. Цільова функція набуває такого вигляду:

$$G(y_{опт}) = 300\,949 \text{ грн.}$$

Таким чином, після дослідження виробництва автопокришок компанією «Continental» отримано дані, що можуть сприяти оптимізації виробництва. Результати свідчать про те, що максимальний прибуток у розмірі 300 949 грн може бути отриманий у випадку виробництва продукції у такий спосіб: «ContiIceContact» – 34 од., «ContiVikingContact 3» – 152 од., «ContiVikingContact 5» – 160 од., «ContiVikingContact 6» – 142 од. та «ContiWinterContactTS 850» – 154 од. Окрім того, такі компоненти, як активатори та сповільнювачі, були використані повністю, тобто при збільшенні їх запасів можна збільшити виробництво, і навпаки, при зменшенні кількості інших компонентів зекономити на закупівлі матеріалів.

Рекомендовано використовувати задачу оптимізації виробництва у ході планування та аналізу ефективності діяльності компанії «Continental». Сучасні можливості, зокрема табличний редактор Microsoft Excel із великою кількістю надбудов, допомагають проаналізувати ефективність виробництва різноманітної продукції з мінімальними витратами сил і часу.

Науковий керівник – -д-р екон. наук, професор Малярець Л. М.

Література: 1. Офіційний сайт «Continental» [Електронний ресурс] // Continental. – Режим доступу : http: //www.continental.ua/legkovi. **2.** Эффективность управления (управленческий консалтинг) [Електронний ресурс] // Увеличение прибыли предприятия. – Режим доступу : http://www.r-cons.ru/service/management-efficiency. **3.** Малярець Л. М. Економіко-математичні методи та моделі : посібник / Л. М. Малярець, О. О. Єгоршин. – Харків : ХНЕУ, 2011. – 320 с.

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

УДК 334.722

Воротинцева Р. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сучасні проблеми кредитування та інвестування суб'єктів малого підприємництва в Україні та шляхи їх вирішення. Запропоновано напрями розвитку мікрофінансування для підприємств малого бізнесу та шляхи вдосконалення структурно-організаційної системи розподілу державної підтримки малих підприємств в Україні.*

Ключові слова: *ефективність фінансових заходів, кредитування, інвестування, малі підприємства, малий бізнес, фінансування, мікрофінансування.*

Аннотация. *Рассмотрены современные проблемы кредитования и инвестирования субъектов малого предпринимательства в Украине и пути их решения. Предложены направления развития микрофинансирования для предприятий малого бизнеса и пути совершенствования структурно-организационной системы распределения государственной поддержки малых предприятий в Украине.*

Ключевые слова: *эффективность финансовых мероприятий, кредитование, инвестирование, малые предприятия, малый бизнес, финансирование, микрофинансирование.*

Annotation. *The modern problem loans and investments of small businesses in Ukraine and ways of their solution. Directions of microfinance for small businesses and ways to improve the structural and organizational distribution system of state support of small enterprises in Ukraine.*

Keywords: *effectiveness of the financial arrangements, loans, investment, small business, financing, microfinancing.*

Малий бізнес є невід'ємною частиною ринкового господарства, що стимулює гнучкість, мобілізує фінансові й виробничі ресурси, прискорює темпи НТП, вирішує проблему зайнятості населення, а також формує економічно самостійний і стабільний середній клас. Відтак підтримці малого бізнесу та побудові соціально орієнтованої економіки слід приділяти багато уваги. Це має бути головним вектором реформ в Україні, що сприятиме підвищенню рівня життя населення та процесам глобалізації.

© Воротинцева Р. В., 2016

Основними цілями економічної політики України є досягнення економічного зростання та повної зайнятості, поліпшення рівня життя населення, стабільність цін і макроекономічного середовища. Досвід зарубіжних країн свідчить, що досягнення цих цілей є значною мірою пов'язаним із поточним станом та перспективами розвитку малого підприємництва у державі.

У теорії і практиці існують різні точки зору стосовно проблеми фінансування малого бізнесу, прибічниками яких є сучасні дослідники, серед них Барановський О., Васильцев Т., Варналій З., Кисельов А., Мокій А., Реверчук С., Черняк В. та ін.

Метою написання статті є дослідження умов функціонування малого бізнесу в Україні в контексті його підтримки державою та обґрунтування головних перспектив його розвитку. Питання розробки раціонального за сучасних економічних умов механізму фінансування малого бізнесу в Україні досліджено недостатньо.

Малі підприємства гарантують стабільність економіки держави, виконують важливу соціальну роль, забезпечуючи джерело доходу для певних прошарків населення [1]. Малий бізнес є істотною часткою економіки, на яку слід зважати. Рівень розвитку бізнесу в Україні останнім часом є низьким. Світовий банк у дослідженні «Проблеми та перспективи розвитку приватного сектора в Україні» особливу увагу приділив малому та середньому бізнесу, адже саме ця сфера потребує значного реформування.

Звіт про глобальну конкурентоспроможність 2013–2014 рр. наголошує на тому, що доступ до фінансування є основною перешкодою для розвитку підприємницької діяльності в Україні. Таким його визначають 16,7 % респондентів порівняно із 15,3 % в опитуванні 2012–2013 рр., і він випереджає навіть корупцію та неефективне державне управління [2].

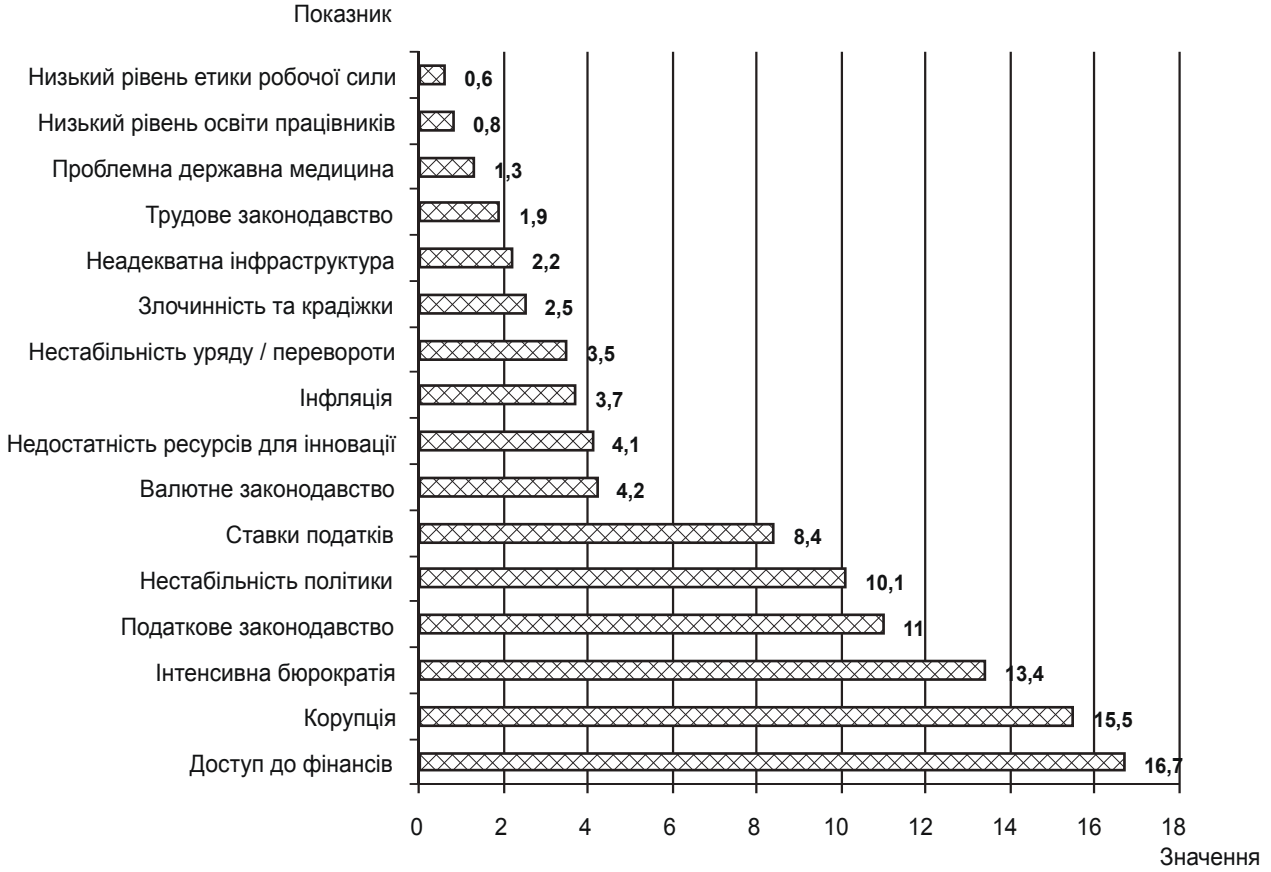

Рис. 1. **Основні проблеми бізнесу в Україні протягом 2013–2014 рр.**

Незважаючи на певний прогрес у законодавстві про підприємницьку діяльність, умови ведення бізнесу в Україні залишаються несприятливими. Характерними для них є надмірна бюрократія, неналежна імплементація норм і системна корупція. Це підриває розвиток української економіки. Узагальнення результатів опитування підприємців дозволяє стверджувати, що однією з найбільш гострих проблем діяльності більшої частини СМП є проблема пошуку та отримання фінансових ресурсів, необхідних для авансування процесу господарювання [2].

Через обмеженість власних джерел фінансування малим підприємствам доводиться шукати зовнішні джерела. Серед зовнішніх джерел фінансування малих підприємств в Україні можна виділити кошти банків і фінансових компаній, міжнародних фінансових фондів і банків у рамках підтримки розвитку малого бізнесу, кошти

державного та місцевих бюджетів, а також кошти українських фондів підтримки підприємництва. Для малих і середніх підприємців найбільшими проблемами доступу до кредитів є високі процентні ставки, які для кредитів без застави з усіма комісіями та нарахуваннями можуть становити понад 30 % річних, і банківські вимоги до застави.

До факторів, що пригнічують розвиток малого підприємництва за умов кризи, належать також погіршення умов господарювання, зростання орендної плати, збільшення кредитних ставок, зростання місцевих податків та зборів, незавершеність реформи регуляторної системи [3].

Одним із головних факторів, що перешкоджає планомірному й ефективному розвитку сфери малого підприємництва в Україні, є стан макроекономічного середовища, для якого характерним є високий рівень інфляції, високий податковий тягар, загальна нестабільність і висока ймовірність виникнення кризових явищ. Державна політика в цій сфері національної економіки має переважно декларативний характер, відтак макросередовище часто призводить малі підприємства до стану, близького до банкрутства.

Серед труднощів, що виникають на макроекономічному рівні, слід відзначити проблеми законодавчого та нормативного забезпечення кредитної допомоги малим підприємствам; брак еластичної системи функціонування гарантійних фондів із використанням коштів державного, регіонального та муніципального бюджетів, що дало б можливість мобілізувати активи й ресурси на центральному та регіональному рівнях, а крім того, ресурси міжнародних економічних інститутів задля забезпечення кредитів для СМБ; необхідність запровадження режиму пільгового оподаткування прибутку банків, що кредитують малий бізнес; недостатній розвиток суміжних ринків, існування конкурентної боротьби у галузі кредитування СМБ [4].

Нині банківські установи розширюють співробітництво з поступово відновлюваним реальним сектором економіки. Провідні банки України оголосили про план щодо динамічного покращення фінансування малого та середнього бізнесу. Вони пропонують приватним підприємцям і малим підприємствам різні економічні продукти і вкрай спокусливі умови кредитування. Терміни кредитування залежать від особливостей бізнесу певного клієнта і його цілей. На реалізацію інвестиційних проектів банк готовий видавати позики на період аж до 7 років. При цьому авансовий платіж позичальника складатиме 20 % реалізації проекту. Якщо ж йдеться про оплату поточних витрат, термін кредитування складатиме 18 місяців.

Часто банки здійснюють реструктуризацію кредитів, проте реальна різниця між початковим кредитом і реструктуризованими є 80–120 грн. Банки зі свого боку проводять реструктуризацію, але такі засоби мало чим можуть допомогти бізнесменам.

До комплексу економічних елементів підтримки малих підприємств належать [5]: використання гарантійних фондів кредитування СМБ, пільгове кредитування та часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами; забезпечення спрощених режимів оподаткування та податкових пільг, страхування комерційних ризиків, підтримка утворення кредитних спілок для СМБ.

Необхідним є проведення ефективної роботи з розвитку інфраструктури малого бізнесу, розвитку банківської системи, різних фондів підтримки малого бізнесу. Слід створити можливості для малих підприємств у будь-яку мить отримати консультацію і безкоштовну допомогу з питань відкриття та функціонування, проблем маркетингової стратегії тощо.

Таким чином, незначний рівень економічного забезпечення малого бізнесу в Україні є пов'язаним із тим, що країна має недостатній досвід функціонування ринкової економіки, зокрема розвитку малого підприємництва. Задля виправлення ситуації слід створювати умови, що сприятимуть розвитку малих підприємств, розширенню банківського кредитування, а також удосконаленню джерел економічних ресурсів підприємства. Для малого бізнесу в Україні існують широкі перспективи подальшого розвитку та підвищення ефективності діяльності. Державі слід створювати більш продуктивні для розвитку малого бізнесу програми підтримки, передусім реформувати податкову систему у бік зниження податкового тягаря для малого бізнесу.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Цюрко І. А.

Література: 1. Варналій З. С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З. С. Варналій. – Київ : Знання; КОО, 2013. – 302 с. **2.** Тимченко О. М. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в регіонах України [Електронний ресурс] / О. М. Тимченко // Ефективна економіка. – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4135. **3.** Про окремі питання діяльності банків [Електронний ресурс] : Закон України від 26.08.2014 № 529. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0529500-14. **4.** Малий і середній бізнес у пошуках місця в стратегії економічного зростання в Україні: аналітична доповідь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://old.niss.gov.ua/Table/Jalilo19/002.htm. **5.** Герасимович А. М. Аналіз діяльності комерційного банку : навч. посіб. / За ред. Ф. Ф. Бутинця, А. М. Герасимовича. – Житомир : Рута, 2001. – 384 с.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЄДИНОЇ ТАРИФНОЇ СІТКИ

УДК 331.2

Воротинцева Р. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено сутність тарифних систем оплати праці, проаналізовано їх переваги та недоліки за умов ринкової економіки. Визначено основні напрями удосконалення оплати праці для працівників бюджетної сфери задля підвищення ефективності виробництва.*

Ключові слова: *заробітна плата, бюджетні установи, оплата праці, тарифна система оплати праці, державне регулювання.*

Аннотация. *Исследована сущность тарифных систем оплаты труда, проанализированы их преимущества и недостатки в условиях рыночной экономики. Определены основные направления совершенствования оплаты труда для работников бюджетной сферы для повышения эффективности производства.*

Ключевые слова: *заработная плата, бюджетные учреждения, оплата труда, тарифная система оплаты труда, государственное регулирование.*

Annotation. *The essence of tariff payment, determined their strengths and weaknesses in a market economy. The main directions of improvement of wages for public sector employees to improve efficiency.*

Keywords: *wages, public institutions, tariff remuneration system, state regulation.*

Незважаючи на певні кроки, здійснені урядом України на шляху лібералізації процесу оплати праці, проблема об'єктивного вирівнювання результатів праці з його оплатою є, як і раніше, актуальною для більшості українських підприємств. Протягом більш ніж двадцяти років українські підприємства всіх форм власності мали будувати власні моделі оплати праці переважно на елементах тарифної системи.

Дослідженням проблем оплати праці присвячені роботи таких вітчизняних науковців: Вачевської Н. Л. [1], Грішнової О. А. [2], Калини А. В. [3], Петрової І. Л. [4] та ін. У науковій економічній літературі наведено багато визначень заробітної плати, а автори постійно намагаються удосконалити визначення сутності заробітної плати та функцій, які вона виконує за умов ринкової економіки. Основним законодавчим актом є Конституція України, на якій ґрунтується все законодавство, у тому числі й законодавство про працю.

Метою написання статті є дослідження існуючого механізму побудови тарифних систем оплати праці на підприємствах України, виявлення притаманних їм переваг і недоліків, визначення можливих напрямів розвитку за умов ринкової економіки. Предметом дослідження є тарифні системи оплати праці та напрями їх трансформації за умов ринкової економіки.

Нині українське законодавство приділяє значну увагу питанням організації оплати праці. При цьому заробітну плату визначають як винагороду, обчислювану, як правило, у грошовому вираженні, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівнику за виконану роботу.

Більшість науковців сходяться у тому, що заробітна плата як економічна категорія належить до базових найскладніших категорій економічної науки, тому її аналіз вимагає комплексного підходу. Для забезпечення досягнення працівниками поставлених результатів необхідною є ефективна система оплати праці. На результатах праці базованою є відрядна форма оплати, використання якої вимагає ефективної організації нормування праці та правильної тарифікації робіт, а також нормальної організації праці. Нині в Україні існують дві паралельні системи оплати праці у бюджетній сфері: одна є заснованою на дії Єдиної тарифної сітки, а друга є упорядкованою спеціальними нормативно-правовими актами, які належать до спеціального законодавства, що регулює оплату праці окремих категорій працівників (державні службовці, судді, працівники правоохоронних органів, прокурорські працівники тощо).

В основі побудови тарифних систем оплати праці лежить принцип однакової плати за однакову працю, тобто всебічної диференціації заробітної плати залежно від установлених факторів (кваліфікації працівника, складності виконуваної роботи, умов праці, природно-кліматичних умов, інтенсивності праці, характеру праці тощо). В основі визначення тарифної частини заробітної плати лежить тарифна сітка, що є сукупністю тарифних розрядів і відповідних тарифних коефіцієнтів (табл. 1). Тарифний розряд характеризує складність праці та рівень кваліфікації працівника, тарифний коефіцієнт відображає ступінь підвищення оплати по мірі зростання кваліфікації. Кількість тарифних розрядів і розміри тарифних коефіцієнтів мають визначатися організацією самостійно з урахуванням числа кваліфікаційних груп, чисельності зайнятих, специфіки діяльності.

© Воротинцева Р. В., 2016

Уряд розробив проект Постанови «Про підвищення оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери», який найближчим часом буде ухвалено. Відповідно у Пояснювальній записці до Проекту Закону про Держбюджет на 2015 р. передбачалося, що розмір посадового окладу працівника 1-го тарифного розряду за ЄТС має становити з 1 січня – 852 грн, з 1 грудня – 1 012 грн. Проте жодних рішень на разі про підвищення упродовж 2015 р. розміру посадового окладу працівника 1-го тарифного розряду за ЄТС поки не ухвалено. Тож розміри посадових окладів за ЄТС з 01.01.2015 р. залишаються такими, якими вони були наприкінці 2014 р. Нині уряд ухвалив посадові оклади за єдиною тарифною сіткою на 2015 р. та визначив оклади згідно із розрядами та тарифними ставками з урахуванням коефіцієнта підвищення окладу. Ця Постанова набирає чинності одночасно із набранням чинності Закону України про внесення змін до Закону «Про Державний бюджет України на 2015 р.» та мають бути застосовані з 1 вересня 2015 р. (табл. 2).

Таблиця 1

Розміри посадових окладів працівників бюджетної сфери

Тарифні розряди	Тарифні коефіцієнти, що є запроваджуваними з			Оклади, що є запроваджуваними з		
	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.
1	1	1	1	400	420	605
2	1,03	1,06	1,09	412	445	660
3	1,06	1,12	1,18	424	470	714
4	1,09	1,18	1,27	436	496	768
5	1,12	1,24	1,36	448	521	823
6	1,15	1,3	1,45	460	546	877

Для працівників 1-го–5-го тарифних розрядів установлено фіксовані розміри посадових окладів. Тарифна ставка працівника 1-го тарифного розряду за ЄТС з 2014 р. дорівнює 852 грн, а з 2015 р. дорівнюватиме 1012 грн.

Таблиця 2

Розмір мінімальної заробітної плата та розмір окладу працівника 6-го розряду (2009–2015)

Рік	Мінімальна місячна заробітна плата, грн	Розмір окладу працівника 6-го розряду, грн
2009	630	805
2010	869	805
2011	941	889
2012	1073	1121
2013	1147	1235
2014	1218	1263
2015	1218	1263
З 01.09.2015	1378	1467

Тарифну систему оплати праці використовують для розподілу робіт залежно від їх складності та від кваліфікації працівників. Вона є основою диференціації розмірів заробітної плати [5].

Оцінити темпи зростання мінімальної заробітної плати та окладу працівника 6-го розряду можна, розглянувши графік на рис. 1.

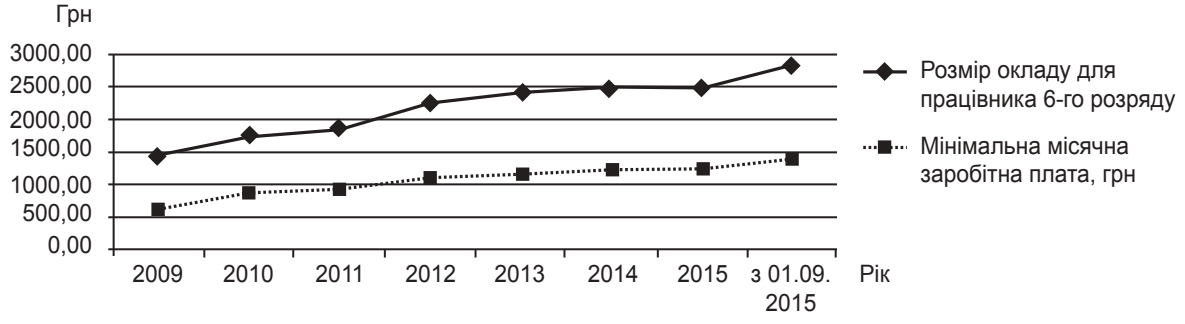

Рис. 1. **Графік зростання мінімальної заробітної плати та окладу працівника 6-го розряду**

Під час присвоєння тарифних розрядів працівникам необхідно врахувати особистісні якості працівника: рівень фізичного навантаження, розумових здібностей, ініціативність, порядність, старанність, дисциплінованість, відповідальність, ступінь відхилення умов праці від нормальних, що має бути відображено у контрольно-кваліфікаційній карті працівника [6]. До причин неефективності ЄТС належать: невідповідність деяких розрядних співвідношень у тарифній оплаті фактичним розбіжностям у складності робіт; відсутність належної методичної єдності в тарифному нормуванні праці; необхідність проведення змін за всім ланцюжком у разі вдосконалення оплати однієї категорії працівників, що зумовлює значне зростання бюджетних витрат.

Слід говорити про активне застосування тарифної системи як ефективного інструменту диференціації оплати праці [7]. Використання тарифної сітки має на меті встановлення оптимальної диференціації тарифних ставок і посадових окладів із урахуванням складності й відповідальності виконуваних робіт. Стосовно оплати праці як державних службовців, так і працівників на основі ЄТС нині немає системи встановлення додаткових видів оплати праці для окремих галузей бюджетної сфери, хоча надбавки та доплати забезпечують індивідуалізацію розмірів оплати праці з урахуванням тих факторів, що не є відображеними в ЄТС [8].

Таким чином, заробітна плата як соціально-економічна категорія належить до найскладніших категорій економічної науки, аналіз якої потребує комплексного підходу. Відмінності у визначеннях сутності заробітної плати є обумовленими специфікою соціально-економічних відносин на кожному окремому етапі розвитку суспільства. Основними напрямами подальших досліджень організації оплати праці у бюджетній сфері має бути визначення та обґрунтування механізмів удосконалення системи оплати праці.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Вачевська Н. Л. Теоретичні аспекти заробітної плати в умовах ринкової економіки / Н. Л. Вачевська // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 1 (43). – С. 177–187. **2.** Грішнова О. А. Людський розвиток : посібник / О. А. Грішнова. – Київ : КНЕУ, 2006. – 308 с. **3.** Калина А. В. Соціально-економічна сутність заробітної плати / А. В. Калина // Формування ринкових відносин в Україні. – 2003. – № 4 (23). – С. 81–85. **4.** Петрова І. Л. Український ринок праці: особливості розвитку та ефективність функціонування : монографія / За ред. І. Л. Петрової. – Київ : Фенікс, 2004. – 332 с. **5.** Про оплату праці [Електронний ресурс] : Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95. **6.** Матійчук О. Удосконалення тарифної системи на основі єдиної тарифної сітки в галузях АПК / О. Матійчук // Україна : аспекти праці. – 2007. – № 10. – С. 9–13. **7.** Тонконог Т. Ю. Особливості системи оплати праці працівників бюджетної сфери та напрями її удосконалення / Т. Ю. Тонконог // Вісник НБУ. – 2010. – № 6. – С. 48–56. **8.** Покатаєва О. В. Шляхи вдосконалення системи оплати праці в бюджетних установах / О. В. Покатаєва // Актуальні проблеми економіки. – № 10. – С. 87–95.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ГРОШОВИХ ДОКУМЕНТІВ

УДК 657.31

Воротинцева Р. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто теоретичні аспекти удосконалення організації обліку грошових коштів на підприємствах України. Досліджено особливості та засоби відображення в бухгалтерському обліку грошових документів. Проаналізовано основні нормативно-правові акти України, що регулюють обіг коштів. На основі проведеного дослідження запропоновано шляхи вирішення основних проблем.*

Ключові слова: *гроші, грошові документи, положення (стандарт) бухгалтерського обліку, фінансовий облік, документальне оформлення.*

© Воротинцева Р. В., 2016

Аннотация. *Рассмотрены теоретические аспекты совершенствования организации учета денежных средств на предприятиях Украины. Исследованы особенности и способы отображения в бухгалтерском учете денежных документов. Проанализированы основные нормативно-правовые акты Украины, регулирующие оборот средств. На основе проведенного исследования предложены пути решения основных проблем.*

Ключевые слова: *деньги, денежные документы, положение (стандарт) бухгалтерского учета, финансовый учет, документальное оформление.*

Annotation. *The theoretical aspects of improving accounting of funds in the Ukraine. The features and facilities reflect the accounting vouchers. The basic legal acts of Ukraine governing turnover. Based on the research of the ways of solving major problems.*

Keywords: *money, financial documents, position (standard) accounting, financial accounting, documentation.*

За умов ринкової економіки підприємства постійно підтримують фінансові відносини з іншими підприємствами, організаціями, власними робітниками та окремими особами. Для цього кожне підприємство має касу для розрахунків готівкою та відкриті в установах банків розрахункові рахунки для безготівкового обігу й зберігання власних коштів.

Умови існування підприємств, а також процеси, що протікають у економіці України, переконують у необхідності мати у наявності достатню кількість грошових коштів для здійснення фінансово-господарської діяльності. На кожному підприємстві мають бути створені умови для ретельного контролю за оприбуткуванням, видачею та рухом грошових коштів.

За сучасних умов питанню відображення обліку фінансових результатів продовжують приділяти увагу вітчизняні економісти, серед них Скалюк Р. В., Вороніна О. О., Пантелєєв В. П., Бутинець Ф. Ф. та ін.

Достовірність формування фінансового результату є основою принципів і правил бухгалтерського обліку, обов'язкового дотримання яких вимагає законодавча база. Концептуальними основами складання та подання фінансових звітів є міжнародні стандарти фінансової звітності, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [5], національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку.

Метою написання статті є комплексне вивчення стану бухгалтерського обліку та внутрішньогосподарського контролю збереження і використання грошових коштів у касі підприємства, виявлення недоліків у організації обліку та контролю грошових коштів на підприємстві. Об'єктом дослідження є організація та методика проведення обліку касових операцій і методика заповнення грошових документів. Предметом бухгалтерського обліку грошових коштів є процеси документального оформлення руху коштів у касі підприємства та на рахунках у банку, а також господарські операції, що є пов'язаними із надходженням і видатками грошових коштів.

Грошові кошти є найбільш ліквідними активами. Ліквідність забезпечується тим, що вони можуть виконати зобов'язання будь-якого виду, тобто для погашення зобов'язань не потрібно багато часу. Наявність грошових коштів дозволяє своєчасно виконати зобов'язання перед кредиторами, бюджетом, персоналом [6].

Економічна сутність грошей полягає в тому, що вони є найбільш активним елементом і складовою частиною діяльності суспільства, відносин між різними учасниками та ланками відтворювального процесу.

У ході здійснення господарської діяльності організації вступають у грошово-розрахункові відносини з іншими юридичними особами, податковими органами, банками, із працівниками та іншими фізичними особами. Ці відносини оформляються договорами (контрактами), виконання яких передбачає проведення між учасниками договору розрахунків, як у безготівковій формі, так і готівковими коштами.

Усі розрахунки стосовно виконання зобов'язань і висування вимог здійснюють через установи банків. Розрахунки готівкою, що проходять через касу підприємства, носять обмежений характер і є суворо регламентованими.

Грошові кошти підприємств перебувають у касі у вигляді готівкових грошей і грошових документів, на рахунках у банках, у акредитивах і відкритих особливих рахунках, у чекових книжках тощо. Їх примноження, правильне використання, контроль за збереженням – найважливіше завдання бухгалтерії. Від успішності його вирішення багато в чому залежить платоспроможність підприємства, своєчасність виплати заробітної плати персоналу, розрахунків із замовниками, платежів до бюджету.

Метою бухгалтерського обліку грошових коштів, розрахункових і кредитних операцій є контроль за дотриманням касової та розрахункової дисципліни, правильністю та ефективністю використання грошових коштів і кредитів, забезпечення збереження грошової готівки і документів у касі. За умов ринкової економіки бухгалтерія має виходити з принципу, що вміле використання грошей і коштів само по собі може приносити підприємству додатковий дохід [7, с. 52–53].

Поточними проблемами цієї ділянки є:

– контроль за оплатою рахунків;

- отримання боргів з позичальників і дебіторів;
- спостереження за касовою дисципліною;
- правильне заповнення первинної документації.

Основна частина розрахункових операцій здійснюється на підприємствах України у безготівковій формі, шляхом перерахування грошей зі свого розрахункового рахунка на рахунок контрагента. Розрахунок здійснюють через обслуговуючий підприємство банк. Готівкові розрахунки здійснюються суб'єктами з персоналом із оплати праці, із підзвітними особами, депонентами, дебіторами та кредиторами – за розрахунками, які відповідно до чинних можуть не проводитися через установи банків [8].

Встановлення внутрішнього контролю на підприємствах лежить у сфері інтересів самих підприємців, держава майже не контролює і не регулює цю частину діяльності. Податкові органи збереження товарів або грошей підприємства цікавить тільки з позиції сплати податку на отриманий дохід, за вилученням цих коштів із обороту підприємства.

На сучасних підприємствах керівник і головний бухгалтер не в змозі контролювати документообіг уповні, оскільки щоденно здійснюються десятки, а іноді й сотні операцій. Тому існує необхідність створення служби внутрішнього контролю.

Відтак грамотний і своєчасний облік грошових коштів полягає в забезпеченні збереження грошових коштів у касі й на рахунках у банках та контролю за використанням їх за цільовим призначенням відповідно до нормативно-законодавчих актів; повному і своєчасному документуванні всіх операцій стосовно руху грошових коштів, як у касі підприємства, так і на рахунках у банках; дотриманні розрахункової та фінансової дисципліни; своєчасному й достовірному веденні аналітичного обліку [9].

За умов ринкової економіки добробут підприємств України цілком залежить від ефективності управління. Якісне управління вимагає повної, достовірної та своєчасно отриманої інформації. Бухгалтерія перебуває на стику інформаційних потоків різних підрозділів, і практично тільки вона може формувати інформацію про реальний фінансовий стан суб'єкта господарювання. Оскільки бухгалтерський облік є однією з найважливіших функцій управління суб'єктом аграрного господарювання, то від правильності й достовірності облікових робіт залежить уся робота підприємства.

Правильність постановки обліку та контролю витрат грошових коштів залежить від виконання вимог стандартів бухгалтерського обліку, законодавства про платежі та перекази грошей, валютного регулювання. Порядок обліку й оформлення касових операцій і операцій на розрахунковому рахунку має бути обов'язково передбачений у обліковій політиці підприємства.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Скалюк Р. В. Управління прибутком підприємств: стратегічний підхід / Р. В. Скалюк // Фінанси, облік і аудит. – 2013. – Вип. 2. – С. 109–118. **2.** Вороніна О. О. Управління фінансовим результатом промислового підприємства : автореф. дис. … канд. екон. наук : 08.00.04 / Вороніна Олександра Олександрівна. – Харків, 2009. – 25 с. **3.** Пантелеєв В. П. Словник бухгалтера та аудитора / В. П. Пантелеєв, О. С. Сніжко. – Київ : Інформ.-аналіт. агентство, 2009. – 239 с. **4.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2014. – 380 с. **5.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **6.** Сук П. Л. Формування облікової політики аграрного підприємства / П. Л. Сук // Теорія мікро-макроекономіки. – 2005. – № 19. – С. 21–24. **7.** Дроздова Т. Облікова політика підприємства: структура, формування, зміна / Т. Дроздова // Все про бухгалтерський облік. – 2005. – № 8. – С. 52–56. **8.** Сопко В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / В. Сопко. – Київ : КНЕУ, 2010. – 578 с. **9.** Нападовська Л. В. Внутрішньогосподарський контроль у ринковій економіці : монографія / Л. В. Нападовська. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. – 224 с.

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ВІДОБРАЖЕННЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

УДК 658

Глухова Т. В.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто питання класифікації трансакційних витрат суб'єкта господарювання, а також методика їх обліку. Проаналізовано питання забезпечення обліку трансакційних витрат і розкриття інформації про них у фінансовій звітності.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, класифікація витрат, трансакційні витрати, витрати періоду.*

Аннотация. *Рассмотрены вопросы классификации трансакционных затрат предприятия, а также методика их учета. Проанализированы вопросы обеспечения учета трансакционных затрат и раскрытия информации о них в финансовой отчетности.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, классификация затрат, трансакционные затраты, затраты периода.*

Annotation. *The problems of classification of transaction costs of the enterprise, as well as the technique of their account. Analyzed issues of accounting transaction expenses and the disclosure of information about them in the financial statements.*

Keywords: *accounting, classification of costs, transaction costs, period costs.*

Трансакційні витрати є однією з найбільш невизначених категорій у економічній теорії. Це зумовлено не відсутністю досліджень їх складу та обліку, а, навпаки, розширеному вивченню цього питання в Україні. Проблема неоднозначності – у відсутності згоди серед науковців щодо єдиних критеріїв визнання витрат трансакційними, їх класифікації й оцінювання. Тому поглиблене вивчення й дослідження елементів трансакційних витрат та обґрунтування методики їх обліку є однією з найактуальніших проблем.

Сучасні дослідження інституціоналістів охоплюють не тільки економічні, соціальні й політичні інститути, але й витрати, пов'язані з технологією діяльності індивідуума: витрати на збирання й обробку інформації, пошук партнерів, ведення переговорів тощо, тобто це і є трансакційними витратами [1]. Д. Норт у своїх працях зазначає, що інститути впливають на витрати обміну та виробництва. Поряд із технологією виробництва вони визначають трансакційні та трансформаційні (виробничі) витрати, які сукупно становлять загальні витрати виробництва [2]. О. Уільямсон визначає основною ціллю і результатом функціонування економічних інститутів мінімізацію трансакційних витрат [3].

Метою написання статті є аналіз трансакційних витрат суб'єкта господарювання та обґрунтування методики їх групування та обліку.

В економічній теорії виділяють три базових види витрат суб'єктів господарювання, які впливають на прийняття управлінських рішень: трансформаційні витрати, що є пов'язаними з процесом виробництва, які утворюють собівартість готової продукції; трансакційні витрати, що є пов'язаними з діяльністю підприємства за умов конкретно визначеної інституціональної системи; альтернативні витрати, що є пов'язаними з вибором одного з можливих варіантів використання ресурсів, які можуть бути визначені в сумі втраченої вигоди від використання ресурсів за альтернативним, найбільш корисним варіантом.

Основна відмінність трансформаційних витрат від трансакційних полягає у тому, що виникнення перших є зумовленим процесом виробництва, а їх обсяг залежить від ринкових факторів, зокрема кон'юнктури. На відміну від трансформаційних трансакційні витрати мало вивчені з точки зору їх складу, а відповідно – ідентифікації та вимірювання.

З огляду на те, що інституціоналізм розглядає два види витрат – трансформаційні та трансакційні, на перший погляд, логічним є припущення тих дослідників, які вважають, що трансакційними є всі витрати, крім витрат виробництва, а також витрат інвестиційної діяльності [4]. Актуальним є питання, поставлене Кірейцевим Г. Г. [5], щодо необхідності визначення сутності й ознак трансакційних витрат як основи методології їх обліку, контролю та аналізу. До трансакційних витрат суб'єктів економічних відносин належать, по-перше, ті витрати, понесення

© Глухова Т. В., 2016

яких є зумовленим їх соціально-економічною діяльністю, по-друге, ці витрати можуть бути ідентифіковані з конкретним суб'єктом господарювання.

З урахуванням положень теорії бухгалтерського обліку можна виділити кілька ознак трансакційних витрат суб'єктів господарювання.

1. Забезпечення процесу обміну активами та правами на ринку. До трансакційних витрат обміну належать витрати, понесені суб'єктом господарювання в процесі дослідження ринків, ведення переговорів, укладання контрактів та їх моніторингу, страхування придбаних товарів або реалізованої продукції (робіт, послуг), фінансові витрати.

2. Забезпечення доступу до ресурсів і ринків. До цієї групи належать трансакційні витрати, понесення яких є зумовленим організаційною діяльністю суб'єктів на ринку, а саме: витрати на пошук інформації, на засоби зв'язку, членські внески в об'єднання та асоціації, благодійні внески і спонсорська допомога, представницькі витрати.

3. Забезпечення виконання закону й управління. До цієї групи належать витрати, понесення яких є наслідком виконання суспільних обов'язків. Вони мають зобов'язальний характер для суб'єкта господарювання з боку держави. До цієї групи належать витрати на сплату податків і обов'язкових платежів, ведення обліку й подання податкової, фінансової та статистичної звітності.

4. Упередження недобросовісної поведінки суб'єктів економічних відносин. За цією ознакою визнають витрати на забезпечення інформаційної безпеки, протидії рейдерським атакам, упереджувальні заходи конкурентної боротьби тощо.

5. До забезпечення захисту прав та інтересів належать витрати на юридичне супроводження, забезпечення розгляду суперечок у судах і виконання їх рішень, залучення спеціалізованих установ для роботи з боржниками та інші подібні витрати.

У класифікації витрат суб'єктів господарювання, визначеній у П(С)БО 16 «Витрати», окремо виділяють групу витрат, що є безпосередньо пов'язаними із забезпеченням процесу обміну активами та правами – це витрати на збут і фінансові витрати. У фінансовій звітності наводять тільки частину фінансових витрат, до яких належать витрати на проценти й інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями, що не належать до собівартості кваліфікаційних активів. Зазначені витрати відповідають таким класифікаційним ознакам трансакційних витрат, як забезпечення процесу обміну та забезпечення виконання закону й управління.

Витрати, які носять загальногосподарський характер і є спрямованими на обслуговування й управління підприємством, становлять окрему класифікаційну групу, інформацію про яку розкривають у Звіті про фінансові результати за статтею «Адміністративні витрати». Ці витрати є трансакційними, переважно за ознакою «Забезпечення виконання закону й управління», що є пов'язаним із високим рівнем нормативного регулювання господарської діяльності.

Ще однією групою витрат є операційні витрати, які не можна в повному обсязі віднести до складу трансакційних витрат. Лише частина витрат, які до неї належать, можуть бути однозначно класифіковані як трансакційні, зокрема сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів, нестачі й втрати від псування цінностей.

Чинний порядок бухгалтерського обліку витрат забезпечує формування інформації про значний обсяг трансакційних витрат, які можна виявити і виміряти методом бухгалтерського обліку. Зокрема, відповідна інформація узагальнюється за синтетичними рахунками 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 95 «Фінансові витрати» та окремими рахунками до рахунка 94 «Інші витрати операційної діяльності». Про частину трансакційних витрат, які належать до первісної вартості основних засобів, нематеріальних активів, біологічних активів, інвестиційної нерухомості та запасів, інформацію узагальнюють тільки на рівні аналітичного обліку.

З метою повного висвітлення й точного подання зовнішнім користувачам інформації про трансакційні витрати слід змінити підходи до класифікації окремих витрат, які нині належать до інших операційних. Зокрема, вважаємо, що витрати від списання безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів – це витрати, що більшою мірою є пов'язаними із процесом обміну активами і правами. Не завжди їх понесення є зумовленим недобросовісною поведінкою контрагентів, а може бути наслідком погіршення економічного стану.

Також вважаємо, що втрати через нестачі й псування цінностей, крадіжки, пошкодження, неправильне зберігання, а також витрати внаслідок визнання штрафів, пені, за характером є трансакційними витратами, понесення яких є зумовленим недосконалими механізмами забезпечення захисту прав та інтересів суб'єкта, або ж є наслідком неправильних управлінських рішень.

Суб'єкти господарювання мають залучати трансакційні витрати до фінансового результату у період їх понесення. В іншому разі це спричинятиме вилучення з обігу ресурсів суб'єктів господарювання у зв'язку із

капіталізацію трансакційних витрат у вартості необоротних активів і відповідно відшкодовування їх протягом кількох періодів.

Переважну більшість із розглянутих трансакційних витрат включають до витрат періоду, проте не всі. Окремі трансакційні витрати належать до первісної вартості основних засобів, нематеріальних активів, інвестиційної нерухомості, біологічних активів і запасів.

Залучення трансакційних витрат до вартості запасів не несе суттєвих загроз фінансовій стійкості суб'єктів господарювання з огляду на швидкість обігу оборотного капіталу. Більшість із цих витрат буде врахованою при визначенні фінансового результату за рік.

Таким чином, визначені витрати суб'єкта господарювання класифікують як трансакційні у разі відповідності одній або кільком ознакам. Зазначеним ознакам у повному обсязі відповідають витрати, які за існуючою класифікацією належать до адміністративних витрат, фінансових витрат, витрат на збут, а також окремі витрати, які належать до категорії інших операційних витрат.

Зміна підходів до групування витрат дасть можливість у існуючій системі бухгалтерського обліку без суттєвих змін забезпечити бухгалтерський облік трансакційних витрат і розкриття інформації про них у фінансовій звітності.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Тютлікова В. В.

Література: 1. Замазій О. В. Проблеми обліку трансакційних витрат у діяльності суб'єктів господарювання / О. В. Замазій // Научные труды ДонНТУ. – 2004. – № 70. – С. 95–100. 2. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Д. Норт ; пер. с англ. – М. : Фонд экономической книги «Начала», 1997. – 180 с. **3.** Архієреєв С. І. Трансакційні витрати в умовах ринкової трансформації : автореф. дис. … д-ра екон. наук : 08.01.01 / Архієреєв Сергій Ігоревич. – Харків, 2002. – 32 с. **4.** Чухно А. А. Інституціонально-інформаційна економіка : підручник / А. А. Чухно, П. М. Леоненко, П. І. Юхименко ; за ред. А. А. Чухна. – Київ : Знання, 2010. – 687 с. **5.** Кирейцев Г. Г. Глобализация экономики и унификация методологии бухгалтерского учета / Г. Г. Кирейцев. – Житомир : ЖГТУ, 2008. – 76 с.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА ПОДАРОЧНЫХ НАБОРОВ КОМПАНИЕЙ «БУКЕТ-БУТИК»

УДК 663.916(477.54)

Гнедая Е. В.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены процедура построения математической модели, а также определение оптимального плана с использованием Microsoft Excel. Приведены результаты решения задачи на основе реальных данных предприятия по изготовлению подарочных наборов.*

Ключевые слова: *оптимальный план, симплексный метод, максимизация прибыли, двойственная задача, подарочный набор.*

Анотація. *Розглянуто процедуру побудови математичної моделі, а також визначення оптимального плану із застосуванням Microsoft Excel. Наведено результати розв'язання задачі на основі реальних даних підприємства з виготовлення подарункових наборів.*

Ключові слова: *оптимальний план, симплексний метод, максимізація прибутку, двоїста задача, подарунковий набір.*

© Гнедая Е. В., 2016

Annotation. *The procedure of constructing mathematical models and the definition of an optimal plan using Microsoft Excel. The results of solving the problem on the basis of real data of the enterprise for the production of gift sets.*

Keywords: *optimal plan, simplex method, maximize profits, dual task, gift set.*

Вопрос подарка девушке на любой праздник всегда актуален. Особенно, если это несколько праздников за пару месяцев: Новый год, День влюбленных и 8 Марта. Конечно, существуют общепринятые подарки: мягкая игрушка, букет цветов, любимые сладости в красивой подарочной коробке.

Согласно некоторым неофициальным данным, сладости и цветы – самый популярный подарок девушке на любой праздник [1]. Сейчас рынок подарков перенасыщен, производители постоянно пытаются ввести какие-то новшества для своих клиентов. Уже сейчас объем рынка подарков в Украине, по разным оценкам, составляет $ 50–100 млн [2].

Что касается рынка цветов, то он имеет сезонный характер. Так, больше 40 % годовых продаж приходится на праздник 8 Марта – и количество праздничных продаж растет с каждым годом [3]. В условиях высокой конкуренции производителям приходится внимательно следить за ассортиментом своих товаров, постоянно предлагать что-то новое к каждому большому празднику, чтобы максимизировать свою прибыль.

Целью написания статьи является определение оптимального плана для максимизации прибыли производства подарочных наборов, а также решение двойственной задачи для минимизации сырьевых расходов. Для этого необходимо рассчитать, какие наборы, с каким составом и в каком количестве необходимо производить. Для вычисления следует знать норму затрат каждого вида сладостей и цветов на один подарочный набор и размер прибыли, получаемый при его реализации.

Для решения задачи используем симплексный метод, который является универсальным для решений задач линейного программирования. Исходные данные – ассортимент магазина «Букет-Бутик», который занимается реализацией букетов, цветочных композиций и подарочных наборов. Для составления задачи возьмем такие подарочные наборы: «Сердце из клубники и роз» (набор 1), «Розы с киндер-сюрпризом» (набор 2), «Розы с макаронами» (набор 3), «Сердце из двух видов роз с конфетами» (набор 4) [4].

Для решения задачи используем данные о запасе ингредиентов для одного набора и о стоимости каждого набора (табл. 1) [4].

Таблица 1

Исходные данные в расчете на один сувенирный набор

Наименование	Набор 1	Набор 2	Набор 3	Набор 4	Запас
Красная роза	15	0	0	10	80
Белая роза	0	15	0	10	75
Розовая роза	0	0	20	0	65
Клубника	20	0	0	0	65
Киндер-сюрприз	0	15	0	5	60
Макароны	0	0	20	0	60
Конфеты «Ferrero Rocher»	0	0	0	15	50
Коробка в виде сердца	1	0	0	1	5
Круглая коробка	0	1	1	0	5
Цена за набор, грн	600	550	580	620	

Переменные x_1, x_2, x_3, x_4 – количество сувенирных наборов конфет.

Целевая функция задачи имеет вид:

$$Z\max = 600\,x_1 + 550\,x_2 + 580\,x_3 + 620\,x_4,$$

где x_1 – набор «Сердце из клубники и роз»,

x_2 – набор «Розы с киндер-сюрпризом»,

x_3 – набор «Розы с макаронами»,

x_4 – набор «Сердце из двух видов роз с конфетами».

В условиях задачи существуют ограничения по количеству ингредиентов в сувенирных наборах, поэтому переменные x_1, x_2, x_3, x_4 должны удовлетворять системе неравенств:

$$\begin{cases} 15x_1 + 10x_4 \le 80 \\ 15x_2 + 10x_4 \le 75 \\ 20x_3 \le 65 \\ 20x_1 \le 65 \\ 15x_2 + 5x_4 \le 60 \\ 20x_3 \le 60 \\ 15x_4 \le 50 \\ 1x_1 + 1x_4 \le 5 \\ 1x_2 + 1x_3 \le 5 \\ x_1 x_2 x_3 x_4 \ge 0 \end{cases}.$$

Для определения оптимального плана используем надстройку «Поиск решения» программы Microsoft Excel 2013. Построим таблицу с исходными данными и укажем необходимые опции в надстройке. Получим оптимальный план изготовления подарочных наборов конфет для предприятия «Букет-Бутик».

Исходя из результатов решения, оптимальным объемом производства является одна коробка сувенирного набора «Сердце из клубники и роз», два набора «Розы с киндер-сюрпризом», три набора «Розы с макаронами» и три – «Сердце из двух видов роз с конфетами». При данных запасах ресурсов производство всех сувенирных наборов рационально. При таком оптимальном объеме производства прибыль составит 5906,67 грн и будет максимальной при таких запасах ресурсов. Исходя из решения, ни один из ресурсов не является дефицитным.

Для минимизации расходов сырья необходимо составить математическую модель двойственной задачи:

$$F_{min} = 80\, y_1 + 75\, y_2 + 65\, y_3 + 65\, y_4 + 60\, y_5 + 60\, y_6 + 50\, y_7 + 5\, y_8 + 5\, y_9,$$

где y_n – теневая цена на ресурс.

Составим систему ограничений, которая касается общей цены на сырье, входящее в состав определенной продукции:

$$\begin{cases} 15y_1 + 10y_4 + 1y_8 = 600 \\ 15y_2 + 15y_5 + 1y_9 = 550 \\ 20y_3 + 20y_6 + 1y_9 = 580 \\ 10y_1 + 10y_2 + 5y_5 + 15y_7 + 1y_8 = 620 \end{cases}.$$

Решив двойственную задачу, получаем, что теневая цена на ресурсы равна нулю, кроме конфет, макарон, конфет «Ferrero Rocher» и двух коробок в форме круга и сердца. Следовательно, все остальные ресурсы в избытке и их нецелесообразно изготавливать.

Таким образом, было определено, каким должен быть оптимальный объем производства подарочных наборов и максимальная прибыль, рассчитаны теневые цены на ресурсы, необходимые для производства. Можно сделать вывод, что предприятие нерационально использует ресурсы, и большая часть из них в избытке.

Предприятию следует изменить количество ингредиентов для наборов и усовершенствовать свою ценовую политику, чтобы рационализировать структуру расходов и максимизировать прибыль.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Что подарить девушке? Тяжелый выбор [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://masterpickup.ru/chto-podarit-devuwke/. **2.** Рынок подарков в Украине [Электронный ресурс] // Ксена. – Режим доступа : http://ksena.sumno.com/article/ryinok-podarkov-v-ukrayne/. **3.** Бизнес с сезонным характером: что нужно знать о рынке цветов [Электронный ресурс] // UBR. – Режим доступа : http://ubr.ua/business-practice/own-business/biznes-s-sezonnym-harakterom-chto-nujno-znat-o-rynke-cvetov-235128. **4.** Корпорация «Букет-бутик» [Электронный ресурс] // Buket-butik. – Режим доступа : http://http://buket-butik.kh.ua.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

УДК 657:331.58

Гогой І. Ю.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано класифікацію витрат на оплату праці, визначено оптимальні співвідношення фонду оплати праці для вітчизняних підприємств сільського господарства. Запропоновано внутрішню форму бухгалтерської звітності для управління витратами на оплату праці.*

Ключові слова: *оплата праці, трудові ресурси, управління витратами, фонд оплати праці, внутрішня бухгалтерська інформація.*

Аннотация. *Проанализирована классификация расходов на оплату труда, определены оптимальные соотношения фонда оплаты труда для отечественных предприятий сельского хозяйства. Предложена внутренняя форма бухгалтерской отчетности для управления расходами на оплату труда.*

Ключевые слова: *оплата труда, трудовые ресурсы, управление затратами, фонд оплаты труда, внутренняя бухгалтерская информация.*

Annotation. *Analyzed the classification of labor costs, the optimal ratio of payroll for domestic agricultural enterprises. An internal form of accounting for the management of labor costs.*

Keywords: *wages, labor, expense management, payroll, internal accounting information.*

Нині аграрна галузь в Україні є одним із ключових секторів економіки. Саме завдяки їй державі вдалося запобігти дефолту 2014 р., адже аграрна галузь є єдиною експортоутворюючою галуззю національної економіки. У зв'язку із цим слід приділяти велику увагу стимулюванню трудових ресурсів у аграрному секторі. Адже внаслідок міжнародного розподілу праці та ускладнення управління фінансовою діяльністю сільськогосподарських підприємств заробітна плата як ефективна рушійна сила трудового потенціалу є одним із варіантів підтримки соціальних гарантій українського суспільства, а відтак і фактором підвищення темпів соціально-економічного розвитку країни в цілому.

Питання управління витратами з оплати праці висвітлено у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема, Білухи М. Т., Бутинця Ф. Ф., Огійчука М. Ф., Саблук П. Т., Сопка В. В., Шевчука В. О. та ін. Окреслені питання досліджували також і зарубіжні вчені: Апчерч А., Беста Ф., Вуд Ф., Дієсперов В., Друрі К., Каплан Р., Мескон М. та ін. Наукові здобутки дослідників охоплюють широкий спектр питань обліку й управління трудовими ресурсами підприємств. Однак через намагання українських підприємств вийти на міжнародний ринок з'являються нові вимоги до організації системи оплати праці, удосконалення обліку та управління трудовими ресурсами в аграрному секторі економіки.

Метою написання статті є визначення особливостей управління витратами з оплати праці на сільськогосподарських підприємствах для підвищення ефективності та конкурентоспроможності виробництва.

Нині велика увага приділяється обліку й управлінню витратами з оплати праці на сільськогосподарських підприємствах, адже через оптимізацію виробничих витрат за рахунок раціонального використання трудових ресурсів, підвищення якості продукції можна підвищити конкурентоспроможність національних підприємств на світовому рівні.

Правове регулювання оплати праці в Україні здійснюється на підставі Конституції України, міжнародних договорів України у сфері праці, Кодексу законів про працю, Закону України «Про оплату праці», колективного договору та інших нормативно правових документів. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про оплату праці» структура заробітної плати працівників складається з основної заробітної плати, додаткової, інших заохочувальних та компенсаційних виплат, а також інших виплат, що не належать до фонду оплати праці (негрошові виплати, матеріальна допомога, подарунки в грошовій формі, лікарняні, виплати з догляду за дитиною тощо) [1].

Проаналізувавши структуру фонду оплати праці сільськогосподарських підприємств, можна дійти висновку, що існує необхідність в класифікації витрат на оплату праці задля більш ефективного управління трудовими ресурсами (табл. 1) [3].

Ця структуризація оплати праці надає змогу знайти оптимальне співвідношення складових фонду оплати праці, щоб забезпечити справедливий розподіл виплат між працівниками відповідно до якості виконаної роботи.

© Гогой І. Ю., 2016

Таблиця 1

Класифікація витрат на оплату праці

Ознаки класифікації	Види витрат на оплату праці
Відповідно до статей калькуляції собівартості	– основна заробітна плата; – додаткова заробітна плата; – інші виплати працівникам; – відрахування на соціальні заходи
За об'єктом калькуляції	– прямі; – непрямі
Залежно від обсягів виробництва	– постійні; – змінні; – змішані
За центром відповідальності	– витрати на оплату праці в розрізі підрозділів підприємства
За можливістю регулювання	– повністю регульовані; – частково регульовані; – слабо регульовані
Стосовно періоду	– витрати минулого періоду; – витрати поточного періоду; – витрати майбутніх періодів
Відповідно до потреб аналізу	– планові; – фактичні

Проаналізувавши системи управління трудових витрат у зарубіжних країнах із розвиненою ринковою економікою, можемо стверджувати, що у світі використовують різноманітні системи оплати праці, для яких характерними є гнучкість та багатофакторність управління. При цьому міжнародна практика особливостей нарахування, обліку та контролю над витратами на заробітну плату може стати підґрунтям для управління вітчизняними підприємствами. Наприклад, структура фонду оплати праці на підприємствах Японії складає 65 % основної заробітної плати, а решта – додаткова заробітна плата та інші компенсаційні виплати, що мають квартальний характер за результатами роботи підприємства.

У США диференціація заробітку персоналу проводиться за рахунок кваліфікованого використання різних структурних елементів підприємства. Тобто окрім розмежування оплати праці за рахунок тарифних ставок за розрядами з урахуванням стандартних та якісних відмінностей в праці, вона може варіюватися і за розрядом залежно від особистісних та ділових якостей працівників. Із урахуванням американського досвіду українським аграріям можна укладати цивільно-правові договори із самостійно зайнятими особами на період зростання обсягів роботи, що дозволить зменшити податкове навантаження.

Гнучкі системи оплати праці застосовують також і на європейських підприємствах. Основними принципами нарахування заробітної плати за цих умов є уникнення традиційного та застосування індивідуального підходу з урахуванням при управлінні витратами на заробітну плату знань та потенційних можливостей кожного працівника, а також індивідуальних і колективних досягнень. При цьому надаються гарантії щодо стабільності виплат та зростання заробітної плати. Усе це досягається за рахунок тісної партнерської співпраці між власником, керівництвом та рядовим персоналом підприємства [4].

Загальний обсяг витрат на оплату праці робітників є обумовленим чисельністю персоналу та рівнем його кваліфікації. При цьому чисельність робітників залежить від масштабів виробництва, а також продуктивності та якості праці персоналу. Тому визначення розмірів витрат на трудові ресурси є важливою етапом у ході управління ними.

Нині значення обліково-аналітичного забезпечення системи управління витратами з оплати праці є визначуваним рівнем відповідності та адекватності його складових потребам управління. Адже для ефективного керівництва підприємницькою діяльністю сільськогосподарських підприємств, крім облікової інформації та фінансової звітності, необхідним є створення внутрішньої облікової звітності, яка є надзвичайно важливою для цілей управління [5]. Тому задля відповідності потребам управління важливо зосередитися на такій організації обліку трудових витрат, що надасть можливості групувати витрати відповідно до вимог калькуляції та водночас дозволить визначити обсяг коштів для ведення господарської діяльності з урахуванням резерву своєчасних розрахунків з оплати праці (звільнення, поховання, одруження та інші непередбачувані виплати). Адже на відміну від промислових підприємств, на сільськогосподарських підприємствах безліч первинної документації, яка ускладнює облік та процес управління витратами. Тому для потреб бізнесу доречно виконувати обробку даних за центрами витрат (за видами продукції, за характером діяльності).

Відтак виникає необхідність створення внутрішньої форми структури та виплат заробітної плати на підприємстві за центрами витрат для надання керівництву необхідної інформації для управління витратами на оплату праці. Цей документ має бути зорієнтований на розподіл трудових ресурсів за центрами витрат, а також на передбачення або оперативне виявлення відхилень у оплаті праці від нормативно закріплених виплат, запровадження своєчасних заходів щодо їх запобігання надалі. Отримана таким чином інформація дозволить виявити ключові індикатори в управлінні фондом оплати праці та запобігти передкризовим та кризовим явищам у господарстві.

У період економічних реформ питання управління витратами з оплати праці є дуже важливим для сільськогосподарських підприємств, адже людський капітал є рушійною силою оптимізації та ефективності роботи підприємства.

Для надання внутрішнім користувачам повної правдивої та неупередженої облікової інформації було досліджено систему управління трудовими ресурсами шляхом запровадження внутрішньої форми бухгалтерської звітності, що надасть можливості керівництву оперативно реагувати на зміни в управлінні підприємством.

Таким чином, можливості впливу внутрішньої облікової інформації у ході прийняття важливих управлінських рішень зумовлюють подальше удосконалення обліку та управління витратами трудових ресурсів, а також розробку внутрішньої облікової документації про відображення витрат з оплати праці.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Про оплату праці [Електронний ресурс] : Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80. **2.** Баянова О. В. Формирование терминологии и классификация затрат на оплату труда в учетно-аналитической системе управления / О. В. Баянова // Управленец. – 2011. – № 9–10 (25–26). – С. 38–43. **3.** Лиходєдова О. В. Витрати на персонал та їх оптимізація в умовах ринку / О. В. Лиходєдова // Торгівля і ринок України. – 2010. – Вип. 30. – Т. 1. – С. 236–242. **4.** Єгоркіна Т. О. Удосконалення системи мотивації праці робітників підприємства / Т. О. Єгоркіна // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – Маріуполь, 2010. – Т. 1. – С. 235–240. **5.** Шоляк О. Ю. Облік, аналіз і внутрішньогосподарський контроль виплат працівникам: організація і методика : автореф. дис. … канд. екон. наук : 08.00.09 / Шоляк Оксана Юріївна. – Київ, 2011. – 22 с. **6.** Овсюк Н. В. Основні аспекти розвитку бухгалтерського обліку оплати праці для потреб управління / Н. В. Овсюк // Економічні науки. – 2013. – Вип. 10 (4). – С. 77–85.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

УДК 337.228 (445)

Голубцова Я. К.

Студент 6 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано структуру доходів зведеного бюджету України, місце й частку податків у створенні бюджету. Визначено динаміку зростання податкових надходжень.*

Ключові слова: *фіскальна політика, податки, доходи, податкові надходження, бюджет.*

Аннотация. *Проанализированы структура доходов сводного бюджета Украины, место и доля налогов в создании бюджета. Определена динамика роста налоговых поступлений.*

Ключевые слова: *фискальная политика, налоги, доходы, налоговые поступления, бюджет.*

© Голубцова Я. К., 2016

Annotation. *The structure of revenues of the consolidated budget of Ukraine, the share of taxes and place in the creation of the budget. The dynamics of growth of tax revenue.*

Keywords: *fiscal policy, taxes, income, tax revenues, budget.*

Нині за умов тривалого дефіциту бюджету основним завданням фіскальної політики є збільшення доходів бюджету України. Основним джерелом поповнення державної скарбниці традиційно є податкові надходження. Тому виникає питання стосовно відповідності реаліям сьогодення рішення щодо підвищення частки податкових платежів у структурі доходів бюджету України.

Серед українських науковців, які приділяють увагу питанню ефективного функціонування інструментів фіскальної політики та доцільності їх використання, слід виділити Андрущенка В., Василевську Г., Василенка А., Вишневського В., Данилова О., Крисоватого А., Лютого І. та ін. Однак питання успішного використання інструментів фіскальної політики як засобу реалізації державою управління економікою та національним господарством залишається актуальним і потребує постійного моніторингу. Прийняття Податкового кодексу України не сприяло поліпшенню життя населення та зміцненню економіки, із чим і є пов'язаною необхідність у подальшому дослідженні проблеми.

Метою написання статті є аналіз поточних тенденцій розвитку фіскальної політики як механізму формування дохідної частини бюджету.

Джерела формування дохідної частини бюджету, згідно із ст. 9 Бюджетного кодексу України, поділяють на такі розділи: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, трансферти [2]. Основним джерелом наповнення доходної частини державного бюджету є податкові надходження (рис. 1). У 2009 р. їх питома вага в доходній частині зведеного бюджету України становила 97,96 %, у 2010 р. – 89,70 %, у 2011 р. – 97,84 %, у 2012 р. – 82,55 %, у 2013 р. – 81,79 %, у 2014 р. – 80,48 %. Частка неподаткових надходжень та надходжень з інших джерел є суттєво меншою: у 2009 р. вони становили відповідно 1,97 % та 0,07 %, у 2010 р. – 7,54 % та 2,76 %, у 2011 р. – 1,54 % та 0,62 %, у 2012 р. – 14,56 % та 2,89 %, у 2013 р. – 15,44 % та 2,77 %, у 2014 р. – 12,84 % та 6,68 % [4].

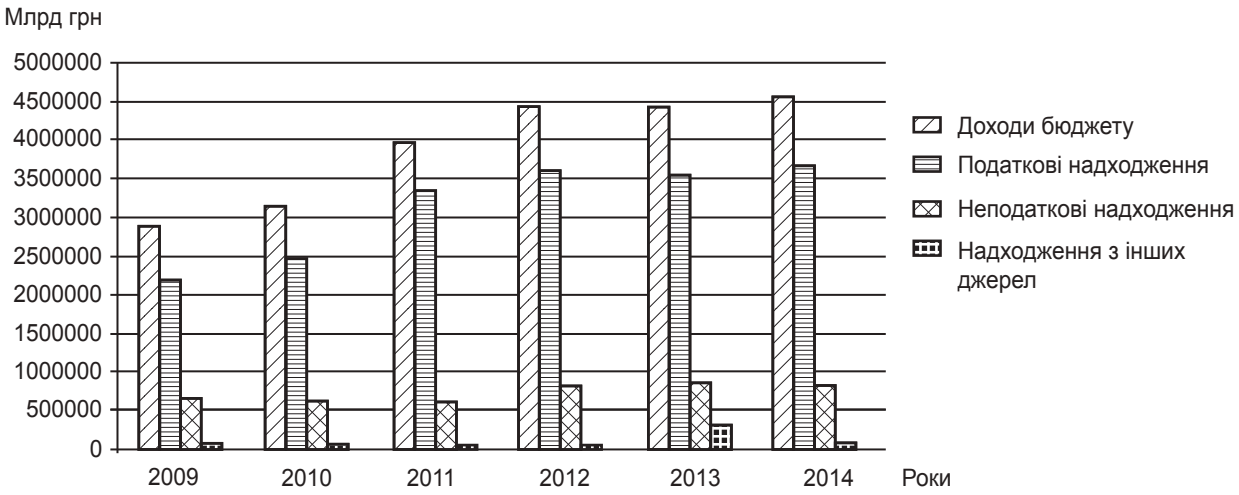

Рис. 1. **Динаміка надходжень до зведеного бюджету України протягом 2009–2014 рр.** [3]

Протягом 2009–2010 рр. спостерігається збільшення частки податкових надходжень із паралельним зменшенням питомої ваги інших джерел доходу. У період 2011–2012 рр. податкові надходження також збільшувалися разом з іншими джерелами доходу. У 2012–2013 рр. спостерігається інша динаміка: зменшуються податкові кошти та збільшуються частки інших джерел формування доходу бюджету. У 2013–2014 р. відбувся «стрибок» податкових надходжень.

Спостерігається збільшення податкових надходжень і протягом 2015 р., що можна визначити з табл. 1 та рис. 2. Для порівняння наведено дані податкових надходжень за січень – вересень 2009–2015 рр. За січень – вересень 2015 р. зібрано коштів на 106533 млрд грн більше, ніж у 2014 р.

Таблиця 1

Податкові надходження до зведеного бюджету України за січень – вересень 2009–2015 рр., млрд грн [3]

Рік	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Податкові надходження	218152	246441	334692	360567	353968	367512	474045

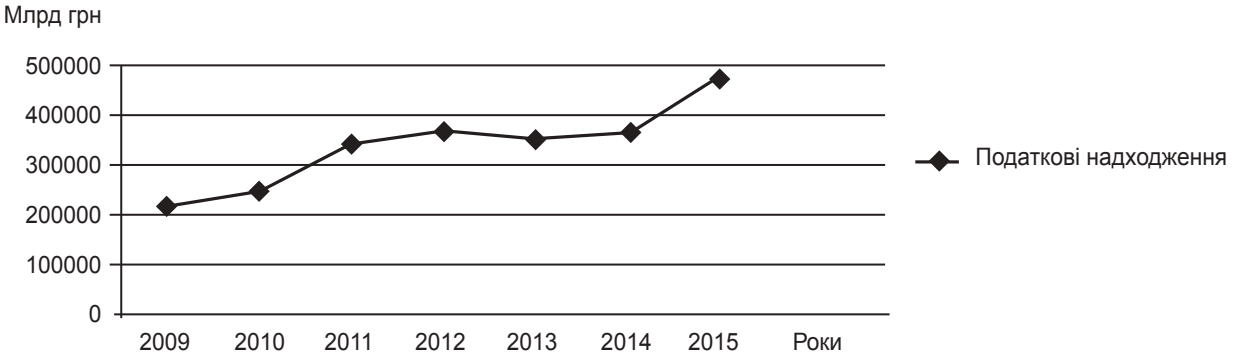

Рис. 2. **Динаміка податкових надходжень за січень – вересень 2009–2015 рр.** [3]

Таким чином, можна сказати, що фіскальна політика на сучасному етапі має бути спрямованою на стимулювання реального сектора економіки за допомогою спрощення адміністрування податків, надання податкових пільг, оскільки збільшення податкових надходжень за рахунок зміни кількості податків та податкових ставок не сприяє пропорційному збільшенню величини податкових надходжень у довгостроковому періоді, а збільшується разом зі зростанням ставки лише до певної величини. А далі отримуємо або сталу величину надходжень, або, що є гіршим, їх зменшення та спад виробництва. Відтак сучасна економічна ситуація потребує кардинальної зміни фіскальної політики України.

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор Українська Л. О.

Література: 1. Уманців Ю. Механізм економічної політики / Ю. Уманців, О. Міняйло, В. Косик. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010. – 434 с. **2.** Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17. **3.** Доходи бюджету України [Електронний ресурс] // Ціна держави. – Режим доступу : http://costua.com/budget/revenue/. **4.** Міністерство фінансів України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПЛАНУ ВИРОБНИЦТВА ОХОЛОДЖУЮЧИХ ЧАЇВ ТМ «NESTEA»

УДК 658.511:664.6

Гончаренко А. В.

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розроблено оптимальний план випуску охолоджуючих чаїв ТМ «Nestea». План оптимального випуску обчислено із застосуванням табличного редактора Microsoft Excel 2010. Результати дослідження проаналізовано.*

Ключові слова: *симплексний метод, оптимізація виробництва, максимізація прибутку, оптимальний обсяг виробництва.*

© Гончаренко А. В., 2016

Аннотация. *Разработан оптимальный план выпуска охлаждающих чаев ТМ «Nestea». План оптимального выпуска вычислен с применением табличного редактора Microsoft Excel 2010. Результаты исследования проанализированы.*

Ключевые слова: *симплексный метод, оптимизация производства, максимизация прибыли, оптимальный объем производства.*

Annotation. *The optimum plan to release cooling teas TM «Nestea». Plan optimal output calculated using spreadsheet software Microsoft Excel 2010. The survey results are analyzed.*

Keywords: *simplex method, optimization of production, profit maximization, optimal output.*

Для того щоб товар був популярним серед споживачів, він має бути якісним і доступним за ціною. Товари торговельної марки «Nestea» користуються попитом серед споживачів. Усі звикли, що чай зігріває у холоднечу, але виробники ТМ «Nestea» зруйнували цей стереотип. Вони запровадили до масового виробництва охолоджуючі чаї, що чудово тамують спрагу. Відтак ця компанія є конкурентоспроможною на українському ринку охолоджуючих напоїв.

Усі компанії, незалежно від кількості споживачів, намагаються максимізувати прибуток і мінімізувати свої витрати. Нині існує велика кількість методів оптимізації виробництва, що сприяють максимізації прибутків за наявної кількості ресурсів.

Під оптимізацією розуміють процес вибору якнайкращого за певним критерієм варіанта серед безлічі допустимих або процес приведення системи у якнайкращий за певним критерієм стан, що відбувається, як правило, шляхом знаходження екстремуму певної функції. Оптимальне планування – комплекс методів, що дозволяють вибрати серед багатьох альтернативних варіантів плану або програми один оптимальний варіант, тобто з точки зору заданого критерію оптимальності за певних обмежень. Для вирішення цієї задачі було використано симплексний метод. Розрахунки проведено за допомогою Microsoft Excel 2010.

За допомогою поданих на офіційному сайті «Nestea» даних розробимо план оптимізації виробництва охолоджуючих чаїв ТМ «Nestea», а саме «Персик», «Лісові ягоди», «Лимон», «Полуниця» та «Зелений» [1]. У табл. 1 подано перелік продуктів, які використовують для виробництва зазначених видів напоїв, а також ціна кожної одиниці продукції.

Таблиця 1

Дані для розрахунку затрат на одиницю продукту

Найменування	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	**Запаси, г**
Вода	300	300	300	300	300	1500000
Цукор	50	40	50	40	30	30000
Регулятор кислотності	10	10	10	10	10	7000
Лимонна кислота	3	5	4	3	5	4000
Натрій лимонно-кислотний	5	6	7	3	5	3000
Сухий екстракт чаю	30	30	30	30	30	20000
Натуральний ароматизатор «Полуниця»	5	15		30		5500
Натуральний ароматизатор «Персик»	30	5		5		5000
Натуральний ароматизатор «Лимон»			30			4000
Натуральний ароматизатор «Лісова ягода»	5	20		5		3500
Лимонний сік	30	30	100	30	20	35000
Антиоксидант	5	3	7	5	7	1500
Аскорбінова кислота	5	5	5	5	5	1000
Цитрат натрію	7	8	7	6	5	1000
Основа «Чай»	50	50	50	50	50	20000
Ціна за одиницю, грн	16,5	18,3	17,5	17,5	14,6	

Складемо математичну модель для вирішення цієї задачі. Позначимо продукцію різних видів через змінні:

x_1 – кількість одиниць чаю «Персик»;

x_2 – кількість одиниць чаю «Лісові ягоди»;

x_3 – кількість одиниць чаю «Лимон»;

x_4 – кількість одиниць чаю «Полуниця»;

x_5 – кількість одиниць чаю «Зелений».

Використання ресурсів будуть відображати обмеження вигляду:

$$\begin{cases} 300x_1+300x_2+300x_3+300x_4+300x_5\le 1500000; \\ 50x_1+40x_2+50x_3+40x_4+30x_5\le 30000; \\ 10x_1+10x_2+10x_3+10x_4+10x_5\le 7000; \\ 3x_1+5x_2+4x_3+3x_4+5x_5\le 4000; \\ 5x_1+6x_2+7x_3+3x_4+5x_5\le 3000; \\ 30x_1+30x_2+30x_3+30x_4+30x_5\le 20000; \\ 5x_1+15x_2+30x_4\le 5500; \\ 30x_1+5x_2+5x_4\le 5000; \\ 30x_3\le 4000; \\ 5x_1+20x_2+5x_4\le 3500; \\ 30x_1+30x_2+100x_3+30x_4+20x_5\le 35000; \\ 5x_1+3x_2+7x_3+5x_4+7x_5\le 1500; \\ 5x_1+5x_2+5x_3+5x_4+5x_5\le 1000; \\ 7x_1+8x_2+7x_3+6x_4+5x_5\le 1000; \\ 50x_1+50x_2+50x_3+50x_4+50x_5\le 20000. \end{cases}$$

Цільова функція матиме вигляд:

$$Z(x_{опт})=16,5x_1+18,3x_2+17,5x_3+17,5x_4+14,6x_5\to\max.$$

Розрахунки було здійснено за допомогою надбудови «Пошук рішень» у Microsoft Excel 2010. Спираючись на вихідні дані та систему обмежень, отримуємо оптимальний план виробництва продукції за наявних ресурсів. Оптимальний випуск продукції має бути таким:

$$x_{опт} = (x_1 = 54,\ x_2 = 22,\ x_3 = 19,\ x_4 = 17,\ x_5 = 14).$$

При обчисленому оптимальному виробництві значення цільової функції має вигляд:

$$Z(x_{опт}) = 2128 \text{ грн.}$$

Для розвитку виробництва необхідно розв'язати двоїсту задачу [2]. Цільова функція двоїстої задачі вихідної задачі матиме вигляд:

$$G(y_{опт})=1500000y_1+30000y_2+7000y_3+3000y_4+3000y_5+20000y_6+5500y_7+ \\ +5000y_8+4000y_9+3500y_{10}+35000y_{11}+1500y_{12}+1000y_{13}+1000y_{14}+20000y_{15}.$$

Двоїста задача має свою систему обмежень. Кількість обмежень двоїстої задачі дорівнює кількості змінних вихідної задачі, а значення за невідомих змінних відповідають кількості використаних ресурсів для виробництва товару [3, с. 23]. За відсутності системи обмежень задача не матиме сенсу. Складемо систему обмежень за наявними вихідними даними.

Отримуємо таку систему обмежень:

$$\begin{cases} 300y_1+50y_2+10y_3+3y_4+5y_5+30y_6+5y_7+30y_8+5y_{10}+30y_{11}+5y_{12}+5y_{13}+7y_{14}+50y_{15}\ge 16,5; \\ 300y_1+40y_2+10y_3+5y_4+6y_5+30y_6+15y_7+5y_8+20y_{10}+30y_{11}+5y_{12}+8y_{13}+7y_{14}+50y_{15}\ge 18,3; \\ 300y_1+50y_2+10y_3+4y_4+7y_5+30y_6+30y_9+100y_{10}+7y_{12}+5y_{13}+7y_{14}+50y_{15}\ge 17,5; \\ 300y_1+40y_2+10y_3+3y_4+3y_5+30y_6+30y_7+5y_8+5y_{10}+30y_{11}+5y_{12}+5y_{13}+6y_{14}+50y_{15}\ge 17,5; \\ 300y_1+30y_2+10y_3+5y_4+5y_5+30y_6+30y_7+20y_{11}+7y_{12}+5y_{13}+50y_{15}\ge 14,6. \end{cases}$$

Після використання надбудови «Пошук рішень» у Microsoft Excel 2010 правильність симплексного методу є доведеною, бо цільова функція набула такого вигляду:

$$G(y_{опт}) = 2128 \text{ грн.}$$

Таким чином, за результатами проведеного дослідження оптимальний план виробництва охолоджуючих напоїв ТМ «Nestea» матиме вигляд: «Персик» – 54 од., «Лісові ягоди» – 22 од., «Лимон» – 19 од., «Полуниця» – 17 од. та «Зелений» – 14 од. Більш того, дефіцитними виявилися такі види ресурсів: натрій лимонно-кислотний,

сухий екстракт чаю, антиоксидант та цитрат натрію, адже тільки ці ресурси були повністю використані. Тобто якщо збільшити запаси цих інгредієнтів, збільшиться обсяг випуску продукції і, як результат, прибуток. Отже, якщо дотримуватися цієї пропорції, компанія «Nestea» отримає на виробництві охолоджуючих чаїв 2128 грн прибутку.

Компаніям необхідно використовувати оптимізаційну модель виробництва для отримання максимального прибутку за наявних ресурсів. Отримана модель може бути використана компанією «Nestea» для підвищення ефективності управління фінансами.

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор Малярець Л. М.

Література: 1. Nestea [Електронний ресурс] // Nestea. Насладись моментом. – Режим доступу : http://www.nestea.ru/ru/home/. **2.** Харчистов Б. Ф. Методы оптимизации : учеб. пособие / Б. Ф. Харчистов. – Таганрог : Изд-во ТРТУ, 2004. – 140 с. **3.** Малярець Л. М. Економіко-математичне моделювання в прикладах і задачах : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, С. Б. Шеховцов, І. Л. Лебедєва. – Харків : ХНЕУ, 2008. – 151 с.

ПРОБЛЕМА БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

УДК 331.56 (477)

Грида М. О.

Студент 1 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто актуальну через надзвичайні масштаби проблему безробіття в Україні. Запропоновано ефективні шляхи вирішення цієї проблеми на сучасному етапі економічного розвитку України.*

Ключові слова: *заробітна плата, безробіття, робоча сила, зайнятість населення, економічно активне населення.*

Аннотация. *Рассмотрена актуальная из-за чрезвычайных масштабов проблема безработицы в Украине. Предложены эффективные пути решения этой проблемы на современном этапе экономического развития Украины.*

Ключевые слова: *заработная плата, безработица, рабочая сила, занятость населения, экономически активное население.*

Annotation. *Considered urgent because of the extraordinary scale of the problem of unemployment in Ukraine. We offer effective solutions to this problem at the present stage of economic development of Ukraine.*

Keywords: *wages, unemployment, labor force, employment, economically activity population.*

Останнім часом до питань безробіття в Україні неодноразово зверталися вітчизняні вчені та практики, серед яких Галицький В., Гнибіденко І., Моцін І., Маршавін Ю., Папієв М., Міклош Я., Єневич Л., Саульська В., Шиян Л., Міропольська М., а також зарубіжні фахівці. Проте, незважаючи на значний загальносвітовий науковий доробок, проблеми безробіття і нині є вивченими недостатньо, що залишає місце для подальших наукових досліджень.

Зайнятість населення є необхідною умовою для його відтворення, оскільки від цього залежать рівень життя людей, витрати суспільства на підбір, підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів, на їх працевлаштування, а також матеріальну підтримку людей, які позбулися роботи. Тому такі проблеми, як зайнятість населення, безробіття, ресурси для трудової діяльності і ринок праці в цілому є актуальними для економіки країни.

© Грида М. О., 2016

Безробіття є невід'ємною властивістю ринкової системи господарювання. Про це свідчить історія розвитку ринкової економіки. Безробіття в загальнотеоретичному плані є відображенням відсутності збігу пропозиції робочої сили та попиту на неї, її кількісної та якісної невідповідності. Безробіття є своєрідним синтезом стану економіки, політики, ідеології, традицій і моралі певного суспільства. Під безробіттям часто розуміють безповоротні втрати людських ресурсів, які можна було б використовувати для виробництва товарів і послуг, щоб задовольнити потреби суспільства. Водночас вона може означати виняткові життєві труднощі для безробітних, а тому це є серйозною соціальною проблемою.

У статті висвітлено важливе питання – проблему ринку праці, зайнятості та безробіття, що є однією з найважливіших соціально-економічних проблем часу. На сучасному етапі в ринковій економіці ці проблеми проявляються особливо гостро.

Чисельність економічно активного населення віком 15–70 років у 2014 р. становила 22,2 млн осіб, з них 20,4 млн осіб, або 92,1 %, були зайняті економічною діяльністю, решта – не мали роботи, але активно її шукали та були готові приступити до неї, тобто відповідно до методології Міжнародної організації праці (МОП) класифікувалися як безробітні. Середньомісячна кількість безробітних працездатного віку (за методологією МОП) становила 1,7 млн осіб, або 8,5 % від чисельності економічно активного населення зазначеного віку (дані наведено за перший квартал 2014 р.

Методи боротьби з безробіттям визначаються владою конкретної країни. Для ефективної реалізації цих методів слід виявити фактори, що детермінують співвідношення попиту та пропозиції робочої сили. Неможливо виробити єдиний засіб боротьби з безробіттям, і будь-якій державі доводиться застосовувати різні методи для вирішення цієї проблеми.

Головними причинами високого рівня безробіття є спад економіки і відповідно скорочення сукупного попиту на робочу силу, структурні зрушення (міжгалузеві, внутрішньогалузеві, регіональні), рух робочої сили (професійний, соціальний, регіональний).

Значної шкоди Україні завдала світова фінансова криза. Найбільшого скорочення зайнятості на початку кризи зазнали такі сектори, як промисловість та будівництво [4]. Порівнюючи рівень безробіття серед населення віком 15–70 років за перше півріччя 2014 р. з відповідним періодом 2013 р., можна зробити висновок про зростання рівня безробіття від 6,2 % до 9,1 % відповідно. Рівень зареєстрованих безробітних за 2014 р. сягнув у січні 900,6 тис. осіб, у квітні – 808,8 тис. осіб, у липні – 606,9 тис. осіб, у вересні – 542,7 тис. осіб [5]. Спостерігається тенденція до зниження рівня безробіття за рахунок того, що зростає міграція безробітної частини населення за кордон у пошуках роботи. Найнижчий рівень безробіття за цей період спостерігався у Києві, а найвищий – у Рівненській області.

Кількість зареєстрованих безробітних у цілому по Україні на 1 січня 2015 р. склала 531,6 тис. осіб, що на 3,8 % (19,4 тис. осіб) більше, ніж кількість безробітних станом на 1 грудня 2014 р. (512,2 тис. осіб). Чисельність безробітних продовжує зростати. Середня сума допомоги з безробіття з початку року зросла на 51,14 грн – до 655,56 грн (на 1 грудня 2014 р. – 604,42 грн) [5].

За таких умов політика держави на ринку праці має бути спрямованою на скорочення рівня безробіття, тобто забезпечення можливості реалізації трудової активності для всіх громадян [1]. Оскільки головною причиною безробіття є незбалансованість попиту та пропозиції робочої сили, слід активно працювати над:

- збільшенням попиту на робочу силу з боку як державного, так і приватного сектора економіки;
- підвищенням конкурентоспроможності робочої сили та забезпеченням відповідності робочої сили й робочих місць;
- удосконаленням процесу працевлаштування.

Поряд із цим пасивна політика на ринку праці є спрямованою на підтримку доходів населення у разі втрати роботи і є фінансованою із спеціальних фондів.

Ступінь негативного впливу безробіття на стан економіки у країні залежить від конкретних параметрів економічної ситуації. Щоб оцінити ступінь цього впливу, доцільно провести дослідження економічних і соціальних наслідків безробіття:

- скорочення обсягів виробництва валового національного продукту;
- зниження податкових надходжень до державного бюджету;
- зростання витрат на соціальну допомогу безробітним;
- знецінення наслідків навчання;
- масова дискваліфікація;
- посилення соціальної напруженості;
- зниження трудової активності [2].

Зміна чисельності та складу економічно активного населення може по-різному впливати на ситуацію. Скорочення числа іммігрантів не має істотного впливу. Перерозподіл робочих місць на користь місцевого населення перед приїжджими не є ефективним заходом, оскільки в цьому разі останні залишаються без роботи. У боротьбі з безробіттям допомогло б проведення громадських робіт, збільшення кредитування малого бізнесу, організація курсів з перенавчання.

Рівень безробіття може бути знижений і за рахунок поліпшення інформаційного забезпечення ринку праці. У всіх країнах цю функцію виконують організації з працевлаштування (біржі праці). Вони збирають у роботодавців інформацію про наявні вакансії та доносять її до безробітних. Також скороченню рівня безробіття сприяють програми професійного перенавчання та перекваліфікації. Такого роду програми мають сприяти тому, щоб робоча сила якнайкраще відповідала наявним робочим місцям.

Відтак можна запропонувати заходи задля зменшення рівня безробіття в Україні:

– зниження податків для підприємств за умови збереження робочих місць (для компенсування витрат на прийом нових працівників);

– надання державою пільгових кредитів для виплати зарплати додатково зайнятим на виробництві, що за розміром дорівнюватимуть зарплаті;

– створення нових робочих місць за рахунок кредитів для технічного переобладнання та розширення підприємств;

– створення центрів навчання молодих людей тим професіям, шанси на зайнятість у яких є найвищими;

– забезпечення спеціальними службами зайнятості перенавчання або підвищення кваліфікації кадрів відповідно до потреб галузей, що розвиваються;

– проведення спеціальних ярмарків праці для навчальних закладів для працевлаштування випускників.

Для запровадження до життя цих заходів державі потрібні кошти. Компенсувати ці витрати можна за рахунок запровадження диференційованих ставок податків, тобто більшим доходам має відповідати більша ставка податку; накопичення коштів за допомогою державних депозитів із вищими ставками, а також збільшення розмірів штрафів за порушення чинного законодавства.

Нині безробіття набуло в Україні небаченого розмаху. Влада нічого не робить для того, щоб покращити становище незайнятого населення. У моделі управління системою зайнятості мають бути відтворені всі фактори , що впливають на поповнення ринку робочої сили, і мотиви , що формують поведінку населення допрацездатного віку, працюючого, працездатного непрацюючого і непрацездатного. Суспільне виробництво України за умов переходу до ринкових відносин є перенасиченим робочою силою. На це владі й слід робити ставку, щоб вирішити цю вкрай важливу проблему.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Зайцева І. С.

Література: 1. Гальків Л. І. Втрати людського капіталу України: чинник безробіття / Л. І. Гальків // Економіка і регіони. – 2009. – № 2. – С. 123–125. **2.** Піжук О. І. Прогнозування росту жіночого безробіття в умовах фінансово-економічної кризи на основі економетричних моделей / О. І. Піжук // Економіка та держава. – 2009. – № 9. – С. 35–37. **3.** Федоренко В. Г. Ринок праці в Україні та економічні тенденції в умовах світової економічної кризи / В. Г. Федоренко // Економіка та держава. – 2009. – № 1. – С. 4–5. **4.** Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/.

ПРОБЛЕМЫ ИНВЕСТИРОВАНИЯ В СФЕРУ АЛЬТЕРНАТИВНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ УКРАИНЫ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

УДК 330.322:620.92(477)

Гринченко А. А.

Студент 1 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрено состояние альтернативной энергетики в Украине, перспективы ее развития, а также актуальные проблемы инвестирования в отрасль на современном этапе развития экономики. Предложены возможные варианты привлечения иностранных инвестиций.*

Ключевые слова: *альтернативная энергетика, возобновляемые источники энергии, иностранные инвестиции, инвестиционная привлекательность, «зеленый тариф».*

Анотація. *Розглянуто стан альтернативної енергетики в Україні, перспективи її розвитку, а також актуальні проблеми інвестування до галузі на сучасному етапі розвитку економіки. Запропоновано можливі варіанти залучення іноземних інвестицій.*

Ключові слова: *альтернативна енергетика, відновлювані джерела енергії, іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість, «зелений тариф».*

Annotation. *The state of alternative energy in Ukraine, prospects of its development, as well as topical issues of investment in the industry at the present stage of economic development. The possible options for attracting foreign investment.*

Keywords: *alternative energy, renewable energy, foreign investment, investment attractiveness, feed-in tariff.*

На современном этапе развития украинской экономики одной из актуальных проблем является обеспечение энергетической независимости в условиях роста цен на энергоносители и ограниченности энергоресурсов страны. Одним из путей решения этой задачи является развитие такого сегмента энергетического комплекса Украины, как альтернативная энергетика. Однако это требует привлечения значительных капитальных инвестиций.

В Харькове вопросом развития и внедрения технологий, а также размещения мощностей альтернативной энергетики занимаются ученые Харьковского национального университета им. В. Н. Каразина (Третьяков А. С., Величко С. А., Черванев И. Г.), а также специалисты Центра энергоэффективности и альтернативной энергетики этого университета под руководством Игнатьева С. Е. В своих исследованиях они рассматривают преимущественно технические аспекты проблемы, в то время как с экономической точки зрения эта проблема рассмотрена недостаточно. В статье сделана попытка анализа современного состояния рынка альтернативной энергетики Украины и поиска возможных путей привлечения инвестиций в эту отрасль.

Национальным планом действий по возобновляемой энергетике (2014) на период до 2020 г. предусмотрено, что Украина достигнет соответствующих показателей развития возобновляемых источников энергии (ВИЭ). Был принят Закон Украины «Об альтернативных источниках энергии» (2003), основанный на ранее разработанной Программе государственной поддержки нетрадиционных и возобновляемых источников энергии, а также малой гидро- и теплоэнергетики (1997). Реализация энергетических программ тормозится из-за недостаточно продуманной инвестиционной стратегии развития этой отрасли. Подтверждением этого является тот факт, что на сегодня доля электроэнергии из возобновляемых источников (ВИЭ) в Украине составляет всего 0,64 % при планах на 2030 г. – 10 % [2]. В Швеции же, например, эта доля уже превышает 47 %. В планах Германии к 2020 г. энергопотребление за счет ВИЭ должно составить 18 %. Цель Дании по развитию ВИЭ до 2020 г. – 30 % от общего энергопотребления [5].

Безусловно, главным препятствием на пути развития альтернативной энергетики в Украине является низкий уровень инвестирования этой отрасли. Во всем мире одним из перспективных направлений для инвестирования называют «зеленую» энергетику, или возобновляемую энергетику. Пропагандируется мировой тренд отказа от минерального топлива (уголь, нефть, газ) и переход к возобновляемым источникам (к ним принято относить солнечный свет, водные потоки, ветер, приливы и геотермальную теплоту). В то же время в Украине в 2014–2015 гг. заморожены все проекты в сфере альтернативной энергетики из-за дефицита государственного бюджета. Эксперты утверждают, что такое положение дел может угрожать перспективам увеличения доли возобновляемых источников энергии.

© Гринченко А. А., 2016

Развитию альтернативной энергетики в Украине также не способствует современная политическая и социально-экономическая ситуация. Аннексия Россией Крымского полуострова нанесла весьма болезненный удар по украинской альтернативной энергетике: у отрасли отобрали практически половину всех установленных мощностей ВИЭ. Именно Крым с его устойчивыми ветрами и более чем 250 солнечными днями в году являлся для солнечной и ветровой энергетики самым перспективным регионом для дальнейшего инвестирования.

Впрочем, вряд ли стоит рассчитывать на иностранные инвестиции в строительство генерирующих объектов ВИЭ до тех пор, пока в Украине не нормализуется экономическая и политическая ситуация. Кроме того, правительство предлагает в два раза снизить «зеленый» тариф (специальный тариф, по которому закупается электрическая энергия, произведенная на объектах альтернативной энергетики). И это негативный сигнал для тех, кто планировал инвестировать в эту отрасль. Хотя логика правительства достаточно понятна: цена за 1 кВт / ч солнечной электроэнергии в Украине – одна из наиболее высоких в Европе, и в нынешней экономической ситуации это непозволительная роскошь для государства. Однако снижение «зеленого» тарифа уменьшает инвестиционную привлекательность Украины в сфере альтернативных источников энергии. К примеру, китайская компания CNBM ранее заявляла, что намерена инвестировать в проекты по развитию альтернативной энергетики в Украине 2 млрд евро, если «зеленый» тариф для солнечных электростанций будет сохранен на нынешнем уровне.

По расчетам специалистов Государственного агентства по энергоэффективности и энергосбережению Украины, для увеличения доли возобновляемых источников энергии в Украине до 10 % к 2030 г. необходимо около 15 млрд евро инвестиций, что позволит сократить потребление природного газа на 9 млрд кубометров. Это соответствует и обязательствам Украины перед Европейским энергетическим сообществом, членом которого является наша страна.

Сегодня государство не придерживается европейского подхода, который заключается в том, чтобы следовать единожды установленным правилам для инвесторов на рынке. Потеря инвестиционной привлекательности, замедление темпов развития отрасли, невыполнение Украиной обязательств перед Европейским Союзом в сфере энергетики может нанести колоссальный ущерб всему энергетическому комплексу Украины. В то же время во всем мире частные инвестиции в альтернативную энергетику растут. Согласно исследованию фонда Pew Charitable Trusts, мировые инвестиции в альтернативную энергетику только в течение 2010 г. выросли на 30 % и составили $ 243 млрд. На первое место по инвестициям в «зеленую» энергетику вышел Китай, за ним – США.

Заслуживает внимания факт, что в 2012 г. по объемам инвестиций в альтернативную энергетику Украина находилась на одном уровне с Японией (доклад «Global Trends in Renewable Energy Investment-2013»).

Значительную помощь Украине в привлечении предпринимателей к участию в реализации проектов устойчивого энергетического развития оказывает Европейский банк реконструкции и развития (ЕБРР), который осуществляет Программу финансирования альтернативной энергетики в Украине (USELF) с кредитной линией в размере до 50 млн евро. В целях поддержки проектов, финансирование и реализация которых часто является сложной задачей, Программа не только предоставляет необходимые финансовые средства, но и техническую помощь участникам местного рынка. Эта Программа является частью инициативы ЕБРР в области устойчивой энергетики, направленной на решение проблем изменения климата, а также улучшение энергоэффективности. Для Украины предложены такие интересные проекты, как строительство заводов по переработке биомассы для компаний-производителей масел и установка механизмов производства биогаза на крупных скотоводческих фермах.

С повышением тарифов на электроэнергию в Украине «зеленая» энергетика станет более актуальной для украинцев. Тем более, что одно из ведущих мест по инвестициям в возобновляемые источники энергии отдается небольшим мощностям, которые привлекательны для мелкого и среднего бизнеса, а также для личного пользования. Со снижением цен на исходные материалы, как это происходит с солнечными батареями, интерес со стороны потребителей будет постоянно расти.

В ближайшие несколько лет развитие альтернативной энергетики в Украине можно осуществлять сразу по четырем направлениям: ветроэнергетика, солнечная энергетика, биоэнергетика и малая гидроэнергетика. Этому способствует выгодное географическое положение страны и благоприятные природные условия. На территории Украины есть обширные регионы с высокой солнечной инсоляцией (Одесская, Николаевская, Херсонская области), регионы, обладающие высоким ветровым потенциалом (Донецкая область, побережья Азовского и Черного морей), а также регионы с хорошими перспективами для развития малой гидроэнергетики (Карпатские горы); биоэнергетический потенциал страны можно скооперировать с агропромышленным комплексом в любом регионе.

Большинство проектов в сфере альтернативной энергетики целесообразно реализовывать в тех регионах, в которых существует дефицит электроэнергии. К примеру, для Карпатского региона особенно актуально сооружение малых гидроэлектростанций на быстротечных горных реках. Создание таких энергетических мощностей будет способствовать экономическому и социальному развитию регионов.

Украинские альтернативные энергетические проекты реализуются при активном участии иностранных компаний. Например, немецкая компания Fuhrlahder сотрудничает с Украиной в проекте по сооружению Ново-

азовского ветрового парка. Примечательно, что срок окупаемости инвестиций в альтернативные энергетические проекты для Украины в среднем составляет 7–8 лет.

Вместе с тем, эксперты отмечают ряд негативных моментов, мешающих развитию альтернативной энергетики в Украине. Основными среди них являются устаревшие энергетические распределительные сети; бюрократические сложности с оформлением разрешительной документации и оформлением прав собственности на землю для строительства новых заводов; экономическая отсталость регионов, где предпочтительнее всего строить альтернативные энергетические мощности, и сложившаяся геополитическая ситуация.

С частными инвесторами в Украине в ближайшее время будет сложно, потому что для них понятие стабильности и рисков стоит на первом месте. К тому же мы говорим о масштабных проектах, которые зависят от государства и его тарифной политики – такие проекты реализуются в расчете на продолжительную стабильность. Для этого необходимо наличие внутриукраинского консенсуса между основными политическими игроками относительно дальнейшего вектора движения – куда мы идем и что мы строим. От этого зависят стратегии, которые должны реализовываться годами. Если будет четкий сигнал, что Украина в целом и отдельные регионы окончательно выбирают европейский вектор развития промышленности и энергетического комплекса в частности, инвесторы, несмотря на тяжелую экономическую ситуацию, будут финансировать интересные проекты в сфере «зеленой» энергетики.

Несмотря на пессимистические прогнозы, малые проекты по сооружению электростанций на ВИЭ будут продвигаться, потому что в них, как правило, вкладываются сравнительно небольшие суммы. Речь идет о строительстве ветровых и солнечных электростанций небольших мощностей суммарной стоимостью от 1 до 15 млн евро, предназначенных для обеспечения электроэнергией некрупных предприятий или небольших населенных пунктов. Конечно, в реализации крупных проектов будет взята пауза, пока главные инвесторы не переоценят риски.

Меньше коммерческие риски в сфере использования биомассы, биогаза, а также малых ГЭС, потому что эти виды генерации имеют разумные и обоснованные тарифы, имеющие не заоблачную, но нормальную рентабельность. К тому же, эти источники энергии доступны и не требуют большого количества капиталовложений для их дальнейшего использования.

Альтернативная энергетика еще не может конкурировать с традиционной по объемам производства, однако, ряд ее преимуществ налицо. В целом, потенциал развития альтернативной энергетики в Украине более высок, чем в тех европейских странах, где альтернативные энергетические проекты давно и успешно реализуются. В то же время имеет место низкая инвестиционная привлекательность этой отрасли в Украине для иностранных партнеров. К тому же отсутствует четкая государственная поддержка развития этой отрасли.

Для ускоренного развития альтернативной энергетики до уровня европейских стран в Украине следует:

– внести необходимые законодательные изменения, которые исключат возможность существования коррупционных схем и обеспечат развитие энергетических рынков на основе стандартов ЕС;

– сохранить экономически обоснованный «зеленый» тариф для привлечений инвестиций в отрасль;

– содействовать реализации программ и проектов отечественных и иностранных компаний для создания современных технологий п роизводства;

– тщательно проанализировать регионы приоритетного использования того или иного вида возобновляемых источников энергии;

– обеспечить финансирование и поддержку уже существующих экономически обоснованных научно-технических разработок и создать благоприятные условия для их осуществления.

Безусловно, все вышеперечисленное можно воплотить в жизнь лишь на фоне стабильной экономической и политической ситуации в стране.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Зайцева И. С.

Литература: 1. Величко С. А. Альтернативна енергетика України : матеріали для уроків, факультативів, МАН / С. А. Величко, О. С. Третьяков. – Харків : Основа, 2010. – 125 с. **2.** Гончар М. Возобновляемая энергетика Украины / М. Гончар // ЭСКО. – 2012. – № 9. – С. 88–96. **3.** Инвестиции в возобновляемые источники энергии – это шаг в будущее! [Электронный ресурс] // Uself. – Режим доступа : http://www.uself.com.ua/fileadmin/documents/Brochure_RU.pdf. **4.** Коваль И. Развитие альтернативной энергетики в Украине. Инфографика / И. Коваль [Электронный ресурс] // Forbes Украина. – Режим доступа : http://forbes.net.ua/nation/1365128-razvitie-alternativnoj-energetiki-v-ukraine-infografika. **5.** Бенменни М. Какой должна быть новая Энергетическая стратегия Украины? / М. Бенменни // Европейская правда. – 2015, 10 апреля. **6.** Смирнова Ю. «Зеленые» инвестиции [Электронный ресурс] / Ю. Смирнова // Forbes. – Режим доступа : http://www.forbes.ru/ekonomika/rynki/65816-zelenye-investitsii.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В УКРАИНЕ

УДК 334.012.6(477)

Гринченко А. А.
Коваленко А. В.

Студенты 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены особенности функционирования малого и среднего бизнеса (МСБ) в Украине. Проанализированы проблемы, препятствующие ведению МСБ. Предложены пути стимулирования развития сектора малого и среднего бизнеса в нашей стране.*

Ключевые слова: *малый и средний бизнес, поддержка бизнеса, налоги, развитие.*

Анотація. *Розглянуто особливості функціонування малого та середнього бізнесу (МСБ) в Україні. Проаналізовано проблеми, що перешкоджають веденню МСБ. Запропоновано шляхи стимулювання розвитку сектора малого та середнього бізнесу в нашій країні.*

Ключові слова: *малий та середній бізнес, підтримка бізнесу, податки, розвиток.*

Annotation. *The features of the functioning of small and medium enterprises (SME) in Ukraine. The problems affecting the management of SMEs. Ways of stimulating the development of small and medium-sized businesses in our country.*

Keywords: *small and medium business, business support, taxes, development.*

Малый и средний бизнес (МСБ) является одной из основных движущих сил экономики, поскольку обеспечивает конкуренцию, повышает уровень занятости и деловой активности населения, что чрезвычайно актуально в условиях кризиса и повсеместного сокращения работников. В силу своего небольшого объема производства МСБ более гибок и адаптируем к рыночным изменениям, которые на нынешнем этапе развития Украины происходят довольно часто. Он не требует больших капиталовложений, способен быстро переключаться на производство новой продукции и оказание новых услуг; небольшое количество сотрудников позволяет внедрять структурные изменения. К тому же сложно переоценить роль малого и среднего бизнеса в развитии экономики и поддержании достаточного уровня жизни населения, так как он уменьшает дифференциацию доходов, способствует формированию и укреплению среднего класса, создает оптимальные условия для самореализации.

Начиная с 1991 г. количество малых и средних предприятий в Украине достаточно быстро увеличивалось. Этому, в первую очередь, способствовали структурные преобразования в экономике и постепенный переход от командной модели к рыночной. Также в Украине был принят ряд базовых законов, регламентирующих предпринимательскую деятельность, которыми в настоящее время и руководствуются владельцы малого и среднего бизнеса. Среди них «Закон о собственности», «Закон о предпринимательстве», «Закон о предприятиях в Украине», «Закон о хозяйственных обществах» и др. Кроме того, несколько лет назад Кабинет министров утвердил план мероприятий по выполнению Национальной программы содействия развитию малого предпринимательства в Украине на период с 2014 по 2024 гг. Документ предусматривает упрощение процедуры открытия предпринимательской деятельности, уменьшение вмешательства органов государственного надзора в деятельность субъектов малого предпринимательства, расширение доступа субъектов малого предпринимательства к финансово-кредитным ресурсам [2].

Несмотря на продуманное законодательство, по статистическим показателям развития предпринимательства Украина значительно отстает от развитых стран. Доля предприятий МСБ в Украине составляет более 4/5 всех зарегистрированных предприятий. Однако, их вклад в формирование ВВП составляет лишь 10–15 %, тогда как в европейских странах этот вклад равен 50–60 %. Среди причин такой ситуации следует отметить неблагоприятные экономические процессы, высокий уровень инфляции, неравные условия конкуренции, коррупцию, несовершенную инфраструктуру и дестабилизацию политической ситуации. Административное давление и затрудненный доступ к рынку капиталов для открытия собственного бизнеса также являются преградой для развития украинского малого и среднего предпринимательства. Именно поэтому ведение МСБ в условиях современной экономической ситуации требует значительных усилий. Вышеперечисленные факторы приводят к тому, что большая часть предприятий МСБ уходит в теневой сектор экономики, уклоняясь от налогообложения, скрывая экономические показатели от государственных служб учета и аудита. На современном этапе развития экономики Украины ее теневой сегмент, по приблизительным оценкам, составляет около 60 %, что мешает государству выполнять задачи социальной политики.

© Гринченко А. А., Коваленко А. В., 2016

Одним из препятствий развития МСБ является также непродуманная кредитно-финансовая политика. Резкая девальвация гривны и галопирующая инфляция вызвали значительный отток денежных средств банков, которые могли бы послужить инвестиционным ресурсом для стимулирования развития предприятий. Из-за этого бизнес не может восполнить нехватку оборотных средств за счет привлечения кредитов, так как проценты по ним значительно превышают реальный доход, а условия выдачи сопряжены со сложными бюрократическими процедурами. При этом фактически не действуют программы Украинского фонда поддержки предпринимательства из-за нехватки бюджетного финансирования.

В то же время следует отметить, что для развития МСБ в Украине есть потенциал. В украинской экономике существуют сегменты рынка, которые до сих пор не заняты и не развиты, поэтому они особенно привлекательны для создания собственного бизнеса. В таких сегментах низкая конкуренция, поэтому доходность предприятий будет довольно высокой (при условии продуманной стратегии развития предприятия). Для успешного развития бизнеса украинским предпринимателям необходимо постоянно проводить анализ рынка, внедрять инновационные технологии на всех этапах производства и реализации продукции, искать перспективные направления предпринимательской деятельности. В настоящее время основными видами деятельности украинских предпринимателей являются торговля, а также сфера услуг – ремонтные работы, парикмахерские услуги, заведения общественного питания и др. В свое время активно развивался строительный малый бизнес, но на сегодняшний день он менее распространен в связи с низкой покупательной способностью. Что касается промышленного производства, то большая часть предприятий МСБ относится к легкой и пищевой промышленности, так как они являются наименее капиталоемкими отраслями с гарантированным спросом.

Очевидно, что деловая активность предпринимателей Украины значительно возрастет после вступления в действие в полном объеме соглашения об Ассоциации с Европейским Союзом. Внедрение европейских стандартов, повышение качества производимых товаров и услуг, открытие новых рынков сбыта положительно повлияют на развитие украинского МСБ. Уже сейчас Европейский банк реконструкции и развития ежегодно оказывает грантовую поддержку молодым украинским предпринимателям. Выигрыш МСБ в этой ситуации хорошо представлен в исследовании британского экономиста, директора компании CTA М. Хейлиера: «В Европе работают 21 млн компаний – представителей малого и среднего бизнеса. Экономика Европы – это экономика малого бизнеса. Украина, работая с Европой, получит возможность основывать и развивать тысячи малых предприятий в сотнях секторов экономики. Подписание Украиной экономической части Соглашения об ассоциации с Европейским Союзом и формирование зоны свободной торговли позволит экономике Украины вырасти примерно на 5 % в определенной перспективе. При этом экспорт может вырасти более на чем 6 %, а импорт – на 5,8 %. Рост социальных стандартов составит 12 %».

Для активного развития малого и среднего бизнеса на территории Украины правительство, со своей стороны, должно проанализировать факторы, тормозящие бизнес-активность населения, и внедрять европейский опыт государственной и общественной поддержки предпринимательства. В первую очередь, необходимо пересмотреть систему налогообложения, инвестиционный климат, политическую ситуацию в стране в целом.

В Украине следует продолжать реформы в сфере налогообложения, которые были начаты еще в 2011 г. Именно тогда вступил в действие новый Налоговый кодекс, согласно которому субъекты хозяйствования получили возможность платить единый налог. Это одно из немногих нововведений в Украине, которое получило наименьшую критику, поэтому в целом реформа системы налогообложения малого бизнеса была успешной.

В июле 2014 г. был принят новый закон «О государственной помощи субъектам хозяйствования», однако он вступает в силу только с 1 июля 2017 г. Законом предусматривается предоставление субсидий, грантов, дотаций, налоговых льгот, кредитов на льготных условиях. Основной акцент в Законе сделан на прозрачности получения государственной помощи.

Однако, какие бы перспективы не возникали перед малым бизнесом, изменения необходимо вводить в действие уже сегодня. Так, необходимо уменьшить административное давление на предприятия, сократить время, необходимое на открытие бизнеса, упорядочить правовые отношения в сфере бизнеса, и самое главное – стабилизировать экономическую, политическую и социальную ситуацию в стране.

Таким образом, с целью создания положительного имиджа на мировой арене, преодоления рецессии и приближения к международным нормам поддержки МСБ следует, в первую очередь, упростить бюрократические процедуры на всех уровнях. Этот шаг не только требует минимальных финансовых ресурсов, но и стимулирует развитие бизнеса. Стабильность в экономике будет способствовать снижению инфляционных процессов, что, в свою очередь, приведет к снижению ставки кредитования. Прозрачное ведение бизнеса на территории нашей страны обязательно привлечет инвесторов. Это, безусловно, поднимет и укрепит бизнес малого и среднего звена, а также позволит реализовать новые бизнес-проекты, будет способствовать максимальной самореализации. Грамотная политика поддержки МСБ поможет создать новые рабочие места, решить социальные проблемы, а также значительно увеличить ВВП страны за счет увеличения доли малого и среднего бизнеса.

Научный руководитель – Лесная И. Ф.

Литература: 1. За порогом ассоциации с ЕС: что получает малый и средний бизнес? [Электронный ресурс] // Baker Tilly. – Режим доступа : http://www.bakertilly.ua/ru/news/id496. **2.** Круглый стол по проблемам малого бизнеса в Украине [Электронный ресурс] // Киевский портал поддержки и развития бизнеса. – Режим доступа : http://kievbusinesscentre.com.ua/news/1787/. **3.** Мочерний С. В. Основи підприємницької діяльності : посібник / С. В. Мочерний, О. А. Устенко, С. И. Чеботар. – Київ : Академія, 2003. – 280 с. **4.** О перспективах развития малого и среднего бизнеса [Электронный ресурс] // UABanker. – Режим доступа : http://www.uabanker.net /daily/2009/04/042709_0900.shtml. **5.** Первоочередные реформы в сфере малого бизнеса: украинские реалии и международные стандарты [Электронный ресурс] // Informer.od.ua. – Режим доступа : http://informer.od.ua /news/pervoocherednye-reformy-v-sfere-malogo-biznesa-ukrainskie-realii-i-mezhdunarodnye-standarty/. **6.** Яновский А. Перспективы развития бизнеса в Украине [Электронный ресурс] / А. Яновский // Школа бизнеса А. Яновского. – Режим доступа : http://alexyanovsky.com/.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА ПРОДУКЦИИ ПРЕДПРИЯТИЕМ «КРЕМЕНЧУГСКИЙ ГОРМОЛОКОЗАВОД»

УДК 637.1:658.512.6(477)

Гринченко А. А.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Исследован потенциал развития молочной промышленности в Украине. Проанализирована деятельность одной из крупнейших молочных компаний на примере выпуска кисломолочной продукции с учетом решения оптимизационной и двойственной задач.*

Ключевые слова: *оптимальнный план, симплексный метод, кисломолочная продукция.*

Анотація. *Досліджено потенціал розвитку молочної промисловості в Україні. Проаналізовано діяльність однієї з найбільших молочних компаній на прикладі випуску кисломолочної продукції із урахуванням розв'язання оптимізаційної та двоїстої задач.*

Ключові слова: *оптимальний план, симплексний метод, кисломолочна продукція.*

Annotation. *It explores the potential development of the dairy industry in Ukraine. It analyzed the activity of one of the largest dairy companies in the example of manufacture of dairy products c taking into account the optimization solutions and dual problems.*

Keywords: *optimal plan, simplex method, milk products.*

Пищевая промышленность является одной из ведущих отраслей Украины. Она выпускает более 17 % всей промышленной продукции Украины. Пищевая промышленность объединяет, в свою очередь, более 20 отраслей, производящих продукты питания, как для внутреннего рынка, так и на экспорт. Одной из самых главных и наиболее успешных отраслей является молочная промышленность. В этой статье мы рассмотрим деятельность одной из самых успешных молочных компаний в Украине «Данон-Украина» – мирового лидера в производстве кисломолочных продуктов. Будет рассмотрена деятельность Кременчугского гормолокозавода как самой крупной мощности компании «Данон-Украина».

Для решения оптимизационной задачи была выбрана серия кисломолочной продукции ТМ «Простоквашино». На сегодняшний день во всем мире и в Украине в частности наблюдается тенденция к переходу на правильное

© Гринченко А. А., 2016

питание, поэтому спрос на традиционные кисломолочные продукты с каждым годом увеличивается, ведь они являются незаменимыми атрибутами любой диетической программы.

Оптимизация производства этого вида продукции важна с той точки зрения, что практически все сырье необходимо переработать и реализовать в день завоза на предприятие, поскольку молоко и его производные относятся к скоропортящимся продуктам. Необходимо правильно рассчитать количество выпускаемой продукции, чтобы минимизировать остатки ресурсов и максимизировать при этом прибыль.

Чтобы оптимизировать производство кисломолочной продукции, необходимо составить математическую модель линейной оптимизационной задачи. Ее решение будет направлено на максимизацию прибыли от реализации товаров. На примере выпуска четырех основных видов кисломолочной продукции – закваски, йогурта, кефира, творожного десерта – решим оптимизационную задачу. Для их изготовления требуется 7 видов ресурсов, нормы затрат которых приведены в табл. 1 [2].

Таблица 1

Исходные данные для оптимизационной задачи планирования производства кисломолочных продуктов

Состав	Нормы затрат сырья на ед. продукции, л (кг)				Запасы, л (кг)
	Закваска 1,5 % (0,9 л)	Йогурт 1,5 (0,9 л)	Кефир 1 % (0,9 л)	Творожный десерт 5 % (0,3 л)	
Цельное молоко коровье	0,50	0,50	0,65	0,20	32100,00
Обезжиренное молоко	0,18	0,15	0,09	0,06	7900,00
Сухое обезжиренное молоко	0,03	0,03	0,00	0,02	1200,00
Закваска йогуртовых культур	0,04	0,06	0,10	0,02	3970,00
Стабилизаторы	0,02	0,02	0,00	0,01	600,00
Наполнители	0,10	0,10	0,00	0,08	4200,00
Сливки	0,00	0,00	0,15	0,02	3370,00
Цена, грн	21,25	20,75	17,50	10,50	

Таким образом, целевая функция предполагает максимизацию прибыли от реализации этих продуктов и имеет вид:

$$Z_{\max} = 21{,}25x_1 + 20{,}75x_2 + 17{,}5x_3 + 10{,}5x_4,$$

где $x_{1,2,3,4}$ – объем выпуска закваски, йогурта, кефира и творожного десерта соответственно.

Эта задача имеет следующую систему ограничений по сырью:

$$\begin{cases} 0{,}5x_1 + 0{,}5x_2 + 0{,}65x_3 + 0{,}2x_4 \le 32100, \\ 0{,}18x_1 + 0{,}15x_2 + 0{,}09x_3 + 0{,}06x_4 \le 7900, \\ 0{,}03x_1 + 0{,}03x_2 + 0{,}02x_4 \le 1200, \\ 0{,}04x_1 + 0{,}06x_2 + 0{,}1x_3 + 0{,}02x_4 \le 3970, \\ 0{,}02x_1 + 0{,}02x_2 + 0{,}01x_4 \le 600, \\ 0{,}1x_1 + 0{,}1x_2 + 0{,}08x_4 \le 4200, \\ 0{,}15x_3 + 0{,}02x_4 \le 3370, \\ x_i \ge 0, i = \overline{1,4}. \end{cases}$$

Задачу необходимо решить традиционным симплексным методом, используя надстройку «Поиск решения» в Microsoft Excel. Для этого построим опорную таблицу по исходным данным.

Таким образом, чтобы получить максимум прибыли от реализации продукции, необходимо выпускать 14475 ед. закваски, 18333 ед. питьевого йогурта, 20612 ед. кефира и 11489 ед. творожного десерта, тогда выручка составит 1169364,75 грн в сутки.

В остатке при этом сухое обезжиренное молоко, стабилизаторы и сливки. Для исследования общей картины производственного процесса необходимо составить двойственную задачу, чтобы оценить каждый вид сырья. Целевая функция подразумевает общую оценку сырья для предприятия, таким образом, она стремится к минимуму:

$$F_{\min} = 32100y_1 + 7900y_2 + 1200y_3 + 3970y_4 + 600y_5 + 4200y_6 + 3370y_7.$$

Система ограничений двойственной задачи предполагает, что общая оценка того или иного сырья должна быть не меньше, чем цена соответствующего продукта:

$$\begin{cases} 0,5y_1 + 0,18y_2 + 0,03y_3 + 0,04y_4 + 0,02y_5 + 0,1y_6 \geq 21,25, \\ 0,5y_1 + 0,15y_2 + 0,03y_3 + 0,06y_4 + 0,02y_5 + 0,1y_6 \geq 20,75, \\ 0,65y_1 + 0,09y_2 + 0,1y_4 + 0,15y_7 \geq 17,5, \\ 0,2y_1 + 0,06y_2 + 0,02y_3 + 0,02y_4 + 0,01y_5 + 0,08y_6 + 0,02y_7 \geq 10,5, \\ y_i \geq 0, i = \overline{1,7}. \end{cases}$$

Обозначим $y_{1,2,..,7}$ как двойственные? или теневые оценки того или иного ресурса, т. е. насколько полезным для этого предприятия является каждый вид сырья. Решим двойственную задачу с помощью надстройки «Поиск решения». Для этого внесем в опорную таблицу необходимые данные. Искомые значения будут находиться в строке «Теневые цены», а значение целевой функции – в ячейке «Всего». Оно должно совпадать с исходной задачей, исходя из теоремы двойственности.

Решение в Microsoft Excel показывает значение теневых цен по каждому ресурсу, значит, можно увидеть, какой ресурс является дефицитным, а какой – избыточным. Если теневая цена равна нулю, то этот вид ресурса в избытке, и наоборот, если теневая цена равняется какому-то числу – ресурс является дефицитным и используется полностью без остатка.

Таким образом, на этом предприятии в избытке только сухое обезжиренное молоко, стабилизаторы и сливки, так как их теневая внутрипроизводственная цена равна нулю. Все остальные компоненты по всем нормам стандарта используются без остатка, поэтому они имеют определенную теневую цену: молоко цельное коровье – 22,3 грн, обезжиренное молоко – 22,95 грн, закваска йогуртовых культур – 9,43 грн, а наполнители – 55,94 грн. Эти виды сырья скоропортящиеся и требуют своевременной переработки, поэтому они ценны для предприятия.

Таким образом, оптимизировав производство одного из крупнейших молочных предприятий Кременчугского гормолокозавода компании «Данон», можно не только увеличить доходы, но и укрепить позиции на рынке и успешно конкурировать с другим крупными молочными компаниями.

Научный руководитель – д-р экон. наук, професор Малярец Л. М.

Литература: 1. Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие для иностранных студентов / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 288 с. **2.** Аудит фермерских хозяйств и проверка качества молока [Электронный ресурс] // Danone. – Режим доступа : http://danone.ua/ru/company/production/id/9/. **3.** Новые-старые возможности молочного рынка Украины [Электронный ресурс] //РБК-Україна. – Режим доступа : https://www.rbc.ua/rus/analytics/novye-starye-vozmozhnosti-molochnogo-rynka-1436260074.html.

ПЕРЕВАГИ ОБ'ЄДНАННЯ СПІВВЛАСНИКІВ БАГАТОКВАРТИРНОГО БУДИНКУ ПЕРЕД ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 338.465

Грицан О. В.

Магістрант 1 року навчання
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Подано стислу характеристику об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, розглянуто законодавчу базу створення цих організацій. Визначено особливості діяльності та основні переваги об'єднань співвласників багатоквартирних будинків перед житлово-комунальним господарством.*

Ключові слова: *організація, послуги, житлово-комунальне господарство, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків.*

Аннотация. *Приведена краткая характеристика объединений совладельцев многоквартирных домов, рассмотрена законодательная база создания этих организаций. Определены особенности деятельности и основные преимущества объединений совладельцев многоквартирных домов по сравнению с жилищно-коммунальным хозяйством.*

Ключевые слова: *организация, услуги, жилищно-коммунальное хозяйство, объединения совладельцев многоквартирных домов.*

Annotation. *Posted brief description of condominiums, considered the creation of the legal framework of such organizations. The features of the main advantages and condominiums to housing and utilities.*

Keywords: *organization, services, utilities, condominium associations.*

Нині актуальним є питання власності на житло, утримання та забезпечення населення комунальними послугами. Система управління житловим фондом в Україні, яка існує нині, виявилася неефективною та призвела до того, що кожний третій багатоквартирний будинок перебуває в аварійному стані. Одним із виходів з ситуації, що склалася в житлово-комунальній сфері, є створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків.

Останнім часом надруковано багато праць, присвячених об'єднанню співвласників багатоквартирних будинків. Ці питання розглядали у своїх роботах Мельник Ф., Завада О., Кучеренко О., Семчук Г., Малюта О., Ріхманн К. та ін. Але в цих роботах недостатньо розглянуто теоретичні аспекти діяльності об'єднань співвласників багатоквартирних будинків.

Метою написання статті є визначення особливостей діяльності та основних переваг об'єднань співвласників багатоквартирних будинків перед житлово-комунальним господарством. Об'єктом дослідження є переваги об'єднань співвласників багатоквартирних будинків перед житлово-комунальним господарством. Предметом дослідження є проблеми утримання та забезпечення комунальними послугами багатоквартирних будинків.

Завданнями роботи є:

- визначення теоретичних засад організацій діяльності об'єднань співвласників багатоквартирних будинків;
- визначення переваг об'єднань співвласників багатоквартирних будинків над житлово-комунальним господарством.

В Україні статус ОСББ визначається Законом України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку». Відповідно до ст. 1 цього Закону ОСББ – це юридична особа, створена власниками приміщень для сприяння використанню їх власного майна та управління, утримання та використання неподільного та спільного майна [1].

В об'єднання має бути банківський рахунок, печатка. За своїми зобов'язаннями воно має відповідати своїм майном (не спільною нерухомістю своїх членів і не власним), укладати цивільно-правові договори. Головна робота об'єднання полягає у виконанні функцій, які забезпечують реалізацію прав власників приміщень на користування та володіння спільним майном членів об'єднання, належний догляд прибудинкової території та будинку, сприяння членам об'єднання в отриманні житлово-комунальних та інших послуг відповідної якості за обґрунтованими цінами та здійснення ними своїх зобов'язань, пов'язаних із діяльністю об'єднання [2].

Членом ОСББ може стати будь-який власник нежитлового приміщення або житлового в багатоквартирному будинку.

© Грицан О. В., 2016

Основними завданнями ОСББ є покращення утримання прибудинкової території та житлових будинків, сприяння членам об'єднання в отриманні якісного комунального обслуговування, розумне використання платежів мешканців, управління спільною власністю [3].

Завдяки ОСББ, на відміну від житлово-комунальних будинків, можна самостійно:

– встановлювати кошторис утримання власної квартири;

– встановлювати величину внесків на утримання будинку;

– розробляти стиль і структуру управління ОСББ;

– створювати штатний розклад працівників, які обслуговують будинок, і встановлювати їм заробітну плату (керівнику, бухгалтеру, електрику, сантехнику, консьєржу тощо);

– вибирати кращого виконувача житлово-експлуатаційних послуг (обслуговування ліфта, вивіз сміття, виконання ремонтних робіт, дезінфекція тощо);

– встановлювати послідовність проведення поточного ремонту та контролювати його якість;

– одержати у приватну власність прибудинкову територію та самостійно приймати рішення стосовно її використання;

– вимагати від постачальників комунальних послуг якісного виконання умов угод [4] .

ОСББ має додаткові можливості на відміну від житлово-комунального господарства:

– ОСББ є юридичною особою, тому може отримувати кредит на установлення лічильників, проведення ремонтів, облаштування прибудинкової території тощо;

– має право на приватизацію нежитлових приміщень, першочергове право має сама організація, а інші – тільки за погодженням правління ОСББ;

– має право здавати допоміжні приміщення в оренду, а отримані кошти використовувати на покращення технічного стану житла. Але, незважаючи на це, ОСББ зберігає право на державну дотацію на утримання будинку;

– має податкові пільги, оскільки прибуток, який вона одержує, є спрямованим на утримання будинку;

– має право передати будинок на баланс та обслуговування будь-якому приватному чи відомчому житлово-експлуатаційному закладу або ж залишити його в комунальному житлово-комунальному господарстві;

– має право укласти з житлово-комунальним господарством договори тільки на деякі послуги та самостійно проводити комплексне обслуговування будинку, укладати прямі контракти з «Обленерго» та «Водоканалом» [2; 5].

Таким чином, об'єднання співвласників багатоквартирного будинку має значні переваги перед житлово-комунальним господарством. Його діяльність сприяє зростанню ефективності управління спільною власністю, покращенню житлово-комунального обслуговування будинку та умов проживання співвласників.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку [Електронний ресурс] : Закон України від 29.11.2001 № 2866-III. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2866-14. **2.** Особливості фінансової діяльності об'єднань співвласників багатоквартирних будинків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://svitppt.com.ua/ekonomika/osob livosti-finansovoi-diyalnosti-obednan-spivvlasnikiv-bagatokvartirnihbudinkiv. html. **3.** Галушка О. ОСББ: як врятувати ЖКГ? [Електронний ресурс] / О. Галушка // Українська правда. – Режим доступу : http://kiev.pravda.com.ua/columns/562dd8a70096c/. **4.** Про затвердження Правил управління будинком, спорудою, житловим комплексом або комплексом будинків і споруд [Електронний ресурс] : Закон України від 02.02.2009 № 13. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0377-09.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 631.16:338.512

Грищук К. В.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність управління витратами, а також переваги запровадження системи управління витратами до діяльності підприємства. Висвітлено особливості системи управління витратами сільськогосподарського підприємства, а також вимоги, що висуваються до системи управління задля підвищення її ефективності.*

Ключові слова: *витрати, управління витратами, сільськогосподарське підприємство, управлінські рішення.*

Аннотация. *Рассмотрены сущность управления затратами, а также преимущества внедрения системы управления затратами в деятельность предприятия. Освещены особенности системы управления затратами сельскохозяйственного предприятия, а также требования, предъявляемые к системе управления для повышения ее эффективности.*

Ключевые слова: *затраты, управление затратами, сельскохозяйственное предприятие, управленческие решения.*

Annotation. *The essence of management costs and benefits of introducing a system to control the costs of the enterprise. The peculiarities of management costs of agricultural enterprises, as well as the requirements that apply to the management system to improve its efficiency.*

Keywords: *costs, cost management, agricultural enterprise, management solutions.*

Головною умовою діяльності сільськогосподарських підприємств є отримання прибутку, а тому важливим є аналіз управління витратами. Значне перевищення витрат над отриманими доходами може означати, що на підприємстві існує висока збитковість. Ефективність аграрних підприємств певною мірою залежить від ефективного використання ресурсів, що вказує на потребу переходу до єдиної системи управління витратами. Перевагами запровадження такої системи є надання конкурентоспроможної продукції за більш низьких цін і витрат, а також наявність більш досконалої інформації про собівартість продукції порівняно з продукцією конкурентів.

Дослідженню цієї проблеми присвятили свої праці такі вчені: Голов С. Б., Скоун Т. І., Чумаченко М. Н., Моссаковський В. С., Тітаренко Г. Б. та ін. Проте суперечливі питання стосовно системи управління витратами на підприємствах за сучасних умов є недостатньо дослідженими.

Метою написання статті є дослідження проблемних питань системи управління витратами на сільськогосподарських підприємствах. Об'єктом дослідження є процес формування витрат на сільськогосподарському підприємстві. Предметом дослідження є управління витратами сільськогосподарського підприємства як сукупність методів, спрямованих на покращення його діяльності.

Основними ідеологічними напрямами управління витратами є пошук шляхів найефективнішого використання наявних ресурсів за допомогою планування, калькуляції, обліку та контролю витрат господарської діяльності. Управління витратами – це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їх видів, місць і носіїв та постійного контролю рівня витрат і стимулювання їх зниження [2].

У системі управління витратами на сільськогосподарському підприємстві виділяють:

– витрати за функціями управління;

– розрахунок витрат на одиницю продукції за підрозділами підприємства;

– підготовку інформаційної бази про витрати;

– пошук засобів і методів вимірювання та контролю витрат;

– виявлення резервів зниження витрат на всіх життєвих стадіях виробництва продукції;

– вибір системи управління витратами, що відповідає роботі сільськогосподарського підприємства.

До управління витратами сільськогосподарського підприємства належать елементи фінансового та виробничого менеджменту. За допомогою фінансів здійснюють вартісну оцінку процесу формування собівартості продукції та розрахування розміру прибутку. Нині ще не розроблено чіткої системи управління процесом, що дозволило б знизити рівень витрат.

© Грищук К. В., 2016

Сутність системи полягає у забезпеченні інформації для управління сільськогосподарським підприємством (рис. 1).

Рис. 1. **Система управління витратами сільськогосподарського підприємства** [3]

Основними напрямами управління операційними витратами є досягнення економії ресурсів та підвищення ефективності їх використання, що має забезпечити зниження собівартості та підвищення показників прибутку й рентабельності.

На етапі планування необхідно розробляти план на термін не менше одного року, що має бути спрямованим на запровадження перспективних напрямів розвитку діяльності сільськогосподарського підприємства в галузі витрат. Цей етап дозволяє визначити рівень витрат, а також їх структуру, фінансування і рівень прибутку. У ході планування необхідно використовувати нормування для підвищення ефективності використання ресурсів, але не завжди.

Бухгалтерський облік значною мірою відрізняється від системи управління витратами, тому що облік є орієнтованим на складання фінансової звітності та відображення результатів діяльності за минулий період. Таке відображення результатів діяльності дає змогу здійснювати аналіз і контроль підрозділів, що дозволяє виявити зв'язок між обсягами виробництва, рівнем витрат і отриманим прибутком. На основі цього можна розробляти плани для ефективної діяльності сільськогосподарського підприємства надалі.

Більшість існуючих систем управління витратами, що формуються на сільськогосподарських підприємствах, мають низку недоліків, а саме:

- відсутність порядку регулювання та урахування витрат на всіх стадіях життєвого циклу продукції;
- управління реалізується через план, сформований за базовими витратами, згідно із критеріями оцінювання діяльності;
- відсутність системи поетапного проектування;
- у ході атестації економічного рівня та якості продукції не враховують економічні показники;
- відсутність стратегії зниження витрат учасниками процесу розвитку.

Для того щоб усунути ці недоліки, має бути можливість прогнозування обсягів необхідних фінансових ресурсів, слід формувати максимально високий рівень віддачі від використання інших видів ресурсів. Таким чином, управління витратами можна визначити як вміння оптимально використовувати ресурси сільськогосподарського підприємства та максимально збільшувати віддачу від них.

Ця система є розробленою відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку та галузевих методичних рекомендацій з планування, обліку та калькуляції собівартості продукції.

До формування моделі управління витратами належать:

- розробка системи норм і нормативів за окремими статтями витрат;
- здійснення факторного аналізу відхилень фактичних даних від планових;
- встановлення відповідальності керівників центрів витрат за виконання планових завдань за регульованими видами витрат;
- затвердження порядку збирання та передачі даних;
- розроблення та запровадження системи заохочення за досягнення щодо економії витрат.

Децентралізація обліку витрат у підрозділах сільськогосподарського підприємства (за центрами відповідальності й місцями формування витрат) дає можливість виявити резерви виробництва: шляхи економії та зни-

женння витрат, а також винуватців перевитрат. Така організація витрат забезпечує персональну відповідальність кожного працівника за результатами виробництва на кожній ділянці та кожному робочому місці.

За центрами відповідальності система витрат дає можливість:

– керівництву зосередитися на глобальних проблемах;

– приймати більш обґрунтовані рішення, оскільки добре інформовані управлінці на місцях краще розуміють проблему;

– ефективніше здійснювати контроль завдяки персональній відповідальності;

– підвищити точність обчислення витрат.

Таким чином, будь-яке сільськогосподарське підприємство має використовувати такий механізм формування витрат виробництва, що дасть змогу отримувати повну інформацію про витрати на виготовлення продукції. Основною перевагою ефективного управління витратами на сільськогосподарському підприємстві є своєчасна, достовірна й повна інформація про собівартість видів продукції та пропозиції на ринку порівняно з продукцією конкурентів і рівень організації виробництва продукції, що є конкурентоспроможною. Саме така інформація є передумовою успіху сільськогосподарського підприємства в конкурентному середовищі.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Турило А. М. Управління витратами підприємства : навч. посіб. / А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с. **2.** Давидович І. Є. Управління витратами : навч. посіб. / І. Є. Давидович. – Тернопіль : Економічна думка, 1999. – 118 с. **3.** Дем'яненко С. І. Менеджмент аграрних підприємств :навч. посіб. / С. І. Дем'яненко. – Київ : КНЕУ, 2005. – 347 с. **4.** Партин Г. О. Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій : монографія / Г. О. Партин. – Київ : Вид-во УБС НБУ, 2008. – 219 с.**5.** Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства : навч. посіб. / Ю. С. Цал-Цалко. – Київ : Центр навч. літ., 2002. – 656 с. **6.** Єгоркіна Т. О. Економічні аспекти діяльності підприємств : дис. … канд. екон. наук : 08.00.08 / Єгоркіна Тетяна Олександрівна. – Київ, 2009. – 212 с.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ І ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

УДК 658.14/.17

Грошова Т. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено сутність, значення та форми фінансового забезпечення бюджетних установ, а також розроблено рекомендації щодо його удосконалення за сучасних умов. Розглянуто додаткові джерела фінансування бюджетних установ. Запропоновано заходи посилення відповідальності за порушення фінансової дисципліни.*

Ключові слова: *бюджетна установа, фінансовий контроль, фінансове забезпечення, кошторисне фінансування, спеціальний фонд бюджетних установ.*

Аннотация. *Определены сущность, значение и формы финансового обеспечения бюджетных учреждений, а также разработаны рекомендации по его усовершенствованию в современных условиях. Рассмотрены дополнительные источники финансирования бюджетных учреждений. Предложены меры по усилению ответственности за нарушение финансовой дисциплины.*

© Грошова Т. В., 2016

Ключевые слова: *бюджетное учреждение, финансовый контроль, финансовое обеспечение, сметное финансирование, специальный фонд бюджетных учреждений.*

Annotation. *The essence, meaning and form of financial security budget institutions, as well as recommendations for its improvement in the current situation. Consider additional sources of financing of budget institutions, the proposed measures strengthening accountability for violations of financial discipline.*

Keywords: *budgetary institution, financial control, financial support, funding estimates, special fund of budget instutions.*

Бюджетні установи – це юридичні особи, які надають нематеріальні послуги для задоволення соціальних, культурних та інших потреб суспільства. Вони є матеріальною гарантією реалізації найважливіших конституційних прав громадян. Це некомерційні установи, оскільки основною метою їх діяльності є надання послуг населенню країни, а не отримання прибутку.

Фінансування діяльності бюджетних установ здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, які надаються їм на основі затвердженого кошторису. Проте нині більшість бюджетних закладів мають незадовільний стан фінансування, недостатньо грошових коштів для оновлення матеріально-технічної бази. Крім того, ефективність використання бюджетних коштів набуває особливого значення за обмеженості державних ресурсів, тому вдосконалення фінансового забезпечення бюджетних установ є актуальним і потребує детального вивчення.

Метою написання статті є аналіз фінансового забезпечення бюджетних установ та розробка пропозицій щодо організації та проведення фінансового контролю. Об'єктом дослідження є бюджетні установи України. Предметом дослідження є вивчення поточного фінансового забезпечення фінансових установ та розробка методів його поліпшення на основі світового досвіду.

Проблеми фінансового забезпечення бюджетних установ вивчали та аналізували такі вітчизняні науковці: Буковинський С. А., Кириленко О. П., Опарін В. М., Павлюк К. В., Романенко О. Р., Сафонова Л. Д., Чечуліна О. О., Даниленко Л. І., Затонацька Т. І. та ін. Ці вчені зробили значний внесок у теорію, методологію та організацію фінансування різних галузей бюджетної системи, а також у вирішення питань щодо вдосконалення її фінансового забезпечення.

У сучасній фінансовій літературі питання фінансування бюджетних установ розглядалися вченими лише за окремими галузями господарювання із застосуванням тих чи інших форм та методів. Проте питання щодо економічної природи процесу фінансування загальнодержавних цілей є недостатньо висвітленими, відсутня єдина позиція щодо форм і методів фінансування бюджетних установ, недостатньо висвітленими є питання реформування бюджетного фінансування за умов ринкової економіки.

Відповідно до Бюджетного кодексу України бюджетні установи – це органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними в установленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного чи місцевого бюджету [1].

Бюджетні установи створюються державою для досягнення соціальних, культурних, освітніх, наукових та управлінських цілей щодо задоволення духовних та інших нематеріальних потреб громадян, захисту прав, а також з іншими цілями, спрямованими на досягнення суспільних благ. Відтак успішне функціонування бюджетних установ має важливе значення. Досягнення поставлених цілей є неможливим без належного фінансового забезпечення діяльності бюджетних установ.

Фінансове забезпечення – це структурна підсистема фінансово-кредитного механізму, система джерел і форм фінансування розвитку економічної та соціальної сфер суспільства. Кожний економічний суб'єкт формує власну модель фінансового забезпечення, якою визначає склад і структуру джерел фінансування й відповідні форми руху коштів [2].

Діяльність бюджетних установ найчастіше поєднує такі форми фінансового забезпечення, як бюджетне фінансування, самофінансування, благодійництво та спонсорство.

Додатковим джерелом фінансування для бюджетних установ можуть бути доходи від діяльності створених на їх базі спеціальних структурних підрозділів. Прикладами таких структур, скажімо, для закладів освіти, можуть бути підсобні господарства або навчально-виробничі майстерні, у яких виготовляють меблі, інструменти, інвентар, іграшки. Можуть бути створені також навчально-методичні, консультаційні, спортивні центри, курси тощо [3].

Для поповнення спеціального фонду можна ввести в експлуатацію площі тих будівель, що не використовуються через нестачу коштів на проведення капітальних і поточних ремонтів. Допомога від спонсорів та меценатів також є одним із джерел власного фінансування бюджетних установ.

Нині в Україні відсутні стимули для здійснення спонсорських акцій. Щоб пожертвування бюджетним установам стали регулярними, слід створити комплекс умов. Першою умовою є звільнення добродійних внесків від

податків. По-друге, меценатам-засновникам слід надати можливості контролювати, куди конкретно є спрямованими кошти, що ними виділені. Зарубіжний досвід свідчить, що для цього можна створити добродійний фонд (недержавну некомерційну організацію) [4].

Для того щоб організувати та підтримувати фінансовий контроль державних установ, необхідно змінити положення щодо відповідальності за порушення фінансової дисципліни. Це частково унеможливить ухилення від покарання осіб, відповідальних за фінансові махінації.

В Україні фінансовий контроль є значно зосередженим на поточному контролі. У практичній діяльності його застосовують переважно як засіб силового впливу на суб'єкти господарювання всіх форм власності. Світовий досвід розвинених країн довів ефективність іншого підходу: контроль як механізм ефективного управління. Державний контроль, який лише займається перевіркою законності й цільового використання бюджетних коштів, є неефективним. Основною проблемою органів фінансового контролю є те, що вони лише фіксують допущені порушення, тоді як їх потрібно передбачати й попереджати.

Відтак у процесі переходу до ринкових відносин дедалі важливішу роль відіграє превентивний фінансовий контроль. Його здійснюють на етапі розгляду та прийняття рішень з фінансових питань. Тому ефективно було б залучати органи державної фінансової інспекції для здійснення попереднього контролю на стадії формування кошторисів доходів і видатків бюджетних установ, або уповноважити фінансові органи та органи Державної казначейської служби здійснювати, крім поточного, ще й попередній контроль за формуванням фінансових ресурсів бюджетних установ та організацій [5].

Для того щоб забезпечити відповідні органи оперативного контролю за раціональним, цільовим та повним використанням коштів, бюджетним установам потрібна повна інформація, яку отримують за допомогою даних бухгалтерського обліку. Облік служить для проведення всебічного аналізу, щоб вибрати ефективні методи бюджетного фінансування, уникнувши при цьому можливих ризиків.

Нині більшість бюджетних установ використовують для ведення електронного обліку програми Excel та Word. Проблема полягає в тому, що жодна з цих програм не надає можливості вести бухгалтерський облік як систему: за допомогою них можна лише виконувати певні функції (формувати аналітичні показники і документи, відображати господарські операції, планувати доходи та видатки, але не як систему, а як окрему операцію). Для того щоб ефективно управляти та контролювати бюджетні установи, цього недостатньо. Задля більш раціонального використання фінансових ресурсів бюджетним установам слід удосконалити технологію обліку й обробки економічної інформації, подавати її у повному, систематизованому вигляді для прийняття ефективних управлінських рішень.

Фінансове забезпечення діяльності бюджетних установ є однією із головних умов виконання поставлених перед ними завдань. Кошторис складають загальний і спеціальний фонд. У загальному фонді відображають асигнування з бюджету, яких в основному вистачає на поточні видатки. Тому необхідним напрямом діяльності бюджетних установ має стати поповнення спеціального фонду за рахунок залучення власних коштів. Джерелами цього можуть бути доходи від діяльності створених на їх базі спеціальних структурних підрозділів, запровадження до експлуатації наявних приміщень та залучення спонсорської допомоги. Крім поповнення спеціального фонду, фінансове забезпечення бюджетних установ можна поліпшити шляхом удосконалення контролю за їх формуванням та використанням.

Для підвищення якості державного фінансового контролю необхідно покращити теоретичну базу, а саме законодавчо визначити сутність бюджетних правопорушень, їх конкретний перелік та міру відповідальності щодо кожного з них, що унеможливить ухилення відповідальних осіб від покарань. З метою попередження порушень у діяльності бюджетних установ необхідно приділити більшу увагу попередньому контролю. Крім того, запровадження автоматизованої системи обліку із застосуванням сучасних програмних продуктів сприятиме якісному контролю за формуванням доходів і видатків бюджетних установ, забезпеченню ефективності використання фінансування та економії грошових і матеріальних ресурсів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17. **2.** Карпишин Н. І. Фінансове забезпечення охорони здоров'я в реалізації державних функцій на ринку медичних послуг : дис. … канд. екон. наук : 08.04.01 / Наталія Іванівна Карпишин. – Тернопіль, 2006. – 168 с. **3.** Курець В. С. Напрями вдосконалення системи фінансування закладів шкільної освіти в Україні / В. С. Курець // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2010. – № 1. – С. 187–192. **4.** Тягушева О. Г. Державне управління фінансового забезпечення розвитку освітньої системи України [Електронний ресурс] / О. Г. Тягушева. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr/du/2009_3/files/DU309_49.pdf. **5.** Вацик Н. Необхідність вдосконалення

державного фінансового контролю за використанням бюджетних коштів / Н. Вацик // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 3 (28). – С. 184–190.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТАВОК ПДВ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

УДК 336.226.322(477+1-87)

Грошова Т. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу s міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто динаміку ПДВ за останні роки та темпи його зростання, частку його у складі ВВП, а також у складі податкових надходжень. Проведено аналіз структури ПДВ порівняно з іншими країнами. Визначено необхідність запровадження ставок ПДВ на базі світового досвіду.*

Ключові слова: *податок на додану вартість (ПДВ), податкові надходження, бюджетоутворюючий податок, податкова ставка.*

Аннотация. *Рассмотрены динамика НДС за последние годы и темпы его роста, доля в составе ВВП, а также в составе налоговых поступлений. Проведен анализ структуры НДС по сравнению с другими странами. Определена необходимость введения ставок НДС на базе мирового опыта.*

Ключевые слова: *налог на добавленную стоимость (НДС), налоговые поступления, бюджетообразующий налог, налоговая ставка.*

Annotation. *The dynamics of VAT in recent years and growth, its share in the composition of GDP, as well as in tax revenues. The analysis of the structure of VAT compared with other countries. The necessity of introduction of VAT rates on the basis of international experience.*

Keywords: *value-added tax (VAT), tax revenues, budget-tax, tax rate.*

Головним джерелом формування бюджету держави є податкові збори та платежі. Ці кошти забезпечують існування й функціонування самої держави. Організація роботи податкової системи є одним із головних завдань економічного розвитку країни.

Податок на додану вартість (ПДВ) – це непрямий податок, що входить до ціни товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем, але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець (податковий агент).

Метою написання статті є аналіз динаміки ПДВ та розробка пропозицій щодо вдосконалення податкової системи України на основі світового досвіду. Предметом дослідження є податок на додану вартість та ставки ПДВ. Об'єктом дослідження є система оподаткування ПДВ.

ПДВ має французьке походження. Сам термін було запроваджено в 1954 р. французьким економістом М. Лоре. З 1958 року цей обов'язковий платіж увійшов до податкової системи Франції, а потім почав поширюватися в Європі. В Україні він був запроваджений на початку побудови ринкової економіки – 1 січня 1992 р.

Серед усіх податків та зборів найбільшу питому вагу має податок на додану вартість – 37,8 % від податкових надходжень. Дослідженням механізму оподаткування займаються багато вчених вітчизняної фінансової науки: Луніна І., Соколовська А., Фролова Н., Вишневський В., Загорський С. та ін. Не менш важливими є праці зарубіжних вчених Кейнса Д., Фрідмана М., Хаєка Ф., які аналізували переваги та недоліки запровадження ПДВ, використання фіксованих ставок [1]. Але ці питання все ще потребують подальшого дослідження.

Оскільки ПДВ є головним бюджетоутворюючим податком, необхідно провести ретельний аналіз його надходжень.

© Грошова Т. В., 2016

Динаміку надходжень ПДВ до зведеного бюджету за 2006–2014 рр., а також темпи приросту та його частку у складі ВВП подано в табл. 1. Аналіз даних табл. 1 показує, що обсяг надходжень ПДВ має тенденцію до зростання, за винятком деяких років. Частка ПДВ у складі податкових надходжень та ВВП залишається майже незмінною, хоча й має тенденцію до незначного скорочення.

Таблиця 1

Динаміка надходжень ПДВ

Показники	Рік								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Податкові надходження, млрд грн	125,7	161,3	227,2	208,1	234,4	334,7	360,6	353,9	367,5
ВВП, млрд грн	544,2	720,7	948,1	913,3	1082,6	1302,1	1408,9	1454,9	1566,7
ПДВ, млрд грн	50,4	59,38	92,08	84,6	86,3	130,1	138,8	128,3	139
Темпи приросту ПДВ, %	-	17,82	55,07	-8,12	2,01	50,75	6,69	-7,56	8,34
Частка ПДВ у податкових надходженнях, %	40,10	36,81	40,53	40,65	36,82	38,87	38,49	36,25	37,82
Частка ПДВ у ВВП, %	9,26	8,24	9,71	9,26	7,97	9,99	9,85	8,82	8,87

Графічно частку ПДВ у складі податкових надходжень подано на рис. 1.

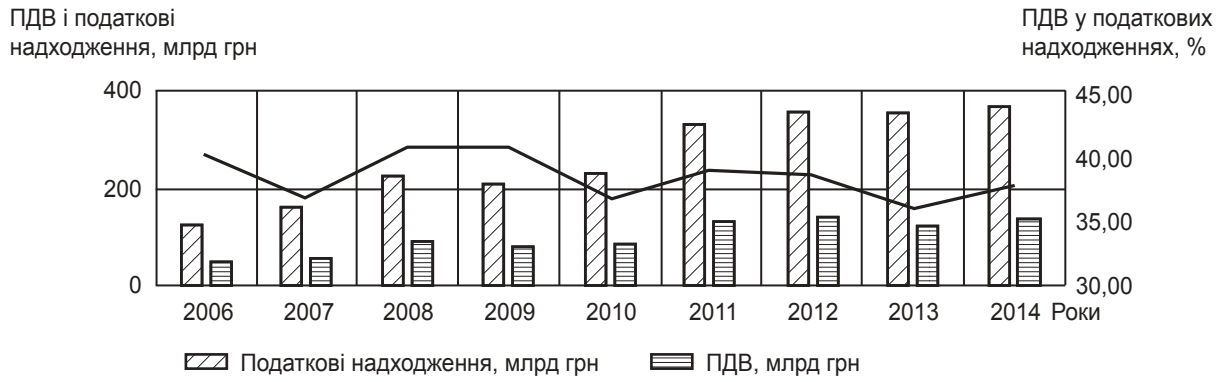

Рис. 1. **Динаміка ПДВ у складі податкових надходжень** [2]

Значне зростання суми ПДВ спостерігалося у 2008 р. У 2009–2010 рр. обсяг надходжень ПДВ зменшився на 8,12 %, що було спричинено світовою економічною кризою. Така ж ситуація спостерігалась і в 2013 р.

Графічно частку ПДВ у складі ВВП подано на рис. 2.

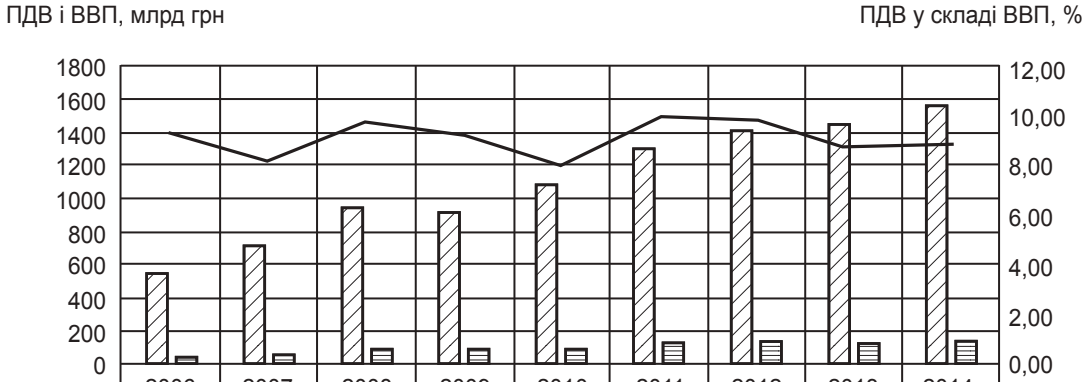

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ВВП, млрд грн	544,2	720,7	948,1	913,3	1082,6	1302,1	1408,9	1454,9	1566,7
ПДВ, млрд грн	50,4	59,38	92,08	84,6	86,3	130,1	138,8	128,3	139
Частка ПДВ у ВВП, %	9,26	8,24	9,71	9,26	7,97	9,99	9,85	8,82	8,87

Рис. 2. **Частка та динаміка ПДВ у складі ВВП** [3]

Як видно з рис. 2, динаміка ПДВ у складі ВВП має ту ж динаміку, що й у складі податкових надходжень.

Нині ПДВ застосовують у 42 країнах, у тому числі 17 європейських. На нього припадає в середньому 14 % від податкових надходжень до бюджетів країн, що його використовують, і 5,5 % від валового внутрішнього продукту. Дані щодо часток податку на додану вартість у структурі податкових доходів та у ВВП деяких країн Європейського Союзу подано в табл. 2.

З даних табл. 2 видно, що частка ПДВ у податкових доходах досліджуваних європейських країн наближається до 20 % (перевищує цей рівень у Данії, Ірландії та Австрії), а також існує закономірність щодо збільшення величини ставок податку після його запровадження. В Україні, навпаки, частка ПДВ у податкових доходах перевищує 30 %, а запровадження податку почалося зі встановлення високої ставки (28 %), яка надалі була зменшена до 20 %.

Прослідковуються деякі спільні риси адміністрування ПДВ у розвинених країнах Європейського Союзу. Зокрема, у більшості з них застосовують не одну, а кілька податкових ставок. Крім стандартної, використовують знижені ставки, переважно для товарів і послуг, що мають соціальне й культурно-споживче призначення (продукти дитячого харчування, громадський транспорт, газети), а в деяких країнах підвищено ставки на предмети розкоші.

Таблиця 2

ПДВ у деяких країнах ЄС та в Україні [5]

Країна	Питома вага в податкових доходах, %	Питома вага у ВВП, %	Базова ставка	
			початкова	чинна
Франція	19,9	9,0	20,0	20,6
Німеччина	16,9	6,3	10,0	19,0
Нідерланди	15,7	6,2	12,0	19,0
Швеція	13,4	6,8	11,1	25,0
Данія	20,6	9,9	10,0	25,0
Норвегія	17,1	6,8	20,0	22,0
Австрія	21,7	9,1	16,0	20,0
Люксембург	13,0	5,4	8,0	15,0
Бельгія	16,5	7,5	18,0	21,0
Велика Британія	14,7	5,7	10,0	17,5
Ірландія	21,3	8,4	16,4	21,0
Італія	15,1	6,2	12,0	20,0
Греція	14,9	5,3	16,0	19,0
Португалія	13,3	4,3	16,0	21,0
Іспанія	13,9	3,9	12,0	16,0
Швейцарія	17,7	7,9	6,5	7,5
Україна	37,8	8,9	28,0	20,0

Проаналізувавши досвід інших країн, можна зазначити, що частка країн Європейського Союзу, де застосовують єдину ставку, становить 8 % від загальної сукупності країн Союзу. Натомість для інших країн характерною є протилежна тенденція – єдину ставку ПДВ застосовують понад 42 % країн. Наприклад, кількість ставок податку варіюється від однієї, що застосовується для всіх товарів у Данії, до семи – у Франції. Зниженими ставками від 2,1 до 13 % обкладаються у Франції товари та послуги першої необхідності, стандартну ставку 20,6 % застосовують до промислових товарів і найвищу – 33,3 % – до товарів, що є предметами розкоші [5].

На відміну від багатьох європейських країн, які широко використовують пільгові ставки ПДВ для товарів першої необхідності, в Україні чинним законодавством встановлено дві ставки: базову – 20 % бази оподаткування, та нульову, застосування якої, як правило, є пов'язаним зі здійсненням експортних операцій і є винятком із загальних правил. Також передбачено звільнення від сплати ПДВ для підприємств та організацій інвалідів та підприємств, що займаються міжнародною технічною допомогою притулкам [6].

Таким чином, слід говорити про необхідність запровадження диференційованих ставок податку за умов ефективного функціонування податкової служби, а також надання переваг соціальній ефективності податку, незважаючи на збільшення адміністративних витрат на його стягнення.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Марченко О. Вплив ПДВ на динаміку інноваційних процесів / О. Марченко // Економіст. – 2009. – № 3. – С. 52–54. **2.** Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/. **3.** Веб-портал Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.google.com.ua/searchtreasury.gov.ua. **4.** Прокопчук О. Т. Особливості непрямого оподаткування в Україні: становлення та перспективи розвитку / О. Т. Прокопчук, Ю. В. Уланич, В. П. Бечко // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. – 2014. – Вип. 84. – С. 249–256. **5.** Сідельникова Л. П. Податкова система : навч. посіб. / Л. П. Сідельникова, Н. М. Костіна. – Київ : Ліра-К, 2013. – 579 с. **6.** Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РОЗРАХУНКОВИХ ДОКУМЕНТІВ У ПРОЦЕСІ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ

УДК 657.424

Грузіна І. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено основні форми безготівкових розрахунків, що передають внутрішню організацію системи безготівкових розрахунків у банках. Актуалізовано питання про реквізити та порядок їх заповнення й використання в Україні. Визначено законодавчу базу, згідно з якою проводять банківські розрахунки. Доведено важливість основних платіжних інструментів у безготівковому платіжному обороті України.*

Ключові слова: *безготівкові розрахунки, розрахункові документи, договір, переказ, платіжна вимога, платіжне доручення.*

Аннотация. *Исследованы основные формы безналичных расчетов, передающие внутреннюю организацию системы безналичных расчетов в банках. Актуализирован вопрос о реквизитах и порядок их заполнения и использования в Украине. Определена законодательная база, в соответствии с которой проводятся банковские расчеты. Доказана важность основных платежных инструментов в безналичном платежном обороте Украины.*

Ключевые слова: *безналичные расчеты, расчетные документы, договор, перевод, платежное требование, платежное поручение.*

Annotation. *Abstract the main forms of cashless payments, which express inside organization and meaning of system of cashless payments in banks,updated the question of requisites, order of their filling and using in Ukraine, stated the basic operations, which are carried with their participation. Furthermore, there is defined the the legislative framework, according which bank transactions are implemented, proved the importance of the main payment instruments in cashless payment turnover of Ukraine.*

Keywords: *non-cash payments, settlement documents, contract, transfer, payment request, payment order.*

Проблема використання розрахункових документів у безготівкових розрахунках нині є надзвичайно актуальною, оскільки вони стали невід'ємною частиною людського життя. Зокрема, люди зіштовхуються з безготівковими розрахунками, коли здійснюють оплату банківських рахунків через мережу Інтернет. У результаті здійснених операцій виникає питання, якими розрахунковими документами слід підтвердити здійснений платіж.

Метою написання статті є вивчення основних форм безготівкових розрахунків та особливості переказу готівки через банківські установи. Об'єктом дослідження є розрахункові документи у безготівкових розрахунках суб'єктів господарювання в Україні. Предметом дослідження є види розрахункових документів в Україні.

© Грузіна І. В., 2016

Перехід народного господарства країни до ринкової економіки, прискорений розвиток підприємництва, виникнення нових організаційно-правових форм організацій (акціонерних товариств, товариств із різною відповідальністю, виробничих кооперативів) і різноманітних форм власності докорінно вплинули на систему взаєморозрахунків господарських суб'єктів України. За сучасних умов гроші є невід'ємним атрибутом господарського життя, оскільки всі угоди, що є пов'язаними з постачаннями матеріальних цінностей, виконанням робіт і наданням послуг, завершуються грошовими розрахунками. Останні можуть мати як готівкову, так і безготівкову форму. Організація грошових розрахунків з використанням безготівкового переказу грошей стала переважати над готівковими, оскільки в першому випадку відбувається значна економія на витратах звернення. Широкому застосуванню безготівкових розрахунків сприяє розгалужена мережа банків та їх кількість, а також зацікавленість держави в їх розвитку задля вивчення та регулювання макроекономічних процесів.

Безготівкові розрахунки – це грошові розрахунки шляхом записів за рахунками в банках, коли гроші списуються з рахунка платника та зараховуються на рахунок одержувача. Безготівкові розрахунки в економіці є організованими за певною системою, під якою розуміють сукупність принципів організації безготівкових розрахунків, вимог, що висувають до їх організації, визначених конкретними умовами господарювання, а також форм і засобів розрахунків і пов'язаного з ними документообігу. Економічною базою безготівкових розрахунків є матеріальне виробництво. Унаслідок цього переважна частина платіжного обороту (приблизно 2 / 3) припадає на розрахунки за товарними операціями. Інша частина платіжного обороту (приблизно 1 / 3) – це розрахунки за нетоварними операціями, тобто розрахунки підприємств та організацій із бюджетом, органами державного та соціального страхування, кредитними установами, органами управління, судом, арбітражем тощо.

Згідно із ст. 52 Закону України «Про банки і банківську діяльність», безготівкові розрахунки проводять на підставі розрахункових документів на паперових носіях або в електронному вигляді. Банки в Україні можуть використовувати як платіжні інструменти платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, векселі, чеки, банківські платіжні картки та інші дебетові та кредитові платіжні доручення (авізо), що є застосовуваними у міжнародній банківській практиці [1].

Перелік форм розрахунків, що є застосовуваними при проведенні переказу, міститься у ст. 4 Закону України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні». Так, у п. 4.1 вказаної статті було встановлено, що при проведенні переказу ініціатори можуть застосовувати акредитивну, вексельну, інкасову форми розрахунків, а також форму розрахунків за гарантійним зобов'язанням, за чеками, із використанням документів на переказ. При цьому під формою розуміють готівкову або безготівкову, а щодо видів розрахунків зазначено, що вони визначаються законами та ухваленими на їх підставі нормативно-правовими актами Національного банку України [2].

Порядок здійснення безготівкових розрахунків у національній валюті є визначеним передусім Законом України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні», а також Інструкцією «Про безготівкові розрахунки в національній валюті України» [2; 3].

Відповідно до вказаного Закону, ініціатором переказу може бути платник, а також отримувач у разі ініціювання переказу за допомогою платіжної вимоги при договірному списанні та в інших випадках, передбачених законодавством, і стягувач, що отримує відповідне право виключно на підставі визначених Законом виконавчих документів у випадках, передбачених Законом [2].

Ініціювання переказу здійснюється за такими видами розрахункових документів: 1) платіжне доручення; 2) платіжна вимога-доручення; 3) розрахунковий чек; 4) платіжна вимога; 5) меморіальний ордер [5].

Крім перелічених, у платіжному обороті України дедалі більшого поширення набувають безготівкові розрахунки з використанням як платіжних інструментів векселів і банківських платіжних карток. Порядок цих розрахунків є регульованим окремими нормативно-правовими актами Національного банку України.

Національний банк України має право встановлювати інші види розрахункових документів. Клієнт банку має право самостійно вибирати вид розрахункового документа (крім платіжної вимоги), що є визначеним вищевказаним Законом, для ініціювання переказу. Платіжна вимога – це платіжний документ, який використовують для здійснення примусового списання (стягнення) коштів із рахунків платників стягувачами, яким закон надає право таких дій. Операції з примусового стягнення банківською установою виконують лише на підставі рішень податкових органів, виконавчих документів та визнаних претензій до власників банківських рахунків, і в межах залишку коштів на цих рахунках. Платіжна вимога вміщує реквізити, які вміщують інформацію про стягувача, платника, їх банки, суму, що підлягає безумовному списанню, а також про характер стягнення (призначення платежу) [4]. Платіжне доручення являє собою наказ підприємства або організації банку, що його обслуговує, про перерахування (переказ) певної суми коштів зі свого поточного рахунка на рахунок одержувача, зокрема бюджету, загальнодержавного цільового фонду тощо [5]. Доручення виписують на бланку стандартної форми, де зазначають такі реквізити: одержувача коштів, його адресу, найменування і місце розташування банку, у якому відкрито його рахунок, вид платежу, суму платежу. Доручення підписується посадовими особами підприємства, які мають право розпоряджатися банківським рахунком, і скріплюється печаткою підприємства. Платіжні доручення можуть застосовуватися як для здійснення попередньої оплати продукції,

так і в розрахунках за фактично поставлену продукцію, виконані роботи, надані послуги. Платіжна вимога-доручення – це комбінований документ, який складається з двох частин. Перша частина – це вимога одержувача коштів безпосередньо до платника сплатити вартість наданих йому послуг згідно із договором. У ній вказують найменування та адреси постачальника і платника, найменування і місце розташування банку постачальника та банку платника, найменування товару (робіт, послуг), суму коштів, яку має перерахувати платник. Друга частина платіжної вимоги-доручення – це доручення платника своєму банку про перерахування з його рахунка коштів на рахунок одержувача. Платіжна вимога-доручення заповнюється постачальником (перша частина) і надсилається покупцю безпосередньо у комплекті з розрахунковими та відвантажувальними документами, які передбачені угодою сторін (доставку вимог-доручень до платника може здійснювати банк одержувача через банк платника на договірних умовах). У разі згоди оплатити платіжну вимогу-доручення платник заповнює другу частину цього документа і здає його (за наявності грошей на поточному рахунку) в обслуговуючий банк для перерахування коштів. Вимоги-доручення можуть подаватися платниками до банку лише протягом 20 календарних днів від дня їх виписки [5]. Меморіальний ордер – розрахунковий документ, який складається за ініціативою банку для оформлення операцій зі списання коштів з рахунка платника внутрішньобанківських операцій відповідно до нормативно-правових актів НБУ. Зокрема, у кожному меморіальному ордері зазначаються номер і дата його складання, найменування платника і номер його рахунка, найменування отримувача та номер його рахунка, обліковий номер платника податків, найменування, коди та місцезнаходження банків платника та отримувача коштів, сума (цифрами та прописом) та призначення платежу, код і курс валюти платежу, вид операції, код платежу до бюджету, підписи відповідальних за складання документа [5].

За умов становлення ринкових відносин проблема організації швидких і чітких розрахунків між підприємствами та організаціями посідає одне з найважливіших місць в Україні. Надаючи величезного значення раціональному використанню грошових коштів і скороченню витрат обігу, держава організовує безготівкові розрахунки, встановлюючи умови їх здійснення та порядок застосування розрахункових документів. Основними платіжними інструментами в безготівковому платіжному обороті України нині є платіжні доручення та платіжні вимоги. Це пояснюється тим, що платіжні доручення є універсальними, простими у використанні, а платіжні вимоги забезпечують чіткий порядок їх адресної доставки, а також чіткий контроль за розрахунками.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14. **2.** Про платіжні системи та переказ грошей в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 05.04.2001 № 2346-III. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2346-14. **3.** Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті [Електронний ресурс] : Закон України від 21.01.2004 № 22. – Режим_доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04. **4.** Господарський процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1798-12.

ОПТИМИЗАЦИЯ РАБОТЫ ПРЕДПРИЯТИЯ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ТУШИ ДЛЯ РЕСНИЦ

УДК 330.43:687.5

Грыда М. А.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализирована деятельность предприятия по изготовлению туши для ресниц «Maybelline». Построена математическая модель плана производства продукции. Проведен анализ месячной прибыли от реализации продукции при условии получения максимальной дневной прибыли.*

© Грыда М. А., 2016

Ключевые слова: *оптимальный план, симплексный метод, максимизация прибыли.*

Анотація. *Проаналізовано діяльність підприємства з виготовлення туші для вій «Maybelline». Побудовано математичну модель плану виробництва продукції. Проведено аналіз місячного прибутку від реалізації продукції за умови отримання максимального денного прибутку.*

Ключові слова: *оптимальний план, симплексний метод, максимізація прибутку.*

Annotation. *Analyzed the activity of the enterprise for the production of mascara «Maybelline». A mathematical model of the plan of production. Spend a monthly analysis of profit from sales of products subject to a maximum daily profit.*

Keywords: *optimal plan, simplex method, profit maximization.*

Тушью для ресниц пользовались еще в Древнем Египте, около 4 тысяч лет назад. Для ее изготовления использовали кайал в сочетании с малахитом и другими минералами. Такую первозданную тушь использовали для подкрашивания глаз и бровей. И хотя рецепты и методы изготовления с тех пор менялись неоднократно, выпускаемая в наше время натуральная тушь содержит те же основные компоненты, что и в древности: пигменты, масла и воск [4].

Вопрос выбора подходящей туши для ресниц остается важным для женщин уже много лет. Сейчас в продаже имеется множество различных видов туши, всячески рекламируемых предпринимателями. Рынок производства туши для ресниц в Украине весьма насыщен, он насчитывает более 85 компаний [2]. В условиях высокой конкуренции производители должны внимательно следить за своими стандартами, чтобы оставаться успешными на рынке и максимизировать свою прибыль [3].

Для получения желаемой максимальной прибыли необходимо провести анализ деятельности предприятия и сделать выводы по полученным результатам. Существует несколько методов получения максимальной прибыли. Одним из основных является линейное программирование оптимальной модели производства. Математическая постановка задания состоит в нахождении максимальной прибыли.

Проанализируем выпуск продукции «Maybelline», а именно туши для ресниц. При решении задачи используем универсальный метод решения задач линейного программирования – симплексный метод.

Для составления задачи возьмем следующие виды туши для ресниц:

«Тушь для разделения» (тушь 1), «Тушь для подкручивания» (тушь 2), «Тушь водостойкая» (тушь 3), «Тушь для объема» (тушь 4), «Тушь для удлинения» (тушь 5).

Чтобы решить задачу, используем информацию о запасе ингредиентов для изготовления одной туши и о прибыли от реализации определенной туши, которые представлены на официальном сайте (табл. 1) [1].

Таблица 1

Исходные данные в расчете на одну тушь для ресниц

Ингредиенты	Тушь 1	Тушь 2	Тушь 3	Тушь 4	Тушь 5	Запасы
Пчелиный воск	15	16	20	0	0	6000
Карнаубский воск	0	5	23	15	0	5000
Воск из рисовых отрубей	10	0	0	5	20	3800
Парафин	10	14	10	13	11	2500
Ультрамарин	12	0	0	20	10	2500
Оксид железа	13	4	0	13	12	4100
Полимеры	4	5	6	5	1	300
Вода	50	50	50	50	50	15000
Арабская смола	20	20	20	0	0	1500
Целлюлоза	1	2	4	0	0	2200
Консерванты	1	1	3	1	5	1800
Серицит	10	0	9	5	0	120
Диоксид титана	0	7	0	5	1	430
Масло жожоба	10	13	11	14	10	2100
Цена1 шт., грн	135,0	160,0	122,0	198,0	243,0	

Чтобы решить математическую задачу симплексным методом, обозначим через x_1, x_2, x_3, x_4, x_5 количество туши для ресниц. Поскольку в наличии ингредиентов имеется ограниченное количество, эти переменные представим в виде системы неравенств:

$$\begin{cases} 15x_1+16x_2+20x_3 \le 6000 \\ 5x_2+23x_3+15x_4 \le 5000 \\ 10x_1+5x_4+20x_5 \le 3800 \\ 10x_1+14x_2+10x_3+13x_4+11x_5 \le 2500 \\ 12x_1+20x_4+10x_5 \le 2500 \\ 13x_1+4x_2+13x_4+12x_5 \le 4100 \\ 4x_1+5x_2+6x_3+5x_4+x_5 \le 300 \\ 50x_1+50x_2+50x_3+50x_4+50x_5 \le 15000 \\ 20x_1+20x_2+20x_3 \le 1500 \\ x_1+2x_2+4x_3 \le 2200 \\ x_1+x_2+3x_3+x_4+x_5 \le 1800 \\ 10x_1+9x_3+5x_4 \le 120 \\ 7x_2+5x_4+x_5 \le 430 \\ 10x_1+13x_2+11x_3+14x_4+10x_5 \le 2100 \\ x_i \ge 0, i=\overline{1,5}. \end{cases}$$

Целевая функция этой задачи имеет вид:

$$Z_{\max} = 135x_1+160x_2+122x_3+198x_4+243x_5.$$

Далее необходимо найти оптимальный план задачи. Для этого используем надстройку «Поиск решения» программы Microsoft Excel.

Анализ полученных результатов показывает, что максимальная дневная прибыль в размере 48631 грн 54 коп. может быть получена в результате дневной реализации 15 шт. «Туши для подкручивания» стоимостью 160 грн за штуку и 190 шт. «Туши для удлинения» стоимостью 243 грн за штуку. При этом не будет осуществляться продажа «Туши для разделения», «Туши водостойкой», «Туши для объема». Полностью будут использованы воск из рисовых отрубей и масло жожоба, а это 2 ингредиента из 14.

Далее составим двойственную задачу и решим ее, чтобы оценить каждый вид ресурсов и оптимизировать их потребление. Целевая функция будет стремиться к минимуму:

Составим систему ограничений, при этом общая оценка должна быть не меньше, чем цена туши для ресниц.

$$\begin{cases} 15y_1+10y_3+10y_4+12y_5+13y_6+4y_7+50y_8+20y_9+y_{10}+y_{11}+10y_{12}+10y_{14} \ge 135; \\ 16y_1+5y_2+14y_4+4y_6+5y_7+50y_8+20y_9+2y_{10}+y_{11}+7y_{13}+13y_{14} \ge 160; \\ 20y_1+23y_2+10y_4+6y_7+50y_8+20y_9+4y_{10}+3y_{11}+9y_{12}+11y_{14} \ge 122; \\ 15y_2+5y_3+13y_4+20y_5+13y_6+5y_7+50y_8+y_{11}+5y_{12}+5y_{13}+14y_{14} \ge 198; \\ 20y_3+11y_4+10y_5+12y_6+y_7+50y_8+5y_{11}+y_{13}+10y_{14} \ge 243. \end{cases}$$

Чтобы решить двойственную задачу, мы опять воспользовались надстройкой «Поиск решений». Результат расчетов равен результату решения задачи с помощью симплексного метода. А это значит, что расчеты верны.

$G(yomn)$ = 48631б54 грн.

Месячная прибыль от реализации туши для ресниц при условии получения максимальной дневной прибыли составит 48631 грн и 54 коп. Эту максимальную прибыль можно будет получить, если выпускать 15 шт. «Туши для подкручивания» и 190 шт. «Туши для удлинения». При этом будут полностью расходоваться такие ресурсы, как воск из рисовых отрубей и масло жожоба. Необходимо произвести перерасчеты и снизить покупку остальных ингредиентов или же оптимизировать ценовую политику компании и пересмотреть список ингредиентов, входящих в каждую тушь, чтобы сделать оставшиеся туши для ресниц более выгодными для реализации.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Тушь для ресниц «Maybelline» [Электронный ресурс] // Maybelline. – Режим доступа : http://www.maybelline.com.ru/products/eye-makeup/mascara.aspx. **2.** Рейтинг туши для ресниц – лучшая тушь года [Электронный ресурс] // Женский журнал «Леди Мадонна». – Режим доступа : http://ladymadonna.ru. **3.** Интернет-

магазин парфюмерии и косметики [Электронный ресурс] // MakeUp [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://makeup.com.ua/categorys/2419/.

ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

УДК 005.5:657.15 (477)

Гужва А. В.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу І міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено тлумачення терміна «бюджетування» різними авторами. Проаналізовано зміст бюджетування, його основні цілі, принципи, особливості бюджетного процесу на українських підприємствах.*

Ключові слова: *організація, облік, діяльність, бюджетне планування, підприємство.*

Аннотация. *Исследовано толкование термина «бюджетирование» различными авторами. Проанализировано содержание бюджетирования, его основные цели, принципы, особенности бюджетного процесса на украинских предприятиях.*

Ключевые слова: *организация, учет, деятельность, бюджетное планирование, предприятие.*

Annotation. *Studied the interpretation of the term «budgeting» by various authors. Budgeting analyzes the content, its main goals, principles, especially the budget process at Ukrainian enterprises.*

Keywords: *organization, accounting, activities, budget planning, enterprise.*

За сучасних умов господарювання однією з проблем в економіці України є проблема незадовільного фінансового стану, що виявляється в малоефективному розміщенні фінансових ресурсів, незадовільній платіжній дисципліні, заборгованості перед постачальниками та клієнтами, бюджетом, недостатньому забезпеченні підприємств ресурсами для подальшого розвитку, хибно підібраними тактикою та фінансовою стратегією, не зовсім доцільними управлінськими рішеннями.

Задля вирішення проблем необхідним є застосування різних підходів стосовно управління підприємствами, особливо управлінського обліку витрат і доходів. Саме бюджетне планування є одним з основних елементів управлінського обліку, що є все частіше запроваджуваним до роботи підприємств.

Метою написання статті є аналіз теоретичних основ здійснення бюджетного процесу на підприємстві та надання практичних рекомендацій щодо використання цього методу на підприємствах України.

У розробку теоретико-методологічних та практичних засад бюджетного процесу на підприємстві суттєвий внесок зробили такі відомі науковці: Амоша О., Петришина Я., Бутинець Ф., Квасницька Р., Макух Ю., Вербовецька С., Гамаюнов В., Іонова А., Ірвин Д. та ін.

Бюджетний процес як сучасна управлінська технологія передбачає розробку, реалізацію й аналіз здійснення бюджетів на підприємстві. Він сприяє оптимізації ресурсних потоків, забезпеченню економії, покращенню управління грошовими ресурсами. Водночас важливим є те, що бюджетний процес підвищує рівень фінансової дисципліни та рівень інвестиційної привабливості й конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

На думку Петришиної Я. [1], бюджетування є процесом організації управління фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання, який грунтується на розробці бюджетів у розрізі центрів відповідальності та напрямів діяльності підприємства, контролі за їх виконанням, аналізі відхилень від бюджетних показників, що з'являються та регулюються на основі господарської діяльності задля погодження й отримання намічених результатів на всіх рівнях управління.

© Гужва А. В., 2016

Бюджетування є стандартизованим процесом, який базується як на самостійно зроблених підприємством, так і на загальновизнаних вимогах і процедурах [2]. До останніх належать: розробка бюджетів усіма підрозділами; забезпечення єдиного порядку підготовки, аналізу й затвердження бюджетів; координація діяльності підрозділів підприємства під час розроблення бюджетів; структурованість бюджетів; обґрунтованість показників бюджетів; відкритість бюджетів до змін; участь у бюджетуванні менеджерів усіх підрозділів, що відповідають за виконання бюджету.

У цілому бюджетування є процесом складання бюджетів підприємства, у результаті якого відбувається інтеграція планування, обліку, аналізу, управління діяльністю підприємств задля забезпечення найоптимальніших фінансових результатів, а також контролю за його виробничою та фінансово-господарською діяльністю [3]. На підприємстві бюджетне планування відтворює три етапи, які, у свою чергу, поєднуючись, являють собою складну соціально-економічну систему [4]: підготовку до планування; планування – розроблення бюджетів; контроль за виконанням бюджетів. Бюджетування як специфічний різновид планування має виконуватися згідно із вимогами та принципами, які є об'єктом наукових досліджень. Так, Вербовецька С. Г., аналізуючи питання бюджетного процесу, виділяє такі принципи бюджетування: повнота, координація, централізація, спеціалізація бюджетів, періодичність бюджетування, прозорість, точність, економічність [4].

Зазначені принципи є загальними за змістом, але показують різний ступінь деталізації напрямів та специфіку бюджетного планування, що необхідно брати до уваги в процесі окремих етапів створення бюджетів. Для бюджетного періоду складають генеральний бюджет підприємства, який є скоординованим за всіма підрозділами та функціями. Він складається з сукупності операційних і фінансових бюджетів. Мінімальна кількість бюджетів генерального бюджету торговельного підприємства, яких достатньо: бюджет продажу, бюджет товарних запасів, бюджет закупівель, бюджет витрат обігу, бюджет доходів і витрат є операційними бюджетами, а бюджет інвестицій, бюджет руху коштів, баланс є фінансовими бюджетами [5].

До поточного (операційного) бюджету виробничого підприємства належать бюджет реалізації, бюджет виробництва (виробнича програма), бюджет запасів, бюджет потреби в матеріалах, бюджет прямих витрат на оплату праці, бюджет загальновиробничих витрат, бюджет виробничої собівартості продукції, бюджет витрат на збут, бюджет адміністративних витрат, бюджет прибутків та збитків [1]. До фінансового бюджету належать план грошових потоків, прогнозний баланс, план капіталовкладень [2].

Цікавим моментом є розкриття цільової функції бюджетного процесу. Деякі спеціалісти вказують, що нею можуть бути остаточні фінансові результати діяльності підприємства, а саме відносний (чистий прибуток або власні кошти) та абсолютний (величина чистого прибутку за бюджетний період). Це трактування є суперечливим, оскільки визначальним моментом у діяльності підприємства є його операційна, виробнича діяльність, а фінансова діяльність має підпорядкований характер.

Таким чином, внесення змін до системи бюджетування є відтворюваним у документообігу та інформаційних потоках підприємства. Процес становлення системи бюджетування потребує невідкладного внесення змін до облікової політики підприємства, розробки відповідних нормативних положень та посадових інструкцій.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, Н. В. Герасимчук. – Житомир : Рута, 2000. – 448 с. **2.** Квасницька Р. С. Теоретичні аспекти та принципи ефективного бюджетування на підприємствах / Р. С. Квасницька, С. О. Джерелейко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – Т. 1. – № 3. – С. 105–110. **3.** Макух Ю. В. Бюджетування як інструмент фінансового управління підприємством [Електронний ресурс] / Ю. В. Макух // Наукові конференції. – Режим доступу : http://intkonf.org/makuh-yuv-byudzhetuvannya-yak-instrument-finansovogo-upravlinnya-pidpriemstvom/. **4.** Вербовецька С. Г. Принципи бюджетування підприємства / С. Г. Вербовецька // Економічний простір. – 2008. – № 19. – С. 267–273.

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНОЮ КУЛЬТУРОЮ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 657.6:005.73

Давидова М. О.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості аудиту корпоративної культури в рамках аудиту персоналу. Визначено основні етапи аудиту. Запропоновано заходи щодо подальшого удосконалення його застосування.*

Ключові слова: *аудит персоналу, корпоративна культура, етапи аудиту, аудит корпоративної культури.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности аудита корпоративной культуры в рамках аудита персонала. Определены основные этапы аудита. Предложены меры по дальнейшему совершенствованию его применения.*

Ключевые слова: *аудит персонала, корпоративная культура, этапы аудита, аудит корпоративной культуры.*

Annotation. *The features of the corporate culture audit within the audit staff, the main stages of the audit. Some measures to further improve its application.*

Keywords: *personnel audit, corporate culture, stages of audit, audit of corporate culture.*

У сучасних управлінських технологіях все більшого значення набуває робота з людським капіталом, яка містить безліч аспектів: підвищення професіоналізму співробітників та їх виробничої ефективності, управління лояльністю та працездатністю людей і груп, зниження конфліктності та рівня стресу в колективі [1].

Ключовим системним інструментом щодо управління людським фактором є корпоративна культура організації. Дуже часто основою успіхів і невдач фірми є її корпоративна культура. Стиль керівництва, психологічний клімат у колективі, сформований імідж організації – усе це не може не впливати на роботу будь-якого підприємства. Менеджер має передбачати наслідки своїх рішень, у тому числі, і в культурологічному аспекті. Окрім цього, важливим є правильне оцінювання рівня корпоративної культури на підприємстві. Саме тому питання аудиту корпоративної культури на будь-якому підприємстві є актуальним.

Питанням дослідження сутності аудиту корпоративної культури присвячено безліч робіт. Дослідженням цієї теми займалися такі автори: Камерон К., КуІнн Р., Співак В., Томілова В., Герчікова І. та ін.

Корпоративна культура полягає в системі конкретних цінностей, які надають людям орієнтири їх поведінки. Ці ціннісні орієнтації передаються засобами духовного та матеріального внутрішньоорганізаційного оточення. Виділяють два аспекти корпоративної культури: суб'єктивний, що є пов'язаним із пропозиціями, очікуваннями, спільними для працівників, а також із груповим сприйняттям організаційного оточення з його цінностями, нормами і ролями. Не менш важливим є об'єктивний аспект. Він є пов'язаним із фізичним оточенням, створеним у організації: дизайн, місце розташування, обладнання, меблі, місце для відпочинку, обсяг простору, зручності, кімнати прийому, стоянки для автомобілів тощо [2].

Зростання рівня інформативності робить доступними для персоналу все більші обсяги даних. Інформація стає активом, що за цінністю перевищує всі матеріальні активи, разом узяті. Найбільш цінним активом організації є ефективна корпоративна культура як засіб забезпечення лояльності персоналу. Лояльність (або здатність бути лояльним) починає оцінюватися у ході добору персоналу. У зв'язку із цим фокус уваги внутрішнього аудиту зміщується на процеси формування корпоративної культури, управління персоналом. Аудит корпоративної культури – новий і актуальний для внутрішнього аудиту напрямок розвитку [4].

Запорукою формування ефективно діючої корпоративної культури є правильне проведення аудиту персоналу. Аудит корпоративної культури доцільно проводити в п'ять етапів. На першому етапі розглядають загальну характеристику потенціалу корпоративної культури в розрізі таких елементів: рівень корпоративної культури, аналіз існуючих корпоративних документів, відповідність документів, що регламентують корпоративну культуру на підприємстві, характеру діяльності підприємства чи організації.

На другому етапі проводять аналіз технологічних процесів. Він передбачає визначення типу корпоративної культури, ступінь залучення персоналу до формування корпоративної культури, діяльність керівників щодо розвитку корпоративної культури, аналізують проведені заходи та їх відповідність положенням корпоративних

© Давидова М. О., 2016

документів на підприємстві чи в організації. Цей етап передбачає визначення основних напрямів розвитку корпоративної культури, перспективи розвитку та виявлення існуючих недоліків у функціонуванні.

На третьому етапі на основі отриманих даних на попередніх етапах створюється методичний пакет процедур щодо підвищення рівня корпоративної культури на підприємстві та усунення існуючих недоліків її функціонування. Четвертий етап передбачає загальний аналіз результатів аудиту корпоративної культури. На п'ятому етапі на основі результатів аудиту створюють програми розвитку корпоративної культури на підприємстві шляхом розроблення індивідуальних планів розвитку.

За допомогою аудиту корпоративної культури виявляються резерви підвищення продуктивності праці шляхом покращення соціально-психологічної атмосфери, формування чітких принципів, мети та завдань діяльності організації.

Таким чином, внутрішній аудит корпоративної культури на підприємстві є обов'язковим та важливим етапом розвитку підприємства в цілому. Аудит корпоративної культури здійснюють у рамках кадрового аудиту, однак нині можна говорити лише про те, що цей вид аудиту перебуває в стані формування та потребує розробки процедур і технологій. Аудит корпоративної культури на підприємстві слід проводити в п'ять етапів, що передбачають загальний аналіз стану корпоративної культури, виявлення недоліків, резервів формування корпоративної культури і, як наслідок, розробку плану її розвитку на тому чи іншому підприємстві. Це питання є надзвичайно важливим для підприємств та організацій усіх форм власності.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Лебединська О. С.

Література: 1. Голиков В. В. Аудит компании в интересах безопасности деятельности предприятия [Електронний ресурс] / В. В. Голиков // Distanz. Сетевая система обучения. – Режим доступу : http://www.distanz.ru /videoLecture/2762/. **2.** Брукинг Э. Интеллектуальный капитал / Э. Брукинг. – СПб : Питер, 2001. – 288 с. **3.** Інтегровані корпоративні структури. Формування корпоративної культури на підприємстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/12210605/menedzhment/rol_korporativnoyi_kulturi_upravlinni_lyudskimi. **4.** Шпак Н. О. Проблеми і перспективи управління нематеріальними активами підприємства / Н. О. Шпак, К. І. Дмитрів // Видавництво Львівської політехніки. – 2007. – № 594. – С. 163–172.

ПЕРЕВАГИ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

УДК 338.465

Деркач Я. Ю.

Магістрант 1 року навчання
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто спрощену систему оподаткування за останніми змінами нормативно-правової бази, визначено її характерні риси, а також переваги та недоліки. Проаналізовано роль малого бізнесу у наповненні доходів місцевих бюджетів за рахунок податків.*

Ключові слова: *малий бізнес, податки, спрощена система оподаткування, податкова ставка, податковий кодекс.*

Аннотация. *Рассмотрена упрощенная система налогообложения в свете последних изменений нормативно-правовой базы, определены ее характерные черты, а также преимущества и недостатки. Проанализирована роль малого бизнеса в пополнении доходов местных бюджетов за счет налогов.*

© Деркач Я. Ю., 2016

Ключевые слова: *малый бизнес, налоги, упрощенная система налогообложения, налоговая ставка, налоговый кодекс.*

Annotation. *Consider a simplified tax system with the latest changes in the regulatory framework, to its features, and advantages and disadvantages. The role of small businesses in filling local revenues from taxes.*

Keywords: *small business, tax, simplified tax system, tax rate, tax code.*

Сучасна орієнтація розвитку України на європейський вектор передбачає надання пріоритету розвитку малого бізнесу. У більшості розвинених країн світу малому бізнесу належить провідне місце в загальному обсязі виробництва та надання послуг, що допомагає наповнювати місцеві бюджети за рахунок сплати податків. Саме тому організація спрощеної системи оподаткування відіграє особливу роль у розвитку малого бізнесу. Це зумовлює актуальність дослідження умов, переваг та недоліків спрощеної системи оподаткування.

Проблемами теоретико-методологічних засад оподаткування суб'єктів малого бізнесу займалися такі вітчизняні дослідники: Юшко С., Василик О., Геєць В., Завгородній В., Крупка М., Люткевич В. та ін.

Метою написання статті є висвітлення засад спрощеної системи оподаткування, виявлення переваг та проблем застосування спрощеної системи оподаткування. Об'єктом дослідження є процес спрощеного оподаткування на прикладі малого бізнесу. Предметом дослідження є переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування.

Завданнями роботи є:

- визначення теоретичних засад спрощеного оподаткування;
- визначення переваг та недоліків системи спрощеного оподаткування.

У 2015 р. система спрощеного оподаткування зазнала значних змін, найважливішими з яких є зменшення груп платників податків з 6 до 4; фізичних осіб-підприємців розподілили за трьома групами, для юридичних осіб виділили 3 та 4 групи. Для підприємців 1-ї, 2-ї та 3-ї груп (неплатників ПДВ) введено «Книгу обліку доходів» замість «Книги обліку доходів та витрат», яку залишили для платників ПДВ. Підприємці мають вести записи у книзі сумарно за день. Для подання теоретичних засад спрощеної системи оподаткування за підприємцями-платниками доцільно скласти таблицю за 4 групами (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Класифікація фізичних осіб – підприємців та юридичних осіб – платників єдиного податку

Група	Суб'єкт діяльності	Види діяльності	Наймані працівники	Обсяг доходу, грн	Ставка податку
1	Фізичні особи – підприємці	Виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках або господарська діяльність щодо надання побутових послуг населенню	0	до 300 тис.	до 10 % мінімальної зарплати
2	Фізичні особи – підприємці	Господарська діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку або населенню, здійснюють виготовлення або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства	0–10	до 1,5 млн	до 20 % мінімальної зарплати
3	Фізичні особи – підприємці, юридичні особи	Будь-який вид діяльності, що не є забороненим на єдиному податку (посередницькі послуги купівлі, продажу, оренди; торгівля, виробництво)	Не обмежено	до 20 млн	2 % доходу без урахування ПДВ; 4 % – за умови залучення ПДВ
4	Юридичні особи	Виробники сільгосптоварів, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній рік дорівнює або перевищує 75 %	Не обмежено	Не обмежено	Фіксований сільськогосподарський податок було трансформовано в єдиний податок (0,09–3 %)

Переваги оновленої спрощеної системи оподаткування полягають передусім у простоті нарахування єдиного податку; спрощенні ведення обліку; звільненні від низки податків та обов'язкових платежів; можливості бути платником ПДВ за власним бажанням, згідно із законодавством. Відповідно до оновленої системи спрощеного оподаткування, до загальної річної суми доходів підприємців не враховують пасивні доходи (страхові виплати, відсотки, роялті, дивіденди) [1].

Однак поряд із перевагами спрощена система оподаткування, обліку та звітності має й численні недоліки та проблеми. Визначимо загальні проблеми, що виникають у ході застосування спрощеної системи оподаткування:

– може спричинити зростання тіньового сектора економіки та зменшення прозорості підприємницької діяльності, оскільки дає можливість занизити власний дохід та занизити дохід підприємств, що користуються спрощеною системою оподаткування;

– створює нерівномірний розподіл капіталу, що призводить до диспропорцій у оподаткуванні, бо найбільша кількість капіталу концентрується там, де можна звести суму податків до мінімуму, а не у секторах із найбільшою ефективністю для економіки країни;

– використання різних ефективних ставок оподаткування доданої вартості для підприємств із різним рівнем матеріальних витрат;

– сприяє переходу великої кількості підприємств на спрощену систему оподаткування лише тоді, коли вона є спрямованою на підтримку невеликої кількості підприємств, передусім малого бізнесу [4].

Для фізичних осіб – підприємців найбільш негативним нововведенням є те, що витрати на придбання товарів, оплату послуг, робіт, а також інших матеріальних і нематеріальних активів у фізичної особи – підприємця, який оплачує єдиний податок, не можуть бути віднесені контрагентом на витрати при визначенні оподатковуваного прибутку. Виняток становлять фізичні особи – підприємці, які здійснюють діяльність у сфері інформатизації [2]. Також до недоліків спрощеної системи оподаткування для малого бізнесу належить щомісячна сплата ЄСВ незалежно від умов господарської діяльності у межах 34,7 % від мінімальної заробітної плати.

Незважаючи на недоліки спрощеної системи оподаткування, використання єдиного податку та закріплення його за доходною частиною місцевих бюджетів посилює роль органів місцевого самоврядування у забезпеченні привабливого інвестиційного бізнес-клімату. Сплата єдиного податку до місцевого бюджету забезпечує йому значну частину доходів – до 11 % [3].

Таким чином, використання спрощеної системи оподаткування є провідною частиною державної податкової політики, що передбачає простоту визначення бази оподаткування та розміру податкового зобов'язання, мінімізацію облікових процесів у малому бізнесі. Нагальними проблемами, що потребують вирішення та доопрацювання, є підвищення прозорості господарської діяльності та поліпшення бізнес-клімату для малого бізнесу.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи [Електронний ресурс] : Закон України від 28.12.2014 № 71-VIII. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/71-19. **2.** Застосування спрощеної системи оподаткування [Електронний ресурс] // Державна фіскальна служба України. – Режим доступу : http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovi-zmini-2015/zastosuvannya-sproschenoi-sistemi. **3.** Михальчинець Г. Т. Оподаткування малого бізнесу як напрям розвитку підприємництва в Україні / Г. Т. Михальчинець // Молодий вчений. – 2014. – № 11 (14). – С. 79–83. **4.** Спрощена або загальна система оподаткування суб'єктів малого підприємництва [Електронний ресурс] // ДПА.cv.ua. – Режим доступу : http://www.dpa.cv.ua/pod/sproshhena-sistema-opodatkuvannya/.

ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ ВИДАТКІВ НА ОСВІТУ В УКРАЇНІ

УДК 336.5:378(477)

Дерюжко В. О.

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Побудовано регресійну модель залежності витрат на освіту від кількості вузів, кількості викладачів у вищих навчальних закладах і від розміру ВВП України. Здійснено економічний аналіз факторів впливу.*

Ключові слова: *ВВП, витрати на освіту, кількість студентів, кількість викладачів.*

© Дерюжко В. О., 2016

Аннотация. *Построена регрессионная модель зависимости затрат на образование от количества вузов, количества преподавателей в вузах и от размера ВВП Украины. Произведен экономический анализ факторов влияния.*

Ключевые слова: *ВВП, расходы на образование, количество студентов, количество преподавателей.*

Annotation. *Built regression model depending on the cost of education by the number of higher education institutions, the number of teachers in high schools and on the size of Ukraine's GDP. Produced by the economic analysis of the impact factors.*

Keywords: *GDP, expenditure on education, number of students, number of teachers.*

Важливість освіти у підвищенні соціального й культурного рівнів населення, у розвитку продуктивних сил, підвищенні ефективності суспільної праці й рівня життя всього населення країни є безперечною. Сфера професійної освіти є безпосередньо пов'язаною із процесом створення суспільного продукту, відіграючи винятково важливу роль у відтворенні кваліфікованої робочої сили для всіх галузей народного господарства країни. У всьому світі спостерігається кореляція між рівнем освіти і доходом на душу населення, а запровадження законів про обов'язкову початкову та середню освіту сприяє значному приросту суспільного багатства у більшості країн.

В Україні Державна національна програма «Освіта» наголошує на формуванні багатоваріантної інвестиційної політики в галузі освіти із використанням кардинально нових підходів. Необхідність постійної перепідготовки працівників не викликає сумнівів, а перепідготовка працівника виявляється доцільнішою за його заміну. Так, у США витрати на перепідготовку одного інженера є втричі меншими, ніж пошук і наймання на роботу нового. Отже, постає закономірне питання про ефективність інвестування у людський капітал, зокрема, у сферу освіти.

Проведені реформи освітньої сфери в Україні досягли певних результатів, а саме: удосконалено мережу навчальних закладів, запроваджено контроль якості освітніх послуг та механізм змішаного фінансування, удосконалено зміст навчання, обґрунтовано структуру та обсяги підготовки фахівців відповідно до вимог ринкової економіки, удосконалено законодавчо-нормативну базу. Проте освіта й досі не стала інвестиційно-привабливою галуззю економіки, що характеризується високою економічною віддачею інвестування. Обсяги інвестиційних вкладень у розвиток освіти в Україні не тільки не досягають необхідного рівня, але й мають тенденції до зменшення, що суперечить світовим тенденціям .

Проте з практичної точки зору існує потреба в узагальненні та подальшому розвитку науково-методичних основ інвестування в освітній сфері та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення його ефективності задля продуктивного розвитку освіти в Україні. Інвестиції в людський капітал, зокрема, у освіту, є окремим випадком загальної теорії інвестицій. З цієї точки зору ефективність інвестування в освіту визначається досягненням максимальних вигод від здобуття знань і навичок індивідуума за найменших приватних, державних, суспільних витрат (у тому числі витрат роботодавців та навчальних закладів) на їх отримання. Згідно із теорією людського капіталу, при вкладенні коштів у освіту інвестори ведуть себе раціонально, зважуючи відповідні вигоди та витрати, зіставляють очікувану граничну норму віддачі від таких вкладень із прибутковістю альтернативних інвестицій (відсотками за банківськими депозитами, дивідендами з цінних паперів тощо).

Крім того, в Україні інвестиції в освітню сферу є досить ризикованими та мають певні особливості й проблеми реалізації за сучасних умов. Усі особливості та пов'язані з ними проблеми інвестицій в освітню сферу можна умовно поділити на певні функціональні блоки, що розглядають зазначені аспекти з позицій суб'єктів інвестування.

Отже, за допомогою StatGraphics розглянемо залежність витрат в Україні на освіту від кількості ВНЗ, кількості викладачів у ВНЗ і ВВП України (табл. 1).

Таблиця 1

Вихідні дані

Роки	Витрати, млн грн	Студенти, тис. осіб	Викладачі, тис. осіб	ВВП, $ млрд
2005	3 538,4	3130,4	31181	64,888
2006	4 386,3	3248,8	32666	86,183
2007	5164,4	3314,7	33915	107,753
2008	6149,2	3342,8	34820	142,719
2009	8024,8	3291,5	35578	180,116
2010	7822,2	3124	36214	117,227
2011	8995,9	3003,6	35823	136,417
2012	9591,3	2813,5	35454	163,423
2013	10558,5	2663,2	33313	176,235
2014	11161,1	2560	29381	177,834

Виконавши обчислення кореляційно-регресійного аналізу, маємо рівняння:

$$y = 13819{,}6 + 0{,}248654\, x_2 + 6{,}044\, x_1 + 28{,}3219\, x_3.$$

Коефіцієнт регресії $b_1 = 6{,}044$. Це означає, що зі зростанням x_1 (тобто студентів) на 1 тис. осіб витрати зростуть у середньому на 6,044 млн грн.

Коефіцієнт регресії $b_2 = 0{,}248654$. Це означає, що зі зростанням x_2 (тобто викладачів) на 1 тис. осіб витрати зростуть у середньому на 4,26977 млн грн.

Коефіцієнт регресії $b_3 = 28{,}3219$. Це означає, що зі збільшенням x_3 (тобто ВВП) на 1 млрд дол. витрати зростуть у середньому на 28,3219 млн дол.

Коефіцієнт кореляції $ry_{x1,x2,x3} = 0{,}98$ означає тісний прямий зв'язок між ознаками x та y. Коефіцієнт детермінації R дорівнюватиме 0,96. Це вказує на те, що мінливість у на 96 % залежить від варіації факторів, на частку інших неврахованих показників у моделі припадає 4 %.

Перевіримо значущість моделі за допомогою критерію Фішера.

$F_{общ} = 42{,}63$, а $F_{табл} = 3{,}71$. Це визначає, що модель є статистично значущою, оскільки $F_{общ} > F_{табл}$.

Статистична значущість параметрів визначаємо за допомогою критерію Стьюдента:

$t_{b1} = 5{,}97$

$t_{b2} = 2{,}184$

$t_{b3} = 3{,}693$

Маємо: $t = 2{,}2281$.

Отже, параметри b_3 та b_1 є статистично значущими, оскільки $t_{b3} > t$ і $t_{b1} > t$ та, навпаки, $t_{b2} < t$, тому параметр b_2 є незначущим.

Проведемо тестування на наявність автокореляції випадкових відхилень у регресійній моделі, що описує залежність витрат країни на освіту від впливу кількості студентів, викладачів і ВВП. Перевіримо це за допомогою критерію Дарбіна-Уотсона: $d_w = 1{,}622$. При $\alpha = 0{,}05$, $n = 10$, $m = 3$ маємо: $d_l = 0{,}53$, $d_w = 2{,}02$.

Оскільки $d_w = 1{,}622$ перебуває в проміжку $[d_l; d_w]$, можемо зробити висновок про невизначеність наявності автокореляції.

Таким чином, було побудовано модель залежності витрат на освіту від низки факторів. Ця модель є адекватною та значущою. Параметри b та b є значущими, тобто розмір ВВП та кількість студентів суттєво впливають на витрати на освіту. Щодо параметра b (кількість викладачів), він не є значущим, а відтак не впливає на формування витрат.

Таким чином, ВВП суттєво впливає на розподіл держбюджету за різними секторами. За цією моделлю кількість викладачів не впливає на розподіл держбюджету. Зростання ВВП та кількості студентів зумовлюють зростання витрат на освіту.

Науковий керівник – д-р екон. наук, доцент Яхкінд В. П.

Література: 1. Аналіз динаміки ВВП в Україні [Електронний ресурс] // Реферати українською. – Режим доступу : http://bukvar.su/jekonomika/201290-Anal-z-dinam-ki-VVP-v-Ukra-n.html. **2.** Витрати на освіту [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/osv.htm.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА ЮВЕЛИРНЫХ ИЗДЕЛИЙ ПРЕДПРИЯТИЕМ ООО «БРЮС»

УДК 664.6

Диченко А. А.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализирована деятельность предприятия ООО «Брюс», специалирующегося на производстве ювелирных изделий. Разработана оптимизационная модель максимизации прибыли при имеющихся ресурсах предприятия. Составлен наиболее оптимальный план производства.*

Ключевые слова: *ювелирные изделия, максимизация прибыли, оптимизационная модель.*

Анотація. *Проаналізовано діяльність підприємства ТОВ «Брюс», що спеціалізується на виробництві ювелірних виробів. Розроблено оптимізаційну модель максимізації прибутку за наявних ресурсів підприємства. Складено найбільш оптимальний план виробництва.*

Ключові слова: *ювелірні вироби, максимізація прибутку, оптимізаційна модель.*

Annotation. *Analyzed the activity of LLC «Bruce». A optimization model of profit maximization with the available resources of the enterprise. Compiled by the optimal production plan.*

Keywords: *jewelry, maximizing profit, optimization model.*

Основные тенденции использования драгоценных металлов в мире становятся важным фактором ценообразования и во многом предопределяют положение ювелирных предприятий как на мировом, так и на внутригосударственном рынках. Проанализируем наиболее значимые из них.

Продукция ювелиров направлена на потребителя, и среди основных факторов целесообразно выделить данные о величине и структуре потребления драгоценных металлов. Рассмотрим показатели на примере золота. Общее потребление золота в мире возросло на 2,8 % за последнее тридцатилетие. Структура потребления также претерпела изменения. Более активно золото используется в электронике и во вложениях в биржевые инвестиционные фонды, сокращение использования наблюдается в отрасли зубопротезирования. Однако неизменной остается превалирующая отрасль использования: около 53 % золота используется в ювелирном деле. Спрос в этой промышленности обладает высокой эластичностью как по цене, так и по доходам потребителя. В периоды экономического подъема между спросом и ценой на изделия существует обратная зависимость, а в периоды спада спрос уменьшается при относительно низких ценах. Немаловажное влияние на ювелирную отрасль Украины оказывает мировое колебание цен на золото и драгметаллы. Кризис золотого рынка длится уже несколько лет. Первоначально такая тенденция объяснялась мировым финансовым кризисом и снижением спроса на драгоценные металлы со стороны азиатских потребителей. В последние годы многие страны предпочитают найти замену стремительно падающему в цене золоту. В качестве такой замены рассматриваются американские государственные ценные бумаги.

Работники, торгующие ювелирными изделиями, постоянно имеют дело с трудоемким учетом многочисленного товара, единицы которого зачастую разнятся друг с другом по незначительным, на первый взгляд, но существенным признакам. Именно по этой причине большинство предприятий, производящих ювелирные изделия, имеют узкую направленность. Для анализа выбрано молодое предприятие, недавно вышедшее на рынок и, скорее всего, нуждающееся в построении более эффективного плана производства. Эта модель станет решающей в перераспределении ресурсов производства и поможет предприятию выйти на новый уровень развития.

Для анализа используем данные затрат предприятия на производство основных видов продукции, чем определим наиболее ценные ресурсы как с позиции рыночной торговли, так и с точки зрения теневых цен внутри предприятия. Исходные данные приведены в табл. 1 [1].

Таблица 1

Исходные данные для расчетов

Ресурсы, наименование	Нормы расхода, г				Запасы ресурсов, г
	Кольцо	Серьги	Подвес	Браслет	
1	2	3	4	5	6
Платина	0	1,7	0,41	1,35	400

© Диченко А. А., 2016

Окончание табл. 1

1	2	3	4	5	6
Серебро	0,03	0,81	0	2,29	500
Золото	3,59	0	3,79	0,05	1000
Цирконий	0,12	0,2	0,05	0	500
Прибыль от продажи единицы продукции, грн	978	1226	1512	955	

Таким образом, целевая функция имеет вид:

$$Z_{max} = 987\,x_1 + 1226\,x_2 + 1512\,x_3 + 955\,x_4 \to \max.$$

Для построения оптимизационной задачи необходимо также учитывать, что общие затраты каждого из ресурсов не могут превышать его запасы. Имеем систему ограничений:

$$1{,}7\,x_2 + 1226\,x_3 + 1{,}35\,x_4 \le 400;$$
$$0{,}03\,x_1 + 9{,}81\,x_2 + 2{,}29\,x_4 \le 500;$$
$$3{,}59\,x_1 + 3{,}79\,x_3 + 0{,}05\,x_4 \le 1000;$$
$$0{,}12\,x_2 + 0{,}2\,x_3 + 0{,}05\,x_4 \le 300.$$

Также к данному условию следует добавить требование неотрицательности неизвестных:

$$x_{1,2,3,4} \ge 0.$$

С целью разработки оптимального плана выпуска продукции производим необходимые расчеты и итерации, переход к наиболее выгодному плану. Решить задачу можно при помощи симплексного метода. Систему неравенств для построения первого опорного плана приводим к системе уравнений путем введения дополнительных переменных. Дополнительными переменными обозначим излишки сырья.

Оптимальный план можно записать в виде:

$$x_2 = 171,\ 66$$
$$x_3 = 263,\ 85$$
$$F(x) = 1226 \times 171{,}66 + 1512 \times 263{,}85 = 609\,398{,}727 \text{ грн.}$$

В оптимальный план вошли введенные нами дополнительные переменные x_6 и x_8. Следовательно, при реализации такого плана имеются неиспользованные ресурсы 2-го вида в количестве 36,096 и ресурсы 4-го вида в количестве 212,9 г.

Таким образом, выгодно использование только второго и третьего видов сырья, то есть серебра и золота. Именно этим можно объяснить отсутствие платины в изделиях большинства производителей ювелирных изделий.

Полученный план свидетельствует, что следует сузить специализацию компании и сконцентрировать ресурсы на производстве непосредственно серебряных и золотых изделий. Также целесообразно рассчитать теневые цены сырья путем составления и решения задачи, двойственной к исходной, чтобы узнать, какой вид ресурсов необходимо нарастить. Смысл двойственной задачи заключается в нахождении теневой цены всех видов ресурсов, чтобы при заданных запасах и объеме производства минимизировать затраты.

Для решения двойственной задачи необходимо составить математическую модель:

$$F_{min} = 400y_1 + 500y_2 + 1000y_3 + 300y_4 \to min$$
$$0{,}03y_2 + 3{,}59y_3 + 0{,}12y_4 \ge 987;$$
$$1{,}7y_1 + 0{,}81y_2 + 0{,}2y_4 \ge 1226;$$
$$0{,}41y_1 + 3{,}7y_2 + 0{,}05y_4 \ge 1512;$$
$$1{,}35y_1 + 2{,}29y_2 + 0{,}05y_3 \ge 955.$$

При подстановке оптимальных двойственных оценок в систему ограничений двойственной задачи получим:

$$0 \times 0 + 1{,}7 \times 171{,}66 + 0{,}41 \times 263{,}85 + 1{,}35 \times 0 = 400 = 400;$$
$$0{,}03 \times 0 + 0{,}81 \times 171{,}66 + 0 \times 263{,}85 + 0{,}09 \times 0 = 139{,}04 < 500;$$
$$3{,}59 \times 0 + 0 \times 171{,}66 + 3{,}79 \times 263{,}85 + 0{,}05 \times 0 = 1000 = 1000;$$
$$0{,}12 \times 0 + 0{,}2 \times 171{,}66 + 0{,}05 \times 263{,}85 + 0 \times 0 = 47{,}52 < 300.$$

Первое ограничение двойственной задачи выполняется как равенство. Это означает, что 1-й продукт экономически выгодно производить, а его использование предусмотрено оптимальным планом прямой задачи ($x_1 > 0$). Второе и четвертое ограничения выполняются как строгие неравенства, т. е. продукцию 2-го и 4-го вида производить экономически невыгодно. И действительно, в оптимальном плане прямой задачи $x_2 = 0$ и $x_4 = 0$. Поскольку теневая (альтернативная) цена ниже рыночной цены этого продукта, то производство этого продукта является выгодным. При этом разница между ценами (139.04 – 500 = – 360,96) показывает величину изменения целевой функции $F(x)$ при введении дополнительной единицы x_2, а разница между ценами (47,52 – 300 = – 252,48) показывает величину изменения целевой функции $F(x)$ при введении дополнительной единицы x_4. Третье ограничение двойственной задачи выполняется как равенство. Это означает, что 3-й продукт экономически выгодно производить, а его использование предусмотрено оптимальным планом прямой задачи ($x_3 > 0$). Поскольку теневая (альтернативная) цена меньше рыночной цены этого продукта, то производство продукта является выгодным.

Таким образом, внедрение технологичного отраслевого решения – это выгодная и жизненно важная инвестиция, которая уже в ближайшем будущем обязательно принесет ощутимую отдачу благодаря улучшению управления и согласованности ключевых бизнес-процессов, сокращению издержек и периода оборачиваемости денежных средств. Грамотное управление бизнес-процессами станет эффективным инструментом антикризисной стратегии и дальнейшего стабильного функционирования компании в нынешней сложной экономической ситуации.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Официальный сайт корпорации «Брюс» [Электронный ресурс] // Silver Shop. – Режим доступа : http://silver-shop.com.ua/novelty. **2.** Данилов А. М. Математическое и компьютерное моделирование сложных систем / А. М. Данилов, И. А. Гарькина, Э. Р. Домке. – Пенза : ПГУАС, 2011. – 296 с. **3.** Некрасова Н. В. Экономико-математическое моделирование : учеб. пособие / Н. В. Некрасова, М. И. Жарикова. – Й-Ола : МарГТУ, 2002. – 144 с. **4.** Білецький В. С. Мала гірнича енциклопедія / За ред. В. С. Білецького. – Донецьк : Донбас, 2004. – 640 с. **5.** Егоршин А. А. Практикум по эконометрии в Excel : учеб. пособие для экономических вузов / А. А. Егоршин, Л. М. Малярец. – Харьков : ИД «ИНЖЭК», 2003. – 99 с.

ОСОБЛИВОСТІ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

УДК 658:657.372.3(477)

Діденко А. С.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено сутність амортизації основних засобів та порядок вибору оптимального методу нарахування амортизації об'єктів основних засобів, що застосовуються на підприємствах України. Систематизовано їх особливості, обмеження, загальні правила застосування та обліку.*

Ключові слова: *амортизація, основні засоби, методи нарахування амортизаційних відрахувань, термін корисного використання, норма амортизації.*

Аннотация. *Исследованы сущность амортизации основных средств и порядок выбора оптимального метода начисления амортизации объектов основных средств, применяемых на предприятиях Украины. Систематизированы их особенности, ограничения, общие правила применения и учета.*

Ключевые слова: *амортизация, основные средства, методы начисления амортизационных отчислений, срок полезного использования, норма амортизации.*

© Діденко А. С., 2016

Annotation. *The essence depreciation and order of choosing the optimal method of depreciation of fixed assets used in the Ukraine. Systematized their features, limitations, application of general rules and accounting.*

Keywords: *amortization, fixed assets, depreciation calculation methods, useful life, depreciation rate.*

Нині конкурентоспроможність будь-якого підприємства істотно залежить від рівня його технологічного забезпечення, а також економічної роботи кожного механізму, у який інвестовано кошти. Такими механізмами на підприємстві є основні засоби. Їх ефективне використання має суттєве значення, адже від цього залежить фінансове становище, місце підприємства у галузі та його конкурентоспроможність на ринку.

Важливим для підприємств є облік основних засобів і правильний вибір амортизаційної політики, тобто вибір застосовуваних методів нарахування амортизації. Правильна організація бухгалтерського обліку в галузі дозволить підприємствам своєчасно отримувати повну й достовірну інформацію про основні засоби та рівень їх зношення, сприятиме прийняттю обґрунтованих управлінських рішень щодо ефективності використання виробничої бази підприємства, що позитивно позначатиметься на результатах діяльності підприємства.

Значних результатів у цьому напрямі наукових досліджень досягли такі економісти: Рудановський А. П., Галаган А. М., Корнєв М. І., Хватів Д. Н., Покропивний С. Ф., Бережний В. В., Райзберг Б. А. та ін. Але постійні зміни умов функціонування сучасного бізнесу зумовлюють необхідність вироблення інноваційних напрямів удосконалення амортизаційної політики вітчизняних підприємств.

Метою написання статті є дослідження сутності та ролі амортизації, а також виявлення особливостей нарахування амортизаційних відрахувань на сучасних підприємствах.

Усі матеріальні активи, крім землі, під час експлуатації та через вплив природних чинників підлягають зношенню та мають обмежений термін корисного використання. Нині, за умов швидкого розвитку технологій, змін пропозицій та попиту на ринку, основні засоби на підприємстві втрачають свою первісну вартість та стають морально застарілими ще задовго до їх фізичного зношення.

В амортизаційному процесі фізичне та моральне зношення не мають прямого відображення, але зменшують термін корисної експлуатації активу. Адже амортизація не є пов'язаною із оцінюванням об'єктів, а є процесом розподілу вартості основних засобів упродовж терміну їх корисної експлуатації задля формування фондів для перспективного оновлення виробничої бази.

Амортизаційні нарахування здійснюють протягом терміну корисного використання об'єкта, що встановлюється підприємством при визначенні цього об'єкта активом шляхом зарахування його на баланс. Важливо знати, що нарахування можуть призупинятися на період реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації основних засобів.

Визначаючи термін корисного використання активів, підприємствам необхідно враховувати очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності чи продуктивності, фізичне та моральне зношення, правові та інші обмеження щодо термінів використання об'єкта та інші фактори [1].

При виявленні, що термін експлуатації основних засобів чи амортизаційні відрахування є недостатньо ефективними і відповідними, підприємства мають змогу вибирати та змінювати термін корисного використання об'єкта основних засобів, методи амортизації, що зумовлюватиме очікувані зміни економічних вигід від його використання. При цьому нарахування амортизації за новим методом починається з місяця, наступного за місяцем прийняття рішення про зміну методу амортизації.

Нарахування амортизації проводить щомісячно. Організація самостійно вибирає, який метод амортизації використовувати. При цьому існують деякі регламентовані обмеження та особливості. Вибір методу нарахування амортизації залежить від виду діяльності організації та її специфіки.

Згідно із Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби» у бухгалтерському обліку амортизація основних засобів нараховується такими методами: прямолінійним, методом зменшення залишкової вартості, методом прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивним методом і виробничим методом [2].

Прямолінійний метод є найпростішим у розрахунках і тому найчастіше використовується на підприємствах. Вибір цього методу амортизації дозволяє легко відстежувати суму нарахованої амортизації, що є віднесеною на витрати, яка є постійною для кожного облікового періоду. Відбувається рівномірне збільшення накопичення амортизації щомісяця, а вартість активу, що відображається в балансі, рівномірно зменшується до ліквідаційної вартості. Недоліком цього методу є те, що особливості морального зношення об'єкта, а також зростання витрат на ремонт в останні роки експлуатації об'єкта порівняно з першими роками не враховуються.

Застосування методу зменшення залишкової вартості є можливим у разі наявності заздалегідь визначеної ліквідаційної вартості об'єкта основних засобів, оскільки у тому разі, коли ліквідаційна вартість дорівнює нулю, річна сума амортизації залишкової (первісної) вартості об'єкта теж дорівнюватиме нулю.

До переваг методу зменшення залишкової вартості належать:

– зручність, оскільки обчислені щорічні амортизаційні відрахування є послідовно віднесеними до первісної вартості об'єкта основних засобів, тобто раціонально розподіляється вартість об'єкта;

– можливість використання на підприємствах із великим асортиментом продукції;

– доцільність використання, коли існує ймовірність швидкого морального зношення об'єкта (у перші роки експлуатації об'єкта суми амортизації мають найбільший розмір, а відтак підприємство має можливість накопичити кошти для заміни об'єкта, що амортизується в майбутньому);

– зручність використання у разі, якщо темпи інфляції невпинно набирають обертів [3].

Недоліками є складність арифметичних розрахунків, а також неможливість використання, коли є невизначеною ліквідаційна вартість об'єкта основних засобів.

Метод прискореного зменшення залишкової вартості є комбінацією прямолінійного методу та методу зменшення залишкової вартості, коли нарахування амортизації здійснюють за методом зменшення залишкової вартості об'єкта основних засобів, а річна норма амортизації – за прямолінійним методом і подвоюється. За використання цього методу сума амортизації останнього року експлуатації об'єкта основних засобів має бути такою, щоб залишкова вартість такого об'єкта дорівнювала його ліквідаційній вартості. Переваги та недоліки цього методу амортизації є переважно аналогічними притаманним попередньому методу. Існують обмеження щодо застосування методу прискореного зменшення вартості. Його застосовують лише при нарахуванні амортизації до об'єктів основних засобів, що належать до груп 4 (машини та обладнання) та 5 (транспортні засоби) [4].

Кумулятивний метод вважають прискореним, оскільки він дає змогу нарахувати амортизацію у перші роки експлуатації у більших розмірах, ніж надалі.

До переваг кумулятивного методу належать:

– забезпечення повного відшкодування первісної вартості об'єкта основних засобів до кінця терміну експлуатації;

– раціональність у використанні;

– у перші роки експлуатації об'єкта відбувається накопичення грошових коштів (як і в двох попередніх методах) задля прискореного відновлення основних засобів.

Недоліками цього методу є те, що застосування на практиці ускладнено тим, що щорічна норма амортизації – кумулятивний коефіцієнт не є фіксованою величиною, тому існує відносно висока складність розрахунку суми амортизації. Окрім цього, термін експлуатації об'єкта має вимірюватися лише цілим числом років.

Виробничий метод дає пропорційність та відповідність величини нарахованої амортизації обсягу продукції, а також є зручним у процесі нарахування амортизації на підприємствах, що спеціалізуються на випуску одного виду продукції (наприклад, на підприємствах автомобільного транспорту, у важкому машинобудуванні). Але він має складність у процесі прогнозування виробітку окремих об'єктів основних засобів.

Відтак проблеми, що є пов'язаними із визначенням найбільш ефективних методів амортизаційних відрахувань, нині є актуальними, оскільки існують труднощі розрахунку та обмеження.

Найбільш використовуваним нині є прямолінійний метод, що зумовлено простотою його застосування. Метод прискореного зменшення залишкової вартості застосовують лише у разі нарахування амортизації до об'єктів основних засобів, що належать до груп 4 (машини та обладнання) та 5 (транспортні засоби). Амортизація об'єктів груп 9 (інші основні засоби), 12 (тимчасові споруди), 14 (інвентарна тара), 15 (предмети прокату) нараховується за прямолінійним або виробничим методом [5].

За ринкових умов найвигіднішими є прискорені методи нарахування амортизації. Такі методи є дуже корисними і на них слід звернути увагу передусім новим підприємствам, що тільки розпочали свою діяльність. Ці методи дають змогу з перших років роботи списувати великі суми в межах амортизаційних відрахувань, що дозволяють підприємству зекономити певну частину коштів. Це власне шлях найшвидшого відновлення коштів, що витрачалися на придбання основних засобів, і можливість отримати нові, більш сучасні високопродуктивні основні засоби.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці рекомендацій щодо доцільності застосування певних методів нарахування амортизації для підприємств різних секторів та галузей національної економіки.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Русакова Е. А. Учет основных средств : учебник / Е. А. Русакова. – М. : Бухгалтерский учет, 2011. – 473 с. **2.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби» [Електронний

ресурс] : Закон України від 27.04.2000 № 92. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00. **3.** Рахман З. Бухгалтерский учет в рыночной экономике : учебник / З. Рахман, А. Шеремет. – М. : Инфра-М, 1996. – 587 с. **4.** Тумасян Р. З. Бухгалтерский учет : учебник / Р. З. Тумасян. – М. : Омега-Л, 2009. – 319 с. **5.** Соколов Я. В. Основы теории бухгалтерского учета : монография / Я. В. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 496 с.

ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ КАДРОВИХ АГЕНТСТВ В УКРАЇНІ

УДК 658:338.462

Діденко Ю. О.

Магістрант 1 року навчання
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто основні проблеми діяльності кадрових агентств в Україні, зміни в законодавстві щодо діяльності кадрових агентств. Визначено роль та значення діяльності кадрових агентств у доборі кадрів.*

Ключові слова: *кадрове агентство, рекрутингове агентство, аутстаффінг, аутсорсинг.*

Аннотация. *Рассмотрены основные проблемы деятельности кадровых агентств в Украине, изменения в законодательстве в отношении деятельности кадровых агентств. Определены роль и значение в подборе кадров деятельности кадровых агентств.*

Ключевые слова: *кадровое агентство, рекрутинговое агентство, аутстаффинг, аутсорсинг.*

Annotation. *The main problems of recruitment agencies in Ukraine, the changes in legislation in relation to the activities of recruitment agencies. The role and importance in the recruitment activities of recruitment agencies.*

Keywords: *recruitment agency, recruitment agency, outstaffing, outsourcing.*

Нині в Україні склалася важка ситуація, яка є пов'язаною із надзвичайно високим рівнем безробіття, що станом на 2015 р. склав 11,5 %, а це понад 2 млн безробітних [1].

Працевлаштування – один із засобів забезпечення зайнятості через надання допомоги громадянам у пошуку роботи, а роботодавцям – у доборі необхідних працівників із урахуванням інтересів громадян, роботодавців і держави, що є одночасно гарантією реалізації права громадян на працю. Складовою працевлаштування є сприяння громадянам у пошуку роботи з боку державних і недержавних органів, зокрема кадрових агентств.

Науково-теоретичним підгрунтям для дослідження питання діяльності кадрових агентств є роботи у галузі трудового права вчених Гусова К. М., Кисельова І. Я., Молодцова М. В., Смирнова О. В., Толкунової В. М. та ін.

Метою написання статті є дослідження питань стосовно ролі та значення діяльності кадрових агентств у доборі кадрів, виявлення проблемних питань у цій сфері, а також розгляд шляхів їх вирішення. Предметом дослідження є проблеми діяльності кадрових агентств. Об'єктом дослідження є процес визначення проблематики діяльності кадрових агентств в Україні.

Завданнями роботи є:

- визначення теоретичних засад діяльності кадрових агентств;
- вивчення обмежень законодавства в діяльності кадрових агентств;
- розгляд основних заходів щодо покращення діяльності кадрових агентств.

Кадрове агентство – це фірма, що займається підбором робітників для роботодавців. Схема роботи кадрового агентства є досить простою. Компанія-роботодавець подає заявку на пошук працівника, у якій вказано ви-

© Діденко Ю. О., 2016

моги до кандидатів і строки виконання замовлення. Кадрове агентство розпочинає пошук по базі даних або дає рекламні оголошення про вакансії. Потенційних робітників, які, на думку менеджерів кадрового агентства, найповніше відповідають висунутим вимогам, направляють на співбесіду до замовника-роботодавця.

Основними перевагами відкриття кадрового агентства є:

1) низькі початкові капіталовкладення;

2) не потрібно отримувати ліцензію;

3) спеціальні знання для здійснення діяльності не є обов'язковими [2].

Можливі труднощі:

1) іноді умови договорів не дотримуються якоюсь зі сторін;

2) роботодавець може відмовитися від оплати. Наприклад, взяти запропонованого робітника на випробувальний термін і звільнити, а потім знову взяти на роботу, але вже минуючи кадрове агентство;

3) не завжди кандидати подають правдиву інформацію про себе [2].

Із набранням чинності 01.01.2013 р. нового Закону України «Про зайнятість населення» (далі – Закон) у діяльності кадрових агентств відбулися деякі зміни. Одним із основних нововведень Закону є те, що Державна служба зайнятості України віднині формує та веде перелік кадрових і рекрутингових агентств [3]. Донині кадрові агентства не стояли на обліку та контроль за їх діяльністю не здійснювався.

Згідно зі ст. 36 Закону кадрові агентства мають співпрацювати з місцевими центрами зайнятості. Співпраця відбувається шляхом:

1) укладення договорів про співпрацю за окремими напрямами діяльності, у тому числі для обміну даними про вільні робочі місця;

2) проведення спільних заходів;

3) консультації задля удосконалення професійної практики та надання послуг роботодавцям та особам, які шукають роботу [3].

Кадрові агентства мають співпрацювати зі службою зайнятості і шляхом подавання центрам зайнятості відомостей про чисельність працевлаштованих ними осіб.

З 1 січня 2013 р. кадровим агентствам заборонено:

1) свідомо здійснювати набір, працевлаштування або наймання робітників для робіт, пов'язаних із недопустимими небезпеками та ризиками, а також для робіт, на яких ці робітники можуть стати жертвами зловживань або дискримінації будь-якого характеру;

2) перешкоджати найманню залученого робітника безпосередньо роботодавцем, обмежуючи професійну мобільність робітника, накладати санкції на робітника, який погодився на роботу в іншого роботодавця;

3) надавати робітника в розпорядження роботодавця для заміни ним робітників, які страйкують [3].

Досить серйозним нововведенням є заборона кадровим агентствам отримувати від громадян, яким надаються послуги, будь-які грошові кошти – гонорари, комісійні, інші винагороди. Оплата послуг з працевлаштування здійснюється роботодавцем, якому надаються такі послуги. У випадку недотримання цих вимог стягують штраф у десятикратному розмірі мінімальної заробітної плати, установленої на момент виявлення порушення [3].

У процесі здійснення своєї діяльності кадрові агентства постійно розміщують у засобах масової інформації рекламу, оголошення про вакансії. У цьому аспекті варто звернути увагу, що новим Законом було внесено зміни до Закону України «Про рекламу». Згідно із цим Законом, текст реклами про діяльність кадрового агентства має містити примітку, що агентствам заборонено отримувати від громадян, яким надаються послуги з пошуку роботи і сприяють у працевлаштуванні, будь-які гонорари, комісійні або інші винагороди [3].

Окрім того, заборонено в оголошеннях про вакансії вказувати вікові обмеження для кандидатів, пропонувати роботу тільки жінкам або тільки чоловікам (за винятком специфічних робіт, які можуть виконувати тільки особи певної статі), а також вимагати від осіб, які працевлаштовуються, надання відомостей про особисте життя [4].

Новий Закон уперше закріплює в Україні такі поняття: «рекрутинг» (діяльність підприємств, які надають посередницькі послуги з працевлаштування), «аутстаффінг» (послуги виведення персоналу за штат роботодавця) та «аутсорсинг» (діяльність підприємств, які здійснюють наймання співробітників для виконання ними робіт у іншого роботодавця) [3].

Донедавна в Україні існувало два види посередників з працевлаштування:

1) кадрові агентства – послуги щодо пошуку роботи оплачували потенційні кандидати на вакансії;

2) рекрутингові агентства – розрахунок відбувався з роботодавцем по факту прийняття працівника на роботу.

У зв'язку із внесеними змінами до Закону України «Про зайнятість населення» кадрових агентств в Україні більше не буде, оскільки їм заборонено отримувати від громадян, яким надаються послуги, будь-які грошові винагороди.

Досить цікавим фактом є те, що 2014 р. відоме кадрове агентство «WE Partners» підібрало трьох кандидатів на міністерські посади. Основною вимогою до кандидатів була відсутність корупційних зв'язків. Завдання підібрати кадри в уряд дали в Адміністрації президента. Завдяки «WE Partners» Україна отримала трьох нових некорумпованих міністрів: економіки, фінансів та охорони здоров'я. Відтак литовець Айварас Абромавичус, американка Наталія Яресько і грузин Олександр Квіташвілі зайняли нові міністерські посади.

Кадрові агентства є досить поширеним в Україні видом бізнесу. Але можна з впевненістю сказати, що кадрові агентства України надзвичайно далекі від Європи. Агентства з працевлаштування є досить популярними в світі, особливо у країнах, що розвиваються. Їх популярність зумовлена тим, що існує досить велика різниця у заробітках та потребах у робочій силі в різних країнах.

В Україні є практично не розвиненим такий вид кадрових агентств, як агентства з працевлаштування робітників, що вивільняються. Такі агентства поширені лише у високорозвинених країнах. Якщо компанія дбає про свій імідж, але з якоїсь причини змушена звільнити робітників, вона дбає про їх подальше працевлаштування. Компанія або сплачує послуги з працевлаштування існуючим агентствам, або створює власне агентство.

Таким чином, питання з працевлаштування за кордоном вирішуються значно швидше й ефективніше. Україні є до чого прагнути, у тому числі, і щодо діяльності кадрових агентств. Спектр послуг кадрових агентств можна значно розширити, що дозволить надалі збільшити кількість працевлаштованих осіб.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Офіційний рівень безробіття [Електронний ресурс] // РБК-Украина. – Режим доступу : https://www.rbc.ua/ukr/news/ofitsialnyy-uroven-bezrabotitsy-kontsu-g-1428585524.html. **2.** Бизнес-идеи с нуля и без вложений [Електронний ресурс] // Идеи бизнеса. – Режим доступу : http://www.ideibiznesa.org/s-nulya-i-bez-vlozheniy. **3.** Про зайнятість населення [Електронний ресурс] : Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17. **4.** Про рекламу [Електронний ресурс] : Закон України від 03.07.1996 № 270/96-ВР. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80.

РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

УДК 657-043.86(477)

Довженко Ю. С.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено розвиток бухгалтерського обліку, регулятивні органи та їх функціонування, законодавчі акти, що стосуються бухгалтерського обліку в Україні. Проаналізовано результативність та ефективність регулятивних органів.*

Ключові слова: *теоретичний матеріал, управлінські рішення, законодавчі акти.*

Аннотация. *Исследованы развитие бухгалтерского учета, регулятивные органы и их функционирование, законодательные акты относительно бухгалтерского учета в Украине. Проанализированы результативность и эффективность регулирующих органов.*

Ключевые слова: *теоретический материал, управленческие решения, законодательные акты.*

© Довженко Ю. С., 2016

Annotation. *Studied the development of accounting, regulatory bodies and their functioning, legislation regarding accounting in Ukraine. Analyzed the effectiveness and efficiency of regulatory authorities.*

Keywords: *theoretical material, management decisions, legislative acts.*

Система розвитку регулятивних органів бухгалтерського обліку в Україні є подібною до проамериканських стандартів та підходів. У сучасному економічному середовищі втілено систему бухгалтерського обліку найбільш успішної економіки світу. Звісно ж, поганого в цьому нічого немає. Проблема в тому, що не зрозуміло, який підібрати підхід до цієї системи та чи буде він ефективним. Дискусії різних науковців із цього приводу мають стосуватися передусім проблеми використання, реакції на нововведену систему та прийняття цієї складової нововведення стосовно розвитку бухгалтерського обліку в Україні.

Як нововведення стосовно розвитку бухгалтерського обліку передбачено закони, нормативні документи, положення (стандарти) бухгалтерського обліку та Методологічна рада з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів.

Метою написання статті є теоретичне обґрунтування напрямів удосконалення регулювання бухгалтерського обліку в Україні та визначення підходів до покращення нормативних документів і діяльності регулятивних органів у цій сфері.

Для досягнення цілі розглянуто низку питань щодо:

– виявлення впливу стану економіки, середовища в країні на прийняття тієї чи іншої методики регулювання бухгалтерського обліку;

– доведення необхідності пропозицій стосовно формування складу та роботи державного регулятивного органу з бухгалтерського обліку в Україні;

– удосконалення нормативних документів щодо регулювання бухгалтерського обліку.

Проблемам ведення бухгалтерського обліку присвятили свої роботи науковці Бєлоусова І., Пархоменко В., Чумаченко М., Швець В., Сопко В., Бутинець Ф., Петрук О. та ін.

Петрук О. зазначає, що нині лише шляхом пошуку нового та розвитку досягнень інших країн можна змінювати національну систему бухгалтерського обліку задля його розвитку за нових умов господарювання. У результаті проведеної законодавчої та організаційної роботи отримано систему регулювання бухгалтерського обліку, зорієнтовану на забезпечення потреб усіх зацікавлених користувачів бухгалтерської інформації [1].

Пархоменко В. вважає, що система нормативного регулювання бухгалтерського обліку має бути п'ятирівневою відповідно до сучасного фактичного стану в країні [2]. У структурі системи регулювання ключове місце відведено Міністерству фінансів України, яке готує та затверджує законодавчі акти у вигляді П(с)БО, тоді як галузеві міністерства і держкомітети мають право створювати та затверджувати тільки інструкції, вказівки та методичні рекомендації для подальшого розвитку П(С)БО. Після зміни основними суб'єктами, що відповідають за регулювання питань методики бухгалтерського обліку та фінансової звітності, є три державні органи: Міністерство фінансів України, Національний банк України та Державне казначейство України.

Проблема полягає в тому, що розроблені Міністерством фінансів на основі Міжнародних стандартів фінансової звітності національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку мають узагальнений характер. Ефективність їх застосування потребує появи якісно нового рівня інституту керівників та бухгалтерів вітчизняних підприємств. Поки останній перебуває в стадії формування, реформування слід проводити із урахуванням цих обставин.

Останні економічні кризи зумовили виникнення нових підходів у сфері регулювання бухгалтерського обліку в США, Великій Британії та інших країнах. Посилення державного регулювання бухгалтерського обліку в розвинених країнах набуває ознак універсальної й ефективної завершеної системи, що ґрунтується на концепціях чітких нормативів і ставлення до бухгалтерського обліку як до елемента національної безпеки.

Переглядають наукові позиції і на заході. Наприклад, Хегарті Д., Гелен Ф. та Баррос А. вважають, що для найкращого вирішення як національних, так і міжнародних завдань сфера застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та аудиту має бути оціненою в контексті загальної стратегії розвитку країни та узгодженою з умовами конкретної країни [3].

Відтак слід внести зміни як до наукового підходу, так і до нормативних документів і передусім до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» стосовно системи регулювання бухгалтерського обліку на принципах, закладених сучасними економічними теоріями та із урахуванням антикризових програм розвинених країн.

Виходячи з інституціональної теорії та її ключового теоретичного постулату «path denendence», що можна перекласти як «залежність від траєкторії попереднього розвитку», найбільш ефективною для України мала б бути не англосаксонська, а континентальна модель регулювання бухгалтерського обліку, яка передбачає доміну-

вання державних інституцій. Тим більше, як зазначалось вище, англосаксонська модель за умов глобальних криз та проблем також посилює державне регулювання щодо цих питань [3].

У свою чергу, Світовий банк пропонує Україні створити багатогалузевий Національний координаційний комітет для координації реформ у галузі бухгалтерського обліку та аудиту. Комітет має виконувати регулятивні функції при органах, які встановлюють державну політику [4].

Посилення розроблених методів впливу галузевими та практичними аспектами є одним із найважливіших факторів розвитку регулювання бухгалтерського обліку в Україні. Оскільки аргументованим є факт відповідальності галузевого управління за стан економіки, для створення ефективної економічної політики у міністерств має бути можливість визначати облікову політику у сферах їх відповідальності. Підходи та рішення щодо представництва конкретних галузевих міністерств у регулятивному органі мають бути виписані в його Статуті.

Існують й інші варіанти вирішення проблеми розвитку регулятивних органів бухгалтерського обліку в Україні. Наприклад, посилення правового статусу Методологічної ради з бухгалтерського обліку Міністерства фінансів України через розширення її повноважень та певної самостійності функціонування за окремим Статутом, а не за Положенням, як нині.

Нововведений регулятивний орган з бухгалтерського обліку має вирішити й існуючу нині проблему домінування в його складі інтересів так званих споріднених груп впливу. Окрім того, такий підхід відповідає рекомендаціям Світового банку щодо зменшення ролі міністерств та відомств загального призначення в установленні П(С)БО [4].

Теоретичне й практичне обґрунтування шляхів удосконалення регулювання бухгалтерського обліку зумовлює внесення змін та доповнень до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», та інші нормативні документи, які б передбачали:

– урахування інституціональної економічної теорії та континентальної (європейської) моделі побудови облікових систем у ході підготовки змін та доповнень до чинного законодавства в частині регулювання бухгалтерського обліку;

– посилення правового статусу національного регуляторного органу з питань бухгалтерського обліку, його можливостей та відповідальності;

– розширення суб'єктів методологічного впливу на бухгалтерську діяльність шляхом обов'язкової та законодавчо визначеної участі в регуляторних органах представників ключових галузевих міністерств та професійних бухгалтерських організацій;

– забезпечення відповідальності членів регуляторного органу за формування та дотримання методології бухгалтерського обліку в сферах їх впливу.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Литвиненко А. О.

Література: 1. Петрук О. М. Історія та іноземний досвід регулювання бухгалтерського обліку / О. М. Петрук // Вісник ЖДТУ. – 2005. – № 3 (33). – С. 156–167. **2.** Пархоменко В. М. Законодавче та нормативно-методичне забезпечення регулювання бухгалтерського обліку / В. М. Пархоменко, О. М. Петрук // Вісник ЖІТІ. – 2002. – № 18. – С. 107–117. **3.** Хегарті Д. Запровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та аудиту / Д. Хегарті, Ф. Гелен, А. Баррос // Школа професійного бухгалтера. – 2006. – № 7 (67). – С. 17–31. **4.** Тимощенко Ю. М. Сучасний стан законодавчого регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємств в Україні [Електронний ресурс] / Ю. М. Тимощенко. – Режим доступу : http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/pdf. **5.** Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс] : Міжнародний документ від 01.01.2012. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_010. **6.** Жук В. М. Реформування бухгалтерського обліку та звітності: стан та перспективи / В. М. Жук // Облік і фінанси АПК. – 2012. – № 3. – С. 4–13. **7.** Дипиаза С. Будущее корпоративной отчетности. Как вернуть доверие общества / С. Дипиаза, Р. Экклз ; пер. с англ. В. Ионова, Ю. Езерского. – М. : Альпина Паблишер, 2003. – 211 с.

CLASSICAL PARADOXES OF PROBABILITY THEORY

UDC 519.211

Dremliuga D. O.

The 2nd year student
Faculty of economic informatics of S. Kuznets KNUE

Annotation. *Considered classic paradoxes of probability that influenced the formation of the science in terms of the history of paradox, its wording, explaining the paradox in terms of the theory of probability.*

Keywords: *mathematics, paradox, probability theory, mathematical statistics.*

Анотація. *Розглянуто класичні парадокси теорії ймовірності, що вплинули на становлення її як науки з точки зору історії парадокса, його формулювання, пояснення парадокса в термінах теорії ймовірності.*

Ключові слова: *математика, парадокс, теорія ймовірності, математична статистика.*

Аннотация. *Рассмотрены классические парадоксы теории вероятности, повлиявшие на становление ее как науки с точки зрения истории парадокса, формулирования, объяснения парадокса в терминах теории вероятности.*

Ключевые слова: *парадокс, математика, теория вероятности, математическая статистика.*

Just like any other branch of science, mathematics also describes the contrasts of the world we live in. It is natural therefore that the history of mathematics has revealed many interesting paradoxes some of which have served as starting-points for great changes. The mathematics of randomness is especially rich in paradoxes. According to Charles Sanders Peirce, there is no other branch of mathematics where we can make mistakes so easily as in probability theory. Thus, consideration of the paradoxes of the theory of probability and solutions to help you better understand the definitions and theorems state probability theory.

The aim of the article is to examine the paradoxes of classical probability theory as St. Peterbuge paradox and the paradox of Mr. Smith and also an analysis of the history of their solutions.

The problem of paradoxes in probability theory was considered by such scientists as Szekely G., Todhunter I., Maistrov L., David F. and others [1–4]. Considerations on probabilities (such as the old golden rules of gamblers) can be traced back to ancient time but mathematical calculations on probabilities and probabilistic paradoxes have been put in writing only since the beginning of modern times. Though probability theory today has about as much to do with games of chance as geometry have to do with land surveying, the first paradoxes nevertheless arose from popular games of chance [2].

Paradox is defined as a situation or statement that seems impossible or is difficult to understand because it contains two opposite facts or characteristics. Other words paradox is a true though surprising theorem. Paradoxes in mathematics represent a situation where within a particular mathematical theory proved two mutually exclusive statements, each of these statements is derived from the legal point of view of this theory.

Let's look at the St. Petersburg paradox. We start with the history of the paradox Probability theory, which originally described experiences connected with games of chance, has developed into a theory of great universality and gained ground in many fields of life. Thus it was not surprising that almost every notable scientific journal followed the example of the English «Philosophical Transactions» and published articles on probability theory regularly. More and more scientists thought that probability was none other than the very guide of life, reason in terms of figures [3]. However, in the early 18-th century the Academy of St. Petersburg published an article in which the mathematical calculation did not seem to be in harmony with reason. Daniel Bernoulli wrote the article and made the Petersburg paradox known, but it was his cousin N. Bernoulli who had first raised the problem and mentioned the paradox in a letter written to Montmort. That is the wording of paradox [1]. A casino offers a game of chance for a single player in which a fair coin is tossed at each stage. The pot starts at 2 dollars and is doubled every time a head appears. The first time a tail appears, the game ends and the player wins whatever is in the pot. Thus the player wins 2 dollars if a tail appears on the first toss, 4 dollars if a head appears on the first toss and a tail on the second, 8 dollars if a head appears on the first two tosses and a tail on the third, 16 dollars if a head appears on the first three tosses and a tail on the fourth, and so on. In short, the player wins 2^k dollars, where k equals number of tosses, so $k \in N \cup \{0\}$. The question arises: what would be a fair price to pay the casino for entering the game [1]?

© Dremliuga D. O., 2016

Let's look at an explanation. The loss of the bank has infinite expectation since the probability that the game ends at the $k-th^{h}$ toss is $(1/2)^k$ and in this case the player receives 2^k dollars. Then the bank has to pay dollars on average:

$$\frac{1}{2}\cdot 2+\frac{1}{4}\cdot 4+\frac{1}{8}\cdot 8+...=1+1+1+...$$

It is an infinite amount of money. It follows that an infinite amount of money is rightly fee. Although this calculation is mathematically correct, the result was unacceptable, so a few mathematicians offered more acceptable version.

Buffon G. and others suggested accepting the natural assumption of limited resources (i. e., only limited amount of money available for the bank). Let this amount of money be one million dollars. Taking into consideration that $2^{20}>10^6$, the expected value of the player's gain is

$$\frac{1}{2}\cdot 2+\frac{1}{2^2}\cdot 2^2+...+\frac{1}{2^{19}}\cdot 2^{19}+\left(\frac{1}{2^{20}}+\frac{1}{2^{21}}+...\right)\cdot 10^6=19+1,90\approx 21.$$

Therefore if the player pays a 21 dollar entrance fee then the game becomes somewhat favorable to the bank. Feller W. pointed out that it is possible to determine entrance fees which would make the Petersburg game fair. Denoting by *n* the number of games the player played, the game can be considered fair if the ratio of the accumulated gain N_n to the accumulated entrance fees R_n converges to 1 as n tends to infinity, more precisely if for every $\varepsilon>0$:

$$\lim_{n\to\infty} P\left\{\left|\frac{N_n}{R_n}-1\right|<\varepsilon\right\}=1.$$

Feller W. proved that the Petersburg game becomes fair for $R_n=c\cdot n$, where *c* is any finite constant. If, however, entrance fees may depend on the number of games the player played then (according to Feller's theorem) the Petersburg paradox vanishes [4; 5].

Consider another classic paradox. This is the paradox of the children of Mr. Smith: Boy or Girl Paradox. This paradox has a such story.

Gardner M. [6] was an American popular mathematics and popular science writer, with interests also encompassing micro magic, scientific skepticism, philosophy, religion. The Boy or Girl (Children of Mr. Smith) paradox surrounds a set of questions in probability theory. The initial formulation of the question dates back to at least 1959, when Gardner M. published one of the earliest variants of the paradox in Scientific American, titled The Two Children Problem. Gardner initially gave the answer 1 / 3, respectively; but later acknowledged that the second question was ambiguous. Its answer could be 1 / 2, depending on how you found out that one child was a boy. The ambiguity depending on the specific conditions of the problem and made assumption was confirmed in 1982 (Maya bar-Hillel and Falk R., «Some teasers concerning conditional probabilities») and in may 2004 (Nickerson R., «Cognition and chance: the Psychology of probabilistic reasoning») [7].

The paradox of «Children of Mr. Smith» is formulated in such a way. Mr. Smith has two children. At least one of them is a boy. What is the probability that both children are boys?

There are known the following arguments to the task. Gardner agreed that a precise formulation of the question is critical to getting different answers for question 1 and 2. Specifically, Gardner argued that a «failure to specify the randomizing procedure», could lead readers to interpret the question in two distinct ways: from all families with two children, at least one of whom is a boy, a family is chosen at random. This would yield the answer of 1 / 3; from all families with two children, one child is selected at random, and the sex of that child is specified to be a boy. We have an answer of 1 / 2 [7].

Let's clarify the wording of the paradox. There are two kind of different information. The first case: Mr. Smith has two children, senior baby girl there. What is the probability that both the girl child? The second case: Mr. Smith has two children. At least one child is a boy. What is the probability that both the baby boys? Gardner himself initially gave the answer 1 / 2 and 1 / 3 respectively, but later realized that the situation in the second case is ambiguous. The answer to the second question may be 1 / 2, depending on how it was found that one of the children boy. Mr. Smith has two children. In this case at least one of the children – a boy. What is the probability that both the child – a boy?

The second question is similar to the first, but instead alleged that the eldest child boy in question states that at least one of the children a boy. In response to criticism from readers Gardner agrees that because of the «impossibility to describe in detail the procedure for randomization» of his original formulation has two ways of interpreting the selection method of the family. For example, of all families with two children, where at least one boy, it was chosen arbitrarily family. In this case the answer is 1/3. Another case is: of all families with two children, one child is chosen at random, and that the child is given the floor. In this case, the answer is 1 / 2.

From the point of view of psychology, these are two different wording of the question to confuse people. People make decisions by using heuristics, involving the use of formalized methods, in contrast to the decision method based on clear mathematical models.

So, we have seen two classical examples of paradoxes in probability theory and completed all the tasks. There is no doubt that paradoxes decorate the science. Paradoxes make theory of probability more interesting for amateur and paradoxes are a source of new ideas for professionals.

Supervisor – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor Lebedeva I. L.

Literature: 1. Szekely G. J. Paradoxes in Probability Theory and Mathematical Statistics / G. J. Szekely. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 1986. – 261 p. **2.** Todhunter I. History of the Mathematical Theory of Probability from the Time of Pascal to that of Laplace / I. Todhunter. – Macmillan and Company, 1865. – 624 p. **3.** Майстров Л. Е. Теория вероятностей : исторический очерк / Л. Е. Майстров. – М. : Наука, 1967. – 321 с. **4.** David F. Games. Gods and Gambling. The origins and history of probability and statistical ideas from the earliest times to the Newtonian era / F. David. – Hafner Publishing Company, New York, 1962. – 274 p. **5.** Feller W. An Introduction of Probability Theory and Its Applications / W. Feller. – New York, 1969. **6.** Gardner M. Mathematics, Magic and Mystery / M. Gardner. – Dover Publications, New York, 1956. – 174 p. **7.** Martin-Lof A. A limit theorem which clarifies the Petersburg paradox / A. Martin-Lof // J. Appl. Prob. 22, 1985. – P. 634–643.

PROBABILITY THEORY IN OUR LIFE

UDC 519.212

Drobotenko K. S.

The 2nd year student
Faculty of economic informatics of S. Kuznets KNUE

Annotation. *The basic tenets of the theory of probability and its practical application. Defined role of probability theory in everyday life of ordinary people, and those who are engaged in business.*

Keywords: *probability theory, practical level, an increasing number, business entrepreneurs.*

Анотація. *Проаналізовано основні положення теорії ймовірностей та її практичне застосування. Визначено важливу роль теорії ймовірностей у повсякденному житті простих людей, а також тих, хто є зайнятим у сфері бізнесу.*

Ключові слова: *бізнес, підприємці, зростаюче число, теорія ймовірності, практичний рівень.*

Аннотация. *Проанализированы основные положения теории вероятностей и ее практическое применение. Определена важная роль теории вероятностей в повседневной жизни простых людей, а также тех, кто занят в сфере бизнеса.*

Ключевые слова: *бизнес, предприниматели, растущее число, теория вероятности, практический уровень.*

Many people use the probability theory on a regular basis. Especially it is often used in the business entrepreneurs. But almost no one connects with her personal calculations and deliberate action. Therefore, the topicality of article is determined by the probability theory in life helps to avoid many troubles, including loss. Most businesses have it at a practical level. But often those who are probability theory must, it would seem, is very well understood, in the life in it's full ignorant. By the way, the Israeli scientist, Nobel laureate Kahneman D. and his friend Tversky A. proved experimentally: specialists with a mathematical background really do not understand probability theory. They do not take it into account even in cases when it would be possible to avoid losses or to receive benefits. And act just like persons who are not familiar with this theory [1].

© Drobotenko K. S., 2016

For your business probability theory is necessary. Her understanding and continuous application of the fundamentals will provide of success and efficiency in work. The tasks of this article are: to form the mechanism of probability theory and to describe the usefulness of probability theory in our life.

Probability theory is simple, if it's not to complicate. Let's look at probability theory in very simple examples. If our box is 10 numbered balls with numbers from 1 to 10, the probability of pulling a ball with the number 10 is equal to 10 %. But more likely we'll get any other number from 1 to 9, not 10 because the probability is 90 %. Pulling the ball with the largest number of 10 000 numbered balls too unlikely. Most likely we'll get any other number (not 10 000). With 10 million balls to pull the largest number (10 000 000) is almost impossible. The natural result will be pulling any other number, but not the biggest one. Examples with balloons led us to the law of large numbers. He says: «Phenomena, likely with small number, when a large number become natural, with a very large – unavoidable» [2].

In our examples, pulling a ten out of 10 balls are possible but more likely that we'll get any other number. But as we increase the number of balls the probability of drawing a not very large number more and more increases and turns when reaching a large number of balls in the pattern, and in huge numbers in the inevitability.

The law of large numbers includes a few provisions (some theorems). To the already known formulation, we should add another one: with the increasing number of likely events, their mean values tend to become permanent [3].

Consider this situation on the example of the coin. When flipping a coin 10 times its fall with heads or tails up, probably in the ratio 5 to 5 and 6 to 4 and 3 to 7 etc. But as you increase the number of throws is the ratio inevitably will be closer to equality (to constant average values), i. e. ratio of 50 % to 50 %. When a million shots to get even the ratio 60 % to 40 % is almost impossible – it will be very close to the ratio of 50:50. Some people believe that the probability of one side of the coin 100 times in a row equal to 1 %. And very wrong, because such an event is too unlikely: as one chance in several billion [4]. I think you understood that probability theory is really simple. Its provisions from the date of publication (several centuries ago) were tested in almost all States many times. Particularly successful in this students. As a rule, to check used coins. And all were convinced of the full coincidence of theory with practice.

In assessing the situation on the market (in its niche), in working with statistical data inevitably have to use probability theory as a rule, on a practical level. But it is better if you will apply the theory, understand its theoretical basis. After all, it is really simple. It is only important to understand the theory of probability and apply consciously. And situations, in which its use is necessary, are ongoing, especially in business. So remember two of the above formulations of probability theory.

Let's look at the classical approach. The classical approach to using probability depends on several future events that are equally likely to happen. In rolling a dice, for example, the odds are equally likely for rolling a 1, 2, 3, 4, 5 or 6. If you roll the dice once, you have a 1 in 6 chance of getting the number which you want (the formula is the number of favorable outcomes divided by the total number of possible outcomes). Note that if you roll the dice twice, the odds are 2 in 6 chances (1 / 3). This is because the possible outcomes double if you throw the dice twice. Using the classical approach to probability in business decisions where you don't know the likelihood of several possible outcomes. You assume that they are all equally likely, and then look at how many attempts you will be able to do. However, in your business, if 6 possible outcomes are equally likely, but they are not affected by how many times you try, you can add your chance by repeated action. For example, if you make 2 tries, your effort will have a 2 in 6 chance (2 / 6 = 1 / 3).

Let's look at the relative frequency approach. The relative frequency approach is used for predictions about the future. How many times an event has happened and then look at how many opportunities exist for the event to occur? The formula is the number of times an event occurred divided by the total number of opportunities for the event to occur. Using Relative Frequency Approach in Business, we can improve your business decisions. For example, if your research shows there are 75 failures for every 100 business startups attempted, you would say that 75 out of 100 startups fail. This reduces to 3 / 4. That would mean 3 out of 4 startups fail. If you don't do something to change your odds, you can expect that failure probability. This mathematical reality can give you a sense of urgency in your efforts to be the 1 out of 4 that succeeds. In fact, you can study the successes to see how they changed the odds in their favor [5].

A random event (or simply event) is called every phenomenon, which may occur or not occur in the implementation of a certain set of conditions. Probability theory deals with events, which is massive. This means that this set of conditions can be reproduced an unlimited number of times. Each such implementation of this set of conditions is called the test (or experience). Let for n trials event and manifested itself m times. Then the ratio m/n is called the frequency of event A and is denoted by $P(A)=m/n$. Experience shows that under repeated test frequency $P(A)$ a random event has a resistance.

The event is called reliable, if it is in this experience must necessarily occur; rather an event is called impossible if it this experience may not occur. If an event is certain, it will occur at each trial $(m=n)$. Therefore, the frequency of reliability events is always equal to unit or 100 %. On the contrary, if an event is impossible, then it is no one test not carried out $(m=0)$. Consequently, the frequency of impossible event in any series of tests is equal to 0.

The combination of the two (*A* and *B*) or the three (*A*, *B* and *C*) events is called an event D consisting of the joint occurrence of the these events: $D = AB$ or $D = ABC$. Two events *A* and *B* are called not joint, if the occurrence of event *A* excludes the event *A*. It follows that if events *A* and *B* are incompatible, the event $D = AB$ is impossible.

The Union of two events *A* and *B* is called an event S, contains that will happen at least one of the events or *A*, or *B*. This event is denoted by $S = A + B$. The Union of several events is the event S consisting in the appearance of at least one of them.

Let us consider an example: I want to have a great figure! In order to be physically healthy I need to do a number of exercises. Daily exercise will lead me to physical success. If I spend 2 workouts in 7 days, we get $P(A) = 2/7 \approx 0{,}29$ (29 % out of 100 % possible). This is a small probability that my body will get the necessary form at the right time. To do this, the best option to do every day, i.e. 7 workouts for 7 days, $m = n$, i. e. 7=7; $P(A) = 7/7 = 1$ (100 %). Therefore the event becomes a reliable form. If we don't train and $m = 0$, about which the figure can talk, when $m = 0$ the event is not valid.

The following example: I want to find a good job! For this I need:

- to make your resume and send to the employer (the event *A*);
- pass the interview with the favorite suggestions (the event *B*);
- collect a number of documents (the event *C*).

If it is sufficient that at least one of the conditions, it is the sum of events: $S = A + B + C$. But if I fulfilled all the conditions, then I get a good job! This multiplication of events $D = ABC$. If from this combined event we remove any step, the probability it will tend to minimum.

In assessing the situation on the market (in its niche), in working with statistical data inevitably have to use probability theory as a rule, on a practical level. But it is better if you will apply the theory, understand its theoretical basis. After all it is really simple. It is only important to understand the theory of probability and apply consciously. And situations, in which its use is necessary, are ongoing, especially in business. So remember two of the above formulations of probability theory.

Supervisor – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor Lebedeva I. L.

Literature: 1. Kahneman D. Decision making in uncertainty. Rules and prejudices / D. Kahenman, A. Tversky // New York, 1979. **2.** Todhunter I. History of the Mathematical Theory of Probability / I. Todhunter // Publishing House Chelsea. – New York, 1949. **3.** Майстров Л. Е. Теория вероятностей : исторический очерк / Л. Е. Майстров. – М. : Наука, 1967. – 321 с. **4.** Feller W. An Introduction of Probability Theory and Its Applications / W. Feller. – New York, 1969. **5.** Gardner M. Mathematics, Magic and Mystery / M. Gardner. – Dover Publications, New York, 1956. – 174 p. **6.** Johnston K. What Is the Importance of Probability Rules in a Business? [Electronic resource] / K. Johnston. – Access of mode : http://smallbusiness.chron.com/importance-probability-rules-business-31263.html.

НОРМУВАННЯ ПРАЦІ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОГО СТРАТЕГІЧНОГО ВНУТРІШНЬОФІРМОВОГО ПЛАНУВАННЯ

УДК 331.103.3

Дуброва Т. В.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано основні вимоги до рівня організації та нормування праці за сучасних умов ринкової економіки. Визначено значення всіх видів норм і нормативів, передусім трудових, для успішного функціонування підприємства.*

Ключові слова: *організація праці, нормування праці, економічна ефективність, стратегія підприємства.*

Аннотация. *Проанализированы основные требования к уровню организации и нормирования труда в современных условиях рыночной экономики. Определено значение всех видов норм и нормативов, прежде всего трудовых, для успешного функционирования предприятия.*

Ключевые слова: *организация труда, нормирование труда, экономическая эффективность, стратегия предприятия.*

Annotation. *The basic requirements for the organization and regulation of labor in modern market economy. Determined values of all kinds of rules and regulations, especially labor, for the successful operation of the enterprise.*

Keywords: *labor organization, regulation of labor, economic efficiency, strategy of the company.*

Нормування праці та її організація відіграють вирішальну роль у підвищенні продуктивності праці – найважливішого фактора зниження собівартості продукції та зростання маси прибутку. Успішну діяльність будь-якої організації – державного підприємства, установи чи приватної комерційної фірми – неможливо уявити без чіткої організації й нормування праці, що дозволяють точніше оцінити організаційно-технічний потенціал організації, визначити резерви ефективного використання її персоналу, умови поліпшення організації праці та її оплати; віднайти шляхи нормалізації соціально-трудових відносин у колективі.

Аналізуючи історичний аспект становлення та розвитку нормування праці в нашій країні, можна впевнено сказати, що на цю діяльність вплинули фактори, властиві плановій, командно-адміністративній економіці, що й зумовило нині її кризовий стан. Нічого дивного в цьому немає, оскільки нормування праці за цих умов обґрунтовувало теорію та практику ведення соціалістичного господарства. Між нормуванням праці та практичною реалізацією закону планомірного й пропорційного розвитку соціалістичного народного господарства існував тісний взаємозв'язок. Технічно обґрунтовані норми були базовими для встановлення планової трудомісткості продукції, формування професійного та кількісного складу виробничого колективу, визначення фонду заробітної плати підприємства, ступеня ефективності використання технологічного устаткування й робочого часу, тобто основою формування пропорцій у розподілі сукупності суспільної праці.

Створена в рамках централізованого механізму управління система нормування праці була його органічною частиною й обумовлювала на макроекономічному рівні нормативне регулювання економіки, а на рівні підприємств – безумовне виконання планових завдань. Норма як продукт цієї системи мала вигляд особливої форми управлінської команди, що не передбачає, як правило, свого обговорення і тим більше невиконання. Безпосередній процес нормоутворення був за своєю сутністю виключно суб'єктивним, тобто норми встановлювалися керівним органом без урахування цільових настанов адресата норм.

За умов ринкових відносин теорія і практика нормування праці мають зазнати відповідних змін і посісти своє особливе місце в господарській діяльності людини.

Вітчизняна система нормування праці, адекватна сучасній ринковій економіці, має будуватися під впливом таких факторів:

- ринкові відносини або ринковий механізм господарювання;
- науково-технічний прогрес;
- структурна перебудова економічної системи;
- зміни у соціально-економічній сфері;
- зміна концепції зайнятості.

© Дуброва Т. В., 2016

Через посилення глобалізації та інтернаціоналізації економіки, галузеві зрушення, посилення конкуренції й одночасно співробітництва, демографічні й освітні зміни на ринку праці відбуваються структурні зрушення в економіці й економічній стратегії компаній:

- посилюється структурна адаптація через децентралізацію й делегування прийняття та реалізації рішень;
- зростає економічна інтернаціоналізація навіть середніх та малих фірм;
- істотно зростає гнучкість виробництва, продуктів, технологій, ринків збуту та робочої сили.

Найважливішими цілями стратегій компаній стають підвищення продуктивності праці, економічної ефективності виробництва та створення нових ринків, а не розширення вже наявних. Стратегія компанії та її діяльність ще більше наближаються до споживача (ринку), якість стає більш важливою, ніж обсяг виробництва.

Ринкові відносини сприяють тому, що нормування праці повною мірою може реалізувати свої функції, розкрити свій потенціал, стати дійсно ефективним елементом внутрішньофірмового управління. За цих умов норма праці:

- є активним регулятором зниження виробничих витрат на всіх рівнях;
- забезпечує об'єктивність планових техніко-економічних та кадрових розрахунків, чітку організацію виробничих процесів;
- виконує критеріальну функцію, пов'язану з оцінюванням трудового внеску колективів та окремих працівників.

Нормування праці не може обмежуватися рішенням поточних завдань щодо виявлення та використання найбільш ефективних умов виробництва, їх закріплення у нормах та засвоєння. Необхідно вирішувати такі перспективні стратегічні завдання:

- оцінювання трудових витрат на галузевому рівні, виявлення можливостей їх зниження;
- перевірка економічної доцільності зниження роботи у ході проведення комплексних заходів технічного та організаційного характеру.

Норма праці набуває важливого значення у ході оцінювання трудового потенціалу підприємства, є неодмінним елементом системи управління персоналом.

Визнаним є факт, що незалежно від економічного та соціального ладу державна власність у більшості випадків функціонує з меншою ефективністю, ніж інші форми. Це є пов'язаним із розвитком державної власності у тих сферах, де можливості ринку обмежені і зниженою є мотивація до праці. Окрім цього, ефективність державної власності може знижуватись у галузях із нормально функціонуючим ринком через знеособленість або втрати підприємством ринкової орієнтації. У цьому разі дієвим заходом підвищення ефективності функціонування державної власності в формі державних підприємств є використання методів нормування поряд із іншими інструментами впливу на результат господарської діяльності.

Держава має набагато більше можливостей для підтримання й удосконалення системи нормування праці на підприємствах порівняно з підприємствами інших форм власності за рахунок володіння накопиченим потенціалом у цій галузі (науково-методична база, мережа спеціалізованих організацій, нормативна база) та централізованого виділення ресурсів на розвиток системи нормування праці, розміщення державних замовлень на підтримку фахівців відповідного профілю в навчальних закладах.

Теорія та практика нормування праці розвиваються під впливом не тільки законів ринкової економіки, але й досягнень науково-технічного прогресу (НТП), які нині є більш затребуваними господарюючими суб'єктами. Для НТП характерними є прогресивність застосовуваної техніки і технологій, організація виробничих і трудових процесів, менеджменту на різних рівнях управління. За цих умов особливого значення набули роботи, що є пов'язаними з обслуговуванням і ремонтом обладнання, безперебійним забезпеченням працівників сировиною, матеріалами та інструментом.

Центр ваги в організації виробництва нині перенесено на менеджмент, управління персоналом та організацію допоміжних робіт. Якщо раніше розглядали традиційно зміст процесу виробництва, то нині його утримання відбувається у такий спосіб.

1. Предмет праці – автоматизоване обладнання.
2. Власне праця – праця з обслуговування й управління.
3. Знаряддя праці – засоби автоматизації (роботизації) і комп'ютеризації.

Нині відбуваються значні зміни в структурі витрат громадської праці. Усі ці процеси так чи інакше є пов'язаними з економією живої праці, її витісненням безпосередньо з самого виробничого процесу.

Жива праця як головна продуктивна сила відходить все більше на задній план і стає вторинною щодо загальної універсальної праці. Відтак теорія нормування праці має забезпечити працівників методиками, нормативними матеріалами, проектами організації праці, що дозволяють оцінювати ефективність сучасних технологічних і виробничих процесів із урахуванням змін специфіки виконання працівниками своїх функцій.

За ринкових умов має бути відновлене природне ставлення до норми як інструменту підвищення ефективності на основі планових розрахунків організації оплати праці. Підприємства мають використовувати тільки ті норми, які їм дійсно необхідні за конкретних виробничих умов. Ринковий механізм підвищує вимоги до нормування праці. Норма витрат праці має перестати бути єдиним інструментом розподілу доходів. Принцип розподілу за працею практично не дозволяє створити мотивацію до праці: розподіл за витратами праці спричиняє зрівнялівку, не сприяє мотивації найбільш активних і здібних членів трудового колективу.

Таким чином, норма витрат праці як інструмент організації виробництва має стати виключно прерогативою підприємств, а роль норми як найважливішого засобу отримання прибутку на основі скорочення витрат на виробництво має неухильно зростати.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Семенченко А. В.

Література: 1. Винокуров М. А. Экономика труда / Под ред. М. А. Винокурова, Н. А. Горелова. – СПб. : Питер, 2004. – 429 с. **2.** Одегов Ю. Р. Организация и нормирование труда / Под ред. Ю. Р. Одегова. – М. : Экзамен, 2002. – 224 с. **3.** Фильев В. И. Нормирование труда на современном предприятии / В. И. Фильев. – М. : Юридический бюллетень, 1997. – 144 с. **4.** Шерман Е. И. Некоторые теоретические проблемы нормирования затрат труда / Е. И. Шерман. – Куйбышев, 1999. – 246 с.

ПРОБЛЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

УДК 657.92

Дугінова І. О.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто порядок обліку готової продукції при випуску з виробництва та порядок її реалізації, визначений П(С)БО. Проаналізовано термінологію, характеристики, класифікації, положення та первинні документи, на основі яких є здійснюваним облік готової продукції. Висвітлено основні проблеми в обліку готової продукції, у тому числі проблеми оцінювання продукції.*

Ключові слова: *готова продукція, оцінювання, виробництво, реалізація, облік готової продукції.*

Аннотация. *Рассмотрен порядок учета готовой продукции при выпуске и порядок ее реализации, определенный П(С)БУ. Проанализированы терминология, характеристики, классификации, положения и первичные документы, на основе которых осуществляется учет готовой продукции. Освещены основные проблемы при учете готовой продукции, в том числе проблемы оценки продукции.*

Ключевые слова: *готовая продукция, оценка, производство, реализация, учет готовой продукции.*

Annotation. *Consider the accounting of finished products at manufacture and procedure for its implementation, certain P(S)A. The analysis terminology, characteristics, classification, position and primary documents on which accounting is undertaken by the finished product. The basic problem in accounting for finished products, including the problem of evaluating products.*

Keywords: *finished products, evaluation, production, sales, finished goods account.*

За сучасних ринкових умов успішна діяльність підприємства полягає у підвищенні рівня економічної ефективності виробництва продукції. Проблеми обліку готової продукції та її реалізації є досить важливими, оскільки більшість підприємств України займаються саме виготовленням і реалізацією продукції. Результатом діяльності

© Дугінова І. О., 2016

будь-якого підприємства є випуск готової продукції, виконання робіт або надання послуг, адже саме завдяки цьому вони й отримують свій основний прибуток [1]. У результаті вартість готової продукції, робіт, послуг переходить зі сфери виробництва до сфери обігу.

Для того щоб правильно й вчасно здійснювати облік результатів виробничої діяльності, організація має вибрати і закріпити у своїй обліковій політиці певні основні принципи і методи обліку готової продукції. Реалізація продукції, товарів є найважливішим етапом діяльності підприємства, який завершує процес колообігу капіталу [2].

Поліпшення організації обліку готової продукції є основним засобом досягнення соціальної та економічної ефективності діяльності підприємства [1].

Готова продукція – це продукція (або товар), що є виробленою з використанням сировини (крім тієї частини, що використовується для проведення розрахунків за її переробку), пройшла всі стадії технологічної обробки на цьому підприємстві, відповідає затвердженим стандартам або умовам договору, є прийнятою технічним контролем підприємства і зданою на склад чи замовнику – покупцю згідно із чинним порядком прийняття продукції на підприємстві і є визначеною як кінцева у контракті між замовником і виконавцем [2].

При організації обліку готової продукції основним є визначення її характеру.

Продукцію групують за:

- формою (уречевлена, результати виконаних робіт чи наданих послуг);
- ступенем готовності (готова продукція, напівфабрикати, а також незавершене виробництво);
- технологічною складністю (проста, складна).

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про готову продукцію є визначуваними П(С)БО 9 «Запаси» [3] та 16 «Витрати» [4].

Облік готової продукції здійснюють на основі первинних документів – актів, накладних, відомостей випуску продукції; документів, що засвідчують якість. Із застосуванням комп'ютерної техніки на багатьох виробничих підприємствах заведено вести облік реалізації готової продукції без застосування узагальнюючих документів. Виняток становить формування оборотно-сальдової відомості за рахунком 26 «Готова продукція».

Оцінювання готової продукції у ході її продажу залежить від облікової політики підприємства щодо оцінювання запасів при їх вибутті. При цьому можуть застосовуватися методи, передбачені П(С)БО 9 «Запаси» [3].

При відображенні продажу готової продукції в бухгалтерському обліку зазначаються дві її оцінки: оцінка, що є заведеною підприємством згідно із обліковою політикою, – первісна вартісна (за дебетом рахунка 901 «Собівартість реалізації готової продукції»), та оцінка, що визначається за домовленістю сторін (за кредитом рахунка 701 «Дохід від реалізації готової продукції»).

Побудова обліку готової продукції є можливою за різними варіантами. Продукція, яка має кількісні та вартісні характеристики, може бути здана на склад, а звідти здійснюватиметься її відвантаження (передача) та реалізація покупцю. На окремих підприємствах (фермерських господарствах) готова продукція не передається на склад, а накопичується безпосередньо на виробництві, звідти здійснюється її відвантаження (або передача) покупцю та реалізація. Продукція, яка не має кількісних характеристик (робота, послуга або посередництво), безпосередньо з виробництва передається покупцю (замовнику).

Готова продукція має оцінюватися за фактичною собівартістю, яка може бути визначена тільки після зібрання всіх затрат та калькулювання. Разом із тим виникає потреба в щоденному обліку наявності й руху готової продукції та визначенні її вартісних характеристик.

Тому в поточному обліку готова продукція оцінюється за заведеними на підприємстві твердими обліковими цінами. Ними можуть бути середньорічна, планова собівартість, оптово-розрахункова, договірна ціна або фактична собівартість.

Якщо готова продукція оцінюється не за фактичною собівартістю, то відокремлено від фактичної собівартості обліковують відхилення. У кінці місяця ці відхилення у відповідній частці розподіляються між залишками нереалізованої продукції та реалізованими виробами.

Оцінювання продукції за твердими обліковими цінами дає можливість вести постійне спостереження за кількісними та вартісними параметрами процесів випуску та реалізації продукції. Тверді облікові ціни є основою побудови бухгалтерського обліку готової продукції на складах за оперативно-бухгалтерським методом.

На думку Пушкаря М. С., щоб позбутися розбіжностей в оцінюванні готової продукції, необхідно визначити відхилення між фактичною й умовною вартістю продукції після формування калькуляції та скласти виправні проводки: Дт 26 «Готова продукція»; Кт 23 «Виробництво» (якщо фактична собівартість готової продукції перевищує умовну вартість), або створювати такий запис, якщо фактична собівартість є меншою від умовної вартості [6].

Доцільно на виробничих підприємствах до рахунка 26 «Готова продукція» відкрити два субрахунки: 261 «Готова продукція за обліковими цінами», 262 «Відхилення фактичної виробничої собівартості готової продукції

від облікової ціни». Надходження на склад готової продукції відображати записами: Дт 261 «Готова продукція за обліковими цінами», Кт 23 «Виробництво».

Одночасно потрібно відобразити суму відхилень, що виникає між фактичною виробничою собівартістю готової продукції та її вартістю за обліковими цінами. Якщо фактична собівартість готової продукції є вищою, ніж її вартість за обліковими цінами, то додатково слід сформувати записи: Дт 261 «Готова продукція за обліковими цінами», Кт 262 «Відхилення фактичної виробничої собівартості готової продукції від облікової ціни» [5].

Таким чином, найбільшою проблемою залишається рівень використання облікової інформації для оцінювання якісних і кількісних параметрів готової продукції і витрат. Ця інформація нині є недостатньо застосовуваною для прийняття управлінських рішень і коригування виробничої діяльності. Тому доцільно вивчати інформаційні потреби управлінських підрозділів, формувати оперативні відомості у вигляді звітів і використовувати їх для оптимізації програми виробництва і збуту продукції.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Вороніна В. Л. Шляхи вдосконалення обліку готової продукції [Електронний ресурс] / В. Л. Вороніна. – Режим доступу : http://dspace.puet.edu.ua/. **2.** Заокіпна Н. С. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації [Електронний ресурс] / Н. С. Заокіпна // Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ. – Режим доступу : http://intkonf.org/zaokipna-ns-udoskonalennya-obliku-gotovoyi-produktsiyi-ta-yiyi-realizatsiyi/. **3.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 20.10.1999 № 246. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99. **4.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 31.12.1999 № 318. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00. **5.** Петришина Н. С. Проблеми обліку готової продукції та її реалізації [Електронний ресурс] / Н. С. Петришина, Р. В. Перун. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf. **6.** Цебрій М. М. Проблеми обліку готової продукції та її реалізації [Електронний ресурс] / М. М. Цебрій, В. С. Кравчук // Буковинський державний фінансово-економічний університет. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/19_AND_2013/Economics/7_141614.doc.htm.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 657.2

Дулімова К. О.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено правові норми організації бухгалтерського обліку на підприємствах України. Проаналізовано основні форми та функції облікових систем на вітчизняних підприємствах. Визначено характерні риси ефективно організованих бухгалтерських систем за сучасних умов господарювання.*

Ключові слова: *підприємство, організація, бухгалтерський облік, бухгалтерська служба.*

Аннотация. *Исследованы правовые нормы организации бухгалтерского учета на предприятиях Украины. Проанализированы основные формы и функции учетных систем на отечественных предприятиях. Определены характерные черты эффективно организованных бухгалтерских систем в современных условиях хозяйствования.*

Ключевые слова: *предприятие, организация, бухгалтерский учет, бухгалтерская служба.*

© Дулімова К. О., 2016

Annotation. *The legal standards of accounting in Ukraine. The basic form and function of accounting systems in domestic enterprises. Characteristic features effectively organized accounting system under the current economic conditions.*

Keywords: *company, organization, accounting, accounting service.*

Нині економічний стан підприємства та якість управління істотно залежать від ефективності організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Завдяки раціонально організованому бухгалтерському обліку підприємству набагато легше приймати ефективні управлінські рішення. Крім того, відбувається внутрішній контроль, здійснюється перерозподіл ресурсів у галузях економіки. Правильно організований бухгалтерський облік забезпечує підприємству умови для збереження майна.

У сучасній літературі питаннями організації бухгалтерського обліку займаються такі вітчизняні вчені: Шмігель О. Д., Сопко В. В., Литвин Ю. Я., Кузьмінський А. М., Завгородній В. П. та ін. Науковці визначили предмет і метод організації облікових систем на підприємстві та запропонували власні методики [1].

Бухгалтерський облік є невід'ємною частиною підприємництва. Організація бухгалтерського обліку в Україні нині перебуває на не досить високому рівні. Євроінтеграційний вектор економічного зростання України вимагає запровадження структурних зрушень у системі господарювання, пожвавлення економічної активності суб'єктів ринку та вдосконалення систем їх менеджменту. У зв'язку із цим на сучасному етапі розвитку національної економіки виникає необхідність удосконалення механізмів організації бухгалтерського обліку для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств за умов загострення конкуренції з боку іноземних виробників.

Дослідження проблематики організації бухгалтерського обліку дозволяють стверджувати, що в Україні, як і в інших пострадянських країнах, виникають такі проблеми, як визначення підприємців з окремими складовими організації бухгалтерського обліку. Також існують певні проблеми з організацією документообігу, спостерігається недостатність теоретичних знань раціональної організації обліку за умов інтенсифікації глобалізаційних процесів та відсутність єдиного раціонального механізму взаємодії облікових систем у структурі корпоративного управління. Актуальність дослідження є зумовленою тим, що невирішеність цих проблем істотно впливає на ефективність діяльності підприємств та, як наслідок, на економіку України в цілому.

Метою написання статті є визначення критеріїв і характерних ознак правильної та раціональної організації бухгалтерського обліку на підприємствах України.

Проблеми організації бухгалтерського обліку в нашій країні почали активно оговорюватися наприкінці 90-х років минулого сторіччя, що обумовлено становленням ринкових відносин у національній економіці. Побудова ринкової економіки, у свою чергу, внесла чимало суттєвих змін у методологію бухгалтерського обліку. Зокрема, урядом було встановлено лише загальний порядок його ведення, тим самим забезпечивши всім підприємствам рівні умови на ринку. Отже, організації та установи, що діють на території України, мали змогу самостійно встановлювати порядок та специфічні особливості організації бухгалтерського обліку. Наслідком цього стали проблеми низької якості організації бухгалтерського обліку на підприємствах та його низька ефективність з точки зору інформативності та аналітичності в системі менеджменту бізнесу та державного управління соціально-економічними процесами в країні. Адже вітчизняні бухгалтери звикли, що їх діяльність повністю є регламентованою законодавчо-нормативними документами, діяльність їм вбачалася переважно у дотриманні певних правил, а не в їх самостійному встановленні [2].

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника або уповноваженого органу. Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно вибирає форми його організації.

Згідно із національним законодавством у сфері реалізації державної економічної політики, в Україні можна застосовувати такі форми організації бухгалтерського обліку на підприємстві [3]:

– введення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером;

– користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи;

– ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою;

– самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо власником або керівником підприємства.

Слід зауважити, що остання форма організації бухгалтерського обліку не може застосовуватися на підприємствах, звітність яких має бути оприлюдненою, та в бюджетних установах.

Ціллю організації бухгалтерського обліку є раціоналізація використання виробничих ресурсів підприємства, а також отримання своєчасної та достовірної інформації про діяльність підприємства.

Якщо на підприємстві раціонально організований бухгалтерський облік, то це йому забезпечує:

– якісний повсякденний контроль за матеріальними, трудовими та грошовими ресурсами підприємства;

– ефективний режим економії та раціональне виконання господарських планів за допомогою облікових даних;

– залучення широких мас до результатів управління підприємством шляхом оприлюднення доступних даних для розуміння широким колом працівників показників виконання плану та динаміки економічного розвитку суб'єкта господарювання;

– своєчасне подання органам управління достовірних звітів;

– раціональне складання облікових документів за допомогою використання досконалих засобів обчислювальної техніки [4].

Для організації бухгалтерського обліку надзвичайно важливо передусім визначитися з метою діяльності бухгалтерської служби, адже без цього неможливо скласти жодний організаційний план діяльності. Мета організації як передумова будь-якої організаційної роботи визнається всіма, але не всі її досить чітко й ясно бачать як першу ланку роботи бухгалтера з організації обліку на підприємстві.

Відставання обліку спричиняє затримання подання звітних даних. Цього можна уникнути, якщо усунути недоліки організації бухгалтерського обліку. Систематичний аналіз інформаційних матеріалів системи бухгалтерського обліку на підприємстві обмежує можливості розкрадання матеріальних цінностей та ресурсів компанії.

Неможливо не помітити, що правильно організований бухгалтерський облік залежить і від того, які засоби обчислювальної техніки є застосовуваними. Застосування комп'ютерної техніки вносить значні зміни до організації бухгалтерського обліку. Нині обчислювальна техніка стрімко перетворюється на визначний фактор організації обліку, вона вже не є допоміжною складовою. Крім того, вдосконалене програмне забезпечення економить час працівників та робить їх роботу ефективнішою, більш змістовною та точною, що є безумовною перевагою у контрольно-аналітичній роботі.

Відтак можна виділити найбільш значущі фактори ефективної організації бухгалтерського обліку – внутрішні та зовнішні. До зовнішніх факторів організації бухгалтерського обліку належать:

– вимоги законодавчо-нормативних документів щодо регламентації процесу організації бухгалтерського обліку та порядку бухгалтерського відображення активів, капіталу, а також до складання фінансової звітності;

– етичні норми бухгалтерської професії;

– інформаційні потреби зовнішніх користувачів [5].

До внутрішніх факторів належать:

– мета бухгалтерського обліку на підприємстві;

– вимоги керівництва та фінансової служби до структури та змісту бухгалтерської інформації;

– економічна доцільність витрат на підготовку та подання бухгалтерської інформації користувачам [5].

Таким чином, жодне підприємство не може ефективно функціонувати без оптимально організованого бухгалтерського обліку. Неякісна бухгалтерська система на підприємствах України знижує результати їх діяльності та шкодить економіці країни в цілому. Правильно організований бухгалтерський облік дозволяє уникнути систематичних помилок бухгалтерії, що дуже негативно впливають на фінансовий стан підприємства. Стабільна та ефективна робота підприємства можлива лише за грамотної організації бухгалтерського обліку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Завгородній В. П. Бухгалтерський облік, контроль та аудит в системі управління підприємством : підручник / В. П. Завгородній. – Київ : Ваклер, 2010. – 546 с. **2.** Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець, О. В. Олійник, М. М. Шигун. – Житомир : ЖІТІ, 2009. – 576 с. **3.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **4.** Кузьмінський А. М. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / А. М. Кузьмінський, Ю. А. Кузьмінський. – Київ : КНЕУ, 1999. – 288 с. **5.** Власова І. О. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. / І. О. Власова, О. А. Наумчук. – Донецьк : ДонНТУ, 2005. – 411 с.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ ОБЛІКУ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ

УДК 657

Есман А. О.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто різні види обліку, їх характеристики, особливості та значення за сучасних умов. Проаналізовано значення всіх видів обліку для досягнення достовірності, економічності, актуальності, своєчасності, а також для полегшення процесу роботи.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, господарський облік, статистичний облік.*

Аннотация. *Рассмотрены различные виды учета, их характеристики, особенности и значение в современных условиях. Проанализировано значение всех видов учета для достижения достоверности, экономичности, актуальности, своевременности, а также для облегчения процесса работы.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, хозяйственный учет, статистический учет.*

Annotation. *Various types of accounting, their characteristics, features and value today. Analyzed the value of all types of accounting in order to achieve the reliability, efficiency, relevance, timeliness, as well as to facilitate the work process.*

Keywords: *accounting, economic accounting, statistical accounting.*

Обов'язковою умовою існування людського суспільство є виробництво матеріальних благ, які необхідні для задоволення потреб людини у вигляді житла, одягу тощо. Із цим процесом є пов'язаним і процес обміну, розподілу, а також споживання матеріальних благ. Усі ці процеси дуже тісно пов'язаними між собою, вони несуть витрати, які не є байдужими суспільству. Цим і зумовлено необхідність ведення господарського обліку.

Отримання даних про діяльність організації, результатом якої є випуск і реалізація продукції задля отримання прибутку, ґрунтується на отриманні інформації про діяльність організації.

Для раціональної діяльності будь-якої організації величезне значення має управління нею. Управління, у свою чергу, є неможливим без інформації про використання різних видів ресурсів організації, засобів праці, матеріальних і трудових ресурсів, послуг різних сторонніх організацій .

У свою чергу, усі ресурси організації необхідно фінансувати, тобто оплачувати, а отже, виникає необхідність ураховувати порядок розрахунків із покупцями, постачальниками, працівниками тощо.

Таким чином, господарський облік є системою спостереження, вимірювання та реєстрації господарських процесів задля контролю та управління ними за умов конкретного економічного ладу [1].

Інформаційні потреби більшості підприємств є однаковими – це кількісна та якісна інформація. Кількісна інформація є вираженою в конкретних числах, а якісна є поданою візуальними враженнями, розмовами, телевізійними програмами і газетними повідомленнями. У свою чергу, кількісну інформацію розділяють на облікову та необлікову. Першу отримують на підприємстві за допомогою обліку. Під урахуванням розуміють процеси спостереження, збору, ідентифікації, оцінювання, класифікації, обробки та передачі інформації про фактичний стан і зміни економічного суб'єкта.

Для всебічного відображення господарської діяльності організації використовують різні види обліку, які разом є системою господарського обліку. Господарський облік виконує роль однієї з функцій управління організацією. Для успішного ведення господарської діяльності необхідно здійснювати спостереження, вимірювання та реєстрацію всіх господарських операцій у організації.

Основною метою господарського обліку є формування якісної (повної, достовірної) та своєчасної інформації про фінансову й господарську діяльність організації, необхідну для підготовки, обґрунтування та прийняття управлінських рішень на різних рівнях, для визначення позиції організації на ринку, визначення становища підприємств-конкурентів тощо [2].

У процесі обліку можливе допущення відносних похибок у ході збирання та обробки інформації. Однак чим вищою є величина цих похибок, тим менш точним є облік, тим складніше здійснювати контроль за ефективністю господарської діяльності організації.

© Есман А. О., 2016

Особливостями оперативного обліку є:

1) швидкість забезпечення даними для повсякденного керівництва фінансово-господарською діяльністю організації;

2) переривчастість у часі, тобто необхідність у ньому виникає за потреби і може бути призупинена;

3) базування на застосуванні внутрішньої інформації для цілей управління організацією;

4) оперативні дані можуть повідомлятися телефоном, телеграфом, факсом, через локальні й глобальні мережі, в усній розмові;

5) дані оперативного обліку можуть бути наближеними, але наближеність їх має не спотворювати фактичного стану справ.

До оперативного обліку належать облік робочого часу, облік щоденного вироблення, виручки тощо [3].

Статистичний облік реєструє, групує й узагальнює масові, якісно однорідні явища та процеси, що відбуваються в природі, громадському житті, виробництві, розглянуті не ізольовано один від одного, а в сукупності. Статистичний облік є узагальнюючим і прогнозуючим процесом, що дає можливість передбачати наслідки тієї чи іншої дії. Він дозволяє визначати як кількісні, так і якісні показники (обсяг виробництва, його динаміку, фонд заробітної плати, продуктивність праці тощо). На підставі статистичного обліку можна отримати інформацію про стан розвитку економіки, сформовані на регіональних ринках ціни, про чисельність і склад населення тощо [4].

Статистичний облік використовує спеціальні засоби та прийоми обліку: вибірковий метод спостереження та реєстрації, обстеження, одноразовий облік та перепис, угруповання, відносні та середні числа, індекси тощо. Використовують також дані оперативного та бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік є основним видом господарського обліку і складається з фінансового, управлінського та податкового обліку.

Відповідно до Закону «Про бухгалтерський облік» бухгалтерський облік – це упорядкована система збирання, реєстрації та узагальнення інформації в грошовому вираженні про майно, зобов'язання організації та їх рух шляхом суцільного, безперервного і документального обліку всіх господарських операцій [5].

Фінансовий облік є системою підготовки та збирання облікової інформації, яка забезпечує реєстрацію й відображення господарських операцій. Цей вид обліку накопичує інформацію про різні об'єкти обліку.

Дані фінансового обліку використовуються як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами. Метою фінансового обліку є виявлення кінцевого фінансового результату діяльності організації та складання фінансової звітності. Правила ведення фінансового обліку, як і порядок складання фінансової звітності, є визначеними законодавством і засновані на загальноприйнятих принципах.

Управлінський облік є призначеним для збирання внутрішньої облікової інформації, що використовується всередині організації для прийняття управлінських рішень. Його метою є забезпечення необхідною інформацією менеджерів, відповідальних за досягнення конкретних виробничих результатів. Управлінський облік узагальнює планову нормативну, прогнозну й аналітичну інформацію, він повніше відображає облікові процедури спостереження, вимірювання та реєстрації.

Податковий облік – це система узагальнення інформації для визначення податкової бази за податком на основі даних первинних документів, згрупованих відповідно до порядку, передбаченого податковим законодавством. Податковий облік є призначеним для збирання облікової інформації, яка забезпечує бухгалтерське оформлення обліку податків задля об'єктивного оподаткування та складання податкової звітності. Водночас податковий облік – це проведення самостійних розрахунків або розрахункових коригувань даних фінансового обліку задля правильного визначення податкової бази.

Таким чином, значення обліку полягає в його достовірності, цілісності, своєчасності, простоті, економічності, дотриманні суворо встановлених процедур, публічності. Цілісність обліку дозволяє приймати більш обґрунтовані управлінські рішення. Своєчасність обліку передбачає подання необхідної інформації користувачам у встановлений термін. Верифікованість обліку передбачає можливість підтвердження поданої інформації будь-коли. Порівнянність передбачає наявність однакових показників протягом різних відрізків часу задля виявлення відмінностей і тенденцій.

,

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Литвиненко А. О.

Література: 1. Верига Ю. А. Бухгалтерський облік: нормативно-правові документи / Ю. А. Верига, Г. І. Зима. – Київ : Центр навч. літ., 2009. – 656 с. **2.** Камінська Т. Г. Управлінський облік, аналіз і контроль в системі менеджменту на підприємстві [Електронний ресурс] / Т. Г. Камінська. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua /portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009 _3/2_Kamins.pdf. **3.** Кірейцев Г. Г. Регулювання розвитку бухгалтерського обліку

в сільському господарстві України / Г. Г. Кірейцев // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – 2012. – Вип. 17. – С. 22–29. **4.** Микитюк Н. Я. Обліково-аналітична інформація в системі управління / Н. Я. Микитюк, М. В. Дерій // Інноваційна економіка. – 2011. – Вип. 3. – № 13. – С. 92–95. **5.** Шило В. П. Роль контролінгу в системі управління підприємством / В. П. Шило, С. Б. Ільїна, І. Ю. Меньша // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 1. – С. 45–50.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ МЕТОДІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ

УДК 657-048.42

Єпіхіна О. О.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено функціонування підприємств різних галузей економіки, що проводять диверсифікацію власної господарсько-фінансової діяльності за умов глобалізації світової економіки. Визначено проблеми, що є пов'язаними передусім із розробкою методики отримання, обробки та подання інформації. Запропоновано шляхи їх розв'язання.*

Ключові слова: *організація обліку, сучасні методи, вдосконалення організації та ведення обліку, актуальні проблеми та їх вирішення, виробничий процес.*

Аннотация. *Исследовано функционирование предприятий различных отраслей экономики, проводящих диверсификацию собственной хозяйственно-финансовой деятельности в условиях глобализации мировой экономики. Определены проблемы, связанные прежде всего с разработкой методики получения, обработки и предоставления информации. Предложены пути их решения.*

Ключевые слова: *организация учета, современные методы, совершенствование организации и ведения учета, актуальные проблемы и их решение, производственный процесс.*

Annotation. *Investigated the functioning of enterprises in various industries, conducting diversification own economic and financial activity, the process of globalization of the world economy. The problems those are associated primarily with the development of methods of receiving, processing and submission of information suggested solutions.*

Keywords: *accounting, modern methods, improving the organization and record-keeping, current problems, solutions, production process.*

Проблема диверсифікації господарсько-фінансової діяльності підприємства за умов глобалізації світової економіки тривалий час не втрачає актуальності, оскільки для ефективного її виконання важливою є своєчасна орієнтація підприємства на види товарів, робіт, послуг, що мають попит і є конкурентоспроможними або наближаються до рівня конкурентоспроможності. Як правило, ці проблеми є пов'язаними передусім із виявленням закономірностей з обліку для отримання такої інформації у процесі диверсифікації. Перспективи та проблеми, що є пов'язаними зі своєчасністю обліку для отримання інформації про стан диверсифікації господарсько-фінансової діяльності підприємств, є актуальними і вимагають серйозних досліджень, чим і займаються Бреславцева А. О., Адушев М. О., Насакіна Л. А.

Глобалізація економіки зумовлює активну взаємодію підприємств різних країн. Об'єднання у веденні дослідницьких проектів та маркетингових програм, створення спільних підприємств підвищують конкурентоспроможність компаній, дозволяють їм запроваджувати нові технології, виходити на іноземні ринки збуту, розподіляти ризики та адаптуватися до вимог антимонопольного законодавства [1]. На початку 2000 р. з'явилися нові форми партнерських відносин, що значною мірою відповідають інтересам учасників диверсифікованих за змістом відносин.

© Єпіхіна О. О., 2016

Саме такі тенденції спонукають економістів до наукових досліджень таких питань:

– фактори та умови формування партнерських відносин, що є пов'язаними з глобалізацією економіки та технологічним прогресом;

– диверсифікація у межах теорії: товар, підприємство, ринок, конкуренція;

– отримання облікової інформації для розробки та прийняття управлінських рішень задля досягнення релевантності диверсифікованої господарсько-фінансової діяльності та підвищення ефективності щодо її результатів.

Ці дослідження потребують використання як інструментарію макроекономіки, так і розвитку її традиційних настанов. Особливу увагу при цьому звертають на питання обліку, інтерпретації та подальшого аналізу інформації, що є використовуваною для підготовки ефективних управлінських рішень.

Під диверсифікацією розуміють розширення асортименту продукції, що випускається, та переорієнтацію ринків збуту, освоєння нових видів виробництв задля підвищення ефективності виробництва, отримання економічної вигоди, запобігання банкрутству. Диверсифікація процесу виробництва є спрямованою на підвищення його ефективності. Рівень економічної та соціальної ефективності діяльності виробництва залежить від багатьох факторів. Тому для практичного розв'язання завдань управління ефективністю диверсифікованого виробництва важливого значення набуває класифікація факторів її зростання за певними ознаками. Класифікацію факторів зростання ефективності диверсифікованих виробничо-економічних та інших систем діяльності доцільно здійснювати за трьома ознаками [2]:

– види витрат і ресурсів (джерела підвищення);

– напрями розвитку та вдосконалення виробництва (діяльності);

– місце реалізації плану диверсифікації в системі управління виробництвом (діяльністю).

Напрями реалізації внутрішніх і зовнішніх факторів підвищення ефективності діяльності підприємств та організацій є неоднаковими за ступенем впливу та використання, постановкою обліку та контролю. Тому для практики управління та запровадження проектів диверсифікації підприємницької або інших видів діяльності важливим є детальне знання менеджерами відповідних рівнів масштабів дії, методики обліку, аналізу, форм контролю та використання найістотніших внутрішніх і зовнішніх факторів ефективності на різних етапах діяльності трудових колективів. Тому чи іншому суб'єкту господарювання через розробку та послідовну реалізацію власної програми диверсифікації задля підвищення ефективності діяльності слід мати чітку систему обліку такої діяльності. У зв'язку із цим виникає необхідність конкретизації обліку за напрямами дії щодо використання головних внутрішніх і зовнішніх факторів відповідно до рівня диверсифікації діяльності суб'єктів господарювання [3].

Як відомо, основними елементами обліку виробничого процесу є облік:

– процесу праці як свідомої діяльності людини;

– предмета праці;

– засобів праці.

У свою чергу, проектування та організація виробничого процесу вимагають дотримання принципів, що є тісно пов'язаними між собою, взаємодоповнюючими та різною мірою реалізовуваними на практиці:

– спеціалізація – обмеження різноманітності елементів виробничого процесу, передусім зменшення номенклатури продукції, яку виготовляють на кожній ділянці підприємства, а також різновидів виробничих операцій, що виконуються на робочих місцях;

– пропорційність – узгодження пропускної спроможності всіх частин виробничого процесу, усієї взаємопов'язаної системи підрозділів і машин;

– паралельність – одночасне виконання окремих операцій та процесів;

– принцип безперервності – перерви між суміжними технологічними операціями мають бути мінімальними або зовсім ліквідованими;

– ритмічність – робота всіх підрозділів підприємства і випуск продукції мають здійснюватись із певним ритмом і з планомірним повторенням;

– автоматичність – економічно обгрунтоване звільнення людини від безпосередньої участі у виконанні операцій виробничого процесу;

– гнучкість – виробничий процес має оперативно адаптуватися до зміни організаційно-технічних умов, пов'язаних із переходом на виготовлення іншої продукції або з її модифікацією;

– гомеостатичність – спроможність виробничої системи стабільно виконувати свої функції в межах допустимих відхилень і протистояти дисфункціональним впливам.

Проектуючи виробничий процес і його організацію, ураховують ці принципи та вибирають оптимальні організаційно-технічні рішення за критерієм економічної ефективності [4]. Відповідно до цього потребує і аналогічних підходів організація обліку цього процесу.

Таким чином, урахування принципів організації диверсифікованого виробничого процесу як взаємопов'язаної системи потребує адекватних підходів до організації обліку, інтерпретації та надання інформації задля її використання для прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності бізнесу. За сучасних умов господарювання особливої ваги набуває організація обліку оборотних активів і відображення їх у фінансовій звітності, оскільки вони відіграють важливу роль у діяльності підприємства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Литвиненко А. О.

Література: 1. Верига Ю. А. Бухгалтерський облік: нормативно-правові документи / Ю. А. Верига, Г. І. Зима. – Київ : Центр навч. літ., 2009. – 656 с. **2.** Кірейцев Г. Г. Регулювання розвитку бухгалтерського обліку в сільському господарстві України / Г. Г. Кірейцев // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – 2012. – Вип. 17. – С. 22–29. **3.** Микитюк Н. Я. Обліково-аналітична інформація в системі управління / Н. Я. Микитюк, М. В. Дерій // Інноваційна економіка. – 2011. – Вип. 3. – № 13. – С. 92–95. **4.** Шило В. П. Роль контролінгу в системі управління підприємством / В. П. Шило, С. Б. Ільїна, І. Ю. Меньша // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 1. – С. 45–50. **5.** Камінська Т. Г. Управлінський облік, аналіз і контроль в системі менеджменту на підприємстві [Електронний ресурс] / Т. Г. Камінська. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009 _3/2_Kamins.pdf.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИРОДНОГО РУХУ НАСЕЛЕННЯ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

УДК 911.3

Єфремова О. О.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто основні тенденції та проблеми природного руху населення в Харківській області. Особливу увагу приділено проблемам високого рівня смертності та низького рівня народжуваності в регіоні.*

Ключові слова: *природний рух населення, смертність, народжуваність, шлюбність, розлучуваність.*

Аннотация. *Рассмотрены основные тенденции и проблемы естественного движения населения в Харьковской области. Особое внимание уделено проблемам высокого уровня смертности и низкого уровня рождаемости в регионе.*

Ключевые слова: *естественное движение населения, смертность, рождаемость, брачность, разводимость.*

Annotation. *The main trends and issues vital in Kharkiv region. Special attention is paid to the problems of high mortality rates and low birth rates in the region.*

Keywords: *natural motion of population, death rate, birth-rate, marriages, divorces.*

Природний рух населення є основною характеристикою динаміки розвитку населення в цілому. Проблеми високого рівня смертності та низького рівня народжуваності тривалий час є актуальними для всієї території України. Ця проблема існує і в Харківській області. Не меншою проблемою регіону є високий рівень розлучуваності. Ці питання не є незвичними для сучасної демографічної ситуації в Україні, а отже, існує необхідність їх детального розгляду й невідкладного вирішення.

© Єфремова О. О., 2016

Природний рух населення розлядали такі вчені: Агафонов Н., Джаман В., Доценко А., Лібанова Е., Макарова А. та ін.

Метою написання статті є дослідження основних проблем та тенденцій природного руху населення в Україні та розробка перспективних напрямів їх вирішення. Завданням дослідження є аналіз статистичних даних щодо смертності та народжуваності, шлюбності та розлучуваності в Харківській області, а також виявлення основних тенденцій народжуваності, смертності, шлюбності та розлучуваності й визначення перспективних напрямів вирішення цих проблем. Об'єктом дослідження є природний рух населення. Предметом дослідження є фактори та чинники, що безпосередньо впливають на показники природного руху населення.

Природний рух населення – це безперервна зміна чисельності та структури населення під впливом народжуваності, смертності, шлюбності та розлучуваності. Природний рух населення має велике значення для загальної чисельності населення країни чи її окремої частини, оскільки найбільший вплив на чисельність населення мають саме показники смертності та народжуваності. Для оцінювання природного руху застосовують абсолютні, відносні та спеціальні показники. До абсолютних належать приріст (спад) чисельності населення за рахунок смертності та народжуваності в абсолютному вираженні. До відносних показників належать коефіцієнти смертності та народжуваності, а до спеціальних – коефіцієнти шлюбності та розлучуваності.

Проаналізуємо передусім стан природного руху населення в Харківській області за період з 2002 р. до першої половини 2015 р. За цей період чисельність смертей зменшилась з 46454 осіб (1,6 % / 16,0 ‰) у 2002 р. до 41891 осіб (1,53 % /15,3 ‰) у 2014 р. Що стосується 2015 р., то відомі дані тільки за січень–серпень, але вже тепер можна говорити, що показник смертності є вищим, ніж за аналогічний період 2014 р. Тому можна прогнозувати збільшення смертності у 2015 р. порівняно з 2014. Найбільша чисельність смертей у регіоні спостерігалась у 2005 р. – 46941 осіб (1,65 % / 16,5 ‰), а найменша – у 2013 р. – 39465 осіб (1,44 % /14,4 ‰) [6].

Що стосується народжуваності, то чисельність народжених зросла з 20679 осіб (0,71 % /7,1 ‰) у 2002 р. до 27690 осіб (1,01 % /10,1 ‰) у 2014 р. За січень–серпень 2015 р. чисельність народжених є меншою, ніж за аналогічний період 2014 р., з чого можна зробити висновок, що матиме місце негативна тенденція народжуваності в регіоні. Найбільша чисельність народжених спостерігалася в 2014 р., а найменша – у 2002 р. [6].

У цілому у Харківській області протягом усіх зазначених років коефіцієнт природного приросту населення є від'ємним. Мінімальне скорочення було зафіксовано у 2013 р. і становило –0,52 % / –5,2 ‰, а максимальне – у 2002 р. (–0,89 % / –8,9‰). У 2015 р. за період січня–серпня він становить –0,49 % / –4,9‰. Таким чином, можна спрогнозувати коефіцієнт природного приросту на кінець року на рівні –0,61 % / – 6,1 ‰, що на – 0,09 % / – 0,9 ‰ вище, ніж у 2014 р.

Доцільно також проаналізувати рівень шлюбності та розлучуваності. Найбільший коефіцієнт шлюбності спостерігався у 2003 р. (0,79 % / 7,9 ‰), а найменший – у 2004 (0,57 % / 5,7 ‰). У 2014 р. цей показник становив 0,73 % / 7,3 ‰. Найбільший коефіцієнт розлучуваності спостерігався у 2002 р. (0,43 % / 4,3 ‰), а найменший – у 2014 р. (0,11 % / 1,1 ‰). Відтак спостерігаємо скорочення розлучуваності та зростання шлюбності населення у 2014 р., що є позитивною тенденцією [3].

Розглянемо демографічну ситуацію щодо смертності та народжуваності по містах і районах Харківської області. Найбільшою є чисельність народжених та померлих у Дергачівському районі (673 особи та 1258 осіб відповідно), а найменшою – у Печенізькому районі (68 осіб та 147 осіб відповідно). Така чисельність є пов'язаною передусім із загальною чисельністю населення в регіоні (вона є майже пропорційною). Але можна сказати, що ці регіони мають найбільшу та найменшу питому вагу відповідно в загальній чисельності померлих та народжених у Харківській області.

Розглянемо зарубіжний досвід вирішення проблеми депопуляції населення. Серед країн Європи одним із найкращих прикладів правильного запобігання зменшенню чисельності населення є Франція. У своїй сімейній політиці французький уряд заохочує великі родини, оскільки оновлення населення та його зростання залежать від сімейних пар, які вирішують мати більше дітей. Державні виплати за третю дитину значно перевищують виплати за другу дитину, при цьому виплати за першу дитину відсутні зовсім. Ще з 1913 р. у Франції було запроваджено відпустки з вагітності. Дитячі садки та ясла завжди були доступнішими, ніж в інших країнах Західної Європи, а родинам надавалися великі пільги та відпустки з догляду за дитиною. Нині наявність якісної безкоштовної системи догляду за дітьми дозволяє більш ніж 80 % француженок у віці від 25 до 39 років (найбільш імовірний вік дітонародження) працювати повний робочий день. Таким чином, досить високі показники народжуваності у Франції після 1975 р. слід віднести на рахунок французької сімейної політики. Але сказати, що збереження чисельності населення Франції та певне його зростання забезпечуються тільки народжуваністю, було б неправильно. Звичайно, тут мають місце і міграційні процеси, які не завжди позитивно впливають на соціальну та національну рівновагу (прикладом можуть бути безладдя у Франції у 2005 р.). Міграційні процеси почалися у Франції у 1950-х рр. Тоді не вистачало робочих на автомобільних заводах, тому уряд санкціонував в'їзд до країни робітників з Алжиру, Марокко, Тунісу і Лівану, але без сімей. У 1970-і рр. їм було дозволено привезти свої родини, після чого до Франції приїхали не тільки дружини та діти робітників, але й далекі родичі, через що кількість ім-

мігрантів, переважно вихідців із ісламських країн, зросла з 2 млн у 1978 р. до 5 млн у 2000 р. (500 тис. з них мають французьке громадянство) [7].

Таким чином, основними шляхами вирішення проблеми депопуляції населення в Харківській області є:

– формування особистісної та соціальної мотивації до збереження та зміцнення свого здоров'я в різних групах населення [1];

– формування та запровадження системи виховання та навчання у різних групах населення;

– фізичне виховання у різних групах населення;

– забезпечення моніторингу індивідуального здоров'я, а також індивідуальних рекомендацій щодо його збереження та зміцнення [5];

– створення кадрового потенціалу та матеріально-технічної бази для збереження та зміцнення здоров'я населення [2];

– участь підприємців і керівників виробництва в оздоровленні своїх працівників;

– соціально-економічне стимулювання народжуваності;

– відпрацювання системи збирання та обробки інформації про реалізацію програми та її ефективність [1].

Таким чином, тенденції депопуляції в Харківській області останнім часом скоротилися, але ця проблема зберігає свою актуальність. Чисельність населення продовжує скорочуватися через переважання смертності над народжуваністю. Причинами депопуляції є старіння населення, висока передчасна смертність. Ці фактори утворюють негативну демографічну тенденцію, що може призвести до нестачі трудових ресурсів, підвищення податкового навантаження на людей працездатного віку, недостатнє обслуговування. Зростання депопуляції може загрожувати соціально-економічному розвитку Харківської області через нестачу трудових ресурсів, посилення економічного тиску на працездатне населення і неможливість забезпечення молодих кадрів гідним соціальним захистом.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Іванісов О. В.

Література: 1. Стешенко В. Демографічна криза в Україні. Проблеми дослідження, витоки, складові, напрями протидії / За ред. В. Стешенка. – Київ, 2001. – 560 с. **2.** Трець В. Тенденції депопуляції в Україні, її регіональні особливості і соціально-економічні наслідки / В. Трець // Україна: аспекти праці. – 2009. – № 3. – С. 27–31. **3.** Статистика населення України [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу : http://database.ukrcensus.gov.ua/. **4.** Статистичний щорічник «Харківська область у 2014 р.» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kh.ukrstat.gov.ua/. **5.** Причины депопуляции стран Европы [Електронний ресурс] // Moy Univer. – Режим доступу : http://moyuniver.net/prichiny-depopulyacii-stran-evropy.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА ХОЛОДНОГО ЧАЯ КОМПАНИЕЙ «LIPTON»

УДК 330.44:663.95

Жихарева Т. С.

Студент 2 курса
факультета межнародных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены особенности деятельности предприятия «Lipton», специализирующегося на производстве бутилированного холодного чая. С использованием функции программы Microsoft Excel 2007 разработана и решена оптимизационная модель максимизации прибыли.*

© Жихарева Т. С., 2016

Ключевые слова: *промышленность, продукция, предприятие, оптимизационная модель, максимизация прибыли.*

Анотація. *Розглянуто особливості діяльності підприємства «Lipton», що спеціалізується на виробництві бутильованого холодного чаю. Із використанням функції програми Microsoft Excel 2007 розроблено та вирішено оптимізаційну модель максимізації прибутку.*

Ключові слова: *промисловість, продукція, підприємство, оптимізаційна модель, максимізація прибутку.*

Annotation. *The features of «Lipton» of the enterprise, specializing in the production of bottled iced tea. Using Microsoft Excel 2007 Setup program is developed and solved optimization model of profit maximization.*

Keywords: *industry, products, company, optimization model, maximize profits.*

Холодный чай – это одна из разновидностей чая. Такой чай, как правило, подают в стакане со льдом. Чай со льдом также является одним из самых популярных напитков в упаковке [1]. В связи с такой популярностью в последнее время появились холодные чаи различных вкусов и множество торговых марок, выпускающих такой чай. Исключением не стал и бренд «Lipton», выпускающий холодный чай «Lipton Ice Tea». Продукция «Lipton» поставляет свою продукцию более чем в 50 стран. В Украине «Lipton Ice Tea» представлен чаями со вкусом лимона, персика, лесных ягод, зеленый с цитрусом, клубникой и алоэ [2].

Для того, чтобы предприятие нормально функционировало, необходимо рассчитать возможные объемы выпуска, учитывая при этом себестоимость производства и технологические условия. Как правило, в таких случаях рассматривают максимизацию прибыли на основе производственных функций. Необходимо, чтобы каждый процесс был описан функцией, которая задает допустимые варианты решения. Эту функцию принято называть целевой функцией, критерием оценки или показателем эффективности.

Сформулируем задачу оптимизации производственной программы. На рассматриваемом предприятии из известного сырья организовано производство следующих видов продукции: «Со вкусом лимона», «Со вкусом персика», «Со вкусом лесных ягод», «Зеленый чай с цитрусовым вкусом», «Зеленый чай со вкусом клубники и алоэ». Для реализации производственной программы требуются исходные данные, или состав этих видов продукции. Нам нужно знать запасы ресурсов, необходимых для производства продукции в сутки, цену и прибыль от реализации каждой единицы продукции. Все эти данные представлены в табл. 1 [2].

Таблица 1

Исходные данные для решения задачи

План выпуска продукции компании «Lipton Ice Tea»						
Составляющие	**Нормы расходов на производство одного изделия, г**					**Запасы, г**
	Со вкусом лимона	**Со вкусом персика**	**Со вкусом лесных ягод**	**Зеленый чай с цитрусовым вкусом**	**Зеленый чай со вкусом клубники и алоэ**	
Экстракт индийского чая	25	25	25	0	0	1300
Экстракт цейлонского черного чая	45	35	50	0	0	900
Экстракт зеленого чая	0	0	0	70	90	1100
Вода	700	700	680	700	670	60000
Сахар	35	40	40	35	30	2400
Персиковый сок	0	90	0	0	0	950
Лимонный сок	60	0	0	60	0	3600
Клубничный сок	0	0	40	0	45	2500
Сок лесных ягод	0	0	30	0	0	1400
Сок алоэ	0	0	0	0	55	1000
Регуляторы кислотности (лимонная и яблочная кислоты, цитрат натрия)	25	26	20	30	25	800
Прибыль на 500 мл продукции, грн	7	7,5	8	6,5	5,5	

Пусть x_1 – объем напитка «Со вкусом лимона», x_2 – объем напитка «Со вкусом персика», x_3 – объем напитка «Со вкусом лесных ягод», x_4– объем напитка «Зеленый чай с цитрусовым вкусом», x_5 – объем напитка «Зеленый

чай со вкусом клубники и алоэ». Тогда целевая функция имеет вид: $F_{\max} = 7x_1 + 7{,}5x_2 + 8x_3 + 6{,}5x_4 + 5{,}5x_5$. Далее нужно определить ограничения оптимизационной задачи. Норма расходов не должна превышать их запасы. Получим такую систему неравенств:

$$\begin{cases} 25x_1 + 25x_2 + 25x_3 \le 1300, \\ 45x_1 + 35x_2 + 50x_3 \le 900, \\ 70x_4 + 90x_5 \le 1100, \\ 700x_1 + 700x_2 + 680x_3 + 700x_4 + 670x_5 \le 60000, \\ 35x_1 + 40x_2 + 40x_3 + 35x_4 + 30x_5 \le 2400, \\ 90x_2 \le 950, \\ 60x_1 + 60x_4 \le 3600, \\ 40x_3 + 45x_5 \le 2500, \\ 30x_3 \le 1400, \\ 55x_5 \le 1000, \\ 25x_1 + 26x_2 + 20x_3 + 30x_4 + 25x_5 \le 800, \\ x_j \ge 0. \end{cases}$$

Для решения задачи целесообразно использовать стандартный симплексный метод. Для этого используют Microsoft Excel. Построим опорную таблицу с учетом условий задачи. Для поиска оптимального решения задач линейного программирования с заданными ограничениями в Microsoft Excel используют настройку «Поиск решения».

После решения задачи получаем $x_1 = 0$; $x_2 = 116$; $x_3 = 144$; $x_4 = 177$; $x_5 = 0$), $Z(x_{опт}) = 3172{,}5$ грн.

Чтобы проверить правильность полученного решения, следует решить двойственную задачу, т. е. решая одну оптимизационную задачу, получаем решение еще одной оптимизационной задачи, двойственной к исходной.

$$G(y_{опт}) = 130y_1 + 900y_2 + 110y_3 + 60000y_4 + 2400y_5 + 950y_6 + 3600y_7 + 2500y_8 + 1400y_9 + 1000y_{10} + 800y_{11}.$$

$$\begin{cases} 25y_1 + 45y_2 + 700y_4 + 35y_5 + 60y_7 + 25y_{11} \ge 7, \\ 25y_1 + 35y_2 + 700y_4 + 40y_5 + 90y_6 + 26y_{11} \ge 7{,}5, \\ 25y_1 + 50y_2 + 680x_4 + 40y_5 + 40y_8 + 30y_9 + 20y_{11} \le 8, \\ 70y_3 + 700y_4 + 35y_5 + 60y_7 + 30y_{11} \le 6{,}5, \\ 90y_3 + 670y_4 + 30y_5 + 45y_8 + 55y_{10} + 25y_{11} \le 5{,}5, \end{cases}$$

Рассмотрим пример решения задачи линейного программирования с помощью функции «Поиск решения» в Microsoft Excel. В результате получаем данные, подтверждающие решение, полученное с помощью стандартного симплексного метода. Целевая функция имеет вид:

$$G(y_{опт}) = 3172{,}5 \text{ грн.}$$

Исходные данные рассматривались в объеме 500 мл, следовательно, их нужно перевести в литры, поделив на 2. Таким образом, максимизация прибыли от реализации холодного чая на предприятии «Lipton Ice Tea» будет в том случае, если предприятие будет производить в сутки 58 л чая «Со вкусом персика», 72 л «Со вкусом лесных ягод», 88,5 л «Зеленого чая с цитрусовым вкусом». Такие виды напитка, как чай «Со вкусом лимона» и «Зеленый чай со вкусом клубники и алоэ» выпускать нерационально, поскольку их производство не удовлетворяет условию максимизации прибыли. При таком объема выпуска продукции максимальная прибыль за сутки составит 3172,5 грн.

Таким образом, придерживаясь определенных оптимальных объемов производства, предприятие сможет получить максимальную прибыль и в то же время удовлетворить в полной мере потребности потребителей. Это даст возможность компании «Lipton» успешно функционировать и быть конкурентоспособными на рынке холодных напитков.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Lipton Ice Tea Ukraine [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.liptonicetea.com/uk-UA.
2. Малярец Л. М. Економіко-математичне моделювання. Лабораторний практикум : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, І. Л. Лебедєва, Л. О. Норік [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 128 с.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

УДК 657.2 (477+4)

Захарова А. С.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Здійснено порівняльний аналіз організації та ведення бухгалтерського обліку в Україні та в країнах Європейського Союзу шляхом дослідження законодавчої бази та історичних аспектів розвитку локальних облікових систем. Досліджено історично сформовані світові системи бухгалтерського обліку, визначено їх спільні та відмінні риси.*

Ключові слова: *організація, бухгалтерський облік, національні положення, міжнародні стандарти.*

Аннотация. *Осуществлен сравнительный анализ организации и ведения бухгалтерского учета в Украине и в странах Европейского Союза путем исследования законодательной базы и исторических аспектов развития локальных учетных систем. Исследованы исторически сложившиеся мировые системы бухгалтерского учета, определены их общие и отличительные черты.*

Ключевые слова: *организация, бухгалтерский учет, национальные положения, международные стандарты.*

Annotation. *The comparative analysis of the organization and accounting in Ukraine and in the European Union countries by examining the legal framework and historical aspects of local accounting systems. Researched historical global accounting system, defined by their common features.*

Keywords: *organization, accounting, national regulations, international standards.*

За умов євроінтеграції актуальною є проблема порівняння особливостей організації регулювання фінансів наших країн. Адже перш ніж запроваджувати зарубіжний досвід, необхідно детально визначити методологічні засади ведення бухгалтерського обліку в Україні та країнах Європейського Союзу задля їх перспективного успішного наближення та гармонізації.

Підприємство є основою ринкової системи, що створює ВВП країни, який є одним із критеріїв розвитку та ефективності господарської діяльності країни. Підприємство зобов'язане контролювати матеріальні та нематеріальні потоки за допомогою надання владі повної звітності своєї діяльності. Такий контроль є забезпечуваним завдяки бухгалтерському обліку на підприємстві. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку згідно зі ст. 3 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1].

Перш ніж намагатися змусити українських підприємців запроваджувати нові методи господарювання, необхідно дослідити деякі фактори, що визначають їх функціонування. Це передусім національні особливості, рівень кваліфікації фахівців, політичні та економічні зв'язки, система оподаткування тощо.

Ураховуючи історичний фактор та національні особливості, навряд чи можна намагатися встановити єдину систему бухгалтерського обліку у країнах співтовариства передусім через те, що це міжнародне товариство, де мають поважати національні особливості. Але можна сказати, що в країнах із подібними соціально-економічними умовами системи бухгалтерського обліку мають багато спільного. Насправді існують різні методи класифікації облікових систем. Розглянемо їх детальніше.

Основні принципи британо-американської моделі було розроблено у Великій Британії, США та Голландії, тому її ще заведено називати британо-американсько-голландською. Основними характеристиками цієї моделі є відсутність жорсткої регламентації обліку, орієнтованість на інформаційні потреби кредиторів та інвесторів (йдеться про те, що важливим є рівень інформованості потенційного інвестора про стан підприємства, що дає змогу «відсіювати слабкі місця»). Країни, для яких властивою є така модель, як правило, мають добре розвинені ринки цінних паперів, велику кількість компанії.

Континентальна модель є характерною для країн Європи. За цією моделлю бізнес має тісний зв'язок із банками, державою та в основному задовольняє фінансові потреби компаній. Бухгалтерський облік за цією системою є регламентованим законодавчо і певною мірою є консервативним. Ця система більш орієнтована на владу, ніж на потреби кредиторів, як попередня. Деякі джерела стверджують, що ця система є найбільш формалізованою через те, що вона діє на єдиному, затвердженому державою плані рахунків.

© Захарова А. С., 2016

Головною відмінністю американської моделі є постійне коригування облікових даних з огляду на темпи інфляції. Облік орієнтований на потреби державних планових органів, а інформація, що є необхідною для контролю за виконанням закону про податки, відображається в звітності. Таку модель використовують у країнах Латинської Америки, тому правильніше називати її латиноамериканською, або південноамериканською.

На ісламську модель надзвичайно сильно впливає релігія. Її особливістю є заборона на отримання дивідендів заради самих дивідендів, також під забороною виплата процентів за кредитом. Ринкові ціни мають перевагу для оцінювання активів та зобов'язань компаній.

Необхідність у інтернаціональній моделі виникає з потреби в міжнародному узгодженні обліку заради транснаціональних корпорацій та учасників міжнародних валютних ринків. Слід зауважити, що Україна належить до числа країн, що використовують таку модель бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік передусім є спрямованим на надання інформації про фінансову діяльність компанії – на відображення її прибутку. Це не дозволяє адекватно оцінити та порівняти результати компаній різних країн, що істотно ускладнює господарську діяльність міжнародних компаній. Така багатомірність методів, засобів, систем розрахунку прибутку на міжнародній арені зумовлює необхідність гармонізації, уніфікації та стандартизації бухгалтерського обліку [2].

Для вирішення цієї проблеми було запропоновано розробити Міжнародні стандарти фінансової звітності (International Financial Reporting Standards, IFRS) – набір документів, стандартів та інтерпретацій, що регламентують правила складання фінансової звітності, необхідної зовнішнім користувачам для прийняття економічних рішень стосовно підприємства.

Не останню роль у регулюванні бухгалтерського обліку та звітності нині відіграють міжнародні професійні організації. Найбільш авторитетними серед них є Міжнародна федерація бухгалтерів (International Federation of Accountants, IFAC), що об'єднує професійні організації приблизно ста країн, та Комітет міжнародних стандартів фінансової звітності (International Financial Reporting Standards Foundation, IFRSF) – незалежний орган, метою якого є уніфікація принципів бухгалтерського обліку, що використовують компанії всього світу для складання фінансової звітності.

У регулюванні бухгалтерського обліку бере участь ООН (United Nations, UN). Група експертів з міжнародних стандартів фінансової звітності, що діє в рамках цієї організації, запропонувала низку докладів з найбільш актуальних питань бухгалтерського обліку.

В Україні бухгалтерський облік є регульованим Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] та Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку (П(с)БО) – нормативно-правовим актом, затвердженим Міністерством фінансів України, що визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, що не суперечать міжнародним стандартам (МСФЗ).

Між тим, деякі джерела стверджують, що головною різницею між системами бухгалтерського обліку в країнах Європейського Союзу та Україні є те, що дані бухгалтерського обліку в Україні є основою для податкової звітності та звітності підприємств. Фактично бухгалтерський облік в Україні залежить від точки зору податкових органів, а основною його функцією є фіскальна. Таке використання Положення (стандартів) бухгалтерського обліку не дозволяє отримати достовірну оцінку діяльності підприємства в цілому [3]. Нормативні документи, що діють в Україні, було розроблено з урахуванням вимог міжнародних стандартів. Але слід говорити про те, що бухгалтерський облік в Україні є підпорядкованим багатьом іншим галузям державної політики, що певною мірою заважає отримати достовірні економічні дані.

Таким чином, Україна має величезний потенціал для розвитку, але нині нашій державі потрібна нематеріальна допомога в організації фінансової системи, це має бути набагато ефективнішим, ніж просто давати гроші та рекомендації щодо їх застосування. Проблема інтеграції України до Європейського Союзу існує вже досить давно. Було проведено багато реформ, але останні кроки не зроблено донині, що свідчить про необхідність коригування курсу розвитку нашої країни в напрямі удосконалення фінансових механізмів із оптимальним застосуванням передового закордонного досвіду.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **2.** Бондаренко О. С. Особливості організації бухгалтерського обліку у зарубіжній та вітчизняній практиці / О. С. Бондаренко // Видавництво Львівської політехніки. – 2010. – № 683. – С. 8–12. **3.** Ведення бухгалтерського обліку в Україні – ключові проблеми [Електронний ресурс] // Units. – Режим доступу : http://accounting-ukraine.kiev.ua/poslugi /buhgalterskiy_oblik_ukraine.htm. **4.** Саркисянц А. «Первых нет и отстающих…» Международная практика использования унифицированных стандартов финансовой отчетности / А. Саркисянц // Бухгалтерия и банки. – 2014. –

№ 5. – С. 46–54. **5.** Рєзнікова В. В. Перспективи гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні [Електронний ресурс] / В. В. Рєзнікова, О. С. Орлова // Наукова бібліотека ім. М. Максимовича. – Режим доступу : http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1639116.

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЧНОГО РУХУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

УДК 314.15-027.42(477)

Звягінцев П. А.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розкрито сучасні тенденції механічного руху населення в Україні, проаналізовано його причини та наслідки. Систематизовано фактори впливу на механічний рух в Україні.*

Ключові слова: *населення, демографія, механічний рух населення, економічна демографія, міграція.*

Аннотация. *Раскрыты современные тенденции механического движения населения в Украине, проанализированы его причины и последствия. Систематизированы факторы влияния на механическое движение в Украине.*

Ключевые слова: *население, демография, механическое движение населения, экономическая демография, миграция.*

Annotation. *Reveals current trends mechanical movement of the population in Ukraine analyzed causes and its consequences. Systematized impacts on mechanical movement in Ukraine..*

Keywords: *population, demography, mechanical movement of population, economic demography, migration.*

За сучасних умов світового соціально-економічного розвитку значну роль відіграє дослідження та вивчення впливу демографічних процесів на економіку. Економіка та демографія впливають один на одне, тобто існує вплив соціально-економічних умов на демографічні процеси і вплив демографічного фактора на соціально-економічну динаміку. Дедалі більше стають залежними один від одного економіка та демографія, сильнішим стає вплив механічного руху населення на економіку регіонів за сучасних умов економічного розвитку, що свідчить про актуальність вибраної теми.

Рух населення, його вплив на економіку та вплив економічних факторів на населення вивчали та досліджували Герман К. Ф., Семенова-Тяньшанська А. П., Чупрова А. І., Янсон Ю. Є., Капіца С. П. та ін.

Метою написання статті є дослідження сучасних тенденцій механічного руху населення України та визначення їх впливу на економіку регіонів країни в цілому. Завданням дослідження є аналіз сучасних тенденцій руху населення, визначення проблем у сфері механічного руху та розробка заходів щодо їх вирішення. Предметом дослідження є механічний рух населення. Об'єктом дослідження є процеси, пов'язані з територіальним переміщенням населення та їх впливом на економіку регіонів України. Суб'єктом дослідження є населення України в цілому. Як методи дослідження у роботі використовувалися соціально-економічний та статистичний аналіз механічного руху населення.

Метою економічної демографії є виявлення та вивчення впливу міграційних демографічних факторів економічного зростання на економічний стан регіонів та країни в цілому. Механічний рух (або міграція) населення – це різні за тривалістю переміщення населення між різними населеними пунктами, регіонами, державами. Міграції класифікують за різними ознаками. Так, за напрямом міграційних потоків їх поділяють на зовнішні (міждержавні) і внутрішні (у межах території однієї країни). Стосовно країни зовнішню міграцію поділяють на еміграцію (виїзд за межі держави) та імміграцію (в'їзд у країну). За тривалістю розрізняють міграцію постійну й тимчасову. Постійна (безповоротна) міграція – це переміщення населення, що є супроводжуваним зміною постійного місця

© Звягінцев П. А., 2016

проживання. Прикладом постійної міграції є переселення сільських жителів до міст, а тимчасової (зворотної) – поїздки із поверненням (на навчання, роботу до іншого населеного пункту, району, держави) [1].

Міграція – це складний соціальний процес, що є тісно пов'язаним із рівнем розвитку економіки та розміщенням галузей виробництва в різних регіонах. Виходячи з цього, міграція населення сприяє повному використанню робочої сили, зростанню виробництва. Вона істотно впливає на збалансованість ринку праці, змінює економічний та соціальний стан населення, нерідко є супроводжуваною зростанням освітньої та професійної підготовки, розширенням потреб людей, які беруть участь у міграції [2].

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку існують проблеми, пов'язані з міграцією цінних висококваліфікованих кадрів з індустріальних регіонів та країни в цілому. Люди, що навчалися та розвивалися, здобували освіту в країні, ті, у кого було вкладено багато зусиль, на етапі достатньої самореалізації переміщуються від своїх первинних економічних центрів або взагалі за межі країни. Виникає дефіцит спеціалістів у великих економічних центрах або регіонах. На їх місця переміщуються мігранти із низьким рівнем розвитку та кваліфікації або ж мігранти із недостатнім рівнем розвитку та кваліфікації (населення з країн, що розвиваються). Це явище в демографії розглядають як неповноцінну міграцію, тобто на місця населення, яке вибуло, прибуває населення з такими ж самими показниками кваліфікації та рівнем розвитку і освіти, що є спроможними виконувати роботи населення, яке вибуло, повною мірою.

Така тенденція спостерігалася, згідно зі статистичними даними, протягом 2015 р. (01.01.2015 – 01.09.2015). На початку 2015 р. чисельність населення України становила 43 525 286 осіб і протягом року зменшилася на 980 227 осіб. На кінець року вона становитиме 42 545 059 осіб. Природний приріст населення є негативним і становить 224 131 осіб. За весь рік народилося приблизно 449 117 дітей і померло 673248 осіб. Якщо до кінця року рівень зовнішньої міграції залишиться на рівні минулого року, то внаслідок міграційних причин чисельність населення зміниться лише на 3 850 осіб. Тобто сумарна кількість людей, що залишають країну (емігрантів), переважатиме над кількістю людей, що в'їжджають в країну для довгострокового перебування (іммігрантів) [3].

Причинами такого відпливу населення з України є низький рівень життя, доходів населення, неповна зайнятість, відсутність можливостей для самореалізації, зростання розриву між бідним та заможнім класами. Люди заради забезпечення гідного життя своєї родини шукають шляхи підвищення рівня добробуту, і одним із них є виїзд за кордон.

Експерти відзначають, що найбільшою проблемою є еміграція висококваліфікованих кадрів. За останніми даними, за 1996–2015 рр. з України на постійне місце проживання за кордон виїхали одна тисяча шістсот двадцять два вчених. В Україні ситуація є невтішною і серед дорослих, і серед молоді. Згідно з опитуванням Держкомстату та Інституту демографії і соціальних досліджень (2015 р.), 80 % українців їдуть за кордон, бо там можна отримати більше грошей за свою роботу. Середня заробітна плата в Україні (дані за 2013 р.) складає 281 дол. [4]. Відтак актуальним є питання про те, хто ж за таких умов зайняв їх місця в економічній сфері України, бо із зазначених причин висококваліфіковані фахівці не бажають працювати в країні.

Що стосується міжнародного досвіду регулювання трудової міграції, то існують різні заходи міжнародних комісій та організацій, що своєю діяльністю регулюють міграцію. Метою міждержавного регулювання трудової міграції населення є досягнення бажаного для країни, що приймає, масштабу імміграції, та відбір потрібних працівників із загального потоку потенційних мігрантів. Регулювання трудової міграції здійснюють за допомогою двосторонніх і багатосторонніх міжурядових угод. Ці угоди визначають чисельність мігрантів, у деяких випадках їх вік, стать, професію, стан здоров'я тощо. Так, Україна має подібні угоди з Німеччиною, Францією, Польщею, вони визначають порядок і масштаб трудової міграції українців до країн.

У багатьох аспектах інтереси країн – експортерів та імпортерів робочої сили виявляються тісно переплетеними. Правове вираження взаємної зацікавленості країн, що приймають і направляють мігрантів, є здійснюваним у формі двосторонніх або багатосторонніх міжнародних угод із питань міграції. Згідно з Програмою дій, прийнятою в 1976 р. на Всесвітній конференції щодо зайнятості в рамках МОП, організація набору робочої сили має проводитися на основі двосторонніх або багатосторонніх угод, розроблених на основі вивчення економічних і соціальних потреб країн – експортерів та імпортерів робочої сили.

Більшість держав проводять досить жорстку і суворо регламентовану зовнішню міграційну політику. Вона охоплює систему спеціальних заходів, законодавчих актів та міжнародних угод (двосторонніх і багатосторонніх) щодо регулювання міграційних потоків.

Міграційні потоки в Україні регулюють такі законодавчо-нормативні акти: закони України «Про громадянство України», «Про правовий статус іноземців», «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», «Про біженців», «Про зайнятість населення», «Про ратифікацію Угоди про співробітництво в галузі трудової міграції та соціального захисту трудящих-мігрантів». Але жорстке регулювання самого потоку міграції є не зовсім ефективним та правильним.

Для поліпшення міграційної ситуації та ліквідації причин її виникнення слід:

- підвищити рівень добробуту населення України;
- підвищити рівень доходів та соціального захисту населення України.

Для підвищення рівня добробуту необхідним є покращення умов проживання населення та умов трудової діяльності, а також охорони здоров'я та можливостей його збереження. Для цього необхідно запровадити низку державних програм у сфері страхування населення, допомоги щодо забезпечення житлом особливо вразливих груп населення та жорсткого контролю умов праці на підприємствах та в організаціях.

Для підвищення рівня доходів населення необхідно загострити увагу держави на рівні заробітних плат та податків. Необхідним є перегляд розміру споживчого кошика та податкової системи для фізичних осіб.

Таким чином, міграція висококваліфікованих фахівців з економічних регіонів та країни в цілому є глобальною проблемою для економіки держави, що негативно впливає на добробут країни. Проблеми відпливу кадрів з України мають вирішуватися першочергово, бо вони є невід'ємною частиною економіки держави.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Іванісов О. В.

Література: 1. Іванісов О. В. Демографія : навч. посіб. / Г. В. Назарова, О. В. Іванісов, О. Ф. Доровської. – Харків : ХНЕУ, 2011. – 220 с. **2.** Моисеенко В. М. Миграция населения как объект комплексного исследования / В. М. Моисеенко // Народонаселение: современное состояние и перспективы развития научного знания. – М., 1997. – С. 23–30. **3.** Міграція в Україні: факти і цифри [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://iom.org.ua/pdf/Facts&Figures_b5_ua_f.pdf.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ

УДК 339.94

Зимина А. В.

Студент 3 курса
факультета консалтинга и международного бизнеса ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализировано современное состояние малого предпринимательства в Украине, проблемы его функционирования. Определены причины слабого развития отечественного сектора малого бизнеса. Рассмотрены тенденции и пути развития малого предпринимательства в современных условиях.*

Ключевые слова: *экономика, государство, субъект, налоговая политика, малое предпринимательство.*

Анотація. *Проаналізовано сучасний стан малого підприємництва в Україні, проблеми його функціонування. Визначено причини слабкого розвитку вітчизняного сектора малого бізнесу. Розглянуто тенденції та шляхи розвитку малого підприємництва за сучасних умов.*

Ключові слова: *економіка, держава, суб'єкт, податкова політика, мале підприємництво.*

Annotation. *The current state of small business in Ukraine, its operation problems. The reasons of the weak development of domestic small business sector. The tendencies and the development of small business in modern conditions.*

Keywords: *economy, state, entity, tax policy, small business.*

Формирование рыночной системы хозяйствования в Украине напрямую связано с ростом предпринимательской активности во всех сферах экономики. Предпринимательство играет значительную роль в реализации задач переходного периода. Одним из перспективных направлений создания конкурентной рыночной среды является развитие малого предпринимательства.

© Зимина А. В., 2016

Проблемные вопросы малого бизнеса рассматривают в своих работах многих ученые, среди них Кондратюк Т., Ляшенко В., Мазур А., Сизоненко В., Соболь С., Ткаченко В., Колесникова Л. И. др. Они акцентируют свое внимание на разных путях решения проблем развития малого предпринимательства.

Целью написания статьи является определение проблем функционирования малого бизнеса в Украине, а также исследование тенденций развития предпринимательства в современных условиях.

Анализ современного состояния и проблем развития малого предпринимательства в Украине свидетельствует о том, что без вмешательства государства не обойтись, так как существующее положение может привести к обострению экономических проблем. Изменения в законодательной сфере Украины определили новый формат малого бизнеса. Такой шаг связан, в первую очередь, с необходимостью унификации отечественного и европейского законодательства. Так, субъектами малого предпринимательства считаются физические лица – предприниматели и юридические лица, у которых средняя численность работников за год не превышает 50 человек, а годовой доход не превышает сумму, эквивалентную 10 млн евро [1].

Причинами слабого развития малого бизнеса является наличие целого комплекса факторов, в том числе макроэкономических и микроэкономических. Выделяют ряд макроэкономических факторов, которые сдерживают развитие малого бизнеса в Украине (табл. 1) [4].

Таблица 1

Влияние макроэкономических факторов на малый бизнес

Препятствия	Содержание
Налоговая политика	На пути развития малого бизнеса серьезным препятствием стали введение налога на недвижимость, расширение прав государственных проверяющих органов, усложнение механизмов возмещения НДС, большое количество подзаконных актов, усложняющих налоговую систему
Административные барьеры	Большое количество законов, нормативных актов и инструкций вводят в заблуждение предпринимателей. Государственные органы безосновательно проверяют предприятия
Ограниченность внутреннего спроса и кризис сбыта на внутреннем рынке	Из-за снижения доходов граждан и ухудшения уровня жизни населения малое предпринимательство теряет основных потребителей своей продукции
Неразвитость механизмов государственной поддержки малого бизнеса	До сих пор остаются несовершенными механизмы финансирования и кредитования, информационного и консультационного обеспечения, система подготовки кадров для предпринимательской деятельности
Теневая экономика	Чаще всего представители малого предпринимательства вынужденно становятся участниками теневой экономики, пытаясь избежать налогового давления и некорректного государственного вмешательства
Неразвитость инфраструктуры	Незначительная роль объектов инфраструктуры в развитии малого бизнеса приводит к отсутствию налаженных механизмов эффективного сотрудничества и обмена информацией между различными организациями, поддерживающими малое предпринимательство

К микроэкономическим факторам можно отнести следующие: кадровую политику; возможность доступа к коммерческой информации; ассортимент продукции, ее качество и спрос на нее; форму собственности; финансовые возможности предприятия; выбранную стратегию деятельности предприятия, его организационную структуру; степень соблюдения клиентами условий контрактов и платежной дисциплины.

По данным Госстата Украины, по состоянию на 01. 01. 2014 г. в Украине насчитывалось 1 932 161 субъект хозяйствования, из которых 324 598 субъектов малого предпринимательства [2]. На рис. 1 показана динамика роста количества субъектов хозяйствования за 2010–2014 гг.

Исходя из рис. 1, в 2010–2014 гг. наблюдалось уменьшение количества субъектов малого предпринимательства. В 2013 г. показатель вырос на 29 761 единиц по сравнению с 2012 г., но в 2014 г. резко снизился. По сравнению с развитыми странами уровень предпринимательской деятельности является недостаточным и требует существенного улучшения. Потенциал предпринимательства не может реализоваться в полном объеме в Украине из-за неблагоприятной экономической и правовой среды ведения предпринимательской деятельности.

В условиях финансово-экономического кризиса в Украине отмечалось значительное ухудшение показателей развития бизнеса. Важнейшая роль в устранении препятствий и обеспечении дальнейшего развития предпринимательства принадлежит государству. Государственное регулирование предпринимательства в Украине требует не только поддержания стабильного поступательного его развития, но и создания условий для существенного ускорения темпов прироста, внедрения инноваций, активизации международных операций и формирования конкурентоспособных отечественных предприятий [3].

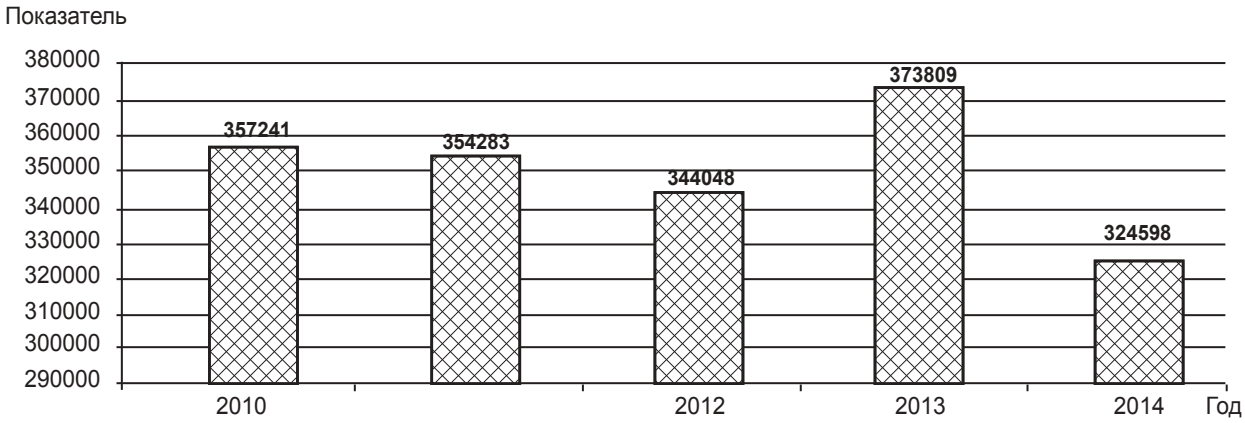

Рис. 1. **Количество субъектов хозяйствования, 2010–2014 гг.**

На данном этапе развития малого бизнеса невозможно говорить о серьезных успехах в создании совершенной нормативной и правовой базы, соответствующих условий для ведения эффективного бизнеса, но этот процесс уже получил значительное развитие. В целом, в Украине отсутствуют надежные стимулирующие факторы развития малого бизнеса, а необходимые для его развития экономические реформы малоэффективны [4].

Таким образом, чтобы малое предпринимательство в Украине эффективно развивалось, нужно создать механизм эффективного взаимодействия между государством и предпринимательским сектором. Поскольку малые предприятия еще не играют значительной роли в экономике Украины, то отсутствие механизма вполне обосновано. Однако необходимо создать условия, при которых они станут одним из важных инструментов устранения диспропорций на отдельных товарных рынках, создания новых рабочих мест и сокращения безработицы, а также развития конкуренции и быстрого насыщения рынка качественными и доступными товарами и услугами.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Цюрко И. А.

Литература: 1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні [Электронный ресурс] : Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. – Режим доступа : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4618-17. **2.** Державна служба статистики України [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.ukrstat.gov.ua/. **3.** О состоянии и перспективах развития предпринимательства в Украине: национальный доклад // Государственный комитет Украины по вопросам регуляторной политики и предпринимательства. – Киев, 2010. – 240 с. **4.** Редіна Н. І. Становлення малого підприємництва і бізнесу в Україні: особливості, досягнення, перспективи / Н. І. Редіна, І. Д. Падерін, В. Я. Олійник // Вісник економічної науки України. – 2009. – № 2. – С. 117–122. **5.** Редіна Н. І. Становлення і розвиток малого бізнесу в регіоні : колективна монографія / За ред. Н. І. Редіної. – Дніпропетровськ : ДДФА, 2008. – 508 с.

ОСОБЕННОСТИ НАЧИСЛЕНИЯ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ РАБОТНИКАМ УЧРЕЖДЕНИЙ ОБРАЗОВАНИЯ

УДК 657.471.12

Зимина А. В.

Студент 3 курса
факультета консалтинга и международного бизнеса ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены особенности начисления и выплаты заработной платы работникам учреждений образования, исследованы формы оплаты труда. Проанализированы бюджетный фонд и учет оплаты труда в бюджетных учреждениях Украины.*

Ключевые слова: *оплата труда, образование, заработная плата, бюджетный фонд, формы оплаты труда, бюджетные учреждения.*

Анотація. *Розглянуто особливості нарахування та виплати заробітної плати працівникам установ освіти, досліджено форми оплати праці. Проаналізовано бюджетний фонд та облік оплати праці в бюджетних установах України.*

Ключові слова: *оплата праці, освіта, заробітна плата, бюджетний фонд, форми оплати праці, бюджетні установи.*

Annotation. *The features of the wage calculation and payment to employees in educational institutions, studied forms of remuneration. Analyzed budget fund and wages accounting in budgetary institutions of Ukraine.*

Keywords: *wages, education, salary, budget fund, forms of payment, public institutions.*

В экономике знаний ценность учреждения, организации и индивидуума напрямую связана с их знаниями и интеллектуальным капиталом. Деятельность высших учебных заведений должна быть переориентирована на спрос потребителей образовательных услуг, работодателей, а также процессы, развивающиеся в условиях глобальной экономики, и способствовать достижению стратегических целей. Одной из главных задач при решении этой проблемы является совершенствование системы учета расходов на оплату труда. Вопрос совершенствования современной системы расходов на оплату труда персонала, занятого формированием образовательного, профессионального, научного и духовного потенциала общества, сегодня является особенно актуальным.

Вопросам совершенствования организации бухгалтерского учета в бюджетных учреждениях большое внимание уделяют ведущие ученые, среди них Писаревская Т. А., Береза А. М., Павловская О. А., Ефимова Ф. Ф., Терещенко Л. А., Гетьманец Н. А., Болотина Н. В., Матвиенко И. И. и др. Однако нерешенными остаются вопросы обеспечения действенной системы оплаты труда профессорско-преподавательского состава, формирование соответствующей системы надбавок и доплат, разработки рационального документооборота, внедрение информативных счетов.

Цель написания статьи состоит в исследовании сущности и организации оплаты труда в учреждениях образования. Объектом исследования является законодательная и нормативная база по оплате труда в бюджетных учреждениях. Предметом исследования является процесс учета и анализа расчетов по оплате труда в учебных заведениях.

Конституция Украины гарантирует каждому гражданину право на труд, что подразумевает возможность зарабатывать себе на жизнь трудом, который гражданин свободно выбирает или на который свободно соглашается. Под трудом понимаем процесс сознательной целесообразной деятельности людей, при которой они видоизменяют внешнюю природу или человека, опосредствуют, регулируют и контролируют обмен веществ между собой и одновременно изменяют собственную природу.

Важным элементом механизма определения индивидуальной заработной платы в бюджетном учреждении являются формы и системы оплаты труда. Последние выступают соединительным звеном между нормированием труда и тарифной системой и являются средством достижения определенных качественных показателей. Организация оплаты труда производится на основе трудовых договоров, генерального соглашения на государственном уровне, законодательных и других нормативных документов, генеральных соглашений [1].

Основными формами оплаты труда в бюджетных учреждениях является почасовая и сдельная. Почасовая оплата труда в бюджетных учреждениях имеет две разновидности: штатно-окладная и повременная. Штатно-окладная система оплаты труда предусматривает установление каждому работнику месячного оклада в соответствии с должностью, которую он занимает.

© Зимина А. В., 2016

Почасовая оплата труда может применяться в виде простой повременной или повременно-премиальной. При простой повременной оплате сумма заработка определяется лишь количеством отработанного времени и почасовой ставкой или окладом. При повременно-премиальной оплате кроме заработка по ставке или окладу выплачивается премия за достижение соответствующих качественных и количественных показателей деятельности. Премирование осуществляют за счет средств, предусмотренных сметой учреждения [2].

В общеобразовательных школах и средних специальных учебных заведениях оплата труда осуществляется по месячным ставкам заработной платы с установлением государством обязательной нормы трудовой нагрузки. Эта разновидность штатно-окладной системы оплаты труда допускает перевыполнение нормы трудовой нагрузки и увеличение размера заработной платы пропорционально фактически выполненному объему работы.

Расчет заработной платы преподавателя производится двумя способами: за счет общего фонда государственного бюджета; к бюджетной части добавляется еще и «контрактная»; или специальный фонд государственного бюджета, образующийся за счет обучения студентов и за счет полного возмещения затрат.

Основными видами выплат, которые формируют бюджетную часть заработной платы преподавателей и выплат социального характера, являются доплата за научную степень кандидата и доктора наук, надбавка за ученое звание доцента и профессора, доплата за выполнение функций декана (заместителя декана) факультета [3].

Выплаты работникам разделяют на три группы:

1) текущие выплаты: премии и другие поощрительные выплаты, подлежащие выплате в течение двенадцати месяцев после окончания периода, в котором работники выполняют соответствующую работу; заработная плата по окладам и тарифам, другие начисления по оплате труда; выплаты за неотработанное время (отпуска и другое оплачиваемое неотработанное время);

2) выплаты при увольнении, обязательства, которые признаются в случае, если субъект государственного сектора имеет безотказное обязательство уволить работника или нескольких работников до достижения ими пенсионного возраста или предоставлять выплаты при увольнении согласно законодательству, контракту или иному соглашению;

3) материальная помощь признается обязательством в отчетном периоде, если работа, выполненная работником в этом периоде, дает ему право на получение таких выплат.

Учитывая указанные характерные черты, совершенствование организации учета заработной платы в государственных учебных заведениях должно решать следующие задачи:

- рациональное использование рабочего времени и контроль соблюдения штатной дисциплины;
- учет труда и правильное исчисление затрат рабочего времени;
- обеспечение потребителей информацией о работе и заработной плате;
- правильное начисление заработной платы и удержаний из нее;
- осуществление своевременных и достоверных расчетов по заработной плате;
- контроль использования фонда заработной платы. Выполнение этих задач позволит легко и безо всяких сложностей правильно организовать процесс учета заработной платы работников учреждений образования [4].

Бюджетный фонд оплаты труда определяют в зависимости от численности профессорско-преподавательского состава конкретного учебного заведения. Необходимую численность преподавателей рассчитывают в зависимости от нагрузки кафедры и видов работ, отличающихся уровнем квалификации. Как основу используют дневную форму обучения, остальные формы обучения приводят к ней с использованием коэффициентов.

Организация оплаты труда оказывает большое влияние на эффективность деятельности работников высших учебных заведений. На эффективность труда влияют такие факторы: системы и формы оплаты труда, а также мотивационные механизмы, касающиеся эффективности труда в учебном заведении.

Учитывая то, что на законодательном уровне национальные стандарты учета стремятся максимально адаптировать к международным требованиям, необходимо модернизировать аналитическую систему бюджетного учета, введя новые субсчета второго и третьего порядков в счете 66. Они позволят в полном объеме отражать в учете операции по начислению и выплате заработной платы, удержаний из нее и других начислений, а также получить дополнительную информацию для расчета средней зарплаты, заполнения статистической отчетности и принятия взвешенных управленческих решений в общеобразовательных учебных заведениях.

Основными направлениями организации учета труда и его оплаты должны стать правильная организация учета рабочего времени и личного состава, строгое соблюдение законодательства об оплате труда и начисления заработной платы, точные и своевременные расчеты по оплате труда. Для совершенствования процесса учета оплаты труда необходимо осуществить автоматизацию обработки информации в бюджетных учреждениях, что позволит значительно уменьшить затраты времени на вычисления и расчеты, повысить уровень организации

труда в сфере управления, будет способствовать повышению оперативности и внедрению рациональных форм первичных документов.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Кудина О. М.

Литература: 1. Атамас П. Й. Облік у бюджетних установах : навч. посіб. / П. Й. Атамас. – Київ : Центр навч. літ., 2009. – 288 с. **2.** Кузнецова Т. В. Основи організації і обліку оплати праці в бюджетних установах / Т. В. Кузнецова // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2010. – 189 с. **3.** Джога Р. Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах : підручник / За заг. ред. Р. Т. Джоги. – Київ : КНЕУ, 2003. – 483 с. **4.** Лапин А. Е. Актуальные вопросы совершенствования оплаты труда работников бюджетной сферы / А. Е. Лапин, Н. Н. Ломовцева // Вестник Оренбургского ГУ. – 2010. – № 8. – С. 90–96. **5.** Чадченко О. С. Особливості організації обліку розрахунків з оплати праці в бюджетних установах / О. С. Чадченко // Управління розвитком. – 2012. – № 10. – 193 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ ЗАЛЕЖНО ВІД ЇХ ВИДУ

УДК 658.14(477)

Зіміна А. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто класифікацію видів фінансових інвестицій у фінансовому обліку, їх первісне оцінювання та оцінювання на дату балансу. Досліджено методи оцінювання фінансових інвестицій, особливості їх застосування. Узагальнено особливості застосування різних видів оцінювання інвестицій у фінансовому обліку.*

Ключові слова: *фінансові інвестиції, оцінювання на дату балансу, первісне оцінювання, довгострокові інвестиції, поточні інвестиції, методи оцінювання фінансових інвестицій.*

Аннотация. *Рассмотрены классификация видов финансовых инвестиций в финансовом учете, их первичная оценка и оценка на дату баланса. Исследованы методы оценки финансовых инвестиций, особенности их применения. Проанализированы особенности применения различных видов оценки инвестиций в финансовом учете.*

Ключевые слова: *финансовые инвестиции, оценка на дату баланса, первоначальная оценка, долгосрочные инвестиции, текущие инвестиции, методы оценки финансовых инвестиций.*

Annotation. *The classification of types of financial investments in the financial account, their initial assessment and evaluation of the balance sheet date. Studied methods of evaluating financial investments, especially their application. The features of the application of various types of evaluation of investments in the financial account.*

Keywords: *financial investments, valuation on the balance sheet date, the initial assessment, long-term investments, current investments, financial investments, valuation methods.*

Одним із визначальних факторів успішного розвитку підприємства за сучасних умов господарювання є спроможність його фахівців створювати та підтримувати конкурентні переваги перед іншими учасниками ринку. Важливою складовою стійкого фінансового та виробничого становища підприємства, що веде бізнес в конкурентному оточенні, є інвестиційна діяльність, тобто однією з умов розвитку підприємства відповідно до вибраної економічної та фінансової стратегії є його висока інвестиційна активність.

© Зіміна А. В., 2016

Проблеми бухгалтерського обліку та аналізу фінансових інвестицій отримали висвітлення в працях вчених України, серед яких слід згадати Бабича В. В., Бутинця Ф. Ф., Валуєва Б. І., Єфіменка В. І., Кірейцева Г. Г., Кужельного М. В., Мниха Є. В., Пересаду А. А., Петрука О. М. та ін. Але деякі питання стосовно видів фінансових інвестицій і застосування методів їх оцінювання розглянуто неповністю, а відтак вони потребують подальших наукових досліджень.

Метою написання статті є дослідження класифікації фінансових інвестицій і застосування відповідних методів їх оцінювання в бухгалтерському обліку. Об'єктом дослідження є аналіз оцінювання фінансових інвестицій залежно від їх видів. Предметом дослідження є основні напрями та методики оцінювання фінансових інвестицій.

Більшість підприємств має у своєму розпорядженні інвестиції – тимчасово незайняті грошові кошти, крім мінімальних коштів, необхідних для здійснення щоденних операцій. Задля отримання прибутку такі тимчасово вільні кошти підприємство може інвестувати в окремі об'єкти різних галузей економічної діяльності. За умов ринкової економіки предметом купівлі-продажу можуть бути не лише основні засоби, матеріальні оборотні засоби, нематеріальні активи, а й фінансові інвестиції [1].

Визначення терміна «фінансові інвестиції» наведено в НП(С)БО 1 – це активи, що є утримуваними підприємством задля збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигід для інвестора [2]. Головна ціль фінансового інвестування – отримання в перспективі прибутку від вкладень; перетворення вільних заощаджень на високоліквідні цінні папери; установлення офіційних відносин чи контролю над підприємством-емітентом [3].

Фінансові інвестиції поділяють на довгострокові фінансові інвестиції, поточні фінансові інвестиції та еквіваленти грошових коштів (рис. 1) [3; 4].

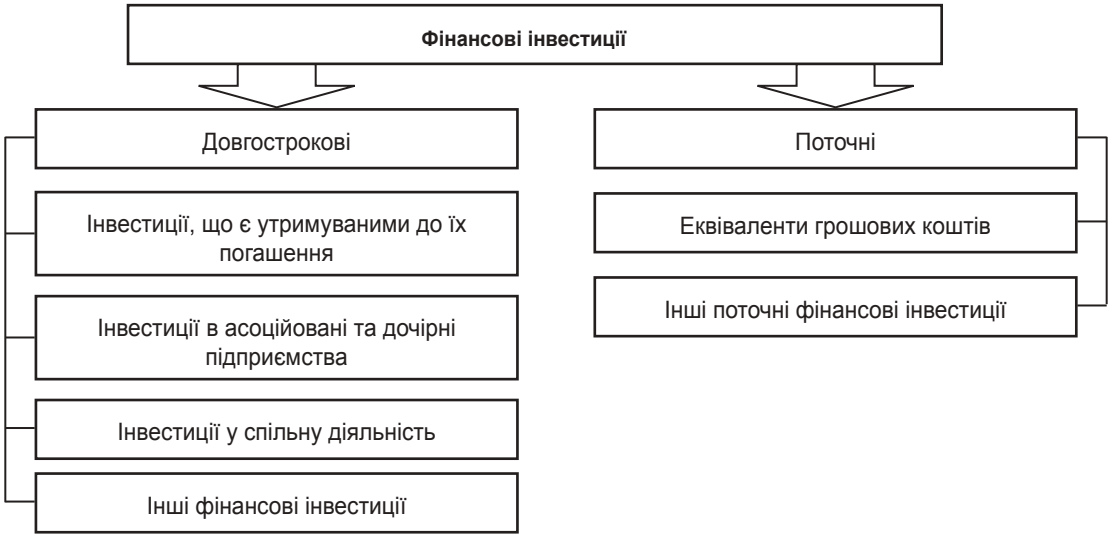

Рис. 1. **Класифікація фінансових інвестицій**

Первинне оцінювання фінансових інвестицій є однаковим як для поточних, так і для довгострокових фінансових інвестицій. Оцінювання та облік фінансових інвестицій здійснюють за кожною фінансовою інвестицією. Фінансові інвестиції, що спочатку були зараховані на баланс по собівартості, на кожну дату балансу відображаються із використанням таких оцінок: за справедливою вартістю; за собівартістю з урахуванням зменшення корисності; за амортизованою собівартістю; за вартістю, визначеною методом участі в капіталі [4].

Застосування того чи іншого методу залежить від мети придбання інвестицій, рівня впливу інвестора на інвестоване підприємство, терміну, на який вони були придбані (табл. 1) [3; 4].

Таблиця 1

Оцінка фінансових інвестицій на дату балансу

Види фінансових інвестицій	Оцінка, що є застосовуваною для відображення інвестицій на дату балансу	Класифікація фінансових інвестицій
1	2	3
Інвестиції в асоційовані, дочірні, спільні підприємства	– вартість, що є визначеною за методом участі в капіталі; – справедлива вартість; – собівартість з урахуванням зменшення корисності	Довгострокові та поточні

Закінчення табл. 1

1	2	3
Фінансові інвестиції, що є придбаними й утримуються до їх погашення (боргові цінні папери)	– амортизована собівартість	Довгострокові
Фінансові інвестиції, що є придбаними й утримуються для продажу	– справедлива вартість; – собівартість з урахуванням зменшення корисності	Поточні

Спочатку слід розглянути методи оцінювання фінансових інвестицій. Після цього проаналізувати, як ці методи застосовують до кожного виду фінансового інвестування.

Оцінювання фінансових інвестицій за справедливою вартістю, порядок якого є встановленим п.п. 8, 9 П(С)БО 12, полягає в тому, що фінансову інвестицію на дату балансу оцінюють за вартістю, що дорівнює сумі, за якою може бути здійснена реалізація фінансової інвестиції в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами [5].

Згідно з П(С)БО 12 усі поточні фінансові інвестиції на дату балансу відображають за справедливою вартістю [5]. Фінансові інвестиції, що є придбаними й утримуються для продажу, також оцінюють за справедливою вартістю. У разі неможливості визначення справедливої вартості інвестиції використовують оцінку за собівартістю із урахуванням зменшення корисності.

Оцінювання фінансових інвестицій на дату балансу за амортизованою собівартістю, порядок якого встановлено п. 10 П(С)БО 12, полягає в тому, що різниця між собівартістю та вартістю погашення фінансових інвестицій (дисконт або премія при придбанні) амортизується інвестором протягом періоду з дати придбання до дати погашення за методом ефективної ставки відсотка [5]. Фінансові інвестиції, що утримуються підприємством до їх погашення, відображаються на дату балансу виключно за амортизованою собівартістю фінансових інвестицій.

Згідно із п. 11 П(С)БО 12, за методом участі в капіталі оцінюються такі фінансові інвестиції: у асоційовані підприємства (в яких інвестору належить 25 % акцій (голосів) і які не є дочірніми або спільними підприємствами інвестора); у дочірні підприємства (в яких пакет акцій (голосів) перевищує 25 % статутного фонду); у спільні підприємства зі створенням юридичної особи [5].

Таким чином, для правильної побудови бухгалтерського обліку фінансових інвестицій необхідно дотримуватися таких правил: відповідно до мети придбання фінансових інвестицій правильно їх класифікувати для подальшого обліку; юридично правильно сформувати первинні документи з обліку інвестицій, заключати вигідні договори з придбання інвестицій, своєчасно й відповідно до облікової політики робити переоцінку до справедливої вартості; не втрачати контролю за інвестиціями, які обліковуються за методом участі в капіталі; своєчасно та достовірно відображати в звітності операції з придбання, переоцінки та погашення фінансових інвестицій. Слід зауважити, що питання проблем оцінювання фінансових інвестицій залежно від їх виду є дискусійним та потребує більш детального дослідження надалі.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. / О. О. Терещенко. – Київ : КНЕУ, 2003. – 554 с. **2.** Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 07.02.2013 № 73. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13. **3**. Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / М. В. Кужельний, В. Г. Лінник. – Київ : КНЕУ, 2001. – 334 с. **4**. Лишиленко О. В. Бухгалтерський управлінський облік : навч. посіб. / О. В. Лишиленко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 254 с. **5.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» [Електронний ресурс] : Закон України від 26.04.2000 № 91. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00.

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ»

УДК 354:15.108

Зілінська А. С.

Магістрант 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено визначення поняття «організація бухгалтерського обліку» з точки зору різних авторів, розглянуто шляхи вирішення питань організації бухгалтерського обліку. Подано узагальнене поняття організації бухгалтерського обліку.*

Ключові слова: *організація, процес, управління, система, принцип, бухгалтерський облік.*

Аннотация. *Исследовано определение понятия «организация бухгалтерского учета» с точки зрения различных авторов, рассмотрены методы решения вопросов организации бухгалтерского учета. Представлено обобщенное понятие организации бухгалтерского учета.*

Ключевые слова: *организация, процесс, управление, система, принцип, бухгалтерский учет.*

Annotation. *Studied the definition of «accounting organization» from the point of view of different authors, considered methods of solution of the issues of accounting organization. A generalization of the concept of accounting organization.*

Keywords: *organization, process, management system, principle, accounting.*

Нині теорія та практика бухгалтерського обліку мають низку невирішених проблем. Їх вирішення вимагає певної систематизації та формування єдиних науково-теоретичних підходів до удосконалення бухгалтерського обліку. Важливим аспектом цього процесу є його правильна організація, що має відповідати принципам чинного законодавства і враховувати інформаційні потреби господарюючих суб'єктів.

Метою написання статті є аналіз теоретичних основ здійснення бюджетного процесу на підприємстві, а також практичні рекомендації щодо визначення поняття «організація бухгалтерського обліку».

Проблемні питання бухгалтерського обліку розглядають у своїх роботах Венжега Д., Івахненков С., Кузнецова С., Бутинець Ф. та ін. Проте реалізація сучасного підходу до інтерпретації поняття «організація бухгалтерського обліку» не є систематичною через відсутність докладної наукової та методичної розробки характеру та змісту цієї категорії.

Деякі автори вважають, що організацію бухгалтерського обліку слід розглядати як об'єкт, процес, явище, складову організаційного управління, інші – як цілі, завдання та функції бухгалтерського обліку. Найчастіше це поняття розглядають як основу всієї системи бухгалтерського обліку і зокрема системи управління. Так, Бутинець Ф. визначає організацію обліку як цілеспрямовану діяльність керівників підприємств задля постійного вдосконалення й модернізації бухгалтерської інформації для забезпечення внутрішніх і зовнішніх користувачів [3].

На думку Івахненкова С., організацію бухгалтерського обліку слід розглядати, по-перше, як сукупність комплексного й цілого – системи бухгалтерського обліку, підтримувати й покращувати свою організацію, а по-друге, як специфічну структуру – бухгалтерію [2].

Система бухгалтерського обліку є частиною інформаційної системи, оскільки вона є заснованою на єдиній методологічній основі, що може адекватно відображати бізнес підприємства, генерувати надійні дані про власність та фінансовий стан на мікроекономічному рівні, проводити економічний аналіз для прийняття управлінських рішень. Для досягнення результату системи обліку на рівні підприємства слід брати до уваги особливості діяльності та організаційної структури в цілому.

За словами Кузнецової С., при побудові бухгалтерського обліку конкретної компанії доцільно враховувати специфіку галузі. Певну організацію слід розглядати як частину економічних заходів, що запроваджуються компанією, але з особливостями, що є характерними для галузі.

Термін «організація» розглядають як об'єкт, що має внутрішню структуру. Вона поєднує різні структури (фізичні, технологічні, економічні, юридичні) та людські стосунки. Якщо розглядати організацію бухгалтерського обліку як об'єкт, у нього має бути внутрішня методична структура із відповідним набором організаційних і правових відносин, забезпеченням взаємозв'язку компонентів і ефективного функціонування системи обліку [1]. Терміни «система» і «організація бухгалтерського обліку» є взаємопов'язаними, доповнюють один одного, є спрямованими на вирішення конкретних проблем і здійснення обліку та контролю. Вони одночасно поєдну-

© Зілінська А. С., 2016

ють засоби для управління потоком інформації, надають широкий спектр методологічних підходів до обліку, пов'язаних зі структуруванням та цілями (завданнями) компанії. Організацію бухгалтерського обліку слід розглядати як етап формування обліку та управління процесом. Його структура допомагає визначити характер і зміст системи обліку [3]. Організація бухгалтерського обліку має забезпечувати всі важливі аспекти сучасності, бути вигідною і зосередженою на майбутньому. Івахненков І. В. виділяє три етапи обліку: методичний – вибір певних методів і прийомів, що лежать в основі використання елементів методу бухгалтерського обліку; технічний – вибір форм бухгалтерської звітності, що найкраще відповідають характеру діяльності та розміру компанії; організація системи обліку [2].

За словами Пушкаря С., облік у організації забезпечує вирішення важливих питань, серед яких політика стосовно розвитку концепції та сфери застосування фінансового обліку. Від вирішення цих питань залежить структура обліку, бухгалтерський облік управлінської системи функціонування та експлуатація інформаційної системи [5].

Бухгалтерський облік не є самостійною функцією управління. Його роль і значення в повному обсязі виявляється тільки в тісному взаємозв'язку з іншими функціями – обліку, аналізу та аудиту, які разом створюють спеціальну систему управління інформацією. Тому в ході організації облікового процесу слід обов'язково передбачити реалізацію функцій обліку та засіб їх об'єднання.

За сучасних умов зростає призначення бухгалтера в процесі управління, воно не обмежується технічними процедурами для відображення бізнес-операцій. Бухгалтер здійснює аналітичні розрахунки, завдяки чому визначається його професійний статус. Він має поєднувати в собі функції не тільки обліку, а й фінансового менеджера та аналітика. Фахівцям слід мати знання бухгалтерського обліку, вміти управляти корпоративними ресурсами, аналізувати та контролювати свою діяльність, вирішувати суперечливі питання [2].

Таким чином, організація бухгалтерського обліку може розглядатися з точки зору об'єкта, процесу, явища, певних дій. Організація бухгалтерського обліку є основою бухгалтерського обліку, а облікова політика є невід'ємною складовою системи безпеки та обліку, що забезпечує ефективне управління підприємством.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Венжега Д. И. Теоретические основы организации бухгалтерского учета / Д. И. Венжега // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. – 2012. – № 4. – С. 35–37. **2.** Ивахненков С. В. Информационные технологии в организации бухгалтерского учета и аудита : учеб. пособие / С. В. Ивахненков. – Киев : Знание, 2013. – 349 с. **3.** Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 640 с. **4.** Кузнецова Т. В. Основи організації і обліку оплати праці в бюджетних установах / Т. В. Кузнецова // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2010. – С. 89–94. **5.** Чадченко О. С. Особливості організації обліку розрахунків з оплати праці в бюджетних установах / О. С. Чадченко // Управління розвитком. – 2012. – № 10. – 91–93 с. **6.** Коростелева Л. А. Документация и документооборот в судебно-бухгалтерской экспертизе / Л. А. Коростелева // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. – 2010. – № 2. – С. 173–175.

ВПЛИВ ТІНЬОВОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІК КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ, НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

УДК 339:343.37:[005.966.1:338](1-773)

Зімена В. О.

Студент 4 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто проблеми нелегальної економіки у країнах, що розвиваються. Досліджено основні види тіньової діяльності та їх загрози світовому суспільству.*

© Зімена В. О. , 2016

Ключові слова: *нелегальна економічна активність, тіньовий сектор економіки, неформальна економіка.*

Аннотация. *Рассмотрены проблемы нелегальной экономики в развивающихся странах. Исследованы основные виды теневой деятельности и их угрозы мировому сообществу.*

Ключевые слова: *нелегальная экономическая активность, теневой сектор экономики, неформальная экономика.*

Annotation. *The problems of illegal economy in developing countries. The basic types of shadow activity and the threat of global society.*

Keywords: *underground economy, black market, informal economy.*

Тіньова економіка нині є однією з найважливіших проблем, що стримують розвиток світового співтовариства, від вирішення якої безпосередньо залежить «здоров'я» національних економік, рівень правопорядку, добробут населення. Сучасна нелегальна, або так названа тіньова економіка є загальносвітовим негативним явищем, яке із розвитком національних і міжнародних економічних зв'язків та фінансово-господарських технологій набуває нових, усе більш небезпечних властивостей. Нині тіньова економіка з тією чи іншою послідовністю, інтенсивністю та обсягами існує в усіх країнах світу. Найбільшу загрозу світовій спільноті становить нелегальна економічна активність країн, що розвиваються, оскільки саме в цих країнах найбільш розвинений тіньовий сектор та найскладнішими є умови його скорочення.

Метою написання статті є аналіз сучасного стану тіньового сектора економіки у країнах, що розвиваються, та визначення основних видів нелегальної економічної активності, а також оцінка їх загрози для цих країн та усього світу.

Серед зарубіжних економістів, що вивчали проблеми тінізації економіки, слід виділити Бюкенена Д., Гіббса Д., Олсона М., Тартані Д., Фейга Е., Шефера В. та ін. Особливий внесок у аналіз нелегальної економіки у країнах, що розвиваються, зробив перуанський економіст Ернандо де Сото.

Нелегальна економіка – це сектор економіки, сфера людської діяльності, спрямованої на отримання вигоди, основне регулювання в якій відбувається за допомогою домінуючих неформальних механізмів. Може бути визначена як вся економічна діяльність, що з різних причин (негрошовий оборот, високі податки, законодавчі заборони тощо) не є врахованою офіційною статистикою і не входить до ВВП.

Активний розвиток неформального сектора економіки починає спостерігатися з другої половині XX ст., що є пов'язаним із глобальною трансформацією світового господарства. Неформальну економіку можна визначити як сукупність відносин, притаманних усій економіці в цілому, або – у рамках економіко-соціологічного підходу – як особливу стратегію економічних агентів, спосіб заробити на задоволенні попиту людей незалежно від легальності здійснюваних дій і, з іншого боку, можливість суб'єктів економіки переслідувати свої цілі за найсприятливіших для них умов, відмінних від законних [5].

Крім такого широкого значення, неформальну економіку визначають як «сіру» економіку: діяльність задля отримання вигоди, коли доходи та засоби їх отримання залишаються за рамками управління державними інститутами, хоча подібні види діяльності є ними регульованими. «Сіра» економіка – це прихована діяльність, яка могла б бути показана, але для тих, хто її здійснює, вигідніше уникати зайвої уваги контролюючих органів [2].

У розвинених країнах масштаби нелегального сектора економіки є відносно невеликими і становлять приблизно 5–15 % ВВП. У країнах, що розвиваються, тіньовий сектор відіграє помітнішу роль. Так, у деяких із них тіньова економіка навіть переважає офіційну (Нігерія, Болівія, Таїланд). У середньому масштаби тіньової економіки в країнах, що розвиваються, становлять 35–45 %.

В економіці надмірно бюрократизованих і корумпованих країн, що розвиваються, неформальна економіка замінює собою економіку офіційну, дозволяючи людям виживати і працювати. У країнах, що розвиваються, найбільша частка неформальної економіки є сконцентрованою в таких галузях, як будівництво, виробництво одягу, роздрібна торгівля [3]. Найбільших масштабів тіньовий сектор у країнах, що розвиваються, досягає у найменш розвинених країнах. Так, тіньова економіка в Нігерії сягає 76 % від офіційного ВВП. Значним є масштаб тіньового сектора в Таїланді (71 %), Єгипті (68 %), Болівії (66 %) і Панамі (62 %). Фактично в більшості країн Азії, Африки і Латинської Америки можна говорити скоріш про існування «паралельної», або другої економіки, яка ненабагато поступається за масштабом економіці офіційній, а то й перевищує її [1].

Якщо в розвинених країнах у тіньовому секторі працюють в основному невеликі фірми, а заробітки від діяльності використовуються як додаткове джерело доходу, у країнах, що розвиваються, ситуація є іншою. Мігранти з сільської місцевості, що не можуть знайти роботу в легальному секторі, змушені добувати основні засоби існування в економіці тіньовій. Повсюдна корупція й вади в законодавстві сприяють тому, що значна частина господарської діяльності є неврахованою офіційною владою.

У слаборозвинених країнах із традиційною економікою існування тіньового сектора є найбільш помітним і несе загрозу світовому суспільству. Дії уряду найменш розвинених країн змушують населення ігнорувати закони, що заважають людям жити й задовольняти свої потреби, а дії уряду з контролю за виконанням таких законів

змушують людей займатися непродуктивної діяльністю, політизованою боротьбою з державою, що призводить до легалізації багатьох незаконних видів діяльності та прав власності.

Бідність є одночасно наслідком і причиною існування неформальної економіки, оскільки збіднілі громадяни зацікавлені в отриманні хоч яких доходів, при цьому законність засобу отримання відходить на другий план через необхідність виживати. Люди з деяких соціальних груп можуть практично не мати шансів на легальне працевлаштування. У деяких випадках бездомники навіть самі прагнуть потрапити до в'язниці. Для бідних верств населення втрати часу, пов'язані із взяттям під варту, не є такими страшними, як штрафи. Потреби безмежні, сила ж примусу держави обмежена, як обмежені його ресурси. Це призводить до неможливості встановлення законності у випадках, коли в державі діють явно невигідні суспільству закони, але люди йдуть на правопорушення навіть під страхом смертної кари. Корупція законотворчих органів призводить до прийняття законів без урахування інтересів особистості, суспільства і держави. Відтак бідність і корупція фактично зумовлюють існування нелегального сектора [4].

До найбільш прибуткових галузей тіньової економіки належать такі види діяльності, як крадіжки, грабіж, розбій; корупція – порушення посадових повноважень у корисливих цілях; відмивання грошей – надавання незаконно отриманим коштам видимості легальності; контрабанда – порушення митних норм; браконьєрство – порушення правил полювання, рибного лову та вирубки лісу; виробництво підробленої (контрафактної) або неврахованої у звітах продукції; «тіньова» наука – розробка нових синтетичних наркотиків, програм для злому банківських систем та інформаційного шахрайства; наймання нелегальних мігрантів. Серед видів діяльності, які часто є забороненими, рейдерство, азартні ігри, проституція, розповсюдження порнографії, деякі медичні послуги (аборт, евтаназія), поширення психоактивних речовин, попит на які штовхає людей на порушення законів.

Чим вищою є прибутковість галузі, а також чим сильніше вона регулюється, тим у ній більшою є частка неформальної економіки. Середньорічний обсяг нелегальної діяльності у країнах, що розвиваються, подано в табл. 1. В Україні цей показник дорівнює 4,31 млрд дол., а світовим лідером є Сполучені Штати Америки, де середньорічні прибутки від тіньових видів діяльності складають 625,63 млрд дол. [6].

Найбільш прибутковими є такі види нелегальної діяльності: підробка лікувальних засобів (200 млрд дол.), проституція (186 млрд дол.), підробка електроніки (169 млрд дол.), продаж наркотичних речовин (у тому числі марихуани – 141,8 млрд дол., кокаїну – 85 млрд дол., героїну – 86 млрд дол.), азартні ігри (140 млрд дол.), комп'ютерне піратство (63 млрд дол.), контрабанда сигарет (50 млрд дол.), крадіжка нафти (37,23 млрд дол.), торгівля людьми (37 млрд дол.) [6].

Таблиця 1

Середньорічний прибуток від тіньового сектора у країнах, що розвиваються

Країна	Обсяг середньорічного прибутку
Мексика	$ 126.08 млрд
Індія	$ 68.59 млрд
Індонезія	$ 23.05 млрд
Філіппіни	$ 17.27 млрд
Туреччина	$ 17.16 млрд
Бразилія	$ 17 млрд
Колумбія	$ 14.50 млрд
Таїланд	$ 13.95 млрд
Парагвай	$ 13 млрд
Іран	$ 10.64 млрд
Гватемала	$ 10.11 млрд
Саудівська Аравія	$10.1 млрд
Афганістан	$ 7.3 млрд
Ізраїль	$ 7.05 млрд
Єгипет	$3.79 млрд
Тайвань	$ 2.60 млрд
Аргентина	$ 1.06 млрд
Кенія	$ 945 млн
Лаос	$ 855 млн

Ця жахлива статистика свідчить, що існує величезна загроза світовій економіці й людству в цілому. Тому необхідно негайно вживати заходів для скорочення тіньового сектора економіки в країнах, що розвиваються.

Тим не менш, у всіх країнах світу з ринковою структурою економіки була, є і, мабуть, існуватиме тіньова економіка. Її масштаби, види, прояви можуть різнитися, але жодній із країн не вдалося повністю позбутися неї. Слаборозвинені країни не можуть подолати цю проблему самостійно, тому їм необхідна допомога зі сторони більш розвинених країн. Зменшити обсяг нелегального сектора допоможе удосконалення законодавства країн, боротьба із корупцією та підвищення рівня життя населення. Якщо нелегальна діяльність у країнах, що розвиваються, зростатиме, це загрожуватиме економічній і політичній безпеці всього світу. Наслідками надмірного розвитку тіньової економіки може стати криза економіки народного господарства, втрата керованості державою, руйнування господарських зв'язків, спад виробництва, зростання економічної злочинності та деякі інші аспекти. У соціальній сфері тіньова економіка призводить до різкої диференціації, розшарування суспільства на бідних і багатих, до орієнтації значної частини суспільства, у тому числі інтелігенції, на отримання доходу будь-якими засобами: із використанням службового становища, хабарництва, спекуляції тощо.

Таким чином, тіньова економіка є реальною загрозою економічній безпеці всіх країн світу. Ця проблема є однією з найактуальніших проблем сучасності, що потребує негайного вирішення за рахунок скорочення тіньового сектора економік країн, що розвиваються.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Клименко О. М.

Література: 1. Olson M. The Shadow Economy: Friend or Foe? / M. Olson, C. Zinnes. – World Development, 2002. **2.** Базилевич В. Методичні аспекти оцінки масштабів тіньової економіки / В. Базилевич, І. Мазур // Економіка України. – 2004. – № 8. – С. 36–44. **3.** Тищук Т. І. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання / За ред. Т. І. Тищука. – Київ : КІСД, 2011. – 31 с. **4.** Юринець В. Особливості функціонування тіньової економіки / В. Юринець, С. Лондар // Економічний часопис. – 1999. – № 11. – С. 42–45.

АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ УПРАВЛІННЯ ТЕХНІЧНИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 658:657.421.1

Зуєнко М. О.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості амортизації як важеля управління технічними ресурсами на підприємстві, а також основні функції амортизації. Здійснено критичний огляд амортизаційної політики на підприємстві.*

Ключові слова: *амортизація, амортизаційна політика, оновлення технічної бази, вивільнення капіталу.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности амортизации как рычага управления техническими ресурсами на предприятии, а также основные функции амортизации. Осуществлен критический обзор амортизационной политики на предприятии.*

Ключевые слова: *амортизация, амортизационная политика, обновление технической базы, высвобождение капитала.*

Annotation. *Features of depreciation as leverage technical resources management at the plant and basic functions for depreciation. The critical review of the company depreciation policy.*

Keywords: *amortization, amortization policy, technical base update, release of capital.*

© Зуєнко М. О., 2016

Амортизація є не тільки досить вагомим і цікавим елементом в управлінні основними необоротними активами підприємства, а й виконує низку важливих функцій на підприємстві. Амортизація і відповідно амортизаційна політика підприємства тісно вкоренилися у наукових дослідженнях сучасності та увійшли до сфери законодавчого регулювання підприємництва як принципові важелі державного регулювання економіки. Проте із розширенням нормативно-правової бази стосовно амортизації значно зменшилася увага вчених і практиків до інших функцій і можливостей амортизації. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що особливу увагу присвячено амортизації як інвестиційному ресурсу компанії.

Метою написання статті є дослідження амортизації, політики стосовно управління технічними ресурсами підприємства, впливу та можливостей в управлінні цим видом ресурсів на підприємстві.

Передусім слід розглянути сутність амортизації та її основні функції на підприємстві. Нині існує багато визначень і тлумачень амортизації. Розглянемо деякі з них.

Одним із найбільш значущих джерел інформації для вивчення амортизації є законодавчо-нормативна база України, передусім Податковий кодекс України. За Податковим кодексом України, амортизація – це систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів, які амортизуються, протягом терміну їх корисного використання (пп. 14.1.3 Податкового кодексу України) [1]. Відтак амортизація дозволяє підприємцю розподілити витрати на основні засоби (інші необоротні та нематеріальні активи) протягом періоду їх корисного використання і таким чином компенсувати їх вартість.

До амортизації як систематичного розподілу вартості необоротних активів, що амортизуються протягом періоду їх корисного використання, належать низка функцій амортизації на підприємстві [2]. Розглянемо їх виконання у процесі ухвалення управлінських рішень підприємцем. Різні автори визначають різні функції амортизації на підприємстві (табл. 1).

Таблиця 1

Функції амортизації

Автор	Поняття
Косова Т. Д. [3]	Відтворювальна й розподільна функції; стимулююча функція – створення умов, що сприяють прискоренню темпів НТП; фіскальна функція – елемент податкової політики держави
Орлова В. К., Сенчишак С. В. [4]	Функція виведення оподаткування витрат, виділених на придбання необоротних активів; функція перетворення необоротних активів на оборотні через нарахування амортизації у фінансовому обліку
Овод Л. В. [5]	У фінансовому обліку формує амортизаційні відрахування, визначає розмір грошових потоків компанії; у податковому обліку є сумою, що вираховується із суми валових доходів разом із валовими витратами; в управлінському обліку дозволяє визначити собівартість продукції; у стратегічному обліку є джерелом фінансових ресурсів для ефективного засобу оновлення основних фондів

Таким чином, амортизація виконує на підприємстві низку важливих функцій, проте з точки зору управління технічними ресурсами цікавою є функція акумулювання додаткового джерела коштів на підприємстві для відтворення технічних ресурсів. Важко не погодитися із твердженням, що амортизація навіть якщо не є джерелом фінансування окремого амортизаційного фонду на підприємстві, то дозволяє через функцію зменшення оподатковуваного прибутку залишити в обороті підприємства частину грошових коштів, що можуть бути спрямовані на оновлення його технічної бази.

Амортизацію також визначають як комплексну економічну категорію, що характеризує процес систематичного поступового перенесення вартості засобів праці на вартість готової продукції підприємства задля забезпечення планомірного відновлення засобів праці.

Виділимо п'ять концепцій амортизації, що повніше розкривають сутність цього явища:

- податкова;
- бухгалтерська;
- законодавча (юридична);
- концепція зношення;
- інвестиційна.

При виборі амортизаційної політики підприємства слід передусім орієнтуватися на загальну стратегію управління. Амортизаційна політика – це не просто сукупність норм амортизації та методів її нарахування, а й засіб досягнення підприємством певної мети: відтворення виробничого капіталу, зменшення оподатковуваного прибутку, досягнення інвестиційної цілі тощо. Оскільки технічні ресурси складають питому вагу основних засобів підприємства та є основним виробничим фактором, вибір і обґрунтування амортизаційної політики є важливим процесом для підприємства.

Не існує єдиного правильного шляху використання амортизаційної політики на підприємстві. Підприємству при виборі амортизаційної політики необхідно знайти баланс між процесами оновлення його технічної бази й можливістю отримати додаткове джерело коштів для своїх потреб. Схема вибору амортизаційної політики не стосується вимог законодавства, а тільки враховує внутрішні потреби компанії [7].

Таким чином, амортизаційна політика підприємства виконує низку важливих функцій на підприємстві. Завдяки варіативності амортизаційних норм підприємство в змозі управляти витратами на технічні ресурси. Оновлення, модернізація та ремонт обладнання й техніки перебуває в прямій залежності від вибраного типу амортизаційної політики на підприємстві. Вибираючи тип оновлення технічної бази, підприємство отримує так званий вивільнений капітал, тобто ресурс, отриманий у процесі амортизації. Вибраний тип амортизаційної політики допомагає підприємству досягти збалансованості між прийнятними темпами оновлення технічної бази та вивільненням коштів для вторинних потреб.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Литвиненко А. О.

Література: 1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **2.** Приймак Н. С. Амортизація та її функції у господарській діяльності підприємства / Н. С. Приймак // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. – 2009. – Вип. 16. – С. 194–201. **3.** Косова Т. Д. Амортизація як інвестиційний ресурс підприємства / Т. Д. Косова // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 9. – С. 157–164. **4.** Орлова В. К. Зв'язок амортизаційної політики з дивідендною політикою на підприємстві / В. К. Орлова, С. В. Сенчишак // Наукові праці Кіровоградського державного технічного університету. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит. – 2003. – Вип. 4. – С. 357–363. **5.** Овод Л. В. Стратегічні управлінські рішення у формуванні амортизаційної політики підприємства / Л. В. Овод // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6. – С. 100–103. **6.** Кудь Л. В. Методичні підходи щодо визначення функцій амортизації / Л. В. Кудь // Механізм регулювання економіки. – 2005. – № 3. – С. 221–225. **7.** Хорунжий Л. А. Амортизационный фонд (теория и практика образования и использования) / Л. А. Хорунжий. – М. : Экономика, 1971. – 248 с.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ЯК СУЧАСНОГО МЕТОДУ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

УДК 005.32:331.101.3(477)

Калашник О. О.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто питання ефективності запровадження гейміфікації як сучасного методу мотивації. Визначено економічну, соціальну та організаційну ефективність запровадження гейміфікації. Проаналізовано роль гейміфікації як фактора підвищення якості командної комунікації, виявлення лідерів, зниження кількості конфліктів, підвищення продуктивності праці.*

Ключові слова: *персонал, мотивація, ефект, ефективність, гейміфікація.*

Аннотация. *Рассмотрены вопросы эффективности внедрения геймификации как современного метода мотивации. Определены экономическая, социальная и организационная эффективность внедрения геймификации. Проанализирована роль геймификации как фактора повышения качества командной коммуникации, выявления лидера, снижения количества конфликтов, повышения производительности труда.*

Ключевые слова: *персонал, мотивация, эффект, эффективность, геймификация.*

© Калашник О. О., 2016

Annotation. *The question of introducing gamification efficiency as a modern method of motivation. The economic, social and organizational effectiveness of implementation of gamification. The role of gamification as a factor in improving the quality of team communication, identify leaders, reducing the number of conflicts and increase the overall level of productivity.*

Keywords: *staff, motivation, effect, efficiency, gamification.*

Нині на вітчизняних підприємствах України гостро стоїть питання мотивації персоналу. Із часом стандартні методи мотивації втрачають свою актуальність і пасують тільки вузькому колу співробітників. Щоб отримувати задоволення від роботи, їм потрібно відчувати, що те, що вони роблять, має реальну цінність. Коли людям подобається їх робота, вони виконують її ефективно. Якщо персонал є недостатньо мотивованим, у компанії виникають проблеми, від звичайних прогулів до значної плинності кадрів, адже ринок праці завжди має привабливі пропозиції.

Тема статті є актуальною, оскільки мотивація персоналу завжди була і є найважливішою функцією на підприємстві, без неї будь-який розвиток є неможливим. Нині потрібно враховувати зміни, що відбуваються в світі. Усе нове впливає на персонал, а відтак важливо аналізувати наявні методи мотивації та створювати нові задля підвищення мотивації та продуктивності праці в цілому. Одним із таких сучасних методів є гейміфікація. За допомогою гейміфікації вітчизняні підприємства зможуть виявити та ефективно використовувати ресурси співробітників, досягти успіхів, йдучи в ногу із часом.

Питаннями гейміфікації займалися Кларк Д., Макгонігел Д., Барбер М., Ласковські М., Вербах К., Чатфілд Т. та ін.

Метою написання статті є дослідження теоретичних аспектів гейміфікації, а також визначення ефективності запровадження гейміфікації до практики вітчизняних підприємств.

Ефективність визначають як відношення результату (ефекту) до витрат, що забезпечили його отримання [1]. Процес трудової діяльності на підприємстві є тісно пов'язаним із виробничим процесом і його кінцевими результатами та соціальним розвитком підприємства. Тому для визначення ефективності на підприємстві в цілому доцільно розглянути види ефективності: економічної, соціальної та організаційної.

Економічна ефективність – досягнення найбільших результатів за найменших витрат живої праці [2]. Вона характеризує досягнення цілей діяльності підприємства за рахунок кращого використання трудового потенціалу. Соціальна ефективність – це відповідність результатів господарської діяльності основним соціальним потребам і цілям суспільства. Вона є вираженням очікувань і рівня задоволення потреб та інтересів працівника [3]. Організаційна ефективність – це широке комплексне поняття, що передбачає сукупність кількісних та якісних складових, є оцінкою цілісності й організаційної структури підприємства [4].

Нині у світі відбувається швидкий розвиток підприємств та запровадження нових технологій, а відтак водночас слід удосконалювати методи мотивації персоналу. Запровадження нових методів сприятиме підвищенню мотивації персоналу. Одним із таких методів є гейміфікація.

Гейміфікація – це використання ігрових прийомів у неігрових процесах, а також комплекс мотиваційних управлінських технік, запозичених у комп'ютерних іграх [5]. В основі стратегії гейміфікації лежить принцип винагородження за виконані завдання. Можуть бути різні види заохочень: бали, відзнаки, розміщення фотографії працівника на дошці пошани, преміювальні, цінні подарунки, нагородження нагрудним знаком тощо. Гейміфікація – це сучасний метод, що сприяє підвищенню мотивації персоналу. Розглянемо основні форми гейміфікації:

- змагальна;
- переможна;
- естетична.

У разі застосування гейміфікації робота стає цікавішою, адже у грі зосереджено безліч точок мотивації: дух суперництва, призові стимули, логіка подолання перешкод. Запроваджуючи цей засіб мотивації персоналу, можна застосовувати як усі три форми, так і одну. Як показує закордонна практика передових компаній, щоб досягти максимального ефекту, доцільно поєднувати всі три форми.

Після запровадження гейміфікації економічна ефективність може мати вираження у:

- зростанні чистого прибутку;
- зростанні випуску продукції завдяки зростанню продуктивності праці та підвищенню її якості;
- відносній економії коштів за рахунок зниження фонду оплати праці;
- скороченні витрат на окремого робітника.

Соціальна ефективність полягає у можливості досягнення позитивних змін із точки зору умов діяльності персоналу. Зростання соціальної ефективності є кінцевою метою діяльності підприємства.

У разі запровадження гейміфікації очікуваним є прояв соціальної ефективності через:

- зростання конкуренції між співробітниками, виникнення прагнення до перемоги;
- участь персоналу в керування організацією та можливості прояву ініціативи з боку працівників;
- посилення згуртованості колективу;
- створення умов для формування й розвитку індивідуальних якостей працівників, стимулювання творчості колективу;
- зменшення кількості конфліктів;
- покращення соціально-психологічного клімату в колективі, формування дружніх стосунків між працівниками підприємства.

Очікуваною є також організаційна ефективність через:

- зниження плинності кадрів;
- зростання відповідальності персоналу;
- покращення трудової дисципліни;
- зменшення кількості скарг.

Таким чином, гейміфікація є найефективнішим сучасним методом мотивації на вітчизняних підприємствах. Але не слід забувати, що тільки за поєднання всіх видів мотивації можна підвищити ефективність усієї системи мотивації персоналу, а, отже, і діяльності підприємства в цілому. Керівники підприємств мають виявляти та ефективно використовувати ресурси співробітників та сприяти належному функціонуванню підприємства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писаревська Г. І.

Література: 1. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія / За ред. С. В. Мочерного. – Київ : Академія, 2000. – 864 с. **2.** Посилкіна О. В. Економіка підприємства / За ред. О. В. Посилкіної. – Харків : НФаУ ; Золоті сторінки, 2006. – 487 с. **3.** Посилкіна О. В. Оцінка інноваційно-інвестиційного потенціалу фармацевтичних підприємств і його вплив на ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності / Уклад. О. В. Посилкіна, Н. А. Дубровіна. – Харків : НФаУ, 2002. – 35 с. **4.** Гончарук Н. Що наше життя? Гра [Електронний ресурс] / Н. Гончарук. – Режим доступу : http://archive.kontrakty.ua/gc/2012/40/13-chim-pakhnut-remesla.html?lang=ua. **5.** Егоршин А. П. Управление персоналом / А. П. Егоршин. – Н. Новгород : НИМБ, 1999. – 624 с. **6.** Барбер М. Обучающая игра: аргументы в пользу революции в образовании / М. Барбер. – М. : Просвещение, 2007. – 349 с. **7.** Колот А. М. Мотивація персоналу : підручник / А. М. Колот. – Київ : КНЕУ, 2002. – 337 с.

МОТИВАЦІЙНИЙ ВПЛИВ НА ПЕРСОНАЛ РЕКЛАМНОЇ КОМПАНІЇ

УДК 331.101.3

Кальницька В. В.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто засоби збереження персоналу та залучення нового через застосування системи преміювання як мотиваційного важеля. Проаналізовано ієрархію потреб Маслоу А., визначено найважливіші мотивації для задоволення потреб.*

Ключові слова: *реклама, мотивація, працівники, рекламна сфера, фінансова винагорода.*

© Кальницька В. В., 2016

Аннотация. *Рассмотрены средства сохранения персонала и привлечения нового применением системы премирования как мотивационного рычага. Проанализирована иерархия потребностей Маслоу А., определены важнейшие мотивации для удовлетворения потребностей.*

Ключевые слова: *реклама, мотивация, работники, рекламная сфера, финансовое вознаграждение.*

Annotation. *The means of preserving and attracting new personnel through the use of motivational lever system of bonuses. Maslow hierarchy of needs analysis, determined the most important motivation for needs.*

Keywords: *advertising, motivation, employees, advertising sphere, financial reward.*

Залучення та творчість талановитих працівників рекламної сфери має величезне значення. Однак утримати їх у своїй компанії не менш важливо, адже нині, коли цей напрям активно розвивається, це зробити значно важче. Плинність кадрів не тільки вимагає від компанії додаткових витрат на залучення та навчання нових співробітників, а й ставить під загрозу взаємини з клієнтами через тривалі перерви. Тому власникам рекламного бізнесу необхідно шукати засоби збереження ефективних співробітників.

Метою написання статті є розробка спеціальної мотиваційної системи винагород, що має зупинити плинність кадрів та допомогти залучити робітників із високим рівнем кваліфікації. Об'єктом дослідження є рекламний бізнес, предметом дослідження є розробка мотиваційного важеля впливу передусім для збереження існуючого персоналу.

Чому люди запам'ятовують рекламу, які якості самої реклами на це впливають? Ймовірно, вона викликає у них якісь асоціації? Такого роду питання виникають у кожного другого власника рекламної компанії. Але відповідь лежить на поверхні. Досвідчені співробітники цієї сфери перед запуском кожної реклами проводять низку аналізів, де визначають, який колір має вплив на запам'ятовування та зумовлює позитивну реакцію, що нині (на цей період, сезон тощо) є актуальним, і тільки тоді запускають готовий продукт – рекламу.

Головною особливістю рекламної компанії є те, що кожний робітник відповідає за свою ділянку роботи, цей процес є дуже злагодженим і безперервним. Відтак збереження наявного персоналу та залучення талановитих працівників має величезне значення. Однак утримати креативних працівників, зацікавити їх, застосовуючи у тому числі різного роду фінансові стимули, – завдання не з легких [4].

Працювати в сфері продажів непросто. Одним із засобів утримання співробітників може стати створення для них приємної робочої атмосфери. Дуже важливо також сприяти кар'єрному зростанню, допомагати людям просуватися або за наявності такого бажання змінювати сферу діяльності. Ще одним засобом мотивації співробітників є фінансова винагорода. Необхідно подумати про підвищення зарплати та запроваджувати фінансові стимули, що мотивують співробітників відділів продажів залишатися в компанії якомога довше [5].

Найкраще підхід до мотивації обґрунтовано в теорії А. Маслоу. Ця теорія є власне ієрархією потреб людини. А. Маслоу, вважав, що предметом психології є поведінка, а не свідомість людини. В основі поведінки людини лежать потреби, які можна розділити на п'ять груп [2, с. 16]:

- фізіологічні потреби, необхідні для виживання людини (їжа, відпочинок, сон тощо);
- потреби в безпеці та впевненості в майбутньому: захист від фізичних та інших небезпек із боку навколишнього середовища та впевненість у тому, що фізіологічні потреби будуть задовольнятися й надалі;
- соціальні потреби – необхідність у соціальному оточенні, спілкуванні з людьми;
- потреба у визнанні оточуючими і прагнення до особистих досягнень;
- потреба в самовираженні – у власному зростанні та в реалізації своїх потенційних можливостей [2; 3].

Перші дві групи потреб є первинними, а наступні три – вторинними. Відповідно до теорії Маслоу А., усі ці потреби можна розташувати в суворій ієрархічній послідовності у вигляді піраміди, в основі якої лежать первинні потреби, а вершиною є вторинні (рис. 1).

Рис. 1. **Піраміда потреб Маслоу А.**

Значення такої ієрархічної структури в тому, що пріоритетними для людини є потреби нижчих рівнів, що й позначається на її мотивації. Інакше, для поведінки людини визначальним є задоволення потреб передусім нижчих рівнів, а із задоволенням цих потреб стимулюючим фактором стають і потреби вищих рівнів [1, с. 123].

Слід сказати, що важливою мотивацією є фінансова винагорода, адже вона уможливлює задоволення більшої частини потреб. Відтак доцільною є розробка системи преміювання.

У трудовому договорі слід визначити, що має виконувати працівник, за що він отримуватиме свою ставку, визначену у договорі. Слід визначити можливість та обсяг додаткової роботи, за яку виплачуватиметься премія. Це відбуватиметься у разі:

- переробки часу, тобто виконання роботи у позаробочий час;
- залучення додаткових інвестицій, нових клієнтів для розширення компанії;
- підвищення рівня компанії на ринку;
- набору кваліфікованих спеціалістів.

Усі перераховані види робіт необхідно застосовувати для кожної посади окремо, адже кожний співробітник має свої обов'язки, що є визначеними трудовим договором.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Базаров Т. Ю. Управление персоналом : учебник / Т. Ю. Базаров. – М. : Банки и биржи ; Юнити, 2002. – 560 с. **2.** Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу ; пер. с англ. – СПб. : Евразия, 1999. – 478 с. **3.** Озерникова Т. Мотивационное значение заработной платы / Т. Озерникова // Служба кадров. – 2002. – № 3. – С. 24–25. **4.** Румянцева З. П. Менеджмент организации / З. П. Румянцева, Н. А. Саломатин, Р. З. Акбердин [и др.]. – М. : Инфра-М, 1995. – 432 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

УДК 657:331.2

Карасьов Б. О.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Висвітлено проблему обліку розрахунків з оплати праці. Проаналізовано переваги застосування автоматизованої системи бухгалтерського обліку у процесі розрахунків з оплати праці.*

Ключові слова: *розрахунки з оплати праці, заробітна плата, автоматизація бухгалтерського обліку, електронна звітність, комп'ютеризація.*

Аннотация. *Освещена проблема учета расчетов по оплате труда. Проанализированы преимущества применения автоматизированной системы бухгалтерского учета в процессе расчетов по оплате труда.*

Ключевые слова: *расчеты по оплате труда, заработная плата, автоматизация бухгалтерского учета, электронная отчетность, компьютеризация.*

Annotation. *The problem of the payments of wages. Emphasized the benefits of an automated accounting system in the calculation of wages.*

Keywords: *calculation of wages, salaries, automated accounting, electronic records, computerization.*

© Карасьов Б. О., 2016

Нині в Україні за умов нестабільної економіки, неплатоспроможності підприємств та несвоєчасності розрахунків із працівниками важливе значення має вдосконалення бухгалтерського обліку, зокрема обліку праці та її оплати. Велике значення має підвищення оперативності та аналітичності обліку праці.

Реалізація цього напряму є пов'язаною у тому числі із запровадженням автоматизованих прохідних для обліку та аналізу використання робочого часу, комплексною автоматизацією обліку виробки, нарахуванням усіх видів виплат, у тому числі відпускних, і формуванням усіх розрахунково-платіжних документів, створенням автоматизованих довідкових систем для інформування керівництва організації та працівників з усіх питань розрахунків з оплати праці.

Багато авторів серед інших аспектів облікової системи ставлять проблему обліку заробітної плати на перше місце. Питання обліку праці та її оплати висвітлювали такі вчені в галузі бухгалтерського обліку: Сопко В. В., Хомин П. Я., Гарасим П. М., Бутинець Ф. Ф., Жук Н. Л., Семенов Г. А., Андрущенко Л. О. та ін. [3].

Дослідження фундаментальної та спеціальної літератури з обліку та аналізу свідчить, що витрати на оплату праці автори розглядають у системі всіх витрат підприємства. Питання розкриття інформації про витрати на оплату праці в обліковій політиці та управлінській звітності є дослідженими недостатньо глибоко. Тому вдосконалення обліку та аналізу витрат на оплату праці є актуальним і перспективним напрямом підвищення ефективності управління витратами підприємства [4].

Економічну категорію «управління витратами» науковці розглядають як найважливіший напрям діяльності управлінського персоналу, елемент системи управління підприємством, інтегруючий і координуючий усі напрями діяльності підприємства, що дозволяє підвищити ефективність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Управління витратами є системою, спрямованою на досягнення цілей підприємства. Однак економічне життя підприємства є нестабільним, тому цілі підприємства мають мінливу тенденцію. Своєчасний перегляд цілей підприємства в управлінні витратами зумовлює необхідність його вдосконалення. Системність в управлінні витратами характеризує різноманіття видів витрат, які зручніше аналізувати в розрізі п'яти економічних елементів: матеріальних витрат, витрат на оплату праці, відрахувань на соціальні потреби, амортизації, інших витрат [5].

Однією з найбільших ділянок в управлінні витратами є управління витратами на оплату праці. Аналіз місця витрат на оплату праці в системі витрат підприємства, проблем формування ефективної системи управління витратами на оплату праці зумовлює необхідність визначення терміна «управління витратами на оплату праці». Під управлінням витратами на оплату праці розуміють діяльність управлінського персоналу, спрямовану на підвищення ефективності використання витрат на оплату праці, до якої поряд із методами управління, що об'єднують методи обліку та методи аналізу витрат, залучено процедури нормування, планування й бюджетування.

Організаційними рішеннями в ході формування обліково-аналітичної системи управління витратами на оплату праці є вибір систем оплати праці, а також розробка норм, планів, прогнозів і бюджетів. Фактичні дані про витрати на оплату праці є визначуваними в системі обліку. Відхилення фактичних даних про витрати на оплату праці від установлених нормативів, планів, прогнозів і бюджетів виявляють у процесі аналізу. Процеси обліку та аналізу взаємодіють між собою за допомогою виконання контрольних функцій. Тому обліково-аналітичну систему управління витратами на оплату праці формують системи обліку та аналізу, а інші елементи є зовнішніми (вихідними) факторами. Сучасний облік та аналіз витрат підприємства, у тому числі і витрат на оплату праці, набувають практичної цінності і можуть зацікавити керівників і фахівців господарюючих суб'єктів лише якщо:

- у сучасній системі обліку вони є менш трудомісткими;
- є точнішими (помилки відсутні або знижується ймовірність їх появи);
- діють як єдина обліково-аналітична система;
- інформація є більш захищеною від розголошення (посилено заходи щодо дотримання комерційної таємниці).

Виконання зазначених вимог значною мірою досягається в процесі автоматизації. Процес автоматизації обліково-аналітичної системи управління витратами на оплату праці може містити напрями:

- об'єднання програмних продуктів, що автоматизують облік та проведення аналізу;
- удосконалення програмних продуктів, що автоматизують процес обліку;
- розробку програмного продукту, що дозволяє автоматизувати обліково-аналітичну систему управління витратами на оплату праці.

Покриття витрат на здійснення процесу автоматизації управління витратами на оплату праці досягається за рахунок зниження трудомісткості обліку та аналізу, що дозволяє економити на оплаті праці бухгалтерів та економістів, відрахуваннях на соціальні потреби та на витратних матеріалах. У деяких випадках на підставі даних податкових або аудиторських перевірок до розрахунків терміну окупності програмного продукту залучають розмір податкових санкцій за виявлені помилки в обліку або вартість послуг аудиторів.

Відтак важливим напрямом удосконалення обліку розрахунків з оплати праці є автоматизація облікового, аналітичного та контрольного процесу, що дозволяє зменшити кількість помилок у процесі обробки інформації, скоротити час на здійснення облікових, аналітичних та контрольних процедур, зменшити кількість ручних операцій. Дієвим засобом поліпшення обліку вважають проведення на підприємстві внутрішнього аудиту розрахунків за виплатами працівникам [6]. За сучасних умов господарювання велике значення має подальше вдосконалення документообігу з обліку виробки та заробітної плати, зокрема скорочення кількості первинних документів на основі автоматизації первинного обліку та запровадження електронних документів замість паперових [7]. Удосконаленню документообігу сприяють інтеграція обліку виконання графіків виробництва з урахуванням виробки і заробітної плати, запровадження систем обліку виробки, орієнтованих на оплату кінцевих результатів праці та інші форми внутрішньогосподарських економічних відносин.

Таким чином, для підвищення ефективності обліку витрат на оплату праці й прийняття управлінським персоналом об'єктивних рішень слід запровадити на підприємстві автоматизовану систему обліку й аналізу та вдосконалити систему документообігу.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Сопко В. В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства (власності, пасивів) : монографія / В. В. Сопко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с. **2.** Гарасим П. М. Курс фінансового обліку : навч. посіб. / П. М. Гарасим, Г. П. Журавель, П. Я. Хомин. – Київ : Знання, 2007. – 566 с. **3.** Семенов Г. А. Організація обліку розрахунків з персоналом з оплати праці / Г. А. Семенов, Л. О. Андрущенко // Держава та регіони. – 2009. – № 2. – С. 180–187. **4.** Баянова О. В. Автоматизація обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на оплату праці / О. В. Баянова // Міжнародний бухгалтерський облік. – 2012. – № 47. **5.** Начисление заработной платы в Украине [Електронний ресурс] // Программа по расчету заработной платы. – Режим доступу : http://zarplata.chizh.ua/view_information.php?id=48. **6.** Садовников О. А. Сучасні проблеми обліку розрахунків з оплати праці та шляхи їх удосконалення / О. А. Садовников, Г. В. Сировой // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2011. – № 8 (162).

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

УДК 336.71(477)

Катіба В. В.

Магістрант 1 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто етапи формування банківської системи України, проаналізовано її сучасний стан. Досліджено особливості структури та перспективи розвитку вітчизняної банківської системи.*

Ключові слова: *банківський продукт, регулювання, ризики, банківська система, фінансово-економічна криза.*

Аннотация. *Рассмотрены этапы формирования банковской системы Украины, проанализировано ее современное состояние. Исследованы особенности структуры и перспективы развития отечественной банковской системы.*

Ключевые слова: *банковский продукт, регулирование, риски, банковская система, финансово-экономический кризис.*

© Катіба В. В., 2016

Annotation. *The stages of the banking system of Ukraine, analyzed its current state. The features of the structure and prospects of the domestic banking system.*

Keywords: *banking products, regulation, risks, banking system, financial-economic crisis.*

Нині банки України діють за умов підвищеної ризикованості ринкового середовища, що висуває відповідні вимоги до забезпечення та підтримки їх фінансової стійкості, вибору раціонального варіанта розміщення ресурсів, оцінювання та контролю ризиків, вимагає створення відповідних засад ефективного та науково обґрунтованого механізму регулювання структурних складових, потребує застосування комплексного підходу до розробки системних заходів організації банківської діяльності. Відтак актуальним є дослідження етапів формування та проблем сучасного розвитку банківської системи України [1].

Дослідженню особливостей розвитку банківської системи України присвятили свої роботи вітчизняні науковці Д'яконова І., Колобов Ю., Простебі Л. та багатьох інших.

Метою написання статті є дослідження етапів формування, виявлення проблем розвитку та обґрунтування перспектив функціонування банківської системи України. Предметом дослідження є етапи формування та перспективи функціонування банківської системи України. Об'єктом дослідження є банківська система України.

У ході дослідження проблем розвитку банківської системи України було здійснено періодизацію її формування та функціонування, досліджено особливості розвитку структурних елементів. Основні характеристики етапів становлення та розвитку вітчизняної банківської системи подано в табл. 1 [5].

Таблиця 1

Основні характеристики етапів становлення та розвитку банківської системи України
(розроблено автором)

Період	Основні риси етапів становлення та розвитку вітчизняної банківської системи
1988 – 1990	Створення прототипу системи українських комерційних банків у складі банківської системи СРСР
1991 – 1-ше півріччя 1992	Перереєстрація українських комерційних банків та початок формування банківської системи України як незалежної держави
2-ге півріччя 1992 – 1993	Формування банківської системи України на етапі становлення економічного та політичного суверенітету
1997 – 1999	Реформування банківської системи за умов поглиблення фінансово-економічної кризи, поступового переходу до поєднання монетарних методів управління економікою із заходами щодо її структурного реформування
2000 – 1-ше півріччя 2008	Розвиток банківської системи за умов реструктуризації економіки, падіння доходності банківських операцій, укрупнення та консолідації капіталу банків
2-ге півріччя 2008 – сьогодення	Розвиток банківської системи під впливом світової фінансово-економічної кризи за умов девальвації національної валюти. Посткризове відновлення господарства. Закриття банків, вихід з ринку банків зі 100 %-м іноземним капіталом через внутрішню економічну та соціальну кризу в Україні. Погіршення макроекономічних показників розвитку

Охарактеризуємо детально сучасний етап розвитку банківської системи України. Світова фінансово-економічна криза та перші роки посткризового відновлення вітчизняної економіки вкотре поставили питання скорочення кількості банків в Україні, їх укрупнення, оптимізації діяльності, дефіцитності інших кредитно-фінансових інститутів і нерозвиненості фінансового та фондового ринків. Станом на 01.10.2015 р., за даними НБУ, в Україні існувало 122 банки. Упродовж зазначеного року регулятором було запроваджено стратегію виведення з ринку неплатоспроможних банків за рахунок поступового збільшення мінімального розміру статутного капіталу до рівня 500 млн грн (Постанова НБУ № 464 від 06.08.2014) (табл. 2) [6].

Таблиця 2

Загальні показники, що характеризують структуру банківської системи України

Назва показника	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.10.2015
Кількість банків, що мають банківську ліцензію	182	176	176	176	180	163	122
із них із іноземним капіталом	51	55	53	53	49	51	40
у тому числі із 100 %-м іноземним капіталом	18	20	2222	19	19	18	
Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	35,8	40,6	41,9	39,5	34,0	32,5	37,9

Джерело: складено автором за даними Національного банку України [6]

Дані табл. 2 дозволяють виокремити особливості стану та інституційної структури банківської системи України:

– зменшення частки іноземного капіталу в статутному капіталі банків на 01.10.2015 р.;

– скорочення кількості банків зі 100 %-м іноземним капіталом з 22 до 18 установ, зокрема, вихід з українського ринку австрійської фінансової групи Erste Group у зв'язку із продажем 100 % акцій українського дочірнього банку АТ «Ерсте Банк», згортання діяльності шведського банку ПАТ «Сведбанк» та кіпрського банку ПАТ «Астра Банк».

Слід відзначити, що якість ресурсної бази та активів банків України є досить низькою, що посилює їх чутливість до кризових та посткризових проявів, послаблює стан операційного середовища.

Дані табл. 3 відображають динаміку зміни результатів діяльності банків України з січня 2010 р. до жовтня 2015 р.

Таблиця 3

Показники діяльності банків України

Назва показника	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.10.2015
Достатність (адекватність) регулятивного капіталу, % (min значення 10 %)	18,08	20,83	18,90	18,06	18,26	15,60	12,99
Доходи	142 995	136 848	142 778	150 449	168 888	210 201	153 457
Витрати	181 445	149 875	150 486	145 550	167 452	263 167	205 685
Рентабельність активів, %	-4,38	-1,45	-0,76	0,45	0,12	-4,07	-4,05
Рентабельність капіталу, %	-32,52	-10,19	-5,27	3,03	0,81	-30,46	-39,39

Джерело: систематизовано автором за даними Національного банку України [6]

Зазначимо, що весь досліджуваний період характеризується виконанням нормативу достатності регулятивного капіталу, що підтверджує наявність можливості поглинання збитків від погіршення якості активів. Наведені показники результатів діяльності банків України свідчать про їх незадовільний стан у кризовий період і наявність:

– позитивного стану показників рентабельності активів і капіталу у 2013 р;

– збитку банківського сектора у 2010–2012 і 2015 рр., що пояснюється зниженням доходної бази, погіршенням показників операційної ефективності, значними витратами на формування резервів за активними операціями через існування значної частки проблемних активів.

Індикатори фінансової стійкості банків України (табл. 4) підтверджують наявність прийнятних показників ліквідності та достатності капіталізації банківського сектора.

Таблиця 4

Індикатори фінансової стійкості банків України, %

Показник	2010	2011	2012	2013	2014	2015 2-й кв.
1	2	3	4	5	6	7
Відношення регулятивного капіталу до зважених за ризиком активів	20,8	18,9	18,1	18,3	15,60	9,03
Відношення регулятивного капіталу першого рівня до зважених за ризиком активів	15,1	14,0	13,8	13,9	11,21	5,53
Відношення кредитів та позик, що не обслуговуються, за вирахуванням створених резервів, до капіталу	29,2	25,8	36,0	30,7	61,07	94,93
Відношення кредитів та позик, що не обслуговуються, до сукупних валових кредитів і позик	15,3	14,7	16,5	12,9	18,98	24,27
Норма прибутку на активи	-1,4	-0,6	0,5	0,2	-4,26	-6,10
Норма прибутку на власний капітал	-9,8	-4,2	3,2	1,7	-35,01	86,60
Відношення прибутку за процентами до валового доходу	66,0	63,1	64,1	58,6	48,46	42,93
Відношення непроцентних видатків до валового доходу	61,9	68,3	61,4	65,9	59,85	45,54
Відношення ліквідних активів до сукупних активів (коефіцієнт ліквідних активів)	18,8	18,7	22,2	20,6	26,40	27,87

Закінчення табл. 4

1	2	3	4	5	6	7
Відношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань	91,2	94,7	90,3	89,1	86,14	79,60
Відношення чистої відкритої валютної позиції до капіталу	21,6	8,4	2,5	6,9	31,69	98,14

Джерело: систематизовано автором за даними Міжнародного валютного фонду

Таким чином, нині актуальною є проблема реструктуризації проблемних активів банків України, подовження процесів реорганізації та ліквідації неплатоспроможних установ, подальшої капіталізації банків. У довгостроковій перспективі реформування банківського сектора має бути спрямованим на зниження вартості капіталу для вітчизняних суб'єктів і забезпечення стійкого економічного розвитку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Колодізєв О. Становлення банківської системи України: минуле, світовий досвід, проблеми реформування / О. Колодізєв // Банківська справа. – 2010. – № 2. – С. 26–31. **2.** Д'яконова І. І. Адаптивність банківської системи та її прояв у динаміці економічного розвитку України / І. І. Д'яконова, Є. Ю. Мордань // Вісник Сумського державного університету. – 2011. – № 4. – С. 118–126. **3.** Колобов Ю. В. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України / Ю. В. Колобов // Вісник університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 3. – С. 163–169. **4.** Простебі Л. І. Проблеми розвитку банківської системи України та механізм регулювання її діяльності / Л. І. Простебі // Вісник Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова. – 2013. – № 18. – С. 109–112. **5.** Дудченко В. Ю. Формування банківської системи України / В. Ю. Дудченко // Вісник університету банківської справи Національного банку України. – 2014. – № 5. – С. 150–156. **6.** Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/index.

ЗНАЧЕННЯ НОРМУВАННЯ ПРАЦІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

УДК 331.103.3

Катькало І. В.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано роль нормування праці у діяльності підприємств та організацій України, а також стан нормування праці на підприємствах країни. Систематизовано проблеми розвитку нормування праці в Україні, запропоновано шляхи їх подолання.*

Ключові слова: *праця, нормування, нормування праці, розвиток підприємств, проблеми нормування праці.*

Аннотация. *Проанализированы роль нормирования труда в деятельности предприятий и организаций Украины, а также состояние нормирования труда на предприятиях страны. Систематизированы проблемы развития нормирования труда в Украине, предложены пути их преодоления.*

© Катькало І. В., 2016

Ключевые слова: *труд, нормирование, нормирование труда, развитие предприятий, проблемы нормирования труда.*

Annotation. *The role of standardization work in the enterprises and organizations of Ukraine and the status of standardization work at enterprises of the country. Systematized problems of valuation work in Ukraine and the ways to overcome them.*

Keywords: *labor, regulation, labor regulation, enterprise development, problems of rationing.*

Нині економічне становище в Україні характеризується різким погіршенням стану нормування, управління та оплати праці. Це спричиняє зниження рівня нормування праці на підприємствах та в організаціях, ліквідацію нормативно-дослідних підрозділів з оплати праці, скорочення чисельності нормувальників. За сучасних умов існує потреба у проведенні наукових досліджень у галузі підвищення ефективності нормування праці в системі управління підприємством.

Питаннями організації та нормування праці на підприємствах, оцінювання затрат і результатів праці, побудови систем нормування праці та проблемами управління займалися такі вчені-дослідники: Бабич В. П., Богиня Д. П., Ведерніков М. Д., Гальцов А. Д., Гастєв А. К., Генкін Б. М., Завгородня Т. П., Ігумнов Б. М. та ін.

Сучасний етап переходу України на ринкові відносини потребує подальшого дослідження проблеми організації нормування праці на промислових підприємствах та створення відповідних систем нормування. Для цього необхідно розробити методичні рекомендації щодо вдосконалення процесів нормування праці, які створять передумови підвищення ефективності управління підприємством і раціонального використання персоналу [1].

Організація праці, виробництва та нормування праці в колишньому СРСР не відзначалася високою якістю. Тому основним завданням для багатьох підприємств за сучасних умов є пошук своєї ніші в ринковому середовищі, закріплення та розширення позицій на ринку. Реалізація цих завдань є можливою тільки за умов випуску якісної та недорогої продукції, що потребує забезпечення високого рівня нормування праці, підвищення виробітку та зниження трудомісткості продукції [2].

Досвід розвинених країн свідчить про органічну присутність нормування праці в усіх сферах діяльності підприємств та їх різних підрозділів. Воно є найважливішим елементом функцій управління підприємством. Систему нормування праці традиційно вважають важливою складовою внутрішньовиробничого управління. За сучасних умов має відбутися відродження організації нормування праці. Становлення повноцінного ринку, виникнення конкуренції виробників примушують підприємства серйозно займатися виявленням і використанням внутрішніх резервів зростання обсягів та підвищення прибутковості виробництва.

На жаль, слід констатувати, що нині практично неможливо простежити реальну динаміку змін стану нормування праці на підприємствах України через відсутність статистичної звітності про нормування праці.

Результати досліджень свідчать, що нині на жодному з обстежених українських підприємств не ведеться робота з перегляду норм праці та зниженню трудомісткості, на відміну від попередніх років, коли кожного року підвищувалась якість в середньому однієї норми з шести. Нині установи, що розробляють трудові нормативи, практично припинили свою діяльність.

Викликає стурбованість стан кадрового забезпечення нормування праці, хоч нині він є відносно задовільним. Але слід ураховувати, що з підвищенням вимог до нормування праці ця проблема обов'язково виникне незабаром. Це пов'язано з тим, що після проведення скорочень на виробництві залишилася мінімальна кількість спеціалістів з нормування праці, які до того ж протягом останніх 15 років не підвищували свою кваліфікацію. А зниження вимог до нормування, відсутність можливостей удосконалення, перегляду норм, їх технічного обґрунтування, пошуку резервів зниження трудомісткості призводять до професійної деградації кадрів [3].

На багатьох підприємствах питання нормування праці є недостатньо повно відображеними в колективних договорах або навіть відсутні, а це автоматично знімає будь-яку відповідальність керівництва за його стан. Усе це означає, що система нормування праці в Україні незабаром буде практично зруйнованою на мікрорівні та макрорівні. А за відсутності нормування праці неможливим є існування науково обґрунтованої системи організації її оплати, системи справедливої матеріальної оцінки результатів праці кожного робітника. Виходом із такої ситуації є державне регулювання процесів нормування праці. Цей шлях потребує кардинальної зміни законодавства і нормативної бази [4].

Потреба в нормуванні праці за умов ринкової економіки обов'язково виникне, оскільки на підприємствах, що застосовують складні технології, без чітко діючої системи нормування праці обійтися неможливо. Адже праця є одним із важливих виробничих ресурсів і, як усі ресурси, є обмеженим за кількістю та якістю та потребує постійного виміру, розподілу, дозування затрат з орієнтацією на конкретні результати. Бережливе ставлення до всіх ресурсів, у тому числі й до живої праці, робітників є однією з основних умов ефективності господарювання за умов ринкової економіки.

Для відродження нормування праці, його ефективного функціонування необхідними є:

– стабільна робота підприємств;

– створення умов, що дозволять підприємствам випускати продукцію для успішної конкуренції на ринку, поступово збільшуючи частку власної продукції порівняно з продукцією іноземних виробників;

– доступність: ціна на продукцію має відповідати купівельній спроможності споживачів товарів на цих ринках.

Забезпечення цих умов вирішує двоєдине завдання: змушує підприємства випускати конкурентоспроможну продукцію за доступною ціною, що вимагає від них зниження витрат на її виробництво, у тому числі і трудових; збільшення підприємствами реалізації продукції на ринку сприятиме стимулюванню виробництва в цілому [5].

Необхідними є розробка й реалізація заходів, що мають бути спрямованими на вдосконалення нормування праці. До них належатимуть засоби законодавчого, нормативного, організаційного, кадрового, фінансового та інформаційного забезпечення розвитку нормування праці в Україні. В організаційному плані необхідно, щоб в колективному договорі конкретизувалися й розвивалися положення галузевої угоди. Держава в особі Міністерства праці та соціальної політики України має стати координатором діяльності таких організацій через їх атестацію та ліцензування діяльності.

Таким чином, для забезпечення аналізу, моніторингу динаміки стану нормування праці в Україні Міністерству праці та соціальної політики України разом із Держкомстатом України доцільно розробити та запровадити статистичну звітність стосовно нормування праці на підприємствах і в організаціях усіх форм власності. Необхідно зобов'язати державні інспекції праці здійснювати контроль за станом та якістю нормування праці на підприємствах і в організаціях усіх форм власності, забезпечити їх кваліфікованими кадрами. Доцільно відновити практику періодичного проведення конференцій з обміну досвідом щодо розробки та запровадження нових форм і систем нормування праці.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Семенченко А. В.

Література: 1. Гриньова В. М. Організація виробництва : підручник / В. М. Гриньова, М. М. Салун. – Київ : Знання, 2009. – 582 с. **2.** Кодекс Законів про працю України [Електронний ресурс] : Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08. **3.** Конвенція про статистику праці № 160 [Електронний ресурс] : Міжнародний документ від 25.06.1985 № 160. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_055. **4.** Колот А. М. Мотивація персоналу : підручник / А. М. Колот. – Київ : КНЕУ, 2002. – 337 с. **5.** Игумнов Б. Н. Системы нормирования производственной деятельности / Б. Н. Игумнов, Т. П. Завгородняя, С. Н. Барский. – Хмельницкий : Поділля, 1997. – 390 с.

МОТИВАЦИЯ ПЕРСОНАЛА УПРАВЛЕНИЙ ПЕНСИОННОГО ФОНДА УКРАИНЫ

УДК 005.32:331.25(477)

Кац А. С.

Студент 4 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализированы причины снижения мотивации трудовой деятельности в Украине. Предложены мероприятия по повышению мотивации персонала управлений Пенсионного фонда Украины.*

Ключевые слова: *мотивация, трудовая деятельность, производительность труда, Пенсионный фонд.*

© Кац А. С., 2016

Анотація. *Проаналізовано причини зниження мотивації трудової діяльності в Україні. Запропоновано заходи щодо підвищення мотивації персоналу управлінь Пенсійного фонду України.*

Ключові слова: *мотивація, трудова діяльність, продуктивність праці, Пенсійний фонд.*

Annotation. *The reasons for the decrease of motivation of labor activity in Ukraine. The measures to increase the motivation of staff of the offices of the Pension Fund of Ukraine.*

Keywords: *motivation, work, labor productivity, Pension Fund.*

Проблемы мотивации трудовой деятельности персонала и создания мотивационного механизма занимают важное место в управлении персоналом и исследовались многими учеными. Вопросам мотивации трудовой деятельности посвятили свои работы Смит А., Тейлор Ф., Мэйо Э., Макгрегор Д., Туган-Барановский М., Маслоу А., Альдерфер К., Герцберг Ф., Врум В., Портер Л. и др.

Анализ публикаций отечественных ученых за последние годы свидетельствует, что повышение конкурентоспособности национальной экономики невозможно без формирования конкурентоспособной рабочей силы, создания мотивации, адекватной определенному этапу рыночных преобразований и задачам укрепления конкурентных позиций государства в мире. Проблемы мотивации и развития человеческого капитала в рыночных условиях стали объектом внимания Колота А., Богини Д., Крушельницкой А., Корецкого С., Семенникиной М. и других украинских ученых.

Целью написания статьи является обзор основных направлений мотивации труда и методических подходов, разработка рекомендаций по совершенствованию мотивации труда в управлениях Пенсионного фонда Украины.

Понятие мотивации тесно связано с проблемой управления персоналом. Новые экономические отношения переходного периода выдвигают и новые требования к персоналу. Это не только подбор, обучение и устройство кадров, но и формирование нового сознания, менталитета, а, следовательно, и методов мотивации.

Направленность методов мотивации заключается в том, что они ориентированы на объект мотивации – человека или группу людей. Их содержание составляют конкретные приемы и способы воздействия, а организационная форма методов мотивации определяется формальным порядком оказания влияния на объект управления [1].

Выделяют три вида методов мотивации: социально-психологические, экономические и организационно-административные [1]. Недостаток этих методов состоит в том, что они не предусматривают целенаправленного изменения потребностей работника, изменения его мотивационной направленности.

Мотивация эффективной деятельности работников занимает одно из ключевых мест в системе внутрифирменного управления. Она дополняет административное управление и представляет собой косвенное, опосредованное управление через интересы работников с использованием специфических форм и методов обеспечения их материальной и моральной заинтересованности в труде и достижении высоких результатов [2]. Мотивация трудовой деятельности является необходимым условием для эффективного выполнения принятых решений и намеченных задач работниками предприятий.

Мотивация трудовой деятельности не может быть действенной без удовлетворения материальных потребностей, ориентации на материальный интерес работников. Повышение значения трудовых и статусных мотивов не означает абсолютного снижения роли материальных мотивов и стимулов. Они, как и раньше, остаются важным катализатором, способным существенно повысить трудовую активность и способствовать достижению личных целей и целей предприятия.

Мотивация труда является основой поведения и активизации усилий работников организации, направленных на повышение результативности своей деятельности. Для создания должного отношения к труду нужно обеспечить такие условия, которые помогли бы работникам воспринимать свою работу как сознательную деятельность, основу профессионального и служебного роста, средство самосовершенствования [3].

В последние годы в управлениях Пенсионного фонда Украины уделяется значительное внимание мотивации персонала и использованию кадрового потенциала. Отдельной службы, которая бы занималась сбором необходимой информации и разработкой эффективной мотивационной модели с целью ее практического применения для достижения высоких результатов деятельности, в организации нет. Поэтому функциональные обязанности относительно мотивации труда распределены между отделом кадров, бухгалтером по зарплате и отделом охраны труда и безопасности.

В организациях управлений Пенсионного фонда Украины действует определенная мотивационная система, которая включает материальные и нематериальные стимулы к труду. Большое значение имеют именно меры материального поощрения как условие обеспечения нормальной жизнедеятельности работников. Они реализуются через денежные и материальные выплаты, различные виды вознаграждений, доплаты, надбавки, а также премии. Система материального поощрения отлажена в организации, однако она далеко не совершенна и требует

определенной доработки. Необходимо создать наиболее оптимальное соотношение между фондами основной и дополнительной оплаты труда, учитывая потребности и интересы персонала.

Средства улучшения мотивации труда в управлениях Пенсионного фонда Украины объединены в пять относительно самостоятельных направлений: материальное стимулирование, улучшение качества рабочей силы, совершенствование организации труда, вовлечение персонала в процесс управления и неденежное стимулирование.

Первое направление включает элементы совершенствования системы заработной платы, предоставление возможности персоналу участвовать в собственности и прибыли предприятия.

Безусловно, мотивационному механизму оплаты труда отводится большая роль, но постоянное повышение уровня оплаты труда не способствует как поддержанию рабочей активности на должном уровне, так и росту производительности труда. Применение этого метода может быть полезным для достижения кратковременных подъемов по производительности труда работников. В конце концов, происходит определенное наложение или привыкание к этому виду воздействия. Одностороннее воздействие на работников лишь денежными методами не может привести к долгосрочному повышению производительности труда.

Следующее направление повышения мотивации – совершенствование организации труда. Сюда относятся установление целей, расширение рабочих функций, обогащение труда, производственная ротация, применение гибких графиков, улучшение условий труда [4].

Улучшение условий труда – одна из самых острых проблем. Новый уровень социальной зрелости отрицает неблагоприятные условия рабочей среды. Условия труда являются не только необходимостью, но и мотивом, побуждающим трудиться с определенной отдачей. Они могут быть одновременно как фактором и следствием определенной производительности труда, так и проявлением ее эффективности [2].

Состояние рабочего места ежедневно должно оцениваться в баллах. Работники заинтересованы в постоянной поддержке своего места в хорошем состоянии, потому что в этом случае тарифная часть их зарплаты увеличивается на 10 %. Применение такой системы позволяет повысить уровень культуры и способствует росту производительности труда.

Мотивационную систему в организации целесообразно сформировать таким образом, чтобы каждый работник был заинтересован в делегировании ему большей части полномочий. Необходимо разработать рабочие показатели, исходя из поставленных стратегических целей организации. Каждый сотрудник должен работать над достижением поставленных организацией целей, быть лично заинтересованным в их достижении.

Особое внимание следует уделить разработке мотивационной системы именно для персонала управлений Пенсионного фонда Украины, что позволило бы уменьшить текучесть кадров и сплотить персонал, сформировав устойчивые группы, заинтересованные в достижении поставленных целей [3].

Существует необходимость разработать систему повышения квалификации, проводить тренинги для работников, обязать отдел кадров находить и проводить постоянно профильные семинары, тренинги для работников организации.

Таким образом, мотивация труда является актуальным и сложным действием, требует системного подхода, взвешенного применения различных методов и способов, прозрачности и определенности. Для обеспечения экономической устойчивости организации необходимо использовать материальные и духовные мотивы и стимулы в целях активизации трудовой деятельности разных категорий сотрудников. Такие действия будут способствовать повышению производительности труда, увеличению доходов, улучшению материального положения работников.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Лаптев В. И.

Литература: 1. Докучаєв О. А. Методи дослідження мотивації персоналу підприємства / О. А. Докучаєв // Економіка і держава. – 2006. – № 8. – С. 79–82. **2.** Караваєв І. Найтрадиційніший вид мотивації: порядок преміювання працівників підприємства / І. Караваєв // Бізнес-консультант. – 2007. – № 1. – С. 32–33. **3.** Коваленко М. А. Менеджмент трудової активності працівників підприємства / М. А. Коваленко, І. І. Грузнов, Л. Є. Сухомлин. – Херсон : Олді-плюс, 2006. – 288 с. **4.** Ситнік О. Д. Оцінка персоналу в системі мотивації / О. Д. Ситнік, О. О. Ковальчук // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 11. – С. 84–87. **5.** Варданян И. Мотивационная система персонала / И. Варданян // Управление персоналом. – 2006. – № 5. – С. 21–24.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ МАЛОЦІННИХ І ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ

УДК 657.42

Квашніна К. С.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто теоретичні аспекти удосконалення організації обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів (МШП) на підприємствах України. Досліджено особливості та засоби відображення їх в бухгалтерському обліку. Проаналізовано основні документи, що регулюють облік малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві. На основі проведеного дослідження внесено пропозиції щодо дотримання правил ведення обліку МШП.*

Ключові слова: *малоцінні та швидкозношувані предмети (МШП), операційний цикл, Положення (стандарт) бухгалтерського обліку, синтетичний облік, аналітичний облік.*

Аннотация. *Рассмотрены теоретические аспекты совершенствования организации учета малоценных и быстроизнашивающихся предметов (МБП) на предприятиях Украины. Исследованы особенности и средства отображения их в бухгалтерском учете. Проанализированы основные документы, регулирующие учет МБП на предприятии. На основе проведенного исследования внесены предложения по соблюдению правил ведения учета МБП.*

Ключевые слова: *малоценные и быстроизнашивающиеся предметы (МБП), операционный цикл, Положение (стандарт) бухгалтерского учета, синтетический учет, аналитический учет.*

Annotation. *The theoretical aspects of the improvement of accounting low value items in the Ukraine. The features and facilities of their reflection in accounting. The basic documents regulating record low value items in the enterprise. Based on the study made proposals for compliance with the rules of accounting IBE.*

Keywords: *low value items, operating cycle, Position (standard) accounting, synthetic accounting, analytical accounting.*

Малоцінні та швидкозношувані предмети (МШП) – це засоби праці, що їх використовуватимуть менше одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік. Операційний цикл – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг. Питома вага використання МШП на проведення навчальних і наукових робіт, на господарські потреби установ порівняно із використанням інших матеріальних цінностей на потреби установ є незначною. Вони можуть використовуватися у діяльності установи тривалий час (протягом декількох місяців), не змінюючи при цьому зовнішнього вигляду та основних фізичних властивостей. До таких засобів належать дрібний господарський інвентар, інструменти, посуд тощо [1].

Метою написання статті є дослідження особливостей ведення обліку МШП на підприємстві, визначення основних вимог та правил, якими мають користуватися як роботодавці, так і працівники організації. Об'єктом дослідження є організація й методика проведення обліку запасів, а саме МШП, та методика заповнення відповідних документів. Предметом бухгалтерського обліку є процеси документального оформлення руху МШП на підприємстві.

Незважаючи на те, що МШП не мають великої вартості, існує багато проблем у ході їх обліку. Це питання є актуальним, тому чимало науковців займаються проблемою: Голов С., Нашкерська Г., Заруба І., Михайлова Т. та ін.

Часто на підприємстві трапляються випадки, коли надані працівнику МШП псуються з його провини. Звичайно, працівник має відшкодувати завданий збиток. Особливістю є те, що розмір фактичної шкоди обмежуватиметься середньомісячним заробітком винного. Але кожного роботодавця більше цікавлять податкові наслідки подібної ситуації: чи коригуватимуть валові витрати за фактом псування. Податківці стверджують, що слід сторнувати валові витрати. Проте відкритим є питання, на яку саме суму це робити, адже певну частину своєї вартості втрачений МШП вже зносив. Тому сторнувати первісну вартість є недоцільним, а порядку розрахунку залишкової вартості МШП не існує. Як бачимо, існують деякі неточності в чинній податковій системі. У разі псування МШП з провини працівника доцільно було б залишити все, як є, фіксуючи лише факт втрати запасу, оскільки актив купувався задля використання у господарській діяльності і передача до виробництва здійснювалася за всіма правилами, крім того, зношення на МШП не нараховують.

© Квашніна К. С. , 2016

МШП передають працівникам лише на користування і за правом власності належать роботодавцю. По завершенні терміну їх використання працівник має повернути надані йому цінності. Їх також обов'язково повертають у разі зміни виду робіт чи звільнення. Повернені МШП списує комісія, якщо вони є більш не придатними для використання, або ж їх знову передають до виробництва до сплину терміну корисного використання. За фактом передачі МШП до виробництва їх вартість одразу відносять на відповідну статтю витрат і надалі ведуть лише аналітичний облік [3].

Збиток, завданий роботодавцю втратою чи псуванням матеріальних цінностей (у тому числі МШП) з провини працівника, останній має відшкодувати за нормами трудового законодавства. Ініціатором такого відшкодування є роботодавець. Для обліку та узагальнення інформації про наявність і рух МШП, що належать підприємству та є розміщеними в складі запасів, призначений активний субрахунок 221 «Малоцінні та швидкозношувані предмети на складі і в експлуатації».

Відповідно до п. 9 П(С)БО 9 первісною вартістю МШП, придбаних за плату, є собівартість, яка складається з таких фактичних витрат:

– суми, що є сплачуваною згідно із договором постачальнику (продавцю);

– суми, що є сплачуваною за інформаційні, посередницькі та інші подібні послуги у зв'язку із пошуком і придбанням запасів;

– суми ввізного мита;

– суми непрямих податків у зв'язку із придбанням запасів, що не відшкодовуються підприємству;

– затрат на заготівлю, вантажно-розвантажувальні роботи, транспортування МШП до місця їх використання;

– інших витрат, що є безпосередньо пов'язаними із придбанням МШП і доведенням їх до стану, у якому вони придатні для використання у запланованих цілях [4].

Первісною вартістю МШП, що є виготовленими власними силами підприємства, визнають собівартість їх виробництва. Первісною вартістю МШП, що є внесеними до статутного капіталу підприємства, визнають погоджену засновниками (учасниками) підприємства їх справедливу вартість. Первісною вартістю МШП, одержаних підприємством безоплатно, визнають їх справедливу вартість.

Облік малоцінних та швидкозношуваних предметів ведеться в місцях зберігання й експлуатації за матеріально відповідальними особами в Книгах або Картках складського обліку. У місцях експлуатації, де є багато різного інструменту, доцільно мати допоміжну комору та вести облік інструментів за жетонами.

Придбані або власно виготовлені предмети, як правило, мають надходити на склад підприємства. Передача їх безпосередньо до експлуатації не є рекомендованою. Для покращання зберігання до передачі до експлуатації бажано здійснити маркування спецодягу, виробничого та господарського інвентарю, кухонного посуду та інших малоцінних і швидкозношуваних предметів.

За дебетом рахунка 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» відображаються за первісною вартістю придбані (отримані) або виготовлені малоцінні та швидкозношувані предмети, за кредитом – за обліковою вартістю відпуск малоцінних і швидкозношуваних предметів до експлуатації із списанням на рахунок обліку витрат, а також списання нестач і втрат від псування таких предметів. На малоцінні та швидкозношувані предмети, що передаються до експлуатації, зношення не нараховують, а їх вартість повністю вилучають із складу активів (списують на витрати виробництва) із подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації відповідними особами протягом терміну їх фактичного використання.

Аналітичний облік малоцінних та швидкозношуваних предметів, що є на складі, у бухгалтерії підприємства здійснюють у Книзі обліку продуктів і матеріалів, записи в якій роблять за групами предметів, їх найменуванням і за матеріально відповідальними особами за кількістю, ціною і вартістю взагалі по господарству. Господарства, що запровадили сальдовий метод обліку товарно-матеріальних цінностей, для їх аналітичного обліку застосовують сальдову відомість [5].

Таким чином, зрозумілo, що власникам підприємств доцільно приділяти більше уваги обліку МШП, адже вони беруть безпосередню участь у господарській діяльності. Правильний їх облік та раціональне використання дозволять не лише зменшити витрати, а й примножити прибутки. Організація обліку МШП на підприємстві передбачає перш за все своєчасне складання первинних документів, дотримання правил у процесі прийому МШП на складі та у ході експлуатації.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Данілов О. Фінанси підприємства у запитаннях і відповідях : навч. посіб. / О. Данілов, Т. Паєнтко. – Київ : Центр навч. літ., 2011. **2.** Гопцій Р. Втрачені та неповернені МШП: наслідки для працівника та

роботодавця / Р. Гопцій // Все про бухгалтерський облік. – 2008. – № 108. – С. 11–13. **3.** Заруба І. Малоцінні та швидкозношувані предмети: особливості обліку // Все про бухгалтерський облік. – 2008. – № 108. – С. 6–9. **4.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 20.10.1999 № 246. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-9.

ОПТИМИЗАЦИЯ ТРАНСПОРТИРОВКИ ВИННОЙ ПРОДУКЦИИ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ЗА ГРАНИЦУ

УДК 663.2 (477)

Клебановская А. С.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проведен анализ перевозок украинских вин в другие страны. Составлен оптимальный план перевозок и решена транспортная задача. Определены минимальная стоимость и наилучший маршрут транспортировки.*

Ключевые слова: *транспортная задача, оптимальный план, тариф, минимальная транспортировка.*

Анотація. *Проведено аналіз перевезень українських вин до інших країн. Складено оптимальний план перевезень і вирішено транспортну задачу. Визначено мінімальну вартість і найкращий маршрут транспортування.*

Ключові слова: *транспортна задача, оптимальний план, тариф, мінімальне транспортування.*

Annotation. *The analysis of transport Ukrainian wines in other countries. Compiled optimal transportation plan and a transportation problem is solved. To determine the minimum cost and the best transportation route.*

Keywords: *transport problem, optimal plan, tariff, minimum transportation.*

Украина имеет хорошо налаженную винную промышленность с давними традициями. Эта отрасль начала развиваться во времена первых греческих поселений. Несомненно, лучшим местом для виноделия является юг Украины, где наиболее благоприятные климатические условия для выращивания винограда. Однако многие сорта можно выращивать и в других регионах.

Украинский рынок вин включает производство игристых вин, виноградных вин, а также вермутов и других изделий. Емкость рынка вина в Украине с каждым годом значительно сокращается. Объем рынка в 2012 г. снизился на 26,2 % и составил 18719,2 тыс. дол. В этот период особое влияние оказал низкий уровень урожайности, что сильно снизило объемы производства. В 2013 г. произошло сокращение еще на 17,7 % до уровня в 15397,8 тыс. дол. Сравнивая первое полугодие 2013 и 2014 гг., можно заметить существенное снижение. Так, емкость рынка винной продукции в первом полугодии 2014 г. уменьшилась на 37,7 % по сравнению с аналогичным периодом прошлого года [1]. В товарной структуре розничного товарооборота предприятий Украины вина составляют 3819 млн грн [2].

Необходимо отметить, что с 2012 г. приоритеты торговли винами изменились, и до сих пор экспорт набирает обороты, а импорт уменьшается. Если рассматривать поставки за границу, можно увидеть, что в географической структуре экспорта преобладают поставки в Россию. В этом направлении отправляется почти 90 % отечественной продукции [1]. Осуществляются поставки в Грузию, Швецию и Германию.

Лидерами украинского рынка вина являются «Инкерманский завод марочных вин», ПАО «Коблево», «Массандра», «Колонист», а также «Шабо». За период 2014–2015 гг. нарастили производственные показатели только два крупных винодела – «Инкерман» и «Коблево».

© Клебановская А. С., 2016

Для анализа транспортировки винных изделий за границу необходимо составить и решить задачу линейного программирования – транспортную задачу. Целью решения задачи является определение оптимального плана перевозки винной продукции.

Пусть есть пять производителей: «Инкерман», «Шабо», «Коблево», «Массандра» и «Колонист», а также 4 страны-потребителя: Россия, Грузия, Швеция и Германия. Тарифы доставки единицы груза в соответствующие пункты назначения из каждого пункта отправления заданы матрицей тарифов (табл. 1) [3].

Таблица 1

Тарифы доставки единицы груза

Поставщик	Потребитель				Запасы
	Россия	Грузия	Швеция	Германия	
Инкерман	1890	1996	2390	2800	148000
Колонист	789	872	975	1051	79000
Массандра	1589	1789	2019	2380	175000
Шабо	1990	2003	2019	2579	163888
Коблево	896	987	1050	1100	64000
Потребности	389000	128900	75390	36598	629888

Как видно, в таблице уже проведена проверка задачи на сбалансированность, и, следовательно, поскольку запасы продукции равны потребностям покупателей, то задача является закрытой:

$$\sum a = 148000 + 79000 + 175000 + 163888 + 64000 = 62988,$$

$$\sum b = 389000 + 128900 + 75390 + 36598 = 62988.$$

Далее необходимо построить опорный план транспортной задачи с помощью метода минимальной стоимости, поскольку он является наиболее эффективным. С помощью надстройки «Поиск решений» программы Microsoft Excel решим задачу. В результате получен новый опорный план (табл. 2).

Таблица 2

Опорный план транспортировки

Поставщик	Потребитель				Запасы
	Россия	Грузия	Швеция	Германия	
Инкерман	148000	0	0	0	148000
Колонист	31012	0	47988	0	79000
Массандра	175000	0	0	0	175000
Шабо	34988	128900	0	0	163888
Коблево	0	0	27402	36598	64000
Потребности	389000	128900	75390	36598	
Затраты	651889588	258186700	75560400	40257800	

Подсчитано число занятых клеток таблицы, которое равно 8, как и должно быть: $m + n - 1 = 8$. Значение целевой функции для этого опорного плана имеет вид:

$$Z_{\min(X)} = 148000 * 1890 + 31012 * 789 + 175000 * 1589 + 34988 * 1990 + 128900 * 2003 + \\ + 975 * 47988 + 27402 * 1050 + 36598 * 1100 = 1025894488 \text{ грн.}$$

Необходимо проверить план на оптимальность с помощью метода потенциалов. Составим таблицу потенциалов, где в заполненные клетки вставим стоимость и $u_i = 0$, а все остальные потенциалы рассчитываются однозначно. Решаем до тех пор, пока не найдем оптимальный план. В итоге оптимальный план найден (табл. 3).

Минимальные издержки на перевозку составят :

$$Z_{\min(X)} = 148000 * 1890 + 38598 * 789 + 175000 * 1589 + 27402 * 896 + 40402 * 872 + \\ + 88498 * 2003 + 75390 * 2019 + 36598 * 1100 = 1017763262 \text{ грн.}$$

Таблица 3

Оптимальный план транспортировки

Поставщик	Потребитель				Запасы
	Россия	Грузия	Швеция	Германия	
Инкерман	148000	0	0	0	148000
Колонист	38598	40402	0	0	79000
Массандра	175000	0	0	0	175000
Шабо	0	88498	75390	0	163888
Коблево	27402	0	0	36598	64000
Потребности	389000	128900	75390	36598	

В результате вычислений получена минимальная стоимость перевозки винных изделий за границу, которая составляет 1017763262 грн. Можно сделать вывод, что в Россию необходимо отправить 148000 литров вин компании «Инкерман», 38598 литров вин «Колонист», 175000 литров вин «Массандра» и 27402 литров вин «Коблево», в Грузию – 88498 литров вин «Шабо» и 40402 литров вин «Колонист», в Швецию – 75390 литров вин «Шабо», а в Германию – 36598 литров вин «Коблево».

Такой план оптимальной транспортировки винной продукции выгодно использовать отечественным предприятиям для нахождения наилучших маршрутов перевозок товара и получения максимальной прибыли от экспорта с минимальными издержками на доставку.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Инвестиционный портал [Электронный ресурс] // InVenture. – Режим доступа : https://inventure.com.ua. **2.** Товарная структура розничного товарооборота [Электронный ресурс] // Державна служба статистики. – Режим доступа : http://www.ukrstat.gov.ua. **3.** Торгівля з країнами світу [Электронный ресурс] // Державна підтримка українського експорту. – Режим доступа : http://www.ukrexport.gov.ua.

МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ЗАПАСОВ ПРИ ВЫБЫТИИ

УДК 657.421

Ковалева М. О.

Студент 3 курса
факультета консалтинга и международного бизнеса ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены на конкретных примерах различные методы оценки запасов при выбытии, утвержденные П(С)БУ 9 «Запасы». Обозначена нормативная база, регулирующая выбор метода оценки выбытия запасов. Проанализирован вопрос влияния выбранного метода оценки запасов при выбытии на прибыль предприятия.*

Ключевые слова: *запасы, выбытие, метод оценки, стоимость.*

Анотація. *Розглянуто на конкретних прикладах різні методи оцінювання запасів при вибутті, що є затвердженими П(С)БО 9 «Запаси». Визначено нормативну базу, що регулює вибір методу оцінювання вибуття запасів. Проаналізовано питання впливу вибраного методу оцінювання запасів при вибутті на прибуток підприємства.*

Ключові слова: *запаси, вибуття, метод оцінювання, вартість.*

© Ковалева М. О., 2016

Annotation. *Considered specific examples various methods of stock assessment on disposal approved by P(C)BU 9, «Inventories». Denotes regulatory framework governing the choice of method for assessing the disposal of stocks. Analyzed the question of influence of the chosen method of inventory valuation on disposal on the profits of the enterprise.*

Keywords: *stocks, disposals, valuation method, ost.*

Важной составляющей активов предприятия являются его производственные запасы. Они оказывают значительное влияние на результаты хозяйственной деятельности предприятия, имеют существенную долю в структуре затрат предприятий.

Целью написания статьи является изучение методов оценки выбытия запасов и разработка рекомендаций относительно выбора метода в различных ситуациях.

Главным документом, регулирующим движение запасов, в том числе оценку выбытия запасов, является П(С)БУ 9 «Запасы» [1]. Нормативной базой для выбора метода оценки выбытия запасов являются Методические рекомендации по бухгалтерскому учету запасов и П(С)БУ 30 «Биологические активы» [2]. Согласно П(С)БУ 9 «Запасы», при отпуске запасов в производство, из производства, продаже и другом выбытии оценка их осуществляется по одному из следующих методов: идентифицированной себестоимости соответствующей единицы запасов, средневзвешенной себестоимости, себестоимости первых по времени поступления запасов (ФИФО), нормативных расходов и цены продажи.

Метод идентифицированной себестоимости соответствующей единицы запасов (п.17 П(С)БУ 9) предполагает, что отпускаемые запасы и услуги, выполняемые для специальных заказов и проектов, а также запасы, не заменяющие друг друга, оценивают по идентифицированной себестоимости. Другими словами, по какой цене куплено, по той и списано [3]. Этот метод целесообразно применять, когда каждая единица обладает специфическими, только ей присущими характеристиками, то есть запасы являются однородными по своим потребительским качествам. Например, электродвигатель имеет заводской номер, автомобиль имеет номер шасси и двигателя и др. Этот метод применяют для определения себестоимости запасов, не являющихся взаимозаменяемыми (торговля недвижимостью, ювелирными изделиями) [4].

Оценка по средневзвешенной себестоимости производится по каждой единице запасов делением суммарной стоимости остатка таких запасов на начало отчетного месяца и стоимости полученных в отчетном месяце запасов на суммарное количество запасов на начало отчетного месяца и полученных в отчетном месяце запасов (регулируется п. 18, п. 19 П(С)БУ 9 и п. 2.18 Рекомендаций № 2) [1].

При использовании метода средневзвешенной себестоимости выбытие запасов оценивают двумя способами:

1) по ежемесячной средневзвешенной себестоимости запасов.

Использование этого способа предусматривает оценку выбытия запасов по каждой единице запасов по такой формуле:

$$Ес. = (Сн. + Сп.) / (Кн. + Кп.), \quad (1)$$

где *Ес.* – ежемесячная средневзвешенная себестоимость конкретной единицы запасов;

Сн. и *Кн.* – себестоимость и количество запасов на начало месяца;

Сп. и *Кп.* – себестоимость и количество запасов, поступивших на протяжении месяца.

2) по периодической средневзвешенной себестоимости запасов.

Использование этого способа предусматривает оценку выбытия запасов по каждой единице запасов по такой формуле:

$$Пс. = (Сн. + Сп. – Св.) / (Кн. + Кп. – Кв.), \quad (2)$$

где *Пс.* – периодическая средневзвешенная себестоимость конкретной единицы запасов;

Сн. и *Кн.* – себестоимость и количество запасов соответственно на начало месяца;

Сп. и *Кп.* – себестоимость и количество запасов, поступивших на протяжении месяца до даты выбытия оцениваемых запасов;

Св. и *Кв.* – себестоимость и количество запасов, выбывших на протяжении месяца до даты выбытия оцениваемых запасов [2].

Рассматриваемый метод наиболее полезен при достаточно большой номенклатуре списываемых запасов и при больших объемах каждого наименования указанных запасов при условии достаточно незначительного колебания их цены в течение отчетного периода [4].

Оценка запасов по методу ФИФО (себестоимости первых по времени поступления запасов) базируется на предположении, что запасы используются в той последовательности, в которой они поступали на предприятие (отражены в бухгалтерском учете). Запасы, которые первыми отпускаются в производство (продажа и другое

выбытие), оцениваются по себестоимости первых по времени поступления запасов (п. 20 П(С)БУ 9). Основным недостатком такого метода является влияние внешних экономических факторов на финансовые показатели отдельно взятого предприятия. Учитывая стремление каждого предприятия продать свою продукцию, товар, услуги дороже, можно предположить, что в случае применения метода ФИФО показатель валовой прибыли в отчете о финансовых результатах будет завышен необоснованно. При тенденции к снижению цен, наоборот, в случае вынужденного снижения цен на реализуемую продукцию, товары, услуги валовая прибыль необоснованно занижена. Однако при применении метода ФИФО запасы, приобретаемые в условиях постоянного роста цен, списывают в реализацию по наименьшей цене. Запасы, остающиеся на балансе предприятия, оценивают по ценам, приближенным к реальности, то есть к действующим рыночным ценам. При анализе баланса в этом случае стоимость собственных оборотных средств, оборотного капитала, коэффициент покрытия будут существенно приближены к реальным [4]. Метод ФИФО позволяет отразить в финансовой отчетности периодические колебания закупочных цен на товары, если период между закупкой и продажей каждой партии товара достаточно короткий [5]. Использование этого метода в учете целесообразно при производстве, переработке и реализации скоропортящейся продукции, такой как овощи, фрукты, молочные продукты, другие продукты питания.

Оценка по нормативным расходам состоит в применении норм расходов на единицу продукции (работ, услуг), установленных предприятием с учетом нормальных уровней использования запасов, труда, производственных мощностей и действующих цен (п. 21 П(С)БУ 9). Метод используют преимущественно на производственных предприятиях с небольшой номенклатурой продукции, на предприятиях промышленности со сложной технологией, а также в сезонных отраслях материального производства. Нормативный метод успешно применяют на предприятиях легкой, пищевой и мебельной промышленности, а также в ресторанном хозяйстве. Его особенность состоит в том, что для каждого вида выпускаемой на предприятии продукции разрабатывают и утверждают нормы использования определенных составляющих. Например, для изготовления блюд, изделий и полуфабрикатов в ресторанном хозяйстве применяют нормы, содержащиеся в технологических картах. Нормы, в свою очередь, разработаны на основе сборников рецептур на соответствующие блюда, изделия и полуфабрикаты. На предприятиях легкой промышленности для изготовления товаров народного потребления и моделей должны быть разработаны и утверждены перечни расходов, в том числе, и материальных ресурсов (запасов) на каждый вид продукции.

Исходя из п. 22 П(С)БУ 9, оценка по ценам продажи основана на применении предприятиями розничной торговли среднего процента торговой наценки товаров. Этот метод могут применять (если другие методы оценки выбытия запасов не оправданы) предприятия, имеющие значительную и переменную номенклатуру товаров с приблизительно одинаковым уровнем торговой наценки. Себестоимость реализованных товаров определяется как разница между продажной стоимостью реализованных товаров и суммой торговой наценки на эти товары. Сумма торговой наценки на реализованные товары определяется как произведение продажной стоимости реализованных товаров и среднего процента торговой наценки. Средний процент торговой наценки определяется делением суммы остатка торговых наценок на начало отчетного месяца и торговых наценок в продажной стоимости полученных в отчетном месяце товаров на сумму продажной стоимости остатка товаров на начало отчетного месяца и продажной стоимости полученных в отчетном месяце товаров [1]. На практике метод цены продажи применяют в основном предприятия, розничной торговли. Но если розничное предприятие имеет незначительную номенклатуру товаров и на эти товары установлены различные уровни торговой наценки, то при определении себестоимости реализованных товаров, в бухгалтерском учете можно использовать и другие методы выбытия товаров, а торговую наценку отражать только в оперативном учете как средство контроля выбытия товаров [4].

Поскольку выбор оптимального для конкретного предприятия метода оценки выбытия запасов зависит от большого количества внешних факторов, по-разному влияющих на деятельность каждого отдельно взятого предприятия и на его результаты, то признание любого их перечисленных выше методов лучшим ошибочно. Выбор должен основываться на специфике работы предприятия, его дальнейших планах и экономическом расчете целесообразности применения конкретного метода. Понимание сущности методов позволит сделать такой просчет правильно, а грамотность бухгалтера и руководителя в выборе метода оценки запасов при выбытии – увеличить прибыль.

Научный руководитель – преподаватель Шушлякова О. В.

Литература: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Электронный ресурс] : Закон України від 20.10.1999 № 246. – Режим доступа : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99. **2.** Грачева Р. Методы оценки выбытия запасов [Электронный ресурс] / Р. Грачева. – Режим доступа : http://dtkt.com.ua/debet/rus/2001/46/46pr9.html. **3.** Граковский Ю. Запасы: обоснование выбора метода оценки выбытия [Электронный ресурс] / Ю. Граковский. – Режим доступа : http://economist.net.ua/node/261. **4.** Голов С. Ф. Бухгалтерський об-

лік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі : практ. посіб. / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – Київ : Лібра, 2001. – 840 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 336.27:657

Ковалівська О. О.

Студент 5 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто проблеми організації обліку дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві, створення резерву сумнівних боргів. Запропоновано шляхи удосконалення організації обліку, у тому числі через застосування нових документів та оптимізацію документообігу.*

Ключові слова: *удосконалення, облікова політика, дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість.*

Аннотация. *Рассмотрены проблемы организации учета дебиторской и кредиторской задолженности на предприятии, создания резерва сомнительных долгов. Предложены методы совершенствования организации учета, в том числе путем применения новых документов и оптимизации документооборота.*

Ключевые слова: *усовершенствование, учетная политика, дебиторская задолженность, кредиторская задолженность.*

Annotation. *The problems of account receivables and payables at the plant, an allowance for doubtful debts. The ways of improvement of accounting, including through the use of new instruments and optimizing workflow.*

Keywords: *improvement, accounting policies, accounts receivable, accounts payable.*

Для більшості українських підприємств характерним є погіршення фінансового стану. Цей процес є пов'язаним безпосередньо із наявністю, обсягом та співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованостей на підприємстві в цілому. Тому питання сумнівних або безнадійних боргів на сучасному етапі розвитку є дуже актуальними. Ринкові відносини вимагають перегляду системи обліку дебіторсько-кредиторської заборгованості, що є тісно пов'язаною із проблемою платежів. За ринкових умов господарювання наявність у суб'єктів господарської діяльності значних розмірів дебіторської заборгованості знижує ліквідність його активів, що негативно впливає на фінансову платоспроможність, а також вилучає грошові кошти. Для підприємств важливими і першочерговими є саме власні проблеми, а вже потім виконання своїх фінансових зобов'язань перед партнерами. Крім того, криза неплатежів є однією з основних проблем в економіці. Відтак облік дебіторської заборгованості та контроль за своєчасним її погашенням посідає особливе місце в управлінні підприємством.

Питання дебіторської та кредиторської заборгованості розглядали такі вчені: Мороз А., Лінніков В., Золотогоров В., Дембінський М., Макаров В., Грабова Н., Бланк Т., Голов С., Ткаченко Н., Науменко Н., Стоун Д., Хітчинг К., Кірейцев Г., Момот Т., Левкович О. Бутинець Ф. та ін.

Одним із найбільш проблемних питань у бухгалтерському обліку дебіторської заборгованості є нормативне забезпечення її обліку на підприємстві. Рекомендована форма бухгалтерського обліку цього об'єкта та облікові регістри не дають можливості отримати необхідну інформацію для прийняття зважених управлінських рішень у задовільному вигляді [4]. Для здійснення достовірного аналізу заборгованості задля її оптимізації облікові регістри мають накопичувати інформацію про розрахунки з дебіторами з певною деталізацією та узагальненням даних. Також в обліку недостатньо деталізуються та співвідносяться різні види дебіторської заборгованості в загальній їх структурі [5].

© Ковалівська О. О., 2016

Значним порушенням організації облікового процесу на ділянці дебіторської заборгованості є наявність недоліків у змісті наказу про облікову політику підприємства. Їх наявність значно погіршує процес обліку. Помилки у змісті наказу про облікову політику стосовно дебіторської заборгованості можуть бути такі: не згруповано заборгованість за термінами погашення, не згруповано заборгованість за термінами виникнення, не вказано особливості аналітичного обліку, не вказано вибраний метод розрахунку резерву сумнівних боргів.

Зазначені недоліки облікової політики є досить суттєвими, адже нерозкритий порядок групування дебіторської заборгованості за термінами виникнення має прямий вплив на відображувану інформацію у балансі, а саме її розподіл на поточну та довгострокову. Що стосується групування за термінами погашення, то воно є важливим для розрахунку резерву сумнівних боргів, а також для проведення аналітичних процедур. Відсутність даних стосовно аналітичного обліку дебіторської заборгованості негативно впливає на проведення аналітичних процедур, адже лише за його допомогою можна більш глибоко та детально контролювати стан дебіторської заборгованості на підприємстві. Стосовно резерву сумнівних боргів, існує тенденція частої відсутності збігу теоретичної наявності опису про нього в наказі про облікову політику і фактичного їх обчислення. Необхідно контролювати процес правильного складання наказу, щоб запобігти можливих порушень у обліку дебіторської заборгованості.

Запровадження нових актуальних документів на підприємстві є важливою запорукою покращення обліку розрахунків із клієнтами на підприємстві. Важливим є запровадження до документообігу Журналу розрахунків з постачальниками (підрядниками). Цей документ необхідно вести стосовно кожного постачальника чи підрядника. Журнал має полегшити роботу бухгалтера, допомогти йому щоденно правильно планувати платіжний баланс і здійснювати своєчасне погашення кредиторської заборгованості.

Одночасно слід розробити та вести допоміжний документ. Основною метою його використання є своєчасне надання первинних документів щодо отримання від постачальників (підрядників) товарно-матеріальних цінностей. Цей документ має назву «Довідка про надходження товарно-матеріальних цінностей від постачальників (підрядників)». Довідку пропонується вести у хронологічному порядку на кожну дату поставки. Документ міститиме таку інформацію: дата поставки, код постачальника, документ поставки, сума поставки та умови продажу.

Ведення запропонованих аналітичних документів на підприємстві дозволить удосконалити облік кредиторської заборгованості шляхом забезпечення чіткого контролю своєчасності розрахунків за кожною поставкою товарно-матеріальних цінностей, тим самим підвищити рівень платіжної дисципліни підприємства.

Нині майже недослідженим є питання щодо рефінансування (оплати) дебіторської заборгованості на малих підприємствах. Найбільш популярною формою рефінансування дебіторської заборгованості у світі є факторинг. Однак в Україні він досі не має належного розповсюдження через відсутність необхідної правової бази. Важливим є й питання кредиторської заборгованості, що негативно впливає на діяльність підприємства, адже наявність кредиторської заборгованості свідчить про неплатоспроможність підприємства та підриває його авторитет.

Удосконалення обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей на підприємстві необхідно здійснювати у таких напрямах: слідкувати за співвідношенням кредиторської та дебіторської заборгованостей, за змістовністю наказу про облікову політику у питаннях резерву сумнівних боргів, контролювати стан розрахунків за термінами, підтримувати оптимальний розмір дебіторської заборгованості. Покращення дебіторської та кредиторської заборгованостей за цими напрямами має забезпечити своєчасність, повноту та юридичну обґрунтованість розрахунків із дебіторами і кредиторами, що є запорукою успішного розвитку, стабільності, стійкості вітчизняних підприємств за ринкових умов.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами : практ. посіб. / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – Київ : Лібра, 2004. – 880 с. **2.** Стоун Д. Бухгалтерський учет и финансовый анализ / Д. Стоун, К. Хитчинг ; пер. с англ. – М. : Сирин, 1998. – 302 с. **3.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець, Л. Л. Горецька. – Житомир : Рута, 2003. – 544 с. **4.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 08.10.1999 № 237. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99. **5.** Лищенко О. Г. Управління дебіторською заборгованістю як фактором фінансової стійкості підприємства / О. Г. Лищенко, І. С. Середа // Держава та регіони. – 2010. – № 3. – С. 84–89.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА ПРОДУКЦИИ КОМПАНИЕЙ «YVES ROCHER»

УДК 687.552

Коваленко А. В.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализирована деятельность компании «Yves Rocher». Составлена и решена задача оптимизации ее производства на примере выпуска средств личной гигиены.*

Ключевые слова: *оптимальный план, симплексный метод, максимизация прибыли.*

Анотація. *Проаналізовано діяльність компанії «Yves Rocher». Складено й розв'язано задачу оптимізації її виробництва на прикладі випуску засобів особистої гігієни.*

Ключові слова: *оптимальний план, симплексний метод, максимізація прибутку.*

Annotation. *«Yves Rocher» company activity is analyzed. Compiled and solved the problem of the optimization of its production on the example of manufacture of personal care products.*

Keywords: *optimal plan, simplex method, profit maximization.*

В наше время, когда средства личной гигиены являются одними из самых востребованных товаров, их состав имеет большое значение. Потребители стараются выбирать наиболее качественную продукцию, поскольку уделяют внимание состоянию своего здоровья. Именно поэтому косметика, парфюмерия и средства личной гигиены, произведенные из экологически чистых материалов, становятся все более популярными. Наглядным примером компании, производящей такую продукцию, является «Yves Rocher».

Несмотря на то, что компания является французским брендом, ее продукция доступна среднестатистическому украинскому потребителю. Это обусловлено тем, что политика «Yves Rocher» связана с производством качественной продукции по доступным ценам. Оптимизация производства продукции этой компании позволит максимизировать прибыль от реализации товаров.

Для достижения поставленной цели необходимо рассчитать, какую продукцию следует закупать и в каком количестве. Для проведения расчетов нужно знать норму затрат каждого вида ресурсов на изготовление одной единицы продукции, а также размер прибыли, получаемой от ее реализации. При решении задачи используется универсальный метод решения задач линейного программирования – симплексный метод. Исходными данными послужил ассортимент французской косметической компании «Yves Rocher». Для составления задачи были выбраны следующие товары: «Увлажняющий гель для душа 2 в 1» (гель для душа), моющий гель для рук «Нежность» (мыло для рук), шампунь «Упругие локоны» (шампунь для волос), бальзам «Упругие локоны» (бальзам для волос). Для их изготовления требуется 9 видов ресурсов, нормы затрат которых приведены в табл. 1.

Таблица 1

Исходные данные в расчете на единицу продукции

Состав	Нормы затрат сырья на единицу продукции, кг				Запасы сырья, кг
	Гель для душа	Жидкое мыло	Шампунь для волос	Бальзам для волос	
Вода	0,38	0,29	0,37	0,35	11570
Органическое растительное масло	0,01	0,00	0,01	0,02	400
Хлорид натрия	0,01	0,02	0,01	0,00	320
Лаурилсульфат натрия	0,02	0,03	0,06	0,02	1140
Витамин Е	0,02	0,02	0,02	0,05	820
Глицерин	0,02	0,02	0,00	0,03	510
Лимонная кислота	0,01	0,01	0,01	0,01	338
Лаурилсульфат аммония	0,02	0,01	0,01	0,01	430
Парфюм	0,01	0,01	0,01	0,01	362
Цена, грн	100	50	79	90	

© Коваленко А. В., 2016

Таким образом, целевая функция предполагает максимизацию прибыли от реализации этих продуктов и имеет следующий вид:

$$Z_{\max} = 100x_1 + 50x_2 + 79x_3 + 90x_4,$$

где x_1, x_2, x_3, x_4 – объемы выпуска геля для душа, мыла для рук, шампуня и бальзама для волос соответственно. Исходя из табл. 1, задача имеет следующую систему ограничений по сырью:

$$\begin{cases} 0,38x_1 + 0,29x_2 + 0,37x_3 + 0,35x_4 \le 11570 \\ 0,01x_1 + 0,01x_3 + 0,02x_4 \le 400 \\ 0,01x_1 + 0,02x_2 + 0,01x_3 \le 320 \\ 0,02x_1 + 0,03x_2 + 0,06x_3 + 0,02x_4 \le 1140 \\ 0,02x_1 + 0,02x_2 + 0,02x_4 + 0,05x_4 \le 820 \\ 0,02x_1 + 0,02x_2 + 0,03x_4 \le 510 \\ 0,01x_1 + 0,01x_2 + 0,01x_3 + 0,01x_4 \le 338 \\ 0,02x_1 + 0,01x_2 + 0,01x_3 + 0,01x_4 \le 430 \\ 0,01x_1 + 0,01x_2 + 0,01x_3 + 0,01x_4 \le 362 \\ x_i \ge 0, i = \overline{1,4} \end{cases}$$

Задачу необходимо решить традиционным симплексным методом, используя надстройку «Поиск решения» в Microsoft Excel.

Исходя из полученных результатов, можно сделать вывод, что для получения максимума прибыли от реализации выбранной продукции необходимо выпускать 9211 ед. геля для душа, 7358 ед. мыла для рук, 10266 ед. шампуня для волос и 5954 ед. бальзама для волос. При этом выручка составляет 2635880,7 грн в сутки.

Для исследования общей картины производственного процесса необходимо составить двойственную задачу, чтобы оценить каждый вид сырья. Целевая функция подразумевает общую оценку сырья для предприятия, таким образом, она стремится к минимуму:

$$F_{\min} = 11570y_1 + 400y_2 + 320y_3 + 1140y_4 + 820y_5 + 510y_6 + 338y_7 + 420y_8 + 362y_9.$$

Система ограничений двойственной задачи предполагает, что общая оценка того или иного сырья должна быть не меньше, чем цена соответствующего продукта:

$$\begin{cases} 0,5y_1 + 0,18y_2 + 0,03y_3 + 0,04y_4 + 0,02y_5 + 0,1y_6 \ge 21,25 \\ 0,5y_1 + 0,15y_2 + 0,03y_3 + 0,06y_4 + 0,02y_5 + 0,1y_6 \ge 20,75 \\ 0,65y_1 + 0,09y_2 + 0,1y_4 + 0,15y_7 \ge 17,5 \\ 0,2y_1 + 0,06y_2 + 0,02y_3 + 0,02y_4 + 0,01y_5 + 0,08y_6 + 0,02y_7 \ge 10,5 \\ y_i \ge 0, i = \overline{1,7} \end{cases}$$

Двойственные оценки (теневые цены) по каждому виду сырья обозначены через $y_1, y_2, y_3, \ldots, y_9$, они являются стоимостными оценками полезности ресурсов. Далее необходимо решить двойственную задачу с помощью надстройки «Поиск решения». Для этого внесем в опорную таблицу необходимые данные. Искомые значения будут находиться в строке «Теневые цены», а значение целевой функции – в ячейке «Всего». Исходя из теоремы двойственности, оно должно совпадать с исходной задачей.

Решение в Microsoft Excel показывает значение теневых цен по каждому ресурсу, что позволяет увидеть, какой ресурс является дефицитным, а какой – избыточным. Если теневая цена равна нулю, то этот вид ресурса в избытке, и наоборот, если теневая цена равна какому-либо числу – такой ресурс является дефицитным и используется полностью без остатка.

Проанализировав полученные решения, можно сделать вывод, что на предприятии будут полностью расходоваться такие виды ресурсов, как вода, органическое растительное масло, хлорид натрия, а также витамин Е и парфюм, поскольку их теневые внутрипроизводственные цены равны нулю. Остальные ресурсы используются без остатка, поэтому они имеют определенную теневую цену: лаурилсульфат натрия – 125,7 грн, лаурилсульфат аммония – 411,9 грн, глицерин – 85,3 грн, а лимонная кислота – 611 грн.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Официальный сайт Yves Rocher [Электронный ресурс] // Yves Rocher France. – Режим доступа : http://www.yves-rocher.ua/control/main. **2.** Ив Роше – история бренда косметики [Электронный ресурс] // Mylitta. – Режим доступа : http://mylitta.ru/326-yves-rocher.html. **3.** Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. Л. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с.

ОПТИМИЗАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ШВЕЙНОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

УДК 687.016.5

Кожемякина А. Д.

Студент 2 курса
факультета менеджмента и маркетинга ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализирована деятельность швейного предприятия. Построена оптимизационная модель максимизации производительности оборудования при имеющихся ресурсах.*

Ключевые слова: *легкая промышленность, швейная отрасль, максимизация производительности, оптимальный план, симплексный метод.*

Анотація. *Проаналізовано діяльність швейного підприємства. Побудовано оптимізаційну модель максимізації продуктивності обладнання за наявних ресурсів.*

Ключові слова: *легка промисловість, швейна галузь, максимізація продуктивності, оптимальний план, симплексний метод.*

Annotation. *Analyzed the activity of sewing enterprise. Built optimization model maximizing equipment performance with the resources available.*

Keywords: *light industry, clothing industry, maximize performance, optimal plan, simplex method.*

Легкая промышленность – ведущая отрасль народного хозяйства Украины, насчитывающая 17 подотраслей. Она имеет мощный производственный потенциал, способный удовлетворять потребности общества в товарах народного потребления и промышленного назначения [2]. Швейная отрасль занимает второе место среди отраслей легкой промышленности по стоимости производимой продукции, производя около 30 % продукции легкой промышленности. Производство размещено в районах потребления. Крупными центрами производства являются Харьков, Киев, Львов, Васильков, Бердичев, Запорожье, Тернополь, Одесса. Львиная доля продукции направляется на экспорт.

Швейная отрасль, как и легкая промышленность Украины в целом, сегодня находится в неудовлетворительном состоянии и сталкивается с целым рядом серьезных проблем. В частности, это отсутствие на внутреннем рынке товаров отечественного производства и его полное замещение дешевыми низкокачественными изделиями иностранного происхождения; применение отечественными предприятиями давальческих схем производства; плохо развитая инфраструктура отрасли; недостаточная инвестиционная и инновационная деятельность; неконкурентоспособность отечественной продукции, как по цене, так и по качеству. Указанные проблемы крайне негативно влияют на деятельность предприятий швейной промышленности, тормозят дальнейшее развитие отрасли.

Для выявления потребностей в изделиях, анализа потребительских свойств изделий, прогноза потребления необходимо получить данные о потребителях, определить группы потребителей, недовольных качеством из-

© Кожемякина А. Д., 2016

делий. Это позволит разработать типологию потребителей одежды, конкретизировать требования, определить ориентиры проектных разработок.

Без технологии производства не может быть реализована ни одна проектная идея. Она сама по себе является источником возникновения проектных идей благодаря разработке и использованию тех или иных технологических методов как проектных средств. В настоящее время отрасль требует внедрения задач оптимизационного типа, в которых следует найти наилучшее или оптимальное решение при заданных условиях производства.

Особенностью задач оптимизационного типа является многовариантность их решения, обусловленная следующими причинами: взаимозаменяемостью ресурсов, взаимозаменяемостью готовых видов продукции, существованием альтернативных технологий производства, неодинаковостью технико-экономических показателей даже однотипных хозяйственных субъектов [1].

Возможны два подхода к постановке оптимизационных задач: при первом подходе требуется получить максимальные конечные результаты при заданных условиях производства, при втором подходе требуется получить заданные конечные результаты при минимальных затратах ресурсов.

В работе рассматривается малое швейное предприятие – ателье «С иголочки». Для запуска нового производства предприятию нужно оборудовать цех площадью 50 м² и уложиться в сумму 60000 грн. Стоимость одного оверлока равна 10635 грн, а стегальных машин и зашивочного оборудования – 1175 грн и 1820 грн соответственно. В свою очередь, каждое оборудование занимает 14 м², 7 м² и 4 м². Производительность оверлока равна 5160 стежков в минуту, а стегальных машин и зашивочного оборудования – 700 и 1800 стежков в минуту соответственно [3]. Для каждого предприятия, которое покупает оборудование, целью является максимизация его производительности.

Таблица 1

Исходные данные для проведения исследования

	Оверлок	Стегальные машины	Зашивочное оборудование
Цена, грн	10635	1175	1820
Площадь, м²	50	50	50
Производительность, ст. /мин	5160	700	1800

Обозначим через x_1, x_2 и x_3 количество оборудования каждого из трех видов. Поскольку существуют ограничения по количеству места в цехе и количеству денег, которые можно потратить на закупку оборудования, переменные x_1, x_2 и x_3 должны удовлетворять системе неравенств:

$$\begin{cases} 10635x_1 + 1175x_2 + 1820x_3 \le 6000 \\ 14x_1 + 7x_2 + 4x_3 \le 50 \end{cases}$$

Получена математическая модель:

$$Z = 5160\,x_1 + 700\,x_2 + 1800\,x_3 \to \max.$$

По своему экономическому содержанию переменные x_1, x_2 и x_3 должны иметь только положительные значения.

Для поиска оптимального плана задачи используем надстройку «Поиск решения» программы для работы с электронными таблицами Microsoft Excel 2010. Построив таблицу с исходными данными и указав необходимые опции в надстройке, получим оптимальный план производительности оборудования.

Анализ полученных результатов показывает, что для получения максимальной производительности 22500 стежков в минуту необходимо оборудовать цех ателье «С иголочки» зашивочным оборудованием в количестве 13 штук. Придерживаясь такого плана обустройства, ателье получит максимальную производительность, а значит, и максимальную прибыль.

Использование оптимизационной модели производства помогает в принятии управленческих решений в плане рационального использования имеющихся ресурсов и возможности получения максимальной прибыли. Модель может быть использована на предприятиях для повышения эффективности управления швейной отраслью в целом.

Таким образом, несмотря на ряд проблем, существующих в легкой промышленности, ее все же следует рассматривать как перспективную отрасль. Главной целью стратегического развития является создание условий, направленных на повышение эффективности производства современных конкурентоспособных товаров, удовлетворяющих потребности населения, государства и субъектов хозяйствования, обеспечивающих тем самым стабильное развитие легкой промышленности.

Научный руководитель – канд. физ.-мат. наук, доцент Железнякова Э. Ю.

Литература: 1. Крушевский А. В. Справочник по экономико-математическим моделям и методам / А. В. Крушевский. – Киев : Техника,1982. – 208 с. **2.** Легкая промышленность Украины [Электронный ресурс] // Украинские учебники. – Режим доступа : http://ukrmap.su/. **3.** Оверлоки промышленные в Харькове [Электронный ресурс] // Prom.ua. – Режим доступа : http://prom.ua/Overloki-promyshlennye.html.

ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ СІЛЬСЬКОЇ МОЛОДІ

УДК 331.5:316.334.55-053.6

Козирєва К.

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто проблеми зайнятості сільської молоді. Обґрунтовано доцільність розвитку сільського підприємництва задля вирішення важливих економічних і соціальних завдань. Запропоновано шляхи державної підтримки сільської молоді.*

Ключові слова: *сільське населення, сільська молодь, зайнятість, підприємництво.*

Аннотация. *Рассмотрены проблемы занятости сельской молодежи. Обоснована целесообразность развития сельского предпринимательства для решения важных экономических и социальных задач. Предложены пути государственной поддержки сельской молодежи.*

Ключевые слова: *сельское население, сельская молодежь, занятость, предпринимательство.*

Annotation. *Problems associated with the employment of young people living in village have been considered in the article. The need for the development of rural entrepreneurship as promote solutions to important economic and social tasks for rural areas was justified. Directions of state to support rural youth have been proposed.*

Keywords: *rural population, rural youth, employment, entrepreneurship.*

Нині від активної життєвої позиції, ініціативи та професіоналізму сільської молоді багато в чому залежить відродження села, майбутнє сільських територій. Проблеми зайнятості населення в сільському господарстві, кількісного та якісного забезпечення галузі кадрами є надзвичайно актуальними. Сільське підприємництво має зробити внесок у продовольчу й економічну безпеку країни, сприяти налагодженню соціальної обстановки [3].

Сільська молодь є певною складною системою відтворення суспільних відносин зі сформованими стереотипами, орієнтацією, мотивацією Усе це є тісно пов'язаним із проведенням аграрних реформ на селі, науково-технічним прогресом, рівнем професійної підготовки самої молоді. Водночас методологія й теорія вивчення проблем дослідження підприємницького середовища сільської молоді перебуває поки що на стадії розробки [2].

Питання регулювання зайнятості та безробіття розглядали у своїх наукових працях Зірко О. В., Бандура С. І., Близнюк В. В., Маршавіна Ю. М. та ін. Значний внесок у вивчення проблем безробіття та безробіття молоді на селі зробили зарубіжні вчені: Акерлоф Д., Джекман Р. та ін. З огляду на динамічність процесів на ринку праці та специфіку розвитку українського ринку праці тема потребує постійного вивчення та урегулювання.

Науковий підхід до вивчення підприємницького середовища сільської молоді не можна розглядати у відриві від ставлення суспільства до села [1]: з одного боку, українське суспільство є надзвичайно сильно пов'язаним із селом, має глибоке сільське коріння. З іншого, існує чимало причин, що відсувають сільську проблематику на задній план.

Програмно-цільовий і комплексний підхід до вирішення проблем підприємницького співтовариства, багаторічний послідовний курс на динамічний розвиток малого та середнього бізнесу мають вирішити пріоритетні

© Козирєва К., 2016

завдання соціально-економічного розвитку: забезпечення економічного зростання та зайнятості населення, підвищення інвестиційної та інноваційної привабливості області та добробуту жителів.

Нині викликає стурбованість ситуація, що склалася у сфері розвитку сільських підприємств. Проведений аналіз ситуації на малих і середніх підприємствах показує, що з початку поточного року спостерігається скорочення чисельності працівників на малих підприємствах (майже на 11 %, або на 20 тис. осіб) [4]. Молодь має досить істотні переваги порівняно з іншими віковими категоріями працездатного населення: у молоді є тривалішим період майбутньої працездатності, кращі показники фізичного здоров'я, порівняно високий загальноосвітній рівень, вона має високу міграційну мобільність та краще опановує нові знання [2].

Водночас вважають, що молоді притаманною є низка недоліків: відсутність достатньої кваліфікації після закінчення навчального закладу, ідеалістичні вимоги до умов праці та початкового розміру заробітної плати, відсутність впевненості у своїх силах. Ці недоліки різко знижують її конкурентоспроможність. У свою чергу, роботодавці, як правило, не хочуть мати фінансові та організаційні витрати, що є пов'язаними з професійним навчанням молодих працівників, а також надавати їм пільги [4].

За цих умов створення сільською молоддю свого малого агробізнесу може стати ефективним способом забезпечення зайнятості. Задля цього мають бути створені правові передумови підтримки тих, хто починає діяльність у агробізнесі. Підприємницька діяльність сільської молоді не може бути забезпечена за допомогою ринкового механізму саморегулювання. Для забезпечення працевлаштування сільської молоді необхідним є втручання органів державного регулювання. Залучення молодіжного підприємництва до числа державних пріоритетів має сприяти зниженню бар'єрів на шляху новостворюваних підприємств та створенню умов для розвитку підприємницької ініціативи у випускників освітніх установ [1].

Ураховуючи пріоритетність у економічній політиці країни напрямів розвитку малого та середнього підприємництва і перспектив залучення молоді до розвитку аграрного сектора економіки доцільним є надання підтримки суб'єктам молодіжного сільського підприємництва у такий спосіб: проведенням заходів з популяризації ідей агробізнесу серед молоді за участю ЗМІ; організацією програм підготовки та перепідготовки викладацьких і консультаційних кадрів для проведення освітніх, консультаційних та інших заходів у галузі розвитку підприємництва в сільському молодіжному середовищі; надання грантів на організацію власної справи в аграрному секторі; стимулювання створення асоціацій, клубів, інтернет-спільнот молодих сільських підприємців, молодіжних проектних колективів; організацією та проведенням виставок молодіжних сільських проектів тощо.

Нині одним із напрямів відродження аграрного комплексу є забезпечення стійкості розвитку малих і середніх підприємницьких структур. Від рівня розвитку сільськогосподарського виробництва значною мірою залежить не тільки стабільність роботи суміжних галузей народного господарства, але й якість життя населення. Розвиток сільських територій у сформованому кризовому ринковому просторі є супроводжуваним посиленням впливу негативних факторів, що перешкоджають сталому функціонуванню та розвитку бізнес-діяльності за умов динамізму й невизначеності бізнес-середовища. Така тенденція зумовлює посилення сировинного та продуктового імпортозаміщення, негативно позначається на вітчизняному товаровиробнику [5].

Таким чином, одним із центральних напрямів соціальної політики нині є робота щодо стабілізації ринку праці та зниження рівня безробіття. Одним із найважливіших завдань політики у галузі трудової зайнятості молоді є створення умов, що мають оптимізувати процеси працевлаштування випускників освітніх установ, розробка програм підтримки сільської молоді. Реформи пострадянського періоду призвели до значного зниження можливостей для сільської молоді порівняно із їх міськими однолітками. Для стимулювання працевлаштування молоді на селі державним органам і органам місцевого самоврядування необхідно розробити й запровадити регіональні та муніципальні цільові програми, спрямовані на популяризацію здорового способу життя, економічну підтримку молодих сімей, підтримку молоді у створенні малого та середнього сільського бізнесу, а також відновити систему виплат підйомних молодим сільським фахівцям і надання їм службового та муніципального житла.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пивавар І. В.

Література: 1. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 05.02.1993 № 2998-XII. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2998-12. **2.** Меренкова И. Н. Развитие агробизнеса на сельских территориях : монография / И. Н. Меренкова, О. Ю. Савенкова. – Липецк ; Тамбов : Першина Р. В., 2010. – 159 с. **3.** Семенюк С. Інтерактивний маркетинг: стан розвитку в Україні [Електронний ресурс] / С. Семенюк. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Gev/2012_2/EC_A_MAN/012.pdf. **4.** Кутолій Н. П. Розвиток агробізнесу в Україні: еволюція чи революція? [Електронний ресурс] / Н. П.Кутолій. – Режим доступу : http://www.apkinform.com/ru/exclusive/topic. **5.** Молодежь в сельском хозяйстве Беларуси [Електронний ресурс] // Белорусское сельское хозяйство. – Режим доступу : http://old.agriculture.by/archives/2465.

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ КАДРОВОГО АУДИТУ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

УДК 657.6:005.95/.96

Колєснік Ю. Л.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто основні етапи проведення аудиту персоналу, а також проблеми, що виникають у процесі аудиту. Проаналізовано переваги проведення кадрового аудиту в контексті підвищення ефективності діяльності підприємства.*

Ключові слова: *бізнес-процеси, оцінювання персоналу, кадровий аудит, етапи проведення кадрового аудиту.*

Аннотация. *Рассмотрены основные этапы проведения аудита персонала, а также проблемы, возникающие в процессе аудита. Проанализированы преимущества проведения кадрового аудита в контексте повышения эффективности предприятия.*

Ключевые слова: *бизнес-процессы, оценка персонала, кадровый аудит, этапы проведения кадрового аудита.*

Annotation. *The main stages of audit personnel, as well as the problems arising in the course of the audit. The advantages of the personnel audit in the context of improving the efficiency of the enterprise.*

Keywords: *business processes, personnel evaluation, personnel audit, stages of the audit.*

Нині за умов жорсткої конкуренції в усіх сферах бізнесу критичним є питання ефективності роботи того чи іншого ресурсу, джерела або системи. Кожний керівник і власник є зацікавленим у визначенні засобу досягнення максимальної ефективності всіх бізнес-процесів організації.

Питання формування, розвитку та реалізації кадрового потенціалу, а також його оцінювання є нині надзвичайно актуальними. Сучасна практика роботи з персоналом припускає використання досить нового інструменту проведення незалежної експертизи та оцінювання відповідності кадрової складової стратегії розвитку підприємства –кадрового аудиту. Кадровий аудит певною мірою є вже сформованим у світовій практиці управління персоналом, але для вітчизняної економіки є достатньо новим. Далеко не всі компанії за умов кризи готові нести значні витрати. Тому наразі гостро стоїть проблема, як у сучасній ситуації провести комплексне оцінювання персоналу, що сприятиме його професійному розвитку та підвищенню якості праці.

Серед вчених, які зробили значний внесок у вивчення принципів оцінювання персоналу та підвищення ефективності саме кадрового аудиту, слід відзначити Базарову Т. Ю., Грішнову О. А., Кібанова А. Я. та ін.

Метою написання статті є дослідження поняття кадрового аудиту, виявлення основних проблем використання аудиту на вітчизняних підприємствах, а також обґрунтування шляхів підвищення ефективності проведення аудиту персоналу.

Аналіз наукової літератури дозволяє визначити, що кадровий аудит є експертним оцінюванням відповідності кадрового потенціалу, його кваліфікаційного рівня, компетентності й мотивування персоналу, трудових та суміжних відносин у колективі, важливим етапом у роботі з кадрами [1].

У роботах науковців зустрічаються різні категорії: «аудит персоналу», «соціально-кадровий аудит», «аудит трудової сфери», «кадровий аудит», незважаючи на те, що простежується синоніміка не тільки у трактуванні сутності понять, а й у формуванні окремих напрямів його проведення, що, у свою чергу, вимагає визначення єдиної точки зору щодо застосування конкретної категорії. Не менш важливим є визначення основних видів аудиторських послуг у сфері управління персоналом та підходів до їх проведення.

Проведення аудиту персоналу, як і реалізація будь-якої управлінської функції, має на меті здійснення певного алгоритму дій:

- постановка цілей аудиту;
- визначення основних напрямів аудиту;
- планування дій;
- організація роботи;

© Колєснік Ю. Л., 2016

– експертиза й аналіз отриманих у ході аудиту результатів;

– використання результатів аудиту в роботі з персоналом задля підвищення ефективності праці [2].

Безумовно, конкретизувати зміст і завдання кожного з етапів кадрового аудиту необхідно залежно від конкретної ситуації та об'єкта дослідження.

Особливу увагу слід звернути на наявність останнього етапу «Використання результатів кадрового аудиту». На жаль, більшість компаній, що надають послуги в галузі аудиту, розглядають свій вид діяльності як консультаційний і обмежуються лише самим процесом аудиту та написанням певних висновків і рекомендацій [3].

Говорячи про труднощі проведення кадрового аудиту у вітчизняних компаніях, не можна не акцентувати увагу на відсутності практичних рекомендацій стосовно оцінювання кадрового потенціалу підприємства. Лише у небагатьох дослідженнях з цього питання аудитори надають фрагментарні пропозиції щодо використання тих чи інших показників.

Процедура кадрового аудиту є завершеною тільки за наявності конкретних заходів як реакції на проведену аудиторську перевірку, оскільки важливою є не сама перевірка та її результати, а можливості подальшого розвитку підприємства. Переважно зовнішні аудитори не контролюють запровадження наданих рекомендацій. Це, у свою чергу, призводить до того, що керівники підприємства і фахівці служби управління персоналом на свій розсуд інтерпретують надані аудиторами рекомендації та шляхи їх запровадження. Така інтерпретація дуже часто не збігається із планами осіб, які проводили перевірку, що призводить до значного зниження ефективності проведення кадрового аудиту.

Великою помилкою керівників багатьох організацій, які звернулися до процедури кадрового аудиту, є те, що вона носить разовий характер. Необхідно чітко зрозуміти й усвідомити, що кадровий аудит є багатогранною роботою, яка охоплює всі стадії кадрового циклу.

Звичайно, процедура кадрового аудиту наразі не з дешевих, тому чітка організація у ході проведення внутрішнього кадрового аудиту дозволить уникнути багатьох помилок у процесі діяльності компанії. Його етапами є:

– створення внутрішнього підрозділу з кадрового аудиту за допомогою зовнішніх консультантів, які на першому етапі нададуть допомогу в розробці нормативної документації та у підборі фахівців;

– співробітники кадрової служби спільно із зовнішніми консультантами ідентифікують можливі ризики та проблеми і розробляють методику проведення внутрішнього кадрового аудиту компанії;

– перевірка створеної методики і за необхідності її коригування;

– через деякий час доцільно провести оцінювання діяльності служби внутрішнього кадрового аудиту зовнішніми консультантами.

Створивши за допомогою зовнішніх консультантів внутрішній підрозділ з кадрового аудиту та розробивши технологію перевірки, компанія згодом зможе проводити кадровий аудит самостійно.

Слід зазначити, що фактично кадровий аудит є інструментом визначення готовності організації до змін за рахунок її кадрового потенціалу. Існуючі труднощі в його проведенні значно знижують ефективність результатів кадрового аудиту. Запровадження кадрового аудиту до практики підприємства дозволяє отримати великий соціальний та економічний ефект, якщо керівництво матиме чітку систему мотивації за результатами його проведення. Аудит персоналу допоможе оцінити ділові та професійні якості працівника, а отже, правильно розробити заходи мотиваційного впливу на нього задля підвищення ефективності його професійної діяльності та стимулювання подальшого професійного розвитку.

Таким чином, кадровий аудит є процесом регулярним, багатоступінчастим і поетапним. Сутність його полягає в постійному спостереженні, а не в періодичних заходах. Кадровий аудит дає можливість виділити конкретні заходи з оптимізації діяльності підприємства та розробити конкретну програму її вдосконалення.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Лебединська О. С.

Література: 1. Базаров Т. Ю. Кадровий менеджмент як професія / Т. Ю. Базаров // Практика суспільного розвитку. – 2012. – № 4. – С. 30–33. **2.** Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник / О. А. Грішнова. – Київ : Знання, 2004. – 536 с. **3.** Кибанов А. Я. Управление персоналом организации / А. Я. Кибанов. – М. : Инфра-М, 2010. – 695 с. **4.** Управление персоналом [Електронний ресурс] // УП. Управление персоналом. – Режим доступу : http://www.top-personal.ru/workinglaws.html.

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ СОБІВАРТОСТІ ТА ЇЇ ВИДІВ

УДК 338.512

Колмикова О. І.

Студент 4 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено сутність собівартості, а також види собівартості. Розглянуто поняття собівартості та класифікації витрат, подано основні показники собівартості. Відображено сутність витрат.*

Ключові слова: *собівартість, витрати, калькулювання, ціна.*

Аннотация. *Исследованы сущность себестоимости, а также виды себестоимости. Рассмотрены понятия себестоимости и классификации затрат, представлены основные показатели себестоимости. Отражена сущность расходов.*

Ключевые слова: *себестоимость, расходы, калькулирование, цена.*

Annotation. *The essence of the cost as well as the types of costs. The concepts of cost and classification costs are the main cost indicators. It reflects the essence of the costs.*

Keywords: *prime price, charges, calculations, price.*

Ринкові умови господарювання потребують постійного співставлення витрат на виробництво продукції з доходами від її реалізації. Важливим кількісним виміром витрат на виробництво є собівартість усієї продукції та її одиниці. Рівень попиту на товари компанії уособлює виручка (дохід) від реалізації, що є сукупною вартістю продукції за продажною ціною. Валовий прибуток – це різниця між виручкою від реалізації продукції та собівартістю цієї реалізованої продукції. Відтак зменшення собівартості продукції, робіт і послуг є важливим фактором збільшення прибутку. У свою чергу, позитивний фінансовий результат надалі стає основним джерелом власних засобів організації, що керівництвом спрямовуються на подальший розвиток і вдосконалення виробництва [1].

Чим менше витрачається у процесі виробництва матеріальних, трудових і грошових ресурсів (основних складових собівартості), тим нижчою є собівартість готової продукції і тим більший валовий прибуток отримає підприємство. Зниження собівартості продукції є дуже важливим і на макроекономічному рівні, оскільки витратна частина виробництва впливає на темпи зростання суспільного відтворення в державі і в перспективі покращує соціально-економічне життя населення. Рівень цін на товари споживання, купівельна спроможність населення, порядок оподаткування й багато інших факторів розвитку країни складаються на основі собівартості продукції, що є обчислюваною за кожним суб'єктом господарювання окремо із застосуванням загальноприйнятих принципів і правил.

Собівартість продукції є важливим узагальнюючим показником, що вказує на ефективність діяльності підприємства. Працюючи краще, використовуючи ефективніше власні ресурси та удосконалюючи техніку, підприємство має нижчу собівартість продукції. Зниження витрат на виробництво та собівартості продукції є одними із важливих факторів зростання прибутку підприємства, підвищення рентабельності та ефективності його роботи.

Нині сутність і визначення поняття «собівартість» є предметом наукових дискусій. Досліджували собівартість та її сутність українські та зарубіжні вчені-економісти. Найбільш досліджено собівартість у різних аспектах у роботах Аксененко А. Ф., Безруких П. С., Болюх М. А., Бутинця Ф. Ф., Завгороднього В. П., Маниліча М. І., Чумаченка М. Г. та ін.

У ряді економічних робіт собівартість визначають як частину вартості, подану в грошовому виразі, що є тісно пов'язаною із виготовленням і реалізацією продукції, інше кажучи, грошовий вираз витрат, що є спожитим на засоби виробництва і на оплату .

Собівартість характеризується виробничими стосунками між суб'єктами господарювання і державою з приводу застосування у виробничій діяльності робочої сили, засобів праці, предметів праці та природних ресурсів. Вона є заснованою на суспільних витратах виробництва, до яких належать витрати на спожиті засоби виробництва (сировину, матеріали, паливо, амортизацію основних засобів) та оплату праці. До основних показників собівартості належать виробнича собівартість продукції, собівартість реалізованої продукції, витрати на одну гривню продукції та собівартість окремих виробів. Показники собівартості використовуються на всіх рівнях управління

© Колмикова О. І., 2016

економікою. Вони є базою встановлення ціни на продукцію, що випускається, є застосовуваними у разі визначення нижньої межі цін, обгрунтуванні рішень про обсяг і структуру випуску продукції [3].

На підприємстві собівартість є критерієм, що характеризує системність виробництва певного виду продукції, що підлягає зіставленню витрат підприємства з його доходами, прибутком, отриманим від реалізації продукції, робіт і послуг.

Внутрішньогосподарський розрахунок потребує обчислення собівартості не тільки за підприємством у цілому, але і в розрізі його структурних підрозділів. На рівні управління собівартість є важливим показником, що визначає ефективність діяльності у різних формулюваннях: порівнюються звітна собівартість продукції із попередньою [4].

При введенні національних стандартів система обліку та калькулювання собівартості продукції дуже змінилася, виникли інші підходи до оцінювання запасів та їх застосування, що є відображеним у формах зовнішньої звітності. На рис. 1 подано принципи формування затрат і калькулювання собівартості продукції, що є чинними відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» [5].

1) віднесення прямих матеріальних і трудових затрат із відрахуваннями, а також загальновиробничих (змінних і постійних розподілених) затрат на собівартість виробництва продукції;

2) розподіл виробничих затрат між готовою та незавершеною виробництвом продукцією;

3) віднесення постійних нерозподілених і наднормативних затрат на собівартість реалізованої продукції;

4) калькулювання собівартості реалізованої продукції та оцінювання залишку готової продукції;

5) віднесення адміністративних витрат і витрат на збут на фінансовий результат діяльності підприємства.

Порядок обліку витрат і калькулювання собівартості продукції мають бути відображеними в обліковій політиці підприємств [5].

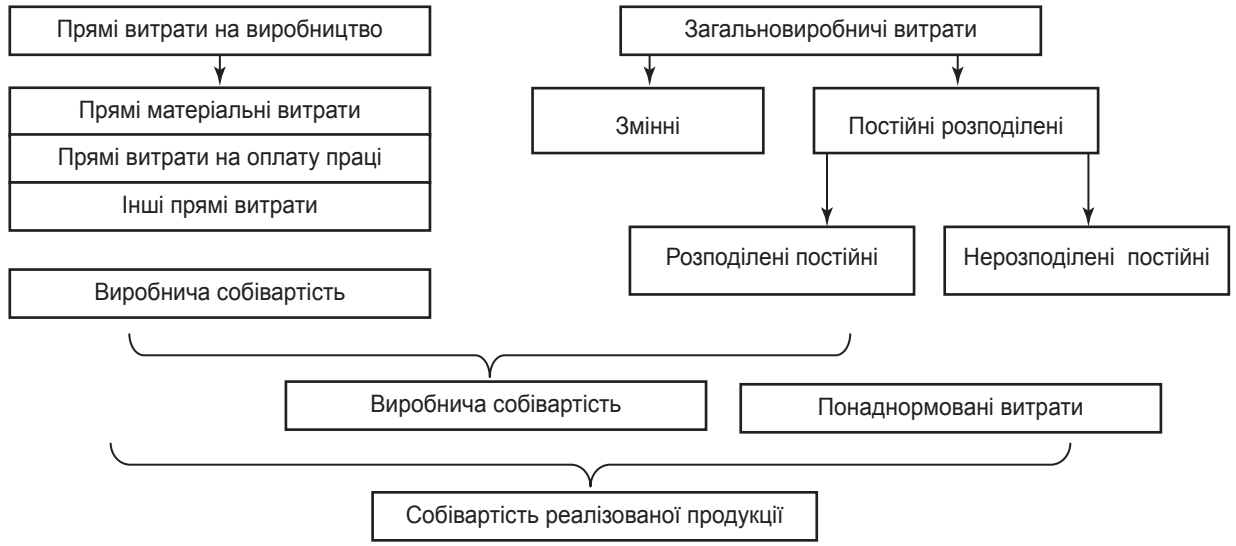

Рис. 1. **Класифікація витрат та види собівартості за П(С)БО 16 «Витрати»**

Проаналізуємо види собівартості за класифікаційною ознакою – повнотою охоплення витрат, що належать до собівартості. Залежно від того, які витрати є залученими до собівартості продукції, традиційно виділяють окремі види собівартості (табл. 1).

Таблиця 1

Види собівартості

Вид	Характеристика
1	2
За повнотою охоплення витрат	
Повна	Усі витрати на виробництво і реалізацію продукції. Розраховують тільки за товарною продукцією
Виробнича	До складу належать усі витрати на виробництво продукції, а також витрати на обслуговування виробництва й управління (загальновиробничі та загальногосподарські витрати). Розраховують як за підприємством у цілому, так і за його підрозділами

Закінчення табл. 1

1	2
Технологічна	До складу належать статті калькуляції, наведені в П(С)БО-16
Залежно від часу та мети обчислення	
Планова	Розраховують на підставі планових витрат, показників із випуску продукції на запланований період
Фактична	Розраховують на підставі фактичних даних бухгалтерського обліку, фактичних витрат і показників на кінець звітного періоду
Провізорна (очікувана)	Розраховують на сільськогосподарських підприємствах на підставі фактичних витрат і фактичного виходу продукції за три квартали поточного року, а також на підставі розрахунків за витратами й очікуваним виходом продукції за четвертий квартал. Співставляють фактичні та планові показники, для того щоб проаналізувати діяльність підприємства і прийняти необхідні рішення для підвищення рентабельності підприємства

Таким чином, види собівартості та калькулювання керівництво може самостійно визначати залежно від спрямованості діяльності підприємства та особливостей виробництва. Собівартість продукції показує використання ресурсів підприємства, що виражені в грошовій формі, на виробництво та реалізацію продукції та як якісний показник господарської діяльності характеризує ефективність діяльності підприємства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Курган Н. В.

Література: 1. Стешиц Л. И. Калькуляция себестоимости продукции в организациях АПК : учеб. пособие / Л. И. Стешиц, М. И. Стешиц. – Минск : Вышэйшая школа, 2008. – 304 с. **2.** Комиссарова И. П. Трансформация учета расходов организации: методология и практика / И. П. Комисарова. – М. : Бухгалтерский учет, 2002. – 224 с. **3.** Атамас П. Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посіб. / П. Й. Атамас. – Київ : Центр навчальної літератури, 2010. – 392 с. **4.** Верхоглядова Н. І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : навч.-практ. посіб. / Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило, С. Б. Ільїна. – Київ : Центр навчальної літератури, 2010. – 536 с. **5.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 31.12.1999 № 318. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА ОСНОВНЫХ БЛЮД В УНИВЕРСИТЕТСКОЙ СТОЛОВОЙ

УДК 519.863:641.5

Колычева А. А.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализирована работа университетской столовой. Составлены и решены оптимизационная и двойственная задачи.*

Ключевые слова: *оптимальный план, симплексный метод, максимизация прибыли.*

© Колычева А. А., 2016

Анотація. *Проаналізовано роботу університетської їдальні. Складено й вирішено оптимізаційну та двоїсту задачі.*

Ключові слова: *оптимальний план, симплексний метод, максимізація прибутку.*

Annotation. *The operation of the university canteen. Compiled and solved optimization and dual problems.*

Keywords: *optimal plan, simplex method, profit maximization.*

Студент проводит в университете очень много времени, в среднем по шесть часов ежедневно, а иногда и больше. Качественное, полноценное и регулярное питание является очень важной составляющей поддержания работоспособности студента и здоровья в целом. Поэтому столовая в университете, несомненно, должна быть.

Ассортимент в столовой должен быть разнообразным, чтобы удовлетворять предпочтения как можно большего числа студентов, включая супы, салаты, основные блюда, десерты и напитки. Согласно п. 1.2 «Санитарных правил для предприятий общественного питания [..] (СанПин 42-123-5777-91)», принятого Министерством охраны здоровья СССР от 19.03.91, «… ассортимент выпускаемой предприятием общественного питания продукции разрабатывается в строгом соответствии с типом предприятия, набором помещений, оснащением его холодильным и технологическим оборудованием. Предприятия общественного питания обеспечивают выпуск своей продукции на основе нормативно-технической и технологической документации, соблюдение которой гарантирует безопасность блюд и изделий для здоровья населения» [1].

Не нужно забывать, что целью столовой является не только обеспечение студентов высшего учебного заведения качественным и полноценным питанием, но и максимизация собственной прибыли, получаемой от реализации продукции. Для достижения этого необходимо рассчитать, какое количество той или иной продукции нужно изготавливать. Для расчетов нужно знать норму затрат каждого ингредиента на изготовление одного основного блюда, а также размер прибыли, получаемой от его реализации.

Исходными данными послужило меню столовой Харьковского национального университета радиоэлектроники. Рецепты и количество используемых ингредиентов были взяты из материалов кулинарного сайта «Волшебная еда» [2]. При решении задачи используется универсальный метод решения задач линейного программирования – симплексный метод.

В столовой подаются такие основные блюда: котлеты любительские, свинина в яйце, вареная говядина, свинина под луком и сыром, жаркое в горшочке. Для решения задачи используется информация о запасе ингредиентов для приготовления основного блюда в расчете на один день и о прибыли от реализации определенного вида основного блюда (табл. 1).

Таблица 1

Исходные данные в расчете на одно основное блюдо

Ингредиенты	Котлеты любительские	Свинина в яйце	Свинина под луком и сыром	Вареная говядина	Жаркое в горшочке	Запасы, г
Свинина	35	95	100	0	80	2000
Говядина	35	0	0	140	0	2000
Лук	7	0	15	0	8	870
Хлеб белый	9	0	0	0	0	200
Яйцо	0	75	0	0	0	800
Майонез	0	0	10	0	0	100
Сыр	0	0	13	0	6	250
Картофель	7	0	0	0	120	1450
Сметана	0	0	0	0	10	250
Морковь	0	0	0	0	15	635
Соль	1	1	1	1	1	190
Специи	1	1	0	0	1	100
Масло подсолнечное	2	2	2	0	0	1000
Цена одной порции, грн	12	16	18	16	21	

Обозначим через x_1, x_2, x_3, x_4, x_5 количество основных блюд каждого из пяти видов. Так как существуют ограничения по количеству имеющихся в наличии ингредиентов, то переменные x_1, x_2, x_3, x_4, x_5 должны удовлетворять системе неравенств:

$$\begin{cases} 35x_1+95x_2+100x_3+80x_4\le 2000,\\ 35x_1+140x_4\le 2000,\\ 7x_1+15x_3+8x_5\le 870,\\ 9x_1\le 200,\\ 75x_2\le 800,\\ 10x_3\le 100,\\ 13x_3+6x_5\le 250,\\ 7x_1+120x_5\le 1450,\\ 10x_5\le 250,\\ 15x_5\le 635,\\ x_1+x_2+x_3+x_4+x_5\le 190,\\ x_1+x_2+x_5\le 100,\\ 2x_1+2x_2+2x_3\le 1000,\\ x_1,x_2,x_3,x_4,x_5\ge 0. \end{cases}$$

Целевая функция этой задачи имеет вид:

$$Z_{\max}=12x_1+16x_2+18x_3+16x_4+21x_5.$$

Для поиска оптимального плана необходимо использовать надстройку «Поиск решения» программы Microsoft Excel 2013, созданной для работы с электронными таблицами. Построив таблицу с исходными данными и указав необходимые опции в надстройке, получим оптимальный план изготовления основных блюд в столовой Харьковского национального университета радиоэлектроники.

Анализ полученных результатов показывает, что максимальная дневная прибыль в размере 697 грн 50 коп может быть получена в результате продажи имеющихся основных блюд следующим образом: котлеты любительские – 22 порции, свинина под луком и сыром – 4 порции, вареная говядина – 9 порций и жаркое в горшочке – 11 порций. При этом не будет осуществляться продажа свинины в яйце.

Далее составим двойственную задачу и решим ее, чтобы оценить каждый вид ресурсов и оптимизировать их потребление. Целевая функция стремится к минимуму:

$$F_{\min}=2000y_1+2000y_2+870y_3+200y_4+800y_5+100y_6+$$

$$+250y_7+1450y_8+250y_9+635y_{10}+190y_{11}+100y_{12}+1000y_{13}.$$

Теперь составим систему ограничений. При этом общая оценка должна быть не меньше, чем цена блюда.

$$\begin{cases} 35y_1+35y_2+7y_3+9y_4+7y_8+y_{11}+y_{12}+2y_{13}\ge 12,\\ 95y_1+75y_5+y_{11}+y_{12}+2y_{13}\ge 16,\\ 100y_1+15y_3+10y_6+13y_7+y_{11}+2y_{13}\ge 18,\\ 80y_1+140y_2+y_{11}\ge 16,\\ 8y_3+6y_7+120y_8+10y_9+15y_{10}+y_{11}+y_{12}\ge 21,\\ y_i\ge 0, i=\overline{1,12}. \end{cases}$$

Обозначим $y_{1,2,..,12}$ теневые оценки того или иного ресурса, то есть покажем, насколько полезным для столовой является каждый из ингредиентов. Решим двойственную задачу с помощью надстройки «Поиск решения». Внесем в таблицу данные. Искомые значения будут находиться в строке «Теневые цены», а значение целевой функции – под ячейкой «Всего». Исходя из теоремы двойственности, оно должно совпадать с исходной задачей.

Решение в Microsoft Excel показывает значение теневых цен по каждому ресурсу. Таким образом, можно увидеть, какой ресурс является дефицитным, а какой – избыточным. В столовой без остатка используются свинина, говядина, хлеб белый и картофель.

Месячная прибыль от реализации основных блюд при условии получения максимальной дневной прибыли составит 21622 грн 50 коп. Необходимо произвести перерасчеты и снизить объемы закупки остальных девяти ингредиентов.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Санітарні правила для підприємств громадського харчування, включаючи кондитерські цехи і підприємства [...] [Электронный ресурс] : Правила органів влади СРСР від 19.03.1991. – Режим доступа : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0001400-91. **2.** Волшебная еда [Электронный ресурс] // Volshebnaya eda. Кулинарный сайт. – Режим доступа : http://volshebnaya-eda.ru. **3.** Малярец Л. М. Лабораторный практикум по дисциплине «Экономико-математическое моделирование» : учеб.-практ. пособие / Л. М. Малярец, П. М. Куликов, И. Л. Лебедева [и др.]. – Харьков : ХНЭУ, 2009. – 136 с.

ОСОБЛИВОСТІ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 004:657

Кононова А. М.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності на підприємствах України. Проаналізовано особливості основних програмних продуктів, що є застосовуваними на вітчизняних підприємствах для автоматизації ведення бухгалтерського обліку. Визначено їх переваги та недоліки.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, автоматизація, програмне забезпечення, підприємство.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности ведения бухгалтерского учета и составления финансовой отчетности на предприятиях Украины. Проанализированы особенности основных программных продуктов, применяемых на отечественных предприятиях для автоматизации ведения бухгалтерского учета. Определены их преимущества и недостатки.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, автоматизация, программное обеспечение, предприятие.*

Annotation. *The features of accounting and financial reporting in the Ukraine. The features of the basic software that is applicable to domestic enterprises to automate accounting. Determined their advantages and disadvantages.*

Keywords: *accounting, automation, software, company.*

Для будь-якої організації бухгалтерський облік є одним із найважливіших аспектів її діяльності. Від коректності та точності ведення бухгалтерського обліку на підприємстві безпосередньо залежить фінансове становище бізнесу. Нині на кожному підприємстві виконуваною є велика кількість господарських операцій, а до ведення бухгалтерського обліку належать безліч ітерацій, що їх бухгалтер змушений виконувати регулярно задля належного відображення результатів господарської діяльності суб'єкта господарювання. Безперервне та суцільне виконання типових обчислювальних дій, а також підготовка значних масивів внутрішніх документів і звітів робить працю бухгалтера трудомісткою і вимагає спеціальних навичок, високої концентрації та точності.

Сучасний розвиток інформаційних технологій і широке застосування їх в економічній практиці дозволяють вирішити цю проблему шляхом автоматизації бухгалтерського обліку. Звичайно, комп'ютерна програма не може повністю замінити бухгалтера, але вона дозволяє заощадити його час і сили за допомогою автоматизації рутинних операцій, а також допомагає знайти арифметичні помилки в обліку й звітності та оперативно оцінювати поточний фінансовий стан підприємства [1].

Власне, вибір автоматизованої форми бухгалтерського обліку на підприємстві зведено до вибору зручної комп'ютерної програми, що відповідає завданням обліку, оподаткування та звітності й може бути застосовуваною для ведення практично будь-яких розділів бухгалтерського обліку на підприємстві.

© Кононова А. М., 2016

Важливо розуміти, що запровадження бухгалтерської програми є ефективним тільки тоді, коли наявні помітні поліпшення у веденні бухгалтерського обліку. Це може проявлятись у:

- впорядкованості бухгалтерського обліку;
- збільшенні кількості інформації, одержуваної з даних бухгалтерського обліку, що дозволяє підвищити інформативність облікового процесу та більшою мірою відповідає потребам внутрішніх користувачів облікової інформації;
- зменшенні кількості бухгалтерських помилок;
- зростанні оперативності бухгалтерського обліку;
- підвищенні економічності бухгалтерського обліку [2].

Практика показує, що в багатьох випадках, якщо змінити застосовуваний на підприємстві план, типову кореспонденцію рахунків, форми первинних документів та інші параметри бухгалтерії, можна без застосування різних ризикованих схем зменшити витрати на ведення обліку.

На українському ринку програмних продуктів для малого та середнього бізнесу запропоновано велику кількість різноманітних систем автоматизації бухгалтерського обліку. Вибір ефективної системи автоматизації обліку має відповідати певним критеріям.

1. Система має бути адаптованою до специфіки конкретної організації і до змін у законодавстві України, надавати можливості в мінімальний термін без втрат інформаційних даних не тільки перебудувати план рахунків, звітні форми тощо, але і скласти звітність відповідно до нових вимог обліку.

2. У користувача має бути можливість працювати не тільки в локальних обчислювальних мережах, а й оперувати зовнішніми джерелами інформації, такими як системи «Клієнт-банк» для безготівкових розрахунків.

3. У користувача має бути можливість звернення до розробників системи для консультацій та встановлення оновлень системи [1].

Нині на українському ринку облікового програмного забезпечення існують різні програми, але безперечними лідерами в цій індустрії є програми «1С: Бухгалтерія», «Парус-Бухгалтерія» і «БЕСТ». Розглянемо детальніше кожну з них.

«1С: Бухгалтерія» є універсальною програмою масового призначення для автоматизації бухгалтерського та податкового обліку, у тому числі із підготовкою обов'язкової звітності. Ця програма є придатною для ведення обліку в організаціях, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності: оптову та роздрібну торгівлю, комісійну торгівлю, надання послуг, виробництво тощо. «1С: Бухгалтерія» забезпечує вирішення багатьох задач, що стоять перед бухгалтерською службою підприємства, якщо бухгалтерська служба повністю відповідає за облік на підприємстві, у тому числі, наприклад, за виписування первинних документів, облік продажів тощо. Крім того, інформацію про окремі види діяльності, торгівлі й виробничі операції можуть вводити не тільки бухгалтери, а й співробітники інших підрозділів підприємства [3].

Програма має безліч нових можливостей, серед них слід відзначити:

- ведення обліку за кількома організаціями або індивідуальними підприємцями в одній інформаційній базі: застосовуваними є загальні довідники контрагентів, номенклатури і співробітників, але звітність формується окремо для кожної організації;
- підтримка різних систем оподаткування: загального режиму оподаткування для організацій і для індивідуальних підприємців, єдиного податку, ЄСО, а також патентної системи оподаткування;
- дозволяє реалізувати облік різних видів фінансово-господарської діяльності підприємства.

Технологічні можливості платформи «1С: Бухгалтерія» дозволяють розгорнути роботу бухгалтерської служби підприємства в режимі веб-клієнта. Це дозволяє фахівцям працювати з інформаційною базою через Інтернет, перебуваючи при цьому в будь-якому місці. Це дуже зручно для організацій, у яких деякі фахівці працюють віддалено.

У «1С: Бухгалтерія» зберігається вся необхідна інформація про контрагентів (банківські рахунки, реєстраційні коди, контактна інформація) і про співробітників підприємства (інформація про розмір окладу, посаду співробітника, індивідуальні коди та паспортні дані). Програма «1С: Бухгалтерія» надає можливості автоматично формувати різні форми податкової та бухгалтерської звітностей, а також роздруковувати звіти, зберігати їх або відправляти документи у відповідні органи безпосередньо, що дуже економить час співробітників [4].

Перевагою програмного забезпечення «Інфо-Бухгалтер» є легкість установлення, зручність використання, надійність системи та легкість засвоєння. «Інфо-Бухгалтер» зарекомендувала себе як легка у використанні програма, орієнтуватися в якій зможе навіть новачок. У цій програмі є багато функцій, які підвищують ефективність діяльності фахівця: бухгалтерський калькулятор, можливість внесення виправлень у попередні записи, система генерації звітів, повний комплект звітних документів тощо. Крім того, програма гарантує надійне збереження та

передачу інформації і є адаптованою до різних режимів оподаткування, оснащеною всіма розділами бухгалтерського та податкового обліку. Основними можливостями «Інфо-Бухгалтера» є автоматичне виконання проводок, а також ручне коригування, автоматичне заповнення всіх відомостей, розрахунок амортизації й заробітної плати тощо. Але, незважаючи на всі плюси цього програмного забезпечення, «Інфо-Бухгалтер» помітно відстає від своїх конкурентів [1].

Система управління підприємством «БЕСТ» є розроблюваною з 2001 р. колективом фахівців з інформаційних технологій, управління та обліку. Система має у розпорядженні всі необхідні засоби для ефективного ведення обліку та прийняття управлінських рішень за всіма напрямами діяльності сучасного торговельного чи виробничого підприємства, підприємства сфери послуг, державної (муніципальної) установи. У системі автоматизовано більшість бізнес-процесів підприємства та забезпечено їх адекватне подання у вигляді набору взаємопов'язаних документів. Існують можливості для прямої реєстрації даних у кожному окремо взятому виді обліку. Крім стандартних планів рахунків, що входять до поставки системи, можна створювати та налагоджувати власні плани рахунків [5].

Гнучке параметричне налаштування забезпечує швидку адаптацію системи «БЕСТ» до особливостей конкретного підприємства без залучення фахівців з програмування. У системі є вбудовані засоби програмування для адаптації та розширення кола можливостей. На найпростішому рівні користувачу надається можливість розробки невеликих програм зі збереженням базової функціональності системи, без зміни її бізнес-логіки. Другим рівнем є повноцінне вбудоване середовище розробки, що має можливості створення нових додатків.

Нині в Україні перше місце посідає програма «1С: Бухгалтерія». Слід відзначити її невисоку ціну, що, безсумнівно, є позитивним фактором для підприємств. Але в цієї програми є і недоліки. Наприклад, її неможливо використовувати відразу, без попереднього навчання; у ній не передбачено можливості роботи з графікою.

Не менш зручною є програма «Інфо-Бухгалтер». Позитивними її сторонами є простота у використанні, високий рівень технічної підтримки, з усіх питань можна звертатися безпосередньо до розробника без посередників, низька ціна, невимогливість до ресурсів комп'ютера, швидкодія. Але великим недоліком у цій програмі є те, що її важко налаштувати до конкретного підприємства. У цьому плані найбільш вдалою є програма «Парус-Бухгалтерія». У ній можна побудувати систему обліку, що відповідає специфіці підприємства.

Ще однією з найбільш застосовуваних бухгалтерських програм є програма «БЕСТ». Її перевагами є функціонування як у локальному, так і в мережевому варіанті, а також орієнтація на комплексну автоматизацію підприємств оптової торгівлі.

Таким чином, найбільш придатними для роботи є програми «1С: Бухгалтерія» та «Інфо-Бухгалтер». Конкретний вибір програми є здійснюваним на основі потреб і цілей підприємства. Якщо підприємство має специфічну форму ведення бухгалтерського обліку, то найкращим вибором є «Парус-Бухгалтерія» та «БЕСТ».

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Іванов Ю. Б. Податковий облік і звітність : підручник / Ю. Б. Іванов, В. В. Карпова, О. Є. Найденко. – Київ : Знання, 2010. – 710 с. **2.** Бакаев А. С. Учетная политика предприятия / А. С. Бакаев, Л. З. Шнейдман. – М. : Бухгалтерский учет, 1994. – 112 с. **3.** Житний П. Принципи формування облікової політики підприємства / П. Житний // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 4. – С. 25–28. **4.** Войнаренко М. П. Системи обліку в Україні: трансформація до міжнародної практики / За ред. М. П. Войнаренка. – Київ : Наукова думка, 2002. – 718 с. **5.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : навч. посіб. / За ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 608 с.

ОСОБЛИВОСТІ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

УДК 636.2

Короткова А. В.

Короткова А. В.
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості чинної спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні. Досліджено зміни в законодавчих актах щодо оподаткування малого бізнесу. Проаналізовано переваги та недоліки чинної системи та майбутніх проектів податкової реформи.*

Ключові слова: *суб'єкт малого підприємництва, спрощена система оподаткування, єдиний податок, податкова реформа.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности действующей упрощенной системы налогообложения субъектов малого предпринимательства в Украине. Исследованы изменения в законодательных актах по налогообложению малого бизнеса. Проанализированы преимущества и недостатки действующей системы и будущих проектов налоговой реформы.*

Ключевые слова: *субъект малого предпринимательства, упрощенная система налогообложения, единый налог, налоговая реформа.*

Annotation. *The features of the current simplified system of taxation of small businesses in Ukraine. The changes in legislation regarding taxation of small businesses. Advantages and disadvantages of the current system and future projects tax reform.*

Keywords: *subject of small business, simplified system of taxation, flat tax, tax reform.*

Україна взяла курс на європейську інтеграцію, як у політичному та соціальному аспектах, так і в економічному плані. Економіка нашої країни нині потерпає через значні потрясіння. В європейських країнах малий бізнес відіграє важливу роль в економіці, є її рушійною силою. Це пояснюється його мобільністю, адже великим підприємствам складно швидко реагувати на зміни в потребах суспільства. Тому саме малі підприємства мають змогу забезпечити споживачів необхідними товарами.

В Україні основною рушійною силою економіки все ще залишаються великі підприємства. Вони створюють найбільшу частину валового внутрішнього продукту країни, а малий бізнес – лише 10–15 %. Тому нині стимулювання діяльності суб'єктів малого підприємництва є важливим напрямом діяльності.

Економіка країни нині відчуває значне напруження через різні політичні, економічні та соціальні впливи. Україна переживає етап реформування, якому відтак підлягають і малі підприємства. Основним інструментом регулювання діяльності малого бізнесу є система оподаткування, яка в 2015 р. була змінена значною мірою. Нестабільність у країні та постійні зрушення в її законодавстві негативно впливають на ділову активність та настрої підприємців. Тому актуальним є питання реформування системи оподаткування та стимулювання діяльності малого та середнього бізнесу в Україні, створення потужного фундаменту для виведення нашої країни з кризи.

Метою написання статті є дослідження та аналіз проведених реформ щодо оподаткування суб'єктів малого підприємництва, які перебувають на спрощеній системі оподаткування, а також виявлення недоліків чинної системи та розгляд варіантів їх усунення.

Об'єктом дослідження є суб'єкти малого підприємництва України, а предметом – особливості їх оподаткування.

Особливості спрощеної системи оподаткування в Україні висвітлювали в своїх роботах Мединська Т., Орлова В., Тарабукіна О., Шуляк О. та ін. Але, незважаючи на значний внесок науковців, економіка України нині потерпає від змін в усіх сферах діяльності. Тому необхідно проводити постійний аналіз таких змін, визначати їх переваги та недоліки.

Законодавством України передбачено, що суб'єкти малого підприємництва можуть самостійно вибирати спрощену систему оподаткування. Згідно із Податковим кодексом України, спрощена система оподаткування, обліку та звітності – це особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [1].

© Короткова А. В., 2016

Законом України від 28 грудня 2014 р. №71-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» ухвалено зміни щодо спрощеної системи оподаткування. Так, починаючи з 1 січня 2015 р., запроваджено оптимізацію кількості груп платників єдиного податку з шести до чотирьох, із збереженням чинного максимального розміру доходу, що дозволяє перебувати на спрощеній системі оподаткування. Для платників першої групи збільшено обсяг доходу до 300 000 грн, для платників другої групи збільшено обсяг доходу до 1500 000 грн, для платників третьої групи обсяг доходу має не перевищувати 20 000 000 грн, до платників четвертої групи належать сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 % [3].

Таким чином, відбулися певні зміни в Податковому кодексі. Нині підприємства, що вибирають для себе спрощену систему ведення бухгалтерського обліку та сплату єдиного податку, мають самостійно вибирати для себе одну з груп платників єдиного податку. Розглянемо основні критерії віднесення платника до певної групи (табл. 1).

Таблиця 1

Основні позиції для платників єдиного податку 1-ї – 4-ї груп

Критерії	1-ша група	2-га група	3-тя група	4-та група
Обсяг річного доходу	300 тис. грн	1,5 млн грн	20 млн грн	Немає значення
Наймані особи	0 осіб	Від 0 до 10 осіб	Немає значення	Немає значення
Вид діяльності суб'єкта господарювання	1) роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках; 2) побутові послуги населенню	1) послуги, у тому числі побутові, платникам єдиного податку та / або населенню; 2) виробництво та / або продаж товарів; 3) діяльність у сфері ресторанного господарства	Немає значення	Сільгоспвиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній рік дорівнює або перевищує 75 %
ПДВ	Не є платником податку	Не є платником податку	Можуть добровільно зареєструватися платниками ПДВ	Є платниками ПДВ
Ставки єдиного податку	До 10 % мінімальної заробітної плати	До 20 % мінімальної заробітної плати	Для платників ПДВ – 2 % доходу; для неплатників ПДВ – 4% доходу	Залежить від категорії (типу) земель та їх розташування

Зміни торкнулися також і особливостей застосування регістраторів розрахункових операцій (далі – РРО). Верховною Радою України було прийнято Закон України від 01 липня 2015 р. № 569 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо застосування реєстраторів розрахункових операцій», який набрав чинності з 23 липня 2015 р.

Платники першої групи єдиного податку не застосовують РРО. Також від застосування РРО звільнено платників другої та третьої груп, які здійснюють діяльність на ринках, у разі продажу товарів дрібнороздрібної торговельної мережі через пересувні мережі. Проте у разі перевищення платниками єдиного податку доходу розміром в 1 млн грн протягом календарного року застосування РРО стає обов'язковим. Якщо виявлено таке перевищення, то платники третьої групи зобов'язані з 1 жовтня 2015 р. застосовувати РРО або перейти на застосування виключно безготівкових розрахунків, а платники другої групи, а саме фізичні особи-підприємці, у разі перевищення обсягу доходу розміром в 1 млн грн у 2015 р. зобов'язані з 01.01.2016 р. у своїй господарській діяльності розпочати застосування РРО [2].

Спрощені системи, яка діє нині, та яка діяла до цього в Україні, навряд чи можна вважати досконалими. Незважаючи на зміни, що відбулися в групах платників та на введення обов'язкового застосування РРО, сутність та структура системи не змінилася. Люди можуть змінювати свій вид діяльності для того, щоб підлаштуватися під певну групу платників, або не всі операції проводити через регістратори.

Тим не менш, зміни ще не завершилися. Міністерство фінансів України нещодавно презентувало кілька варіантів проектів податкової реформи, основні аспекти яких подано в табл. 2.

Перший варіант реформи може досить негативно вплинути на діяльність малих підприємств, адже він відміняє для них спрощену систему оподаткування. Тільки фізичні особи-підприємці матимуть змогу сплачувати єдиний податок, а юридичним особам доведеться перейти на звичайну систему. Також такий варіант передбачає з 2018 р. об'єднання податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску в один податок розміром 20 %, що значно зменшить навантаження на підприємців. Другий проект реформи передбачає значне змен-

шення ліміту обсягу річного доходу для платників третьої групи єдиного податку, що також зумовить перехід малих підприємств на звичайну систему оподаткування. Третій варіант передбачає лише зниження податку на прибуток.

Таблиця 2

Основні аспекти проектів податкової реформи

Проект	Спрощена система	Податок на прибуток	ПДФО	ЄСВ	ПДВ
1	Група А – до 300 тис. грн Група Б – до 2 млн грн Група С – ФСП до 2 млн грн	0 %	20 %	20 %	20 %
			20 % у 2018 р.		
2	1-ша група – без змін; 2-га група – без змін, до 5 найманих робітників; 3-тя група – до 5 млн грн, 10 найманих працівників для фізичних осіб та 25 найманих працівників для юридичних осіб; 4 група – до 100 млн грн та до 3 тис. га площі	15 %	10 %	20 %	15 %
3	Без змін	15 % розподіленого прибутку	10 %	20 %	15 %

Однак, завчасно важко сказати, який проект є найдоцільнішим для української економіки. Усі вони є ще не повністю дорobленими та потребують коригування й перегляду. Тим не менш, зрозуміло, що чинна спрощена система є недосконалою та потребує значних структурних змін. Проте важливо, щоб такі зміни сприяли пожвавленню малого бізнесу в країні, зростанню ділової активності та позитивних настроїв серед підприємців. Доцільно завжди пам'ятати, що стабільна та успішна економіка має покладатися саме на ефективний розвиток малого та середнього підприємництва.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Література: 1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **2.** Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України [Електронний ресурс] : Закон України від 31.07.2014 № 1621-VII. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1621-18. **3.** Загальнодержавні податки [Електронний ресурс] // Державна фіскальна служба України. – Режим доступу : http://sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori/zagalnoderjavni-podatki. **4.** Мединська Т. В. Особливості реформування спрощеної системи оподаткування в Україні [Електронний ресурс] / Т. В. Мединська. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/22_1/302_Med.p. **5.** Варналій З. С. Малий бізнес України: проблеми становлення та перспективи розвитку / З. С. Варналій // Урядовий кур'єр. – 1995. – № 62. – С. 4–6. **6.** Орлова В. О. Вплив спрощеної системи оподаткування на подальший розвиток малого бізнесу [Електронний ресурс] / В. О. Орлова. – Режим доступу : http://lutsk-ntu.com.ua/sites/default/files/u.pdf.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

УДК 330.137.17

Костенко В. М.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто нормативно-правову базу формування собівартості сільськогосподарської продукції. Визначено сутність економічної категорії «собівартість продукції» та встановлено оптимальний метод обліку витрат. Запропоновано шляхи зменшення собівартості продукції за сучасних умов господарювання.*

Ключові слова: *собівартість, витрати, сільськогосподарська продукція, методи формування.*

Аннотация. *Рассмотрена нормативно-правовая база формирования себестоимости сельскохозяйственной продукции. Определена сущность экономической категории «себестоимость продукции» и установлен оптимальный метод учета затрат. Предложены пути уменьшения себестоимости продукции в современных условиях хозяйствования.*

Ключевые слова: *себестоимость, затраты, сельскохозяйственная продукция, методы формирования.*

Annotation. *Consider legal base formation of prices of agricultural products. The essence of economic categories «production costs» and found the best method of cost accounting. Ways of reducing production costs in the current economic conditions.*

Keywords: *cost, expenses, agricultural products, methods of formation.*

Високий рівень конкуренції на ринку та зміни показника норми прибутку впливають на перспективи розвитку сільськогосподарського підприємства. Ефективна діяльність сільськогосподарського підприємства суттєво залежить від собівартості сільськогосподарської продукції, адже вона вказує, скільки в процесі виробництва того чи іншого виду продукції було використано ресурсів і наскільки використання таких ресурсів є економічно ефективним. Уміння раціонально управляти собівартістю сільськогосподарської продукції дає змогу сільськогосподарським підприємствам ефективно вирішувати проблеми щодо збільшення чи зменшення обсягів виробництва продукції, установлення оптимальних цін, рентабельності, побудови високорезультативних внутрішньогосподарських взаємовідносин.

Проблеми формування собівартості сільськогосподарської продукції розглядають у своїх роботах Завгородній В., Ралко К., Манілич М., Бутинець Ф., Скрипник М., Нападовська Л., Довжик О. та ін. Проте багатогранність теми залишає чимало запитань дискусійними. Найбільше суперечностей викликають проблеми вибору оптимального методу обліку витрат на виробництво та реалізацію, а також пошуку нових шляхів зниження собівартості продукції.

Метою написання статті є визначення оптимального методу обліку витрат та встановлення собівартості сільськогосподарської продукції, а також розробка шляхів зниження собівартості продукції за сучасних економічних умов.

Об'єктом дослідження є собівартість сільськогосподарської продукції, предметом дослідження є визначення оптимального методу обліку витрат і встановлення шляхів зниження собівартості.

Нормативне регулювання витрат є ключовим аспектом у ході розрахунку та формування собівартості продукції. Управлінський персонал сільськогосподарських підприємств для обліку витрат на виробництво сільськогосподарської продукції керується установленими нормативно-правовими актами (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Правове забезпечення формування собівартості продукції

Нормативно-правовий акт	Дата прийняття	Примітки
1	2	3
Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні	Верховна Рада, Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. із змінами (№ 663-VII від 24.10.2013 р.)	Підприємство самостійно визначає облікову політику й вибирає форму бухгалтерського обліку як певну систему регістрів, порядку й засобів реєстрації та узагальнення інформації

© Костенко В. М., 2016

Закінчення табл. 1

1	2	3
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 16 «Витрати»	Міністерство фінансів України, Наказ № 318 від 31.12.1999 р. із змінами та доповненнями (№ 627 від 27.06.2013 р.)	Самостійне встановлення підприємством переліку та складу статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 9 «Запаси»	Міністерство фінансів України 20.10.1999 р. № 246	Визначення собівартості реалізованих товарів
Методичні рекомендації з формування собівартості продукції, робіт, послуг у промисловості	Державний комітет промислової політики України від 02.02.2001 р. № 47	Сутність собівартості та принципи її формування
Наказ про облікову політику підприємства		Інформація щодо методів обліку витрат на виробництво й калькулювання собівартості, перелік та склад статей калькулювання собівартості, методи нарахування заробітної плати, методи списання малоцінних і швидкозношуваних предметів, порядок розподілу загальновиробничих витрат, методи оцінювання незавершеного виробництва

Основним економічним показником господарської діяльності підприємств аграрного сектора є собівартість продукції. Саме вона відображає рівень зростання продуктивності праці, ефективність від економії ресурсів і технічний прогрес підприємства в цілому. Від рівня собівартості залежить прибуток, рівень цін, рентабельність продажів та інші показники.

Сутність собівартості автори трактують по-різному (табл. 2).

Таблиця 2

Визначення категорії «собівартість продукції»

Автори	Трактування
Маниліч М. І., Миронюк О. В. [2]	Виражені в грошовій формі витрати на засоби виробництва, оплату праці та соціальні заходи
Завгородній В. П. [3]	Усі витрати підприємства на виробництво та реалізацію продукції, що є вираженими в грошовій формі
Бутинець Ф. Ф. [4]	Грошове вираження витрат підприємства, що є пов'язаними із виробництвом та збутом продукції, виконанням робіт, наданням послуг
Пархоменко В. М.	Вартісне вираження витрат, що є пов'язаними із використанням у технологічному процесі виробничої продукції (виконання робіт, надання послуг) природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних виробничих фондів, нематеріальних активів, спеціалізованого оснащення, інструменту, інвентарю, трудових і фінансових ресурсів, а також витрат на виробництво і збут готової продукції, у тому числі встановлені державою як обов'язкові відрахування, податки й платежі

Таким чином, собівартість сільськогосподарської продукції є сумарною сукупністю всіх понесених витрат на виробництво та реалізацію у грошовому вираженні.

Управління витратами на виробництво та реалізацію продукції виконують для забезпечення продуктивного процесу господарювання. Саме для цього обліковою політикою підприємства має бути визначений метод обліку витрат. Під методом обліку витрат розуміють сукупність прийомів організації документування й облікового відтворення виробничих витрат, що дозволяють визначити фактичну собівартість продукції та подають необхідну інформацію для контролю над процесом формування собівартості продукції [6].

Оскільки для всіх сільськогосподарських підприємств характерним є сталий процес виробництва продукції, для планування й обліку витрат більш доречно використовувати нормативний метод. Існує кілька основних принципів нормативного методу. Перший полягає в тому, що здійснюють попереднє обчислення нормативної собівартості та нормування виробничих витрат. Другий полягає у своєчасному та систематичному відтворенні в обліку змін норм і, як наслідок, їх впливу на собівартість продукції. Третій полягає у здійсненні попереднього контролю витрат на основі первинних регістрів і відтворенні нормативних відхилень на момент їх виникнення, а також у встановленні винних і причин виникнення. Четвертий принцип полягає в щоденному інформуванні про відхилення від норм.

В управлінському обліку зарубіжних підприємств широко застосовують метод обліку витрат стандарт-костинг, що базується на калькуляції собівартості за нормативними витратами. Цей метод є цілковитим прототипом українського нормативного методу.

Нормативна собівартість продукції розраховується підприємством щомісячно (щоквартально, щорічно) згідно із затвердженими нормативами сировини, матеріалів, праці робітників та автоматизованих робіт. Нині в Україні існують установлені на державному рівні середньогалузеві норми витрат на виробництво основних видів сільськогосподарської продукції.

Для результативного застосування нормативного методу на сільськогосподарських підприємствах доцільно затверджувати технологічні карти для рослинництва, що міститимуть інформацію про процеси вирощування кожного виду рослин, а для тваринництва розробляти раціони відгодівлі біологічних активів.

В обліку нормативні витрати необхідно визначати на кожну одиницю продукції та на виробничий обсяг продукції в цілому. Крім того, сільськогосподарські виробники на основі розрахунку нормативної собівартості кожного виду продукції можуть проаналізувати та порівняти її з ціною, що існує на ринку [7].

На сільськогосподарських підприємствах зарубіжних країн залежно від цілей управлінського обліку, крім методу стандарт-костинг, використовують також директ-костинг (облік прямих витрат) і таргет-костинг (облік витрат на виробництво).

Кожне підприємство в ході своєї господарської діяльності має на меті збільшувати розмір отримуваного прибутку. Головним фактором на шляху його збільшення є собівартість продукції. Зниженню виробничої собівартості продукції сприятимуть ефективна експлуатація машинно-тракторного парку та сільськогосподарської техніки, ретельний контроль за використанням матеріально-грошових цінностей та дотримання режиму їх економії, постійне вдосконалення організації управління підприємством, застосування наукової організації праці, запровадження новітніх технологій виробництва, пошук більш вигідних варіантів сполучення між підприємством і покупцями, між підприємством та постачальниками сировини.

Таким чином, на сільськогосподарському підприємстві собівартість продукції є підсумковим показником економічної ефективності діяльності та спроможності підприємства конкурувати на ринку. Наведені пропозиції щодо зменшення собівартості сприятимуть соціально-економічному розвитку підприємства та стимулюватимуть підвищення конкурентоспроможності продукції на ринку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Ралко К. В. Правове забезпечення обліку витрат на виробництво [Електронний ресурс] / К. В. Ралко. – Режим доступу : http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=75291. **2.** Маниліч М. І. Собівартість продукції: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / М. І. Маниліч, О. В. Миронюк. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal /Soc_Gum. **3.** Завгородний В. П. Бухгалтерский учет в Украине : учеб. пособие / В. П. Завгородний. – Київ : А.С.К., 1999. – 864 с. **4.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік : підручник / Ф. Ф. Бутинець, Т. В. Давидюк, Н. М. Малюга, Л. В. Чижевська ; за ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : Рута, 2000. – 416 с. **5.** Покропивний С. Ф. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність : навч. посіб. / С. Ф. Покропивний, В. М. Колот. – Київ : КНЕУ, 2001. – 335 с. **6.** Нападовська Л. В. Управлінський облік : монографія / Л. В. Нападовська. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. – 450 с. **7.** Довжик О. О. Порівняння методів калькулювання та обліку витрат у сільськогосподарському виробництві / О. О. Довжик // Экономика предприятия. – 2012. – № 2 (4). – С. 26–31.

СУЩНОСТЬ МАТЕРИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ РАБОТНИКОВ

УДК 349.225.65

Кравченко А. В.

Студент 3 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрено понятие материальной ответственности работника в контексте трудовых отношений. Раскрыты значения полной и ограниченной материальной ответственности, их отличия и характерные особенности, а также порядок возмещения ущерба. Исследованы субъекты и объекты материальной ответственности.*

Ключевые слова: *работник, работодатель, ущерб, договор, материальная ответственность, возмещение, имущество.*

Анотація. *Розглянуто поняття матеріальної відповідальності працівника в контексті трудових відносин. Розкрито значення повної та обмеженої матеріальної відповідальності, їх відмінності та характерні особливості, а також порядок відшкодування. Досліджено суб'єкти і об'єкти матеріальної відповідальності.*

Ключові слова: *працівник, роботодавець, збиток, договір, матеріальна відповідальність, відшкодування, майно.*

Annotation. *The concept of employee liability in the context of labor relations. Reveals the importance of full and limited liability, their differences and characteristics, as well as the procedure for compensation of damage. Studied subjects and liability items.*

Keywords: *employee, employer, damages, contract, liability, compensation, property.*

Институт материальной ответственности сторон трудовых правоотношений является одним из важнейших институтов Трудового кодекса Украины. Реформирование трудового законодательства, в том числе и норм, регулирующих материальную ответственность, требует не совершенствования или уточнения отдельных норм, а разработки новых концептуальных подходов в отношении правового регулирования вопросов материальной ответственности, что обусловлено становлением и развитием рыночных отношений в нашем государстве, в том числе, и в сфере труда.

Материальная ответственность как один из видов юридической ответственности представляет собой обязанность одной стороны трудового договора – работника или собственника (уполномоченного им органа) возместить другой стороне вред, причиненный в результате виновного, противоправного неисполнения или ненадлежащего исполнения трудовых обязанностей в установленном законом размере и порядке [1].

Субъектами материальной ответственности в трудовом праве во всех случаях являются работник и работодатель (собственник предприятия, учреждения, организации или уполномоченный им орган или физическое лицо), с которым он находится в трудовых правоотношениях [2]. Трудовое законодательство выделяет следующие виды материальной ответственности работников:

– ограниченная: работник отвечает за прямой действительный вред, причиненный им, но в размере, не превышающем средний его месячный заработок (определяется в соответствии с Порядком №100);

– полная: работник отвечает за прямой действительный ущерб в полном размере, без ограничения ответственности среднемесячным заработком.

Под прямым действительным ущербом (убытком) следует понимать потерю, ухудшение или снижение ценности имущества, влекущие затраты на восстановление, приобретение имущества или других ценностей, т. е. вызванные нарушением работником трудовых обязанностей денежные выплаты. Прямым действительным ущербом являются суммы незаконно начисленной заработной платы и премий, излишние выплаты в виде штрафа, наложенного соответствующими органами, стоимости горючего и масел, сырья, полуфабрикатов и других материальных ценностей, безосновательно списанных в связи с искажением данных об объеме работ.

Прежде чем применять к работнику меры по привлечению его к материальной ответственности, следует установить вид материальной ответственности, к которой он привлекается. Именно от этого напрямую зависят размер и порядок возмещения убытков, причиненных предприятию.

Для установления ограниченной материальной ответственности какие-либо локальные нормативные акты или договоры не нужны. Право ее применения следует непосредственно из положений трудового законодатель-

© Кравченко А. В., 2016

ства. Привлечение же к полной или повышенной ответственности происходит при наличии четко определенных условий.

Ограниченная материальная ответственность при причинении ущерба работником предусмотрена ч. 1 ст. 132 КЗоТ и состоит в обязанности возместить прямой действительный ущерб, но в размере не более среднего месячного заработка работника. Иначе, если ущерб превышает месячную зарплату, то в части превышения он не возмещается (кроме случаев добровольного возмещения).

Этот вид материальной ответственности является основным, поскольку наступает во всех случаях, когда действующим законодательством не предусмотрен более высокий размер возмещения в пределах полной или повышенной материальной ответственности.

Ограниченную материальную ответственность несут и работники, и руководители предприятия:

– работники: за повреждение или уничтожение из-за небрежности ТМЦ, в том числе при их изготовлении. Работники несут также материальную ответственность за повреждение или уничтожение из-за небрежности выданных предприятием в пользование инструментов, измерительных приборов, специальной одежды и других предметов;

– руководители и их заместители, в том числе и руководители структурных подразделений, и их заместители: если ущерб предприятию нанесен излишними денежными выплатами, неправильной постановкой учета и хранения материальных, денежных или культурных ценностей, непринятием необходимых мер по предотвращению простоев, выпуска недоброкачественной продукции, разворовывания, уничтожения и порчи материальных или денежных ценностей.

При этом общая сумма, подлежащая взысканию, не должна превышать суммы, на которую причинен ущерб. Следует обратить внимание на то, что на руководителей и соответствующих должностных лиц возложена обязанность обеспечения своевременного и обязательного взыскания материального ущерба, причиненного работниками. На таких должностных лиц возлагается материальная ответственность в указанных пределах, если по их вине не были своевременно приняты меры к взысканию ущерба.

При рассмотрении вопроса ответственности руководителей и их заместителей следует обратить внимание на п. 6 Постановления № 14. В нем указано, что к излишним денежным выплатам относятся суммы взыскания штрафов, заработной платы, выплаченные уволенному работнику в связи с задержкой по вине служебного лица выдачи трудовой книжки, расчета, неправильной формулировкой причин увольнения и др.

Полная материальная ответственность, в отличие от ограниченной, предусматривает возложение на работника, виновного в нанесении вреда предприятию, с которым он находится в трудовых отношениях, обязанности возместить прямой действительный ущерб в полном объеме без каких-либо ограничений. На практике случается, что руководители предприятий заключают договоры о полной материальной ответственности с работниками, чьи должности или характер выполняемой работы не указан в перечне должностей и работ. В таких случаях договор о полной материальной ответственности не имеет юридического значения, а поэтому не является основанием для привлечения работника к полной материальной ответственности. В случае недостачи или порчи имущества работник отвечает в ограниченном размере (при условии, что нет других оснований для полной материальной ответственности). Также ограниченно (при условии, что нет других оснований для полной материальной ответственности) будет отвечать работник, должность или работа которого хотя и упоминается в перечне, но письменный договор с ним заключен не был.

Ответственность за вред, причиненный из-за выплаты компенсации за задержку заработной платы, как это следует из содержания п. 9 ст. 134 КЗоТ, несут только руководители. Главные бухгалтеры предприятий не несут ответственности на этом основании, независимо от наличия или отсутствия их вины в задержке выплаты заработной платы.

Следовательно, руководитель обязан погасить из своего кармана всю сумму компенсации, выплаченной работникам.

Таким образом, дальнейшая разработка нормативной законодательной базы в сфере материальной ответственности – необходимое условие нормального развития трудовых отношений руководителя и рабочего. Важно решить спорные вопросы о размерах и порядке возмещения сторонами причиненного ущерба, определении сроков исковой давности по вопросам материальной ответственности и др.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Чухлебова Т. А.

Литература: 1. Кодекс законів про працю [Электронный ресурс] : Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. – Режим доступа : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/322-08. **2.** Венедиктов В. С. Трудовое право Украины : учеб. пособие / В. С. Венедиктов. – Харьков : Консул, 2004. – 230 с. **3.** Обертинська А. Новий Трудовий кодекс – крок

у майбутнє чи у минуле? / А. О. Обертинська // Право України. – 2010. – № 10. – С. 60–65. **4.** Чанишева Г. Окремі теоретичні проблеми сучасного трудового права України / Г. Чанишева // Право України. – 2010. – № 9. – С.13–19.

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ НЕЗАВЕРШЕНОГО ВИРОБНИЦТВА

УДК 657.1

Кравчук І. О.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено особливості оцінювання незавершеного виробництва, етапи здійснення, а також методи та засоби оцінювання незавершеного виробництва.*

Ключові слова: *незавершене виробництво, фактори незавершеного виробництва, оборотні засоби, собівартість, методи оцінювання, етапи оцінювання.*

Аннотация. *Исследованы особенности оценки незавершенного производства, этапы осуществления, а также методы и способы оценки незавершеного производства.*

Ключевые слова: *незавершенное производство, факторы незавершенного производства, оборотные средства, себестоимость, методы оценки, этапы оценки.*

Annotation. *The features of evaluating progress, stages of implementation as well as methods and tools for evaluating progress.*

Keywords: *unfinished production, factors of productiob in progress, working capital, cost, methods of assessment, evaluation stages.*

Питання оцінювання незавершеного виробництва є одними з найбільш дискусійних стосовно обліку незавершеного виробництва. Серед вчених, які досліджували цей напрям, Дегтярьова Є. О., Дмитришин А. М., Крисюк В. І, Лановенко В. М., Смирнова І. В. та ін.

Метою написання статті є визначення методів і засобів оцінювання незавершеного виробництва та факторів, що впливають на вибір підприємства. Об'єктом дослідження є теоретичні та методичні аспекти оцінювання незавершеного виробництва.

Особливе місце у формуванні собівартості продукції та фінансового результату від основної діяльності організації мають витрати, понесені у незавершеному виробництві. Головним завданням підприємства є виробництво та реалізація продукції, а кінцевою метою – отримання прибутку. Одним з основних показників, що характеризують виробничу діяльність підприємства, є собівартість. Вона виражає в грошовій формі всі витрати підприємства, що є пов'язаними з виробництвом і реалізацією продукції. Одним із показників, що впливають на величину фактичної собівартості продукції, є незавершене виробництво [1].

За своєю економічною сутністю незавершене виробництво як об'єкт бухгалтерського обліку належить до оборотних активів, або оборотних коштів підприємства. Оборотні кошти підприємства – це сукупність грошових і матеріальних засобів, авансованих у засоби виробництва, що одноразово беруть участь у виробничому процесі й повністю переносять свою вартість на готовий продукт. Для того щоб найбільш повно розкрити сутність незавершеного виробництва як економічної категорії, необхідно виділити ті характеристики, що є співвідносними із об'єктом дослідження.

Незавершене виробництво є матеріальним (речовим) активом, власним активом підприємства, а також операційним активом за характером обслуговування діяльності підприємства [2]. Незавершене виробництво є досить складною категорією економіки. У сучасному економічному словнику під незавершеним виробництвом розуміють частково готову продукцію, що не пройшла передбачений технологією повний цикл виробництва,

© Кравчук І. О., 2016

необхідний, щоб продукцію можна було відправляти замовнику, поставляти на ринок для продажу або відвантажувати на склад готової продукції. Оцінювання незавершеного виробництва та засіб ведення його обліку залежать від:

– характеру технологічного процесу та його організації;
– технічних можливостей обліку;
– обліку незавершеного виробництва;
– випуску товарної продукції;
– методу обліку витрат;
– методу калькулювання собівартості продукції.

Виділення факторів, що впливають на величину незавершеного виробництва, дозволяє говорити про те, що в матеріаломістких і трудомістких галузях промисловості за тривалих виробничих циклів питома вага незавершеного виробництва є значно вищою.

Етапами здійснення оцінювання незавершеного виробництва є:

– визначення вартості незавершеного виробництва;
– розрахунок чистої вартості реалізації;
– порівняння первісної вартості незавершеного виробництва із його чистою вартістю реалізації;
– визначення балансової вартості незавершеного виробництва [1–3].

При порівнянні первісної вартості незавершеного виробництва із його чистою вартістю реалізації балансова вартість незавершеного виробництва дорівнюватиме первісній вартості незавершеного виробництва, якщо НЗВ п. в. ≤ НЗВ ч. в. р.; чистій вартості реалізації незавершеного виробництва, якщо НЗВ п. в. ≥ НЗВ ч. в. р., де НЗВ п. в. – первісна вартість незавершеного виробництва; НЗВ ч. в. р. – чиста вартість реалізації незавершеного виробництва.

У цехах із коротким циклом технологічного процесу НЗВ здійснюється тільки за собівартістю вихідної сировини, матеріалів і напівфабрикатів, що перебувають у переробці [4].

Методами оцінювання незавершеного виробництва є:

– за фактичною собівартістю – використовують за серійного виробництва з позамовним методом калькулювання, при якому витрати обліковують за партіями – замовленнями;

– за нормативною собівартістю – використовують, якщо підприємство застосовує метод обліку за нормативними витратами.

Цей метод оцінювання може спричинити недостовірність даних обліку, а саме перекручення собівартості продукції, оскільки відхилення суми фактичних витрат від планового рівня буде віднесеним на готову продукцію;

– за фактичними витратами – використовують для одиничного виробництва, оскільки витрати обліковуються за кожним конкретним замовленням, а розрахунок фактичних витрат є досить простим;

– за прямими статтями витрат – спрощений варіант оцінювання за фактичною собівартістю. Із вищевикладеного випливає, що вибір методу оцінювання незавершеного виробництва є досить серйозним і важливим завданням. Тому слід вирішувати питання, виходячи з реальної можливості застосовувати той чи інший метод на практиці, необхідності скорочення трудомістких облікових процедур при допустимому рівні достовірності проведеного оцінювання, наявності та можливостей автоматизованої системи ведення обліку.

Окрім методів оцінювання незавершеного виробництва, існують і засоби оцінювання. Можна виділити два засоби оцінювання незавершеного виробництва:

– засіб, за якого оцінювання незавершеного виробництва передує оцінюванню вартості готової продукції. Спочатку визначають обсяг незавершеного виробництва на кінець періоду, а собівартість виготовленої продукції визначають як різницю накопичених витрат із урахуванням їх залишку на початок періоду, й обсягу незавершеного виробництва. Для цього за даними інвентаризації визначають натуральний обсяг незавершеного виробництва, а потім фактичну собівартість незавершеного виробництва;

– засіб, за якого оцінювання незавершеного виробництва здійснюють після оцінювання готової продукції. Спочатку визначають величину витрат, що належать до собівартості продукції, завершеної виробництвом у звітному періоді (виконаних робіт, наданих послуг), що потім списуються з кредиту рахунків виробництва. Вартість незавершеного виробництва визначають як різницю накопичених за період витрат із урахуванням їх залишку на початок періоду і собівартості продукції, виготовленої за цей період [5].

Незавершене виробництво є показником, що впливає на результати діяльності підприємства. Для нього характерними є матеріальна форма, участь у операційній діяльності, приналежність підприємству, низька ліквідність. При організації обліку незавершеного виробництва важливим моментом є нормативно-правова база.

Закони, положення, інструкції регулюють порядок організації бухгалтерського обліку. Одним із зазначених елементів облікової політики незавершеного виробництва є періодичність проведення інвентаризації його залишків. Під час проведення інвентаризації підприємство одержує достовірну інформацію про фактичні розміри незавершеного виробництва. Інвентаризацію проводять шляхом перерахунку об'єктів, що інвентаризуються, перевірки облікових записів, відповідності облікової оцінки об'єктів вимогам нормативних документів з бухгалтерського обліку та внутрішніх нормативних документів організації, аналізу подій у житті організації для виявлення об'єктів, що підлягають відображенню в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Таким чином, порядок визначення залишків незавершеного виробництва шляхом проведення інвентаризації є достатньо складною процедурою. Головна складність у проведенні такої інвентаризації полягає в тому, що процес виробництва здійснюється безперервно, інколи повний цикл виробництва однієї одиниці продукції триває значно менше часу, ніж необхідно для проведення інвентаризації. Крім того, робота інвентаризаційної комісії не обмежується лише визначенням фактичних залишків незавершеного виробництва. Їх обов'язками є і перевірка правильності оцінювання залишків незавершеного виробництва відповідно до вибраного методу оцінювання, визначеного в обліковій політиці підприємства. Від чіткості виконання ними обов'язків залежить достовірність отриманих результатів інвентаризації в ході порівняння фактичних даних із обліковими.

Таким чином, порядок проведення інвентаризації, у тому числі і незавершеного виробництва, потребує чіткої організації як на рівні підприємства, так і на державному рівні [6].

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Боярський Ю. І. Способи оцінки незавершеного виробництва / Ю. І. Боярський. – Житомир : ЖДТУ, 2010. – 140 с. **2.** Боярський Ю. І. Проблемні питання оцінки незавершеного виробництва / Ю. І. Боярський. – Житомир : ЖДТУ, 2010. – 256 с. **3.** Смирнова І. В. Облік незавершеного виробництва у відповідності до національних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності / І. В. Смирнова // Економіка: проблеми теорії та практики. Міжвузівський збірник наукових праць. – 2010. – С. 86–92. **4.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 20.10.1999 № 246. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99. **5.** Мудра Л. Облік незавершеного виробництва / Л. Мудра // Баланс. – № 5. – 2009. – С. 40–46. **6.** Гаркавін Р. Інвентаризація незавершеного виробництва [Електронний ресурс] / Р. Гаркавін // Школа бухгалтера. – Режим доступу : http://www.dtkt.com.ua/show/3cid01853.html.

ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

УДК 351.746.2(477)

Кріпкий А. Ю.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто поняття «детективна діяльність», «детективні агентства», а також нормативно-правове регулювання детективної діяльності в Україні. Проаналізовано законопроект «Про приватну детективну (розшукову) діяльність». Визначено проблеми детективної діяльності в Україні, запропоновано шляхи їх вирішення.*

Ключові слова: *детектив, приватний детектив, детективне агентство, розшукова діяльність.*

Аннотация. *Рассмотрено понятие «детективная деятельность», «детективные агентства», а также нормативно-правовое регулирование детективной деятельности в Украине. Проанализирован законопроект*

© Кріпкий А. Ю., 2016

«О частной детективной (розыскной) деятельности». Определены проблемы детективной деятельности в Украине, предложены пути их решения.

Ключевые слова: *детектив, частный детектив, детективное агентство, розыскная деятельность.*

Annotation. *The notion of «detective work», «detective agency» and the legal regulation detective work in Ukraine. Analyzed the draft law «On private detective (detective) activity». The problems detective work in Ukraine suggested solutions.*

Keywords: *detective, private detective, detective agency, investigative activity.*

Детективна діяльність – це діяльність детективів чи детективних організацій з надання фізичним і юридичним особам на договірній основі послуг щодо захисту їх законних прав та інтересів, а також захисту конституційних прав.

Питання законодавчого регулювання є не достатньо визначеними та потребують детального розгляду. Метою написання статті є розкриття проблеми, що вже тривалий час існує в Україні у сфері розшукової детективної діяльності. Об'єктом дослідження є процес організації детективної діяльності, предметом – детективна діяльність.

На законодавчому рівні, а саме в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність», закріплено факт оперативно-розшукової діяльності, що виконується державними органами, як системи гласних і негласних, пошукових, розвідувальних і контррозвідувальних заходів, які є здійснюваними визначеними в законі оперативними підрозділами, із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів.

Фактично нині детективна діяльність є забороненою законодавством України, правове її регулювання відсутнє. Але ще в 1996 р. до Класифікатора видів економічної діяльності було внесено таку діяльність як «… діяльність приватних детективів незалежно від типу клієнта і цілі розслідування» [6].

У травні 2014 р. Верховна Рада України не підтримала законопроект, який міг би стати відправною точкою в детективній діяльності, – законопроект № 1093 «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», який підтримали лише 151 депутат [4].

Законопроект пропонує на законодавчому рівні визначити приватну детективну (розшукову) діяльність як комплекс недержавних заходів, спрямованих на удосконалення механізму забезпечення конституційних прав і свобод людини, захисту законних прав та інтересів юридичних осіб. Запропоновано визначити правовий статус та порядок організації й діяльності суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності, їх повноваження, гарантії правового та соціального захисту, взаємодію з правоохоронними органами та органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами, а також порядок контролю за її здійсненням.

Документом визначено, що приватна детективна (розшукова) діяльність є дозволеною органами внутрішніх справ діяльністю приватних детективів або приватних детективних підприємств з надання замовникам (фізичним і юридичним особам) на платній договірній основі детективних послуг задля захисту їх законних прав та інтересів.

У документі визначено, що приватним детективом може бути громадянин України, який досяг 21 року, має вищу юридичну чи спеціальну освіту або пройшов спеціальну підготовку для заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю чи має стаж роботи в оперативних або слідчих підрозділах не менше трьох років, не перебуває на обліку в органах охорони здоров'я у зв'язку із психічним захворюванням, алкоголізмом чи наркоманією, не має судимості та отримав у встановленому порядку свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю. Водночас приватний детектив не має права бути посадовцем у органах державної влади і місцевого самоврядування, правоохоронних та судових органах.

Видача свідоцтв відповідно до законопроекту про право заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю та дозволів на реєстрацію приватних детективних підприємств, їх об'єднань та філій має здійснюватися органами Міністерства внутрішніх справ України. Свідоцтво мало б видаватися безстроково протягом десяти днів з дня подачі документів для отримання такого свідоцтва. Одночасно зі свідоцтвом заявнику б видавалося посвідчення приватного детектива.

Для легалізації діяльності детективів, державної реєстрації приватного детективного підприємства, об'єднання приватних детективних підприємств та їх філій, крім документів, що передбачені законопроектом, додатково має подаватися дозвіл відповідного органу Міністерства внутрішніх справ України на проведення державної реєстрації приватного детективного підприємства (об'єднання, філії). За відсутності такого дозволу юридична особа не може використовувати у своїй назві слова «детективне агентство», «детективне бюро», «детективне товариство», «детективна фірма», «детективне підприємство» [4].

Добре, що законопроект надає приватним детективам право на придбання спеціальних засобів активної оборони, а саме травматичної зброї вітчизняного виробництва та патронів до неї, електрошокерів, балончиків

та інших спецзасобів із препаратами сльозоточивої та дратівної дії. Функцію нагляду за дотриманням законності в приватній детективній (розшуковій) діяльності виконує Генеральний прокурор.

Нині існує безліч інтернет-ресурсів стосовно детективної діяльності. Суб'єкти, які надають такі послуги, здійснюють діяльність зі збирання інформації на будь-кого, і на фізичних, і на юридичних осіб. Можна скористатися послугами зовнішнього спостереження, прихованого спостереження, послугами зі збирання та пошуку інформації стосовно фізичних і юридичних осіб, їх майна, конкурентної розвідки та безпеки бізнесу тощо.

Щоб працювати в правовому полі, приватні детективні агентства вдаються до хитрощів, визначаючи свою діяльність як консалтингову або юридичну, у рамках таких законів: Закон України «Про інформацію», Закон України «Про видавничу справу», Закон України «Про телебачення та радіомовлення», Закон України «Про інформаційні агентства», Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», Закон України «Про державну таємницю», Закон України «Про звернення громадян», Закон України «Про друковані засоби масової інформації в Україні», Закон України «Про господарські товариства», проекту Закону України «Про приватну детективну діяльність», Постанови Кабінету Міністрів України від 04.01.2002 р. № 3 «Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» [5].

У країнах Європи ця діяльність є узаконеною й існує досить тривалий час. Детективні агентства, що існують нині, для своєї діяльності запрошують колишніх працівників внутрішніх справ, які мають стаж роботи у цій сфері. Запровадження норм, що легалізують приватні детективні агентства та приватні охоронні служби, є кроком до становлення демократичних засад у оперативно-розшуковій діяльності. Фізичні та юридичні особи матимуть право вибору, до якого суб'єкта звернутися для захисту законних прав та інтересів.

Всеукраїнська асоціація приватних детективів неодноразово заявляла про необхідність законодавчого забезпечення регулювання приватної детективної діяльності. Відповідний закон має бути неодмінно ухвалений у вдосконаленому вигляді, бути більш відкритим та надавати цілком реальні права молодим спеціалістам у цій галузі.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Чередниченко О. Ю. Проблемні питання правового забезпечення детективної діяльності суб'єктів підприємництва в Україні [Електронний ресурс] / О. Ю. Чередниченко. – Режим доступу : http://eprints.kname.edu.ua/38681/1/181-182.pdf. **2.** Проект Закону про приватну детективну (розшукову) діяльність [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57580. **3.** Про інформацію [Електронний ресурс] : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2657-12. **4**. Юристи пропонують узаконити приватних детективів [Електронний ресурс] // Голос України. – Режим доступу : http://golosukraine.com/.

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ И УЧЕТА ТОРГОВЛИ ЧЕРЕЗ ИНТЕРНЕТ

УДК 657.471

Крокосенко В. В.

Студент 3 курсf
факультета консалтинга и международного бизнеса ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены особенности торговли через интернет-магазин, взаимоотношений с клиентами, доставки и учета различных товаров. Проанализированы особенности ведения бухгалтерского учета в интернет-магазине.*

Ключевые слова: *организация, учет, товар, торговля, интернет-магазин, бухгалтерский учет.*

© Крокосенко В. В., 2016

Анотація. *Розглянуто особливості торгівлі через інтернет-магазин, взаємовідносин з клієнтами, доставки та обліку різних товарів. Проаналізовано особливості ведення бухгалтерського обліку в інтернет-магазині.*

Ключові слова: *організація, облік, товар, торгівля, інтернет-магазин, бухгалтерський облік.*

Annotation. *The features of trade through the online store, customer relations, delivery, and accounting of various goods. The features of accounting online store.*

Keywords: *organization, commodity, trade, online store, accounting.*

Торговля через интернет-магазин очень удобна и выгодна как для продавцов товаров, так и для покупателей. Продавцов такой вид продажи привлекает возможностью значительного сокращения расходов, ведь торговать через Интернет можно, даже не имея обычной торговой площади, достаточно создать виртуальную торговую площадку (интернет-магазин), которая по сути представляет собой сайт в Интернете, зарегистрировать домен (название сайта) и заключить договор с провайдером. Кроме того, продавцу не нужно приобретать дорогостоящее торговое оборудование, нанимать торговый и обслуживающий персонал и др.

Однако, перед тем как принять решение о таком виде деятельности, нужно определить, к какому виду торговли (оптовой или розничной) относится продажа товаров через интернет-магазин. Специального нормативного документа, который бы полностью регламентировал торговлю через интернет-магазин, нет. Значит, интернет-торговля регламентируется теми же документами, что и другие виды торговли.

Отметим, что преимущественно через интернет-магазины осуществляются продажа товаров и предоставление торговых услуг конечному потребителю. Поэтому такой вид деятельности относится к розничной торговле. Специфика этой торговли состоит в том, что интернет-магазином является специализированный сайт, на котором размещена информация о товарах, что позволяет определиться с выбором и сделать заказ. Товары, предлагаемые для продажи, находятся на складе торгового предприятия, осуществляющего торговлю.

Торговля фактически происходит следующим образом. Посетитель сайта выбирает товар из предложенного перечня, заказывает и оплачивает его, после чего товар доставляют посетителю-покупателю. К торговле через интернет-магазин относятся такие основные элементы: выбор товара, заказ, оплата и доставка [1]. Кроме того, договор составляется на расстоянии или покупатель делает предварительный заказ у продавца. К тому же торговля осуществляется вне торговых или офисных помещений, когда выбор товара и его заказ не совпадают по времени с передачей товара покупателю. Поэтому продажу через интернет-магазин следует считать одновременно как продажей товаров на заказ, так и дистанционной торговлей.

Учитывая вышеуказанное, необходимо руководствоваться Законом Украины «О защите прав потребителей» [2], Законом Украины «Об авторском праве и смежных правах» [3], Правилами розничной торговли непродовольственными товарами [4].

Бухгалтерский учет интернет-торговли имеет свои специфические тонкости, которые считаются общепринятыми в каждом интернет-магазине. Это позволяет покупателям с легкостью приобретать товар, не сомневаясь в надежности магазина, а магазину, в свою очередь, планомерно вести учет, не путаясь в документации на товар.

Для того чтобы понять принципы работы бухгалтерского учета в интернет-магазине, следует напрямую с ними познакомиться. Поскольку бухгалтерский учет подразумевает учет денежных средств, то следует сказать, что важна в этом случае система оплаты в магазине, которая может быть наличной, оплатой банковским переводом или через электронный кошелек [5].

Но прежде чем работать с деньгами, нужно доставить товар покупателю. Порядок работы заключается в следующем: покупатель приходит в интернет-магазин, выбирает товар, заказывает его. Далее менеджер магазина получает заявку, связывается с покупателем и подтверждает ее. После этого курьер привозит товар, получает деньги, привозит деньги в магазин и отдает их в бухгалтерию вместе с сопутствующими документами. Теперь бухгалтер заносит в программу все действия, отмечает, что оплата товара произведена, высчитывает НДС и другие налоги. После этого можно считать, что учет по данному товару завершен. Учет в интернет-магазине, таким образом, охватывает все сферы, начиная от поступления товара на склад, доставки покупателю и заканчивая получением прибыли.

До момента вручения товаров покупателям такие товары уместно учитывать на отдельном субсчете (например, 282 «Товары в пути», а на субсчете 281 учитывать товары в торговле – на складе, на стоимость которых начислена торговая наценка). На загруженные транспортные товары грузоотправитель составляет ТТН. При получении товаров потребителями, что подтверждается подписью на втором экземпляре бланка заказа или другом сопроводительном документе, продавец указывает в бухгалтерском учете доход от реализации в сумме справедливой стоимости полученных активов.

Для оценки выбытия запасов используется метод, предусмотренный приказом об учетной политике предприятия (ФИФО, средневзвешенной себестоимости, по ценам продажи). Расходы на упаковку, предпродажную подготовку, доставку товаров включают в расходы на сбыт [6].

В бухгалтерском учете сайт интернет-магазина предприятия считается нематериальным активом (табл. 1) [7].

Таблица 1

Корреспонденция счетов бухгалтерского учета по созданию сайта

Содержание	Дебет	Кредит	Сумма, грн
1. Затраты на разработку	154	631	10000
2. Налоговый кредит по НДС	641	631	2000
3. Расходы на регистрацию доменного имени	154	631	3000
4. Налоговый кредит по НДС	641	631	600
5. Услуги по организации сайта, 12000 + 3600 = 15600	631	311	15600
6. Введение сайта в хозяйственный оборот, 10000 + 3000 = 13000	125	154	13000

Таким образом, торговля через Интернет достаточно проста и выгодна: не нужно тратить средства на оплату аренды, электроэнергию, отопление и другие услуги. Удобно работать с клиентами, оплата за товары поступает на расчетную карточку. Разработка рекламы в Интернете в современном мире очень популярна, и сайт быстро приобретет популярность среди других сайтов и интернет-магазинов. Простое ведение бухгалтерского учета и другие нюансы позволяют уменьшить затраты на персонал и одновременно получить ощутимую прибыль.

Научный руководитель – преподаватель Шушлякова О. В.

Литература: 1. Кавторева Я. Інтернет-магазин: організація, оподаткування, облік / Я. Кавторева. – Харків : Фактор, 2009. – 119 с. **2.** Про захист прав споживачів [Электронный ресурс] : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. – Режим доступа : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1023-12. **3.** Про авторське право і суміжні права [Электронный ресурс] : Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. – Режим доступа : http://zakon2.rada.gov.ua /laws/show/3792-12. **4.** Про затвердження Правил роздрібної торгівлі непродовольчими товарами [Электронный ресурс] : Закон України від 19.04.2007 № 104. – Режим доступа : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07. **5.** Про затвердження Положення про електронні гроші в Україні [Электронный ресурс] : Закон України від 25.06.2008 № 178. – Режим доступа : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0688-08. **6.** Ягмур К. А. Облік витрат на створення та функціонування інтернет-магазину: проблеми теорії та практики / К. А. Ягмур // Торгівля і ринок України. – 2012. – Вип. 34. – С. 590–596. **7.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Электронный ресурс] : Закон України від 18.10.1999 № 242. – Режим доступа : http://zakon3.rada.gov.ua/laws /show/z0750-99.

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА: ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТИ

УДК 658.155.2:334.716

Крячко В. С.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність окремих видів прибутку, визначено їх роль у діяльності суб'єкта економічної діяльності за сучасних умов господарювання. Обґрунтовано доцільність розподілу прибутку на певні види для економічних та облікових цілей.*

Ключові слова: *підприємство, доходи, витрати, прибуток, класифікація, облік.*

© Крячко В. С., 2016

Аннотация. *Рассмотрена сущность отдельных видов прибыли, определена их роль в деятельности субъекта экономической деятельности в современных условиях хозяйствования. Обоснована целесообразность разделения прибыли на определенные виды для экономических и учетных целей.*

Ключевые слова: *предприятие, доходы, расходы, прибыль, классификация, учет.*

Annotation. *The essence of certain types of income, the role of the subject in their economic activity in the current economic conditions. The expediency of profit distribution to certain of the economic and accounting purposes.*

Keywords: *enterprise, revenues, expenses, income, classification, accounting.*

Безліч суперечок виникає навколо визначення економічного змісту поняття прибутку, через що прагнення авторів охарактеризувати певні його види обумовлює існування великої кількості визначень практично тотожних понять. Відтак існує необхідність систематизації типології прибутку підприємства як позитивного фінансового результату його діяльності та узагальнення його економічної сутності.

Результати фінансової діяльності суб'єктів економічної діяльності досліджували такі науковці: Білик М. Д., Бланк І. О., Буряк Л. Д., Бутинець Ф. Ф., Валуєв Б. І., Лінник В. Г., Опарін В. М., Кірейцев Г. Г., Саблук П. Т та ін. Але через фрагментарне висвітлення сутності та видів прибутку підприємства донині залишаються невирішеними питання комплексного теоретичного висвітлення сутності та класифікації прибутку підприємства за сучасних умов ведення бізнесу.

Метою написання статті є систематизація, аналіз і синтез наукових підходів до класифікації прибутку підприємства як основи обґрунтування економічної сутності та ролі прибутку підприємства.

Серед великої кількості наявних класифікацій прибутку слід виокремити як найбільш ґрунтовну та комплексну класифікацію Бланка І. А., який виокремлює такі класифікаційні ознаки прибутку підприємства [1].

1. За характером відображення в обліку: економічний та бухгалтерський прибуток, що базується на розподілі витрат на приховані (економічні) та явні (бухгалтерські).

Явними витратами називають витрати, що йдуть на користь сторонніх постачальників сировини та матеріалів, палива, трудових ресурсів, транспортних послуг, енергії тощо, тобто це бухгалтерські витрати, плата за ресурси особам, які не є власниками фірми.

З точки зору підприємства, приховані витрати дорівнюють грошовим виплатам, які могла б отримати фірма, якщо б використовувала ресурс не для виробництва своєї продукції, а надаючи його в оренду іншому суб'єкту підприємницької діяльності або отримуючи від його утримання інший альтернативний дохід [2]. Відповідно до цього, під бухгалтерським прибутком розуміють прибуток, що визначається як різниця між валовими доходами підприємства та явними (бухгалтерськими) витратами, які є відображуваними у процесі ведення бухгалтерського обліку [3].

Економічний прибуток відрізняється від бухгалтерського тим, що враховує плату за використання всього капіталу компанії, як боргового, так і власного. Інакше, фірма, що має позитивний прибуток, насправді може зменшувати свою вартість, оскільки акціонери можуть не отримувати економічного прибутку [4]. Необхідно зазначити, що економічний прибуток з точки зору суспільного виробництва є більш досконалим показником, що характеризує діяльність суб'єкта господарювання, оскільки дозволяє набагато точніше оцінити як реальні витрати на виготовлення того чи іншого товару або послуги, так і реальний ефект, який отримує виробник цих товарів.

Окрім того, у процесі визначення економічного прибутку до його величини не додають амортизацію. Це пояснюється тим, що хоча амортизація і є неоплачуваними витратами, однак її відображають у бухгалтерському обліку, тому в економічній і бухгалтерській практиці враховується як у ході визначення економічного, так і у ході визначення бухгалтерського прибутку [5].

2. За основними видами господарських операцій підприємства виокремлюють прибуток від реалізації продукції та прибуток від позареалізаційних операцій.

Прибуток від позареалізаційних операцій формально характеризується терміном «доходи від позареалізаційних операцій», однак за своїм сутнісним змістом належить до категорії прибутку, оскільки є відображуваним у звітності у вигляді сальдо між отриманими доходами й понесеними витратами на здійснення цих операцій. До складу доходів, що формують цей прибуток, належать доходи від пайової частки цього підприємства в діяльності інших спільних підприємств із вітчизняними й закордонними партнерами (у вигляді розподіленого прибутку на суму його паїв у спільних підприємствах); доходи від облігацій, акцій та інших цінних паперів, що належать підприємству й є випущеними сторонніми емітентами (у вигляді сум відсотків і дивідендів); доходи від депозитних внесків підприємства в банках; отримані штрафи, пені, неустойки тощо.

3. За основними видами діяльності підприємства вирізняють прибуток, отриманий від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Прибуток від операційної діяльності є сукупним обсягом прибутку від реалізації продукції й інших операцій, що не належать до інвестиційної або фінансової діяльності. Прибуток від інвестиційної діяльності характеризує підсумковий фінансовий результат від операцій щодо придбання (спорудження, виготовлення) і продажу основних фондів, нематеріальних активів та інших необоротних активів, а також короткострокових фінансових інвестицій, що не є еквівалентами коштів. Прибуток від фінансової діяльності характеризує фінансовий результат операцій, що зумовлюють зміни розміру й складу власного та позичкового капіталу підприємства (залучення додаткового акціонерного або пайового капіталу, емісії облігацій та інших боргових цінних паперів, залучення кредиту в різних його формах, погашення зобов'язань за основним боргом тощо).

4. За складом елементів, що формують прибуток, розрізняють маржинальний, валовий і чистий прибуток підприємства. Під цими термінами звичайно розуміють різні ступені очищування отриманих доходів від понесених підприємством у процесі господарської діяльності витрат. Так, маржинальний прибуток характеризує суму чистого доходу від операційної діяльності за винятком суми змінних витрат. Валовий прибуток характеризує суму чистого доходу від операційної діяльності за винятком усіх операційних витрат, як постійних, так і змінних. Чистий прибуток є кінцевою сумою, що залишається у підприємства після вирахування із чистого доходу сукупних витрат, у тому числі витрат на податок на прибуток суб'єкта господарювання у звітному періоді.

5. За характером оподаткування прибутку розрізняють оподатковувану та неоподатковувану податком його частини. Такий розподіл прибутку відіграє важливу роль у формуванні податкової політики підприємства, оскільки дозволяє оцінювати альтернативні господарські операції з позицій їх кінцевого економічного ефекту.

6. За інфляційною складовою вирізняють номінальний і реальний прибуток. Номінальний прибуток відповідає валовому прибутку підприємства, отриманому у звітному періоді. Реальний прибуток характеризує обсяг отриманого номінального прибутку, скоригованого на темп інфляції у відповідному звітному періоді.

7. За достатністю рівня формування вирізняють низький, нормальний і високий прибуток підприємства (критерієм такого розподілу є рівень нормального прибутку). Нормальний прибуток характеризує такий рівень його формування, коли після покриття зовнішніх і внутрішніх поточних витрат залишається дохід, що дорівнює мінімальній ставці депозитного відсотка (по відношенню до суми використаного для отримання такого доходу власного капіталу). Низький і високий прибуток характеризує рівень його формування, що відповідно є нижчим або вищим за рівень нормального прибутку.

8. За періодом формування вирізняють прибуток попереднього періоду (прибуток, отриманий за період, який передував звітному), прибуток звітного періоду та прибуток планового періоду (плановий прибуток). Такий поділ використовують для аналізу динаміки відповідних показників, вибору базису для порівняння результатів діяльності підприємств у різних часових проміжках.

9. За характером використання у складі прибутку, що залишається після сплати податків та інших обов'язкових платежів (чистого прибутку) виокремлюють капіталізований і спожитий прибуток. Капіталізований прибуток характеризує ту частину чистого прибутку, що є спрямованою на фінансування приросту активів підприємства, а спожитий прибуток – ту частину, що є витраченою на виплати власникам (акціонерам), персоналу або на соціальні програми підприємства.

10. За ступенем використання вирізняють нерозподілений і розподілений прибуток підприємства. Нерозподілений прибуток – це частина чистого прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства після виплати доходів власникам у вигляді дивідендів, формування резервного капіталу, поповнення статутного капіталу та використання на інші потреби. Розподілений прибуток – це сума, що сплачується з чистого прибутку до різноманітних фондів, створених на підприємстві (фонд виплати дивідендів, резервний фонд, фонд заробітної плати тощо).

11. За значенням кінцевого результату господарювання розрізняють позитивний прибуток (або просто прибуток) і негативний прибуток (збиток).

Таким чином, ця класифікація прибутку є ґрунтовною, однак для цілей бухгалтерського обліку потребує вдосконалення. Велика кількість класифікаційних ознак робить її занадто складною, деякі види прибутку дублюють один одного, а відтак класифікація потребує доопрацьовування.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – Киев : Ника-Центр ; Эльга, 1998. – 752 с. **2.** Макконел К. Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика / К. Р. Макконел, С. Л. Брю. – М. : Инфра-М, 1999. –

974 с. **3.** Криклій О. А. Управління прибутком банку : монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак. – Суми : УАБС НБУ, 2008. – 136 с. **4.** Бригхэм Ю. Финансовый менеджмент / Ю. Бригхэм, М. Эрхардт. – СПб. : Питер, 2009. – 960 с. **5.** Ван Хорн Д. Основы финансового менеджмента / Д. Ван Хорн, Д. Вахович. – М. : Вильямс, 2008.

АНАЛИЗ СООТНОШЕНИЯ СПРОСА И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА РЫНКЕ ТРУДА УКРАИНЫ

УДК 378:331:338

Кужель А. Е.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проведен статистический анализ динамики спроса и предложения рабочей силы в Украине в 2008–2014 гг. Рассмотрено соотношение спроса и предложения рабочей силы с учетом различных социально-экономических признаков.*

Ключевые слова: *спрос, предложение, рынок труда, динамика, рабочая сила, соотношение.*

Анотація. *Проведено статистичний аналіз динаміки попиту і пропозиції робочої сили в Україні в 2008–2014 рр. Розглянуто співвідношення попиту і пропозиції робочої сили з урахуванням різних соціально-економічних ознак.*

Ключові слова: *попит, пропозиція, ринок праці, динаміка, робоча сила, співвідношення.*

Annotation. *The statistical analysis in Ukraine, the dynamics of demand and supply of labor in the 2008–2014 biennium. Correlation of the demand and supply of labor, taking into account different socio-economic characteristics.*

Keywords: *demand, supply, labor market, dynamics, labor force, ratio.*

В Украине на сегодняшний день чрезвычайно остро стоит проблема занятости населения. Имеет место дисбаланс в соотношении спроса и предложения рабочей силы, из-за чего возникает увеличение нагрузки на одно рабочее место и, как следствие, высокий уровень безработицы.

В своих научных работах Павловская Н., Бараник Р., Богиня Д., Костаков В. и др. исследовали проблемы спроса и предложения рабочей силы на рынке труда. Следует отметить, что потенциальными источниками статистической информации о количестве рабочих мест и вакансий являются государственные службы занятости, а также объявления в Интернете, газетах и журналах.

В настоящее время анализ соотношения спроса и предложения рабочей силы строится на основе данных о количестве и движении свободных рабочих мест и вакансий, которые заявлены в службе занятости [1]. Однако количество рабочих мест не показывает общую потребность экономики в рабочих, поскольку количество официальных вакантных рабочих мест значительно меньше, чем их реальное количество в экономике. В связи с этим важно проводить дополнительные статистические исследования существующих соотношений спроса и предложения рабочей силы по разным социально-экономическим признакам.

Несколько последних лет в Украине спрос на рабочую силу имеет тенденцию к понижению, идентичная тенденция наблюдается и в плане предложения [3]. Период 2007–2008 гг. отличился своеобразным пиком спроса на работников. С тех пор за последние шесть лет спрос на рабочую силу снизился на 72 %. Предложение, в свою очередь, на конец 2013 г. снизилось на 26 % относительно 2007 г. Наибольшее количество зарегистрированных безработных зафиксировано в 2009 году – 930 тыс. чел., что объясняется мировым финансовым кризисом. В соответствующий период 2013 г. предложение рабочей силы было на 43,5 % меньше – 525,1 тыс. чел.

© Кужель А. Е., 2016

Отметим, что спрос на рабочую силу снижается быстрее. Это свидетельствует об увеличение нагрузки на одно рабочее место с 4 чел. на одну вакансию в 2007 г. до 10 чел. на конец 2013 г. В среднем статистические данные темпов роста с 2007 г. по 2013 г. свидетельствуют, что нагрузка на рабочие места растет ежегодно. Существенный рост произошел в 2009 г. по сравнению с 2008 г. В этот период показатель нагрузки на свободные рабочие места вырос в 2,3 раза. Исключением из этой тенденции является 2010 г., когда было зафиксировано снижение нагрузки на свободные рабочие места на 29 %. В 2009 г. значение этого показателя в среднем составило 9 чел. на одну вакансию, а в 2010 г. произошло сокращение до 6 чел.

Проведенное исследование свидетельствует о том, что в 2014 г. спрос и предложение на рабочую силу носили сезонный характер. Наблюдается тенденция к увеличению количества незанятых рабочих мест на начало и конец каждого года. Максимальные экстремумы спроса на рабочую силу, наоборот, зафиксированы в весенне-летний период. Рассматриваемый период отмечается наиболее высокой нагрузкой незанятых граждан на свободные вакансии на конец года (ноябрь–декабрь), в то время как низкие значения показателя наблюдаются в августе–октябре, а также в марте. То есть на протяжении года показатель нагрузки на рабочие места может колебаться от 14 чел. на одно рабочее месте в декабре до 7 чел. в октябре, как это зарегистрировано на рынке труда в 2014 г. (рис. 1).

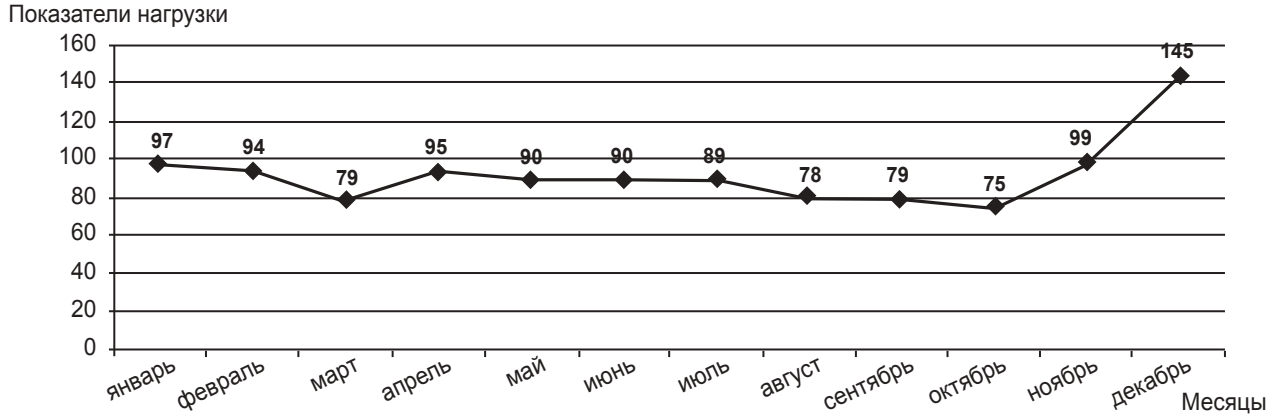

Рис. 1. **Нагрузка незанятых граждан на 10 свободных рабочих мест на рынке труда Украины в 2014 г.** [2]

Результаты анализа соотношения спроса и предложения рабочей силы по регионам Украины показывают, что высокие значения показателя нагрузки на вакантные места наблюдались в западных и центральных областях страны. Лидерами являются Винницкая, Хмельницкая и Черкасская области, нагрузка на одно рабочее место в которых соответственно составляла 78, 76 и 43 чел. на вакантное место. Другая ситуация наблюдается в Днепропетровской, Одесской, Киевской и Харьковской областях. Нагрузка в этих областях колеблется от 4 до 7 чел. на вакансию. Необходимо выделить Киев: нагрузка на одно рабочее место в городе – самая низкая по Украине (1 чел. на вакантное место).

Установлено, что с помощью экономических факторов можно влиять на количество новых рабочих мест и вакансий. К основным факторам влияния, в которых выявлена тесная корреляционная связь с показателями спроса и предложения, относятся уровень трудоустройства, количество претендующих на вакансию, прямые иностранные инвестиции на душу населения, валовой региональный продукт и средняя заработная плата. Однако на современном этапе развития рынка труда в Украине слабо развиты реальные механизмы обеспечения влияния на спрос и предложение рабочей силы [4].

Таким образом, дисбаланс между спросом на квалифицированную рабочую силу и ее предложением является одной из главных проблем функционирования рынка труда, что может привести к негативным последствиям, прежде всего, к росту социальной напряженности среди населения. Для обеспечения сбалансированности в региональном и профессионально-квалификационном разрезе необходимо государственное регулирование для приведения структуры предложения рабочей силы в соответствие со спросом на рабочую силу. Статистический анализ рынка рабочей силы – необходимое условие успешного совершенствования механизма регулирования рынка труда.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Литвиненко А. В.

Литература: 1. Бараник З. П. Функціонування ринку праці: статистична оцінка : монографія / З. П. Бараник. – Київ : КНЕУ, 2007. – 392 с. **2.** Державна служба статистики України [Электронный ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступа : http://www.ukrstat.gov.ua. **3.** Державна служба зайнятості [Электроннный ресурс] // Офіційний веб-сайт Державної служби зайнятості України. – Режим доступа : http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index. **4.** Ерина А. М. Методология научных исследований : учеб. пособие / А. М. Ерина. – Киев : Центр учебной литературы, 2004. – 212 с.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА ХЛЕБОБУЛОЧНЫХ ИЗДЕЛИЙ ПРЕДПРИЯТИЕМ ООО «КУЛИНИЧЕВСКИЙ ХЛЕБОЗАВОД»

УДК 658.511:664.6

Кужель А. Е.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализирована деятельность предприятия ООО «Кулиничевский хлебозавод» по производству хлебобулочных изделий. Разработана оптимизационная модель максимизации прибыли при имеющихся ресурсах предприятия. Составлена и решена двойственная задача.*

Ключевые слова: *хлебобулочные изделия, максимизация прибыли, оптимизационная модель, двойственная задача.*

Анотація. *Проаналізовано діяльність підприємства ТОВ «Кулиничівський хлібозавод» з виробництва хлібобулочних виробів. Розроблено оптимізаційну модель максимізації прибутку за наявних ресурсів підприємства. Складено та вирішено двоїсту задачу.*

Ключові слова: *хлібобулочні вироби, максимізація прибутку, оптимізаційна модель, двоїста задача.*

Annotation. *Analyzed the activity of LLC «Kulynychivsky Bakery» for the production of bakery products. A optimization model of profit maximization with the available resources of the enterprise. Compiled and dual problem is solved.*

Keywords: *bakery, profit maximization, optimization model, dual task.*

Хлебопекарная промышленность играет важнейшую роль в поддержании социальной стабильности общества, ведь она производит хлеб, который люди покупают всегда. Его приобретают все, независимо от социального статуса и уровня дохода. В последнее время деятельность хлебопекарных предприятий стала низкоэффективной, а для некоторых даже убыточной. Поэтому исследование рынка хлебобулочных изделий, а также поиск путей повышения производительности хлебопекарных предприятий, в современных условиях весьма актуальны.

В общенациональном объеме пищевых продуктов и напитков хлебопекарная отрасль занимает приблизительно 5,4 %. К сожалению, в настоящее время хлебопекарный сектор Украины не достаточно прибыльный. Это связано с сокращением объемов производства, ухудшением структуры потребления хлебобулочных изделий, снижением качества продукции, ее конкурентоспособности на внешних рынках, а также замедлением темпов модернизации технологических линий при высокой степени их износа.

За период независимости Украины годовые показатели хлебопекарной отрасли по производству хлеба и хлебобулочных изделий сократились с 6,7 млн тонн в 1990 г. до 2,8 млн тонн в 2012–2013 гг., а производство товаров на душу населения – с 129,1 кг на человека в год до 41,4 кг соответственно. За 2013 г. в Украине было произведено 1,73 млн тонн хлебобулочных изделий [1].

© Кужель А. Е., 2016

При решении задачи используется симплексный метод решения задач линейного программирования. Он позволяет определить оптимальный объем выпуска продукции для максимизации прибыли. Его суть состоит в том, что, начиная с одного опорного решения, последовательно производится переход к другим вплоть до нахождения оптимального опорного решения. Математическая постановка задачи состоит в том, чтобы найти наибольшее значение целевой функции при заданной системе ограничений [2].

Рассмотрим работу одного из отделов предприятия ООО «Кулиничевский хлебозавод» по выпечке разных видов пшеничного хлеба. В цехе предприятия производится шесть видов хлебобулочных изделий. Это хлеб пшеничный «Киевский», хлеб «Белый из пшеничной муки высшего сорта», хлеб «Горчичный», хлеб «Семейный», паляница «Кременецкая», хлеб «Отрубной» [3]. Известен состав и рецептура приготовления этих видов изделий, есть запасы ресурсов, необходимых для производства продукции за сутки. Все эти данные переведены в граммы и приведены в таблице. Известна прибыль от реализации единицы продукции, которая определяется как разница между ценой и затратами на производство.

Таблица 1

Исходные данные

	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	**Запасы, г**
Вода	210	90	110	310	80	160	62200
Мука	430	410	370	530	410	460	140000
Масло	25	0	0	0	35	0	2500
Молоко	0	210	220	0	50	0	23400
Сахар	30	40	60	35	35	30	8700
Соль	10	12	10	17	12	12	4100
Дрожжи	15	20	20	30	20	20	51000
Маргарин	0	50	65	0	0	0	5000
Прибыль на ед., грн	3,12	3,01	3,85	3,67	2,88	2,36	

Таким образом, целевая функция имеет вид:

$$F = 3{,}12x_1 + 3{,}01x_2 + 3{,}85x_3 + 3{,}67x_4 + 3{,}67x_5 + 2{,}36x_6 \to \max.$$

Для построения оптимизационной задачи целесообразно определить ограничения запасов. Известно, что норма расхода ресурсов не должна превышать имеющиеся запасы. Исходя из этого утверждения, составляем систему неравенств:

$$\begin{cases} 210x_1 + 90x_2 + 110x_3 + 310x_4 + 80x_5 + 160x_6 \le 62200; \\ 430x_1 + 410x_2 + 370x_3 + 530x_4 + 410x_5 + 460x_6 \le 140000; \\ 25x_1 + 35x_5 \le 2500; \\ 210x_1 + 220x_3 + 50x_5 \le 23400; \\ 30x_1 + 40x_2 + 60x_3 + 35x_4 + 35x_5 + 30x_6 \le 8700; \\ 10x_1 + 12x_2 + 10x_3 + 17x_4 + 12x_5 + 12x_6 \le 4100; \\ 15x_1 + 20x_2 + 20x_3 + 30x_4 + 20x_5 + 20x_6 \le 51000; \\ 550x_2 + 65x_3 \le 5000. \end{cases}$$

Для поиска оптимального решения задач линейного программирования с заданными ограничениями используем надстройку «Поиск решения» в Microsoft Excel. Имеем:

$$X^*_{опт} = (100;\ 35{,}14;\ 0;\ 122{,}7;\ 0;\ 0).$$

Далее составим задачу, двойственную к предыдущей. Переменные $y_1, y_2, y_3, y_4, y_5, y_6, y_7, y_8$ обозначают условную предполагаемую цену за ресурсы 1–8 вида соответственно. Именно в силу такого экономического толкования система ограничений двойственной задачи принимает вид:

$$\begin{cases} 210y_1 + 430y_2 + 25y_3 + 30y_5 + 10y_6 + 15y_7 \geq 3{,}12; \\ 90y_1 + 410y_2 + 210y_4 + 40y_5 + 12y_6 + 20y_7 + 50y_8 \geq 3{,}01; \\ 110y_1 + 370y_2 + 220y_4 + 60y_5 + 12y_6 + 20y_7 + 50y_8 \geq 3{,}85; \\ 310y_1 + 530y_2 + 35y_5 + 17y_6 + 30y_7 \geq 3{,}67; \\ 80y_1 + 410y_2 + 350y_3 + 50y_4 + 35y_5 + 12y_6 + 20y_7 \geq 3{,}88; \\ 160y_1 + 460y_2 + 30y_5 + 12y_6 + 20y_7 \geq 3{,}36. \end{cases}$$

Тогда целевая функция имеет вид:

$$G = 62200y_1 + 140000y_2 + 2500y_3 + 23400y_4 + 8700y_5 + 4100y_6 + 51000y_7 + 5000y_8 \to \min .$$

Она определяет условную суммарную стоимость всего имеющегося сырья.

Находим оптимальное решение в Microsoft Excel, соответствующее условию двойственной задачи, используя надстройку «Поиск решения». Имеем:

$$Y^*_{опт} = (0{,}0045;\ 0;\ 0{,}009;\ 0;\ 0{,}0652;\ 0;\ 0;\ 0).$$

Таким образом, максимизация прибыли от реализации продукции в отделе хлебобулочных изделий предприятия ООО «Кулиничевский хлебозавод» будет иметь место, если предприятие будет производить в сутки 100 ед. хлеба «Киевский», 35 ед. хлеба «Белый из пшеничной муки высшего сорта» и 123 ед. хлеба «Семейный». Хлеб «Горчичный», паляницу «Кременецкая» и хлеб «Отрубной» выпускать нерационально, поскольку их производство не удовлетворяет условию максимизации прибыли. При таком объеме выпуска продукции максимальная прибыль за сутки составит 868,08 грн.

По теореме двойственности $F(X^*_{опт}) = G(Y^*_{опт}) = 867{,}08$ грн. Равенство означает, что максимальная прибыль от реализации всех хлебобулочных изделий совпадает с минимальной условной ценой на ресурсы. Условные оптимальные цены Y_i показывают наименьшую стоимость ресурсов, при которой выгодно использовать именно их. При подстановке двойственных оценок в систему ограничений двойственной задачи получаем:

$$\begin{cases} 3{,}12 = 3{,}12; \\ 3{,}01 = 3{,}01; \\ 4{,}407 \geq 3{,}85; \\ 3{,}67 = 3{,}67; \\ 5{,}792 \geq 3{,}88; \\ 4{,}26 \geq 3{,}36. \end{cases}$$

Третье, пятое и шестое ограничения являются строгими неравенствами. Это означает, что стоимость сырья, используемого на производство единицы каждого из этих изделий, выше цены этих изделий. Следовательно, как и было доказано в исходной задаче, хлеб «Горчичный», паляницу «Кременецкая» и хлеб «Отрубной» выпускать невыгодно. Первое, второе и четвертое ограничения двойственной задачи выполняются как строгие равенства. Это значит, что стоимость сырья, используемого для производства единицы соответственно хлеба «Киевский», «Белый из пшеничной муки высшего сорта» и хлеба «Семейный» равны в точности их ценам. Поэтому выпускать эти три вида продукции, согласно двойственным оценкам, экономически целесообразно. Их производство и предусмотрено оптимальным планом прямой задачи.

Таким образом, использование модели оптимизации производства помогает в принятии управленческих решений для рационального использования существующих ресурсов и обеспечения максимальной прибыли.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Державна служба статистики України [Электронный ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступа : http://www.ukrstat.gov.ua. **2.** Малярец Л. М. Лабораторный практикум по дисциплине «Экономико-математическое моделирование» : учеб.-практ. пособие / Л. М. Малярец, П. М. Куликов, И. Л. Лебедева [и др.]. – Харьков : ХНЭУ, 2009. – 136 с. **3.** Хлебобулочные изделия [Электронный ресурс] // Кулиничевский хлебозавод. – Режим доступа : http://www.kulinichi.com/produkcziya/xlebobulochnyie-izdeliya.html.

ОПТИМИЗАЦИЯ ОБЪЕМОВ ПРОДАЖ КРУП В УКРАИНЕ

УДК 633.1

Кулишенко А. А.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализирована деятельность предприятий Украины по продаже зерновых круп. Разработаны оптимизационные модели плана продаж круп с максимальной прибылью при минимальных затратах сырья.*

Ключевые слова: *максимизация прибыли, оптимизационная модель, целевая функция.*

Анотація. *Проаналізовано діяльність підприємств України з продажу зернових круп. Розроблено оптимізаційну модель плану продажу круп із максимальним прибутком за мінімальних витрат сировини.*

Ключові слова: *максимізація прибутку, оптимізаційна модель, цільова функція.*

Annotation. *Analyzed the activity of the enterprises of Ukraine to sell grain cereals. Developed sales plan optimization model grains with maximum profit at the lowest cost of raw materials.*

Keywords: *profit maximization, optimization model, objective function.*

В Украине крупы и приготовленные из них каши и всевозможные блюда достаточно популярны. Большинство украинцев используют крупы в своем пищевом рационе. За 2014–2015 сельскохозяйственный год был собран рекордный урожай зерна – 63,9 млн тонн, а сельскохозяйственная отрасль стала основой национальной экономики, ведущим экспортером и одним из основных источников поступления валюты в страну [1].

Для того чтобы предприятие нормально функционировало, прежде всего, необходимо рассчитать возможные объемы выпуска, учитывая при этом себестоимость производства, технологические и экономические условия. Чтобы оптимизировать выпуск круп, необходимо составить математическую модель линейной оптимизационной задачи. Как правило, рассматривается максимизация прибыли на основе производственных функций, т. е. необходимо найти максимальное значение целевой функции. Такое решение называют оптимальным. Принятие решений при планировании и управлении производством, как правило, требует использования специального математического аппарата [2].

Рассмотрим работу одного из отделов супермаркета «Велмарт» по продаже круп и каш моментального приготовления. В отделе супермаркета продаются 4 вида круп 6 разных торговых марок (ТМ): «Премия», «Жменька», «Такида», «Геркулес», «Сорель» и «Хуторок». Известен ассортимент этих изделий, а также запасы ресурсов, необходимых для продажи продукции за сутки. Все эти данные переведены в штуки и приведены в табл. 1. Известна прибыль от реализации единицы продукции.

Таблица 1

Исходные данные

	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	Запасы, шт.
Гречка	100	70	20	40	50	80	5000
Овсяная крупа	120	40	60	50	40	45	1100
Рис	17	0	0	0	25	0	800
Пшено	0	20	20	50	40	0	4900
Манная крупа	20	30	50	55	45	20	8000
Кукурузная крупа	24	10	13	15	14	10	6000
Горох	13	15	26	45	35	15	4350
Прибыль на ед., грн	5,39	2,05	3,73	4,68	4,35	2,64	

Целевая функция имеет вид:

$$F = 5{,}39x_1 + 2{,}05x_2 + 3{,}73x_3 + 4{,}68x_4 + 4{,}35x_5 + 2{,}64x_6 \to \max .$$

© Кулишенко А. А., 2016

Для построения оптимизационной задачи целесообразно определить ограничения запасов. Известно, что норма расхода ресурсов не должна превышать имеющиеся запасы. Исходя из этого, составим систему неравенств:

$$\begin{cases} 100x_1 + 70x_2 + 20x_3 + 40x_4 + 50x_5 + 80x_6 \le 5000; \\ 120x_1 + 40x_2 + 60x_3 + 50x_4 + 40x_5 + 45x_6 \le 1100; \\ 17x_1 + 25x_5 \le 800; \\ 20x_2 + 20x_3 + 50x_2 + 40x_5 \le 4900; \\ 20x_1 + 30x_2 + 50x_3 + 55x_4 + 45x_5 + 20x_6 \le 8000; \\ 24x_1 + 10x_2 + 13x_3 + 15x_4 + 14x_5 + 10x_6 \le 6000; \\ 13x_1 + 15x_2 + 26x_3 + 45x_4 + 35x_5 + 15x_6 \le 4350; \\ x_i = 0, i(\overline{1;5}). \end{cases}$$

Для решения задачи целесообразно использовать симплексный метод. Для этого используем Microsoft Excel и построим опорную таблицу, соответствующую условию задачи. Для поиска оптимального решения задач линейного программирования с заданными ограничениями в Microsoft Excel используется надстройка «Поиск решения» [3].

Из полученных результатов можно сделать вывод, что рациональнее продавать крупы ТМ «Сорель» 27,5 шт. в день. При этом максимальная прибыль будет составлять 119,625 у. е.

$$X_{опт} = (0; 0; 0; 0; 27{,}5; 0),$$

$$F_{\max} = 119{,}625 \; у.е.$$

По данным исходящей задачи составим математическую модель двойственности. Поскольку целевая функция исходящей задачи исследуется на максимум, то целевая функция двойственной задачи будет исследоваться на минимум.

$$F = 5{,}39y_1 + 2{,}05y_2 + 3{,}73y_3 + 4{,}68y_4 + 4{,}35y_5 + 2{,}64y_6 \to \min .$$

Система ограничений двойственной задачи подразумевает, что общая оценка количества видов круп по каждому предприятию не должна быть меньше цены данного вида:

$$F_{\min} = F_{\max} = 119{,}625 \; у.е.$$

Теневые цены показывают, являются ли данные продукты избыточными или дефицитными. Если цена ресурса равна нулю, то этот вид продукции является избыточным, в противном случае – используется полностью и является дефицитным. Решив двойственную задачу, можно сделать вывод, что овсяная крупа продается полностью, а все остальные крупы являются избыточными. Значение целевой функции двойственной задачи и значение целевой функции исходной задачи совпадают и составляют 119,625 у. е.

Таким образом, супермаркет «Велмарт» сможет увеличить свои доходы, оптимизировав объемы продаж круп. Если супермаркет будет продавать крупы ТМ «Сорель» в количестве 27,5 ед. в сутки, то максимальная прибыль составит 119,625 у. е. Использование модели оптимизации производства помогает в принятии управленческих решений для рационального использования существующих ресурсов и обеспечения максимальной прибыли.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Державна служба статистики України [Электронный ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступа : http://www.ukrstat.gov.ua. **2.** Малярец Л. М. Лабораторный практикум по дисциплине «Экономико-математическое моделирование» : учеб.-практ. пособие / Л. М. Малярец, П. М. Куликов, И. Л. Лебедева [и др.]. – Харьков : ХНЭУ, 2009. – 136 с. **3.** Основные тенденции производства и реализации круп в Украине [Электронный ресурс] // Терра. Вкус здоровой жизни. – Режим доступа : http://terra.ua/index.php.

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ МЕТОДУ ОЦІНЮВАННЯ ВИБУТТЯ ЗАПАСІВ

УДК 657.445

Курило А. В.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано економічну сутність поняття «запаси» згідно із П(С)БО № 9. Розглянуто методи оцінювання вибуття запасів, специфіку їх застосування, переваги та недоліки. Доведено доцільність використання різних методів оцінювання вибуття запасів у ході управління підприємством.*

Ключові слова: *запаси, підприємство, оцінювання запасів, оцінювання вибуття запасів, методи оцінювання вибуття запасів, управлінське рішення.*

Аннотация. *Проанализирована экономическая сущность понятия «запасы» по П(С)БУ № 9. Рассмотрены методы оценки выбытия запасов, специфика их применения, преимущества и недостатки. Доказана целесообразность использования различных методов оценки выбытия запасов в ходе управления предприятием.*

Ключевые слова: *запасы, предприятие, оценка запасов, оценка выбытия запасов, методы оценки выбытия запасов, управленческое решение.*

Annotation. *Analyzed the economic substance of the term «reserves» under the P(S)BO № 9. Methods of assessment disposal of inventories specifics of their applications, advantages and disadvantages. The expediency of using different methods for evaluating stocks during retirement management.*

Keywords: *stocks, enterprise, inventory valuation, valuation of stocks disposal, assessment methods of disposal of inventories, administrative decision.*

Реформація української економіки зумовлює зміни в управлінні виробництвом і необхідність пошуку принципово нових методів організації. Запаси відіграють важливу роль у обліково-економічному процесі. Водночас ці перетворення вимагають удосконалення системи облікової інформації для прийняття ефективних управлінських рішень.

Успішність функціонування підприємства залежить від ефективного використання запасів та є важливою частиною управління оборотними активами підприємства. Запаси відіграють важливу роль у функціонуванні виробничого процесу та є значною частиною активів підприємства. Слід зауважити, що вони суттєво впливають на витрати та результат фінансової діяльності підприємства [1].

Вивченням проблем обліку й оцінювання вибуття запасів займалися такі вчені: Бутинець Ф., Голов С., Завгородний В., Ляшенко М., Ткаченко Н., Сопко В. та ін. Тим не менш, існує низка питань, що потребують подальшого дослідження.

Метою написання статті є обґрунтування вибору методу вибуття запасів залежно від цілей підприємства. Об'єктом дослідження є методи оцінювання вибуття запасів, предметом дослідження є вибір методу оцінювання вибуття запасів і визначення переваг та недоліків кожного з методів.

Згідно із Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (далі П(С)БО 9 «Запаси»), запаси – це активи, що є утримуваними для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності, перебувають у процесі виробництва задля подальшого продажу продукту виробництва; є утримуваними для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [7]. В Україні порядок оцінювання запасів є регламентованим Положенням П(С)БО 9 «Запаси» [7].

Для ефективного управління функціонуванням та досягнення найкращих фінансових результатів підприємства вимушені шукати нові методи зниження витрат. Одним із засобів є вибір методів оцінювання вибуття запасів, що є істотною передумовою отримання максимального прибутку та мінімалізації витрат. Нестабільність цінової політики в країні впливає і на облік запасів, адже підприємство отримує ті ж самі матеріали кожного разу, але за різними цінами, що суттєво відрізняються одна від одної. Оцінювання запасів впливає на визначення собівартості продукції, величина якої, у свою чергу, впливає на чистий прибуток підприємства. Адже отримання прибутку є головною ціллю діяльності будь-якого підприємства. Ефективне управління виробничими запасами дає змогу прискорити оборотність капіталу і підвищити його доходність, зменшити поточні втрати на їх зберігання, вивільнити з поточного господарського обороту частку капіталу, реінвестуючи його в інші активи.

© Курило А. В., 2016

Оцінювання запасів під час їх відпуску має важливе значення, оскільки саме тут виникають проблеми із вибором варіанта, із урахуванням впливу оцінювання на вартість продукції, що виготовляється, ціну готових виробів, попит споживачів і розмір прибутку. Від правильності вибору методу оцінювання запасів залежить об'єктивність (реальність) даних про отриманий підприємством прибуток, оскільки неправильно вибраний метод списання за умов збільшення або зменшення ринкових цін на ті чи інші запаси може призвести до завищення або заниження оподаткованого прибутку підприємств [8].

Вибуття запасів здійснюється зі складу підприємства, на виробничі потреби, на сторону, для переробки і для господарських потреб. При виборі методу оцінювання вибуття запасів необхідно керуватися перш за все сферою застосування цього методу. Методи оцінювання вибирає підприємство, вони є визначуваними в обліковій політиці. На бухгалтера покладено відповідальність за вибір методу, що дасть можливість зменшити витрати та спростити облік запасів.

Згідно із Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [7], вибуття запасів може здійснюватися за одним із методів: ідентифікованою собівартістю, середньозваженою собівартістю, собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО), нормативних витрат, ціни продажу.

Для обґрунтування вибору методу оцінювання вибуття запасів дані систематизовано (табл. 1), що дозволяє визначити специфіку їх застосування, переваги та недоліки на підприємстві [7].

Проаналізувавши методи оцінювання вибуття виробничих запасів, важко зробити однозначний вибір, адже існує необхідність в управлінні цілями підприємства в кожній конкретній ситуації.

Таблиця 1

Вибір методу оцінювання вибуття запасів

Метод	Сфера застосування	Переваги	Недоліки
Ідентифікованої собівартості	Унікальні, дорогоцінні товари	Точність методу та відповідність вартісного руху та фізичного	Трудомісткість та неможливість використання за умов великого асортименту товарів
Середньозваженої собівартості	Торгівля за умов великого асортименту товарів	Полегшує роботу, не потребує детального обліку руху кожної одиниці товару	Спричиняє заниження величини витрат і виплати надлишкових коштів у вигляді прибуткових податків
		Об'єктивне оцінювання руху запасів на підприємстві	
		Найменший ризик втрати прибутку за умов нестабільної цінової політики	
Собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО)	Торгівля та виробництво зі швидким обігом	Простота використання	У разі підвищення цін призводить до завищеного прибутку і тим самим до завищеного податку на прибуток
		Запобігає маніпулюванню прибутком	
		Залишки невикористаних матеріалів відображаються за цінами, що є максимально наближеними до виносної вартості	
		Вигідно використовувати за умов скорочення закупок або у разі зменшення ціни на певну продукцію	
Нормативні витрати	Промисловість, сільське господарство	Стабільність собівартості запасів протягом одного виробничого циклу	Постійний перегляд норм використання запасів, праці, виробничих потужностей та чинних цін
		Можливість рідше здійснювати інвентаризацію незавершеного виробництва	
Ціни продажу	Роздрібна торгівля	Оперативне реагування на зміну ціни придбання	Розрахунок продажної вартості за рахунок нереалізованої торгової націнки із використанням середнього відсотка торгових націнок є не досить точним

Доцільно було б згадати Домбровську Н. Р., яка в своїй роботі «Методи оцінки виробничих запасів підприємства при їх використанні згідно із національними стандартами», зауважила, що не існує такого методу, який було б можливо застосовувати завжди, адже кожний метод має свої недоліки та переваги. Ефективність використання певного методу оцінювання вибуття виробничих запасів передусім залежить від сформованих на підприємстві договірних зв'язків із постачальниками, своєчасності та ритмічності забезпечення виробництва необхідними матеріалами й інших факторів, що впливають на кінцевий результат діяльності підприємства.

Таким чином, за умов нестабільної економічної ситуації в країні у підприємств виникає необхідність звертати увагу на переваги та недоліки використання того чи іншого методу оцінювання вибуття виробничих запасів. Адже від вибору певного методу оцінювання виробничих запасів залежить і збільшення оборотних коштів, і залучення інвестиційних коштів, що надалі сприятиме зростанню прибутку та покращенню фінансових результатів діяльності підприємства. При виборі методу оцінювання необхідно мати на увазі, що застосування кожного методу надає можливості одержати різні результати. Від правильності вибору методу оцінювання запасів залежить ймовірність оптимізації діяльності підприємства в цілому, зростання його прибутку та покращення фінансових результатів діяльності.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік в Україні : монографія / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЖДТУ, 2003. – 524 с. **2.** Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку : монографія / С. Ф. Голов. – Київ : Центр навч. літ., 2007. – 522 с. **3.** Завгородний В. П. Бухгалтерский учет в Украине : учеб. пособие / Завгородний В. П. – Киев : А.С.К., 2003. – 847 с. **4.** Ляшенко М. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку / М. Ляшенко // Школа бухгалтера. – 2007. – № 16. – 28 с. **5.** Ткаченко Н. М. Бухгалтерский финансовый учет на предприятиях Украины : учебник / Н. М. Ткаченко. – Киев : А.С.К., 2001. – 857 с. **6**. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посіб. / В. В. Сопко. – Київ: КНЕУ, 2006. – 526 с. **7.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 20.10.1999 № 246. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99. **8.** Гарасим П. М. Фінансовий, управлінський і податковий облік у господарських товариствах (ВАТ, ЗАТ, ТОВ, ПОП, ПАП) / П. М. Гарасим, Г. П. Журавель, П. Я. Хомин. – Тернопіль : Економічна думка, 2003. – 522 с. **9.** Губа Є. Облік надходження (вибуття) запасів / Є. Губа // Школа бухгалтера. – 2007. – № 8.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА ДЕТСКОГО ПИТАНИЯ НА ЗАВОДЕ «АГУША»

УДК 330.43:641.56-053.2

Куренкова А. А.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализирована деятельность завода детского питания «Агуша». Разработана оптимизационная модель максимизации прибыли при имеющихся ресурсах предприятия. Составлена и решена двойственная задача.*

Ключевые слова: *симплексный метод, оптимальный план, максимизация прибыли, оптимизационная модель, двойственная задача.*

Анотація. *Проаналізовано діяльність заводу дитячого харчування «Агуша». Розроблено оптимізаційну модель максимізації прибутку за наявних ресурсів підприємства. Складено й вирішено двоїсту задачу.*

Ключові слова: *симплексний метод, оптимальний план, максимізація прибутку, оптимізаційна модель, двоїста задача.*

Annotation. *«Agusha» analyzed the activity of baby food factory. A optimization model of profit maximization with the available resources of the enterprise. Compiled and dual problem is solved.*

Keywords: *simplex method, the optimal plan, profit maximization, optimization model, dual task.*

© Куренкова А. А., 2016

В наше время детское питание становится все более популярным: многие молодые мамы по различным причинам ищут замену вскармливанию материнским молоком. Большинство педиатров считают, что именно сбалансированное детское питание является фундаментом крепкого здоровья ребенка в дальнейшем. Очень важно, чтобы детское питание было высокого качества, ведь все, что ребенок употребляет в пищу, – это строительный материал для его растущего организма. Детское питание, произведенное в промышленных условиях, проходит строгий многоступенчатый контроль, поэтому в его качестве сомневаться не приходится. Еще один плюс – удобство хранения и транспортировки.

«Агуша» – один из наиболее популярных в Украине заводов – производителей детского питания, на котором изготавливают качественную продукцию по доступным ценам. Но, как и все компании, предприятие нацелено не только на выпуск качественной продукции, но и на максимизацию прибыли.

Оптимизация производства этого вида продукции важна еще и потому, что в состав входят молочные продукты, которые необходимо переработать в день завоза, так как они являются скоропортящимися. Остатки ресурсов не перерабатываются, поэтому их необходимо минимизировать.

Целью написания статьи является максимизация прибыли от реализации продуктов детского питания, определенная с помощью решения оптимизационной задачи, и минимизации расходов путем решения двойственной задачи.

Для проведения расчетов нужно знать запасы сырья, норму затрат для каждого вида ресурсов на изготовление одной единицы продукции, а также размер прибыли, получаемой от их реализации. Необходимо выяснить, в каком количестве производить каждый вид товара с учетом всех этих факторов.

Для оптимизации производства детского питания необходимо составить математическую модель линейной оптимизационной задачи. Ее решение направлено на максимизацию прибыли от реализации товаров. Расчеты произведены на примере выпуска четырех товаров: детского творожка, йогурта, кефира и творога. Для их изготовления требуется семь видов ресурсов, нормы затрат которых приведены в табл. 1.

Таблица 1

Исходные данные в расчете на единицу продукции

Состав	Нормы затрат сырья на единицу продукции, кг				Запасы сырья, кг
	Творожок	Йогурт	Кефир	Творог	
Молоко коровье нормализованное	0,06	0,08	0,2	0,03	1150
Бактериальная симбиотическая закваска	0,02	0,01	0,04	0,03	400
Сахар	0,03	0,03	0,01	0,00	820
Вода питьевая	0,01	0,02	0,01	0,00	610
Натуральный ароматизатор	0,02	0,02	0,00	0,01	390
Витаминный премикс	0,03	0,02	0,02	0,01	430
Кукурузный крахмал	0,01	0,01	0,00	0,01	200
Цена, грн	16	18	10	11	

Итак, целевая функция, направленная на максимизацию прибыли, имеет вид:

$$Z_{\max} = 16x_1 + 18x_2 + 10x_3 + 11x_4,$$

где $x_{1,2,3,4}$ – количество выпускаемой продукции каждого вида товара: творожка, йогурта, кефира и творога соответственно. Исходя из табл. 1, эта задача имеет следующую систему ограничений по сырью:

$$\begin{cases} 0,06x_1 + 0,08x_2 + 0,2x_3 + 0,03x_4 \le 1150 \\ 0,02x_1 + 0,01x_2 + 0,04x_3 + 0,03x_4 \le 400 \\ 0,03x_1 + 0,03x_2 + 0,01x_3 \le 820 \\ 0,01x_1 + 0,02x_2 + 0,01x_3 \le 610 \\ 0,02x_1 + 0,02x_2 + +0,01x_4 \le 390 \\ 0,03x_1 + 0,02x_2 + 0,02x_3 + 0,01x_4 \le 430 \\ 0,01x_1 + 0,01x_2 + 0,01x_4 \le 200 \\ x_i \ge 0, i = \overline{1,4} \end{cases}$$

Для поиска оптимального плана решения задачи использовалась надстройка программы Microsoft Excel 2010 «Поиск решения». Была построена и заполнена исходными данными таблица, в настройке были введены необходимые данные, и программа рассчитала оптимальный план изготовления товаров детского питания на заводе «Агуша».

Проанализировав результаты решения задачи, можно сделать вывод, что для максимизации прибыли необходимо производить 11578 ед. творожка, 3883 ед. йогурта, 94 ед. кефира и 4195 ед. творога, при этом выручка составит 302227,3 грн в сутки.

Теперь необходимо составить двойственную задачу, чтобы выяснить, насколько каждый вид сырья задействован в производстве. Остатки ресурсов необходимо минимизировать, поэтому целевая функция стремится к минимуму:

$$F_{\min} = 1150y_1 + 400y_2 + 820y_3 + 610y_4 + 390y_5 + 430y_6 + 200y_7.$$

Общая оценка сырья должна быть не меньше, чем цена соответствующего продукта, поэтому система ограничений двойственной задачи имеет вид:

$$\begin{cases} 0{,}06y_1 + 0{,}02y_2 + 0{,}03y_3 + 0{,}01y_4 + 0{,}02y_5 + 0{,}03y_6 + 0{,}01y_7 \geq 16 \\ 0{,}08y_1 + 0{,}01y_2 + 0{,}03y_3 + 0{,}02y_4 + 0{,}03y_5 + 0{,}01y_6 + 0{,}01y_7 \geq 18 \\ 0{,}2y_1 + 0{,}04y_2 + 0{,}01y_3 + 0{,}01y_4 + 0{,}02y_6 \geq 10 \\ 0{,}03y_1 + 0{,}03y_2 + 0{,}01y_5 + 0{,}01y_6 + 0{,}01y_7 \geq 11 \\ y_i \geq 0, i = \overline{1,7} \end{cases}$$

где $y_1, y_2, \ldots, y_7$ – теневые цены для каждого вида сырья.

Двойственную задачу также решаем с использованием надстройки «Поиск решения» программы Microsoft Excel 2010. Решение показывает значение условных цен каждого ресурса. Это позволяет определить, какой ресурс является дефицитным, а какой – избыточным.

Если условная цена равна нулю, этот ресурс не израсходован полностью, имеется в избытке, и наоборот, если теневая цена равна какому-либо числу – такой ресурс является дефицитным и используется полностью, без остатка.

Решив и проанализировав двойственную задачу, можно сделать вывод, что коровье молоко, бактериальная закваска, натуральный ароматизатор и витаминный премикс используются без остатка, причем наиболее дефицитным является ароматизатор, так как его условная цена выше остальных – 495,5 грн. Остальные ресурсы в избытке и полностью не расходуются, их закупку целесообразно сократить.

Таким образом, определив, каким должен быть оптимальный объем производства каждого вида продукции детского питания и максимальную прибыль, рассчитав теневые цены на ресурсы, необходимые для производства, можно сделать вывод, что предприятие нерационально использует ресурсы. Возможно, предприятию целесообразно пересмотреть план изготовления и сделать перерасчеты для оптимизации производства, чтобы увеличить доходы и рационально расходовать ресурсы.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Каталог продукції «Агуша» [Электронный ресурс] // «Агуша». Схвалено мамами України. – Режим доступа : http://agusha.com.ua/products?gclid. **2.** Малярец Л. М. Лабораторный практикум по дисциплине «Экономико-математическое моделирование» : учеб.-практ. пособие / Л. М. Малярец, П. М. Куликов, И. Л. Лебедева [и др.]. – Харьков : ХНЭУ, 2009. – 136 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

УДК 657:658.147:338.43

Кучер А. О.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто форми функціонування власного капіталу, його економічну сутність у обліковій системі. Доведено необхідність застосування на практиці всього різноманіття видів і форм капіталу для формування оптимальної структури капіталу підприємства та надання достовірної інформації про фінансовий стан.*

Ключові слова: *капітал, облік, облік власного капіталу, статутний капітал, додатковий капітал, резервний капітал.*

Аннотация. *Рассмотрены формы функционирования собственного капитала, его экономическая сущность в учетной системе. Доказана необходимость применения на практике всего многообразия видов и форм капитала для формирования оптимальной структуры капитала предприятия и предоставления достоверной информации о финансовом состоянии.*

Ключевые слова: *капитал, учет, учет собственного капитала, уставный капитал, добавочный капитал, резервный капитал.*

Annotation. *Considered functioning form of equity, its economic substance in the accounting system. The necessity of the practical application of the diversity of species and forms of capital to create the optimal capital structure of the enterprise and provide accurate information about the financial position.*

Keywords: *capital, accounting, equity share capital, additional capital, reserve capital.*

Найбільш важливими економічними проблемами є питання обліку власного капіталу, його ефективного використання та достовірного відображення в бухгалтерській звітності сільськогосподарських організацій. Однією з важливих економічних характеристик власності господарюючого суб'єкта є його власний капітал. Капітал організації являє собою фінансові ресурси, що є вкладеними у виробництво задля отримання прибутку та розвитку сільськогосподарського підприємства.

Облік власного капіталу є нерозривно пов'язаним із формуванням джерел його фінансування. Раціональний облік формування та використання джерел капіталу сприяє більш ефективному розподілу фінансових ресурсів. Від доцільного формування та обліку власного капіталу залежить економічна стійкість сільськогосподарських організацій, поліпшення умов роботи, а також розвиток галузі в цілому.

Науковці вважають, що власний капітал є сукупністю матеріальних цінностей і грошових коштів, фінансових вкладень і витрат на придбання прав і привілеїв, необхідних для здійснення господарської діяльності [2].

Власний капітал організації як юридичної особи в загальному вигляді є визначуваним вартістю майна, що належить організації. Це так звані чисті активи організації. Вони є визначуваними як різниця між вартістю майна (активним капіталом) і позиковим капіталом.

Власний капітал складається зі статутного, додаткового і резервного капіталу, нерозподіленого прибутку та цільових (спеціальних) фондів. Виробництвом сільськогосподарської продукції займаються організації різних форм власності та різних моделей господарської діяльності.

Власниками є юридичні та фізичні особи, колектив вкладників пайовиків (люди, які мають право очікувати отримання доходу на внесені дивіденди) або корпорація акціонерів. Статутний капітал, що склався як частина акціонерного капіталу, найбільш повно відображає всі аспекти організаційно-правових основ формування статутного капіталу. Особливості обліку статутного капіталу залежать від організаційно-правових форм створення організації (акціонерний капітал, складений капітал). Статутний капітал покриває оренду землі, вартість будівель, споруд, обладнання.

Резервний капітал – це страховий капітал, що необхідний сільськогосподарській організації для покриття збитків від втрат сільськогосподарської продукції, пов'язаних із кліматичними умовами. Резервний капітал використовують на виплати доходів інвесторам і кредиторам, збільшення статутного капіталу та покриття непередбачених витрат. Формування резервного капіталу здійснюється за рахунок прибутку й є гарантією стабільності функціонування організації на ринку.

© Кучер А. О., 2016

Додатковий капітал вказує на приріст вартості майна в результаті переоцінювань основних засобів та курсових різниць. Особливістю для сільськогосподарських організацій є зростання суми додаткового капіталу, що є пов'язаним із постійним переоцінюванням основних засобів.

Ще одним видом власного капіталу є нерозподілений прибуток – чистий прибуток, що залишається після виконання всіх зобов'язань. Зазвичай ці кошти використовують на накопичення майна, поповнення його оборотних коштів або для покриття збитків підприємства.

Позитивними властивостями формування власного капіталу є:

– простота залучення, оскільки рішення, що є безпосередньо пов'язаними зі збільшенням власного капіталу (особливо за рахунок внутрішніх джерел його формування), приймають власники;

– більш висока спроможність створювати прибуток у всіх сферах діяльності, оскільки у разі його використання сплата позичкового відсотка в усіх його формах є непотрібною;

– забезпечення фінансової стійкості розвитку підприємства, його платоспроможності в довгостроковому періоді, а відповідно і зниження ризику банкрутства.

Негативними властивостями формування власного капіталу є:

– обмеженість обсягу залучення, а отже, й можливостей суттєвого розширення операційної та інвестиційної діяльності підприємства в періоди сприятливого стану ринку на окремих етапах його життєвого циклу;

– висока вартість порівняно з альтернативними позиковими джерелами формування капіталу;

– можливість приросту коефіцієнта рентабельності власного капіталу за рахунок залучення позикових фінансових коштів не є використовуваною [3].

Таким чином, підприємство, що використовує тільки власний капітал, має найвищу фінансову стійкість, але обмежує темпи свого розвитку і не використовує фінансові можливості приросту прибутку на вкладений капітал. Комплексна взаємодія всіх стадій формування та обліку капіталу (створення, споживання та відновлення) дозволяє сформувати інформацію про власний капітал для ефективного управління капітальними вкладеннями та джерелами фінансування.

Вітчизняні науковці, серед яких Бичкова С. М., Бланк І. А., Проняєва Л. І., визначили економічну сутність власного капіталу та виділили критерії оптимальної структури власного капіталу [2; 3].

1. Для забезпечення захисної функції, притаманної власному капіталу, величина статутного капіталу має відповідати вимогам, закладеним у законодавчих актах. Передусім це стосується мінімально можливого розміру на момент утворення.

2. Функціонуючим організаціям слід мати достатній розмір власного капіталу, що забезпечить фінансову стійкість підприємства. Передбачається, що його має бути достатньо для формування не тільки основного, а й власного оборотного капіталу. Тим самим забезпечуватимуться захисна та регулююча функції капіталу, а також функція зміни напряму виробництва, тобто можливості розвитку.

3. Критерієм реалізації спроможності капіталу приносити дохід може бути ефективність використання власного капіталу.

4. Ціна власного капіталу вказує на високу ціну підприємства, його

фінансову стійкість, а також дозволяє реалізувати купівельну спроможність капіталу та його регулюючу функцію.

5. Капітал є агентом виробництва, забезпечує задоволення потреб надалі.

Виходячи з цього, до складу власного капіталу необхідно залучити нерозподілений прибуток (або прибуток, що є спрямованим у спеціальні фонди для здійснення розвитку виробництва) [4].

Захисна і регулююча функції повністю можуть бути реалізовані тільки за умови створення мінімального розміру резервного капіталу. Особливо це важливо для сільськогосподарських підприємств, що потерпають як від підприємницьких, так і від природно-економічних ризиків.

Таким чином, особливості обліку власного капіталу є невід'ємною частиною функціонування будь-якої сільськогосподарської організації. Знання і раціональне використання особливостей обліку капіталу в сільському господарстві надає можливості кожній організації створити умови для більш ефективного виробництва, досягти необхідного рівня фінансової стійкості, забезпечити високий ступінь розвитку, підвищити конкурентоспроможність, знизити фактори ризику та вивести виробництво на більш ефективний рівень.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Литвиненко А. О.

Література: 1. Ануфриев В. Е. Учет капитала предприятия / В. Е. Ануфриев // Бухгалтерский учет. – 2001. – № 5. – С. 5–13. **2.** Бычкова С. М. Бухгалтерский финансовый учет / С. М. Бычкова, Д. Г. Бадманова. – М. : Эксмо, 2008. – 528 с. **3.** Проняева Л. И. Воспроизводство основного капитала в организациях АПК: факторы, тенденции и перспективы / Л. И. Проняева // Региональная экономика и управление. – 2012. – № 1 (29). **4.** Проняева Л. И. Методологическая концепция формирования учетно-аналитического обеспечения управления основным капиталом в организациях АПК : монография / Л. И. Проняева. – Орел : Картуш, 2010. – 430 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЙ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ЧЕРЕЗ ОРГАНІЗАЦІЮ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ

УДК 338.982

Левченко М. М.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено функції заробітної плати та їх вплив на елементи організації обліку оплати праці на підприємстві. Виокремлено елементи організації оплати праці на рівні держави та підприємства. Запропоновано елементний склад облікової політики підприємства щодо обліку праці та її оплати.*

Ключові слова: *праця, функція, заробітна плата, організація обліку, облікова політика.*

Аннотация. *Исследованы функции заработной платы и их влияние на элементы организации учета оплаты труда на предприятии. Выделены элементы организации оплаты труда на уровне государства и предприятия. Предложен элементный состав учетной политики предприятия по учету труда и его оплаты.*

Ключевые слова: *труд, функция, заработная плата, организация учета, учетная политика.*

Annotation. *Investigated the function of wages and their impact on the accounting elements of remuneration in the company. Thesis there is determined elements of remuneration for the state and the company. An elemental composition of accounting policy on accounting work and pay.*

Keywords: *job, function, salary, organization of accounting, accounting policy.*

Господарська діяльність будь-якого підприємства базується на системі економічних відносин. У сучасному товарному виробництві, заснованому на найманні робочої сили, заробітна плата є елементом ринку праці, ціною, за яку найманий працівник продає свою робочу силу. Дохід працівників у системі економічних відносин, з одного боку, є джерелом задоволення власних потреб (накопичення капіталу), відтворення робочої сили працівника, з іншої – основним джерелом матеріального стимулювання до зростання ефективності виробництва та підвищення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання. Крім того, держава також є регулятором відносин між підприємством і працівником шляхом установлення обмежень щодо мінімальної заробітної плати, довжини робочого часу та інших нормативів. Усе це впливає на систему обліку оплати праці на підприємстві. Відтак правильна організація обліку праці та її оплати є важливим елементом виробничих відносин.

Багато авторів розглядають проблему обліку заробітної плати як головну серед інших аспектів облікової системи. Їй приділяють увагу в своїх наукових працях вітчизняні та зарубіжні автори: Башнянин Г. І., Бутинець Ф. Ф., Дерманська Г. О., Куцик П. О., Корягін М. В., Лишиленко О. В., Полянська О. А., Сопко В. В., Ткаченко Н. М., Усач Б. Ф., Адамчук В. В. та ін. Однак невирішеними залишаються низка питань стосовно проблем організації обліку оплати праці, пошуку шляхів удосконалення системи обліку та автоматизованої обробки облікової інформації.

© Левченко М. М., 2016

Метою написання статті є визначення складових елементів організації обліку та облікової політики підприємства щодо оплати праці. Об'єктом дослідження є організація обліку заробітної плати на підприємстві, предметом дослідження є організація оплати праці.

Головними вимогами до організації оплати праці на підприємстві є забезпечення необхідного зростання оплати праці при зниженні її витрат на одиницю продукції та гарантії підвищення оплати праці кожного працівника за зростання ефективності діяльності підприємства в цілому. Дотримання цих вимог при розробці конкретного механізму оплати праці спонукає керівників і фахівців підприємства використовувати наявні наукові, технічні, організаційно-економічні та соціальні резерви підвищення ефективності виробництва. Щоб система оплати праці на підприємстві була ефективною, вона має передбачати реалізацію всіх функцій заробітної плати (табл. 1). У наукових працях вчені виділяють низку функцій заробітної плати із різним ступенем їх деталізації.

Таблиця 1

Класифікація функцій заробітної плати

	Єсінова Н.	Волгін Н.	Абакумова Н., Подовалова Р.	Хомелянський Б.	Павловська Н.	Колот А.	Богиня Д.	Болотіна Н.	Адамчук В.	Генкін Б.	Мазманова Б.	Вайсбурд В.	Модорський А.
Відтворювальна	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Стимулююча	■	■	■	■	■	■	■	■	■		■	■	■
Статусна			■										
Регулююча			■	■	■	■	■	■		■	■	■	■
Соціальна		■			■	■	■	■	■	■	■	■	■
Формування платоспроможного попиту населення	■						■		■			■	
Вимірювально-розподільна	■								■			■	
Ресурсо-розміщувальна	■					■			■				
Облікова		■								■			
Виробничо-часткова			■										
Мотиваційна					■					■			
Ціноутворююча												■	

* Розроблено за джерелами [1; 2]

Відтак поміж великого різноманіття функцій майже всі науковці виділяють відтворювальну, стимулюючу, регулюючу та соціальну. Саме вони характеризують сутність заробітної плати як елемента економічних відносин. Виконувані заробітною платою функції визначають систему факторів, що впливають на ціну праці, а отже, і на її кількість, складність та інтенсивність, а саме: необхідний споживчий бюджет, умови та специфікація праці, ефективність праці, кількість праці, кон'юнктура на ринку праці (рис. 1).

Усім робітникам на державному рівні надано мінімальні соціальні гарантії, що впливають на ринок праці в Україні, тобто встановлено мінімальну заробітну плату, тарифікацію оплати праці та її нормування, визначено форми та системи оплати праці.

На схемі на рис. 1 видно, як через елементи організації обліку оплати праці на підприємстві здійснюється врахування факторів, що впливають на ринкову вартість праці і, таким чином, забезпечується реалізація функцій заробітної плати.

Організаційні засади обліку заробітної плати на підприємстві закріплено в наказі про організацію обліку. Організація обліку – це цілеспрямована діяльність щодо створення системи обліково-економічної інформації та безперервного її впорядкуванню задля повного забезпечення процесу виробництва та управління необхідними даними.

Пропонуємо до складу організації обліку стосовно обліку заробітної плати залучити такі елементи:

- організацію ведення бухгалтерського обліку праці та її оплати;
- форму бухгалтерського обліку праці та її оплати;
- технологію обробки облікової інформації;

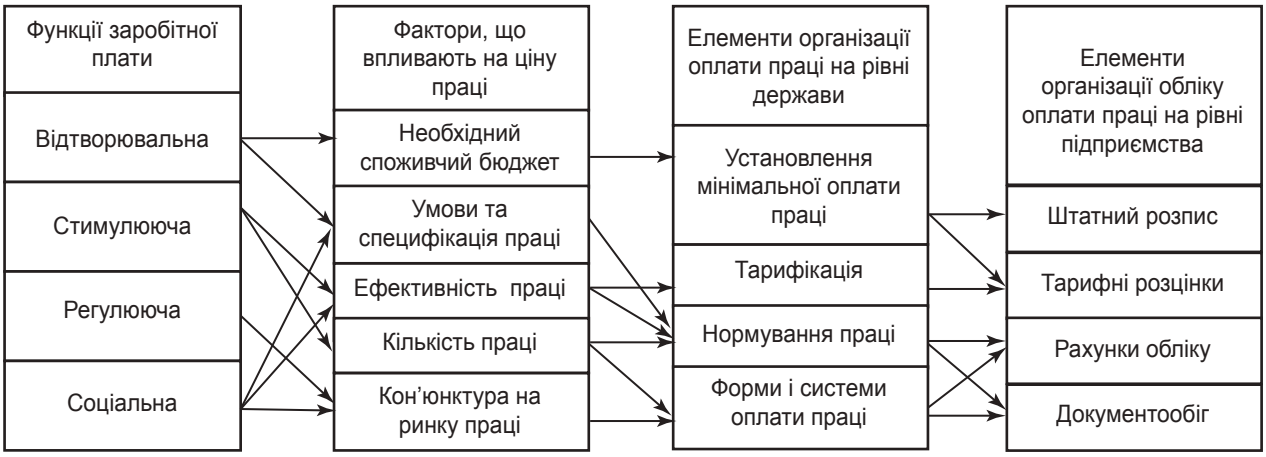

Рис. 1. **Схема реалізації функцій заробітної плати через організацію обліку оплати праці на підприємстві**

Джерело: розроблено за джерелом [3]; доповнено автором

– організацію системи внутрішнього контролю;
– порядок документообігу;
– робочий план рахунків бухгалтерського обліку.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що є використовуваними підприємством для складання та подання фінансової звітності [4].

Розділ облікової політики визначає такі методи обліку щодо заробітної плати:

– оцінювання зобов'язань підприємства, тобто система нарахування заробітної плати робітникам;
– визнання доходів та витрат підприємства, що виникають у обліку праці та її оплати;
– калькулювання собівартості продукції, а саме визначення методу розподілу витрат на оплату праці робітників, що обслуговують виробничий процес.

Наведений перелік елементів організації обліку та облікової політики не є вичерпним. Підприємство може самостійно розширювати його, доповнюючи іншими елементами. Тим не менш, слід пам'ятати, що введення додаткової інформації не завжди є об'єктивною необхідністю. Інколи наслідком є надто деталізоване відображення облікових даних, що тільки перевантажує систему обліку зайвою інформацією.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Бірюченко С. Ю. Методологічні основи формування доходу персоналу підприємства / С. Ю. Бірюченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 6. – С. 182–188. **2.** Модорский А. В. Стимулирующая функция заработной платы в системе функций заработной платы / А. В. Модорский // Вестник Пермского университета. – 2014. – Вып. 1 (20). – С. 98–102. **3.** Рябчикова Т. А. Реализация функций заработной платы через элементы организации оплаты труда на предприятии / Т. А. Рябчикова // Вестник Томского государственного университета. – 2008. – Вып. 2 (3). – С. 9–12. **4.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА ПОДАРОЧНЫХ НАБОРОВ КОНФЕТ ПРЕДПРИЯТИЕМ ROSHEN

УДК 519.863:644.144

Легостаев Ю. В.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрена оптимизационная модель плана производства продукции кондитерской фабрики ROSHEN. Разработана оптимизационная модель максимизации прибыли при имеющихся ресурсах предприятия. Составлена и решена двойственная задача на основании данных 2015 г.*

Ключевые слова: *экономическая модель, оптимизационная модель, целевая функция, система ограничений.*

Анотація. *Розглянуто оптимізаційну модель плану виробництва продукції кондитерської фабрики ROSHEN. Розроблено оптимізаційну модель максимізації прибутку за наявних ресурсів підприємства. Складено й вирішено двоїсту задачу на підставі даних 2015 р.*

Ключові слова: *економічна модель, оптимізаційна модель, цільова функція, система обмежень.*

Annotation. *Consider the optimization model production plan confectionery factory product ROSHEN. A optimization model of profit maximization with the available resources of the enterprise. Compiled and dual problem is solved on the basis of 2015.*

Keywords: *economic model, optimization model, objective function, system limits.*

Сладости, и прежде всего конфеты, несомненно, всегда будут пользоваться спросом среди населения. На первый взгляд может показаться, что изготовление и продажа конфет – не такой уж прибыльный бизнес, но это не так. Если сравнить средний чек покупателя в любом магазине конфет и в автосалоне, то во втором случае он будет гораздо больше. С другой стороны, в индустрии сладостей огромнейший оборот денег. Ежедневная прибыль магазина конфет легко может превысить прибыль магазинов одежды, машин, техники. Задумайтесь, как часто вы едите конфеты и сколько тратите денег в месяц. Не следует при этом забывать, что сладости любят почти все.

На самом деле конфетный бизнес считается довольно прибыльным. Самое главное – выбрать правильное месторасположение, предлагать покупателям разнообразный ассортимент и качественную продукцию. В таком случае вложения в бизнес окупятся за 9–10 месяцев [1].

Для подтверждения рентабельности бизнеса можно привести украинскую кондитерскую корпорацию ROSHEN, основные фонды которой оценивают в 1,6 млрд долл., а оборот фабрик – в 1,2 млрд долл. в год [2].

Рассмотрим составление и решение оптимизационной задачи с целью максимизации прибыли от продажи подарочных наборов ROSHEN, а также минимизации сопутствующих издержек. Для составления задачи возьмем такие подарочные наборы: «Веселый праздник» (набор 1), «Зимняя сказка» (набор 2), «Гостеприимный домик» (набор 3), «Почтовый ящичек» (набор 4) [3]. Данные о содержимом наборов приведены ниже (табл. 1).

Таблица 1

Исходные данные

Конфеты	Набор 1	Набор 2	Набор 3	Набор 4	Запасы
1	2	3	4	5	6
Сказочный мишка	1	2	2	2	2000
Johnny Krocker Choco	2	2	2	2	2400
Sorrento	2	2	2	2	2600
Rosetti	1	2	2	2	2600
Южная ночь	2	0	0	2	1400
Джелли	2	2	2	3	2700
Бим-Бом	2	3	3	3	3400
Карамелькино	2	2	2	2	2400
Basarili	0	2	2	2	2000

© Легостаев Ю. В., 2016

Окончание табл. 1

1	2	3	4	5	6
Ромашка	0	2	2	2	2000
Газировка	0	2	2	2	2500
Candy Nut	0	0	2	2	1600
Choconilla	0	0	0	2	900
Цена набора, грн	23	33.3	33.9	40.3	

Обозначим количество подарочных наборов как x_1, x_2, x_3, x_4. Поскольку существуют ограничения по количеству имеющихся в наличии конфет, то переменные x_1, x_2, x_3, x_4, должны удовлетворять системе неравенств:

$$\begin{cases} x_1+2x_2+2x_3+2x_4 \le 2000; \\ 2x_1+2x_2+2x_3+2x_4 \le 2400; \\ 2x_1+2x_2+2x_3+2x_4 \le 2600; \\ x_1+2x_2+2x_3+2x_4 \le 2600; \\ 2x_1+2x_4 \le 1400; \\ 2x_1+2x_2+2x_3+3x_4 \le 2700; \\ 2x_1+3x_2+3x_3+3x_4 \le 3400; \\ 2x_1+3x_2+3x_3+3x_4 \le 2400; \\ 2x_2+2x_3+2x_4 \le 2000; \\ 2x_2+2x_3+2x_4 \le 2000; \\ 2x_2+2x_3+2x_4 \le 2500; \\ 2x_3+2x_4 \le 1600; \\ x_4 \le 900; \\ x_1, x_2, x_3, x_4 \ge 0. \end{cases}$$

Целевая функция задачи имеет вид:

$$Z_{\max} = 23x_1 + 33{,}3x_2 + 33{,}9x_3 + 40{,}3x_4.$$

Для решения задачи используем надстройку Microsoft Excel 2007 «Поиск решений». Занесем в программу исходные данные и получим оптимальный план производства подарочных наборов ROSHEN.

Анализ результатов позволяет говорить, что дневная прибыль фабрики ROSHEN при соответствующем распределении ресурсов составляет 38247,5 грн. По плану фабрика будет производить 250 наборов подарочных «Веселый праздник» (набор 1), 75 наборов подарочных «Зимняя сказка» (набор 2), 350 наборов подарочных «Гостеприимный домик» (набор 3), 450 наборов подарочных «Почтовый ящичек» (набор 4). Если следовать этому плану, производство будет получать ежемесячный доход в размере 1 147 425 грн.

Для того чтобы оценить важность каждого ресурса (вида конфет), необходимо составить двойственную задачу. Двойственные оценки (теневые цены) по каждому виду сырья обозначим y_1, y_2, y_3, ..., y_{13}, они являются стоимостными оценками полезности ресурсов [4]. Общую оценку сырья показывает целевая функция:

$$Z_{\min} = 2000y_1 + 2400y_2 + 2600y_3 + 2600y_4 + 1400y_5 + 2700y_6 + 3400y_7 + 2400y_8 + \\ + 2000y_9 + 2000y_{10} + 2500y_{11} + 1600y_{12} + 900y_{13}.$$

Система ограничений двойственной задачи показывает, что общая оценка по каждому виду продукции должна быть не меньше прибыли, получаемой за один подарочный набор. Получаем следующую систему:

$$\begin{cases} y_1+2y_2+2y_3+y_4+2y_5+2y_6+2y_7+2y_8 \ge 23; \\ 2y_1+2y_2+2y_3+2y_4+2y_6+3y_7+2y_8+2y_9+2y_{10}+2y_{11} \ge 33{,}3; \\ 2y_1+2y_2+2y_3+2y_4+2y_6+3y_7+2y_8+2y_9+2y_{10}+2y_{11}+2y_{12} \ge 33{,}9; \\ 2y_1+2y_2+2y_3+2y_4+3y_6+3y_7+2y_8+2y_9+2y_{10}+2y_{11}+2y_{12}+2y_{13} \ge 40{,}3; \\ y_i \ge 0,\ i=\overline{1;13} \end{cases}$$

Для дальнейшего решения используем надстройку Microsoft Excel «Поиск решений». Получаем ответ в том же виде. Стоимостные оценки полезности ресурсов y_i показывают, является ли ресурс избыточным или используется полностью и является дефицитным. Если теневая цена ресурса равна нулю, то товар является избыточным. Если теневая цена больше нуля, то ресурс используется полностью и является дефицитным [4]. Определяем, что дефицитным товаром для предприятия ROSHEN являются конфеты «Сказочный мишка», «Южная ночь», «Джел-

ли», «Candy Nut» и «Choconilla». В наличии остались конфеты «Johnny Krocker Choco», «Sorrento», «Rosetti», «Бим-Бом», «Карамелькино», «Basarili», «Ромашка», «Газировка».

Симплексный метод используют для оптимизации получения прибыли, а двойственая задача показывает ценность ресурсов для производства. Эти инструменты позволяют использовать доступные ресурсы производства с максимальной пользой и получать максимальную выгоду. Оптимальный план показывает, что выгоднее всего производить вышеупомянутое количество подарочных наборов. Руководство может сделать соответствующие выводы и перестроить производство. Если следовать плану, фабрика будет получать более 38 тыс. грн ежедневно и 1 147 425 грн в месяц.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Как открыть конфетный магазин [Электронный ресурс] // Biznesplan4u. – Режим доступа : http://www.biznesplan4u.ru/kak-otkryt-biznes/kak-otkryt-konfetnyy-magazin. **2.** Все о шоколаде [Электронный ресурс] // Кондитерская корпорация ROSHEN. – Режим доступа : http://www.roshen.ua/ru/swiss/. **3.** Малярец Л. М. Лабораторный практикум по дисциплине «Экономико-математическое моделирование» : учеб.-практ. пособие / Л. М. Малярец, П. М. Куликов, И. Л. Лебедева [и др.]. – Харьков : ХНЭУ, 2009. – 136 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

УДК 336.71 (477)

Лисичкіна А. О.

Студент 1 курсу
факультету менеджменту і маркетингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано етапи розвитку банківської системи України. Розглянуто основні питання, що є пов'язаними зі станом сучасної банківської системи.*

Ключові слова: *банківська система, фінансова криза, ліквідність, депозит, девальвація.*

Аннотация. *Проанализированы этапы развития банковской системы Украины. Рассмотрены основные вопросы, связанные с состоянием современной банковской системы.*

Ключевые слова: *банковская система, финансовый кризис, ликвидность, депозит, девальвация.*

Annotation. *Stages of the banking system of Ukraine. The main issues are related to the state of the modern banking system.*

Keywords: *banking, financial crisis, liquidity, deposit, devaluation.*

Фінансова криза 2008 р. спричинила значний занепад банківської системи України, що негативно вплинуло на фінансовий сектор у цілому.

Метою написання статті є розгляд особливостей розвитку банківської системи України на сучасному етапі, загальний аналіз її поточного стану та осмислення перспектив розвитку.

Дослідженню проблем сучасного стану та розвитку банківської системи України присвятили свої праці Савлук М., Смовженко Т., Матвієнко П., Лаптєв С., Лютий І., Дзюблюк О., Вожжова А. та ін. Науковці розглядали нагальні проблеми розвитку українських банків та окремі аспекти їх розвитку за умов кризи.

Банківська система є найважливішим елементом сучасної ринкової економіки, що забезпечує регулювання грошового обігу, рух, перерозподіл та ефективне використання фінансових ресурсів.

© Лисичкіна А. О., 2016

У будь-якій державі, незалежно від типу економічної системи, банківська система відіграє особливу роль, оскільки є невід'ємною складовою національної економіки. Нині вітчизняна банківська система є одним із найрозвиненіших секторів економіки та фінансового ринку, на неї припадає понад 90 % фінансових послуг в Україні. Завдяки цьому вона є вагомим важелем впливу на економічні процеси як внутрішньої, так і зовнішньої політики держави.

Протягом останніх років розпочався активний процес інтеграції банківської системи України до світової фінансової системи на основі її адаптації до міжнародних вимог функціонування та регулювання банківських систем. Тому нині стратегічним завданням Національного банку України є побудова стійкої, ефективної, конкурентоспроможної банківської системи, яка б сприяла довгостроковому економічному зростанню країни, її фінансовій безпеці. Вирішення такого завдання може бути забезпечено шляхом поєднання трьох взаємопов'язаних напрямів: забезпечення стійкості банківської системи, її прозорості та високого рівня конкурентоспроможності [3].

Зростання ризикованості банківської діяльності за сучасних умов та нарощення її обсягів потребують посилення капіталізації банків, тому регулятивні органи встановлюють мінімальні нормативи до розмірів та достатності капіталу банків. Відповідно до цього розширення обсягів активних операцій потребує нарощування власного капіталу, що позитивно впливає на надійність банків та сприяє зростанню довіри населення до них. Із 01.01.2007 до 01.01.2012 рр. обсяг власного капіталу банків України збільшився більше ніж утричі, або на 265 %, а статутний капітал збільшився більш ніж у 6 разів, або на 554 % [4].

Нині у банківській системі України ключовими проблемами є повернення довіри населення, відновлення кредитування економіки, досягнення стабільності обмінного курсу та його прогнозованості. У 2011 р. завдяки зусиллям урядів і центральних банків розвинених країн із підтримки фінансового сектора за рахунок державного фінансування спад світової економіки припинився і почалося повільне відновлення. Проте воно має нестійкий характер та може уповільнитися через високий державний боргу у багатьох країнах та надмірне боргове навантаження на їх бюджети [5].

Аналіз сучасного стану банківської системи показав, що одним із найскладніших періодів у діяльності вітчизняних банків був 2009 р.: збитки сягнули 28 млрд грн (доходи – 143,1 млрд грн, витрати – 171, 1 млрд грн), тоді як прибутки 2008 р. дорівнювали приблизно 7,3 млрд грн. Стабільно прибутковими протягом 2009 р. були Ощадбанк, Приватбанк та Укрсоцбанк. Незважаючи на помітні позитивні зміни після 2009 р., що відбулися в банківській системі (підвищення фінансової стабільності, нарощування капітальної бази, залучення коштів клієнтів), банківська діяльність в Україні залишається збитковою.

Так, збитковість розпочалася у 2009 р. і на 01.01.2010 р. збитки становили 38 450 млн грн. Наступного року збитки скоротилися на 66 % і становили 13 027 млн грн, а впродовж 2011 р. збитки скоротилися на 41 % і на 01.01.2012 р. становили 7 708 млн грн. Станом на 01.01.2012 р. з 175 банків України 31 банк або 17,7 % виявилися збитковими, причому 15 банків із них є банками з іноземним капіталом (рис. 1).

Загострення ситуації в банківській системі триває. І, незважаючи на спроби українських банкірів якось поліпшити ситуацію, очевидні тенденції й факти свідчать про те, що банки продовжують потерпати від нестачі ліквідності, яка є вкрай необхідною для відновлення повноцінного кредитування населення та економіки.

Слід зазначити, що у 2014 р. для розвитку банківської системи з'явились нові виклики. Девальвація гривні в першому кварталі 2014 р. на 37 % та спад у економіці загрожує подальшим погіршенням якості кредитних портфелів. Політична нестабільність призводить до зростання депозитних ставок. Частина активів та зобов'язань опинилися під загрозою через окупацію частини території України (Крим). Значна кількість банків зіштовхнулася з проблемами: у 2014 р. приблизно для 25 банків розпочато процедуру ліквідації, кілька інших банків відчувають серйозні проблеми з ліквідністю [7].

Крім того, нестабільна політична ситуація в країні спровокувала відтік депозитів, обсяг яких скоротився за січень 2014 р. на 2,3 %, а також попит на валюту: за перший місяць 2014 р. населення придбало в банках 1,5 млрд. дол. Отже, ризики дестабілізації банківської системи є досить високими.

Таким чином, доцільно визначити ключові проблеми, що впливають на розвиток банківської системи:

– банки все ще мають суттєві частки проблемних активів на балансі, що потребує системного вирішення проблеми якості активів;

– база заощаджень банківської системи є замалою;

– банківська система не має фундаменту для сталого розвитку: кредитування призупинилося, джерела капіталу є обмеженими, ринок надзвичайно фрагментований;

– довіра до банківської системи істотно знизилася.

Відтак сучасний стан банківської системи України потребує запровадження трансформаційних заходів щодо покращення її функціонування. Ці напрями необхідно структурувати за проблемами, з якими зіткнулася банківська система: вирішення питання якості активів та капіталізації банківської системи, стимулювання структурних перетворень у банківській системі, вирішення структурних дисбалансів у балансах банків задля стимулювання

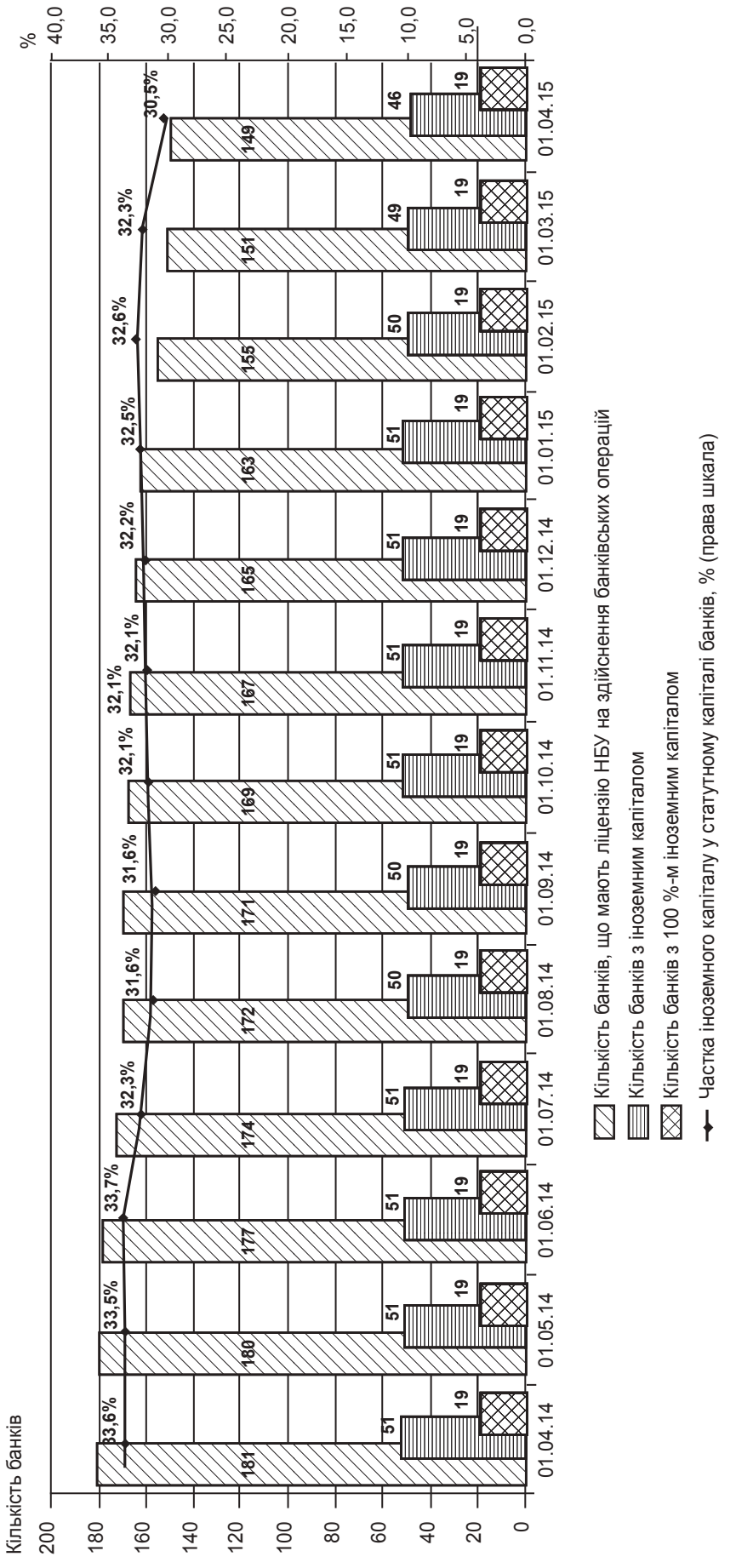

Рис. 1. **Динаміка зміни кількості банків в Україні** [6]

сталого розвитку банківської системи, розвиток корпоративного управління в банках, розвиток фінансових ринків та банківської інфраструктури, інституційна трансформація Національного банку України [7].

У перспективі необхідно застерегти населення України від наслідків кризи в європейських країнах, таких як Греція, Іспанія, Португалія, Ісландія, прояви якої ми спостерігаємо і в Україні через падіння єдиної європейської валюти, що обмежило купівельну спроможність громадян, які мали заощадження в євро.

Для підвищення ефективності діяльності сучасної банківської системи необхідно здійснювати активні реформи: удосконалити корпоративне управління в банках, встановити механізм оперативного списання безнадійної заборгованості, проводити більш гнучку процентну політику, удосконалити процедури реорганізації та ліквідації банків тощо.

Таким чином, сучасний стан банківської системи є зумовленим передусім негативним впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, що мають як суб'єктивний, так і об'єктивний характер. Зменшення впливу окремих факторів не сприятиме загальному покращенню роботи системи. Тому запровадження заходів та реформ має носити системний характер. Проблеми банківської системи є переважно тотожними проблемам фінансової системи України. Зростання економіки країни, налагодження стабільного експорту продукції, виробленої в Україні, залучення міжнародних інвесторів та новітніх технологій має стати потужною рушійною силою не лише стабілізації банківської системи, а й стабільного поступового її розвитку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Філатов В. М.

Література: 1. Лаптєв С. М. Банківська діяльність (вітчизняний та зарубіжний досвід) : навч. посіб. / С. М. Лаптєв, М. П. Денисенко, В. Г. Кабанов, О. С. Любунь. – Київ : Професіонал, 2004. **2.** Вожжов А. П. Капітал комерційних банків як складова ресурсів банківської системи / А. П. Вожжов, О. І. Клименко // Банківська справа. – 2003. – № 4. **3.** Єпіфанов А. О. Базель II: проблеми та перспективи використання в національних банківських системах : монографія / А. О. Єпіфанов, І. О. Школьник [та ін.]. – Суми : ДВНЗ УАБС НБУ, 2011. – 261 с. **4.** Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] // Національний банк. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua /control/uk/publish/article?art_id=36807. **5.** Дзюблюк О. В. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів : монографія / О. В. Дзюблюк, Б. П. Адамик, Г. Р. Балянт [та ін.] ; за ред. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: Астон, 2012. – 358 с. **6.** Банківська система України [Електронний ресурс] // Національне рейтингове агентство Рюрік. – Режим доступу : http://rurik.com.ua/our-research/branch-reviews/1187. **7.** Коваленко В. В. Трансформаційні напрями розвитку банківської системи України / В. В. Коваленко // Економічний форум. – 2015. – № 2. – С. 286–295.

БРЕНДИРОВАНИЕ СЕКТОРОВ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

УДК 339.138:338(477)

Литвинов В. К.

Студент 1 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Экономический кризис 2014–2015 гг., спровоцированный в том числе и внешней агрессией, спад производства и рост безработицы заставляют задуматься об инструментах привлечения инвестиций в экономику более глобальными методами. Рассматриваемая политика брендирования секторов экономики – один из элементов глобального управления развитием.*

Ключевые слова: *бренд, национальный бренд, торговый баланс, экономический рост, прямые иностранные инвестиции.*

© Литвинов В. К., 2016

Анотація. *Економічна криза 2014–2015 рр., що є спровокованою в тому числі і зовнішньою агресією, спад виробництва і зростання рівня безробіття змушують задуматися про інструменти залучення інвестицій у економіку більш глобальними методами. Політика брендування секторів економіки є одним з елементів глобального управління розвитком.*

Ключові слова: *бренд, національний бренд, торговельний баланс, економічне зростання, прямі іноземні інвестиції.*

Annotation. *The economic crisis of 2014–2015, provoked including external aggression, the decline in production and rising unemployment make us think about the tools to attract investment in the economy more global methods. The considered policy of branding sectors of the economy – one of the elements of the global development management.*

Keywords: *brand, national brand, trade balance, economic growth, foreign direct investment.*

Экономическое состояния современной Украины крайне нестабильно. Национальной экономике нужен внутренний толчок для того, чтобы в страну были привлечены инвестиции. Кроме реформ МВД, АКБ и либерализации экономики необходимо дать мощный импульс. Именно к таковым относится брендирование целых секторов экономики.

Целью написания статьи является анализ текущего внешнего баланса и разработка концепта программы инвестиционных вливаний.

Брендирование – это процесс создания образа для товаров определенного типа. Символический образ продукции может состоять из таких элементов, как буквы (аббревиатура), слова, словосочетания, изображения, символы, графические объекты [1].

Для современной экономики, в отличие от экономики, скажем, начала XX века, характерна борьба не только за ресурсы производства, а и за внимание покупателя. Крупные компании третьей четверти XX века уже имели в арсенале разработанные стратегии по маркетингу и менеджменту образа товара. К началу 90-х гг. в экономике появилось понятие glam-капитализма, основанное на формуле 5+10 [2]. К началу нового тысячелетия ведущие умы предложили проект брендирования национальных экономик. Мало кто знает, но первая на сегодня страна с наивысшим уровнем ИЧП (0,944) Норвегия в 1975–1980 гг. была самой отсталой страной в Европе. Экономики Бразилии и Мексики были настолько депрессивными, что в 1991 г. им был присвоен рейтинг CC (согласно классификации Standard and Poor's) [3]. По состоянию на 2014 г. Норвегия, Бразилия и Мексика имеют долгосрочные кредитные рейтинги соответственно AAA, BBB –, BBB+ [4].

Успех этих экономик базируется на узнаваемости главных продуктов. Норвежские фьорды, нефть и газ, бразильский кофе, Амазонка и футбол, мексиканская текила, пирамиды и кактус. Украина тоже славится многими продуктами, в том числе и в сфере услуг, но четкого визуального образа, торговой марки у них нет.

Немаловажным является понимание сути процесса брендирования, основанного на выгодном освещении ведущих элементов производительных сил отрасли или страны. Главной задачей для Украины сегодня является выделение материальных и интеллектуальных ресурсов для брендирования. Не менее важной задачей является технологическое переоснащение и инновационное обновление.

Согласно данным Министерства экономического развития и торговли Украины, опубликованным в отчетах Госкомстата Украины в 2014 г., экспорт товаров из страны упал на 13,5 %, или на $ 9,398,473,800 [5]. Более 9 млрд долл. не поступило в экономику страны. Но положение всегда можно исправить, в истории известны случаи, когда война или затяжной кризис становились причиной стремительного научного и экономического роста.

Десять национальных мегабрендов способны возродить экономику страны.

Рассмотрим предварительный вариант развития (табл. 1).

Таблица 1

Отрасли-реципиенты украинской экономики

Название бренда	Суть	Цель
1	**2**	**3**
IT	Сегодня украинский сегмент Hi-tech & IT получает $ 1,5–3 млрд ежегодно [6]	$ N млрд
Продукты питания	Экспорт равен примерно $ 1 млрд. Реформа сельского хозяйства позволит легко нарастить показатель до $ 10 млрд	$N млрд
Нефть и газ	По оценкам экспертов Forbes, украинский потенциал в энергетике от $ 273 тыс. до $ 7–8 млрд [6]	$N млрд
Энергетика	Путем модернизации и строительства АЭС, оффшорных ВЭС, модернизации ГЭС Украина может нарастить свой потенциал во много раз [6]	$N млрд
Земля	Прозрачное законодательство, упрощенные процедуры позволят увеличить доход от земельной аренды до $ 15–18 млрд в год [8]	$ N млрд

Окончание табл. 1

1	2	3
Авиа, космос, вооружение	«Укроборонпром» вместе с «Укрспецэкспорт» выручили в 2014 г. $ 3 млрд. Эту сумму можно увеличить в 3–4 раза, используя опыт европейских и американских компаний [6]	$N млрд
Туризм	Страны Европы на туристической отрасли только в 2013 г. заработали свыше $ 150 млрд. Украина в этой отрасли легко может привлечь, даже используя первичные ресурсы, до десятой части прибыли европейских стран	$N млрд
Хаб, логистика	Выгодное географическое расположение, исторически отмеченное путем «из варяг в греки», сейчас практически не используется, в том числе и по объективным причинам. Следует восстановить образ Украины как транспортного узла	$N млрд
Украинская горилка	Траснациональный бренд наравне с коньяком, французским шампанским, русской водкой и мексиканской текилой может стать приоритетной отраслью на первых этапах	$N млрд
Оффшор	Украина может наравне с Кипром влиять на офшорные потоки Европы, развивая при этом слаборазвитые области и регистрируя высокие доходы	$ N млрд

Итог: 10×*N* млрд долл. США. Это цель. Для каждой отрасли, для каждого представителя.

Механизм реализации можно представить таким образом.

Первым необходимым условием является создание институциональных механизмов реализации в виде создания ассоциаций, федераций, союзов отраслей конкретной направленности.

Вторым условием является создание правительства Украины, которое коммуницирует с ассоциациями, например, представителей IT сферы и предоставляет им проект реализации и увеличения объемов производства продукта сферы. Ассоциации соглашаются, обращая внимание на те условия, которые, по их мнению, являются факторами торможения движения к цели и функционирования отрасли сейчас и в будущем. Происходит взаимодействие исполнительных органов власти, законодателя и бизнеса. Например, правительство обращается к ведущим университетам отрасли радиоэлектроники и информационных технологий, которые каждый год выпускают специалистов мирового уровня и предлагает молодым представителям информационной сферы инновационные и достойные условия работы. Запускается процесс взаимодействия по страховому и материальному обеспечению, социальной защите, налогам и другим экономическим факторам, защищенным вложениями частных инвесторов либо правительства Украины. Вышеописанный механизм является средством интеллектуализации производства товаров и услуг, а также фактором развития производительных сил и возобновления процесса НТП на территории Украины.

Основным критерием отбора должны стать проекты правительства Украины, которые представляют собой цепочку от формирования цели, например, в 10 млрд долл., к определению обратным отсчетом налогов, дотаций, аренды помещений, транспортных издержек, кормовой базы и других расходов для каждой отрасли.

Сумма в n миллиардов долларов – это базовая цифра, она может быть абсолютно любой, равно как и форма этих средств: оборот, прибыль, капитализация. Если эти средства будут циркулировать в экономике, то превратить оборот в прибыль и наоборот – вопрос экономической механики.

Насущная необходимость устойчивого комплексного развития секторов национальной экономики – это вопрос цивилизационного экономического выбора, политического пути и механизма дальнейшего развития производительных сил на принципах системности, устойчивости и комплексности на территории Украины.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Бережная Н. И.

Литература: 1. Брендирование [Электронный ресурс] // Brandbook.ru. – Режим доступа : http://www.brandbook.ru/web/brjendirovanije/. **2.** Данилов-Данильян В. Глобальный кризис как следствие структурных сдвигов в экономике / В. Данилов-Данильян // Вопросы экономики. – 2009. – № 7. – С. 31–41. **3.** Cheshire P. Land markets and land market regulation in Ukraine: progress towards understanding / P. Cheshire, S. Charles // Regional Science and Urban Economics. – 2014. – № 94 (6). – P. 619–637.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 331.23

Литвинова Л. В.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано методичні засади організації оплати праці та матеріального стимулювання, а також сучасної структури фонду оплати праці. Запропоновано шляхи удосконалення інформаційного забезпечення аналізу ефективності використання фонду оплати праці.*

Ключові слова: *оплата праці, продуктивність праці, стимулювання праці, матеріальні заохочення.*

Аннотация. *Проанализированы методические основы организации оплаты труда и материального стимулирования, а также современной структуры фонда оплаты труда. Предложены пути совершенствования информационного обеспечения анализа эффективности использования фонда оплаты труда.*

Ключевые слова: *оплата труда, производительность труда, стимулирование труда, материальное поощрение.*

Annotation. *Analyzed the methodological principles of remuneration and incentives, and the current structure of the remuneration. Ways of improving information support analysis of efficiency of payroll.*

Keywords: *wages, productivity, work incentives, financial incentives.*

У зв'язку із сучасним економічним становищем в Україні важливим є економічне реформування організації обліку оплати праці на виробництві. Праця, незалежно від тієї чи іншої громадської форми, потребує певного осередку у межах кожного об'єднання працівників, скооперованих задля виконання певної конкретної роботи. Усі суспільно-економічні формації мають специфічні форми та засоби громадської організації праці. Проте кожний тип громадської організації праці є тісно пов'язаним із цілою низкою загальних моментів, властивих усім формаціям.

Через зміни у нормативних і документальних базах стосовно заробітної плати це питання нині є надзвичайно актуальним. Заробітна платня тепер не є засобом стимулювання як виробників, так і працівників, оскільки гроші швидко знецінюються. Зростає попит на одяг, продукти харчування, а водночас зростають ціни, і тільки заробітна плата залишається незмінною. В Україні відбувається спад виробництва, знизився рівень продуктивності праці та її сплачування, що зумовило погіршення становища робітників та членів їх сімей. У нашій країні необхідно вирішити величезну кількість проблем стосовно побудови нових економічних відносин. Зміни мають відбуватися на основі удосконалення організації оплати праці робітників та перегляду статті про сплачування заробітної платні.

Вкладення коштів у працю і кадрову роботу є довгостроковим фактором конкурентоспроможності та виживання фірми за умов ринкової економіки.

Питання обліку оплати праці висвітлюють такі вчені: Білуха М., Бутинець Ф., Дем'яненко М., Куцупатрий М., Моссаковський В., Хомин П. та ін. Вони зробили значний внесок у теорію та методологію обліку оплати праці, але зміни у господарюванні, що відбуваються в країні останнім часом, зумовлюють необхідність подальших детальних досліджень.

Метою написання статті є визначення теоретичних і методологічних основ оплати праці. Об'єктом дослідження є організація оплати праці на промислових підприємствах. Предметом дослідження є теоретичні засади та прикладні аспекти організації оплати праці промислового підприємства.

У зв'язку зі спадом виробництва, поглибленням кризових явищ у економіці, зниженням життєвого рівня населення, офіційним і неофіційним безробіттям та розладом фінансової системи сучасне становище економіки України зазнає занепаду. Перехід на інтенсивні методи господарювання, підвищення якості продукції є тісно пов'язаними зі складними сучасними умовами на ринку праці, що потребує належної системи обліку і контролю за витратами праці та її вчасною виплатою.

Завданнями організації оплати є:

- своєчасне й точне оформлення у актах обсягу робіт, одержаної продукції й нарахування заробітної платні;
- контроль кількості працівників;
- своєчасне і правильне нарахування заробітної платні та утримань із неї;

© *Литвинова Л.* В., 2016

- своєчасне складання звітності стосовно заробітної платні та подання її до відповідних органів;
- використання обґрунтованої системи оплати праці;
- оцінювання трудових витрат;
- точний облік заробітної платні кожного працівника;
- точний облік усіх розрахунків, що є пов'язаними з оплатою праці [2].

Основними завданнями організації заробітної платні є оплата праці залежно від складу колективу та якості трудового внеску кожного працівника. Організація оплати праці передбачає:

- визначення форми та системи оплати праці працівників підприємства;
- розробку критеріїв і визначення розмірів доплат за окремі досягнення працівників та спеціалістів підприємства;
- розробку системи посадових окладів службовців і спеціалістів;
- обґрунтування показників і системи преміювання співробітників.

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про оплату праці» заробітна плата – це ціна, що є обчисленою у грошовому виразі, яку за трудовим контрактом власник або уповноважений ним орган виплачує працівнику за виконану ним роботу.

Під організацією оплати праці розуміють систему організаційно-правових засобів, що є спрямованою на визначення змісту та розпорядку ведення обліку оплати праці, тарифної системи, нормування праці, відрядних розцінок, преміювання, інших виплат.

Основою формування та регулювання заробітної платні є організація заробітної плати, що забезпечує взаємозв'язок між кількістю та якістю праці та розмірами її оплати. Для забезпечення оптимальності у співвідношенні розміру трудового внеску і суми грошових доходів (з точки зору розуміння заробітної плати), система заробітної плати має складатися з форм і систем оплати праці; механізму, що встановлює залежність між трудовим внеском, його ефективністю, якістю праці, ступенем участі в колективному доході та сумою грошових доходів, що є сплачуваними у вигляді заробітної плати; тарифної системи, механізмів оцінювання якості праці та умов трудової діяльності та механізму, що є використовуваним для оцінювання необхідних витрат праці на окремо взятому робочому місці або нормування результату праці, що є умовою отримання винагороди (норма праці, нормоване завдання).

Під організацією заробітної платні розуміють побудову цієї плати, тобто приведення її елементів до певної системи, що забезпечує взаємозв'язок між кількістю й якістю праці та розміром заробітної плати.

Правильна організація заробітної плати залежить від вибору моделі формування заробітної плати (тарифної чи безтарифної), вибору системи, розробки системи преміювання. Випереджаюче зростання прибутку підприємства, темпів зростання продуктивності праці порівняно зі зростанням темпів збільшення фонду заробітної плати є важливим критерієм економічної ефективності організації заробітної плати.

Організація оплати праці відбувається на основі законодавчих та інших нормативних документів, генерального договору на державному рівні, на основі галузевих, генеральних угод, трудових контрактів [1].

Згідно зі ст. 6 Кодексу законів про працю України основою організації оплати праці можна вважати тарифну систему оплати праці, до складу якої належать тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів і тарифно-кваліфікаційні характеристики (рис. 1) [2].

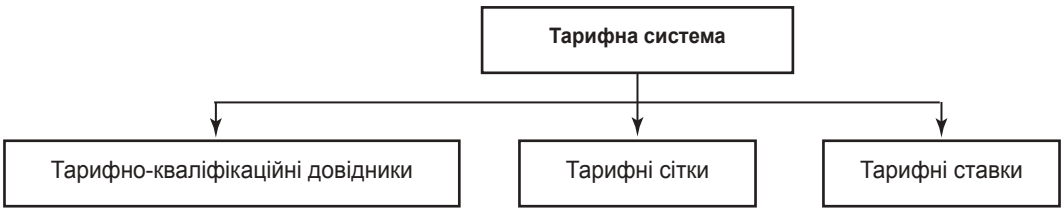

Рис. 1. **Схема побудови тарифної системи України** [2]

Під тарифною системою оплати праці розуміють критерії, що дозволяють здійснити порівняльне оцінювання праці залежно від кваліфікації, її виконання та інших факторів, що характеризують якісний бік праці. До тарифної системи оплати праці належать тарифна сітка та тарифна ставка.

Тарифну систему оплати праці можна використовувати при розподілі складності роботи та кваліфікації робітників за розрядами тарифної сітки. Це є основою для формування та диференціації розмірів заробітної плати.

В Україні використовують дві погодинні системи оплати праці:

– проста погодинна (заробіток робітника визначається кількістю відпрацьованого часу та його кваліфікацією);

– погодинна преміальна (елементарна погодинна система із додатковим преміюванням за якісне та своєчасне виконання завдань).

Умовами преміювання вважають виробничі вимоги, за невиконання яких премію не нараховують або її розмір зменшують.

До системи заробітної плати належать промислові особливості трудового процесу, завдання кожного робітника на його робочому місці, його кваліфікація. Організовуючи систему заробітної плати, слід вибрати форму оплати праці, умови і розміри преміювання. Різкі зміни в організаційному механізмі насторожують людей і спричиняють інколи неусвідомлений опір. Незначні зміни колектив сприймає легше, але вони, на превеликий жаль, є малоефективними. Відтак необхідними є певна послідовність, зваженість у ході запровадження нових систем заробітної плати [2].

Облік праці та заробітної плати має бути організованим у такий спосіб, щоб сприяти підвищенню продуктивності праці, повному використанню робочого часу, а також безпомилковому обчисленню кількості працівників для обліку заробітної плати для оподаткування [3].

Для того, щоб удосконалити організацію заробітної плати, на підприємствах необхідно встановити тарифні ставки залежно від рівня кваліфікації робітників, запровадити гнучкі форми й системи оплати праці, у тому числі контрактну й безтарифну, обгрунтовано вибирати форми і системи заробітної плати.

Правильна організація обліку оплати праці є передумовою якісної, справедливої, повної та своєчасної інформації для розрахунку з робітниками. Існуюча прогресивна система оплати праці є однією з основних засад побудови організації для можливого досягнення високого рівня ефективності праці робітників, виробничих підрозділів і підприємства в цілому.

Своєчасно нарахована й сплачена заробітна плата, щомісячні премії, якісні умови праці, що є свідченням людяного ставлення до працюючих, сприятимуть не лише підвищенню якості праці, а й поліпшенню душевного стану працівників. Наше майбутнє – у наших руках, і ми намагаємося змінити Україну на краще.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Про оплату праці [Електронний ресурс] : Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80. **2.** Левченко О. П. Проблеми організації обліку оплати праці / О. П. Левченко // Ефективна економіка. – 2011. – № 2. **3.** Семенов Г. А. Організація обліку оплати праці на підприємствах та її удосконалення [Електронний ресурс] / Г. А. Семенов, Л. О. Андрущенко. – Режим доступу : http://forum.mnau.edu.ua/index.php?topic=266.0.

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АСИГНУВАНЬ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

УДК 33.027.07:005.336.1

Лихольот Т. О.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто основні аспекти формування та використання грошових коштів у бюджетних установах. Запропоновано шляхи покращення системи використання асигнувань задля підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів.*

© Лихольот Т. О., 2016

Ключові слова: *бюджетна установа, ресурси, грошові кошти, фінансовий результат, асигнування.*

Аннотация. *Рассмотрены основные аспекты формирования и использования денежных средств в бюджетных учреждениях. Предложены пути улучшения системы использования ассигнований для повышения эффективности использования бюджетных ресурсов.*

Ключевые слова: *бюджетное учреждение, ресурсы, денежные средства, финансовый результат, ассигнования.*

Annotation. *The main aspects of the formation and use of funds in budgetary institutions. The ways of improvement of the appropriations are used to improve the efficiency of budgetary resources.*

Keywords: *budgetary institutions, resources, funds, financial result, appropriations.*

Ефективність будь-якого підприємства залежить від уміння використовувати ресурси, що є в його розпорядженні. У бюджетній організації основними ресурсами є грошові кошти, що надходять із різних джерел фінансування. Від того, чи правильно організація використовує асигнування, залежить виконання зобов'язань, що бере на себе бюджетна установа.

Кожна бюджетна організація отримує лімітовану кількість грошей на виконання поставлених завдань та отримання позитивних результатів від своєї діяльності. Місією суб'єктів господарювання бюджетної сфери є задоволення соціальних, культурних та інших потреб суспільства. Щоб виконати поставлені завдання, важливо розуміти, як із використанням найменшого обсягу коштів отримати найкращий результат. Тому дослідження формування ефективності використання бюджетних коштів є досить нагальним, що обумовлює актуальність цієї теми.

Дослідженню проблем оцінювання ефективності використання бюджетних коштів присвятили свої роботи Сушко Н., Чечулін О., Мних Є., Білуха М., Бутинець Ф., Петрашко П., Азаров М., Барулін С. та ін. Проте у цих роботах немає прикладів щодо удосконалення показників ефективності із урахуванням особливостей функціонування державних установ.

Метою написання статті є надання інформації щодо основних аспектів формування і використання фінансових коштів бюджетною організацією та визначення основних напрямів покращення використання асигнувань.

Об'єктом дослідження є бюджетна установа, а предметом – асигнування, що надходять з державного та місцевого бюджету.

У ст. 7 «Принципи бюджетної системи України» Бюджетного кодексу України закріплено основні принципи регулювання. Принцип ефективності у документі вважають прагненням «… досягнення запланованих цілей при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів та досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів» [1].

Нині все частіше спостерігається формальний підхід до цього принципу або взагалі його невиконання бюджетними установами. Значні зміни у ринковій інфраструктурі, законодавчій системі та політичній ситуації потребують змін підходу до цієї проблеми. Істотно погіршують ситуацію і відсутність достатнього практичного досвіду керування за ринкових умов, недосконале законодавче регулювання цього питання, а також зменшення асигнувань бюджетних установ.

Асигнування в бюджетних установах – це повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, що має кількісні, часові та цільові обмеження [2].

Задля забезпечення якіснішого формування проекту державного бюджету розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.09.2002 № 538-р. було ухвалено Концепцію застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі, метою якої є встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання [3].

У цьому акті вперше з'являється поняття бюджетної програми та її складових, серед яких є «результативні показники – кількісні та якісні, що характеризують результати виконання бюджетної програми, підтверджуються статистичною, бухгалтерською та іншою звітністю і які дають можливість здійснити оцінку використання коштів на виконання бюджетної програми». Результативні показники поділяються на показники витрат, продукту, ефективності та якості.

Застосування цих індикаторів має чітко показати ефективність використання бюджетних коштів, співвідношення досягнутих результатів та витрат, тривалість виконання бюджетної програми, її необхідність і відповідність зазначеній меті, а також дати змогу порівнювати результати виконання бюджетних програм у динаміці за роками та між головними розпорядниками бюджетних коштів, визначати найефективніші бюджетні програми при розподілі бюджетних коштів. Проте відсутність стандартів державних послуг і методики оцінювання бюджетних програм не дає можливості встановити, наскільки ефективною чи неефективною виявилася та чи інша програма, діяльність того чи іншого міністерства.

Серед основних недоліків використання асигнувань у бюджетних установах слід назвати:

– неналежний підхід до використання бюджетних коштів;

– необґрунтованість використання асигнувань, що призводить до їхньої нестачі;

– затримку подання звітів про використання бюджетних коштів або подання недостовірної інформації;

– невчасне затвердження змін до кошторису;

– неповне розкриття використання коштів бюджетною організацією, через що важко простежити, на що є витраченими кошти бюджету.

Звичайно, багато в чому ці недоліки є пов'язаними з формальним ставленням до використання асигнувань у бюджетних установах та нерозумінням впливу неефективності виконань завдань, що стоять перед установою [4].

Для того щоб підвищити ефективність використання бюджетних ресурсів, можна запропонувати такі шляхи покращення системи використання асигнувань:

– застосування ефективних процедур планування: чітке групування бюджетних асигнувань за видами відповідно до переліку видів бюджетних асигнувань; розрахунок бюджетних асигнувань з використанням нормативного методу, методу індексації, планового методу; підтвердження правових підстав виникнення чинних та прийнятих розрахунків;

– оптимізацію витрат на утримання та забезпечення бюджетних установ;

– застосування системи внутрішнього фінансового аудиту: створення органами виконавчої влади підрозділів внутрішнього фінансового аудиту має стати поштовхом до розробки внутрішніх стандартів і процедур складання та виконання бюджету. Це забезпечить реалізацію заходів, спрямованих на підвищення результативності використання бюджетних коштів.

– застосування типових вимог до якості та характеристик надаваних і споживаних послуг;

– перехід на результативну модель функціонування бюджетної установи.

Для цього необхідно у процесі планування видатків бюджету здійснювати:

– формулювання цілей, виражених у конкретній вимірюваній формі, із урахуванням соціальних, економічних та екологічних наслідків;

– формування завдань із зазначенням термінів та етапів їх реалізації, індикаторів і показників, що характеризують поетапне вирішення задачі;

– формування показників для визначення результату;

– обґрунтування джерел та обсягів необхідного фінансування;

– урахування зовнішніх факторів і ризиків.

Таким чином, в установах для підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів доцільно перейти від витратної моделі функціонування до результативної, а також скласти чіткий план використання асигнувань. Усе це має сприяти підвищенню ефективності державних витрат за рахунок їх концентрації на пріоритетних напрямах і досягненню кінцевих результатів найбільш ефективними засобами.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17. **2.** Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 28.02.2002 № 228. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF. **3.** Шейко О. Ю. Проблеми та принципи фінансування бюджетних установ [Електронний ресурс] / О. Ю. Шейко, В. И. Ганин. – Режим доступу : http://ukr.vipreshebnik.ru/budget/4535-problemi-ta-printsipi-finansuvannya-byudzhetnikh-ustanov.html. **4.** Мащенко К. С. Доходи бюджетних установ освіти: проблеми реформування і функціонування / К. С. Мащенко // Наукові праці ДонНТУ. Економіка. – 2012. – Вип. 39 (1). – С. 264–268.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛІ МАРКЕТИНГ-МІКСУ В СФЕРІ ПОСЛУГ

УДК 339.138

Ліщенко Ю. О.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність та елементи моделей маркетинг-мікс 4P та 4C. Подано порівняльну характеристику моделей. Обґрунтовано вибір моделі для застосування на сучасних підприємствах сфери послуг.*

Ключові слова: *маркетинг, маркетинг-мікс, комплекс маркетингу, модель 4P, модель 4C.*

Аннотация. *Рассмотрены сущность и элементы моделей маркетинг-микс 4P и 4C. Дана сравнительная характеристика моделей. Обоснован выбор модели для применения на современных предприятиях сферы услуг.*

Ключевые слова: *маркетинг, маркетинг-микс, комплекс маркетинга, модель 4P, модель 4C.*

Annotation. *The essence and elements of marketing mix models 4P and 4C. The comparative characteristic patterns. The choice of models for use on modern service industries.*

Keywords: *marketing, marketing mix, complex of marketing, 4P's model, 4C's model.*

За умов нестабільності економічної ситуації в країні, підвищення рівня конкуренції на ринку маркетинг стає чи не єдиним механізмом, що має допомогти підприємству реалізувати нові можливості, вижити і розвиватися.

Метою написання статті є обґрунтування вибору моделі маркетинг-міксу для підприємств сфери послуг.

Вивченням цього питання займалися Борден Н., Лотерборн Р., МакКорті Д., Вонг В., Сондерс Д., Армстронг Г., Котлер Ф. та ін.

Модель маркетинг-мікс, або комплекс маркетингу є основним елементом будь-якої бізнес-стратегії. Модель є дуже простою у використанні, тому вона пасує як маркетологам, так і тим, хто не є спеціалістом у сфері маркетингу. Модель було запропоновано Борденом Н. для систематизації та опису всіх інструментів, необхідних для виходу на ринок та розширення своєї частки на ринку. Пізніше МакКорті Д. згрупував величезну кількість інгредієнтів, таких як ціноутворення, брендинг, пакунок, персональні продажі, реклама, сервіс, розробка продукту, у чотири групи для легкого запам'ятовування: Price, Product, Place, Promotion. Разом – 4P's маркетингу [3].

Елемент «Продукт» відповідає на запитання «Що необхідно ринку або цільовій аудиторії?», Елемент «Ціна» допомагає визначити вартість продажу товару та оцінити рівень рентабельності продажів, елемент «Місце продажу» допомагає побудувати правильну модель дистрибуції (або доставки товару до кінцевого споживача), а елемент «Просування» відповідає на запитання «Яким засобом інформація про товар компанії буде поширюватися на ринку?».

Ця концепція зазвичай є застосовуваною в тих випадках, коли розглядається вже не маркетинг у цілому, а лише ті його інструменти, що можуть сформувати споживчу симпатію і зацікавленість.

Тому у своїх працях один з основоположників сучасного маркетингу Котлер Ф. [1] цю модель трактує таким чином: «Концепція «4C», де товар зіставляємо із цінністю для споживача (Customer value), ціну – із витратами споживача (Customer costs), місце – із доступністю товару для споживача (Customer convenience), а просування – із інформованістю споживача (Customer communication)».

Запропонована в кінці 80-х рр. минулого століття професором Колумбійського університету Лотерборном Р. [2] концепція «4C» за рахунок своєї клієнтської спрямованості отримала велику популярність.

У результаті детального аналізу поданої моделі стають очевидними причини її особливої популярності серед підприємств сфери послуг. Послуга є нематеріальною, тому організації, що займаються її наданням, мають застосовувати всю свою майстерність і вміння, щоб потенційний споживач звернувся за послугами саме до них, а не до конкурентів [5].

Customer value, needs and wants – цей елемент обґрунтовує необхідність більш ретельного вивчення споживчих переваг, а також є тісно пов'язаним із правильним сприйняттям своєї цільової аудиторії.

Cost (витрати, витрати для споживача) – розподіляють на прямі і непрямі. До прямих витрат належать насамперед матеріальні і фінансові, а до непрямих – витрати психологічного, тимчасового та іншого характеру. Інакше кажучи, до витрат належать не тільки грошові кошти, витрачені на продукцію або послугу, але і зусилля,

© Ліщенко Ю. О., 2016

пов'язані з їх придбанням: наскільки буде готовий потенційний клієнт, витративши час і певні зусилля, приїхати в конкретну компанію і придбати у неї ті чи інші види товарів (продукцію і послуги).

Convenience (доступність для споживача). Для споживача товар має опинитися в потрібному місці і в потрібний час. Показником доступності товару для клієнта є те, що він має не тільки задовольняти якусь базову потребу (наприклад, у відпочинку, харчуванні, подорожах), але й нести в собі цілу низку додаткових вигод і переваг, призначених для потенційних споживачів. Тому правильніше було б використовувати замість терміна «convenience» термін «value» (цінність), який вже частково знайшов своє відображення в цій моделі.

Communication (комунікації) – обгрунтовує ступінь інформованості споживача. Споживачі мають не тільки чути про той чи інший товар, а й бути достатньою мірою обізнаними про його значущі характеристики, вигоди, одержувані від його придбання і подальшого використання, а також про доступність та інші переваги порівняно з аналогічними товарами компаній-конкурентів. Багато в чому це залежатиме від ефективної маркетингової комунікаційної політики підприємства, до якої належать різноманітні інструменти: реклама, PR, прямий маркетинг, методи стимулювання збуту тощо.

Моделі маркетингової комунікаційної політики мають багато спільних і відмінних рис (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння моделей маркетинг-міксу 4P та 4C

Порівняльні ознаки	4P	4C
Елементи	Моделі містять чотири елементи, що характеризують основні напрями маркетингової політики	
	– товар; – ціна; – місце; – просування	– цінність для споживача; – споживчі витрати; – доступність; – інформованість споживача
Сфера застосування	Сфера товарного виробництва	Сфера послуг
Основна ціль	Покращення якості товару	Покращення ставлення споживачів до товару

Таким чином, у сучасній економіці традиційна модель 4P's не може функціонувати, оскільки вона була створена для інших умов. Нині існує безліч інших теорій, але всі вони опираються на базову, доповнюють та модернізують її. Модель 4C більш орієнтована на споживача і на сферу послуг, що робить її більш конкурентоспроможною за сучасних умов ринкової економіки, жорсткої конкуренції та розростання сфери послуг.

Таким чином, науковим результатом дослідження є обгрунтування вибору моделі комплексу маркетингу, придатної для застосування на вітчизняних підприємствах сфери послуг. Перспективою подальших наукових досліджень є удосконалення моделі маркетинг-міксу 4P відповідно до кризових умов функціонування підприємств.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Мішина С. В.

Література: 1. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер, В. Вонг, Д. Сондерс, Г. Армстронг. – М. : Вильямс, 2007. – 944 с. **2.** New marketing mix models: S.A.V.E. replaces the 4 P's [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://blog.webitcongress.com/2014/08/new-marketing-mix-models-s-v-e-replaces-4-ps/. **3.** Sorensen A. A new marketing mix [Електронний ресурс] / A. Sorensen // Marketo. – Режим доступу : https://www.marketo.com/event-marketing/.

СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ ОБОРОТНЫМИ АКТИВАМИ КАК ЧАСТЬ ОБЩЕЙ ФИНАНСОВОЙ СТРАТЕГИИ ПРЕДПРИЯТИЯ

УДК 330.142.267

Лопоносова К. А.

Магистрант 2 года обучения
факультета консалтинга и международного бизнеса ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Исследованы сущность и классификация оборотных активов, а также система управления оборотными активами предприятия. Проанализирован механизм управления оборотными активами предприятия. Предложена модель управления оборотными активами предприятия.*

Ключевые слова: *денежные средства, запасы, оборотные активы, дебиторская задолженность, система управления.*

Анотація. *Досліджено сутність і класифікацію оборотних активів, а також систему управління оборотними активами підприємства. Проаналізовано механізм управління оборотними активами підприємства. Запропоновано модель управління оборотними активами підприємства.*

Ключові слова: *грошові кошти, запаси, оборотні активи, дебіторська заборгованість, система управління.*

Annotation. *Investigated the nature and classification of current assets and current assets of the enterprise management system. It analyzes the current assets of the enterprise management mechanism. A model of management of current assets of the enterprise.*

Keywords: *cash reserves, current assets, accounts receivable, management system.*

Современной национальной экономике присуща нестабильность и высокая динамичность внешней среды. Эти факторы оказывают губительное действие на финансовое состояние любого предприятия и заставляют его руководителей постоянно принимать решения в условиях неопределенности. В результате на первый план выходят именно финансовые аспекты деятельности предприятия. Одним из таких аспектов являются стоимость активов предприятия и поддержание их на достаточном уровне.

Объектом исследования являются оборотные активы предприятия, предметом исследования – система управления оборотными активами.

Целью написания статьи является рассмотрение теоретических положений управления оборотными активами предприятий, исследование процесса управления оборотными активами, а также создание модели управления оборотными активами предприятия.

Для достижения поставленной цели необходимо решить такие задачи: исследовать основные аспекты процесса управления оборотными активами, доказать необходимость разработки эффективной модели управления оборотными активами предприятия, а также выделить этапы управления оборотными активами, которые бы давали возможность их реализовывать на практике.

Система управления оборотными активами является частью общей финансовой стратегии предприятия, которая заключается в формировании необходимого объема и состава оборотных активов, рационализации и оптимизации структуры источников их финансирования [1]. В целом в современной трактовке понятие оборотных средств несколько расширилось. По мнению Поддерегина А. М., оборотные средства – это средства, авансированные в оборотные производственные фонды и фонды обращения для обеспечения непрерывности процесса производства, реализации продукции и получения прибыли [2]. С таким определением согласны Филимоненко А. С. [3], Покропивный С. Ф. [4] и многие другие авторы. При этом все они рассматривают оборотные средства как совокупность двух основных элементов: оборотных фондов и фондов обращения. Вместе с тем, существует ряд проблем, которые все еще остаются нерешенными, в частности, вопрос формирования эффективной системы управления оборотными активами.

Таким образом, понятие «оборотные средства» можно определить как совокупность денежных средств, в том числе, овеществленных в виде производственных запасов, незавершенного производства и др., которая обслуживает процессы производства и реализации продукции в течение одного операционного цикла.

Создание и разработка системы управления оборотными активами требует уточнения проблематики вопроса. Для того чтобы разработать действенную систему управления оборотными активами, необходимо выяснить, какие именно обстоятельства могут влиять на производственные предприятия и как в связи с этим должно меняться состояние оборотных активов для достижения оптимальных результатов.

© Лопоносова К. А., 2016

Кроме того, учитывая довольно широкий круг разнообразных систем управления оборотными активами, возникает потребность структуризации. Одну из самых обоснованных систем управления оборотными активами разработал Бланк И. А. В частности, он отмечает, что управление оборотными активами представляет собой систему принципов и методов разработки и реализации управленческих решений, связанных с установлением оптимальных параметров их объема и структуры, удовлетворением потребностей предприятия в отдельных их видах и привлечением из разных источников и в различных формах для осуществления хозяйственной деятельности предприятия, обеспечением оптимизации процесса их оборота [5].

Под системой управления оборотными активами следует понимать совокупность обособленных, но взаимосвязанных элементов, обеспечивающих целенаправленное воздействие на объект управления путем реализации функций управления с целью обеспечения достаточного уровня ликвидности и платежеспособности предприятия.

Важным направлением совершенствования функционирования оборотного капитала и повышения эффективности управления им в условиях трансформации экономики Украины является комплекс мероприятий, связанных с повышением научного уровня нормирования и планирования оборотного капитала [6]. В этом направлении предложена модель управления оборотным капиталом предприятия, способствующая оптимизации финансовых потоков и повышению эффективности функционирования предприятия в целом (рис. 1).

Для повышения эффективности функционирования модели управления оборотным капиталом необходимо учитывать влияние на нее элементов организационной составляющей. Обеспечение эффективности всех сфер деятельности предприятия связано с обеспечением надлежащего объема оборотных активов, высокопроизводительного их использования, роста их доходности.

При наличии альтернативных проектов управленческих решений в этой области их выбор для реализации должен быть основан на системе критериев, определяющих финансовую идеологию, финансовую стратегию или конкретную финансовую политику предприятия в сфере функциональных систем управления. Система таких критериев в области управления активами устанавливается самим предприятием [7].

При рассмотрении процессной составляющей сформированной системы следует обратить внимание на управление элементами оборотного капитала. При рассмотрении ситуационной составляющей системы следует обратить внимание на то, что общая скорость движения капитала прямо пропорциональна скорости их движения на отдельных стадиях. Поэтому на первой стадии производства необходимо оценивать и управлять кредиторской задолженностью, поскольку от ее динамики зависит потребность в оборотном капитале. На следующей стадии нужно управлять производственными затратами. Каждой стадии соответствует определенный бизнес-процесс, определив который можно более детально управлять всеми элементами оборотного капитала, что в результате повышает эффективность функционирования предприятия в целом.

При рассмотрении информационной составляющей следует обратить внимание на обеспечение предприятия и его структурных подразделений соответствующей информацией. Порядок обеспечения процесса управления необходимой информацией должен базироваться, во-первых, на требованиях внешнего законодательства (на уровне государства), во-вторых, на требованиях внутренних положений и инструкций (на уровне предприятий).

Внешняя нормативная информация позволяет определить требования по оформлению хозяйственных договоров, исполнению обязательств, отражению запасов, дебиторской задолженности, текущих финансовых инвестиций, денежных средств бухгалтерского финансового учета, правил и норм хранения, упаковки, перевозки производственных запасов и запасов готовой продукции, порядка проведения инвентаризации и утилизации.

Внутренняя нормативная информация обеспечивает регулирование процессов управления дебиторской задолженностью, денежными средствами, текущими инвестициями, запасами в рамках деятельности предприятия. Для повышения эффективности управления оборотными активами внутренняя нормативная информация должна обосновываться путем разработки на предприятии определенных положений, которые должны включать основные характеристики процессов управления дебиторской задолженностью, денежными средствами, текущими финансовыми инвестициями, запасами и базироваться на соответствующих методиках [6].

При рассмотрении функциональной составляющей следует обратить внимание на функцию контроля, которую нужно рассматривать не как завершающий этап управления, а как промежуточный, который должен присутствовать на каждой стадии производственного цикла. Заслуживает внимания также и мотивация персонала к эффективному использованию оборотного капитала. Внедрение системы стимулирования персонала позволяет субъектам хозяйствования найти еще не реализованные пути повышения эффективности как производственной, так и финансовой деятельности [7].

Таким образом, на промышленном предприятии может быть введена система стимулирования работников с целью поддержания запасов сырья и материалов, незавершенного производства и готовой продукции на оптимальном уровне. Сочетание всех составляющих в модели предоставляет возможность комплексно управлять элементами оборотного капитала и предприятия в целом. Практическое применение приведенной модели

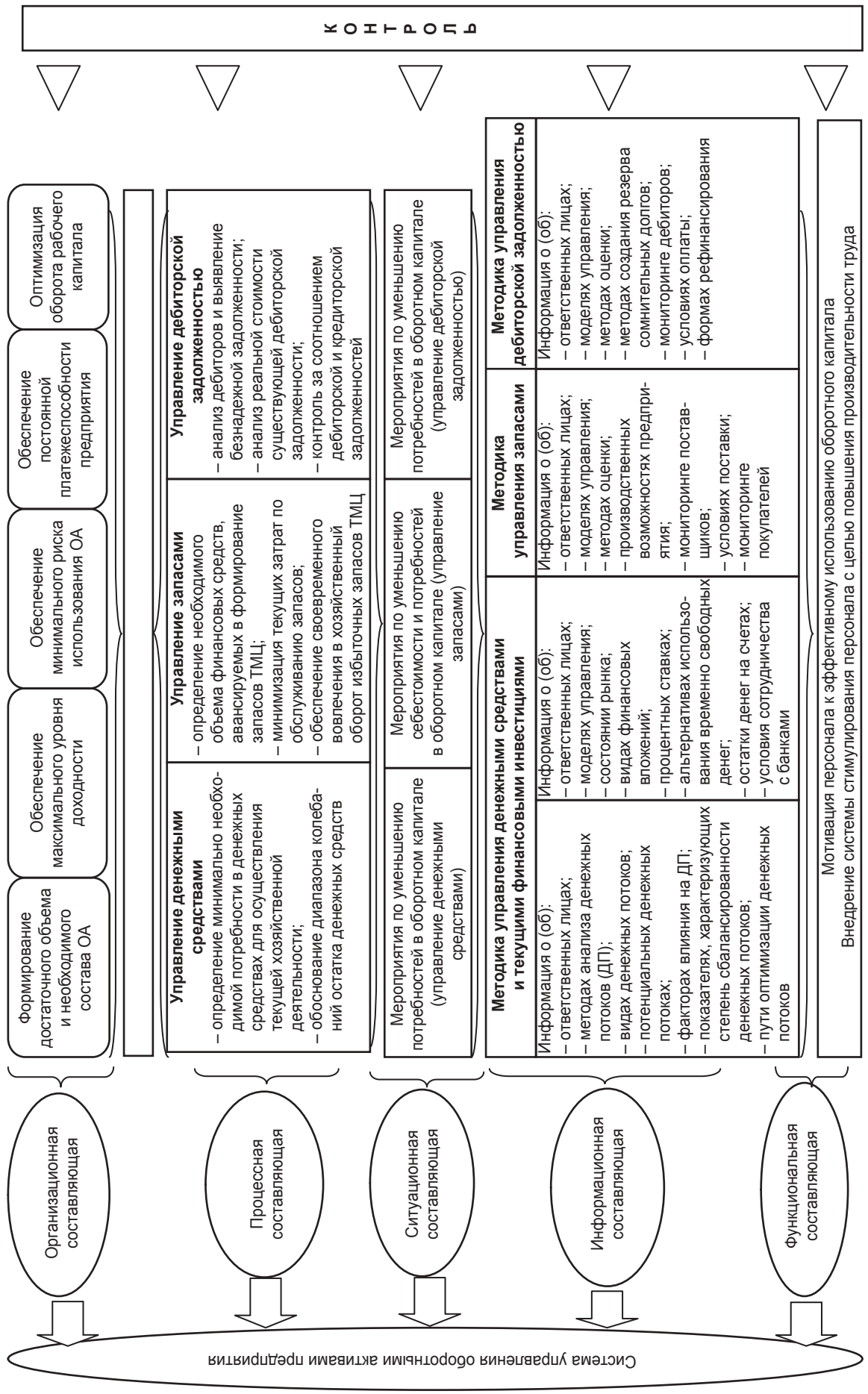

Рис. 1. **Модель управления оборотными активами предприятия**

позволяет повышать эффективность использования оборотного капитала предприятия и обеспечивать высокий уровень платежеспособности и ликвидности.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Литература: 1. Нападовська Л. В. Управлінський облік : підручник / Л. В. Нападовська, А. В. Алексєєва, О. А. Бакурова та ін. ; під заг. ред. Л. В. Нападовської. – Київ : КНТЕУ, 2012. – 346 с. **2.** Поддерьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін. ; під заг. ред. А. М. Поддерьогіна. – Київ : КНЕУ, 2004. – 546 с. **3.** Филимоненков А. С. Финансы предприятия : учеб. пособие / А. С. Филимоненков. – Киев : Ника-Центр ; Эльга, 2002. – 360 с. **4.** Покропивный С. Ф. Экономика предприятия : учебник / Под общ. ред. С. Ф. Покропивного. – Киев : КНЭУ, 2002. – 528 с. **5.** Бланк И. А. Управление формированием капитала : учебник / И. А. Бланк. – Киев : Ника-Центр ; Эльга, 2003. – 508 с. **6.** Пельтек Л. В. Методологические аспекты формирования системы управления оборотными активами предприятия / Л. В. Пельтек, С. М. Писаренко // Вестник Запорожского национального университета. – 2010. – № 1 (5). – С. 43–49. **7.** Бондаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств / О. С. Бондаренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 4. – С. 40–44.

ВЛИЯНИЕ МИГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ НА ТРУДОВЫЕ РЕСУРСЫ УКРАИНЫ

УДК 314.74

Любовецкая В. С.

Студент 3 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены проблемы миграции в Украине, в том числе и нелегальной. Проанализировано негативное влияние миграции на трудовые ресурсы и экономику страны в целом. Предложены пути решения этой проблемы.*

Ключевые слова: *миграция, нелегальная миграция, экономика, трудовые ресурсы, государство.*

Анотація. *Розглянуто проблеми міграції в Україні, у тому числі нелегальної. Проаналізовано негативний вплив міграції на трудові ресурси і економіку країни в цілому. Запропоновано шляхи вирішення цієї проблеми.*

Ключові слова: *міграція, нелегальна міграція, економіка, трудові ресурси, держава.*

Annotation. *The problems of migration in Ukraine, including illegal. Analyzed the negative impact of migration on the labor force and the economy as a whole. Ways to solve this problem.*

Keywords: *migration, illegal migration, economics, human resources, state.*

Миграция является существенной проблемой народонаселения, которая влияет в том числе и на трудовые ресурсы страны. В наше время многие люди становятся мигрантами в поисках лучшей жизни в других странах. Поэтому в Украине имеют место интенсивные миграционные потоки, чем и обусловлена важность этого исследования.

В последние годы проблемы миграции изучали специалисты разных отраслей науки: Рязанцева С., Власова В., Новикова В., Есинова Н. и др.

Целью написания статьи является анализ процессов миграции и нелегальной миграции в Украине, а также изучение влияния миграции на трудовые ресурсы и на экономику страны в целом.

© Любовецкая В. С., 2016

Трудовая миграция как явление известно более тысячи лет. В связи с изменениями общественного строя, мировоззрения людей возникала и видоизменялась трудовая миграция. Во все времена этот процесс нуждался в управлении и контроле. В наши дни это вполне сформировавшийся процесс, занимающий важное место в жизни практически каждой страны [1].

По оценкам, в современном мире количество мигрантов достигает 232 млн чел. и ежегодный ее прирост составляет 1,15 %. Среди мигрантов и наши соотечественники, которые работают в Италии, Португалии, Греции, Польше, Чехии и других странах.

Лидером выезда на работу в Италию является Западная Украина: около 40 % выехали из Львовской области. Примерно по 10 % – из Тернопольской, Ивано-Франковской и Черновицкой областей. Такой отток трудоспособного населения представляет для Украины серьезную проблему.

Главный ресурс в Украине – это человеческий капитал, но, как известно, даже самые большие запасы со временем имеют свойство исчерпываться. По прогнозам, на конец 2015 г. население Украины уменьшится на 227 980 чел., что в итоге составит 42 545 059 чел. Показатель естественного прироста составит 224 131 чел. и будет отрицательным. Если взять уровень миграции прошлого года (4 072 чел.), то после учета миграционных процессов численность населения также уменьшится приблизительно на 3 850 чел. Таким образом, численность людей, покидающих страну, будет превышать численность въезжающих. Учитывая соотношение численности иммиграционных потоков в Украину и эмиграционных потоков из Украины, можно уверенно утверждать, что на современном этапе страна является государством – экспортером рабочей силы [2].

Для Украины характерными являются три основные миграционные тенденции:

- страна транзита;
- страна принятия мигрантов;
- страна происхождения мигрантов.

Помимо миграции легальной, в Украине существует нелегальная миграция, которая является современной проблемой. Нелегальная миграция – миграция с нарушением миграционного закона страны.

В наше время наиболее стремительно разрастается экономическая пропасть между странами с высокоразвитой экономической структурой и со слаборазвитой, что является главной причиной нелегальной миграции населения [5].

В целом в мире незаконно мигрируют около 4 млн чел. Нелегальная миграция – огромная угроза для страны, принимающей мигрантов. Нелегальная миграция является вызовом не только для безопасности страны в целом, но и для личной безопасности. Она оказывает влияние [7]:

- на социальную и демографическую структуру общества;
- стимулирует создание целой сферы занятости;
- провоцирует социальное напряжение;
- способствует росту уровня ксенофобии, национально-расового противостояния и экстремизма.

С целью устранения дефицита рабочей силы развитые страны долгое время воспринимали мигрантов как некое «необходимое зло».

Мигранты, покидающие страну в поисках работы за рубежом, как правило, уезжают на заработки на год. Для большинства работа в другой стране приобретает системный характер, но есть и такие трудовые мигранты, для которых эта поездка является разовой. Многие люди живут на две страны, приезжая домой в отпуск, но постепенно утрачивают связь со своей страной.

Известно, что в 2013 г. 9,6 % молодежи хотели покинуть страну и искать работу за границей. Покинуть Украину как место жительства готовы почти 24,1 % населения. США выбрали в качестве страны потенциального переселения 8,0 % жителей Украины, временно зарабатывающих на жизнь в других регионах страны, и 6,9 % имеющих работу по месту жительства [3].

Нелегальная миграция из Украины вызывает множество споров у экспертов. Согласно их данным, за рубежом нелегально находятся до 95 % эмигрантов из Украины; другие утверждают, что таких людей чуть более 20 %. Если учесть, что Украина занимает пассивную позицию в этом вопросе, потери трудовой рабочей силы будут негативно сказываться на экономическом и социальном положении страны [5].

На сегодня традиционными методами эту проблему решить практически невозможно. Сейчас очень важной является разработка концепции занятости населения Украины за границей, в которой должна быть отражена политика государства, механизм государственного влияния и контроля, определены цели, задачи и принципы, направления организации внешней трудовой миграции. Главной проблемой остается финансовая ситуация в стране, ограничивающая возможности государства. Поэтому в первую очередь нужно ликвидировать преграды по самореализации населения, направить все усилия на то, чтобы люди чувствовали поддержку их инициатив [4].

Для решения проблемы миграции необходимо доработать нормативное регулирование: установить, что нарушение миграционного законодательства на любом этапе иммиграции влечет аннулирование всех последующих миграционных статусов, включая и лишение гражданства и иных миграционных статусов всех, чьи статусы производны от статуса нарушителя (например, родившиеся у такого «гражданина» дети). Затем проверить все первые и последующие официальные места работы иностранцев. Соответственно, факт «приглашения на работу» фирмой-однодневкой влечет аннулирование всех статусов и депортацию. Следует прописать, что регистрация большего количества человек, чем позволяют санитарные нормы, признается заведомо недостоверной и, следовательно, выявление факта такой регистрации на любой стадии также влечет аннулирование всех последующих статусов. Такой подход позволит перечеркнуть фиктивную «легальность» едва ли не 99 % мигрантов [6].

Таким образом, миграция рабочей силы оказывает значительное влияние как на развитие экономики страны, так и на мировые процессы. Трудовая миграция населения Украины имеет как положительные, так и отрицательные последствия. Несмотря на существенные инвестиции мигрантов в экономику Украины, положительное сальдо миграции, миграционное движение носит негативный характер. Предпосылками этого процесса являются социальные, экономические и политические факторы. Улучшению ситуации на рынке труда поможет лишь скоординированная работа по реализации обоснованных управленческих решений всеми субъектами хозяйствования, деятельность которых имеет влияние на состояние и развитие национальной экономики. Для повышения уровня контроля над трудовыми миграционными процессами государственная политика должна строиться на принципах:

- противодействия нелегальной миграции;
- обеспечения социальной защиты мигрантов;
- формирования эффективного механизма регулирования миграционных процессов.

Государство обязано заинтересовать население в проживании на территории Украины путем:

- стабилизации политической ситуации в стране;
- стабилизации экономики;
- повышения уровня жизни;
- увеличения количества рабочих мест.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Иванисов О. В.

Литература: 1. Иснюк М. Н. Международная миграция рабочей силы / М. Н. Иснюк // Управління розвитком. – 2013. – № 19. – С. 101–104. **2.** Миграция как фактор инновационного развития предприятий и текучести кадров [Электронный ресурс] // 8 cent Emails. – Режим доступа : http://8cent-emails.com/migracija-kak-faktor-innovacionnogo-razvitija-predprijatij-tekuchesti-kadrov. **3.** Трансформация структуры миграционных потоков в Украине и их динамика в условиях мирового финансового кризиса [Электронный ресурс] // Демоскоп. – Режим доступа : http://demoscope.ru/weekly/2013/0563/analit01.php. **4.** Хомра А. У. Управление трудовой миграцией населения в Украине: демографические и геополитические аспекты [Электронный ресурс] / А. У. Хомра. – Режим доступа : http://txtb.ru/6/50.html. **5**. Ивахнюк И. Европейская миграционная система: сравнительный анализ тенденций и политики / И. Ивахнюк // Migratory Processes in Europe: Evolution of the Migratory Interactions of the EU and Central and Eastern European Countries. – 2011. – 180 p. **6.** Рюль В. О. Соціалізація дітей трудових мігрантів Закарпаття : монографія / В. О. Рюль. – Ужгород : ФОП Бреза А. Е., 2013. – 222 с. **7.** Юдина Т. Н. Социология миграции: к формированию нового научного направления : учеб. пособие / Т. Н. Юдина. – М. : Академический Проект, 2006. – 272 с.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ВЫПУСКА ПОЛУФАБРИКАТНОЙ ПРОДУКЦИИ ФИРМОЙ «ГЕРКУЛЕС»

УДК 658.5-048.34

Макарова Д. С.

Студент 2 курсу
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрена деятельность предприятия «Геркулес». Разработана оптимизационная модель планирования производства этой торговой марки при имеющихся ресурсах предприятия. Проведен анализ составленной оптимизационной модели.*

Ключевые слова: *прибыль, эффективность производства, экономико-математическое моделирование, оптимизационная модель, целевая функция.*

Анотація. *Розглянуто діяльність підприємства «Геркулес». Розроблено оптимізаційну модель планування виробництва цієї торговельної марки за наявних ресурсів підприємства. Проведено аналіз оптимізаційної моделі.*

Ключові слова: *прибуток, ефективність виробництва, економіко-математичне моделювання, оптимізаційна модель, цільова функція.*

Annotation. *Activities of the company «Hercules» developed production planning optimization model of the brand with existing enterprise resources. The analysis prepared optimization model.*

Keywords: *profits, effect of creating, economic-mathematical model, optimizational model, objective function.*

На современном этапе экономического развития Украины конкуренция между фирмами небольших размеров растет с каждым годом, и проблема их выживания и развития стоит очень остро. Основной целью любого предприятия является получение максимальной прибыли при минимальных издержках, а также усиление позиций на рынке относительно конкурентов. Портер М. в своей теории конкурентных преимуществ предлагает стратегию меньших издержек, суть которой состоит в предложении потребителям товара по цене, идентичной цене конкурента, но произведенного с меньшими издержками. Осуществление этой стратегии возможно с помощью нахождения оптимального плана выпуска товаров с учетом имеющихся запасов или ресурсов производства.

Целью написания статьи является поиск путей оптимизации работы продуктовой кампании «Геркулес».

Компания «Геркулес» работает на рынке Украины с октября 1997 г., пройдя нелегкий путь от группы энтузиастов, воодушевленных идеей возрождения традиций отрасли, до крупной компании, одного из лидеров рынка Украины. Сегодня «Геркулес» – один из лидеров в Украине по производству мороженого и полуфабрикатов. Благодаря широкому ассортименту и разумному применению традиционных рецептов продукция ЧАО «Геркулес» давно заслужила доверие и признательность украинских потребителей. Народная любовь подкреплена авторитетным мнением экспертов: продукция неоднократно отмечалась высокими наградами: «Выбор года», «100 кращих товарів України», а также золотыми медалями и дипломами профессиональных дегустационных конкурсов [1].

Деятельность компании «Геркулес» проанализирована на основе статистических данных об объемах выпуска пищевой продукции (вареников и пельменей) за период первого и второго квартала 2015 г. (табл. 1). В таблице представлены такие данные: расходы и виды сырья, используемые при производстве того или иного вида вареников и пельменей, цена выпускаемой продукции (цена пакета весом 400 г), а также запасы продукции, имеющиеся на производстве.

Таблица 1

Исходные данные для составления оптимизационной задачи планирования производства полуфабрикатов фирмы «Геркулес» [1]

Ингредиенты	Пельмени «Фирменные»	Пельмени «Сибирские»	Пельмени с мясом индейки	Пельмени «Домашние»	Вареники с картофелем	Вареники с картофелем и грибами	Вареники с творогом и изюмом	Запасы ресурсов
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Вода, л	120	150	70	80	90	100	150	20000

© Макарова Д. С., 2016

Окончание табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Грибы, кг	0	0	0	0	0	200	0	1500
Изюм, кг	0	0	0	0	0	0	130	700
Картофель, кг)	0	0	0	0	500	390	0	1200
Лук репчатый, кг)	20	30	24	28	36	10	0	400
Молоко, кг	80	90	75	85	90	97	95	2800
Мука, кг	1500	1200	1100	1400	1400	1450	1300	20000
Мясо говядины, кг	500	550	100	400	0	0	0	3000
Мясо индюшатины, кг	100	80	500	70	0	0	0	2700
Мясо куриное, кг	120	100	80	120	0	0	0	3000
Мясо свинины, кг	400	450	400	380	0	0	0	3500
Перец черный, кг	120	100	70	80	0	0	0	400
Растительное масло, кг	170	140	150	145	130	127	80	1200
Сахар, кг	0	0	0	0	0	0	70	1000
Сливочное масло, кг	80	95	75	76	73	78	80	550
Соль, кг	20	20	20	25	27	23	3	300
Творог 2,5 % жира, кг	0	0	0	0	0	0	700	1200
Яйца, шт.	45	46	45	47	49	46	46	300
Цена за ед. (пакет 400 г)	30,86	40,5	30,54	37,41	16,7	18	23	

Анализ работы компании и поиск плана оптимальной работы предполагается провести при помощи методов математического программирования, а именно с использованием симплексного метода. Целью этой задачи является максимизация прибыли от реализации продукции в заданных условиях (при заданных ресурсах предприятия).

На основе данных табл. 1 составим математическую задачу линейного программирования. Введем следующие обозначения: x_1 – пельмени фирменные; x_2 – пельмени сибирские; x_3 – пельмени с мясом индейки; x_4 – пельмени домашние; x_5 – вареники с картофелем; x_6 – вареники с картофелем и грибами; x_7 – вареники с творогом и изюмом.

Исходя из цены каждого вида продукции и условия ее максимизации, прибыль может быть выражена такой функцией (целевой функцией): $z = 30{,}86x_1 + 40{,}5x_2 + 30{,}54x_3 + 37{,}41x_4 + 16{,}7x_5 + 18x_6 + 23x_7$, при условии, что $z \to \max$.

Запишем математическую модель этой задачи, где каждое из ограничений соответствует определенному виду продукции:

$$\begin{cases} 120x_1 + 150x_2 + 70x_3 + 80x_4 + 90x_5 + 100x_6 + 150x_7 \le 20000, \\ 200x_6 \le 1500, \\ 130x_7 \le 700, \\ 500x_5 + 390x_6 \le 1200, \\ 20x_1 + 30x_2 + 24x_3 + 28x_4 + 36x_5 + 10x_6 \le 400, \\ 80x_1 + 90x_2 + 75x_3 + 85x_4 + 90x_5 + 97x_6 + 95x_7 \le 2800, \\ 1500x_1 + 1200x_2 + 1100x_3 + 1400x_4 + 1400x_5 + 1450x_6 + 1300x_7 \le 20000, \\ 500x_1 + 550x_2 + 100x_3 + 400x_4 \le 3000, \\ 100x_1 + 80x_2 + 500x_3 + 70x_4 \le 2700, \\ 120x_1 + 100x_2 + 80x_3 + 120x_4 \le 3000, \\ 400x_1 + 450x_2 + 400x_3 + 380x_4 \le 3500, \\ 120x_1 + 100x_2 + 70x_3 + 80x_4 \le 500, \\ 170x_1 + 140x_2 + 150x_3 + 145x_4 + 130x_5 + 127x_6 + 80x_7 \le 1200, \\ 70x_7 \le 1000, \\ 80x_1 + 95x_2 + 75x_3 + 76x_4 + 73x_5 + 78x_6 + 80x_7 \le 550, \\ 20x_1 + 20x_2 + 20x_3 + 55x_4 + 27x_5 + 23x_6 + 3x_7 \le 300, \\ 700x_7 \le 1200, \\ 45x_1 + 46x_2 + 45x_3 + 47x_4 + 49x_5 + 46x_6 + 46x_7 \le 300, \\ x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6, x_7 \ge 0. \end{cases}$$

Найдем решение задачи симплексным методом, исходя из условия неотрицательности переменных: $x_i \geq 0$.

Таким образом, максимальная прибыль от реализации продукции на исследуемом предприятии будет составлять 219,6723 денежных единиц. Из таблицы видно, что наиболее рационально производить продукцию вида x_2 – пельмени сибирские; x_4 – пельмени домашние; x_7 – вареники с творогом и изюмом. Производство остальной продукции с точки зрения задачи поиска оптимального плана не является рациональным.

С целью дальнейшего наращивания прибыли следует выяснить значения теневых цен задачи (решить двойственную задачу). Целевая функция двойственной задачи и ее математическая модель имеют вид:

$$F = 711{,}485y_1 + 222{,}857y_2 + 134{,}566y_3 + 570{,}196y_4 + 8630{,}81y_5 + 2054{,}34y_6 + \\ + 341{,}849y_7 + 545{,}658y_8 + 1872{,}83y_9 + 400y_{10} + 817{,}311y_{11} + 120y_{12} + \\ + 517{,}143y_{13} + 117{,}916y_{14} + 1200y_{15} + 300y_{16} \to \min$$

$$\begin{cases} 120y_1 + 20y_5 + 80y_6 + 1500y_7 + 200y_8 + 2y_9 + 100y_{10} + 120y_{11} + 400y_{12} + \\ + 120y_{13} + 400y_{12} + 120y_{11} + 400y_{12} + 120y_{13} + 170y_{14} + 80y_{16} + 20y_{17} + \\ + 45y_{19} \geq 30{,}86, \\ 150y_1 + 30y_5 + 90y_6 + 1200y_7 + 550y_8 + 80y_9 + 100y_{10} + 450y_{11} + 100y_{12} + \\ + 140y_{13} + 95y_{15} + 20y_{16} + 46y_{18} \geq 40{,}5, \\ 70y_1 + 24y_5 + 75y_6 + 1100y_7 + 100y_8 + 500y_9 + 80y_{10} + 400y_{11} + 500y_9 + \\ + 80y_{10} + 400y_{11} + 70y_{12} + 150y_{13} + 75y_{15} + 20y_{16} + 45y_{18} \geq 30{,}54, \\ 80y_1 + 28y_5 + 1400y_7 + 400y_8 + 70y_9 + 120y_{10} + 380y_{11} + 80y_{12} + \\ + 145y_{13} + 76y_{15} + 25y_{16} + 47y_{18} \geq 37{,}41, \\ 90y_1 + 500y_4 + 36y_5 + 90y_6 + 1400y_7 + 130y_{13} + 73y_{15} + 27y_{16} + 49y_{18} \geq 16{,}7, \\ 100y_1 + 200y_2 + 390y_4 + 10y_5 + 97y_6 + 1450y_7 + 127y_{12} + 78y_{15} + \\ + 23y_{16} + 46y_{18} \geq 18, \\ 150y_1 + 130y_3 + 95y_6 + 1300y_7 + 80y_{12} + 70y_{14} + 80y_{15} + 3y_{16} + \\ + 700y_{17} + 46y_{18} \geq 23. \end{cases}$$

где $y_i \geq 0$ – значение двойственной переменной, а именно теневой цены, соответствующее каждому виду ресурсов, используемых при производстве того или иного вида вареников (пельменей). Например, y_2 – цена грибов. Задачу решим с использованием надстройки «Поиск решения» Microsoft Exel. В результате получим, что все двойственные оценки, кроме $y_{12} = 0{,}32$ – перец черный и $y_{18} = 0{,}31$ – яйца, равны нулю. Это согласуется с решением прямой задачи – поиском оптимального плана выпуска продуктов питания фирмой «Геркулес», так как при предложенном выпуске продукции все остальные продукты питания не будут полностью израсходованы фирмой, и их двойственные оценки соответственно равны нулю.

Таким образом, кампании необходимо учесть, что с целью дальнейшего развития производства необходимо обратить внимание на целесообразность закупки таких видов сырья, как перец черный и яйца, причем следует отметить, что дефицитность этого вида сырья одинакова. На основе решения задачи поиска оптимального плана можно разрабатывать управленческие мероприятия по улучшению работы предприятия и поискам методов его оптимизации. Однако, следует отметить, что при реальном прогнозировании работы предприятия необходимо также учитывать реальные возможности фирмы и производства, а также влияние внешних факторов, таких как вкусовые предпочтения покупателей, их финансовые возможности и др.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. О компании «Геркулес» [Электронный ресурс] // Официальный сайт фирмы «Геркулес». – Режим доступа : http://www.hercules.ua/about/. **2.** Малярець Л. М. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **3.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підручник / Єгоршин О. О., Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с. **4.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 287 с.

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 657.421.3

Максимова Т. Д.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто чинне законодавство України щодо питань інвентаризації програмного забезпечення та нематеріальних активів підприємств. Проаналізовано об'єкти, методику, стадії проведення інвентаризації програмного забезпечення на підприємстві.*

Ключові слова: *ліцензія, бухгалтерський рахунок, інвентаризація, програмне забезпечення.*

Аннотация. *Рассмотрено действующее законодательство Украины по вопросам инвентаризации программного обеспечения и нематериальных активов предприятий. Проанализированы объекты, методика, стадии проведения инвентаризации программного обеспечения на предприятии.*

Ключевые слова: *лицензия, бухгалтерский счет, инвентаризация, программное обеспечение.*

Annotation. *Consider the current legislation of Ukraine on software inventory and intangible assets of enterprises. Analyzed objects, methods, stages of the inventory software in the enterprise.*

Keywords: *license, expense accounting, inventory, software.*

Останнім часом як на зарубіжних, так і на українських підприємствах зростає частка нематеріальних активів, серед яких і програмне забезпечення. Це пов'язано з тим, що ефективна та продуктивна діяльність підприємства є неможливою без використання комп'ютерних програм. У країнах, що розвиваються, важливим питанням є використання саме ліцензійного програмного забезпечення та його обліку. У 2008 р. Україна посідала 15 місце в світі за використанням неліцензійного програмного забезпечення – 84 % всіх програм, у тому числі в державних установах [1].

На сучасному етапі зростає частка нематеріальних активів у структурі активів підприємств. Відтак однією з актуальних проблем бухгалтерського обліку є відсутність єдиної правильної методики та процедури інвентаризації програмного забезпечення, що була б чітко закріпленою законодавством України. Невизначеність методологічних положень призводить до подання неправдивої інформації, у тому числі в державні установи, зумовлює неефективність контролю за використанням програмного забезпечення. Тому нині потреба у обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій стосовно удосконалення організації та методики бухгалтерського обліку й контролю програмного забезпечення підприємства є особливо гострою, а ця проблема потребує негайного вирішення.

Питання інвентаризації нематеріальних активів досліджували у своїх працях Біляченко О. *Л.*, Бабіч М. І., Кантаєва О. В., Нікітюк О. Б., Юрківська *Л.* Й. та ін.

Метою написання статті є аналіз чинної законодавчої бази, методів, об'єктів і стадій інвентаризації.

Інвентаризація – це перевірка і документальне підтвердження наявності та стану, оцінка активів та зобов'язань (майна, вкладення підприємства в статутні фонди інших підприємств, розрахунки з дебіторами та кредиторами) підприємства [2]. Програмне забезпечення (ПЗ) є сукупністю програм, призначених для вирішення завдань на комп'ютері. Нині існує документ, що регулює питання інвентаризації в Україні, – Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 [3], проте воно не вповні регулює порядок обліку програмного забезпечення, а відтак немає чітко визначеної процедури його інвентаризації.

Стосовно інвентаризації програмного забезпечення процес можна розділити на три стадії.

1. Підготовча: визначення методів, термінів інвентаризації, а також її об'єктів. Існує кілька об'єктів інвентаризації (рис. 1).

2. Стадія перевірки, основна в інвентаризації – перевірка наявності програмного забезпечення, облік, аналіз інвентарних описів минулих інвентаризацій. Такі дані можна знайти на рахунках 12 «Нематеріальні активи», 11 «Інші необоротні матеріальні активи», 20 «Виробничі запаси» [5]. Ця стадія передбачає виявлення програмного забезпечення, що повністю або частково втратило свою первісну якість, виявлення застарілих зразків і версій програм. У ході інвентаризації слід звертати увагу на наявність документів, згідно із якими існує ліцензія на програмне забезпечення.

© Максимова Т. *Д.*, 2016

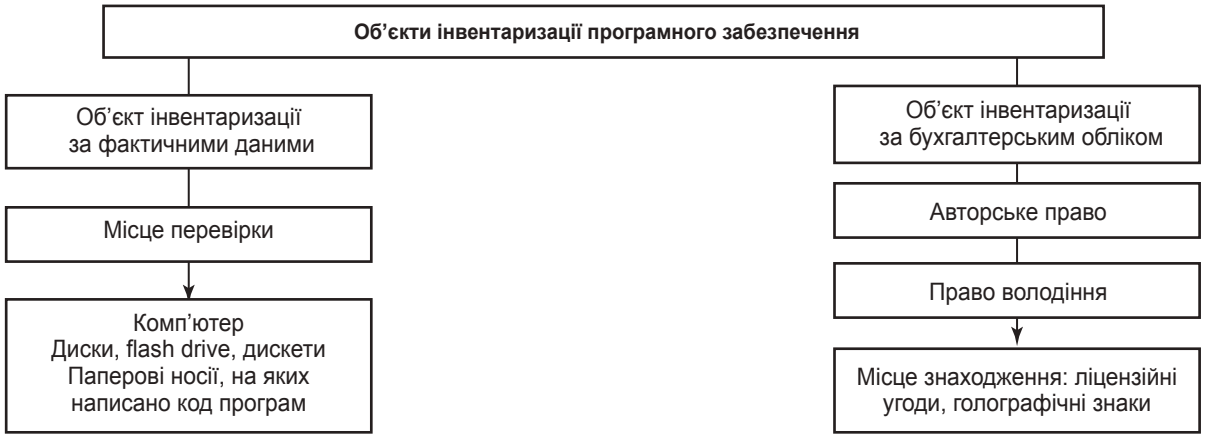

Рис. 1. **Об'єкти інвентаризації програмного забезпечення** [4]

Надзвичайно важливим аспектом діяльності інвентаризаційної комісії є перевірка реальності вартості зарахованого на баланс програмного забезпечення, а також аналіз ринку програм. Оцінити такі показники бухгалтеру дуже складно, оскільки це потребує знань, пов'язаних із ринком комп'ютерних технологій. Тому є потрібною допомога працівника, який має спеціальні знання та володіє професійними навичками (системний адміністратор на підприємстві) або кваліфікованого експерта-оцінювача.

3. Кінцева стадія: керівництво аналізує результати інвентаризації. Після проведення інвентаризації керівництву доцільно зробити певні висновки, особливо стосовно наявності ліцензій. Згідно зі ст. 176 Кримінального кодексу України «Порушення авторського права і суміжних прав», використання неліцензованих програм карається штрафом від двохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами терміном до двох років, або позбавленням волі терміном до двох років із конфіскацією всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, фонограм, відеограм, програм мовлення та знарядь і матеріалів, що застосовувалися спеціально для їх виготовлення [6]. Підприємство має позбавлятися від такого програмного забезпечення або придбати ліцензію на його використання.

Згідно із чинним законодавством після інвентаризації інвентаризаційна комісія має внести до інвентаризаційного опису з подальшим оприбуткуванням об'єкти права інтелектуальної власності, що були ідентифіковані в ході інвентаризації. У Листі МФУ № 31-04200-10-5/17045 зазначено, що інвентаризаційній комісії належить перевірити обґрунтованість оприбуткування нематеріальних активів і визначити їх вартість; скласти Акт введення до господарського обороту об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів, на підставі чого бухгалтерська служба відкриває Інвентарну картку обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів та зараховує об'єкти до складу нематеріальних активів підприємства записом за дебетом рахунка 12 «Нематеріальні активи» і кредитом рахунка 746 «Інші доходи від звичайної діяльності» [4].

Відповідно до цієї методики всі нематеріальні активи, виявлені в ході інвентаризації, оприбутковуються як майно підприємства. Це означає, що програмне забезпечення, виявлене під час інвентаризації, навіть якщо правом власності на нього підприємство не володіє (відсутні правоохоронні або підтверджувальні документи), має бути оприбутковано як нематеріальні активи. Це твердження в усіх аспектах суперечить чинному законодавству, оскільки об'єктом бухгалтерського обліку є право на програмне забезпечення, а не саме програмне забезпечення. Тому виявлене під час інвентаризації програмне забезпечення, правом власності на яке підприємство не володіє, має бути знищено (видалено з комп'ютера або іншого матеріального носія). Проте можлива й протилежна ситуація: під час інвентаризації виявлено, що підприємство володіє правом власності на програмне забезпечення, що не зафіксовано на жодному матеріальному носії або в електронному варіанті. Таке програмне забезпечення не може обліковуватися на балансі підприємства та відображатися в бухгалтерській звітності, адже право власності на програмне забезпечення без самого програмного забезпечення не є нематеріальним активом, оскільки підприємство не отримує економічних вигод від його використання.

Таким чином, незважаючи на те, що будь-яке підприємство України використовує програмне забезпечення для своєї діяльності, у нашій країні досі немає законодавства, яке б досконало регулювало інвентаризацію програмного забезпечення та його легалізацію. Не існує спеціальної класифікації програмного забезпечення у законодавчих актах та порядку його інвентаризації й обліку. Тому підприємства самостійно визначають стадії, методи та об'єкти інвентаризації. Існують труднощі із оцінюванням вартості програмного забезпечення, особливо якщо воно було створено на підприємстві. Додаткових витрат потребує запрошення спеціальних експертів у галузі програмного забезпечення. Також існують труднощі у законодавстві, що є пов'язаними із фіксуванням нематері-

альних активів на рахунках підприємства. Із кожним роком ця проблема набуватиме більшої значущості, тому потрібно негайно удосконалювати методику інвентаризації на законодавчому рівні.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Тютлікова В. В.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **2.** Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [Електронний ресурс] : Закон України від 02.09.2014 № 879. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14. **3.** Біляченко О. Л. Інвентаризація програмного забезпечення: теорія і методика / О. Л. Біляченко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2010. – № 1 (51). – С. 23–28. **4.** Серпенінова Ю. С. Інвентаризація програмного забезпечення / Ю. С. Серпенінова, О. С. Алтинцева // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2014. – Вип. 40. – С. 252–260. **5.** Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14. **6.** Лист Міністерства фінансів України від 12.08.2005 № 31-04200-10-5/17045 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://buhgalter911.com/Res/Zakoni/Pisma/Pisma_633753715212161322.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА ГАЛАНТЕРЕЙНЫХ ИЗДЕЛИЙ ПРЕДПРИЯТИЕМ «WALLABY»

УДК 658.5 048.34

Малыгина Е. Ю.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрена деятельность предприятия по производству галантерейных и дорожных изделий из кожи и других материалов. Разработана оптимизационная модель планирования производства изделий торговой марки «Wallaby» при имеющихся ресурсах предприятия. Проведен анализ составленной оптимизационной модели.*

Ключевые слова: *прибыль, эффективность производства, экономико-математическое моделирование, оптимизационная модель, целевая функция.*

Анотація. *Розглянуто діяльність підприємства з виробництва галантерейних та дорожніх виробів зі шкіри та інших матеріалів. Розроблено оптимізаційну модель планування виробництва виробів торговельної марки «Wallaby» за наявних ресурсів підприємства. Проведено аналіз оптимізаційної моделі.*

Ключові слова: *прибуток, ефективність виробництва, економіко-математичне моделювання, оптимізаційна модель, цільова функція.*

Annotation. *Consider the activities of the company for the production of haberdashery and travel leather goods and other materials. A optimization model product production planning trademark «Wallaby» with the available resources of the enterprise. The analysis prepared optimization model.*

Keywords: *profits, production efficiency, economic and mathematical modeling, optimization model, objective function.*

Эффективное развитие рыночных отношений предполагает повышение конкурентоспособности производства и получение максимальной прибыли от реализации товаров. Для обеспечения максимальной эффективности

© Малыгина Е. Ю., 2016

производства необходимо принимать взвешенные управленческие решения с учетом оптимизации издержек на предприятии.

Цель написания статьи – исследование структуры расходов ресурсов на производство кожгалантерейных изделий на предприятии «Wallaby». Исследование предполагает построение математической модели, в которой функцией цели является прибыль от реализации продукции, а также составление двойственной задачи для нахождения теневых цен на ресурсы, определение устойчивости получаемой максимальной прибыли к изменениям количества ресурсов.

На сегодняшний день изделия из кожгалантереи пользуются большим спросом на рынке, поскольку они необходимы потребителю в повседневной жизни. Фирма «Wallaby» – успешный и конкурентоспособный производитель, поставляющий на рынок высококачественные товары. ТМ Wallaby является лауреатом общенационального конкурса «Вища проба» за 2006 г. и лауреатом конкурса «100 кращих товарів України» в 2009 г. [1].

Для поиска оптимального плана производства продукции исследуемого предприятия нужно составить линейную оптимизационную задачу, целью которой является максимизация прибыли от реализации продукции на основе производственных функций. При этом рассматривается зависимость между реальными объемами ресурсов, используемых в производстве, и максимально возможным объемом выпуска продукции при существующем объеме ресурсов.

На предприятии «Wallaby» осуществляется производство нескольких видов кожгалантерейных изделий: сумки дорожные, сумки женские, портфели из кожи и рюкзаки молодежные. При производстве этих изделий используются такие виды сырья: бегунки, карабины, змейки, ленты, флизелин, картон, кожзаменитель, кольца никелевые, липучки, наплечники. Используются также номерки, обтачка, подкладка, регулятор, ткань, эмблемы и ярлыки. На основании данных, представляемых предприятием «Wallaby», имеем числовые выражения запасов используемого сырья на предприятии, цены на эти виды продукции, а также нормы расхода сырья на производство единицы изделия каждого вида. Цена каждого изделия, а также общее количество сырья, которое может быть использовано, представлены в табл. 1.

Таблица 1

Исходные данные для составления оптимизационной задачи планирования производства фирмы «Wallaby»

Виды сырья	Единицы измерения	Нормы расхода сырья на производство одного изделия				Запасы сырья
		Сумка дорожная	Сумка женская	Портфель	Рюкзак	
Бегунок «7»	шт.	2	1	1	0	1500
Бегунок «8» пустой	шт.	6	2	1	9	1900
Змейка «7» черная	м	0,7	0,42	0,34	2,85	650
Змейка «8» цветная	м	2,05	0,37	0	0	500
Карабин «20» мм	шт.	2	0	2	0	1000
Карабин «40» мм	шт.	1	0	0	0	1500
Картон	$м^2$	0,09	0,02	0,02	0	120
Кожзам «10» серый	м	0	0,37	0	0	90
Кожзам «Мобильный»	м	0	0,02	0	0	110
Кольцо треугольное никель	шт.	2	2	0	1	500
Лента «23» цветная	м	4,8	0,3	0	1,4	330
Лента «23» черная	м	0,5	0	0,5	5	450
Липучка «20» черная	м	0,1	0	0	1	280
Наплечник	шт.	1	1	0	0	450
Номерок	шт.	1	1	2	1	550
Обтачка (23 мм)	м	7,05	0	0	9	490
Подкладка «Китай»	м	0	0,31	0,1	0	120
Регулятор «40» никель	шт.	1	0	2	1	270
Ткань 210 черная	м	0,41	0,25	0,64	0,5	500
Ткань 420	м	0,09	0	0,35	0,33	640
Ткань жатка цветная	м	0,58	0	0	0,4	690
Флизелин белый	$м^2$	0	0,14	0	0	220
Флизелин для вышивки	$м^2$	0	0,22	0	0,05	250
Эмблема №3 резиновая	шт.	1	1	0	1	590
Ярлык	шт.	1	1	1	1	600
Цена за единицу, грн		618,00	700,00	335,00	353,00	Max

Необходимо составить математическую модель задачи. Обозначим через x_1, x_2, x_3, x_4 количество единиц продукции каждого вида. Поскольку количество использованных ресурсов не может превышать их запасы, то переменные должны удовлетворять системе неравенств:

$$\begin{cases} 2x_1+x_2+x_3\le 1500, \\ 6x_1+2x_2+x_3+9x_4\le 1900, \\ 0,7x_1+0,42x_2+0,34x_3+2,85x_4\le 650, \\ 2,05x_1+20,37x_3\le 500, \\ 2x_1+2x_3\le 1000, \\ x_1\le 1500, \\ 0,09x_1+0,02x_2+0,02x_3\le 120, \\ 0,37x_2\le 90. \end{cases}$$

Целевая функция задачи имеет вид:

$$Z_{\max}=618x_1+700x_2+335x_3+353x_4,$$

$$\begin{cases} 0,02x_2\le 110, \\ 2x_1+2x_2+x_4\le 500, \\ 4,8x_1+0,3x_2+1,4x_4\le 330, \\ 0,5x_1+0,5x_3+5x_4\le 450, \\ 0,1x_1+x_4\le 280, \\ x_1+x_2\le 450, \\ x_1+x_2+2x_3+x_4\le 550, \\ 7,05x_1+9x_4\le 490, \\ 0,31x_2+0,1x_3\le 120, \\ x_1+2x_3+x_4\le 270, \\ 0,41x_1+0,25x_2+0,64x_3+0,5x_4\le 500, \\ 0,09x_1+0,35x_3+0,33x_4\le 640, \\ 0,58x_1+0,4x_4\le 690, \\ 0,14x_2\le 220, \\ 0,22x_2+0,05x_4\le 250, \\ x_1+x_2+x_4\le 590, \\ x_1+x_2+x_3+x_4\le 600. \end{cases}$$

Для оптимального решения задачи *линейного* программирования целесообразно использовать симплексный метод. *Для* этого используют надстройку в Microsoft Excel «Поиск решения» [2]. С ее помощью определяют оптимизационный план и максимальное значение целевой функции (прибыли предприятия) при заданных ограничениях ресурсов.

Максимальная прибыль от реализации продукции на исследуемом предприятии будет получена при изготовлении 7 ед. дорожных сумок, 243 ед. сумок женских и 132 ед. портфелей. Рюкзаки выпускать нерационально, поскольку их производство не удовлетворяет условию максимизации прибыли. При таких объемах выпуска продукции максимальная прибыль предприятия составит 218 539,19 грн. Такие виды сырья, как кожзаменитель, никелевые кольца и регуляторы используются полностью, остальные – в излишке.

Целесообразно рассчитать теневые цены сырья, которые показывают наиболее предпочтительное наращивание ресурсов. Суть двойственной задачи состоит в нахождении теневой цены каждого из ресурсов, чтобы при заданных запасах сырья и стоимости каждого из изделий минимизировать общую стоимость затрат [3].

Чтобы оценить имеющиеся ресурсы, нужно составить задачу, двойственную к заданной [4]. Целевая функция двойственной задачи имеет вид:

$$F=338,38y_1+658,65y_2+151,64y_3+103,85y_4+276,76y_5+6,76y_6+8,11y_7+90y_8+ \\ +4,86y_9+500y_{10}+105,41y_{11}+69,19y_{12}+0,68y_{13}+250y_{14}+513,24y_{15}+47,64y_{16}+ \\ +88,57y_{17}+270y_{18}+147,82y_{19}+46,68y_{20}+3,92y_{21}+34,05y_{22}+53,51y_{23}+250y_{24}+ \\ +381,62y_{25}\to \min.$$

Система ограничений имеет вид:

$$\begin{cases} 2y_1+6y_2+0,7y_3+2,05y_4+2y_5+y_6+0,09y_7+2y_{10}+4,8y_{11}+0,5y_{12}+0,1y_{13}+y_{14}+ \\ +y_{15}+7,05y_{16}+y_{18}+0,41y_{19}+0,09y_{20}+0,58y_{21}+y_{24}+y_{25}\geq 618, \\ y_1+2y_2+0,42y_3+0,37y_4+0,02y_7+0,37y_8+0,02y_9+2y_{10}+0,3y_{11}+y_{14}+y_{15}+ \\ +0,31y_{17}+0,25y_{19}+0,14y_{22}+0,22y_{23}+y_{24}+y_{25}\geq 700, \\ y_1+y_2+0,34y_3+2y_5+0,02y_7+0,5y_{12}+2y_{15}+0,1y_{17}+2y_{18}+0,64y_{19}+0,35y_{20}+ \\ +y_{25}\geq 335, \\ 9y_2+2,85y_3+y_{10}+1,4y_{11}+5y_{12}+y_{13}+y_{15}+9y_{16}+y_{18}+0,5y_{19}+0,33y_{20}+0,4y_{21}+ \\ +0,05y_{23}+y_{24}+y_{25}\geq 353. \end{cases}$$

Для поиска теневых цен и минимальных издержек двойственной задачи воспользуемся функцией «Поиск решения» Microsoft Excel [2]. Получим такие результаты решения двойственной задачи:

$$Y^*=(y_1=0, y_2=0, y_3=0, y_4=0, y_5=0, y_6=0, y_7=0, y_8=674,32, y_9=0, y_{10}=225,25, y_{11}=0, y_{12}=0, y_{13}=0, y_{14}=0).$$

Можно сделать вывод, что такие виды сырья, как кожзаменитель, никелевое кольцо и регулятор используются полностью. Те материалы, теневые цены которых равны нулю, являются избыточными, и их закупку можно уменьшить. Значение целевой функции двойственной задачи совпадает со значением целевой функции исходной задачи и составляет 218 539,2 грн.

На основании решения оптимизационной задачи рекомендуется разработать соответствующие меры по снижению затрат. Это позволит увеличить объемы продаж и снизить себестоимость продукции, что будет способствовать дальнейшему развитию и расширению производства. Такой подход к управлению полезен любому предприятию для максимизации прибыли путем принятия действенных управленческих решений на основании математических расчетов.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. «Wallaby» ТМ [Электронный ресурс] // Официальный сайт ТМ «Wallaby». – Режим доступа : http://www.wallaby.ua/. **2.** Малярец Л. М. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **3.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підручник / Єгоршин О. О., Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с. **4.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 287 с.

ОСОБЕННОСТИ ВНЕДРЕНИЯ ФРАНЧАЙЗИНГА НА УКРАИНСКИХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

УДК 658.5 048.34

Малыгина Е. Ю.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены понятие франчайзинга и особенности его внедрения на украинских предприятиях с момента появления первых филиалов на территории Украины. Проанализированы попытки создания украинскими предприятиями франчайзинговых сетей.*

© Малыгина Е. Ю., 2016

Ключевые слова: *тенденция, франшиза, торговая марка, франчайзинг, франчайзи, франчайзер, роялти, паушальный взнос.*

Анотація. *Розглянуто поняття франчайзингу та особливості його запровадження на українських підприємствах з моменту появи перших філій на території України. Проаналізовано спроби створення українськими підприємствами франчайзингових мереж.*

Ключові слова: *тенденція, франшиза, торгова марка, франчайзинг, франчайзі, франчайзер, роялті, паушальний внесок.*

Annotation. *The concept of franchising and especially its implementation at Ukrainian enterprises since the first branches in Ukraine. The analysis attempts to create a franchise network Ukrainian enterprises.*

Keywords: *trend, franchise, trademark, franchise, franchisee, franchisor, royalty, lump-sum payment.*

Франчайзинг в современном мире является достаточно популярной формой организации бизнеса, что связано с глобализацией и интернационализацией мировой экономики. Ведение бизнеса по договору франчайзинга довольно перспективно для предпринимателей и имеет ряд положительных сторон.

Исследованием теории и практики франчайзинга занимаются Бут Т. П., Кузьмин А. Е., Ляшенко В. И., Мирончук Т. В., Шкромада В. В., Цират А. В., Ануфриева Л. П., Майер Д., Свитков М. Р., Лопушанский Т. В., Килимник И. В. и др. В Украине франчайзинг начал развиваться относительно недавно, и эта сфера представляет интерес для исследований, чем и объясняется выбор этой темы.

Каждый предприниматель стремится к максимизации прибыли и старается избежать банкротства, однако, зачастую малейшие упущения в управлении могут дорого стоить. В таких условиях на помощь приходит система франчайзинга. Франчайзинг – это организация бизнеса, при которой франчайзер (владелец торговой марки) передает право продажи товаров или услуг франчайзи (покупателю торговой марки) [1, с. 10]. Франчайзи обязуется продавать этот продукт или услуги по заранее определенным законам и правилам ведения бизнеса, которые устанавливает франчайзер. В обмен на осуществление всех этих правил франчайзи получает разрешение использовать имя компании, ее репутацию (гудвилл), продукт и услуги, маркетинговые технологии, экспертизу и механизмы поддержки.

В мировой практике франчайзинг уже давно является неотъемлемым атрибутом экономики. В Украине применение франчайзинга при ведении бизнеса является достаточно новым явлением. Для сравнения, родоначальником современной системы франчайзинга стал основатель всемирно известной компании Zinger Sewing machine company Исаак Зингер. Именно он в 1851 г. заключил с дистрибьюторами своей продукции первый в мире письменный договор о передаче права на продажу и ремонт швейных машин Зингер на определенной территории США, то есть, по современным представлениям, заключил договор франшизы. В Украине первыми франчайзи стали девять сотрудников харьковского НИИ металлов. Еще в 1993 г. они вывели на наш рынок швейцарскую торговую марку Kompass. Именно с этого момента франчайзинг стал приобретать популярность.

Ярким примером является компания McDonald's. Украина была 102-й страной, где стала развиваться сеть ресторанов быстрого питания под этой торговой маркой. 24 мая 1997 г. рядом со станцией метро «Лукьяновская» в Киеве открылся первый ресторан «Макдоналдс» в стране. На сегодняшний день в Украине работает более 70 ресторанов. Тенденция внедрения франчайзинга в Украине представлена на рис. 1.

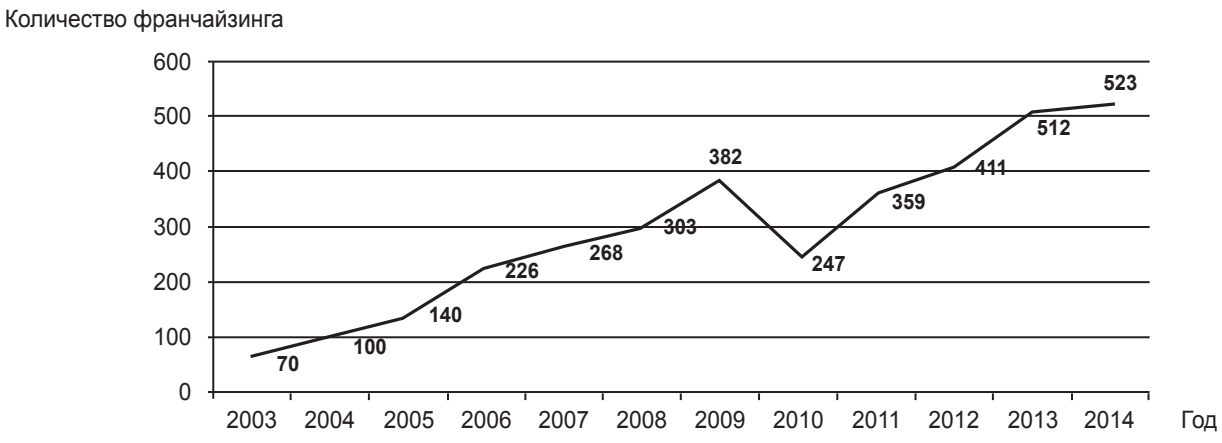

Рис. 1. **Динамика внедрения франчайзинга в Украине**

Количество франчайзеров в Украине быстро возрастает, что связано с тем, что франчайзинг представляет собой достаточно успешный способ ведения бизнеса. Такой рост можно объяснить заинтересованностью иностранных компаний в франчайзинге как форме распространения своих товаров во всех регионах страны без использования значительных финансовых ресурсов. Только в 2009 г. наблюдалось сокращение количества франчайзеров, что объясняется кризисным состоянием экономики Украины.

Оборот франчайзинга в Украине, по данным экспертов рынка, оценивается приблизительно в 1,5 млрд дол., что составляет около 3 % товарооборота страны. Если учесть, что в развитых странах во франчайзинге вращается от 40 до 60 % общего товарооборота, то можно сделать выводы об имеющемся потенциале развития.

Forbes.ua совместно с Ассоциацией франчайзинга Украины и компанией «Франч» составил список самых перспективных франшиз. Главные критерии отбора – перспективность ниши, в которой работает компания, оригинальность концепции бизнеса, интерес со стороны франчайзи. Среди них выделяются такие компании: VIANOR, Булочная № 1, техническая студия «Винахідник», «Fruit Life», «NEBO'S» и др. [2]. Эти компании возглавили список самых перспективных украинских франшиз на 2015 г. благодаря своей креативности и отличной организации.

Ведение бизнеса по системе франчайзинга приносит пользу как франчайзеру, так и франчайзи. Что касается франчайзера, то это получение прибыли от паушальных взносов и роялти; минимизация затрат на рекламу собственной торговой марки, распространение бизнеса далеко за пределы одной страны. Франчайзи получает готовый бизнес-план, представляющий собой уже проверенную схему ведения бизнеса. Более того, в связи с тем, что торговая марка легко узнаваема, нет проблем с покупателями товара или потребителями услуги. Например, McDonald's в США и Украине имеет примерно одинаковое меню и внешний вид, то есть американские туристы скорее выберут проверенную сеть быстрого питания, чем какую-либо другую.

Несмотря на очевидные преимущества ведения бизнеса по договору франчайзинга, существуют и негативные моменты. Для франчайзера это угроза потери репутации, которая создавалась годами. Это может быть связано с невыполнением франчайзи всех обусловленных в договоре пунктов по ведению бизнеса, а именно снижение качества производимого продукта или услуги. Франчайзи, в свою очередь, тоже может пострадать, особенно если он достаточно креативен. Проблема в том, что франчайзинг предполагает полное подчинение бизнес-плану, обусловленному договором покупки пользования торговой маркой. Следовательно, этот способ ведения бизнеса подходит тем, кто готов полностью выполнять все условия франчайзера.

На современном этапе развития в Украине наиболее распространен производственный франчайзинг, особенно в производстве безалкогольных напитков. Такие компании, как «Кока-кола», «Пепси», «Севен-ап» и другие обеспечивают своих франчайзи концентратами напитков, из которых последние, следуя определенной технологии, производят готовый напиток, разливают его, маркируют товарным знаком компании-франчайзера и реализуют через систему местных распространителей.

Чаще всего франчайзер предоставляет своим франчайзи специальные ингредиенты, без которых производство невозможно. После передачи оборудования и технологии производства связь между франчайзером и франчайзи не прекращается, она имеет долгосрочный характер. Франчайзи обслуживает клиентов, а франчайзер обеспечивает производство ресурсами. При этом главное, что товар не должен отличаться по своим качествам от аналогичного товара, производимого франчайзером.

Обеспечение правовой охраны интеллектуальной собственности путем законодательного урегулирования и упорядочения законодательной базы франчайзинга являются неотъемлемыми условиями внедрения и развития франчайзинга на украинском рынке. В некоторых странах франчайзинг пользуется поддержкой со стороны государственных и негосударственных организаций. Например, в Италии каждый новый франчайзи получает от итальянской ассоциации франчайзинга 50000 евро, из которых 50 % – это грант, 50 % – кредит под низкий процент [5]. Это позволило практически за 5–6 лет более чем вдвое увеличить количество франчайзи. О подобной поддержке украинского бизнеса пока говорить не приходится.

Таким образом, начинающий предприниматель, внедряя систему франчайзинга на своем предприятии, может достаточно быстро стать профессиональным менеджером, что является предпосылкой успеха в бизнесе. Анализируя состояние франчайзинговых отношений в Украине, можно сказать, что одной из основных характеристик украинского франчайзинга является присутствие иностранного элемента. Эта тенденция связана с тем, что украинские бизнесмены предпочитают покупать франшизы у западных предприятий, а не продвигать свою торговую марку за рубежом. Различия менталитета, сложность контроля франчайзи, невысокая конкурентоспособность отечественных изделий, таможенные и транспортные расходы – все это тормозит продвижение украинских товаров на западные рынки.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Литвиненко А. В.

Литература: 1. Цират А. В. Руководство по составлению и заключению франчайзинговых договоров / А. В. Цират. – Киев : Истина, 2010. – 352 с. **2.** Франшиза Украины. Топ-10 самых перспективных франшиз [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.mayak.zp.ua/review-analysis/1766-franshiza-v-ukraine-top-10-samykh-perspektivnykh. **3.** Проблемы и перспективы развития франчайзинга как новой формы организации бизнеса в Украине [Электронный ресурс] // Молодой ученый. – Режим доступа : http://moluch.ru/archive/55/7503/. **4.** Широбокова Н. Н. Договор франчайзинга / Н. Н. Широбокова // Государство и регионы. – 2006. – № 6. – С. 448–451.

СИСТЕМИ ТА МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 519.711.330.142.26:061.

Марченко В. В.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено місце виробничих запасів у структурі ресурсного потенціалу підприємства. Розглянуто основні моделі та системи управління запасами, особливості їх застосування. Проаналізовано основні відмінності, а також переваги та недоліки. Досліджено взаємозв'язок між витратами, що є пов'язаними із утриманням запасів, і терміном їх зберігання.*

Ключові слова: *запаси, витрати, система управління запасами, моделі управління.*

Аннотация. *Определено место производственных запасов в структуре ресурсного потенциала предприятия. Рассмотрены основные модели и системы управления запасами, особенности их применения. Проанализированы основные отличия, а также преимущества и недостатки. Исследована взаимосвязь между затратами, связанными с содержанием запасов, и сроком их хранения.*

Ключевые слова: *запасы, расходы, система управления запасами, модели управления.*

Annotation. *The place of inventory in the structure of the resource potential of the company. The basic model and inventory management system, especially their application. The analysis of the main differences and advantages and disadvantages. Investigated the relationship between costs that are associated with holding stocks and term storage.*

Keywords: *inventory, costs, inventory management system, management model.*

В організації кожного підприємства питання управління запасами мають надзвичайно важливе значення. Оптимізація запасів є вкрай важливим завданням для підприємств України, оскільки від їх кількості залежать витрати підприємства на спецзамовлення, транспортування, збереження, а також витрати, що є пов'язаними із дефіцитом запасів.

Пошук результативних ліній оптимізації запасів та їх адаптації до специфіки роботи підприємств, розумне управління запасами надають можливості зменшити тривалість виробничого й операційного циклів, скоротити поточні витрати на їх збереження, визволити з поточного господарського обороту частину фінансових засобів, реінвестуючи їх в інші активи. Надання ефективності відбувається за рахунок дослідження й реалізації економічної політики управління запасами [1].

Вирішенню проблем управління запасами присвятили свої дослідження зарубіжні та вітчизняні економісти: Бутинець Ф. Ф., Голов С. Ф., Грідчина М. В., Бочаров В. В., Балабанов І. Т., Лень В. С., Фольмут Х. Й., Бланк І. А. та ін.

© Марченко В. В., 2016

Напевно, немає такого підприємства, відзначає Бутинець Ф. Ф., яке в процесі господарської діяльності не реалізовувало б операції із запасами. Більш того, в основній масі підприємств запаси складають значну частину оборотних активів, відображених у балансі. Від того, наскільки точно є здійснюваним складський облік запасів і бухгалтерський облік із урахуванням ціни, значною мірою залежить правильність відображення фінансового положення підприємства та його прибутку [1]. Тим не менш, дієве управління запасами і нині є проблемою для більшості підприємств.

Метою написання статті є виявлення специфіки раціонального управління запасами шляхом визначення оптимальної величини запасів, відповідно до якої витрати на їх утримання були б найменшими, а кількість запасів – достатньою для сталої та ефективної роботи підприємств. Основною функцією управління запасами є забезпечення балансу між обслуговуванням споживачів та інвестиціями у товарно-матеріальні запаси. У рамках політики управління запасами формуються проекти поставок, що визначають час та обсяги поповнення резервів.

Забезпечення підтримки запасів і концепція їх управління реалізується через систему управління запасами, організаційну структуру та поточну політику. Для цього розробляють графіки розміщення заявок на замовлення, одержання матеріалів і контролювання виконання. Саме ця концепція допомагає простежувати проходження заявок: чи одержав постачальник замовлення, чи відвантажено замовлені матеріали, чи витримано терміни, чи передбачено повторну видачу замовлень, а також повернення непотрібних або бракованих матеріалів [4]. Модель управління запасами виникає, коли є необхідність у формуванні резерву матеріальних ресурсів у будь-який момент. Будь-яка модель має давати відповіді на два запитання: яку кількість продукції необхідно замовити (обсяг замовлення) та в який момент замовити (залежить від типу системи управління). Якщо системою враховано періодичне контролювання, то стан запасів є контрольованим через однакові проміжки часу. Однак якщо система передбачає постійний контроль за станом запасів, то точка замовлення є визначуваною рівнем запасу, за якого необхідно розміщувати нове замовлення.

Розмір і точка замовлення формуються за обставин мінімізації підсумкових витрат системи управління запасами, що можна визначити у вигляді функції:

$$A = B + C + D + E, \quad (1)$$

де A – підсумкові витрати системи управління запасами;

B – витрати на придбання;

C – витрати на оформлення замовлення запасів;

D – витрати на збереження замовлення;

E – втрати від дефіциту.

Основними системами управління запасами є система з фіксованою величиною замовлення, система з фіксованим проміжком часу між замовленнями, система з установленою періодичністю поповнення запасів, система «мінімум–максимум».

Налагоджена система управління запасами дає змогу організовувати облік відповідного рівня запасів, передбачати розміри споживання, визначати обсяги максимального та гарантійного рівня запасів; визначити точку замовлення, його оптимальний розмір та інтервал часу між замовленнями з урахуванням можливості відстрочки в поставці [5].

Розглянемо моделі систем керування запасами: модель із фіксованим обсягом (або Q-модель) і модель із фіксованим періодом (або P-модель).

Основною відмінністю між ними є те, що у моделі з фіксованим обсягом виконується замовлення на поставку, якщо запас матеріалу знижується до певного рівня. Це може трапитися коли завгодно, залежно від швидкості використання матеріалу. А у моделі з фіксованим періодом здійснюється розміщення наступного замовлення через завчасно визначений проміжок часу.

У табл. 1 подано особливості, що впливають на вибір тієї чи іншої системи.

Таблиця 1

Відмінності між моделями з фіксованим обсягом і періодом

Характеристика	Модель із фіксованим обсягом (Q-модель)	Модель із фіксованим періодом (P-модель)
1	2	3
Обсяг замовлення	Q – постійна величина (кожного разу замовляється однакова кількість)	Q – змінна величина (змінюється при кожному черговому замовленні)
Момент розміщення замовлення	R – якщо рівень запасу знижується до фіксованого рівня	T – коли минає попередньо визначений фіксований період часу

Окончание табл. 1

1	2	3
Ведення обліку запасу	Кожного разу, коли відбувається вилучення або додавання матеріалу	Обчислюється тільки після закінчення контрольного періоду
Величина запасу	Менше, ніж у системі з фіксованим інтервалом поставок	Більше, ніж у системі з фіксованим розміром замовлення
Трудомісткість обслуговування	Є вищою через потребу постійно обновляти запаси	
Тип виробів	Є дорожчими, критичними або важливими	

Для раціонального управління запасами застосовують метод «АВС», який значно полегшує контроль, надаючи можливості сконцентрувати увагу на надійній кількості позицій. До категорії «А» зараховують 10–15 % запасів, до категорії «В» – 20–25 % запасів, що мають таку саму частку в загальній вартості запасів, і до категорії «С» – решту (60–70 %) запасів [6].

Система управління запасами «мінімум-максимум» є актуальною, коли витрати на замовлення є досить високими. У такому випадку замовлення здійснюють не через визначений проміжок часу, а тоді, коли резерви дорівнюють страховому розміру або навіть є меншими за нього. Відтак ця концепція працює тільки за двох рівнів запасів – мінімального та максимального. Як правило, систему управління «мінімум-максимум» застосовують для управління та контролювання запасів, що мають відношення до категорії «А». Система управління запасами «мінімум-максимум» є досить результативним механізмом управління запасами, що належать до категорії «А», тобто є дефіцитними або дуже дорогими [7].

Управління запасами є складною сукупністю заходів, орієнтованих на здійснення безперебійного процесу виробництва та реалізації продукції за мінімізації поточних витрат на обслуговування запасів. Формування даних про виробничі запаси підприємства, безсумнівно, допоможе вирішити проблеми розвитку виробничого потенціалу підприємств, щоб сформувати ефективну концепцію управління виробництвом. Тому створення та запровадження головних напрямів зростання ефективності діяльності підприємств передбачає вдосконалення обліку й контролю виробничих запасів.

Управління запасами має два основні аспекти. Перший належить до забезпечення підприємства виробничими запасами для виготовлення необхідного продукту в достатній кількості, у визначений термін та в потрібному місці. Другий аспект є пов'язаним із витратами на підтримання певного рівня запасів. Відштовхуючись від цих даних, на підприємстві регулюють рівень матеріальних запасів виробництва. При цьому визначають терміни та розміри замовлень і розробляють моделі, що допомагають у прийнятті управлінських рішень.

Таким чином, управління запасами підприємств має бути орієнтоване на визначення їх оптимального обсягу та зменшення витрат, пов'язаних з їх утриманням. Запасів має бути не багато, щоб не вивільнялися фінанси з обігу, і не мало, щоб уникнути порожніх складів і не допустити зупинки виробництва. Вирішення цієї проблеми є тісно пов'язаним із підвищенням платоспроможності та ліквідності підприємств. Від оптимальної кількості запасів залежать усі важливі підсумки діяльності підприємства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Заболотня К. О. Стохастична модель управління запасами підприємства торгівлі / К. О. Заболотня // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2012. – № 2 (18). – С. 61–64. **2.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 448 с. **3.** Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник / С. Ф. Голов. – Київ : Лібра, 2006. – 704 с. **4.** Іваненко О. В. Моделі та методи управління запасами на підприємстві в умовах невизначеності / А. О. Фоменко, О. В. Іваненко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – №4 (16). – С. 108–111. **5.** Шпорт В. І. Сучасні моделі управління запасами підприємств / В. І. Шпорт // Держава і регіони. Державне управління. – 2006. – № 4. – С. 260–264. **6.** Тимошенко А. В. Системы управления запасами / А. В. Тимошенко // Справочник экономиста. – 2008. – № 9. – С. 53–57. **7.** Фольмут Х. Й. Инструменты контроллинга от А до Я / Х. Й. Фольмут. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 288 с. **8.** Пеняк Ю. С. Управління виробничими запасами у сільськогосподарських підприємствах / Ю. С. Пеняк // Економіка АПК. – 2008. – № 10. – С. 107–110.

ПРИНЦИПИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

УДК 657.1

Масіч А. С.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто основні принципи бухгалтерського обліку та їх формування як системи у міжнародних стандартах та в стандартах України. Проведено порівняльний аналіз особливостей принципів бухгалтерського обліку в Україні та за кордоном, визначено їх спільні риси та відмінності.*

Ключові слова: *принципи, бухгалтерський облік, принципи бухгалтерського обліку, фінансова звітність.*

Аннотация. *Рассмотрены основные принципы бухгалтерского учета и их формирование как системы в международных стандартах и в стандартах Украины. Проведен сравнительный анализ особенностей принципов бухгалтерского учета в Украине и за рубежом, определены их общие черты и различия.*

Ключевые слова: *принципы, бухгалтерский учет, принципы бухгалтерского учета, финансовая отчетность.*

Annotation. *The basic principles of accounting and the formation of a system of international standards and standards in Ukraine. A comparative analysis of the characteristics of accounting principles in Ukraine and abroad, and defined their similarities and differences.*

Keywords: *principles, accounting, accounting principles, financial statements.*

Бухгалтерський облік є невід'ємною частиною організації будь-якого підприємства, і великої корпорації, і малої фірми. Принципи бухгалтерського обліку слід розуміти як основу організації, ведення обліку та складання фінансової звітності.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає, що сучасна система бухгалтерського обліку та фінансової звітності ґрунтується на принципах обачності, повного висвітлення, автономності, послідовності, безперервності, нарахування та відповідності доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історичної (фактичної) собівартості, єдиного грошового вимірника, періодичності [1].

Законодавчо встановлені в Україні принципи бухгалтерського обліку є найбільш вдало розробленими.

Принцип обачності (консерватизму) (англ. circumspection) передбачає застосування в бухгалтерському обліку методів оцінювання, що мають запобігати заниженню оцінки зобов'язань і витрат та завищенню оцінки активів і доходів підприємства. В економічній літературі принцип обачності визначають як обережність, або консерватизм.

Принцип повного висвітлення (англ. full coverage) передбачає, що фінансова звітність має містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій і подій, що можуть вплинути на рішення на її основі [2].

Принцип повного висвітлення є обумовленим існуванням конфлікту інтересів: а) споживачі інформації бажають мати її більш детальною; б) особи, які готують інформацію, обмежують її обсяг. Досягнення балансу між потребою в інформації й доцільністю її підготовки забезпечує суттєвість.

Принцип автономності (англ. business entity principle) означає, що кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку із чим особисте майно та зобов'язання власників не відображають у фінансовій звітності підприємства. Цей принцип забезпечує юридичне існування підприємства, надає можливості виявити його межі, територію, активи, пасиви, економічні зв'язки тощо.

Принцип послідовності (англ. sequence) передбачає постійне (щорічне) застосування підприємством вибраної облікової політики. Зміна її має бути обґрунтованою та розкритою у фінансовій звітності. Облікова інформація використовується тривалий час, а тому вона має бути зіставною за різні звітні періоди діяльності підприємства [3].

Принцип безперервності (англ. going-concern consept) полягає в тому, що оцінювання активів і зобов'язань підприємства здійснюється на основі припущення, що його діяльність продовжуватиметься надалі. Цей принцип передбачає, що бухгалтерський облік ведеться безперервно з моменту створення та реєстрації підприємства до його ліквідації.

© Масіч А. С., 2016

Принцип нарахування та відповідності доходів і витрат (англ. accrual basis) передбачає, що для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. Доходи і витрати відображають у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення. Відтак витрати мають бути відображені в тому звітному періоді, у якому вони зумовили одержання доходів.

Принцип превалювання сутності над формою (англ. substance over form) означає, що операції обліковують відповідно до їх сутності, а не тільки із урахуванням юридичної форми. За умов глобалізації світової економіки цей принцип є базовим.

Принцип історичної (фактичної) собівартості (англ. historic cost) визначає, що пріоритетним є оцінювання активів підприємства на основі витрат на їх виробництво та придбання. Домінування такого оцінювання є характерним для бухгалтерського обліку, у якому факти здійснення господарських операцій відображають за даними первинних документів.

Принцип єдиного грошового вимірника (англ. single monetary measure) передбачає, що вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюють у єдиній грошовій одиниці. Різні показники господарської діяльності можуть бути узагальнені в обліку лише за допомогою грошового вимірника [4].

Принцип періодичності (англ. periodicity) передбачає можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди для складання фінансової звітності.

Бухгалтерський облік здійснюють господарюючі суб'єкти всього світу. Головною його функцією є акумуляція фінансової інформації. У деяких країнах система бухгалтерського обліку формується, виходячи з пріоритету макроекономічних цілей.

Безсумнівно, що метою бухгалтерського обліку різних країн світу є стандартизація відображення операцій компанії, незалежно від її типу, а також від того, хто є користувачем інформації.

Принципи обліку інформації, у свою чергу, поділяють на:

– принцип нарахувань, згідно з яким операції записують у момент їх здійснення, а не в момент виплати грошей;

– принцип продовження діяльності, який свідчить про те, що підприємство нормально функціонує та функціонуватиме надалі, йому не загрожує ліквідація чи закриття з якихось причин;

– принцип подвійного запису на Заході, як і в Україні, посилює різницю між фінансовим та управлінським обліком;

– принцип одиниці обліку – в Україні ґрунтується на пріоритеті поняття «юридична особа»;

– принцип періодичності – звіт складають регулярно, у чітко окреслені проміжки часу. На Заході цей принцип визначається періодом у один рік, при цьому початком і закінченням періоду може бути будь-який день чи місяць року. В Україні це період із 1 січня до 31 грудня, одночасно складається і квартальна звітність;

– принцип вартісних показників вимірювання – облік ведеться в грошових одиницях.

На Заході розроблено кілька варіантів оцінювання, що не є застосовуваними в Україні:

– початкова вартість – сума грошей, що є витраченою на придбання засобів;

– відновлювана вартість – сума грошей, що буде виплаченою в чітко визначений момент за необхідності заміни засобів;

– ринкова вартість – сума грошей, що може бути отримана при продажі засобів;

– чиста вартість реалізації – сума коштів, що реально може бути отримана за умови реалізації, тобто ціна за мінусом витрат на реалізацію;

– приведена вартість – поточна вартість майбутнього потоку грошових коштів (цю вартість використовують у ході відображення довготермінових інвестицій і зобов'язань);

– правдива вартість – вартість, за якою можуть бути обмінені активи; вона є синонімом ринкової вартості.

Принципи бухгалтерського обліку перебувають у взаємозв'язку. Так, принцип єдиного грошового вимірника є пов'язаним з іншими принципами. Подібні зв'язки існують між усіма принципами бухгалтерського обліку, що підтверджує функціонування єдиної системи бухгалтерського обліку [4].

Таким чином, принципи бухгалтерського обліку та їх формування в зарубіжних країнах істотно відрізняються від українських. В Україні доцільно застосовувати принцип одиниці обліку та принцип періодичності до системи звітності та обліку. Їх запровадження полегшило б роботу як органів звітності, так і роботу бухгалтерів підприємств. Але багато принципів Україна підтримує, що сприятиме її виходу на міжнародний рівень ведення бухгалтерського обліку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **2.** Андрєєва А. О. Принципи бухгалтерського обліку в міжнародній практиці / А. О. Андрєєва // Економічні науки. – 2012. – Вип. 9 (4). **3.** Безверхий К. Принципи бухгалтерського обліку та їх вплив на обліково-звітну інформацію підприємства / К. Безверхий // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 6. – С. 76–92. **4.** Куликова Л. И. Принцип непрерывности деятельности предприятия в бухгалтерском учете и отчетности : монография / Л. И. Куликова, К. А. Степанов. – Казань : Казан. гос. ун-т, 2009. – 214 с.

ПРИНЦИПИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ: ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

УДК 657.22

Матосова В. А.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено практику застосування принципів бухгалтерського обліку та звітності. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення принципів бухгалтерського обліку за умов переходу від традиційної фінансової звітності до інтегрованої звітності нового формату. Обґрунтовано підхід до визначення принципів інтегрованої корпоративної звітності.*

Ключові слова: *підприємство, принципи, звітність, бухгалтерський облік, інтегрована звітність, корпоративна звітність.*

Аннотация. *Исследована практика применения принципов бухгалтерского учета и отчетности. Разработаны предложения по совершенствованию принципов бухгалтерского учета в условиях перехода от традиционной финансовой отчетности к интегрированной отчетности нового формата. Обосновано подход к определению принципов интегрированной корпоративной отчетности.*

Ключевые слова: *предприятие, принципы, отчетность, бухгалтерский учет, интегрированная отчетность, корпоративная отчетность.*

Annotation. *Investigated the practice of accounting principles and reporting. Suggestions for improving the accounting principles for the transition from traditional financial reporting to integrated reporting new format. Grounded approach to defining the principles of integrated corporate reporting.*

Keywords: *enterprise, principles, reporting, accounting, integrated reporting, corporate reporting.*

За умов глобалізації, з наслідками якої так чи інакше доводиться зіткатися практично всім господарюючим суб'єктам, кардинально змінюються вимоги до корпоративної звітності, що найближчим часом базуватиметься не тільки на форматі, передбаченому Міжнародними стандартами фінансової звітності, але і на підході, передбаченому Концепцією складання інтегрованої звітності.

У свою чергу, зі змінами в структурі звітності неминуче мають бути оновлені і принципи, на яких формуватиметься та відображатиметься у відповідних звітних формах облікова інформація. Як відомо, інтегрована звітність має розкривати не тільки фінансовий блок інформації про результати фактичної господарської діяльності, а й блок нефінансових даних, а також показників стратегічного характеру. Природно, що відповідна інформація має подаватися на якісно інших принципових засадах. У зв'язку із цим вивчення питання складу принципів бухгалтерського обліку та звітності нині є надзвичайно актуальним.

Метою написання статті є аналіз практики застосування принципів обліку та звітності, визначення й обгрунтування принципів обліку та звітності в рамках Концепції інтегрованої корпоративної звітності.

© Матосова В. А., 2016

Слід зазначити, що принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в їх традиційному вигляді є глибоко опрацьованими в сучасній економічній літературі. Їх склад в Україні регламентовано Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1].

У діяльності промислових підприємств є вповні забезпечуваною практична реалізація лише чотирьох принципів обліку та звітності: автономності, безперервності, єдиного грошового вимірника та періодичності. Що стосується принципу історичної (фактичної) собівартості, то встановлено випадки неповного віднесення витрат по заготовлених виробничих запасах і придбання необоротних активів на їх собівартість, а також факти відсутності віднесення до фактичної собівартості кваліфікованих активів витрат на сплату відсотків за позиками, які є з ними безпосередньо пов'язаними, та інші аналогічні випадки.

Рівень практичного застосування принципів обачності, послідовності, переважання сутності над формою оцінюється фахівцями як низький [2]. Так, тільки на одному з десяти підприємств фактично створюється резерв сумнівних боргів; забезпечення на оплату відпусток не створюється на жодному підприємстві; перевірка запасів на предмет того, щоб вони були оцінювані за найменшою вартістю між фактичною собівартістю і чистою вартістю реалізації на дату балансу проводяться не систематично і не на всіх підприємствах; зменшення корисності (знецінення) необоротних активів не відбувається на жодному з вивчених суб'єктів господарювання. Окрім того, на окремих підприємствах щороку допускають зміну положень облікової політики, що є спричинюваним постійними змінами законодавства, під яке коригується облікова політика. Це стосується методів амортизації, договори в основному є відображуваними за їх юридичною формою. Про необхідність їх оцінювання на предмет економічної сутності бухгалтери знають, але практичне застосування критеріїв визнання окремих видів активів і зобов'язань, а також окремих операцій, наприклад, у ході розмежування фінансової та операційної оренди, викликає труднощі [3].

Особливі побоювання спричиняє недотримання принципу повноти інформації. В Україні неформальний або тіньовий сектор економіки перевищує офіційний і є найбільшим серед країн СНД та інших країн ближнього зарубіжжя. Про такий стан свідчать дані проекту Інституту соціології НАН України «Моніторинг соціальних змін» [4]. Зокрема австрійський економіст Шнайдер Ф., який понад 30 років займається вивченням неформальної економіки в світі, визначає, що в Україні неформальна економіка становить понад 56 %. При цьому неформальний сектор існує в будь-якій економіці і зазвичай становить від 12 до 15 % [5]. Як видно, в Україні перевищено звичайний рівень тінізації майже в чотири рази. За таких умов говорити про повноту й достовірність фінансової звітності та суцільне відображення в ній господарської діяльності підприємств, на жаль, не доводиться.

Відтак порушуваним є один з основних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності (ст. 4 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні») – принцип повного висвітлення, згідно з яким фінансова звітність має містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, що можуть вплинути на управлінські рішення [2]. Про яке повне освітлення може йтися, коли більше половини інформації про господарські операції, що відбуваються на вітчизняних підприємствах, взагалі не потрапляє до обліку та звітності.

У цілому рівень застосування принципів бухгалтерського обліку на українських підприємствах є досить низьким. Необхідно негайно вживати заходів щодо вдосконалення системи методичного забезпечення обліку, а також підвищення його загального статусу в підсистемі інституційного забезпечення системи управління.

Проблеми визначення складу та змісту принципів обліку та звітності за умов зміни вимог до звітності в рамках глобалізації розглядав у своїй роботі Голов С. Ф [2]. Однак слід зазначити, що питання перегляду змісту принципів є освітленим без акценту на підготовку інтегрованого звіту. Відтак низка аспектів залишаються не дослідженими і потребують додаткового детального дослідження.

Проаналізуємо зміст принципів підготовки інтегрованого звіту, до числа яких можуть потрапити, по-перше, стратегічна спрямованість звітності, по-друге, пов'язаність інформації.

Принцип стратегічної спрямованості можна поєднати з ознакою забезпечення еластичності інформації (спроможності адаптуватися до змін даних, що надходять на вхід системи, а також до змін потреб у інформації). Цей принцип характеризує вельми важливу властивість інформаційного забезпечення за нових умов – спроможність до розвитку.

Слід виділити принцип пов'язаності інформації, який передбачає, що інтегрований звіт має надати чітке й ясне розуміння всіх істотних взаємозв'язків між впливом факторів зовнішнього середовища і стратегією, між стратегією й основними показниками господарської діяльності та інших зв'язків.

Замість терміна «пов'язаність інформації» можна використовувати узагальнюючий термін «системність». Системне подання показників як фінансового, так і нефінансового характеру, як фактичних, так і прогнозованих даних у зв'язку з урахуванням взаємного впливу є основоположним принципом складання інтегрованого звіту, що є специфічною його рисою, на відміну від звітності традиційного формату.

Отже, оцінювання рівня практики застосування принципів бухгалтерського обліку та звітності за даними українських підприємств продемонструвало незадовільні результати стосовно дієвості окремих принципів. Така

ситуація є пов'язаною з дією інституційних факторів, зокрема, відсутністю з боку інститутів державного і недержавного характеру запиту на формування якісної облікової інформації та складання адекватної фінансової звітності. Розв'язання зазначених проблеми можливе за рахунок підвищення статусу бухгалтерського обліку та перегляду пріоритетів у формуванні інформації, переходу від задоволення інтересів державних органів до задоволення інтересів усіх зацікавлених сторін на паритетних засадах.

Особливо важливими нині є питання орієнтації на дотримання принципів обліку та звітності за умов переходу до формування звітності нового формату – інтегрованої корпоративної звітності. Склад принципів обліку та звітності при переході до інтегрованої звітності має бути змінений через те, що вона охоплює ширше коло фінансових, нефінансових і стратегічних показників. Зокрема, до таких принципів належать стратегічна спрямованість інтегрованого звіту, системне подання інформації, адекватність вибору методу оцінювання для визнання об'єктів обліку із урахуванням призначення інформації та вимог користувачів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **2.** Голов С. Ф. Теория многоцелевого бухгалтерского учета / С. Ф.Голов // Бухгалтерский учет и аудит. – 2011. – № 4. – С. 6–13. **3.** Концептуальна основа фінансової звітності [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/. **4.** Юрченко Н. Тіньовий сектор економіки України перевищує офіційний [Електронний ресурс] / Н. Юрченко // Укрінформ. – Режим доступу : http://www.ukrinform.ua /rubric-society/1235212-tnoviy_sektor_ekonomki_ukrani.html.

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

УДК 336.27 (477)

Мельник І. В.

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність проблеми державного боргу, а також основні причини виникнення державного боргу. Проаналізовано структуру державного боргу України. Переконливо доведено необхідність обслуговування державного боргу для досягнення цілей макроекономічної стабілізації в країні.*

Ключові слова: *державний борг, зовнішній борг, внутрішній борг.*

Аннотация. *Рассмотрены сущность проблемы государственного долга, а также основные причины образования государственного долга. Проанализирована структура государственного долга Украины. Убедительно доказана необходимость обслуживания государственного долга для достижения целей макроэкономической стабилизации в стране.*

Ключевые слова: *государственный долг, внешний долг, внутренний долг.*

Annotation. *The essence of the problem of public debt, and the main reasons for the formation of government debt. The structure of state debt of Ukraine. Convincingly proved the need for servicing the public debt to maintain macroeconomic stability in the country.*

Keywords: *public debt, external debt, internal debt.*

© Мельник І. В., 2016

Проблема державного боргу є надзвичайно актуальною для багатьох країн світу, і Україна не є винятком. Питання довгострокового та системного врегулювання боргу на сучасному етапі об'єктивно потребує серйозного та зваженого вирішення.

Державний борг – явище, що є актуальним як для країн, які розвиваються, так і для економічно розвинених країн і країн із транзитивною економікою. Економіко-теоретичні питання державного боргу розглядали багато вчених-економістів. До їх числа належать Сміт А., Рікардо Д., Мілль Д., Маршал А., Кейнс Д. та ін. Але через стрімку зміну економічних умов низка питань є недостатньо розробленими і потребують подальшого детального дослідження.

Державний борг – це сукупні боргові зобов'язання держави перед усіма кредиторами (юридичними та фізичними особами, іноземними державами, міжнародними організаціями тощо), тобто це сума заборгованості за випущеними і непогашеними державними позиками (у тому числі й за нарахованими відсотками) [1].

Якщо класична школа політичної економії розглядала державний борг як тимчасове явище, від якого слід неодмінно позбуватися, то з часів Кейнса Д. державний борг розглядають як необхідний елемент ефективної економічної політики, спрямованої на підтримання достатнього рівня сукупного попиту, що зумовлює рівні виробництва та зайнятості. Державний борг нині не сприймають як негатив, його розглядають як елемент здорової економічної політики. Необхідність підтримки бюджетного дефіциту і відповідно виправдання зростання державного боргу пояснюється необхідністю досягнення ефективного попиту, скорочення якого призводить до скорочення обсягу виробництва та зайнятості [2].

Розрізняють внутрішні та зовнішні боргові зобов'язання держави.

Внутрішній державний борг – це сума накопичених урядових позик, що є зафіксованою у вартості державних цінних паперів, що перебувають переважно на руках громадян, фірм та установ країни, які отримують за ними дохід у вигляді відсотка.

Зовнішній державний борг – це заборгованість уряду іноземним громадянам, фірмам і установам. Виплата зовнішнього боргу є пов'язаною із переміщенням реальних товарів і послуг за кордон і скороченням їх споживання усередині країни [4].

В Україні основною причиною виникнення та зростання державного боргу є постійний дефіцит державного бюджету. За даними Міністерства фінансів України, станом на 01.01.2015 р. державний борг України становив 1100564 млн грн. Нижче подано динаміку загального державного боргу України протягом 2010–2015 рр. (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Динаміка загального державного боргу України (2010–2015), млн грн

Роки	Величина боргу	Абсолютний приріст	Темп приросту
На 01.01.2010	316885		
На 01.01.2011	432235	+115351	+36,4 %
На 01.01.2012	473122	+40886	+9,5 %
На 01.01.2013	515511	+42389	+9,0 %
На 01.01.2014	584114	+68604	+13,3 %
На 01.01.2015	1100564	+516450	+88,4 %

Відтак протягом 2010–2015 рр. державний борг у національній валюті постійно зростав. Найбільш суттєвий темп приросту загального державного боргу України зафіксований на 01.01.2015 р. Проте оцінка державного боргу в національній валюті не є об'єктивною, оскільки протягом 2013–2014 рр. відбулася суттєва девальвація гривні. До того ж виплата боргових зобов'язань перед зарубіжними кредиторами здійснюється в іноземній валюті. Тому слід оцінювати динаміку національного боргу України у доларах США (табл. 2) [1].

Таблиця 2

Динаміка загального державного боргу України (2010–2015), млн дол. США

Роки	Загальний борг			Зовнішній борг		Внутрішній борг	
	Величина боргу	Абсолютний приріст	Темп приросту	Величина боргу	Темп приросту	Величина боргу	Темп приросту
1	2	3	4	5	6	7	8
На 01.01.2010	39685,0			26518,7		13166,3	
На 01.01.2011	54289,3	+14604.4	+36.8%	34759,6	+31.1%	19529,7	+48.3%
На 01.01.2012	59215,7	+4926.4	+9.1%	37474,5	+7.8%	21741,2	+11.3%
На 01.01.2013	64495,3	+5279.6	+8.9%	38658,8	+3.2%	25836,4	+18.8%

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8
На 01.01.2014	73078,2	+8583.0	+13.3%	37536	-2.9%	35542,2	+37.6%
На 01.01.2015	69794,8	-3283.4	-4.5%	38792,2	+3.3%	31002,6	-12.8%
На 01.01.2016	58118,7	-11676.1	-16.7%	38036,8	-1.9%	20081,9	-35.2%

Отже, державний борг України, виражений у доларах США, протягом 2010–2015 рр. зростав, але з 2014 р. і до 01.03.2015 р. він почав скорочуватися. Зменшення загального боргу України у 2015 р. зумовлено досить суттєвим зниженням внутрішнього боргу України (станом на 01.01.2015 р. внутрішній борг скоротився на 12,8 %, 01.03.2015 р. він скоротився на 35,2 %).

Це зумовлено тим, що держава розраховується за своїми борговими обов'язками перед резидентами України у національній валюті. Як відомо, протягом 2014–2015 рр. курс гривні по відношенню до іноземної валюти суттєво впав. На кінець 2014 р., за міжбанківським курсом, девальвація гривні становила 134 %. Отже, в іноземній валюті внутрішній борг України скоротився. Незважаючи на це, економічна ситуація в Україні є вкрай складною.

Державний борг не є індикатором критичності ситуації в економіці держави. Економічно розвинені країни мають значний внутрішній борг. У розвинених країнах державний борг та дефіцити бюджету, що його спричинили, є вбудованими в економічний цикл факторами стабілізації економіки та її розвитку. Запозичені в населення, корпорацій, банків, інших фінансових і кредитних установ кошти використовуються продуктивно і розглядаються як активи перерахованих позичальників.

Державний борг розглядають як «позику нації самій собі», він не впливає на загальні розміри сукупного багатства нації [3].

Основна небезпека державного боргу полягає у тому, що якщо країна буде не в змозі виконувати свої зобов'язання перед кредиторами, то це може стати причиною обмеження доступу до зарубіжних фінансових ресурсів. Відтак обслуговування державного боргу є важливою складовою для стабільних відносин на міжнародній економічній арені. Воно полягає у здійсненні комплексу заходів, спрямованих на погашення позики, виплат відсотків по них, уточнення та зміни умов погашення позик.

Одним із засобів управління державним боргом є реструктуризація боргових зобов'язань, що є спрямованою на мінімізацію втрат кредиторів та забезпечення виконання зобов'язань позичальником за рахунок зменшення тягаря боргу. Цей метод був застосований в Аргентині для врегулювання внутрішньої заборгованості перед пенсійними фондами [5].

Виплати доходів за позикою та їх погашення зазвичай проводять за рахунок бюджетних коштів, проте за умов значного зростання державної заборгованості та наростаючих бюджетних труднощів країна може вдатися до рефінансування державного боргу. Під рефінансуванням державного боргу розуміють погашення старої державної заборгованості шляхом випуску нових позик.

Задля більш ефективного управління державним боргом уряду України доцільно вдатися до таких заходів.

1. Звернутися до країн, які є основними кредиторами України, з пропозицією переглянути боргові вимоги з тим, щоб привести у відповідність з реальними можливостями бюджету щорічні платежі в рахунок обслуговування державного боргу.

2. Запропонувати міжнародним фінансовим організаціям рефінансувати платежі в рахунок погашення та обслуговування накопиченої заборгованості.

3. Розробити концепцію управління державним боргом України, із урахуванням середньострокової стратегії внутрішніх і зовнішніх позик.

4. Створити Фонд управління державним боргом України, завдання якого полягало б у підтримці вторинного ринку боргових зобов'язань України як елемента підвищення кредитного рейтингу країни, а також управління ризиками, супутніми операціями щодо погашення та обслуговування державного боргу.

Таким чином, кожній державі необхідно вибирати боргову стратегію, спрямовану на стабільне економічне зростання, забезпечення необхідного темпу приросту ВВП і підтримання повної зайнятості. Така стратегія вимагає від держави системного підходу, визначення багатопланового характеру управління державною заборгованістю. Мистецтво управління полягає у виборі найбільш ефективного методу для швидкого й якісного виконання.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пивавар І. В.

Література: 1. Государственный долг Украины [Електронний ресурс] // Фінансовий портал Міністерства фінансів. – Режим доступу : http://index.minfin.com.ua/index/debtgov/. **2.** Кейнс Д. Общая теория занятости, процента и денег / Д. Кейнс. – М. : Гелиос АРВ, 2002. – 352 с. **3.** Мочерний С. В. Економічний словник-довідник / За ред. С. В. Мочерного. – Київ : Феміна, 1995. – 368 с. **4.** Каспрук В. А. Аргентина після кризи: як живеться на власні ресурси / В. А. Каспрук // Дзеркало тижня. – 2008. – № 49. – С. 5–6. **5.** Фролова Т. А. Экономическая теория : конспект лекций [Електронний ресурс] / Т. А. Фролова // Административно-управленческий портал. – Режим доступу : http://www.aup.ru/books/m202/.

CHANCE OR REGULARITY: PROBABILITY THEORY IN EVERYDAY LIFE

UDC 519.211

Metelsky D. E.

The 2nd year student
faculty of economic informatics of S. Kuznets KNUE

Annotation. *The term «likelihood» is widely used in everyday life, often said: Clear the probability of passing the entrance exam, the probability of winning the lottery. The value of probability can take values from 0 to 1, and the value is closer to 1, the higher the probability of the event. The examples of everyday life in detail the peculiarities means thinking in probability theory.*

Keywords: *probability, probability in everyday life, the theory of probability.*

Анотація. *Термін «ймовірність» є широко використовуваним у повсякденному житті, часто говорять: ймовірність дощу, ймовірність проходження вступного іспиту, ймовірність виграшу в лотерею. Величина ймовірності може набувати значення від 0 до 1, і чим ближчим є значення до 1, тим вищою є ймовірність події. На прикладах із повсякденного життя детально проаналізовано особливості способу мислення в теорії ймовірностей.*

Ключові слова: *ймовірність, ймовірність у повсякденному житті, теорія ймовірностей.*

Аннотация. *Термин «вероятность» широко используют в повседневной жизни, часто говорят: вероятность дождя, вероятность прохождения вступительного экзамена, вероятность выигрыша в лотерею. Величина вероятности может принимать значения от 0 до 1, и чем ближе значение к 1, тем выше вероятность события. На примерах из повседневной жизни подробно проанализированы особенности способа мышления в теории вероятностей.*

Ключевые слова: *вероятность, вероятность в повседневной жизни, теория вероятностей.*

People are always interested in the future. Mankind has always sought its way to predict or plan. In today's world there is a theory that science recognizes and uses for planning and forecasting future. It is about the theory of probability.

In life we are often faced with random phenomena. What caused their accident – our ignorance of the true causes of what is happening or coincidence is the basis of many of the phenomena? The debate on this subject do not cease in various fields of science. Randomly whether mutations arise as independent historical development of the individual, can we consider the universe random deviations from the laws of conservation? Poincaré believed that it is necessary to distinguish between accidents associated with the instability of the phenomena and related to our ignorance of this phenomenon.

Each «random» event there is a clear likelihood of its occurrence. In a stable system, the probability of occurrence of the events saved from year to year. That is, from the point of view of the person with him was a random event. And in

© Metelsky D. E., 2016

terms of the system, it has been predetermined. An intelligent person must strive to think in terms of the laws of probability (statistics). But in the life of the probability of few people think. Decisions are made emotionally.

On television scare: avian and swine flu, terrorism, but the probability of these events is negligible compared to these threats. Dangerous to cross the road at a zebra than flying on an airplane. From the fall of coconuts killed about 150 people a year. It is ten times more than from shark bite. The world is ruled by probability and need remember this.

In research work I try to test whether probability theory works and how it can be applied in life. The probability of life events are not often considered by the formulas, rather intuitively. But check by the «empirical analysis» sometimes is very useful. Probability theory – what is it? Probability theory is one of the sections of higher mathematics. It is the most interesting section of Mathematics that has application in real life. Probability theory is undoubted value to general education. This science allows us not only to gain knowledge that helps to understand the laws of the world, but also to find a practical application of the theory of probability in everyday life. So, each of us every day have to make many decisions under uncertainty.

Let's move on to the theory itself and the history of its occurrence. I think everyone knows the phrase: «Tomorrow, probably, the snow falls», or «Most likely at the weekend I go to nature», or «It's incredible» or «Have a chance to receive credit machine». Such phrases intuitively estimate of the probability that a random event will occur. In turn, the mathematical probability gives some numerical evaluation of the likelihood that there will be some random event.

Probability theory took shape as an independent science is relatively recent, although the history of probability theory dates back to antiquity. For Lucretius, Democritus and some scholars of ancient Greece in his discussion talked about equiprobable outcomes of such an event as the possibility that all matter is composed of molecules. Thus, the concept of probability was used at an intuitive level, but it has not been allocated to a new category. However, the ancients laid the perfect foundation for the emergence of a scientific concept. In the middle ages we can say, and probability theory was born when the first attempts were made mathematical analysis of gambling like the bones and roulette [1].

The first scientific work on probability theory emerged in the 17th century, when such scientists as Pascal B. and Fermat P. discovered some patterns that arise when throwing dice. At the same time to the issue he showed interest in another scientist Huygens C. Then the theory of probability began to find its scope – demographics, insurance, estimation errors of observation.

Further development of the theory of probability has led to the need for the axiomatization of probability theory and the main concepts – probability. This has been implemented by Kolmogorov A. in the 30s of the 20th century [3].

Today the theory of probability is an independent science, has enormous scope.

Let the set of outcomes of an experiment consists of equally probable outcomes. If are favored event, then the probability of an event is a number.

Take, for example, a coin in the game. Two equally likely are outcomes: the coin could fall up heads or tails. Toss a coin once it is impossible to predict which side will be on top. However, throwing a coin 100 times, you can draw conclusions. The number of heads will be close to 50.

Consider the three-door or «Monty Hall Problem». Terms of the problem are as follow you are participating in the game. Drive offers a choice of three doors and says that for one of the doors is a prize – a car with two other doors hidden goat. Once you chose one of the doors leading who knows what's behind each door, opens one of the remaining two doors and shows that behind her is a goat, and then so slyly leading asks: «Do you want to change your door?». Will a change in the selection chances of winning?

You think here are two closed doors, one you have chosen and the likelihood that the selected door for car or goat is 50 % like tossing a coin. But this is not so. Why was this paradox? If you change your mind and choose a different door, the chances of winning will increase by 2 times! Those, leaving the choice, the player will receive a car from one of the three cases, and changing two of the three.

Can you win the lottery or roulette? Each of us at least once in a lifetime buying lottery or gambling games, but not all use a pre-planned strategy. Smart players have long ceased to hope for good luck and including rational thinking. The fact that every event has a certain expectation, if properly assess the situation, it is possible to circumvent the unsatisfactory outcome of the event. In order to profit form the simple strategy game. For example, we are able to calculate how likely fall even number of 10 times in a row – , and so 10 times. Multiply by 100 % and get just 0,097 %, or about 1 chance in 1 000. Why, then, did the practice of risk taking lag so far behind the theory of risk taking?

So many games, perhaps, you will not be able to play and for his whole life, so the probability of getting 10 even numbers in a row is almost equal to zero. We use this tactic in practice games. But that's not all, even just 1 of 1 000 – this is for us a lot, so that will reduce this number to 1 in 10 000. You may ask how this can be done without increasing the number of pre-expected loss of even numbers in a row? The answer is simple – time. The nineteenth century mathematician Morgan A. quipped: «We should write upon the door of every mutual office but one is wary; but upon that one should be written be not too wary and over it the Equitable Society» [3].

It is important to consider the fact that this strategy is only suitable for small bets, as initially put a lot of money – you risk losing all of the limitations of interest rates in the future. If you have any doubt on this tactic, play with a friend in guessing the coin in fictitious money, placing a bet at a loss twice.

Over time you will see that this method is easy to practice and very effective! It can be concluded that by playing this strategy, you will not earn millions, but only win on your incidentals. Can we anticipate using this theory, what will happen to us in a day, two thousand? No, of course, not. Events, which are connected with us at every moment, are very much. Only one just typing these events will not be enough and life. And their combination – and did a bad job. Using this theory, one can only predict the same type of event. For example, such as a coin toss, – an event the probability of 2 results. In general, applications of probability theory are connected with a lot of conditions and restrictions. For complex processes associated with calculations that the power of a computer.

By studying the theme of the theory of probability in life, I realized that this is a huge branch of science of mathematics and explore it in one go is impossible. After going through a lot of facts of life, and carrying out experiments at home, I realized that really the theory of probability in life takes place. The probability of life events are not often considered by the formulas, rather intuitively. But check does the empirical analysis with a mathematical sometimes very useful.

Supervisor – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor Lebedeva I. L.

Literature: 1. Гнеденко Б. В. Очерк по истории теории вероятностей / Б. В. Гнеденко. – М. : Едиториал УРСС, 2005. – 448 с. **2.** Буфетов А. И. Математика случая. История теории вероятностей [Electronic resource] / А. И. Буфетов. – Access of mode : http://prof-ras.ru/component/k2/item/614. **3.** Муртазин Э. Поднять 100 долларов или пройти мимо? Теория вероятностей в повседневной работе [Electronic resource] / Э. Муртазин // Хабрахабр. – Access of mode : http://habrahabr.ru/blogs/gtd/101695. **4.** Колмогоров А. Н. Основные понятия теории вероятностей / А. Н. Колмогоров. – М.-Л. : ОНТИ, 1936. – 80 с.

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 657.372.3

Мілінтєєва Р. Є.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто поняття резерву сумнівних боргів. Запропоновано удосконалення методики розрахунку резерву сумнівних боргів. Досліджено проблему формування резерву сумнівних боргів на підприємствах. Здійснено аналіз основних методів і методик формування та розрахунку резерву сумнівних боргів, що є викладеними в П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Визначено позитивні та негативні наслідки застосування кожного методу.*

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, сумнівна дебіторська заборгованість, безнадійна дебіторська заборгованість, резерв сумнівних боргів.*

Аннотация. *Рассмотрено понятие резерва сомнительных долгов. Предложено усовершенствование методики расчета резерва сомнительных долгов. Исследована проблема формирования резерва сомнительных долгов на предприятиях. Проведен анализ основных методов и методик формирования и расчета резерва сомнительных долгов, изложенных в П (С) БУ 10 «Дебиторская задолженность». Определены положительные и отрицательные последствия применения каждого метода.*

Ключевые слова: *дебиторская задолженность, сомнительная дебиторская задолженность, безнадежная дебиторская задолженность, резерв сомнительных долгов.*

© Мілінтєєва Р. Є., 2016

Annotation. *The concept of provision for doubtful debts. An improvement of the method of calculation of the allowance for doubtful debts. The problem of the formation of allowance for doubtful debts in the business. The analysis of the main methods and techniques of forming and calculating the allowance for doubtful accounts, which is given in P (S) 10 «Receivables». Positive and negative effects of each method.*

Keywords: *receivables, doubtful receivables, hopeless receivables, provision for doubtful debts.*

Наявність дебіторської заборгованості за умов сьогодення є необхідністю, пов'язаною із умовами господарювання сучасних підприємств. Її правильне та економічно обґрунтоване відображення в обліку є запорукою прийняття раціональних управлінських рішень. З поняттям дебіторської заборгованості пов'язане поняття резерву сумнівних боргів, за допомогою якого відбувається дотримання в обліку принципу обачності. Причинами відмови від його створення є додаткове вилучення коштів із обороту підприємства, а також достатньо високі витрати часу та праці.

Дослідженням сутності резерву сумнівних боргів у обліковому аспекті займалися провідні науковці: Бутинець Ф., Грей С., Ніддлз Б., Ентоні Р., Білик М., Голов С., Губіна І., Єрохін К., Лєснікова О., Федорченко О., Шаповалова А. та ін.

Метою написання статті є обґрунтування особливостей створення за сучасних умов резерву сумнівних боргів на підприємстві, а також проведення критичного огляду створення резерву сумнівних боргів, здійснення порівняльного аналізу наявних методів створення та методик розрахунку резерву сумнівних боргів, визначення негативних і позитивних сторін їх застосування, розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо їх удосконалення.

Резерв сумнівних боргів формується на підставі інвентаризації дебіторської заборгованості та має на меті забезпечення нормального функціонування підприємства навіть за умови, якщо частина боржників не розраховується за своїми зобов'язаннями [2]. Відповідно до вітчизняного законодавства, відображення дебіторської заборгованості, пов'язаної з реалізацією продукції, робіт, товарів, послуг у балансі підприємства здійснюється з урахуванням резерву сумнівних боргів, що визначається одним із можливих методів застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості або застосування коефіцієнта сумнівності.

Резерв сумнівних боргів створюється для відображення реальної картини фінансового стану підприємства в бухгалтерській звітності.

Порядок застосування та створення резерву сумнівних боргів розписано в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». Аналізуючи П(С)БО 10, можна дійти висновку, що його створення є необхідним за таких умов:

– товари (продукція, роботи, послуги) реалізуються на умовах подальшої оплати або на умовах товарного (комерційного) кредиту;

– дебіторська заборгованість має бути комерційною, тобто пов'язаною із реалізацією товарів (робіт, послуг). Такий висновок випливає зі змісту терміна «чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості», що є викладеним у П(С)БО 10.

Водночас існують ситуації, коли резерв сумнівних боргів можна не створювати.

1. За іншою (некомерційною) дебіторською заборгованістю. Такий висновок випливає з вимог п. 12 П(С)БО 10: поточна дебіторська заборгованість, що не є пов'язаною з реалізацією продукції, товарів, робіт, послуг, і є визнаною безнадійною, списується з балансу з відображенням збитків у складі інших операційних витрат. Таким чином, ця заборгованість за умов настання терміну безнадійності має бути списана в дебет субрахунка 944, оминаючи рахунок 38 «Резерв сумнівної заборгованості».

2. За заборгованістю тих покупців, яким підприємство продає товари, роботи, послуги виключно на умовах передоплати, оскільки при цьому не виникає дебіторської заборгованості як такої.

3. За торговельними дебіторами у звітному кварталі закривається дебетове сальдо розрахунків.

4. На підприємствах роздрібної торгівлі та підприємствах, які надають послуги, виконують роботи за готівковий розрахунок без відображення дебіторської заборгованості в обліку: роздрібні магазини, підприємства громадського харчування, побутового обслуговування, пошта тощо.

Резерв сумнівних боргів можна визначити як розрахункову величину, на яку підприємство планомірно збільшує свої витрати у поточному періоді, для достовірного оцінювання дебіторської заборгованості як активу (із відповідним зменшенням її суми у балансі підприємства) та уникнення надалі непередбачених (раптових) збитків від непогашення такої заборгованості боржниками.

У нормативному регулюванні обліку резерву сумнівних боргів є певні прогалини. Так, з одного боку, у П(С)БО 10 нібито йдеться про те, що цей резерв може створюватися щодо будь-яких видів дебіторської заборгованості. А з іншого боку, Інструкція № 291 передбачає, що за дебетом рахунок 38 кореспондує лише з кредитом рахунків 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та 71 «Інший операційний дохід» [3].

Резерв сумнівних боргів може створюватися і щодо інших видів дебіторської заборгованості та відповідним чином кореспондувати з їх кредитом у разі списання безнадійної заборгованості.

Крім цього, залишається невизначеним запитання: якщо підприємство створює резерв сумнівних боргів за різними видами розрахунків, чи може воно покривати безнадійні борги одного виду за рахунок резерву, створеного для боргів іншого виду? Не зрозуміло, чи слід порівнювати загальну суму резерву сумнівних боргів на дату балансу із загальною сумою дебіторської заборгованості, чи здійснювати дискретне порівняння за окремими їх видами? Вирішувати ці питання підприємство мусить у внутрішніх стандартах.

Сумнівна й безнадійна дебіторська заборгованість – це різні види заборгованості, що по-різному визнаються та обліковуються. Відрізняються вони ступенем упевненості щодо неможливості її погашення. Про сумнівну дебіторську заборгованість йдеться, коли тільки існує ймовірність її непогашення, а про безнадійну – якщо підприємство впевнене, що вона не буде погашеною боржником. Причиною такої впевненості є закінчення терміну позовної давності, ліквідація боржника тощо.

У П(С)БО 10 запропоновано два методи створення резерву сумнівних боргів: за платоспроможністю окремих дебіторів і на підставі класифікації дебіторської заборгованості [4].

Перший ґрунтується на платоспроможності окремих дебіторів і є простішим, має два варіанти: створення резерву сумнівних боргів із урахуванням платоспроможності окремих дебіторів на підставі загального розміру дебіторської заборгованості за балансом на кінець звітного року та із урахуванням платоспроможності окремих дебіторів на підставі обсягу реалізації.

За допомогою обох варіантів можна визначити суми резерву сумнівних боргів за звітний період згідно із принципом відповідності. У першому варіанті це питання розглядається з позицій балансу. Цей варіант є заснованим на твердженні, що частина дебіторської заборгованості не буде сплаченою. Ця частина і має скласти сальдо рахунка 38 наприкінці року. Оскільки витрати за сумнівними боргами є різницею між дійсною сумою рахунка і передбачуваною, цей варіант є узгоджуваним із принципом відповідності [1].

У разі застосування другого варіанта проблему розглядають крізь звіт про фінансові результати. Цей підхід ґрунтується на твердженні: певна частина виручки не буде отриманою. Ця частина і стане витратами за рік. Оскільки цей варіант наводить витрати у відповідність до доходів, то він узгоджується з правилом відповідності. Однак цей засіб визначення резерву сумнівних боргів не залежить від величини поточного сальдо рахунка 38. Частина виручки від реалізації, яка, як передбачено, не буде отримана, додається до поточного кредитового сальдо рахунка 38. Якщо ж рахунок 38 має дебетове сальдо, то його сума також має бути доданою до передбачуваної сумнівної заборгованості. В основі другого методу лежить групування сумнівних і (або) безнадійних дебіторів, які значаться в обліку підприємства, у розрізі термінів непогашення заборгованості [6].

Підприємство має право застосовувати будь-який із методів і варіантів. Більше переваг має другий метод, він є менш трудомістким, бо резерв сумнівних боргів створюється та використовується не за кожним дебітором, а за групою або загалом за дебіторами фірми щороку з щоквартальним коригуванням. У будь-якому разі в примітках до фінансової звітності слід наводити суму поточної комерційної дебіторської заборгованості в розрізі її класифікації за термінами погашення.

Таким чином, здійснено порівняльний аналіз наявних методів і методик розрахунку резерву сумнівних боргів, визначено поняття резерву сумнівних боргів для цілей обліку, запропоновано власну методику розрахунку резерву сумнівних боргів і послідовність його нарахування. Перспективами подальших досліджень є розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо припинення визнання дебіторської заборгованості в обліку.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / За ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ЖІТІ, 2003. **2.** Губіна І. Резерв сумнівних боргів: створення та використання / І. Губіна // Бухгалтерія. Право. Податки. Консультації. – 2007. – № 48. – 68 с. **3.** Кушина О. Резерв сумнівних боргів: суто бухгалтерський інструмент / О. Кушина // Збірник систематизованого законодавства. – 2010. – № 9. – С. 155–159. **4.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 08.10.1999 № 237. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99. **5.** Батищев В. Некоторые особенности начисления и учета резерва сомнительных долгов / В. Батищев, Ю. Бакун, С. Максутов // Бизнес-бухгалтерия. – 2001. – № 7 (422). – С. 40–47. **6.** Некрасенко Л. А. Шляхи оптимізації дебіторської заборгованості підприємств / Л. А. Некрасенко // Економічний простір. – 2008. – № 12 (2). – С. 27–34.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

УДК 657:351.773

Мілінтєєва Р. Є.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено проблему обліку продуктів харчування в бюджетних установах. Визначено позитивні та негативні наслідки застосування «Інструкції з обліку продуктів харчування в лікувально-профілактичних та інших установах охорони здоров'я, які утримуються за рахунок державного бюджету СРСР». Запропоновано шляхи вдосконалення методики обліку продуктів харчування.*

Ключові слова: *продукти харчування, меню-вимога, відходи, накопичувальні відомості.*

Аннотация. *Исследована проблема учета продуктов питания в бюджетных учреждениях. Определены положительные и отрицательные последствия применения «Инструкции по учету продуктов питания в лечебно-профилактических и других учреждениях здравоохранения, содержащихся за счет государственного бюджета СССР». Предложены пути совершенствования методики учета продуктов питания.*

Ключевые слова: *продукты питания, меню-требование, отходы, накопительные ведомости.*

Annotation. *The problem of keeping food in budgetary institutions. Positive and negative effects of «Instruction on accounting of food in health care and other health care facilities that are funded from the state budget of the USSR». Ways of improving methods of keeping food.*

Keywords: *food, menu-demand, waste, memory sheets.*

Облік продуктів харчування є важливим і водночас складним об'єктом обліку в бюджетних установах, що зумовлено специфікою їх діяльності. Основним джерелом існування бюджетних установ є кошти загального фонду. Найбільшу питому вагу в структурі видатків загального фонду посідає стаття витрат на придбання продуктів харчування: від правильного їх обліку залежить результат роботи бюджетної установи. Саме тому дослідження особливостей обліку продуктів харчування нині є одним із найважливіших питань і потребує детального вивчення.

Питанням обліку продуктів харчування бюджетними установами, а також їх постачання та використання приділяли увагу такі вчені: Джога Р., Атамас П., Чернетенко О., Нестругіна І. [1–4] та ін.

Метою написання статті є дослідження особливостей обліку продуктів харчування в бюджетних установах, виявлення наявних проблем та пошук шляхів їх ефективного вирішення.

До бюджетних установ, що використовують у своїй діяльності продукти харчування, належать лікарні, дитячі будинки, будинки-інтернати, дошкільні навчальні заклади, навчальні та оздоровчі заклади.

Бухгалтерський облік продуктів харчування має забезпечувати:

– повний облік надходження матеріальних цінностей, а також своєчасне відображення операцій, що є пов'язаними з їх рухом;

– контроль за раціональним і цілеспрямованим використанням коштів, виділених на харчування;

– контроль за безпекою товарів, дотриманням визначених правил оформлення їх прийняття та відпуску, за проведенням інвентаризації [1].

Основним документом, що регламентує облік продуктів харчування, є «Інструкція з обліку продуктів харчування в лікувально-профілактичних та інших установах охорони здоров'я, які утримуються за рахунок державного бюджету СРСР», затверджена Міністерством охорони здоров'я СРСР від 05.05.83 р. наказом № 530 [5]. Інструкція діє на підставі Постанови Верховної Ради України «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР» від 12.09.91 р. №1545-ХП. Інструкцій з обліку продуктів харчування в інших галузях бюджетної сфери нині не існує, тому інші установи теж використовують цю Інструкцію.

Згідно із зазначеними документами, облік витрат на продукти харчування здійснюється за кодом економічної класифікації видатків 2230 «Продукти харчування». Для обліку наявності та руху продуктів харчування в бюджетних установах призначено рахунок 23 «Матеріали і продукти харчування».

Закупівля продуктів харчування, як і інших товарно-матеріальних цінностей за рахунок загального та спеціального фондів у межах кошторисних призначень, здійснюється шляхом виконання процедури закупівель у результаті проведення торгів відповідно до вимог Закону України «Про здійснення державних закупівель».

© Мілінтєєва Р. Є., 2016

Продукти харчування та продовольча сировина надходять до установи разом із супровідними документами, що підтверджують їх походження та якість: накладна, товарно-транспортна накладна, сертифікат відповідності, висновок санітарно-епідеміологічної експертизи. Прийом продуктів харчування здійснюється не тільки за кількісними, а й за якісними параметрами. Тому окрім комірника продукцію також можуть перевіряти завідувачі виробництвом або лікарі-дієтологи. У разі виявлення неякісних продуктів харчування складають акт і неякісні продукти, зазначені в ньому, за висновком лікаря або санітарно-епідеміологічної станції повертають постачальнику.

Облік продуктів харчування на складах має забезпечувати їх збереження у ході приймання, зберігання та відпуску. Складський облік ведеться в «Книзі складського обліку», оформленій в установленому порядку. Книга ведеться за найменуваннями, номенклатурними номерами, сортами в кількісному вираженні. Підставою для внесення записів є прибутково-видаткові первинні документи, зокрема рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, накладні, акти приймання матеріалів, меню-вимога, вимоги на видачу продуктів харчування.

У бухгалтерії надходження продуктів харчування відображається в «Накопичувальній відомості надходження продуктів харчування». Відомість складається окремо за кожною матеріально-відповідальною особою.

Відпуск продуктів на кухню оформлюється документом «Меню-вимога на отримання продуктів харчування» типової форми, складається щодня в двох примірниках. У ньому записують витрати на продукти за кожний день. Складає його працівник бухгалтерії та лікар-дієтолог, виходячи з даних про наявність хворих, особливостей їх дієт тощо. Для узагальнення даних про відпуск продуктів складають «Накопичувальну відомість з витрачання продуктів харчування», у якій на підставі даних меню щодня записують витрати на продукти протягом місяця за їх назвою та кількістю.

У бухгалтерії меморіальний ордер № 12, що є зведенням накопичувальних відомостей стосовно прибуття та витрат на продукти харчування, складається на підставі накопичувальних відомостей [4].

Аналітичний облік продуктів харчування ведуть за найменуваннями, сортами, кількістю, вартістю та матеріально-відповідальними особами в оборотних відомостях [2]. Записи у відомості здійснюють, спираючись на дані накопичувальних відомостей стосовно надходження та витрачання продуктів харчування. Наприкінці місяця підраховуються обороти та виводяться залишки продуктів харчування на початок місяця.

Однією з особливостей використання продуктів харчування є відходи. Для встановлення фактичної кількості після завезення продуктів, наприклад, свіжих овочів, проводять їх контрольне очищення. Фактичну кількість відходів установлюють шляхом зважування продукту до та після холодної обробки. Кількість відходів ділиться на вагу продукту до очищення (в грамах брутто) та множиться на 100 % [5].

У разі надходження продуктів харчування та продовольчої сировини, у яких питома вага відходів перевищує стандартну, здійснюють контрольну кулінарну обробку, під час якої встановлюють фактичну кількість відходів.

Якщо питома вага неїстівної частини харчових продуктів перевищує стандартні показники, таку фактичну кількість відходів у відсотках записують у спеціальний «Зошит обліку відходів». Із результатів обробки складають акт або роблять відповідний запис у «Зошиті обліку відходів» із підписом трьох осіб (медсестри, кухаря і незалежної особи), що засвідчується підписом керівника закладу [4].

Стосовно відходів продуктів харчування проблемою є те, що чинним законодавством не передбачено вимоги зі списання. Списуються відходи в загальній кількості продуктів харчування за загальними цінами. Тому необхідно розробити нормативний акт, у якому буде детально розроблено всі вимоги щодо списання відходів.

Продукти харчування є важливим об'єктом обліку, недотримання норм використання якого можуть призвести до негативних наслідків. Основною проблемою обліку продуктів харчування є використання достатньо застарілої Інструкції з обліку продуктів харчування закладами охорони здоров'я, що є утримуваними за рахунок державного бюджету, а також відсутність нормативних документів з обліку продуктів харчування в інших галузях бюджетної сфери. Тому одним із основних завдань удосконалення обліку продуктів харчування є розробка сучасної нормативно-правової бази. Необхідним є законодавче закріплення правил обліку продуктів харчування бюджетними установами, що не належать до сфери охорони здоров'я через відсутність відповідних нормативно-правових актів. Доцільно затвердити постійну інструкцію для закладів охорони здоров'я, оскільки Інструкція № 530 відповідно до Постанови від 12.09.91 р. № 1545-ХП має тимчасову дію на території України.

Якщо найближчим часом Міністерство фінансів не затвердить новий документ, що визначатиме правила обліку продуктів харчування, бюджетним установам слід у наказі про облікову політику прописати особливості списання відходів, а також розробити стандарт за основними продуктами з наданням методики розрахунку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Джога Р. Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах : навч. посіб. / Р. Т. Джога. – Київ : КНЕУ, 2001. – 250 с. **2.** Атамас П. Й. Основи обліку в бюджетних організаціях : навч. посіб. / П. Й. Атамас. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 284 с. **3.** Чернетенко О. Бесплатное спецпитание / О. Чернетенко // Баланс-Бюджет. – 2011. – № 16. – С. 17–19. **4.** Нестругина И. Что делать с отходами продуктов питания / И. Нестругина // Бюджетная бухгалтерия. – 2010. – № 40. – С. 20–21. **5.** Про затвердження Інструкції з обліку продуктів харчування в лікувально-профілактичних та інших установах [...] [Електронний ресурс] : Наказ Мінздраву СРСР від 05.05.1983 № 530. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0530400-83.

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕТА ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ МАЛОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

УДК 657.631.1

Милинтеева Р. Е.

Студент 3 курса
факультета консалтинга и международного бизнеса ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены основные предпосылки рациональной организации учета производственных запасов. Проанализирован порядок признания и оценки производственных запасов. Определено значение усовершенствования процесса документирования для улучшения организации учета производственных запасов. Предложены пути усовершенствования организации учета запасов.*

Ключевые слова: *производственные запасы, организация учета запасов, документооборот, первичные документы, учетные регистры.*

Анотація. *Розглянуто основні передумови раціональної організації обліку виробничих запасів. Проаналізовано порядок визнання та оцінки виробничих запасів. Визначено значення удосконалення процесу документування для поліпшення організації обліку виробничих запасів. Запропоновано шляхи удосконалення організації обліку запасів.*

Ключові слова: *виробничі запаси, організація обліку запасів, документообіг, первинні документи, облікові регістри.*

Annotation. *The basic premise of the rational organization of accounting of inventory. Analyzed the recognition and measurement of inventories. It determines the value of improving the documentation process to improve the organization of inventory accounting. The ways of improving the organization of inventory accounting.*

Keywords: *inventory, inventory accounting organization, workflow, primary documents, historical accounting registers.*

Для осуществления производственно-хозяйственной деятельности предприятиями всех форм собственности и отраслей экономики используются производственные запасы, являющиеся наиболее важной и значительной частью активов предприятия. Продуманный и должным образом организованный учет запасов, то есть качественная осведомленность об их наличии и движении, имеет существенное значение в управлении производственной деятельностью каждого предприятия.

Развитию теоретических основ и их практического применения в организации учета производственных запасов способствовали труды таких отечественных ученых: Бутинца Ф. Ф., Голова С. Ф., Пушкаря М. С., Рыбалко О. М., Сопко В. В. и др.

© Милинтеева Р. Е., 2016

Целью написания статьи является изучение теоретического и практического опыта организации учета производственных запасов и разработка путей их усовершенствования. Несмотря на то, что эта проблема была исследована многими учеными, она по-прежнему остается не решенной.

Согласно П(с)БУ 9 «Запасы», запасы – это активы, предназначенные для дальнейшей продажи (распределения, передачи) в условиях обычной хозяйственной деятельности; они находятся в процессе производства с целью дальнейшей продажи продукта производства; предназначены для потребления при производстве продукции, использования работ и услуг, а также управления предприятием / учреждением. Учет и обобщение информации о сырье и материалах, покупных полуфабрикатах и комплектующих изделиях, топливе, таре и тарных материалах, строительных материалах и материалах, переданных в переработку, запасных частях, материалах сельскохозяйственного назначения, других материалах отображается на счете 20 «Производственные запасы» [4].

Значительно улучшить организацию учета производственных запасов можно, совершенствуя процесс документирования, т. е. используя накопительные документы (лимитно-заборные карты, сведения и др.), карточки складского учета как затратный документ по отпущенным материалам.

Среди негативных моментов, присущих учетно-аналитической работе с производственными запасами, следует назвать сложность и дискуссионность аспектов определения справедливой (рыночной и нерыночной) стоимости запасов; применение предприятиями устаревших отраслевых нормативно-правовых актов по учету и контролю производственных запасов; низкий уровень оперативности информационного обеспечения управления производственными запасами предприятия; несоответствующий уровень, а зачастую и отсутствие контроля и оперативного регулирования процессов образования запасов (определения оптимального их уровня, изучения объемов, причин создания и политики реализации сверхнормативных запасов).

Для повышения эффективности финансово-хозяйственной деятельности предприятий необходимо совершенствовать методику планирования, анализа и контроля запасов, что включает три этапа. На первом этапе проводят анализ составляющих производственных запасов в прошлом периоде, основной целью чего является выявление обеспеченности производства определенными видами производственных запасов и оценка эффективности их использования. Второй предусматривает определение целей формирования запасов. Третий этап – оценка основных факторов, возникающих в процессе формирования запасов, возможности их игнорирования или же необходимости пристального наблюдения за ними [1].

Необходимыми предпосылками надлежащей организации учета запасов являются рациональная организация складского хозяйства, наличие инструкции по учету запасов, разработка номенклатуры запасов, правильная классификация запасов, разработка норм расходования [3].

Для усовершенствования организации учета производственных запасов следует принять ряд мер (рис. 1).

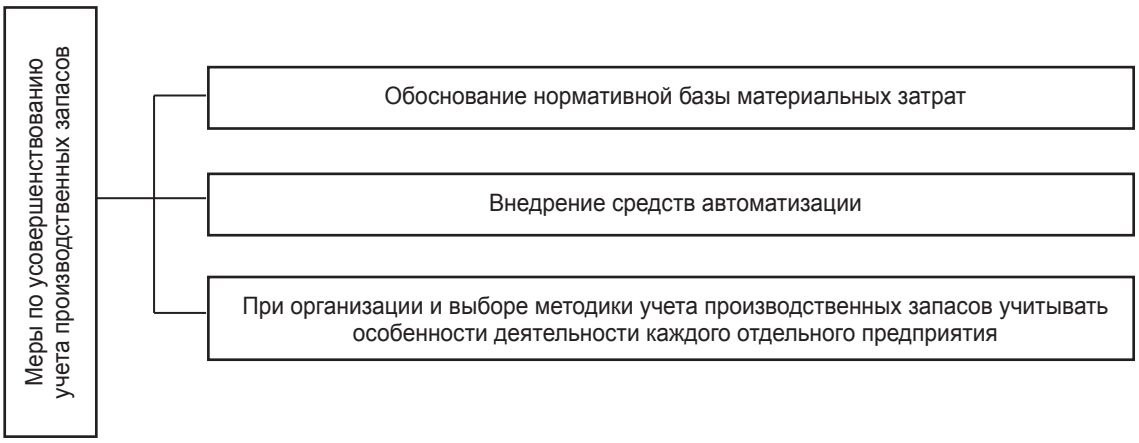

Рис. 1. **Усовершенствование учета производственных запасов**

1. Целесообразно разработать детальные инструкции конкретным исполнителям (в виде должностных инструкций, выписок из графиков документооборота) о порядке и сроках регистрации данных, чтобы избежать ошибок и нарушений при сборе и регистрации оперативных фактов, производственных запасов, подлежащих учету, а также использовать систему поощрений и наказаний за надлежащее выполнение своих обязанностей.

2. Использовать на всех участках учета унифицированные формы документации.

3. Создать графики документооборота по учету запасов и доведения до исполнителей их функций при создании и проверке первичного документа.

4. Издать распорядительную документацию по определению круга лиц, отвечающих за осуществление той или иной хозяйственной операции и имеющих право подписи первичных документов.

5. Работникам бухгалтерии контролировать правильность оформления первичной документации по учету производственных запасов.

6. Службам внутреннего контроля проверять соблюдение требований законодательства в части организации документирования операций, связанных с учетом запасов.

7. Совершенствовать методико-организационные основы финансового и управленческого учета производственных запасов, а также их контроль.

8. Разработать систему автоматизации учетно-аналитических работ [4].

Важную роль в совершенствовании учета производственных запасов играет компьютеризация учета. В настоящее время выявлены конкретные особенности компьютерного учета производственных запасов. В большинстве компьютерных программ существует возможность не только детального многоуровневого учета, но и аналитического учета. Оптимальной считается схема аналитического учета производственных запасов, реализованная в Типовой конфигурации для Украины программы «1С: Бухгалтерия» в разрезе мест хранения или складов, материально ответственных лиц, партий производственных запасов. При таком построении учета реально получить отчеты по материально ответственным лицам в отношении складов или партий производственных запасов.

Однако, несмотря на действительно широкие возможности использования различных методов оценки производственных запасов, компьютерные программы недостаточно хорошо справляются с учетом по средневзвешенным ценам. В случае учета при динамических средних ценах программы практически не способны выполнять ведение документов по предыдущей дате или дате возвращения запасов, или перемещения между складами [2].

Эффективность хозяйственной деятельности предприятий в значительной степени зависит от оценки и рационального использования производственных запасов. Для совершенствования организации учета производственных запасов на предприятии нужно обеспечить необходимые условия их хранения, эффективную организацию документооборота на всех стадиях учета, рациональную организацию учетного процесса, предусматривающую модифицированное использование общей схемы учета в соответствии с особенностями конкретного предприятия, ввести эффективные формы контроля, автоматизировать ведение учета. Все это будет способствовать рациональному использованию и повышению эффективности деятельности предприятия.

Решение комплекса противоречивых и спорных вопросов учетно-аналитической управления производственными запасами является важным для большинства предприятий и требует дальнейших исследований с целью создания предпосылок для формирования более эффективной учетно-управленческой модели.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Цюрко И. А.

Литература: 1. Бутинець Ф. Ф. Фінансовий облік : підручник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЖІТІ, 2006. – 525 с. **2.** Рибалко О. М. Вдосконалення обліку виробничих запасів / О. М. Рибалко // Держава і регіони. Економіка та підприємництво. – 2008. – № 3. – С. 210–215. **3.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 20.10.1999 № 246. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99. **4.** Данілочкіна О. В. Актуальні проблеми організації і ведення обліку виробничих запасів підприємствами України / О. В. Данілочкіна, В. О. Голод // Економічний вісник. – 2012. – № 18 (1). – С. 47–49.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА МУЧНЫХ ИЗДЕЛИЙ В КАФЕТЕРИИ

УДК 664.681

Мокрицкий И. К.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проведен анализ производства мучных изделий в кафетерии ресторана «Париж». С помощью надстройки Microsoft Excel 2013 построена оптимизационная модель максимизации прибыли с использованием реальных данных предприятия. Рассчитаны объемы максимально выгодного производства продукции.*

Ключевые слова: *прибыль, производство, оптимизация, максимизация прибыли, эффективность производства, экономико-математическое моделирование, целевая функция, оптимизационная модель.*

Анотація. *Проведено аналіз виробництва борошняних виробів у кафетерії ресторану «Париж». За допомогою надбудови Microsoft Excel 2013 побудована оптимізаційна модель максимізації прибутку з використанням реальних даних підприємства. Розраховано обсяги максимально прибуткового виробництва продукції.*

Ключові слова: *прибуток, виробництво, оптимізація, максимізація прибутку, ефективність виробництва, економіко-математичне моделювання, цільова функція, оптимізаційна модель.*

Annotation. *The analysis of the production of baked goods in the cafeteria restaurant «Paris». With add-ons Microsoft Excel 2013 based optimization model maximizing profits using real enterprise data. Calculate the volume of the most profitable production.*

Keywords: *profit, production, optimization, profit maximization, production efficiency, economic and mathematical modeling, objective function, optimization model.*

Ресторан «Париж» является одним из наиболее известных и не менее популярных заведений Харькова. Он славится отличной кухней, высоким качеством обслуживания и оригинальным интерьером. На популярном сайте с отзывами «Tripadvisor» «Париж» удостоен высокого среднего балла (4,5) и отмечен сертификатом качества (сертификат, которым обладают заведения, стабильно получающие отличные отзывы от путешественников) [1]. Помимо основного здания с рестораном, ресторану «Париж» также принадлежит кафетерий, выпускающий различные торты, пирожные ручной работы и мучные изделия с разнообразными начинками.

Такой ассортимент пользуется большим спросом среди потребителей. Для многих это очень удобно – приобрести себе сытный перекус или же сладкую булочку к чаю или кофе. Но, несмотря на популярность продукции, положение рассматриваемого кафетерия на рынке нестабильно из-за множества конкурентов. Одним из них является хлебозавод «Кулиничи», имеющий более сотни точек розничной торговли по всему городу. Начиная с 2007 г., этим предприятием были открыты 1350 булочных-кондитерских на территории Киевской, Харьковской, Днепропетровской, Сумской, Донецкой, Луганской и Полтавской областей [5]. Их преимущества по сравнению с кафетерием ресторана «Париж» –более низкая стоимость продукции, доступность в любом районе Харькова, а также высокий уровень популярности.

Кафетерий ресторана «Париж» рассчитан на более ограниченный рыночный сегмент, затрагивающий, в первую очередь, людей, живущих рядом с заведением, а также людей среднего и выше среднего достатка.

Для максимизации прибыли на предприятии необходимо рассчитать, какое количество мучных изделий каждого конкретного вида необходимо изготавливать и реализовывать. При решении этой задачи используем универсальный метод решения задач линейного программирования – симплексный. Исходными данными является информация об ассортименте, полученная с сайта заведения [6]. Для расчетов используем перечень из пяти различных блюд, производимых в кафетерии: «Татен мясной», «Татен с молодыми сырами», «Бургундский пирог», «Лионский пирог», «Сырные бриоши».

Для решения задачи используем данные о запасе ингредиентов для изготовления продукции на один день, а также прибыли, получаемой от ее реализации (табл. 1).

© Мокрицкий И. К., 2016

Таблица 1

Исходные данные для приготовления одного мучного изделия

Ингредиенты	Татен мясной	Татен с молодыми сырами	Бургундский пирог	Лионский пирог	Сырные бриоши	Запас ингредиентов на день, г
Свинина	600	0	0	0	0	4000
Утка	0	0	450	100	0	2500
Лук репчатый	40	0	20	15	0	1000
Фасоль	250	0	0	0	0	1300
Картофель	200	900	0	0	0	5000
Слоеное тесто	300	300	400	140	100	6500
Сыр твердый	250	0	100	0	0	1450
Сметана	45	0	0	0	0	640
Моцарелла	0	150	0	0	50	580
Рикотта	0	120	0	0	0	475
Камамбер	0	70	0	80	30	435
Сливки, 10 %-й жирности	0	100	0	0	0	680
Шампиньоны	0	0	200	0	0	1300
Мускатный орех	0	0	3	0	0	30
Соль	4	0	5	3	0	40
Черный перец	2	0	3	0	0	30
Стоимость, грн	45	49	27	19	8,9	

Обозначим переменными x_1, x_2, x_3, x_4, x_5 количество выпечки каждого из пяти видов. Поскольку существуют ограничения по количеству используемых в день ингредиентов, необходимо составить систему неравенств:

$$\begin{cases} 600x_1 \le 4000, \\ 450x_3 + 100x_4 \le 2500, \\ 40x_1 + 20x_3 + 15x_4 \le 1000, \\ 250x_1 \le 1300, \\ 200x_1 + 900x_2 \le 5000, \\ 300x_1 + 300x_2 + 400x_3 + 140x_4 + 100x_5 \le 6500, \\ 250x_1 + 100x_3 \le 1450, \\ 45x_1 \le 640, \\ 150x_2 + 50x_5 \le 580, \\ 120x_2 \le 475, \\ 70x_2 + 80x_4 + 30x_5 \le 435, \\ 100x_2 \le 680, \\ 200x_3 \le 1300, \\ 3x_3 \le 300, \\ 4x_1 + 5x_3 + 3x_4 \le 40, \\ 2x_1 + 3x_3 \le 30, \\ x_i \ge 0, i = \overline{1,5}. \end{cases}$$

Целевая функция задачи имеет вид:

$$Z_{\max} = 45x_1 + 49x_2 + 27x_3 + 19x_4 + 8,9x_5.$$

Анализируя полученные данные, можно прийти к выводу, что максимальная прибыль за день в размере 518 грн при таких запасах ингредиентов может быть получена при условии выполнения определенного плана продаж продукции. Целесообразно продавать в день татен мясной – 5 шт., татен с молодыми сырами – 4 шт., бургундский пирог – 3 шт., лионский пирог – 2 шт. Продавать сырные бриоши нерентабельно.

Следующим шагом составим и решим двойственную задачу. Таким способом оценим каждый вид ресурсов для оптимизации их потребления. Целевая функция в этом случае стремится к минимуму:

$$F_{\min} = 4000y_1 + 2500y_2 + 1000y_3 + 1300y_4 + 5000y_5 + 6500y_6 + 1450y_7 + 640y_8 + 580y_9 + 475y_{10} + \\ + 680y_{11} + 1300y_{12} + 30y_{13} + 40y_{14} + 30y_{15}.$$

Составим систему ограничений:

$$\begin{cases} 600y_1 + 40y_2 + 250y_3 + 200y_4 + 300y_5 + 250y_6 + 45y_7 + 4y_8 + 2y_9 \geq 45, \\ 900y_1 + 300y_2 + 150y_3 + 120y_4 + 70y_5 + 100y_6 \geq 49, \\ 20y_1 + 400y_2 + 100y_3 + 200y_4 + 3y_5 + 5y_6 + 3y_7 \geq 27, \\ 100y_1 + 15y_2 + 140y_3 + 80y_4 + 3y_5 \geq 19, \\ 100y_1 + 50y_2 + 30y_3 \geq 8,9, \\ y_i \geq 0, i = \overline{1,9}. \end{cases}$$

Обозначим $y_{1,2,..,9}$ как теневые оценки того или иного ресурса, т. е. покажем, насколько полезен каждый вид ингредиентов.

С помощью надстройки «Поиск решения» решим двойственную задачу. Искомые значения находятся в строке «Теневые цены».

Решение показывает значение теневых цен по каждому ресурсу, и можно увидеть, какой ресурс является дефицитным, а какой – избыточным. В случае, если теневая цена равна нулю, этот вид ресурса является избыточным, а если теневая цена отлична от нуля – ресурс является дефицитным и используется без остатка.

В кафетерии полностью используются сыр твердый, моцарелла, камамбер и соль. Необходимо обратить внимание на продукты, которые используются для приготовления меньше, и снизить объем их запасов. При условии выполнения оптимального плана продаж ежедневная выручка кафетерия ресторана «Париж» за месяц от реализации мучных изделий будет составлять 16058 грн.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Ресторан Париж [Электронный ресурс] // Tripadvisor. – Режим доступа : https://www.tripadvisor.ru/Restaurant_Review-g295369-d4223688-Reviews-Paris-Kharkiv. **2.** Малярець Л. М. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **3.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підручник / О. О. Єгоршин, Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с. **4.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 287 с. **5.** Хлебозавод «Кулиничи» [Электронный ресурс] // Официальный сайт Кулиничевского хлебозавода. – Режим доступа : http://www.kulinichi.com/about-company/history.html. **6.** Кафетерий ресторана «Париж». Десертная карта [Электронный ресурс] // Официальный сайт ресторана «Париж». – Режим доступа : https://paris.kharkov.ua/menu?id=10.

ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ІНОЗЕМНОЮ ВАЛЮТОЮ ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ

УДК 657.47

Морозова Г. А.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розкрито сутність операцій із продажу іноземної валюти. Визначено основні особливості відображення операцій із продажу іноземної валюти в обліку підприємства із урахуванням чинних законодавчих актів України.*

© Морозова Г. А., 2016

Ключові слова: *облік, продаж, розрахунки, валюта, іноземна валюта, валютні розрахунки.*

Аннотация. *Раскрыта сущность операций по продаже иностранной валюты. Определены основные особенности отражения операций по продаже иностранной валюты в учете предприятия с использованием действующих законодательных актов Украины.*

Ключевые слова: *учет, продажа, расчеты, валюта, иностранная валюта, валютные расчеты.*

Annotation. *The essence of transactions for the sale of foreign currency. The main features display transactions for the sale of foreign currency in the account of the company, taking into account current legislation of Ukraine.*

Keywords: *accounting, sales, payments, currency, foreign currency, foreign exchange calculations.*

Ані для кого не є таємницею, що постійне коливання курсу гривні стосовно іноземної валюти негативно відбивається на підприємницькій діяльності. Курс української валюти є досить нестабільним, що інколи призводить до непередбачуваних наслідків. Саме тому питання особливостей обліку операцій у іноземній валюті набувають особливої актуальності.

Метою написання статті є визначення сутності та порядку проведення розрахунків із продажу іноземної валюти.

Об'єктами дослідження є розрахункові операції з продажу іноземної валюти, предметом дослідження є порядок розрахунків за операціями з продажу іноземної валюти.

Операції з іноземною валютою – це операції, що здійснюються в іншій валюті порівняно з тією, у якій ведуть бухгалтерський фінансовий облік та складають бухгалтерську звітність. Такі операції є пов'язаними з експортом або імпортом товарів, інвестиціями, одержанням або виплатою дивідендів, відрядженнями за кордон тощо.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» визначає іноземну валюту як відмінну від валюти звітності. Відповідно до цього положення валютою звітності є грошова одиниця України – гривня, у якій здійснюють бухгалтерський фінансовий облік і складають фінансову звітність [1].

Згідно із Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність» до іноземної валюти належать:

– валюта готівкою, грошові знаки (банкноти, монети), що перебувають в обігу і є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу, але такі, що підлягають обміну на грошові знаки, що перебувають у обігу;

– платіжні документи в грошових одиницях іноземної держави й міжнародних грошових одиницях;

– кошти в грошових одиницях іноземних держав, міжнародних грошових одиницях і чинній на території України валюті з вільною конвертацією, що перебувають на рахунках і внесках у банківсько-кредитних установах на території України, а також за її межами [2].

До основних видів операцій у іноземній валюті належать експорт та імпорт товарів, капіталів і робочої сили; надання (отримання) послуг іноземним (іноземними) суб'єктами господарської діяльності; міжнародні фінансові операції та операції з цінними паперами у випадках, передбачених законами України; кредитні та розрахункові операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності; спільна підприємницька діяльність між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності; організація та здійснення оптової, консигнаційної та роздрібної торгівлі на території України; товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність, побудована на формах зустрічної торгівлі між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності; орендні операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності; інші види зовнішньоекономічної діяльності, не заборонені законами України.

Облік іноземної валюти, що перебуває на рахунках в установах банків, підприємства ведуть на активному грошовому рахунку 31 «Рахунки в банках». До нього відкривають такі субрахунки:

311 «Поточні рахунки в національній валюті»;

312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»;

313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»;

314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті».

Як бачимо, для обліку іноземної валюти відповідно до плану рахунків [3] передбачено два субрахунки: 312 і 314.

Готівку в іноземній валюті обліковують на рахунку 30 «Каса». До нього також є окремий субрахунок 302 «Каса в іноземній валюті». За наявності на підприємстві лише національної валюти використовують тільки субрахунок 301 «Каса в національній валюті», а якщо є іноземна валюта, то і субрахунок 302.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3], господарські операції з майном та зобов'язаннями, що є вираженими в іноземній валюті, для відображення у бухгалтерському

обліку підлягають перерахунку в грошову одиницю України за курсом Національного банку України. Зазначений перерахунок проводять на дату здійснення операцій у іноземній валюті.

Перерахунок готівки, коштів в установах банків та у дорозі, грошових і платіжних документів, цінних паперів, коштів у розрахунках (включаючи розрахунки за зобов'язаннями і позики) з юридичними та фізичними особами, а також залишок цільового фінансування з бюджету в іноземній валюті проводять на дату здійснення операції в іноземній валюті, а також на дату складання бухгалтерської звітності. Різниця між оцінкою активів і пасивів в українській валюті і вартістю їх в іноземній валюті вважається курсовою різницею, її відображають у тому звітному періоді, якого стосується дата розрахунку або за який складається бухгалтерська звітність [5].

Операції в іноземній валюті відображають у відповідній валюті та в українських гривнях. Для переведення іноземної валюти у гривні використовують валютний курс. На прикладі можна розглянути, як ведеться облік з продажу іноземної валюти на підприємстві (табл. 1).

Таблиця 1

Журнал реєстрації господарських операцій

Дата	Зміст операції	Документ,	Бухгалтерський облік		Сума
			Дебет	Кредит	
26.11.15	Перерахована іноземна валюта у сумі $200 для продажу, курс НБУ – 23,59 грн / $ ($ 200 × 23,59 = 4718,00 грн)	Виписка банку, заява на продаж	334	312	200,00 $ 4718,00
27.11.15	Відображена курсова різниця на дату продажу іноземної валюти, курс НБУ – 23,77 грн / $ ($ 200 × (23,77 – 23,59) = 36,00 грн)	Виписка банку, бухгалтерська довідка	312	714	36,00
27.11.15	Зараховано на поточний рахунок у національній валюті еквівалент проданої іноземної валюти (за вирахуванням комісії банку), курс МВРУ– 23,90 грн / $ ($ 200 × 23,90 – 50 = 4730,00)	Виписка банку, договір на обслуговування рахунка	311	377	4730,00
27.11.15	Відображено дохід від продажу іноземної валюти ($ 200 × (23,90 – 23,77) = 26 грн)	Бухгалтерська довідка, виписка банку	377	711	26,00
27.11.15	Залучено до витрат комісійну винагороду банку	Бухгалтерська довідка, виписка банку	92	685	50,00
27.11.15	Відображено утримання банком суми комісійної винагороди	Бухгалтерська довідка, виписка банку	685	377	50,00
27.11.15	Проведено залік стосовно проданої валюти	Виписка банку, бухгалтерська довідка	377	334	4718,00

Операції з продажу іноземної валюти мають відображати суми як в іноземній валюті, так і у валюті обліку. Добре відомо, що нині курс гривні є досить нестабільним, стрибки курсу трапляються щоденно. Однозначно цей процес негативно впливає на економіку України в цілому. Однак деякі підприємства, ураховуючи курси валют на різні дати та прогнозуючи зміну валюти, можуть отримувати додатковий дохід із продажу валюти через зміну курсових різниць. Згідно із П(С)БУ 21 курсова різниця – це різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти за різних валютних курсів. Відповідно за позитивних курсових різниць підприємство отримує дохід, що відображають на субрахунку 714 «Дохід від операційної курсової різниці». Якщо курсова різниця є від'ємною, тобто підприємство несе від неї збитки, то її відображають на субрахунку 945 «Втрати від операційної курсової різниці». Тому підприємства у своїй роботі мають враховувати усі можливі ризики, що можуть спричинити зміни курсів іноземних валют, а відтак і курсові різниці.

Нині за умов глобалізації, поширення міжнародних відносин між країнами та їх співробітництва особливо актуальним є питання обліку операцій у іноземній валюті. Облік операцій у іноземній валюті здійснюють у іншій валюті порівняно з тією, у якій ведуть бухгалтерський фінансовий облік та складають бухгалтерську звітність. Такі операції є пов'язаними з експортом або імпортом товарів, інвестиціями, одержанням або виплатою дивідендів, відрядженнями за кордон тощо. Підприємствам, що співпрацюють із іноземними партнерами, особливо важливо дотримуватися правил обліку операцій із іноземною валютою, правильно розраховувати курсові різниці.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 10.08.2000 № 193. – Режим доступу : http://zakon3.rada.

gov.ua/laws/show/z0515-00. **2.** Про зовнішньоекономічну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/959-12. **3.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **4.** Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 30.11.1999 № 291. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99. **5.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2009. – 912 с.

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ, СТРУКТУРА Й ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ

УДК 658.15

Морозова К. А.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано сутність власного капіталу, його структуру та порядок формування. Визначено технології бухгалтерського відображення окремих елементів власного капіталу підприємства в системі інформаційного забезпечення управління бізнесом.*

Ключові слова: *підприємство, фінансування, власний капітал, формування, структура, бухгалтерський облік.*

Аннотация. *Проанализированы сущность собственного капитала, его структура и порядок формирования. Определены технологии бухгалтерского отображения отдельных элементов собственного капитала предприятия в системе информационного обеспечения управления бизнесом.*

Ключевые слова: *предприятие, финансирование, собственный капитал, формирование, структура, бухгалтерский учет.*

Annotation. *The essence of equity, its structure and procedure of formation. Determined accounting technology mapping the individual elements of equity in the enterprise information system business management.*

Keywords: *enterprise, venture financing, private capital formation, structure, accounting.*

Власний капітал будь-якого підприємства є умовою його існування та розвитку. Інвестування у власний капітал свідчить про ступінь якості виробничої та економічної діяльності підприємства. Структура й ефективність застосування власного капіталу мають безпосередній вплив на підтримання фінансової стійкості підприємства. Власний капітал підприємства є основним показником його ринкової вартості. Відтак існує об'єктивна необхідність у різнобічному дослідженні методології бухгалтерського обліку власного капіталу господарюючих підприємств.

Проблемам обліку й аналізу власного капіталу підприємства присвятили свої роботи провідні вітчизняні вчені-економісти: Алексеєнко М. Д., Бутинець Ф. Ф., Мосійчук М. М., Прокопенко Н. Д., Поклонський Ф. Є., Пітель С. В., Ткаченко Н. М., Сопко В. В. та ін. Це поняття відображено у законодавчих актах, зокрема у Цивільному кодексі України та Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку. Але, незважаючи на численність наукових і практичних розробок, проблема залишається висвітленою фрагментарно.

Бухгалтерський облік є системою практичного відображення господарських операцій, що вповні забезпечує всебічний контроль та аналіз діяльності підприємства. Власний капітал є одним із найвагоміших об'єктів фінансового та бухгалтерського обліку. Він відіграє важливу роль у процесі підтримки фінансової стабільності підприємств, а фінансування за рахунок власного капіталу є головною альтернативою залученню позичкових коштів.

© Морозова К. А., 2016

Облік власного капіталу починається на підприємствах з моменту реєстрації у державному реєстрі суб'єктів підприємницької діяльності та припиняється в момент вилучення з реєстру.

Учасники підприємств мають можливість вносити до власного капіталу грошові кошти у національній чи іноземній валюті. Законом дозволено внесення будь-яких видів цінних паперів, матеріальних цінностей, зокрема будівель, споруд, устаткування, а також прав користування природними ресурсами та інших майнових прав. Усі внески, що є відмінними від коштів, обов'язково оцінюються у грошовому вираженні. Порядок здійснення їх оцінювання визначено у статуті підприємства [1].

У разі необхідності збільшення власного капіталу вдаються до залучення додаткових коштів від чинних учасників або до залучення нових співвласників. У такому разі проводиться додаткова емісія акцій або підвищення номіналу акцій корпорації в обігу.

Зменшення статутного капіталу відбувається у разі виходу учасників зі складу засновників організації чи у разі закупівлі акцій акціонерним товариством задля подальшого анулювання. Інший шлях – доведення розміру капіталу до суми вартості чистих активів. Цього досягають через погашення непокритого збитку. Можливий варіант – зниження розмірів внесків учасників до статутного капіталу або зменшення номінальної вартості акцій.

Головними завданнями, що постають перед обліком власного капіталу, є гарантування обліку даних стосовно стану та руху власного капіталу, здійснення контролю за правильністю формування капіталу, повне відображення обсягу й усіх змін власного капіталу, перевірка раціональності розподілу прибутку, створення аналітичного обліку на рахунках власного капіталу для отримання доречної інформації, своєчасне відображення операцій із власним капіталом у регістрах обліку та звітності [2].

Згідно із П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» власний капітал підприємства складається із зареєстрованого капіталу, додаткового капіталу, капіталу в дооцінюваннях, резервного капіталу, нерозподіленого прибутку, неоплаченого капіталу і вилученого капіталу.

Зареєстрований капітал відображає закріплену в установчих документах загальну вартість активів, що є внеском власників підприємства до його капіталу. Інформація про зареєстрований капітал узагальнюється у бухгалтерському обліку за допомогою рахунка 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал», зростання зареєстрованого капіталу відображається за кредитом рахунка, зменшення – за дебетом. Сальдо на цьому рахунку має відповідати початковому обсягу статутного капіталу, що зафіксовано в установчих документах у ході реєстрації підприємства. Але подальший розвиток, як і в будь-якому процесі, потребує додаткових внесків, здійснюваних шляхом інвестування та реінвестування з чистого прибутку [3]. Цей вид капіталу використовують у зареєстрованих сільськогосподарських підприємствах, у кредитних спілках, житлово-будівельних кооперативах тощо [4].

До складу власного капіталу належать суми дооцінювання необоротних активів підприємства, що в бухгалтерському обліку відображаються на синтетичному рахунку 41 «Капітал в дооцінюваннях». Сюди належать суми дооцінювання основних засобів, нематеріальних активів і фінансових інвестицій підприємства у зв'язку із інфляційними процесами. Збільшення зазначених елементів капіталу в дооцінюваннях відображають за кредитом рахунка, зменшення – за дебетом.

Ще одним елементом власного капіталу підприємства є додатковий капітал. Для його відображення Планом рахунків бухгалтерського обліку передбачено синтетичний рахунок 42 «Додатковий капітал», на якому зростання рахунка відображають за кредитом, зменшення – за дебетом. Підприємства залучають до додаткового капіталу суми емісійного доходу (показник має місце у діяльності акціонерних товариств і характеризує різницю між вартістю реалізації (ринковою вартістю) випущених акцій та їх номінальною вартістю), суми внесків до власного капіталу підприємства без зміни статутного капіталу, суми накопичених курсових різниць, вартість безоплатно отриманих необоротних активів тощо.

Важливою складовою власного капіталу підприємства є резервний капітал, до якого належать суми резервів, що є створеними за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства. Відповідно до чинного законодавства підприємства щорічно здійснюють відрахування частки чистого прибутку (не менше 5 %) до резервного капіталу до моменту, поки його розміри не становитимуть 25 % зареєстрованого капіталу. Гроші резервного капіталу перебувають у розпорядженні підприємства і можуть бути використані на покриття збитків діяльності, непередбачуваних витрат, заборгованостей перед кредиторами у разі ліквідації. Для обліку господарських операцій та узагальнення інформації про наявність і рух резервного капіталу підприємства призначений балансовий рахунок 43 «Резервний капітал». На ньому зростання рахунка відображають за кредитом, зменшення – за дебетом.

Ще однією важливою складовою власного капіталу підприємства є нерозподілений прибуток. Нерозподілений прибуток може бути відображений як сума непокритого збитку. Облік ведеться на рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)». За кредитом рахунка відображається збільшення прибутку від усіх видів діяльності, а за дебетом – збитки та використання прибутку.

Специфічними елементами власного капіталу є неоплачений та вилучений капітал.

До неоплаченого капіталу належать суми заборгованості власників за внесками до статутного капіталу. Для обліку таких сум призначений рахунок 46 «Неоплачений капітал». На ньому узагальнюється інформація про

зміни у складі неоплаченого капіталу. За дебетом рахунка відображають заборгованість власників за внесками до статутного капіталу, а за кредитом – погашення такої заборгованості.

Вилучений капітал підприємства становить реальна собівартість випущених акцій або частин, придбаних товариством у його учасників. Акції мають бути реалізовані або анульовані терміном, що не перевищує одного року. Бухгалтерський облік вилученого капіталу ведеться на рахунку 45 «Вилучений капітал». За його дебетом відображають собівартість наявних акцій, а вартість анульованих або перепроданих – за кредитом.

Неоплачений і вилучений капітал є коригуючими елементами власного капіталу, при обчисленні його загальної суми враховуються і від'ємним значенням.

Актуальною проблемою кожного підприємства є задоволення обсягу грошового капіталу для втілення успішної фінансової діяльності та створення сприятливих умов для економічного зростання. Власний капітал – це своєрідна основа для початку діяльності будь-якого суб'єкта господарювання, він є критерієм діяльності підприємства [5].

Таким чином, власний капітал є величиною, що вказує на стартові умови, з яких починало свою діяльність підприємство. Необхідно докласти зусиль, щоб за добре налагодженого управління відбулося збільшення капіталу та значне перевищення активів над статутним фондом. Приведення величини статутного капіталу до реально необхідного рівня може допомогти створюваному підприємству розпочати свою статутну діяльність і підвищити довіру третіх осіб до підприємства. Відтак власні фінансові ресурси для кожного підприємства є життєво необхідною умовою, без якої є неможливими і діяльність, і подальше існування підприємства. Правильна організація бухгалтерського обліку є запорукою отримання потрібної точної інформації, що є основою прийняття ефективних управлінських рішень.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Кузьмінський А. М. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / А. М. Кузьмінський. – Київ : КНЕУ, 1999. – 288 с. **2.** Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 07.02.2013 № 73. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13. **3.** Примаченко О. Л. Науково-практичний аспект організації обліку формування статутного капіталу господарських товариств / О. Л. Примаченко // Молодий вчений. – 2015. – № 1. – С. 45–49. **4.** Стасюк Г. А. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Г. А. Стасюк. – Херсон : Олді-плюс, 2007. – 478 с.

РОЛЬ АУДИТУ ПЕРСОНАЛУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

УДК 657.6 005.95

Назаренко О. О.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано сутність аудиту персоналу. Визначено цілі, об'єкт та основні особливості аудиту персоналу. Продемонстровано значення використання аудиту персоналу в управлінні персоналом підприємства.*

Ключові слова: *аудит, аудит персоналу, контроль, управління персоналом, ефективність діяльності.*

Аннотация. *Проанализирована сущность аудита персонала. Определены цели, объект и основные особенности аудита персонала. Продемонстрировано значение использования аудита персонала в управлении персоналом предприятия.*

© Назаренко О. О., 2016

Ключевые слова: *аудит, аудит персонала, контроль, управление персоналом, эффективность деятельности.*

Annotation. *Analyzed the nature of the audit staff. Determine the purpose and object of the main features of the audit staff. It demonstrated the importance of using the audit staff in the management of enterprise personnel.*

Keywords: *audit, staff audit, control, personnel management, effectiveness of the performance.*

Нині більшість керівників усвідомлює, що конкурентною перевагою фірми є передусім перевага власного персоналу над персоналом конкурентів, через це кожний керівник хоче мати чітке уявлення про кадрові ресурси свого підприємства. Достовірна інформація про кадрову ситуацію є основою для прийняття зважених управлінських рішень, гарантією зниження підприємницького ризику. Збалансована кадрова політика є запорукою успіху діяльності та розвитку будь-якої організації.

Проблеми становлення, розвитку аудиторської діяльності та аудиту персоналу розглядають у своїх наукових працях Одегов Ю. Г., Кібанов А. Я., Ніконова Т. В., Павлов В. М., Воронкова В. Г. та ін.

За складних економічних умов вітчизняні підприємства, установи, організації, незалежно від форми власності та сфер діяльності, не спроможні нормально функціонувати. Їх менеджмент зіткається з усе новими й новими проблемами. Якщо фінансовий менеджмент хоча б має якісь більш-менш дієві рішення на випадок кризи, то в менеджменту персоналу немає жодного практичного антикризового плану. Донині у таких інструментах роботи з персоналом ні в Україні, ні за кордоном не було потреби. Складність вітчизняного менеджменту персоналу за сучасних умов полягає в тому, що інформація для прийняття управлінських рішень часто є сильно фрагментованою, неповною, суперечливою та нерідко неправдивою через упередженість джерел інформації, а також навмисну дезінформацію. За таких умов менеджеру необхідний помічник – фахівець з аудиту персоналу.

Метою написання статті є розкриття сутності поняття «аудит персоналу», визначення його об'єкта та цілей, а також значення в управлінні підприємством.

Аудит персоналу посідає особливе місце в рамках управлінського аудиту. Він є системним, але його неможна ототожнювати із діагностикою окремих сторін діяльності організації. Відображаючи інтегруючу роль управління персоналом, аудит персоналу досліджує питання:

– управління організацією в цілому (підконтрольні вищому рівню управління організацією);

– лінійного управління підлеглими організаційними функціями (трудовими колективами) у розрізі його об'єктів та функціональної (технічної) роботи, у тому числі підрозділу з управління персоналом [2].

Рівні управлінського аудиту, що є взаємопов'язаними з аудитом персоналу, ще називають аудитом управління організацією, аудитом лінійного управління та аудитом організаційних функцій (аудит організаційної функції управління персоналом). Аудит персоналу є необхідним для оцінювання ефективності системи управління кадрами організації. Він сприяє виявленню помилок, що можуть спричинити фінансові втрати та завдати шкоди репутації компанії.

Доцільно передусім визначитися з поняттям аудиту. Згідно із Законом України «Про аудиторську діяльність», аудит – це перевірка відкритої бухгалтерської звітності, обліку, первинної документації та іншої інформації, що стосується фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання задля визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти та відповідності чинному законодавству [1].

Найпоширеніші з трактувань поняття «аудит персоналу» подано в табл. 1.

Таблиця 1

Визначення вітчизняними та зарубіжними науковцями поняття «аудит персоналу»

Автор	Визначення
Одегов Ю. Г. [2]	Періодичне проведення експертизи в частині управління персоналом, у тому числі системи заходів стосовно збору інформації, її аналізу та оцінювання, а на основі цього – ефективності діяльності організації, використання трудового потенціалу та регулювання соціально-трудових відносин. У ході оцінювання людських ресурсів мають застосовуватися методи управлінського аудиту
Кібанов А. Я. [3]	Система консультаційної підтримки, аналітичного оцінювання та незалежної експертизи кадрового потенціалу організації, що разом із фінансово-господарським аудитом дозволяє виявити відповідність кадрового потенціалу організації її цілям та стратегії розвитку
Воронкова В. Г. [4]	Система консультаційної підтримки, аналітичного оцінювання та незалежної експертизи кадрового потенціалу організації, що разом із проведенням інших видів аудиту дозволяє об'єктивно оцінити діяльність організації та зробити відповідний висновок
Павлов В. М. [5]	Періодична система заходів щодо збору інформації, її аналізу й оцінювання на цій основі ефективності діяльності підприємства з працевлаштування, організації праці та регулювання соціально-трудових відносин, що дозволяє прийняти правильне управлінське рішення

Відтак аудит персоналу – це метод, що дає змогу визначати ефективність системи прийняття управлінських рішень і контролю ефективності системи управління персоналом.

Аудит дає уявлення лінійним менеджерам про внесок їх підрозділів у результативну діяльність фірми, формує професійний образ менеджерів і фахівців служби управління персоналом, допомагає з'ясовувати роль служби управління персоналом, що сприяє стабільності всередині фірми. Важливим є те, що він розкриває проблеми та гарантує згоду з різноманіттям законів. Цим пояснюється зростання останнім часом інтересу до аудиту персоналу в багатьох країнах.

Цілями аудиту персоналу є оцінювання:

– професійних здібностей співробітників;

– системи управління організації;

– умов праці;

– мотивації та потенціалу працівників.

Аудит персоналу проводять із застосуванням методів діагностичного дослідження системи управління персоналом. Його характерними рисами є:

– націленість на загальноорганізаційну ефективність;

– сувора форма програми перевірки, процедур та подавання;

– незалежність аудитора;

– професіоналізм аудитора.

Можливості аудиту персоналу виходять далеко за межі діяльності тільки однієї служби управління персоналом, адже вона не працює ізольовано від інших підрозділів організації. Її успіх залежить і від того, наскільки добре є виконаними програми іншими підрозділами організації [6].

Після вибору методу перевірки аудиторам необхідно зібрати дані про діяльність служби управління персоналом організації. Практично це досить нелегке завдання, оскільки дуже важко визначити ефективність роботи цієї служби. Більшість показників є суб'єктивними за своєю природою й організаційно залежними. Крім того, ефективність управління персоналом на організаційному рівні може істотно відрізнятися від ефективності служби управління персоналом.

Від ефективності аудиту персоналу залежить максимальне та своєчасне вирахування ризиків і загроз зовнішнього і внутрішнього середовищ підприємства за рахунок збору, обробки та аналізу інформації про фактичні результати господарської діяльності кожного підрозділу. Ефективність аудиту персоналу є взаємопов'язаною із оцінюванням діяльності керівників і фахівців усіх сфер управління. Це дозволяє підприємству досягати поставлених цілей, як в оперативних питаннях, так і в стратегічній перспективі. Неефективність аудиту персоналу за процесом виконання завдань у всіх сферах діяльності є передумовою зниження конкурентоспроможності продукції, через що руйнується економічний потенціал підприємства і виникає загроза банкрутства.

Аудит персоналу дозволяє систематизувати та інтегрувати в систему управління організацією складне розмаїття робіт з управління персоналом, що зумовлює ефективність здійснюваної оптимізації системи управління персоналом. Він формує стратегічну перевагу організації в сфері управління персоналом, впливає на ефективність управління організацією в цілому.

Таким чином, аудит персоналу є методом визначення ефективності системи прийняття управлінських рішень і системи управління персоналом у цілому. У ході проведення аудиту персоналу визначають рівень відповідності співробітників займаним посадам, оцінюють особистісні якості. Крім того, у процесі проведення аудиту можна діагностувати стан усіх кадрових процесів на підприємстві та визначити ефективність використання персоналу, оцінити соціально-психологічний клімат в організації, створити паспорти робочих місць тощо. Його сутністю є діагностування причин проблем, що виникають в організації, оцінювання їх важливості та формулювання конкретних рекомендацій для керівництва організації.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Лебединська О. С.

Література: 1. Про аудиторську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 22.04.1993 № 3125-XII. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3125-12. **2.** Одегов Ю. Г. Аудит и контроллинг персонала : учеб. пособие / Ю. Г. Одегов, Т. В. Никонова. – М. : Экзамен, 2002. – 447 с. **3.** Кибанов А. Я. Управление персоналом организации / Под ред. А. Я. Кибанова. – М. : ИНФРА-М, 2007. — 632 с. **4.** Воронкова В. Г. Управління людськими ресурсами: філософські засади : навч. посіб. / В. Г. Воронкова. – Київ : Професіонал, 2006. – 576 с. **5.** Павлов В. Н. Проблемы сбалансированного развития российской экономики / В. Н. Павлов. – Новосибирск :

ИЭОПП СО РАН, 2005. – 207 с. **6.** Никонова Т. В. Управленческий аудит: персонал / Т. В. Никонова, С. А. Сухарев. – М. : Экзамен, 2002. – 224 с.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

УДК 657.22(477)

Некрасова О. І.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто систему бухгалтерського обліку підприємства як елемент сучасної облікової моделі. Виявлено основні перешкоди на шляху розвитку бухгалтерського обліку за умов трансформації національної економіки. Запропоновано шляхи їх ефективного подолання.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, автоматизація, інформаційні системи, міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку.*

Аннотация. *Рассмотрена система бухгалтерского учета предприятия как элемент современной учетной модели. Выявлены основные препятствия на пути развития бухгалтерского учета в условиях трансформации национальной экономики. Предложены пути их эффективного преодоления.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, автоматизация информационных систем, международные и национальные стандарты бухгалтерского учета.*

Annotation. *The system of accounting business as part of the current accounting model. The basic obstacles to the development of accounting in the conditions of transformation of the national economy. The ways of overcoming them effectively.*

Keywords: *accounting, automation, information systems, international and national accounting standards.*

Ринкові механізми національної економіки ґрунтуються на економічній діяльності приватних підприємств. На цьому рівні виготовляється необхідна суспільству продукція, надаються послуги, вирішуються питання економічних витрат ресурсів, використання високопродуктивної техніки, реалізації продукції тощо. Окреслені питання є супроводжуваними великою кількістю інформаційних потоків, що генеруються в системі бухгалтерського обліку підприємства та оприлюднюються в його фінансовій звітності. Із розвитком економічних відносин під впливом глобалізації та інтеграції України у світове господарство зростають інформаційні потреби фінансових менеджерів усіх рівнів управління, що обумовлює необхідність приведення у відповідність інформативності даних бухгалтерського обліку потребам приватних підприємств та уряду України.

Питання реформування бухгалтерського обліку нині є дискусійними. Їх дослідженням займається велика кількість вітчизняних науковців, серед них Дем'яненко М., Лінник С., Бутинець Ф., Терещенко Л. та ін. Окрім науковців питання реформації бухгалтерського обліку вирішуються урядом України на законодавчому рівні. Першим програмним документом, що став початком реформування бухгалтерського обліку в Україні, є «Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів» від 1998 р. [1]. Однак дослідження зазначених науковців та подальші спроби уряду мали лише галузеве чи теоретичне спрямування та не вирішили поточні проблеми бухгалтерського обліку в Україні, що підтверджує актуальність розгляду цієї теми.

Метою написання статті є виявлення особливостей і проблем розвитку бухгалтерського обліку в Україні, а також розробка перспективних шляхів їх подолання.

© Некрасова О. І., 2016

Нині бухгалтерський облік є невід'ємною складовою успішного функціонування підприємств усіх форм власності, адже саме забезпечення своєчасною та достовірною інформацією менеджерів для прийняття управлінських рішень є фактором успішного функціонування підприємства та головною функцією бухгалтерського обліку.

Нині основною проблемою бухгалтерського обліку в Україні є недосконалість законодавчої бази. Проблема кардинального вдосконалення бухгалтерського обліку бере свій початок у 1992 р., коли президентом України Кравчуком Л. було видано Указ «Про перехід України до загальноприйнятої в міжнародній практиці системи обліку і статистики». Лише після багаторічних спроб у 1999 р. Кучма Л. підписав Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», якому нині вже 15 років.

Дотепер в Україні не вирішено проблему гармонізації бухгалтерського обліку відповідно до вимог міжнародних стандартів обліку та звітності, незважаючи на прийняту Програму реформування бухгалтерського обліку. На практиці здебільшого банківські установи готують свою фінансову звітність за міжнародними стандартами, у той час як переважна більшість вітчизняних підприємств реального сектора національної економіки продовжують складати фінансову звітність згідно із національними стандартами. Винятком є випадки, коли підприємства з метою отримання кредиту або підписання згоди з іноземним інвестором готують фінансову звітність за міжнародними стандартами.

Незважаючи на очевидну необхідність узгодження національних стандартів із міжнародними, слід ураховувати розбіжність у рівнях економічного розвитку України та зарубіжних країн. Сучасна методологія та організація бухгалтерського обліку в нашій країні є недосконалою, тому більш доречним є використання міжнародного досвіду з урахуванням національних особливостей [2].

Великою проблемою гармонізації бухгалтерського обліку відповідно до вимог міжнародних стандартів є прив'язка положень Податкового кодексу України до даних бухгалтерського обліку, незалежно від застосовуваних стандартів.

Для вирішення наявних проблем гармонізації бухгалтерського обліку в Україні необхідно спрямувати зусилля на розробку системи заходів щодо поліпшення правових засад регулювання бухгалтерського обліку, визначення нових методичних підходів, удосконалення організаційних аспектів регулювання бухгалтерського обліку та звітності.

Ще одна проблема бухгалтерського обліку в Україні стосується підготовки бухгалтерських кадрів, оскільки ще кілька років тому обов'язки бухгалтера потребували лише уваги та виконувалися згідно із розробленими інструкціями. Нині вимоги до бухгалтера істотно зросли: він має знати ключові положення податкового законодавства, вміти користуватися інформаційними, пошуковими й обліковими системами та володіти навичками юриста [3]. Відтак існує потреба у створенні системи постійного підвищення кваліфікації бухгалтерських кадрів згідно із стандартами Міжнародної федерації бухгалтерів. Такі корективи у сфері підготовки кадрів виведуть українських бухгалтерів на один рівень із європейськими обліковими кадрами.

Суттєвою проблемою, що стримує розвиток бухгалтерського обліку в Україні, є низька автоматизація облікового процесу. Не є винятком бухгалтерський облік. Автоматизація у бухгалтерському обліку знижує трудомісткість операцій, що сприяє полегшенню роботи бухгалтерів, зменшенню кількості помилок і швидкому доступу до бухгалтерської інформації.

Незважаючи на всі переваги автоматизації, у нашій країні більшість бухгалтерів виконують основні операції самостійно, за допомогою найпростішої обчислювальної техніки, хоч можливості наукового прогресу дозволяють автоматизувати всі види виконуваних бухгалтером облікових робіт через використання спеціальних програм. Така ситуація є обумовленою тим, що автоматизація бухгалтерського обліку на підприємстві потребує значних матеріальних витрат, не тільки на придбання комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення, а й на підвищення кваліфікації бухгалтерських кадрів. Процес запровадження інформаційних систем ускладнюється нестабільністю нормативних актів, що регулюють правила обліку, звітності та оподаткування. Ця проблема є однією з основних у запровадженні автоматизованих систем на вітчизняних підприємствах, адже потребує постійного коригування облікових алгоритмів, що зумовлює зростання витрат підприємства на утримання облікової системи. Окреслені проблеми є причиною зростання матеріальних витрат суб'єктів господарювання за відсутності значного економічного ефекту надалі.

Для вирішення проблем автоматизації облікового процесу на вітчизняних підприємствах необхідно на законодавчому рівні закріпити компетенції сучасного бухгалтера, серед яких виокремити вміння працювати на комп'ютері та користуватися сучасними автоматизованими обліковими системами. Це дозволить знизити витрати підприємства на підвищення кваліфікації кадрів. Питання нестабільності правових актів і зовнішнього середовища можуть бути вирішеними запровадженням гнучких облікових систем. Використання ліцензованих продуктів, що користуються попитом на ринку інформаційних технологій, дозволить уникнути проблем неефективного запровадження автоматизованих продуктів на вітчизняних підприємствах.

Таким чином, організація бухгалтерського обліку в Україні є супроводжуваною значною кількістю проблем, що потребують якнайшвидшого розв'язання. Вирішення питання гармонізації бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами дозволить скоротити витрати підприємств на підготовку фінансової звітності та прискорити процес залучення іноземного капіталу. Для створення належного забезпечення наближення національних і міжнародних стандартів обліку та звітності необхідною є розробка системи заходів щодо удосконалення правових засад регулювання бухгалтерського обліку та визначення нових його методичних інструментів. Здійснення цих заходів сприятиме удосконаленню методологічної бази бухгалтерського обліку та адаптації інструктивної бази бухгалтерського обліку в Україні до вимог користувачів бухгалтерської інформації. Нормативне закріплення необхідності постійного підвищення кваліфікації бухгалтерських кадрів дозволить полегшити процес запровадження інформаційних систем на підприємстві.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є розробка пропозицій щодо удосконалення нормативно-інструктивної бази бухгалтерського обліку в Україні.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Максімова В. Ф. Бухгалтерський облік : підручник / В. Ф. Максімова. – Одеса : ОНЕУ, 2012. – 670 с. **2.** Михайлова Т. П. Міжнародний облік і аудит : підручник / Т. П. Михайлова. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2006. – 78 с. **3.** Терещенко Л. О. Інформаційні системи і технології обліку : навч. посіб. / Л. О. Терещенко, І. І. Матвієнко-Зубенко. – Київ : КНЕУ, 2004. – 187 с. **4.** Іонін Є. Є. Проблеми запровадження в Україні міжнародних стандартів розкриття інформації (ISSCO) : аналітичні аспекти / Є. Є. Іонін // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 4. – С. 34.

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 338.512

Нікіфорова А. О.

Студент 4 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто трактування поняття «витрати» провідними науковцями. Проведено порівняльний аналіз управлінського та фінансового обліку.*

Ключові слова: *грошові кошти, прибуток, доходи, витрати, активи, управлінський облік, фінансовий облік.*

Аннотация. *Рассмотрены трактовки понятия «расходы» ведущими учеными. Проведен сравнительный анализ управленческого и финансового учета.*

Ключевые слова: *денежные средства, прибыль, доходы, расходы, активы, управленческий учет, финансовый учет.*

Annotation. *Considered interpretation of the term «cost» well-known scientists. A comparative analysis of management and financial accounting.*

Keywords: *money, profit, income, expenses, assets, management accounting, financial accounting.*

За умов ринкової економіки головною метою будь-якого підприємства була і залишається максимізація прибутку. Для досягнення цієї мети підприємцям слід приділяти багато уваги витратам, оскільки ті впливають одночасно на і на прибуток, і на обсяг усієї продукції. Надто висока собівартість негативно впливає на конкурен-

© Нікіфорова А. О., 2016

тоспроможність підприємства, погіршуючи її. Відтак керівникам підприємств доводиться шукати шляхи зниження витрат.

Нині економіка України потребує реорганізації для підвищення ефективності діяльності господарств і підприємств. Елементом такої реорганізації є формування нових інноваційних підходів до управління діяльністю суб'єктів господарювання. Прибуток підприємства від господарської діяльності утворюється під впливом доходів і витрат. Доходи є зумовленими кон'юнктурою ринку, а витрати – ефективністю господарської діяльності підприємства. Для досягнення прибутковості господарської діяльності підприємствам необхідно обґрунтовано та економно витрачати виробничі ресурси.

В Україні Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» регулює порядок складання інформації про витрати підприємства в бухгалтерському обліку та її повне висвітлення у фінансовій звітності [1].

Вагомий внесок до цієї сфери економічних знань зробили науковці Сидоров І. І., Грещак М. Г., Коцюба О. С., Сухарева Л. А., Петренко С. Н., Хорнгрен Ч. Г., Мних Є. В., Алєксєєва А. І., Бланк І. А., Козак В. А., Череп А. В., Івашкевич В. Б., Савчук В. П. та ін. Проведене дослідження фахової літератури дозволяє констатувати факт, що нині існують розбіжності у визначенні поняття витрат. Відтак необхідним є подальше детальне поглиблене дослідження сутності витрат.

Метою написання статті є обґрунтування сутності поняття «витрат» у площині управлінського обліку.

Фінансовий облік – це сукупність правил і процедур для відображення, обробки й подання інформації відповідно до вимог законодавчих актів і стандартів. Він забезпечує облік активів і пасивів підприємства, оформлення, реєстрацію, безперервне і взаємопов'язане відображення господарських операцій на рахунках та облікових регістрах, складання фінансової звітності, збір і систематизацію інформації для зовнішніх і внутрішніх користувачів [2].

Управлінський облік є підсистемою бухгалтерського обліку, що забезпечує управлінський апарат організації інформацією, необхідною для планування, управління та контролю [3]. Відмінність управлінського обліку від фінансового в тому, що фінансовий облік є орієнтованим на зовнішнього користувача (акціонери, кредитори, держава), а управлінський облік – на внутрішнього (управлінський апарат компанії). Отже, управлінський облік забезпечує керівництво організації інформацією для прийняття управлінського рішення шляхом оцінювання та контролю використання ресурсів всередині організації.

Оскільки управлінський облік не підлягає загальноприйнятим бухгалтерським стандартам, у його площині сутність витрат можна трактувати по-різному і вносити зміни у поняття. Саме це є перевагою управлінського обліку порівняно з фінансовим і податковим, які є регламентованими законодавством України, а відтак внесення змін до законодавчо визначених у їх площині понять не можливі.

Позиція фінансового обліку щодо досліджуваного поняття викладена в П(С)БО 16 «Витрати», що трактує витрати як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення власного капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками). У цьому визначенні сутність витрат виражається не через їх економічну природу, а через наслідки операцій із активами та капіталом для фінансово-майнового стану підприємства.

У сфері податкового обліку витратами є сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, у результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, через що відбувається зменшення власного капіталу (крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником) (п. 14.1.27. ст. 14 ПКУ) [4].

Однак визначення витрат, що містять фінансовий і податковий обліки, не є універсальними та не мають одностайної підтримки у науковому середовищі. Так, наприклад, Сидоров І. І. не погоджується з інтерпретацією терміна, поданою в П(с)БО 16 «Витрати», вважаючи, що витрати – це витрати енергії, і тільки енергії, у тому числі інтелектуальної і фізичної енергії людини. На практиці ці витрати виявляються у вигляді цілеспрямованого й упорядкованого руху й використання деяких обмежених ресурсів: капіталовкладень, основних та оборотних фондів, природних багатств.

Сучасні підходи науковців до визначення поняття «витрати» подано в табл. 1.

Таблиця 1

Підходи науковців до визначення поняття «витрати»

Автор	Визначення
1	2
Сидоров І.	Витрати – це витрати енергії, і тільки енергії, у тому числі інтелектуальної та фізичної енергії людини. На практиці ці витрати виявляються у вигляді цілеспрямованого й упорядкованого руху та використання деяких обмежених ресурсів: капіталовкладень, основних і оборотних фондів, природних багатств

Закінчення табл. 1

1	2
Грещак М. [5]	Обсяг використаних ресурсів у грошовому вимірюванні для досягнення певної мети
Хорнгрен Ч., Фостер Д.	Спожиті ресурси або гроші, що потрібно заплатити за товари та послуги
Вербило О., Мних Є. [6]	Зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу через його вилучення або розподіл власниками)
Юцявичене П.	Спожиті витрати, тобто збільшення зобов'язань чи зменшення активів у процесі поточної діяльності для отримання доходу (фінансового результату) звітного періоду
Алєксєєва А. І.	Зменшення активів (грошових коштів) або збільшення зобов'язань підприємства, що належать до конкретного звітного періоду
Бланк І. [7]	Виражені у грошовій формі поточні витрати трудових, матеріальних, фінансових та інших видів ресурсів на виробництво продукції
Юхименко П., Лазебник Л.	Сума платежів домогосподарств за товари та послуги, отримані у звітному періоді, сума коштів, спрямованих ними на купівлю акцій, сертифікатів, валюти, нерухомості, на будівництво, допомогу родичам і знайомим, на внески до банківських установ, на податки (крім прибуткового) тощо

Таким чином, з точки зору управлінського обліку трактування поняття «витрати» є спрямованим на розкриття економічного змісту. Вітчизняні та зарубіжні науковці акцентують увагу на грошовій категорії витрат, вважаючи їх обсягом використаних ресурсів підприємства, але ігноруючи фактор живої праці.

Вважаємо за доречне запропонувати власне трактування визначення витрат. Витратами є, з одного боку, витрати нематеріальних ресурсів (енергії та інтелектуальної праці людини), а з іншого – використані матеріальні ресурси у грошовому вимірюванні, тобто збільшення зобов'язань, що зумовлюють зменшення власного капіталу.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Курган Н. В.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 31.12.1999 № 318. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00. **2.** Голов С. Ф. Фінансовий облік : підручник / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко, І. Ю. Кравченко, Г. А. Ямборко. – Київ : Лібра, 2005. – 976 с. **3.** Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник / С. Ф. Голов. – Київ : Лібра, 2003. – 704 с. **4.** Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **5.** Грещак М. Р. Управління витратами : навч. посіб. / М. Р. Грещак, А. С. Кочерга. – Київ : КНЕУ, 2002. – 131 с. **6.** Вербило А. Ф. Методика викладання бухгалтерського обліку / В. Ф. Вербило. – Київ : УСХА, 1992. – 216 с. **7.** Бланк И. А. Словарь-справочник финансового менеджера / И. А. Бланк. – Киев : Ника-Центр, 1998. – 480 с.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПЛАНУ ВИРОБНИЦТВА СОКІВ ПІДПРИЄМСТВОМ «SANDORA»

УДК 664.694

Новосєльцева В. І.

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано діяльність підприємства ПАТ «Sandora», що спеціалізується на виробництві соків, нектарів та газованих напоїв. Розроблено й розв'язано оптимізаційну модель максимізації прибутку із урахуванням запасів ресурсів на складі.*

© Новосєльцева В. І., 2016

Ключові слова: *прибуток, виробництво, оптимізація, максимізація прибутку, ефективність виробництва, економіко-математичне моделювання, цільова функція, оптимізаційна модель.*

Аннотация. *Проанализирована деятельность предприятия ОАО «Sandora», специализирующегося на производстве соков, нектаров и газированных напитков. Разработаны и определены оптимизационные модели максимизации прибыли с учетом запасов ресурсов на складе.*

Ключевые слова: *прибыль, производство, оптимизация, максимизация прибыли, эффективность производства, экономико-математическое моделирование, целевая функция, оптимизационная модель.*

Annotation. *The activity of PJSC «Sandora», specializing in the production of juices, nectars and carbonated beverages. Developed and solved optimization model to maximize profits, taking into account resource stocks at the moment.*

Keywords: *profit, production, optimization, profit maximization, production efficiency, economic and mathematical modeling, objective function, optimization model.*

Компанія «Sandora» створена у 1995 р. і вже понад 18 років є лідером вітчизняного ринку соків. За даними незалежних досліджень, на частку продаж компанії «Sandora» припадає понад 46 % усіх обсягів роздрібних продаж соків, нектарів та напоїв в Україні.

Через таку популярність останнім часом з'явилося багато смаків соків, соковичавлених продуктів і газованих напоїв та багато торговельних марок з випуску цих продуктів. Проектна сукупна потужність підприємств «Sandora» становить приблизно 1,5 млрд пакетів соків і сокової продукції щорічно. Загальна добова продуктивність компанії «Sandora» складає понад 4 млн пакетів. Штат працівників компанії перевищує 3,2 тис. осіб [1]. В Україні «Sandora» представлена великою кількістю різноманітних смаків: із яблуком, із виноградом, із апельсином, із вишнею, із лимоном, із томатом та з овочевим смаком.

Для того щоб підприємство нормально функціонувало, необхідно розрахувати можливі обсяги випуску, ураховуючи при цьому собівартість виробництва та технологічні умови. Як правило, у таких випадках розглядають максимізацію прибутку на основі виробничих функцій. Визначають залежність між реальними обсягами використовуваних у виробництві ресурсів та максимально можливим випуском продукції.

Необхідно, щоб кожний процес був описаний функцією, що задає допустимі варіанти рішення. Цю функцію заведено називати цільовою, критерієм оцінювання або показником ефективності.

Розглянемо виробництво на прикладі підприємства компанії «Sandora». Візьмемо п'ять видів продукції, яку випускають на підприємстві: «Зі смаком яблука», «Зі смаком вишні», «Зі смаком апельсину», «З овочевим смаком» та «Зі смаком винограду».

Відомий склад даних виробів, також відомі запаси ресурсів на підприємстві, необхідні для виробництва продукції за одну добу, а також прибуток від реалізації 500 мл продукції, який розглядають як різницю між ціною і витратами на виробництво. Усі дані подано в табл. 1 [1].

Таблиця 1

Вихідні дані для розв'язання задачі

План випуску						
Складові	Норми витрат на виробництво 500 мл продукції, г					Запаси, г
	Зі смаком яблука	Зі смаком винограду	Зі смаком апельсину	Зі смаком вишні	З овочевим смаком	
Концентрат 1-го виду	15	15	15	0	0	1200
Концентрат 2-го виду	35	25	40	0	0	800
Концентрат 3-го виду	0	0	0	60	80	1000
Вода	600	600	580	600	570	50000
Харчова сіль	25	30	30	25	20	2300
Яблучний сік	0	80	0	0	0	850
Виноградний сік	50	0	0	50	0	3500
Апельсиновий сік	0	0	30	0	35	2400
Вишневий сік	0	0	20	0	0	1300
Овочевий сік	0	0	0	0	45	950
Регулятори кислотності (лимонна та яблучна кислоти, цитрат натрію)	23	16	18	20	15	650
Прибуток на 500 мл продукції, грн	5	5,5	6	4,5	4,8	

Нехай x_1 – обсяг напою «Зі смаком яблука», x_2 – обсяг напою «Зі смаком винограду», x_3 – обсяг напою «Зі смаком апельсину», x_4 – обсяг напою «Зі смаком вишні», x_5 – обсяг напою «З овочевим смаком».

Цільова функція має вигляд:

$$F_{max} = 5\,x_1 + 5{,}5\,x_2 + 6\,x_3 + 4{,}5\,x_4 + 4{,}8\,x_5.$$

Визначаємо обмеження оптимізаційної задачі. Відомо, що норма витрат ресурсів має не перевищувати їх запаси [2, с. 51]. Виходячи з цього твердження, складемо систему нерівностей:

$$\begin{cases} 15x_1 + 15x_2 + 15x_3 \le 1200; \\ 35x_1 + 25x_2 + 40x_3 \le 800; \\ 60x_4 + 80x_5 \le 1000; \\ 600x_1 + 600x_2 + 580x_3 + 600x_4 + 570x_5 \le 50000; \\ 25x_1 + 30x_2 + 30x_3 + 25x_4 + 20x_5 \le 2300; \\ 80x_2 \le 850; \\ 50x_1 + 50x_4 \le 3500; \\ 30x_3 + 35x_5 \le 2400; \\ 20x_3 \le 1300; \\ 45x_5 \le 950; \\ 23x_1 + 16x_2 + 18x_3 + 20x_4 + 15x_5 \le 650. \end{cases}$$

Для розв'язання задачі доцільно використати симплексний метод. *Для* цього використовуємо Microsoft Excel і будуємо опорну таблицю, що відповідає умові задачі. *Для* пошуку оптимального рішення задач лінійного програмування із заданими обмеженнями в Microsoft Excel використовують надбудову «Пошук рішення».

Розв'язавши задачу, маємо:

$$X_{опт} = (x_1 = 0;\ x_2 = 106;\ x_3 = 134;\ x_4 = 167;\ x_5 = 0).$$

$$Z(X_{опт}) = 2136 \text{ грн.}$$

Для того щоб перевірити правильність отриманих рішень вихідної задачі, можна вирішити двоїсту задачу, яка спростує або підтвердить отримані результати. Аналіз отриманого оптимального рішення оснований на використанні оцінок і коефіцієнтів останньої симплексної таблиці, отриманих у результаті розв'язання задачі. Коефіцієнти останньої симплексної таблиці називають коефіцієнтами структурних зрушень або заміщення, а оцінки ресурсів дістали назву об'єктивно зумовлених оцінок, або двоїстих оцінок. Ця назва є пов'язаною із поняттям двоїстої задачі лінійного програмування [3].

Цільова функція задачі:

$$G(опт) = 1200\,y_1 + 800\,y_2 + 1000\,y_3 + 50000\,y_4 + 2500\,y_5 + 850\,y_6 + 3500\,y_7 + 2400\,y_8 + 1500\,y_9 + 950\,y_{10} + 650\,y_{11}.$$

Двоїста задача має свою систему обмежень, що визначає вартість ресурсів *для* виробництва одиниці продукції та їх запасів.

$$\begin{cases} 15y_1 + 35y_2 + 600x_4 + 25y_5 + 50y_7 + 25y_{11} \ge 5; \\ 15y_1 + 25y_2 + 600x_4 + 30y_5 + 80y_6 + 16y_{11} \ge 5{,}5; \\ 15y_1 + 40y_2 + 580y_4 + 30y_5 + 30y_8 + 20y_9 + 18y_{11} \ge 6; \\ 60y_3 + 600y_4 + 25y_5 + 50y_7 + 20y_{11} \ge 4{,}5; \\ 80y_3 + 570y_4 + 20y_5 + 35y_8 + 45y_{10} + 15y_{11} \ge 4{,}8. \end{cases}$$

Після використання надбудови «Пошук рішень» у Microsoft Excel *для* пошуку оптимальних рішень *були* отримані дані, що підтвердили результат, отриманий при використанні симплексного методу. Цільова функція набула вигляду:

$$G(y_{опт}) = 2136 \text{ грн.}$$

Оскільки розглядалися дані *для* 500 *мл*, переведемо їх у *літри*, поділивши на 2. Таким чином, максимізація прибутку від реалізації соку на підприємстві «Sandora» буде, якщо підприємство вироблятиме за добу 53 *л* соку «Зі смаком винограду», 67 *л* «Зі смаком апельсину», 83,5 *л* «Зі смаком вишні». Такі напої, як сік «Зі смаком яблука» і «З овочевим смаком» випускати не раціонально, оскільки їх виробництво не задовольняє умови максимізації прибутку. За такого обсягу випуску продукції максимальний прибуток за добу становитиме 2136 грн.

Таким чином, дотримуючись визначених оптимальних обсягів виробництва, підприємство отримуватиме максимальний прибуток і водночас уповні задовольнятиме потреби споживачів. Це допоможе компанії «Sandora» розвиватися та бути конкурентоспроможною на ринку сокових виробів.

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор Малярець Л. М.

Література: 1. Sandora – кращий сік, народжений сонцем! [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ПАТ «Sandora». – Режим доступу : http://www.sandora.mk.ua/index.php?id=9. **2.** Малярець Л. М. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **3.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підручник / Єгоршин О. О., Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с. **4.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 287 с.

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ПОСЛУГАМИ

УДК 658.64:339.5(477)

Овсянникова І. І.

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність міжнародної торгівлі послугами та роль послуг у світовій торгівлі. Окреслено значення світової торгівлі для України. Проведено аналіз динаміки експорту й імпорту та засобів впливу на процес ведення торгівлі.*

Ключові слова: *торгівля, експорт, імпорт, Європейський Союз, торгівля послугами.*

Аннотация. *Рассмотрены сущность международной торговли услугами и роль услуг в мировой торговле. Определено значение мировой торговли для Украины. Проведен анализ динамики экспорта и импорта и средств воздействия на процесс ведения торговли.*

Ключевые слова: *торговля, экспорт, импорт, Европейский Союз, торговля услугами.*

Annotation. *The essence of international trade in services and the role of services in world trade. Determine the value of world trade in Ukraine. The analysis of the dynamics of exports and imports and the means of influence on the process of doing business.*

Keywords: *trade, export, import, European Union, trade in services.*

Метою написання статті є визначення сутності світового ринку послуг, його структури, а також закономірностей розвитку світового ринку послуг та ринку послуг в Україні. Ця проблема є особливо актуальною для України. Нині сфера послуг в Україні не набула свого найвищого ступеня розвитку: її частка становить приблизно 50 % ВВП, а відтак і частка у міжнародній торгівлі послугами є доволі обмеженою. Основну статтю експорту в країні складає продукція із низькотехнологічним і середньотехнологічним ступенем переробки. Однак, в Україні потенціал для розвитку сфери послуг є досить високим. Це обумовлено тим, що розвивається наука, технології та наявна висококваліфікована робоча сила. Слід зазначити, що перевагою для розвитку транспортної інфраструктури та туризму є геоекономічне розташування країни.

Торгівля послугами є невід'ємною частиною світових господарських зв'язків. Зростання потреб у послугах є пов'язаним із соціально-економічними і науково-технічними досягненнями, із рівнем міжнародного розподілу

© Овсянникова І. І., 2016

праці. На відміну від товарів, послуги є невідчутними і невидимими, а товари можна накопичувати. У британському журналі The Economist було зазначено, що послугою є те, що під час процесу купівлі–продажу не може впасти і вдарити по нозі.

Нині світовий ринок послуг тільки розвивається у напрямі цілісності, не будучи органічною системою. Цей ринок перебуває у фазі становлення.

Міжнародна торгівля послугами має свої відмінності порівняно із торгівлею товарами:

– послуги надаються та споживаються одночасно;

– сфера послуг є більш захищеною державою від зарубіжної конкуренції, ніж сфера матеріального виробництва;

– на відміну від товарів, не всі види послуг можуть бути залучені до міжнародного обміну.

Сфера послуг є надзвичайно різноманітною. Державний сектор – це біржі праці, лікарні, військова служба, суди, поліція, пошта тощо. Приватний сектор – музеї, церкви, благодійні організації. Частина виробничого комерційного сектора також належить до сфери послуг (банки, інвестиційні та консалтингові фірми, готелі, авіакомпанії, кіностудії тощо).

Найбільш динамічним проявом зовнішньої торгівлі є надання послуг. Вони дедалі частіше стають ринковим товаром та фіксуються на платіжних балансах країни.

Зростання торгівлі послугами є зумовленим:

– технічними змінами, що є спричиненими НТП;

– істотними змінами у галузі телекомунікацій та інформації;

– збільшенням попиту на страхові, фінансові та банківські послуги.

Експорт послуг становить 1,5 трлн дол. США, або понад 20 % усієї світової торгівлі. Водночас торгівля комерційним послугами має тенденцію до зростання (рис. 1) [2].

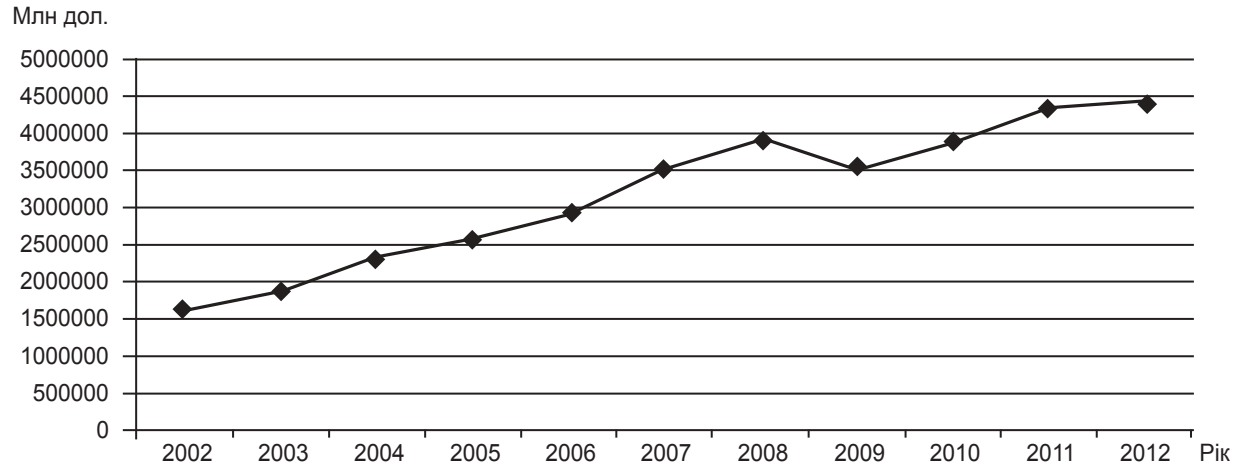

Рис. 1. **Динаміка зміни експорту послуг у світі впродовж 2002–2012 рр.**

Щодо 2009 р., на той час весь сектор послуг потерпав від світової фінансової кризи, що безпосередньо відбилося на ринку послуг та спричинило спад торгівлі. Наприклад, в Азії істотно знизився експорт транспортних послуг – на 26 %. Лідер експорту з фінансових послуг – США – також мав труднощі. Експорт знизився на 7 %. Після 2009 р. ситуація починає поступово стабілізуватися.

Перше місце у світовій торгівлі послугами посідають найбільш розвинені країни: США, Велика Британія, Німеччина, Франція, Нідерланди. На них припадає приблизно 75 % світового експорту та імпорту послуг. Тут домінують транспортні послуги, послуги бізнесу та туризму, некласифіковані послуги. Варто підкреслити, що попереду з великим відставанням йдуть США. На їх частку припадає приблизно 20 % експорту та 15 % імпорту (рис. 2) [2].

На частку всіх країн, що розвиваються, припадає приблизно 20 % усього експорту, а імпорт перевищує цей показник на 5–10 % (рис. 3) [2].

Щодо східноєвропейських держав і країн СНД, то їх частка є досить незначною: лише 4 % світового обороту послуг (рис. 4) [2].

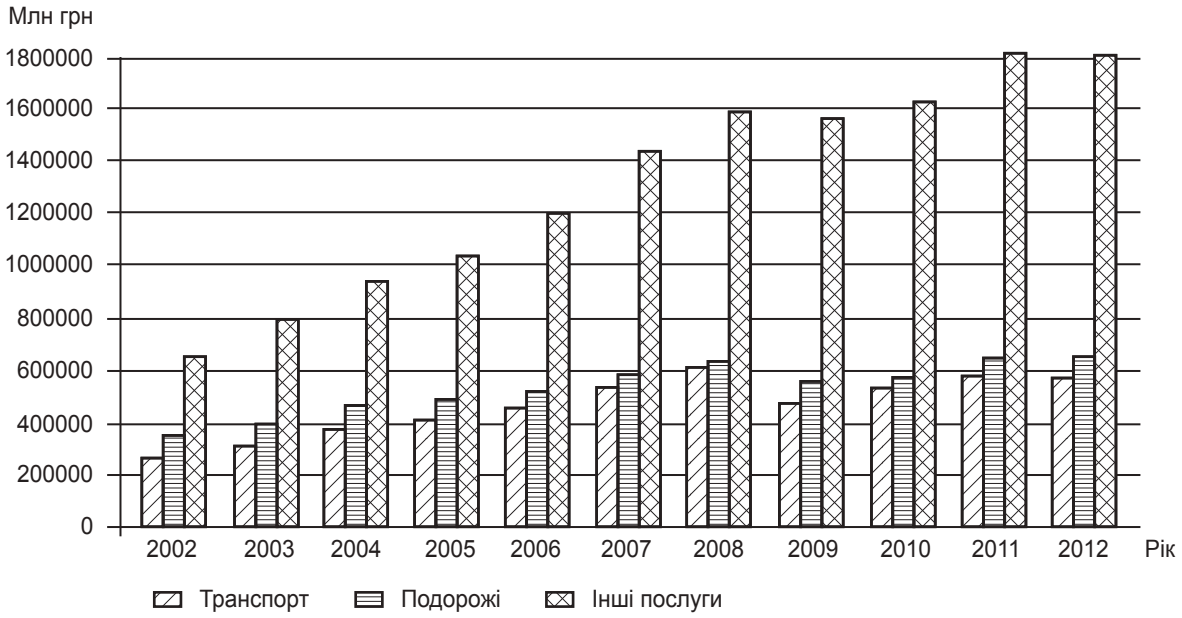

Рис. 2. **Динаміка зміни структури експорту послуг розвинених країн упродовж 2002–2012 рр.**

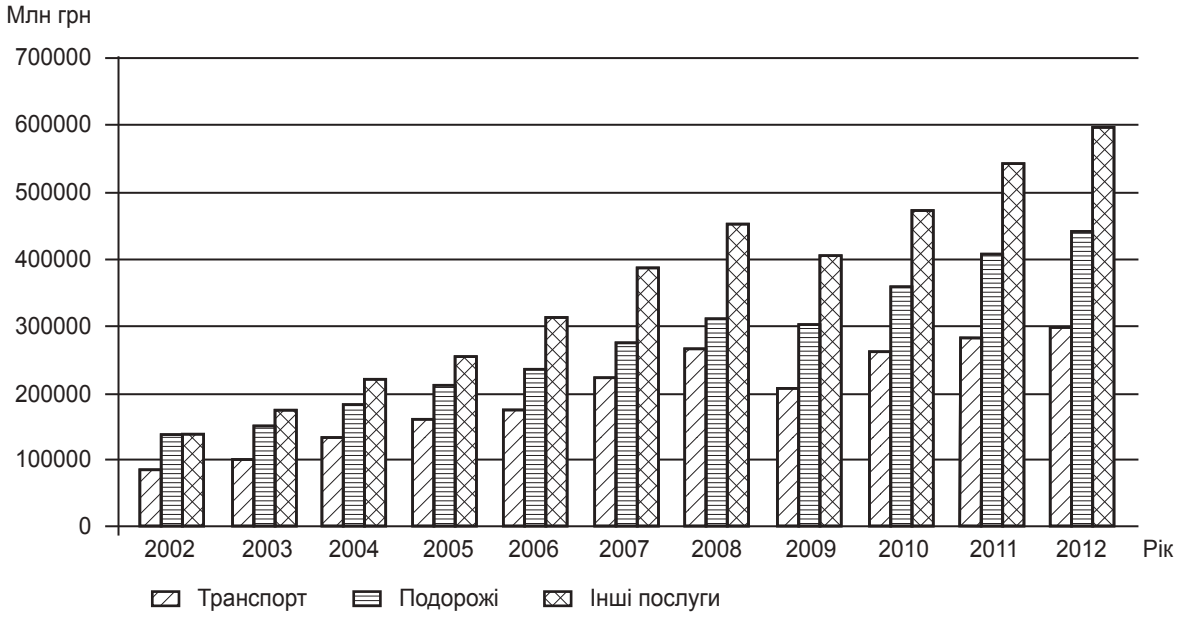

Рис. 3. **Динаміка зміни структури експорту послуг країн, що розвиваються, упродовж 2002–2012 рр.**

Україна також бере участь у міжнародній торгівлі послугами. В Україні експорт послуг завжди переважав над імпортом, ніколи не фіксувалося негативне сальдо. Про це свідчить аналіз даних за 2005–2012 рр., що показує динамічний розвиток експорту послуг, окрім 2009 р. Через світову фінансову кризу він скоротився, але вже наступного року мав колишній рівень. Така динаміка нагадує експорт послуг до Європи (табл. 1) [2; 3].

У структурі експорту та імпорту України переважають транспортні послуги. Але чи означає це їх абсолютне домінування у сфері послуг національної економіки та економіки світу в цілому? Слід зазначити, що вітчизняні реалії суттєво відрізняються від світових. За даними світового експорту товарів та послуг маємо, що з 4149 млрд дол. США загального світового обсягу послуг у 2011 р. 1063 млрд дол. США припадають на подорожі, а транспортні послуги посідають лише друге місце з 855 млрд дол. США.

Вагоме місце посідає Україна і в торгівлі комерційними послугами (табл. 2) [3].

Українські послуги зазвичай є спрямованими до таких європейських країн: Велика Британія, Швейцарія, Німеччина, Кіпр, Бельгія, Естонія, Австрія, Франція, Польща, Нідерланди. Позитивне сальдо можна спостерігати з абсолютною більшістю європейських країн, але винятками є Австрія, Польща, Німеччина, Ннідерланди, Андорра, Литва та Португалія: у цих країнах воно є від'ємним.

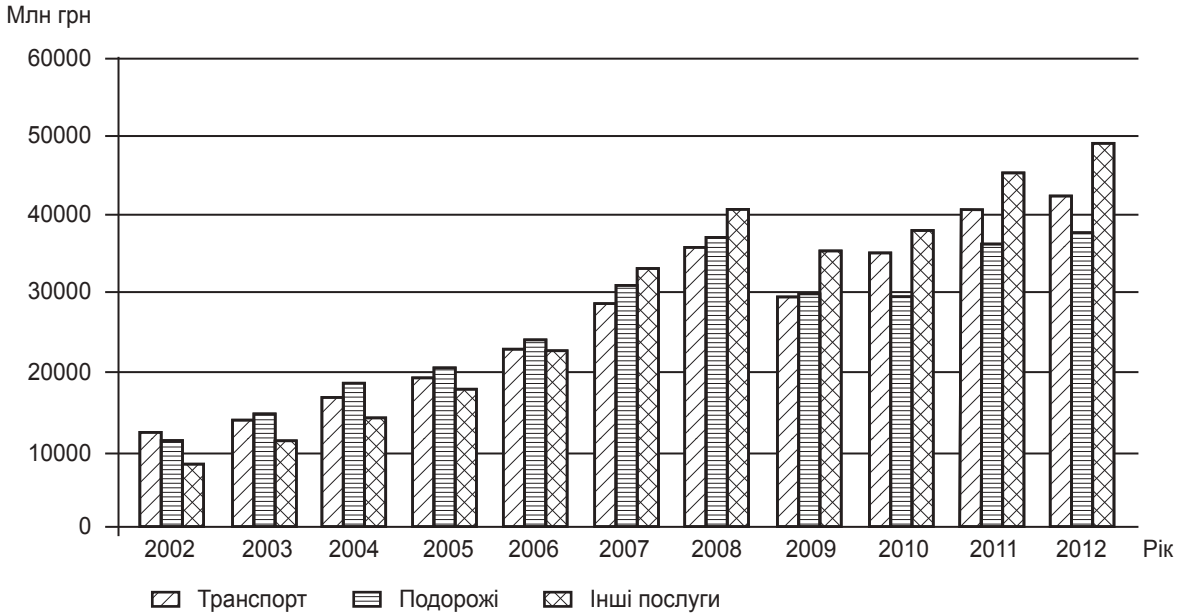

Рис. 4. **Динаміка зміни структури експорту послуг країн з перехідною економікою упродовж 2002–2012 рр.**

Таблиця 1

Торгівля України послугами

Роки	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Експорт послуг усього, млн дол.	6135	7506	9039	11741	9598	11759	13792	13599
у т. ч. до країн Європи	1870	2361	3154	4176	2936	3298	4104	4027
Частка країн Європи в експорті послуг України, %	30,5	31,5	34,8	35,6	30,6	28	29,,8	29,6
Імпорт послуг усього, млн дол.	2935	3719	4981	6468	5174	5448	6235	6736
у т. ч. з країн Європи	1220	1704	2402	3489	2640	2814	3056	
Частка країн Європи в імпорті послуг України, %	41,6	45,8	48,2	53,9	5,1	44,4	45,1	45,4
Сальдо торгівлі послугами з країнами Європи, млн дол.	650	657	752	687	296	877	1290	971

Таблиця 2

Обсяг світової торгівлі комерційними послугами за регіонами й окремими країнами, 2011 р.
(млрд дол. США і у %)

Країни	Експорт					Імпорт				
	Значення	Зміна відносно попереднього року, %				Значення	Зміна відносно попереднього року, %			
	2011	2005-11	2009	2010	2011	2011	2005-11	2009	2010	2011
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Світ	4150	9	–11	10	11	3,865	9	–11	10	10
Північна Америка	668	8	–7	9	10	516	6	–8	8	8
США	578	8	–6	9	11	391	6	–7	6	6
Країни Центральної Америки	130	11	–8	15	14	163	15	–8	23	18
Бразилія	37	16	–9	15	21	73	22	–1	36	22
Європа	1964	7	–13	4	10	1,605	6	–13	3	8
Європейський Союз – 27	1762	7	–13	4	10	1,48	6	–12	2	4
Німеччина	253	8	–9	3	9	284	5	–12	3	8
Велика Британія	274	5	–14	2	11	171	1	–19	1	7
Франція	161	5	–13	1	11	141	5	–8	2	7

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Нідерланди	128	6	–9	4	11	118	6	–3	–2	12
Іспанія	141	7	–14	1	14	91	5	–17	0	5
СНД	96	15	–17	13	20	133	15	–19	19	21
Росія	54	14	–19	8	22	90	16	–20	22	24
Україна	**19**	**13**	**–23**	**24**	**13**	**14**	**13**	**–30**	**10**	**19**
Африка	85	7	–10	11	0	149	13	–12	10	9

Послуги відіграють важливу роль у всіх сучасних національних економіках розвинених країн. Економічне зростання та повноцінний розвиток залежить від успішного розвитку сектора послуг. Сектор послуг є каталізатором усієї світової торгівлі й розвитку.

Торгівля послугами України з Європейським Союзом за десять років зросла більш ніж у 7 разів. Протягом останнього десятиліття істотно змінилася структура купівлі-продажу послуг України в Європейський Союз. Раніше основними були транспортні послуги, що становили майже 81 % всього експорту до Європейського Союзу, у 2010 р. їх частка знизилася до 58 %. Натомість зросла роль різних ділових, професійних і технічних послуг (з 3 % до майже 20 %), фінансових послуг (з 0,7 % до 6,4 %), страхових (від 0,4 % до 2,2 %) і комп'ютерних (з 0,4 до 2,3 %). Різко зросла частка фінансових послуг (з 8,8 % до 30,8 %), комп'ютерних (з 1,7 до 4,7). Зменшився імпорт державних послуг з 13 до 2,5 % і транспортних – з 26 до 20 %.

З 2008 р. Україна скасувала наявні обмеження свого сектора послуг і нині має один із найбільш відкритих торговельних режимів.

Глобалізація та інтеграція чітко характеризують сучасний розвиток торгівлі послугами у світовій економіці. За таких умов міжнародна торгівля послугами розвивається дуже динамічно. Транспортні та туристичні послуги формують основу найбільш затребуваних послуг, частки яких складають 23 % та 30 % відповідно. Водночас зростає роль послуг, що належать до категорії «інші приватні послуги». Серед них лідерами є інформаційні та комп'ютерні послуги, консалтинг, фінансові, страхові послуги, послуги з лізингу, інжиніринг, реклама, бізнес-послуги та послуги культурно-розважального профілю.

Незначною є частка України в міжнародній торгівлі послугами. Для збільшення впливу та для розширення участі нашої держави в міжнародному обміні послугами необхідною умовою є укрупнення економічних суб'єктів у багатьох секторах: банківському, страховому, будівельному, туристичному. Це відбудеться за стимулювання експансії на регіональні ринки країн СНД, Європейського Союзу та азіатських країн. Український сектор потребує масштабного залучення до міжгалузевого розподілу праці, участі в міжнародних спілках, що спеціалізуються на виробництві наукоємних технологій, товарів і послуг.

Науковий керівник – д-р екон. наук, доцент Яхкинд В. П.

Література: 1. Торгівля послугами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukr.vipreshebnik.ru/mign-economika/1775-torgivlya-poslugami.html. **2.** Пальчук О. Значення та роль світової торгівлі послугами в сучасній економіці [Електронний ресурс] / О. Пальчук. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/znpdme/2011_1/palchuk.pdf. **3.** Олефір А. Тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами в умовах динамізації конкурентного середовища [Електронний ресурс] / А. Олефір, В. Тіпанов. – Режим доступу : http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/129/3/179-221.pdf. **4.** Значення світового ринку послуг, передумови його формування. Специфічні ознаки міжнародної торгівлі послугами, її динаміка, структура і географічні напрями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lektsii.net/1-74184.html.

ЛОГІЧНА СТРУКТУРА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК СФЕРИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

УДК 657.1

Омельченко А. Ю.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розкрито сутність і зміст бухгалтерського обліку як сфери наукового пізнання, визначено його предмет і метод. Конкретизовано інструментарій бухгалтерського обліку та функції облікового процесу. Проаналізовано особливості практичної організації бухгалтерського обліку на підприємстві.*

Ключові слова: *об'єкт, предмет, функції, методи, організація, підприємство, бухгалтерський облік.*

Аннотация. *Раскрыты сущность и содержание бухгалтерского учета как сферы научного познания, определены его предмет и метод. Конкретизированы инструментарий бухгалтерского учета и функции учетного процесса. Проанализированы особенности практической организации бухгалтерского учета на предприятии.*

Ключевые слова: *объект, предмет, функции, методы, организация, предприятие, бухгалтерский учет.*

Annotation. *The essence and content of the accounting as a sphere of scientific knowledge, its subject and method defined. Concretized accounting tools and functions of the accounting process. The features of the practical organization of accounting at the company.*

Keywords: *object, subject, functions, methods, organization, enterprise, accounting.*

Формування чіткого розуміння особливостей бухгалтерського обліку вимагає з'ясування його логічної структури як наукової дисципліни, що є системою залежних компонентів, які створюють зумовлену послідовність дій, спрямованих на реалізацію кінцевих цілей. До неї належать мета, предмет, засоби, методи, об'єкт, суб'єкт та кінцевий результат.

Суб'єктом організації бухгалтерського обліку є власник або уповноважений орган, що управляє підприємством, головний бухгалтер або особа, яка займається веденням бухгалтерського обліку господарської діяльності підприємства [1].

Об'єктом у загальному розумінні є процес створення, функціонування та власне система бухгалтерського обліку. Точніше, об'єктом організації бухгалтерського обліку є обліковий процес та структура бухгалтерського обліку.

Структуру та організацію сприймають як синоніми. Структурою обліку є розподіл бухгалтерського обліку на види обліку (фінансовий, управлінський і податковий) та етапи обліку (первинний, поточний і підсумковий).

Процес як комплекс послідовності взаємопов'язаних дій можна вважати формою організації системи, яку необхідно нормалізувати. Об'єктами організації облікового процесу називають облікові процедури в розрізі видів та етапів бухгалтерського обліку, облікові номенклатури, носії облікової інформації, документообіг, а також процес забезпечення обліку [2].

Вибір облікової номенклатури є необхідним у процесі організації облікового процесу. Так, Сопко В. В. вважає, що облікова номенклатура є сукупністю господарських фактів, у яких йдеться про форми функціонування майна, капіталу (джерел утворення зазначених засобів), а також про господарські операції та результати діяльності, що в результаті відображаються у бухгалтерському обліку. Беручи за основу це визначення облікової номенклатури, його можна трактувати як організацію бухгалтерського обліку, що, у свою чергу, ідентифікує перелік фактів господарського життя підприємства. Ці факти відображаються в бухгалтерському обліку.

Втілення організаційних заходів, що є пов'язаними із методичним, інформаційним, кадровим, організаційно-технічним, нормативно-правовим забезпеченням бухгалтерського обліку, є частиною процесу забезпечення обліку.

Об'єкт і предмет мають різні значення. Предметом пізнання можна вважати характеристики самого об'єкта дослідження, його стан, властивості, що будуть отримані завдяки методам дослідження. Об'єктом є процес або явище, що є частиною об'єктивної реальності – їх вивчає суб'єкт [3].

Предмет бухгалтерського обліку має велику кількість тлумачень у науковій літературі. Так, на думку Кужельного М. В., предмет бухгалтерського обліку найчастіше є ознакою, що характеризує його параметри. У процесі вибору предмета визначають правильність визначення функціональних обов'язків працівників обліку [4]. Ткаченко Н. М. як предмет бухгалтерського обліку розглядає господарські факти, явища і процеси (операції),

© Омельченко А. Ю., 2016

що зумовлюють рух господарських засобів, а також джерела їх утворення. Предметом бухгалтерського обліку можна вважати процес відтворення, тобто всі етапи: виробництво, розподіл, обіг і споживання. Відтак предмет бухгалтерського обліку є основою для залучення засобів підприємства під час господарської діяльності [4]. На думку Швеця В. Г., у цілому предметом бухгалтерського обліку є все, що є пов'язаним із знаходженням потрібної інформації про суб'єкт господарювання, а також про його діяльність і ресурси. Точніше, предметом обліку є операції, що є пов'язаними із знаходженням, вимірюванням, реєстрацією, збиранням, узагальненням, зберіганням та обміном інформації, необхідної для прийняття рішень про господарську діяльність користувачами [1]. Це визначення відповідає сутності бухгалтерського обліку.

Обліковий процес розподіляє предмет на об'єкти: фази, етапи та стадії. Фази розподіляють на технологічні, рефлексійні та проектні, етапами є поточній облік, первинний і підсумковий. Стадії розподіляють на процедурні, підготовчі та результатні [2].

Згідно із законом, вибір форми організації бухгалтерського обліку є обов'язком підприємства. У разі, якщо звітність підприємства оприлюднюється, власник або керівник підприємства не має права самостійно складати звітність. Необхідно враховувати організаційно-правову форму, обсяги, вид діяльності та іншу специфіку підприємства. Слід мати на увазі кваліфікованість у справах, що є пов'язаними зі сприйманням облікової інформації у разі докладної її деталізації. Для кожного окремого підприємства рівень деталізації має відповідати тим питанням, що сприяють ефективному управлінню господарською діяльністю. Завдання організації бухгалтерського обліку полягає в оптимізації змісту облікової інформації та форми її отримання, оскільки існує залежність між рівнем деталізації інформації та витратами на її отримання.

Головною метою бухгалтерського обліку є забезпечення повноти, достовірності та об'єктивності облікової інформації за допомогою засобів та прийомів, що є використовуваними в бухгалтерському обліку. До них належать подвійний запис, фінансова звітність, документація, інвентаризація, оцінювання, бухгалтерські рахунки, калькулювання, інвентаризація та балансове узагальнення [3]. Ці елементи методу розглядатимемо з точки зору прийомів і засобів бухгалтерського обліку.

Засоби упорядкування, до яких належать бухгалтерські рахунки та подвійний запис, є засобами дослідження номенклатури економічно однорідних ознак, за якими відбувається групування інформації, графів документообігу та облікових регістрів.

Калькулювання та оцінювання потребують створення відповідних умов для їх застосування. Вони є засобами вимірювання вартості об'єктів бухгалтерського обліку. До калькулювання належать сукупність робіт з розподілу непрямих витрат на об'єкти обліку, щоб визначити собівартість процесу виробництва та реалізації. Засоби оцінювання об'єктів обліку передбачають не тільки таксування, тобто множення ціни на кількість, а й здійснюють дослідження кон'юнктури ринку на предмет змінення цін тощо.

До засобів відтворення в обліку дій господарського життя підприємства належать інвентаризація та документація. Вони здійснюють сукупність підготовчих робіт, що, у свою чергу, належать до організаційного блоку. Здійснення інвентаризації та організація документування втілюють створення відповідних документів, адаптацію типових форм документів до поставлених завдань і конкретних умов діяльності підприємства, розроблення графіків і схем документообігу, планів і графіків проведення інвентаризацій тощо [3].

Балансове узагальнення потребує організаційних і методичних заходів. Наприклад, у ході послідовного складання бухгалтерського балансу необхідно запроваджувати заходи для створення алгоритму дій з підготовки бази даних.

Однією із найважливіших організаційних функцій є контроль. Він передбачає порядок у організаційному середовищі бухгалтерського обліку. Контроль є не тільки функцією управління, а й методичним прийомом організації бухгалтерського обліку.

Ще однією функцією є адміністрування – спосіб регламентування у внутрішньому середовищі. Перед адмініструванням стоять питання, що виникають у внутрішнього керівництва підприємства. До них належать визначення складу робітників і структури бухгалтерії, встановлення відповідальності працівників та їх прав тощо.

Складовою бухгалтерського обліку є організація, тобто застосування сукупності прийомів і засобів, що є характерними як для бухгалтерського обліку, так і для управління господарською діяльністю в цілому.

Найбільш прийнятним засобом вирішення питань організації обліку є моделювання, що ґрунтується на заміні конкретного об'єкта дослідження іншим, подібним до нього, тобто моделлю. Моделювання дає змогу підібрати оптимальну форму структури бухгалтерії.

Головною метою бухгалтерського обліку є забезпечення повноти, достовірності та об'єктивності облікової інформації за допомогою засобів і прийомів, що є використовуваними в бухгалтерському обліку. Бухгалтерський облік є невід'ємною частиною системи, спрямованої на загальне поліпшення показників ефективності діяльності підприємства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Валуєв Ю. Б. Функції управління промисловим підприємством: дискусійні питання теорії / Ю. Б. Валуєв // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2009. – Вип. 207. – С. 683–694. **2.** Жук В. М. Наукове забезпечення обліку в системі управління аграрним сектором економіки: теорія і практика / В. М. Жук. – Київ : Ін-т аграрної економіки, 2008. – 978 с. **3.** Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / М. В. Кужельний, В. Г. Лінник. – Київ : КНЕУ, 2001. – 334 с. **4.** Кужельний М. В. Теоретичні аспекти бухгалтерського обліку / М. В. Кужельний // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 8–9. – С. 45–49.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА ПРЕДПРИЯТИЙ КОНСЕРВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ НА ПРИМЕРЕ ХАРЬКОВСКОГО ООО «АЛГ-ГРУП»

УДК 330.44:663.95

Омельчук Е. П.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализирована деятельность предприятия «АЛГ-ГРУП», специализирующегося на производстве консервов. С помощью надстройки Microsoft Excel 2007 построена оптимизационная модель максимизации прибыли с использованием реальных данных предприятия. Рассчитаны объемы максимально выгодного производства продукции.*

Ключевые слова: *прибыль, производство, оптимизация, максимизация прибыли, эффективность производства, экономико-математическое моделирование, целевая функция, оптимизационная модель.*

Анотація. *Проаналізовано діяльність підприємства «АЛГ-ГРУП», що спеціалізується на виробництві консервів. За допомогою надбудови Microsoft Excel 2007 побудована оптимізаційна модель максимізації прибутку з використанням реальних даних підприємства. Розраховано обсяги максимально прибуткового виробництва продукції.*

Ключові слова: *прибуток, виробництво, оптимізація, максимізація прибутку, ефективність виробництва, економіко-математичне моделювання, цільова функція, оптимізаційна модель.*

Annotation. *It analyzes the activities of the company «ALG-Group», specializing in the production of canned food. With add-ons Microsoft Excel 2007 based optimization model maximizing profits using real enterprise data. Calculate the volume of the most profitable production.*

Keywords: *profit, production, optimization, profit maximization, production efficiency, economic and mathematical modeling, objective function, optimization model.*

ООО «АЛГ-ГРУП» – современное предприятие, организованное в 2008 г. Основной деятельностью предприятия является производство и продвижение на рынке овощных и рыбных консервов двух собственных торговых марок: «Вениса» и «Морской Мир». Качество продукции не уступает по всем показателям качеству ведущих украинских производителей. Ассортиментный ряд каждой торговой марки на сегодняшний день состоит из 10 наиболее востребованных позиций на рынке Украины [1].

Необходимо, чтобы каждый процесс был описан функцией, которая задает допустимые варианты решения. Эту функцию принято называть целевой функцией, критерием оценки или показателям эффективности. Сформулируем задачу оптимизации производственной программы. На рассматриваемом предприятии из плодоовощного сырья организовано производство следующих видов консервов: сок томатный, томат-паста, томаты консервированные, яблочное повидло, сок яблочный натуральный. Для реализации производственной програм-

© Омельчук Е. П., 2016

мы требуются исходные данные. Исходными данными являются нормы расхода сырья, другие виды затрат на производство каждого вида продукции рассматриваемого консервного предприятия, а также цены и прибыль на единицу продукции. Кроме того, известны объемы каждого вида сырья. Все эти данные переведены в граммы и приведены в табл. 1 [2].

Таблица 1

Исходные данные для решения задачи

План выпуска продукции компании «АЛГ-ГРУП»						
Составляющие	Нормы расходов на производство 1 изделия, г					Запасы, г
	Сок томатный	Томат-паста	Томаты консервированные	Яблочное повидло	Сок яблочный	
Томаты	40	40	40	0	0	2200
Пищевая соль	35	45	50	0	0	900
Яблоки	0	0	0	80	70	1000
Вода	500	400	700	400	500	40000
Сахар	30	25	20	40	35	2000
Концентрат 1-го вида	0	80	0	0	0	750
Концентрат 2-го вида	30	0	0	30	0	1600
Лимонный сок	0	0	50	0	45	3500
Специи	0	0	30	0	0	1400
Концентрат 3-го вида	0	0	0	0	45	1000
Регуляторы кислотности (лимонная и яблочная кислоты, цитрат натрия)	15	20	10	25	15	600
Прибыль на 500 мл продукции, грн	7	6	10	5	7	

Пусть x_1 – объем томатного сока, x_2 – объем томатной пасты, x_3 – объем консервированных томатов, x_4 – объем яблочного повидла, x_5 – объем яблочного сока. Целевая функция, максимизирующая экономический эффект, имеет вид: $F_{max} = 7x_1 - 6x_2 - 10x_3 - 5x_4 - 7x_5$. Далее следует определить ограничения оптимизационной задачи. Известно, что норма расхода ресурсов не должна превышать их запасы. Учитывая стоимость доступных ресурсов, получим систему ограничений:

$$\begin{cases} 40x_1 + 40x_2 + 40x_3 \le 2200, \\ 40x_1 + 45x_2 + 50x_3 \le 1000, \\ 80x_4 + 70x_5 \le 2200, \\ 500x_1 + 400x_2 + 700x_3 + 400x_4 + 500x_5 \le 4000, \\ 30x_1 + 25x_2 + 20x_3 + 40x_4 + 25x_5 \le 2000, \\ 80x_2 \le 750, \\ 30x_1 + 30x_3 \le 1600, \\ 50x_3 + 45x_5 \le 3500, \\ 30x_3 \le 1400, \\ 45x_5 \le 1000, \\ 15x_1 + 20x_2 + 10x_3 + 25x_4 + 15x_5 \le 600, \\ x_{1,2,3,4,5} \ge 0. \end{cases}$$

Для решения задачи целесообразно использовать стандартный симплексный метод. Для этого используем Microsoft Excel и строим опорную таблицу, соответствующую условию задачи. Для поиска оптимального решения задач линейного программирования с заданными ограничениями в Microsoft Excel используют надстройку «Поиск решения».

Решив задачу, имеем: $x_{опт} = (x_1 = 180; x_2 = 0; x_3 = 0; x_4 = 0; x_6 = 100)$, $Z(x_{опт}) = 1960$ грн.

Поскольку это данные для 500 мл, то переведем их в литры, разделив на 2. Таким образом, максимизация прибыли от реализации продукции консервного предприятия ООО «АЛГ-ГРУП» будет в том случае, если оно будет производить в сутки 90 л томатного сока и 50 л яблочного сока. Такие виды продукции, как томат-паста, томаты консервированные и яблочное повидло выпускать нерационально, поскольку их производство не удовлетворяет условие максимизации прибыли. При таком объеме выпуска продукции максимальная прибыль за сутки составит 1960 грн.

Чтобы проверить правильность полученного решения в исходной задаче, следует решить двойственную к ней задачу. Решая одну оптимизационную задачу, мы получаем решение еще одной оптимизационной задачи, двойственной к исходной.

Составим модель двойственной задачи:

$$G(y_{опт}) = 2200\,y_1 + 900\,y_2 + 1000\,y_3 + 4000\,y_4 + 2000\,y_5 + 750\,y_6 + 1600\,y_7 + 3500\,y_8 + 1400\,y_9 + 1000\,y_{10} + 600\,y_{11}.$$

$$\begin{cases} 40y_1 + 35y_2 + 500y_4 + 30y_5 + 30y_7 + 15y_{11} \geq 7, \\ 40y_1 + 45y_2 + 400y_4 + 25y_5 + 80y_6 + 29y_{11} \geq 6, \\ 40y_1 + 50y_2 + 700y_4 + 20y_5 + 50y_8 + 30y_9 + 10y_{11} \geq 10, \\ 80y_3 + 400y_4 + 40y_5 + 30y_7 + 25y_{11} \geq 5, \\ 70y_3 + 500y_4 + 35y_5 + 45y_8 + 45y_{10} + 15y_{11} \geq 7, \\ 40y_1 + 35y_2 + 500y_4 + 30y_5 + 30y_7 + 15y_{11} \geq 7, \\ y_{1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11} \geq 0. \end{cases}$$

Рассмотрим пример решения задачи линейного программирования с помощью функции «Поиск решения» в Microsoft Excel. В результате были получены данные, подтвердившие решение, полученное с помощью стандартного симплексного метода. Целевая функция имеет вид:

$$G(y_{опт}) = 1960 \text{ грн.}$$

Таким образом, к росту прибыли исследуемое предприятие приведет увеличение объемов производства таких видов продукции, как сок томатный и сок яблочный натуральный. К снижению затрат приведет увеличение выпуска таких видов продукции, как томат-паста, яблочное повидло и консервированные томаты. Учитывая это, предприятие сможет получить максимальную прибыль и в то же время удовлетворить в полной мере потребности потребителей. Предприятию необходимо пересмотреть план изготовления продукции и усовершенствовать свою ценовую политику, чтобы максимизировать свою прибыль за счет изготовления большего количества видов продукции, которые приносят прибыль. Важно обеспечить эти виды продукции продуманной рекламой, чтобы спрос на них был стабильно высоким.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Література: 1. Venisa. Консервные богатства [Электронный ресурс] // Официальный сайт ТМ «Вениса». – Режим доступа : http://venisa.jimdo.com. **2.** Малярець Л. М. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **3.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підручник / Єгоршин О. О., Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с. **4.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 287 с.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА ПРОДУКЦИИ КОМПАНИЕЙ «DYMATIZE»

УДК 663.916(477.54)

Ореховский О. В.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализирована деятельность предприятия компании «Dymatize», специализирующегося на производстве спортивного питания. С помощью надстройки Microsoft Excel построена оптимизационная модель максимизации прибыли с использованием реальных данных предприятия. Рассчитаны объемы максимально выгодного производства продукции на примере выпуска спортивных добавок.*

© Ореховский О. В., 2016

Ключевые слова: *прибыль, производство, оптимизация, максимизация прибыли, эффективность производства, экономико-математическое моделирование, целевая функция, оптимизационная модель.*

Анотація. *Проаналізовано діяльність підприємства компанії «Dymatize», що спеціалізується на виробництві спортивного харчування. За допомогою надбудови Microsoft Excel побудовано оптимізаційну модель максимізації прибутку з використанням реальних даних підприємства. Розраховано обсяги максимально вигідного виробництва продукції на прикладі випуску спортивних добавок.*

Ключові слова: *прибуток, виробництво, оптимізація, максимізація прибутку, ефективність виробництва, економіко-математичне моделювання, цільова функція, оптимізаційна модель.*

Annotation. *It analyzes the activities of the company «Dymatize», specializing in the sports nutrition industry. With the help of Microsoft Excel add-in based optimization model maximizing profits using real enterprise data. Calculate the volume of the most profitable production on an example of manufacture of sports supplements.*

Keywords: *profit, production, optimization, profit maximization, production efficiency, economic and mathematical modeling, objective function, optimization model.*

Спортивное питание имеет огромное значение для людей, которые занимаются спортом, заботятся о своем здоровье и ведут здоровый образ жизни. Эти добавки необходимы как обывателям, так и профессиональным атлетам, ставящим перед собой высокие цели в спорте и повседневной жизни. Этот вид питания еще не прижился в нашей стране, однако в большинстве развитых стран он давно обрел должное уважение и полюбился потребителям. Именно поэтому предлагаем рассмотреть производство продукции на примере крупнейшего американского производителя спортивного питания компании «Dymatize».

Компания «Dymatize» американская, однако в Украине она пользуется большим спросом благодаря достаточно низким ценам и высокому качеству. По этой причине познавательно рассмотреть оптимизацию производства продукции компании, которая позволит максимизировать прибыль от реализации товара. Чтобы провести подобные расчеты (определение продукции, которую необходимо закупить, и ее количества) необходимо знать норму затрат каждого компонента, который входит в состав продукта, и прибыль, получаемую от реализации.

Подобные задачи решают симплексным методом. Исходными данными является информация о составе самых популярных товаров компании «Dymatize»: «All Natural Elite Whey», «Elite Casein», «Elite Mass Gainer», «Elite Gourmet». Затраты на ресурсы приведены в табл. 1.

Таблица 1

Исходные данные в расчете на единицу продукции

Состав	Нормы затрат сырья на единицу продукции, кг				Запасы сырья, кг
	All Natural Elite Whey	Elite Casein	Elite Mass Gainer	Elite Gourmet	
Белки	0,43	0,65	0,5	0,48	2456
Углеводы	0,22	0,12	0,22	0,2	367
Жиры	0,05	0,02	0,05	0,04	1125
Креатин	0,04	0,04	0,06	0,05	3464
Витаминный комплекс	0,02	0,02	0,02	0,05	754
Калий	0,04	0,02	0,02	0,03	346
Кальций	0,05	0,04	0,04	0,01	547
Натрий	0,02	0,01	0,05	0,01	457
Аминокислоты	0,01	0,01	0,01	0,01	432
Цена, грн	560	320	160	743	

Нужно выразить целевую функцию, которая стремится максимизировать прибыль от реализации продукции, и выписать систему ограничений по сырью, исходя из приведенных данных.

$$Z_{\max} = 560x_1 + 320x_2 + 160x_3 + 743x_4,$$

где $x_{1,2,3,4}$ – объемы выпуска товаров.

$$\begin{cases} 0,43x_1+0,65x_2+0,5x_3+0,48x_4 \le 2456 \\ 0,22x_1+0,12x_2+0,22x_3+0,2x_4 \le 367 \\ 0,05x_1+0,02x_2+0,05x_3+0,04x_4 \le 1125 \\ 0,04x_1+0,04x_2+0,06x_3+0,05x_4 \le 3464 \\ 0,02x_1+0,02x_2+0,02x_3+0,05x_4 \le 754 \\ 0,04x_1+0,02x_2+0,02x_3+0,03x_4 \le 346 \\ 0,05x_1+0,04x_2+0,04x_3+0,01x_4 \le 547 \\ 0,02x_1+0,01x_2+0,05x_3+0,01x_4 \le 457 \\ 0,01x_1+0,01x_2+0,01x_3+0,01x_4 \le 432 \\ x_i \ge 0, i=\overline{1,4} \end{cases}$$

Задачу решаем симплексным методом, используя функцию «Поиск решения» в Microsoft Excel.

Согласно результатам вычислений, для максимизации прибыли нужно выпускать 257 ед. «All Natural Elite Whey», 125 ед. «Elite Casein», 657 ед. «Elite Mass Gainer» и 3715 ед. «Elite Gourmet».

Общая выручка составит 3049285 грн. Видно, что продажа продукта под названием «Elite Gourmet» приносит самый высокий доход (2760245 грн), а продажа продукта «Elite Casein» приносит самый низкий доход (40000 грн).

Составим двойственную задачу, оценив каждый вид сырья, чтобы оптимизировать потребление. Целевая функция будет стремиться к минимуму:

$$F_{\min} = 11570y_1 + 400y_2 + 320y_3 + 1140y_4 + 820y_5 + 510y_6 + 338y_7 + 420y_8 + 362y_9.$$

Ограничения ставим таким образом, чтобы общая оценка сырья не была выше цены соответствующего продукта:

$$\begin{cases} 0,43y_1+0,22y_2+0,05y_3+0,04y_4+0,02y_5+0,04y_6+0,05y_7+0,02y_8+0,01y_9 \ge 560 \\ 0,65y_1+0,12y_2+0,02y_3+0,04y_4+0,02y_5+0,02y_6+0,04y_7+0,01y_8+0,01y_9 \ge 320 \\ 0,5y_1+0,22y_2+0,05y_3+0,03y_4+0,02y_5+0,02y_6+0,04y_7+0,05y_8+0,01y_9 \ge 160 \\ 0,48y_1+0,2y_2+0,04y_3+0,05y_4+0,05y_5+0,03y_6+0,01y_7+0,01y_8+0,01y_9 \ge 743 \\ y_i \ge 0, i=\overline{1,9} \end{cases}$$

Двойственные оценки (теневые цены) по каждому виду сырья обозначим через y_1, y_2, y_3, ..., y_9, они являются стоимостными оценками полезности ресурсов. Решим двойственную задачу с помощью надстройки «Поиск решения» в Microsoft Excel.

Решение показывает значение теневых цен ресурсов. Если теневая цена равна нулю, то этот вид ресурса является избыточным, и наоборот, если теневая цена равняется какому-либо числу – такой ресурс является дефицитным и используется полностью, без остатка.

Таким образом, на предприятии компании «Dymatize» полностью расходуются такие виды ресурсов: белки, углеводы, жиры, креатин, витаминный комплекс, калий, кальций, натрий и аминокислоты (их теневые внутрипроизводственные цены равны нулю). Однако, предприятию необходимо пересмотреть план изготовления продукции и усовершенствовать свою ценовую политику, чтобы максимизировать прибыль за счет изготовления большего количества видов продукции, которые приносят прибыль.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Dymatize [Электронный ресурс] // Официальный сайт «Dymatize». – Режим доступа : www.dymatize.com. **2.** IHerb [Электронный ресурс] // Официальный сайт магазина по продаже пищевых добавок iHerb. – Режим доступа : http://www.iherb.com/. **3.** Малярець Л. М. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **4.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підручник / О. О. Єгоршин, Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с. **5.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 287 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ ДЕБІТОРІВ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 657.21

Отрощенко Є. В.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність і класифікацію дебіторської заборгованості підприємства, а також її види. Визначено порядок формування та використання резерву сумнівних боргів. Проаналізовано порядок розкриття бухгалтерської інформації про заборгованість дебіторів у фінансовій звітності підприємства.*

Ключові слова: *підприємство, дебітори, заборгованість, облік, фінансова звітність.*

Аннотация. *Рассмотрены сущность и классификация дебиторской задолженности предприятия, а также ее виды. Определен порядок формирования и использования резерва сомнительных долгов. Проанализирован порядок раскрытия бухгалтерской информации о задолженности дебиторов в финансовой отчетности предприятия.*

Ключевые слова: *предприятие, дебиторы, задолженность, учет, финансовая отчетность.*

Annotation. *The essence and classification of accounts payable of the enterprise and its types. The order of formation and use of the provision for doubtful debts. Analyzed the procedure for the disclosure of accounting information on debt receivable in the financial statements.*

Keywords: *enterprise, debtors, debt, records, financial statements.*

Однією з вагомих проблем підприємств сучасної України є дефіцит оборотного капіталу. Останнім часом таке положення погіршилося через загальну кризу неплатежів і значний розмір дебіторської заборгованості. Наслідками стало залучення підприємствами до господарського обороту додаткових коштів, підвищення витрат господарської діяльності тощо. Однією з причин такої ситуації є неефективне управління підприємствами, що зводиться до розгляду вже сформованої дебіторської заборгованості, а також запровадження заходів щодо її стягнення. Недостатнє розуміння керівниками сутності та ролі дебіторської заборгованості спричиняє неефективне використання ресурсів і внутрішніх резервів підприємства.

Метою написання статті є визначення економічної сутності та ролі дебіторської заборгованості в діяльності підприємства, а також вивчення особливостей обліково-аналітичного забезпечення розрахунків підприємства з дебіторами.

В Україні основою для вивчення сутності та порядку бухгалтерського відображення дебіторської заборгованості є П(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [1], згідно із яким дебіторська заборгованість є сумою заборгованостей дебіторів підприємству на певну дату [1]. Дебіторська заборгованість може виникнути відносно продажу товарів, наданих робіт чи послуг, відшкодування збитків тощо. Після змін у П(С)БО 10 класифікація розподілу дебіторської заборгованості здійснюється за певними критеріями.

1. Залежно від термінів її погашення (до одного року або операційного циклу або понад рік або операційний цикл).

2. Залежно від імовірності її погашення (термін погашення не настав, заборгованість є простроченою чи безнадійною).

3. За оцінюванням відображення в балансі дебіторської заборгованості.

Однією з особливостей дебіторської заборгованості є класифікація за термінами та вірогідністю погашення [2]:

– безнадійна дебіторська заборгованість – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув термін позивної давності;

– довгострокова дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, що не виникає в ході нормального операційного циклу та має бути погашеною після дванадцяти місяців з дати балансу;

– поточна дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, що виникає в ході нормального операційного циклу або має бути погашеною протягом дванадцяти місяців з дати балансу;

– сумнівний борг – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником.

© Отрощенко Є. В., 2016

У складі активів підприємства відповідно до П(С)БО 10 дебіторська заборгованість відображається за таких умов:

– існує ймовірність, що підприємство надалі отримає економічні вигоди від погашення такої дебіторської заборгованості;

– суму дебіторської заборгованості можна достовірно оцінити [1].

Дебіторська заборгованість у бухгалтерському обліку підприємства відображається на рахунках класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи».

Основними причинами виникнення заборгованості дебіторів є:

– порушення платіжної дисципліни;

– недостатність коштів у дебітора або зниження рівня його платоспроможності;

– недосконалість політики стягнення дебіторської заборгованості;

– неефективний аналіз дебіторської заборгованості;

– зниження накопичених інвестицій та інших грошей на підприємстві тощо [3].

Дебіторська заборгованість є достовірно визнаною тільки тоді, коли існує ймовірність надалі підприємству отримати достатній економічний прибуток [2].

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги визнається активом одночасно із визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю. Безнадійна дебіторська заборгованість визнається, якщо минув термін позовної даності, суб'єктів господарювання визнали банкрутами (за законом) тощо.

У П(С)БО 10 питання довгострокової заборгованості не визначено. Можна припустити, що вона виникає у момент здійснення передплати за товар, роботу, послуги.

Сумнівний борг визнається у тому випадку, коли в керівництва виникають сумніви щодо погашення дебітором боргу. Їх зараховують до складу активів до того моменту, поки підприємство не визнає їх даремним і безнадійним боргом або, навпаки, до моменту їх погашення.

Таким чином, дебіторську заборгованість підприємства відображають на балансі підприємства як довгострокову або поточну. У разі надання кредиту дебітору в підприємства виникає ризик непогашення заборгованості, а відтак і сумніви щодо цього.

Активами підприємства є резерви сумнівних боргів, що служать для відображення дебіторської заборгованості в сумі, яка може бути поверненою дебітором. Чистою реалізаційною вартістю дебіторської заборгованості є сума поточної дебіторської заборгованості за вирахуванням резерву сумнівних боргів [2].

Згідно із п.п. 8, 9 П(С)БО 10 існують такі методи розрахунків суми резерву сумнівних боргів:

– абсолютної суми сумнівної заборгованості;

– застосування коефіцієнта сумнівності.

У разі застосування методу абсолютної суми сумнівної заборгованості резерв визначають шляхом оцінювання платоспроможності окремих дебіторів. Підприємство аналізує поточну дебіторську заборгованість на предмет виявлення сум сумнівної заборгованості, після чого на загальну суму виявленої сумнівної заборгованості створює резерв і відображає це в обліку.

Цей метод визначення суми резерву базується на статистичних розрахунках (обчисленні відповідного коефіцієнта). П(С)БО 10 передбачено три засоби розрахунку коефіцієнта сумнівності [1]:

– визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;

– класифікація дебіторської заборгованості за термінами непогашення;

– визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості в сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3–5 років.

Визначена на основі класифікації дебіторської заборгованості величина сумнівних боргів на дату балансу становить залишок резерву сумнівних боргів на ту саму дату. Залишок резерву сумнівних боргів на дату балансу не може перевищувати суму дебіторської заборгованості на ту саму дату [1].

Класифікація дебіторської заборгованості здійснюється групуванням дебіторської заборгованості за термінами її непогашення із установленням коефіцієнта сумнівності для кожної групи. Коефіцієнт сумнівності встановлює підприємство, виходячи з фактичної суми безнадійної дебіторської заборгованості за попередні звітні періоди. Коефіцієнт сумнівності, як правило, зростає зі збільшенням термінів непогашення дебіторської заборгованості. Величину резерву сумнівних боргів визначають як суму добутків поточної дебіторської заборгованості відповідної групи та коефіцієнта сумнівності відповідної групи (приклад визначення величини резерву сумнівних боргів наведено в додатку до П(С)БО 10. Нарахування суми резерву сумнівних боргів за звітний період відображають у звіті про фінансові результати у складі інших операційних витрат [1].

Вилучення безнадійної дебіторської заборгованості з активів здійснюють з одночасним зменшенням величини резерву сумнівних боргів. У разі недостатності суми нарахованого резерву сумнівних боргів безнадійну дебіторську заборгованість списують з активів на інші операційні витрати. Суму відшкодування раніше списаної безнадійної дебіторської заборгованості залучають до складу інших операційних доходів.

Поточну дебіторську заборгованість, щодо якої створення резерву сумнівних боргів не передбачено, у разі визнання її безнадійною списують із балансу з відображенням у складі інших операційних витрат.

Частину довгострокової дебіторської заборгованості, що підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу, відображають на ту саму дату в складі поточної дебіторської заборгованості.

Довгострокову дебіторську заборгованість, на яку нараховуються відсотки, відображають у балансі за її поточною вартістю. Визначення поточної вартості залежить від виду заборгованості та умов її погашення [1].

Таким чином, на сучасному етапі розвитку українських підприємств дебіторська заборгованість не є чітко регламентованою. Недотримання дебіторами правил і невчасне погашення боргу або його непогашення із часом знижують ефективність діяльності підприємства та спричиняють виникнення фінансових криз.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 08.10.1999 № 237. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99. **2.** Білик М. Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств / М. Д. Білик // Фінанси України. – 2003. – С. 24–36. **3.** Чорнобривець М. М. Дебіторська заборгованість: сутність та причини виникнення / М. М. Чорнобривець // Європейські перспективи. – 2013. – № 10. – С. 181–185.

ОБЛІК ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

УДК 338.512:334.012.64

Охман А. Ф.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено основні аспекти обліку витрат на малих підприємствах. Розглянуто методику обліку витрат, що допомагає суб'єктам малого підприємництва раціонально відображати господарські операції. Проаналізовано особливості форм організації обліку суб'єктів малого підприємництва.*

Ключові слова: *витрати, облік, господарські операції, витрати виробництва, суб'єкти малого підприємництва, форми організації обліку.*

Аннотация. *Исследованы основные аспекты учета затрат на малых предприятиях. Рассмотрена методика учета затрат, позволяющая субъектам малого предпринимательства рационально отражать хозяйственные операции. Проанализированы особенности форм организации учета субъектов малого предпринимательства.*

Ключевые слова: *расходы, учет, хозяйственные операции, издержки производства, субъекты малого предпринимательства, формы организации учета.*

Annotation. *In the article the basic aspects of cost accounting for small enterprises and describes the methodology of cost accounting that enables small businesses efficiently reflect business transactions, disclosed forms of accounting, small businesses to display business transactions.*

Keywords: *cost, accounting, business operations, production costs, small businesses, forms of accounting.*

© Охман А. Ф., 2016

Останні зміни підходів до ведення бізнесу та розвитку системи менеджменту вимагають усе більшої уваги й перегляду організації обліку на малих підприємствах, оскільки їх фінансовий результат залежить від правильного облікового відображення витрат виробництва продукції. Актуальність дослідження є зумовленою специфічними особливостями у методах і прийомах обліку виробничих витрат суб'єктами малого підприємництва.

Відповідно до П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», суб'єктам малого підприємництва дозволено здійснювати спрощений порядок обліку витрат виробництва [1]. Суб'єкти малого підприємництва можуть використовувати облік витрат виробництва продукції, товарів, робіт і послуг, що є передбаченим П(С)БО 16 «Витрати» [2]. Відтак суб'єкти малого підприємництва можуть самостійно вибирати варіант обліку витрат на виробництво з використанням рахунка 23 «Виробництво», або вибирають спрощений варіант – без використання рахунка 23 «Виробництво». Проте спрощений варіант суперечить Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291, у якій передбачено обов'язкове використання рахунка 23 «Виробництво» незалежно від того, чи є підприємство суб'єктом малого підприємництва, чи ні. За подібного обліку витрат порушується принцип нарахування та відповідності доходів і витрат. Тому це питання є актуальним і потребує подальшого дослідження та вирішення.

Дослідженням питання обліку виробничих витрат суб'єктами малого підприємництва займалися вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема Бузак Н. І., Буряк П. Ю., Дудніченко О. В., Огійчук М. Ф., Ткаченко Н. М. та ін. Теоретичні та практичні аспекти обліку витрат досліджували Дмитренко І. М., Зубілевич С. Я., Мазін О. І., Малюга Н. М., Сопко В. В., Шатковська Л. С. та ін. Проте в цих роботах дослідження є спрямованими на загальні принципи організації обліку витрат, недостатньо уваги приділено виробленню диференційованого підходу до організації обліку витрат на малих підприємствах різного виду.

Метою написання статті є дослідження особливостей обліку витрат виробництва суб'єктами малого підприємництва та виокремлення питань з відображення в обліку виробничих витрат, що потребують дослідження й вирішення.

Предметом дослідження є особливості організації обліку витрат виробництва на малих підприємствах. Об'єктом дослідження є господарська діяльність вітчизняних малих підприємств.

Організація обліку витрат виробництва на малих підприємствах залежить від низки факторів, що є взаємопов'язаними. Найбільший вплив має специфіка виробництва, що проявляється через первинний облік. Це зумовлено відмінностями у переліку елементів витрат, що є залученими до собівартості продукції, робіт чи послуг малого підприємництва. Проте на багатьох малих підприємствах ігнорують вимоги групування витрат виробництва і не дотримуються встановлених статей їх обліку. Окремі витрати малих підприємств стосуються виробництва в цілому. Підприємство самостійно визначає форму обліку, що зазначено в Наказі про облікову політику підприємства. Форма бухгалтерського обліку – це сполучення різних реєстрів аналітичного і синтетичного обліку, їх взаємозв'язок, послідовність і засоби ведення облікових записів для узагальнення й отримання звітності. Бухгалтерський облік на малих підприємствах може здійснюватися у спрощеній та журнальній формах.

За використання журнальної форми обліку інформацію з первинних і зведених документів переносять у журнали й відомості. У первинних документах записують суми, що відповідають кредитовому обороту за відповідними рахунками. У зведених документах фіксують суми дебетових оборотів за рахунками. Підсумкові записи з журналів переносять до Головної книги. Можливість зручно формувати інформацію для фінансової звітності є найбільшою перевагою журнальної форми бухгалтерського обліку. Недоліком є громіздкість окремих журналів та відомостей [3].

Спрощена форма бухгалтерського обліку може вестися малими підприємствами за їх вибором. Спрощена форма передбачає два варіанти: просту форму та форму бухгалтерського обліку з використанням регістрів обліку майна. У разі застосування простої господарські операції відображають у Книзі обліку господарських операцій. Форма бухгалтерського обліку з використанням обліку майна, окрім Книги обліку господарських операцій, передбачає також використання відомостей.

Основою обліку виробничої діяльності всіх суб'єктів господарювання є економічно обґрунтоване розмежування виробничих витрат, що класифікуються за складом (фактичні, планові або прогнозні), стосовно обсягу виробництва (змінні, постійні), за функцією управління (виробничі, адміністративні, комерційні), за способом віднесення на собівартість (прямі, непрямі) та за порядком віднесення витрат (на період генерування прибутку, на період, на продукт). Відповідно до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) або виробничих витрат належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, загальновиробничі витрати (накладні) та інші прямі витрати.

Згідно з П(С)БО 16 підприємство встановлює перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг). Для обліку витрат основного виробництва та допоміжних виробництв призначено синтетичний рахунок 23 «Виробництво». На рахунку обліковують прямі витрати виробництва промислових, ремонтно-технічних, транспортних, підрядно-будівельних, сільськогосподарських, громадського харчування та

інших підприємств на відповідних субрахунках за галузями виробництва. За даними про накопичені витрати за дебетом аналітичних рахунків, що відкривають до таких субрахунків, визначають собівартість виробленої (випущеної) продукції (робіт, послуг). До формування виробничої собівартості не залучають управлінські витрати. Для цього на дебет цих аналітичних рахунків попередньо заносять належну частину витрат на обслуговування виробництва й управління, втрат від браку, витрат майбутніх періодів, що розподіляють з інших рахунків за встановленою методикою.

Підприємства на загальній системі оподаткування для обліку витрат можуть використовувати 8 та 9 класи, а підприємства на спрощеній системі оподаткування можуть використовувати виключно 9 клас. За кредитом рахунка 23 «Виробництво» субрахунка «Основне виробництво» обліковують кількість і вартість виробленої (випущеної) продукції, виконаних робіт чи наданих послуг. Аналітичні рахунки з обліку витрат і виходу продукції (робіт, послуг) відкривають окремо на кожний вид продукції або на структурні підрозділи (центри витрат і відповідальності), що їх виробляють (виконують), відповідно до чинних вимог методичних рекомендацій щодо формування собівартості продукції та вимог звітності у регістрах обліку (відомостях, виробничих звітах). Витрати основного виробництва відображають за встановленими видами. При визначенні загальної суми понесених витрат та обчислення собівартості продукції суттєвим є питання обліку та розподілу загальновиробничих витрат. Особливості обліку та розподілу загальновиробничих витрат на малих підприємствах різних галузей нині становлять великий науковий інтерес, оскільки багато питань з цього приводу залишаються нерозв'язаними [4].

На рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» ведеться облік виробничих накладних витрат на організацію виробництва та управління цехами, дільницями, відділеннями, бригадами та іншими підрозділами основного й допоміжного виробництва, а також витрати на утримання та експлуатацію машин і устаткування. Цей рахунок не застосовують підприємства торгівлі. За дебетом рахунка 91 «Загальновиробничі витрати» відображають суму визнаних витрат, за кредитом – щомісячне за відповідним розподілом списання на рахунки 23 «Виробництво» та 90 «Собівартість реалізації» [5].

Загальногосподарські (адміністративні) витрати за П(С)БО 16 «Витрати» списують на фінансові результати. Закриття рахунків з обліку витрат виробництва здійснюють у кінці місяця, кварталу чи року. Тут може бути дебетове сальдо, що відображає вартість незавершеного виробництва. Записи у Журналі обліку господарських операцій проводять із використанням кореспонденції рахунків. Узагальнена інформація про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) на рахунках бухгалтерського обліку підлягає відображенню в регістрах бухгалтерського обліку у Журналі 5 або Журналі 5А. Журнал 5 використовують підприємства, що не застосовують рахунок класу 8 «Витрати за елементами». Відображення операцій із використанням рахунків класів 8 й 9 здійснюють у Журналі 5А [6].

Таким чином, висвітлені у статті проблеми не є вичерпними і потребують доповнень, змін, уточнень і конкретизації. Облік виробничих витрат передусім залежить від вибору об'єктів обліку, що є визначуваними цілями управління. Облік виробничих витрат надає можливості удосконалити контроль і управління за витрачанням сировини і матеріалів на виробництво продукції, а також вчасно усувати відхилення від норм, що виникають. Суб'єкти малого підприємництва застосовують дві системи оподаткування: загальну та спрощену. Вибір простої та спрощеної форми організації обліку є можливим тільки для тих підприємств, що перебувають на спрощеній системі оподаткування. Правильний вибір форми обліку виробничих витрат надає можливості достовірно відображати облік витрат суб'єкта малого підприємництва.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого […] [Електронний ресурс] : Закон України від 25.02.2000 № 39. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua /laws/show/z0161-00. **2.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 31.12.1999 № 318. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00. **3.** Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 29.12. 2000 № 356. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF00062.html. **4.** Засадний Б. Організаційні аспекти обліку на малих підприємствах / Б. Засадний, М. Кобзева // Вісник Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. – 2011. – № 130. – С. 42–44. **5.** Сук Л. Організація обліку на підприємствах малого бізнесу / Л. Сук, П. Сук // Бухгалтерський облік в сільському господарстві. – 2010. – № 3. – С. 36–40. **6.** Бузак Н. І. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу / Н. І. Бузак // Вісник КНТЕУ. – 2013. – Вип. 2 (26). – С. 3–14.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА ПРОДУКЦИИ ПО УХОДУ ЗА ВОЛОСАМИ ТМ «PANTENE PRO-V»

УДК 005. 51:519.86

Панченко А. С.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрена и решена оптимизационная задача плана производства продукции по уходу за волосами торговой марки «Pantene Pro-V». С помощью надстройки Microsoft Excel построена оптимизационная модель максимизации прибыли с использованием реальных данных предприятия. Рассчитаны объемы максимально выгодного производства продукции. Проанализированы результаты решения двойственной задачи для минимизации общей стоимости затрат.*

Ключевые слова: *прибыль, производство, оптимизация, максимизация прибыли, экономико-математическое моделирование, симплексный метод, двойственная задача, оптимальная прибыль, оптимальный объем производства, эффективность производства.*

Анотація. *Розглянуто та вирішено оптимізаційну задачу плану виробництва продукції з догляду за волоссям торговельної марки «Pantene Pro-V». За допомогою надбудови Microsoft Excel побудовано оптимізаційну модель максимізації прибутку з використанням реальних даних підприємства. Розраховано обсяги максимально вигідного виробництва продукції. Проаналізовано результати вирішення двоїстої задачі для мінімізації загальної вартості витрат.*

Ключові слова: *прибуток, виробництво, оптимізація, максимізація прибутку, економіко-математичне моделювання, симплексний метод, двоїста задача, оптимальна прибуток, оптимальний обсяг виробництва, ефективність виробництва.*

Annotation. *Considered and solved optimization problem production plan care for hair brand «Pantene Pro-V». With the help of Microsoft Excel add-in based optimization model maximizing profits using real enterprise data. Calculate the volume of the most profitable production, we analyzed solutions of the dual problem to minimize the total costs.*

Keywords: *profit, production optimization, profit maximization, economic modeling, simplex method, dual task, optimum profit, optimal production, production efficiency.*

Целью написания статьи является исследование структуры расходов ресурсов на производство продукции торговой марки «Pantene Pro-V», а также построение математической модели, в которой целевая функция стремится к максимуму, то есть прибыль от продажи продукции максимизируется.

Линейка товаров для ухода за волосами Pantene Pro-V впервые была представлена в 1947 г. в Швейцарии. В 1985 г. марку приобрела Procter & Gamble. Именно активная рекламная компания, организованная этим международным гигантом, способствовала известности бренда. Тогда же появился остроумный слоган: «Меня ненавидят, потому что я самая красивая». Основным компонентом средств Pantene Pro-V является пантенол, также в их состав входит комплекс аминокислот, питающих волосы и кожу головы [1].

Торговая марка производит разнообразные средства по уходу за волосами: 1 – шампуни, 2 – бальзамы, 3 – ополаскиватели, 4 – маски и 5 – кремы. При производстве этой продукции используют такие виды сырья: 1 – аминокислоты, 2 – глицерин, 3 – мягкие полимеры, 4 – укрепляющие ингредиенты, 5 – активные добавки, 6 – лаурил сульфат аммония для образования густой чистящей пены, 7 – провитамин В 5 [2].

Воспользуемся данными о составе этих изделий, нормах затрат, запасах сырья и прибыли от реализации единицы продукции торговой марки «Pantene Pro-V» (табл. 1).

План производства продукции всегда составляется таким образом, чтобы общая стоимость произведенной продукции была максимальной. По представленным в табл. 1 данным составим экономико-математическую модель и найдем ее решение.

Целью оптимизации плана производства ТМ «Pantene Pro-V» является максимизация прибыли от реализации произведенной продукции. Целевая функция имеет вид:

$$Z = 45{,}6x_1 + 39{,}5x_2 + 31{,}2x_3 + 65{,}7x_4 + 21x_5 \to \max.$$

© Панченко А. С., 2016

Таблица 1

Исходные данные для производства продукции ТМ «Pantene Pro-V»

Виды сырья	Нормы расхода на производство 1 ед. продукции					Запасы сырья
	Шампунь	Бальзам	Ополаскиватель	Маска	Крем	
Аминокислоты	0,32	0	0,36	0	0	1250,00
Глицерин	0,25	0,17	0	0,41	0,55	687,40
Мягкие полимеры	0,5	0,45	0,48	0,35	0,21	1352,00
Укрепляющие ингредиенты	0,23	0	0	0,33	0	1178,40
Активные добавки	0,15	0,22	0	0	0,02	356,20
Лаурил сульфат аммония	0	0	0,63	0	0	1785,40
Провитамин В5	0,15	0,01	0,09	0,12	0,07	567,7
Цена за единицу продукции, грн	45,6	39,5	31,2	65,7	21	

Вводим базисные переменные x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, они обозначают количество единиц продукции каждого вида. Поскольку количество использованных ресурсов не может превышать их запасы, то переменные должны удовлетворять системе неравенств:

$$Z = 45,6x_1 + 39,5x_2 + 31,2x_3 + 65,7x_4 + 21x_5 \to \max.$$

При этом система ограничений имеет вид:

$$\begin{cases} 0,32x_1 + 0,36x_3 \le 1250 \\ 0,25x_1 + 0,17x_2 + 0,41x_4 + 0,55x_5 \le 687,40 \\ 0,5x_1 + 0,45x_2 + 0,48x_3 + 0,35x_4 + 0,21x_5 \le 1352 \\ 0,23x_1 + 0,33x_4 \le 1178,40 \\ 0,15x_1 + 0,22x_2 + 0,02x_5 \le 356,20 \\ 0,63x_3 \le 0785,40 \\ 0,15x_1 + 0,01x_2 + 0,09x_3 + 0,12x_4 + 0,07x_5 \le 567,70 \\ x_i \ge 0, \quad \overline{i(1,5)} \end{cases}$$

Для поиска оптимального плана исходной задачи воспользуемся функцией «Поиск решения» Microsoft Excel [3]. Получив результаты, запишем ответ.

Исходя из полученных данных, максимальная прибыль от реализации продукции будет достигнута при условии, что ополаскиватели будут производиться в количестве 1 1594,16 шт., а маски – 1676,59 шт. При этом прибыль предприятия составит 159 889 грн. В процессе такого производства глицерин и мягкие полимеры будут использованы полностью, а остальные виды сырья – в излишке:

$$X_{\text{опт}} \ (0;0;1594,16;1676,59;0);$$

$$Z_{\max} = 159889 \text{ у. ед.}$$

Из полученных данных можно составить двойственную задачу, которая поможет определить теневую цену каждого использованного ресурса и минимизировать общую стоимость затрат на производство продукции.

Целевая функция представляет собой общую оценку сырья:

$$F = 1250y_1 + 687,40y_2 + 1352y_3 + 1178,40y_4 + 356,20y_5 + 1785,40y_6 + 567,70y_7 \to \min.$$

Система ограничений двойственной задачи должна иметь такой вид, чтобы общая оценка сырья по каждому производимому товару была не меньше цены на продукцию этого вида:

$$\begin{cases} 0,32y_1 + 0,25y_2 + 0,5y_3 + 0,23y_4 + 0,15y_5 + 0,15y_7 \ge 45,6 \\ 0,17y_2 + 0,45y_3 + 0,22y_5 + 0,01y_7 \ge 39,5 \\ 0,36y_1 + 0,48y_3 + 0,63y_6 + 0,09y_7 \ge 31,2 \\ 0,41y_2 + 0,35y_3 + 0,33y_4 + 0,12y_7 \ge 65,7 \\ 0,55y_2 + 0,21y_3 + 0,02y_5 + 0,07y_7 \ge 21 \\ y_j \ge 0; \overline{j(1;7)} \end{cases}$$

Обозначим y_1, y_2, y_3, y_4, y_5, y_6, y_7 как теневые цены по каждому из видов сырья.

Решим исходную двойственную задачу с помощью надстройки Microsoft Excel «Поиск решения» [3]. Вносим условия двойственной задачи в таблицу и получаем ее решение.

Теневая цена ресурса показывает, на сколько увеличится значение целевой функции при увеличении запаса этого ресурса на единицу. Поэтому если теневая цена равна нулю, то этот вид ресурса является избыточным, в противоположном случае ресурс используется полностью.

Исходя из полученного оптимального плана использования ресурсов, можно сказать, что аминокислоты, мягкие полимеры, укрепляющие ингредиенты, активные добавки, лаурил сульфат аммония и провитамин В5 являются избыточными ресурсами. Значения теневых цен на глицерин и мягкие полимеры указывают, что увеличение каждого ресурса на 1 кг приведет к увеличению целевой функции на 104,76 грн и 65 грн:

$$Y_{\text{опт}}(0;104,76;65;0;0;0;0),$$

$$F_{\min} = Z_{\max} = 159889 \text{ у. ед.}$$

Таким образом, ТМ «Pantene Pro-V» целесообразно разработать соответствующий план действий, способствующий снижению затрат на производство продукции. Это, в свою очередь, приведет к снижению себестоимости продукции и увеличению объемов производства, что обеспечит увеличение прибыли и дальнейшее эффективное функционирование торговой марки «Pantene Pro-V».

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. О торговой марке Pantene Pro-V [Электронный ресурс] // Мегамагнат. – Режим доступа : http://www.megamagnat.ru/tm/202.html **2.** Pantene Pro-V [Электронный ресурс] // Официальный сайт «Pantene Pro-V». – Режим доступа : https://www.pantene.ru/ru-ru. **3.** Малярець Л. М. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **4.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підручник / О. О. Єгоршин, Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с. **5.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 287 с.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МИРОВОГО РЫНКА ТРУДА

УДК 331.5.024.52

Пилипенко К. Ю.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализированы основные аспекты мирового рынка труда, определены тенденции и перспективы его развития. Приведена статистическая информация о состоянии рынка труда.*

Ключевые слова: *заработная плата, рабочая сила, кадровая политика, мировой рынок труда.*

Анотація. *Проаналізовано основні аспекти світового ринку праці, визначено тенденції та перспективи його розвитку. Наведено статистичну інформацію про стан ринку праці.*

Ключові слова: *заробітна плата, робоча сила, кадрова політика, світовий ринок праці.*

© Пилипенко К. Ю., 2016

Annotation. *Analyzed the main aspects of the global labor market, trends and prospects of its development. Shows statistical information on the labor market.*

Keywords: *wages, labor, personnel policy, global labor market.*

В настоящее время изучение рынка труда является актуальной темой исследования, что обусловлено упадком промышленного производства и возросшим уровнем безработицы. В связи с этим важно изучать сам рынок труда, его регулирование, а также регулирование кадрового потенциала и занятости.

Из-за изменений в отношениях между трудом и капиталом резко обострился вопрос о размерах заработной платы и жизненном уровне работников наемного труда. Заработная плата представляет собой один из основных факторов социально-экономической жизни каждой страны, коллектива, отдельного человека.

Проблемы рынка труда и их регулирования всегда привлекали внимание многих ученых. Сэй Ж., Рикардо Д., Маршалл А., Кейнс Д., Кларк Д., Шумпетер Й., Менгер К., Самуэльсон П., Макконелл К., Брю С. и другие стали основоположниками известных научных теорий занятости. Хорошо известны имена современных зарубежных ученых, изучающих проблемы рынка труда: Рикки С., Эклунд К., Эренберг Р. и др. Однако их исследования отличаются тем, что они проводились в то время, когда не действовали многие современные факторы. Отдельные аспекты безработицы и причины ее возникновения исследуются в работах Маркса К., Мальтуса Т., Кейнса Д., Пигу А. и др.

Рассмотрим основные тенденции развития мирового рынка рабочей силы, а также прогнозируемые изменения.

Рынок труда и занятость населения занимают особое место в системе рыночных отношений. Большинство экономических, социальных, демографических явлений, протекающих в рыночной экономике, прямо или косвенно, полностью или частично отражают процессы, происходящие на рынке труда. Являясь неотъемлемым звеном современной экономики, рынок труда играет важную роль в системе воспроизводства. Именно на рынке труда происходит купля-продажа рабочей силы, оценивается ее полезность и общественная значимость [1].

Численность населения планеты растет и, согласно прогнозам ООН, к 2025 г. может преодолеть отметку в 8 млрд чел. Однако среди стран мира этот показатель распределен неравномерно. В 2020 г. средний возраст населения Европы прогнозируется на уровне 43 лет, в Китае – 38 лет, а в Африке – 20 лет [2]. При этом численность населения трудоспособного возраста (15–64 года) напрямую зависит от тенденций демографического развития мирового сообщества.

В частности, на протяжении ближайших 20 лет количество экономически активного населения Индии будет ежемесячно возрастать на 1 млн чел. Этот показатель на сегодня достиг своего максимума в Китае и Южной Корее. В то же время он стремительно снижается в Европе, например, в Германии.

Интенсивная урбанизация, в результате которой в последующие четыре десятилетия количество городских жителей Земли вырастет на 72 %, также окажет сильное влияние на бизнес. Концентрация большого количества людей и ресурсов в компактном пространстве является сильнейшей предпосылкой социально-экономического прогресса. На сегодня города производят около 80 % всей конечной продукции, выпускаемой в мире. Тем не менее, неконтролируемая урбанизация может способствовать перенаселенности, бедности и плохому образованию, что не способствует профессиональному развитию продуктивной деятельности [2].

Оценивая будущее миграционных процессов, исследователи отмечают, что территориальные перемещения рабочей силы не утратят свое значение в ближайшем будущем. Миграция не прекратится, и размеры ее существенно не сократятся до тех пор, пока существуют различия в уровнях экономического, социального и культурного развития стран и регионов мирового хозяйства. Однако маловероятно, что миграция станет такой же важной формой экономического взаимодействия между богатыми и бедными странами, как торговля и движение капитала. Определенный уровень миграционных потоков является взаимовыгодным, но неограниченная миграция неквалифицированного труда в большей степени непродуктивна. Несмотря на возможность новой миграционной волны, связанной с ухудшением демографической ситуации в индустриальных государствах, возврата к широкомасштабной иммиграции в Западную Европу, наблюдавшейся в течение двух-трех последних десятилетий, не произойдет. Предполагается, что импорт дешевой рабочей силы заменит экспорт капитала в страны, ее поставляющие [3].

Менеджеры компаний пытаются урегулировать свою кадровую политику в соответствии с указанными процессами. Так, отвечая на вопрос о планируемых кадровых изменениях в ходе 17-го Ежегодного опроса руководителей крупнейших компаний мира, традиционно проводимого PricewaterhouseCoopers (PwC), лидеры фирм и компаний заявили, что 50 % из них в будущем году собираются увеличить штат своей компании (45 % опрошенных заявляли об этом в 2013 г.), 29 % оставят численность сотрудников без изменений (28 % в 2013 г.), 20 % сократят штат (23 % планировали сделать это в 2013 г.). При этом 63 % респондентов обеспокоены тем, что найти качественного сотрудника становится все сложнее [4].

Стремительный технологический прогресс не только облегчает работодателям поиск рабочей силы, но и формирует новые требования ко всем игрокам рынка труда. Так, он способствует более эффективному подбору кадров и позволяет сохранить рабочее место сотрудникам, которые потеряли бы его в иной ситуации. Но при этом инновационные технологии облегчают процесс переманивания квалифицированных сотрудников для конкурентов и стимулируют профессионалов к созданию собственных бизнес-проектов. Более того, они повышают уровень требований к образованию и корректируют структуру классификатора профессий. Расширение интернет-аудитории значительно упростило управление рабочими процессами и их координацию. Рынок труда становится все менее привязанным к месту работы: молодое поколение все чаще изъявляет желание работать вне офиса [3].

Еще одним важным вопросом является реализация профессионального потенциала женской части населения. Особенно это актуально для стран с развивающейся экономикой.

Необходимость изменений в кадровой политике осознают 93 % руководителей компаний. Однако 61 % из них заявили о том, что все еще не предприняли никаких практических действий в сфере привлечения и удержания талантливых сотрудников. Вероятно, они не верят в возможность HR (Human Resource) решить сложившиеся проблемы: почти две трети руководителей компаний не считают HR-департаменты в достаточной мере подготовленными к изменяющимся тенденциям. В то же время те руководители, которые считают свою HR-команду подготовленной к ним, начали предпринимать шаги для усиления своих позиций в управлении талантами [3].

41 % топ-менеджеров считают, что воспитание квалифицированной рабочей силы должно быть одним из главных приоритетов государственной экономической политики. Но только меньше четверти из них назвали политику своей страны в этом вопросе эффективной. Некоторые из них указали на существующую законодательную базу как на преграду: 52 % руководителей компаний утверждают, что она препятствовала им нанимать сотрудников [3].

На рынке труда Украины сохраняется и постепенно усиливается тенденция дефицита квалифицированного персонала. Причины тому – экспансия национальных и зарубежных компаний в регионы Украины, высокие требования к соискателям и недостаточный уровень квалификации специалистов, дефицит узкоспециализированного персонала и быстрое повышение ожиданий кандидатов. Отмечается рост трудовой миграции в Украине, что связано с неудовлетворенностью условиями труда – в основном из-за отсутствия перспектив развития и уровня оплаты труда [5].

Таким образом, в ближайшие 10–15 лет мировой рынок рабочей силы, вероятнее всего, ожидает значительная реструктуризация, обусловленная вышеперечисленными факторами. Современная кадровая политика большинства компаний нуждается в пересмотре основных принципов. Целесообразно произвести изменения в соответствии с требованиями актуальных тенденций, способствующие ориентации фирм и предприятий на рыночное (предпринимательское) поведение; построению партнерских отношений со смежниками и своими клиентами; созданию условий по повышению эффективности совместных действий сотрудников и усилению значения корпоративного взаимодействия. Важно также обеспечить децентрализацию управления, расширение управленческих полномочий для привлечения большего числа работающих.

Научный руководитель – канд. экон. наук, старший преподаватель Пивавар И. В.

Литература: 1. Рязанцев С. В. Мировой рынок труда и международная миграция : учеб. пособие / С. В. Рязанцев, М. Ф. Ткаченко. – М. : Экономика, 2010. – 303 с. **2.** Ангелов И. Перспективы либерализации движения рабочей силы в Европейском союзе / И. Ангелов // Проблемы теории и практики управления. – 2004. – № 3. – С. 87–95. **3.** Какие изменения ожидают рынок труда в будущем [Электронный ресурс] / Б. Дишер // Forbes.Украина. – Режим доступа : http://forbes.net.ua/opinions/1364552-kakie-izmeneniya-ozhidayut-rynok-truda-v-budushchem. **4.** Академия PwC Украина [Электронный ресурс] // PwC Украина. – Режим доступа : http://www.pwc.com/ua/ru.html. **5.** Гринева Е. Состояние рынка труда в Украине: тенденции и перспективы развития [Электронный ресурс] / Е. Гринева // Право Украины. – Режим доступа : http://pravo-ukraine.org.ua/blogs/hr/rekryting/4438-sostoyanie-rynka-truda-v-ukraine-tendencii-i-perspektivy-razvitiya.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ І НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

УДК 357.522.2

Піскун О. О.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність основних засобів, особливості обліку їх надходження, вибуття та зношення. Визначено загальні методи нарахування амортизації на підприємствах. Проаналізовано чинні форми первинної документації з обліку основних засобів. Запропоновано напрями вирішення проблемних питань організації обліку основних засобів.*

Ключові слова: *облік, вартість, кошти, основні засоби, амортизація, зношення, первісна вартість.*

Аннотация. *Рассмотрены сущность основных средств, особенности учета их поступления, выбытия и износа. Определены общие методы начисления амортизации на предприятиях. Проанализированы действующие формы первичной документации по учету основных средств. Предложены направления решения проблем организации учета основных средств.*

Ключевые слова: *учет, стоимость, средства, основные средства, амортизация, износ, первоначальная стоимость.*

Annotation. *The essence of fixed assets, accounting peculiarities of their income, retirement and wear. The general methods of depreciation in the workplace. Analyzes existing forms of primary documentation of fixed assets. Directions solving problems of accounting for fixed assets.*

Keywords: *accounting, cost, facilities, fixed assets, depreciation, wear and tear, initial cost.*

Нині в Україні відбувається процес удосконалення ринкових умов господарювання, що вимагає суттєвих змін у функціонуванні економічного механізму та гармонізації інтересів усіх зацікавлених сторін. Від того, наскільки ефективно використовуватимуться наявні засоби праці, від їх відповідності сучасному етапу розвитку НТП, залежать загальні результати роботи підприємства.

Сучасна економічна ситуація стимулює підприємства до запровадження нового матеріально-технічного забезпечення, розширення можливостей для використання нових фінансових механізмів, але на практиці існує проблема щодо його застосування. Саме з цих причин особливо актуальними є дослідження проблемних питань у сфері обліку основних засобів підприємств і напрямів його удосконалення.

Відомі економісти-практики постійно досліджують питання удосконалення обліку основних засобів. Зокрема, ці питання розглядають у своїх роботах Мушинський Р., Голов С., Білоусов А., Муріна Т. та ін.

Метою написання статті є теоретичне обґрунтування особливостей обліку основних засобів та розробка практичних рекомендацій щодо його удосконалення.

Згідно із ПСБО 7 основними засобами є матеріальні активи, які підприємство утримує для того, щоб використовувати їх у процесі виробництва або постачання товарів, послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких не перевищує одного року (або операційного циклу, якщо він є довшим за рік).

Варто зазначити, що станом на 01.09.2015 р. збільшено вартісний критерій для віднесення матеріальних активів до основних засобів з 2500 грн до 6000 грн. Такі зміни було внесено до пп. 14.1.138, п.14.1, ст. 14 Податкового кодексу України від 17.07.2015 р. № 655-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо зменшення податкового тиску на платників податків» [6].

П(С)БО 7 «Основні засоби» регламентує такі методи нарахування амортизації основних засобів: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискорене зменшення залишкової вартості, кумулятивний та виробничий [7].

Метод амортизації на підприємстві є визначуваним наказом про облікову політику і може бути переглянутий у разі зміни прогнозованого способу отримання економічних вигод [1].

Слід зазначити, що з 01.01.2015 р. у Податковому кодексі відбулися зміни щодо нарахування та відображення амортизації основних засобів. У підрозділі 4 розділу XX Податкового кодексу передбачено, що при нарахуванні амортизації основних засобів і нематеріальних активів відповідно до п. 138.3 Кодексу балансова вартість основних засобів та нематеріальних активів за станом на 1 січня 2015 р. має дорівнювати балансовій вартості таких активів, визначеної станом на 31 грудня 2014 р. за правилами, що були чинними до 1 січня 2015 р. Тобто для цілей

© Піскун О. О., 2016

оподаткування продовжує використовуватися залишкова вартість основних засобів, визначена за правилами Податкового кодексу на 31.12.2014 [2].

Мінімально допустимі терміни амортизації об'єктів основних засобів для обчислення податку залишилися незмінними. Але, при цьому пп. 138.3.3 Податкового кодексу введено правило встановлення мінімально допустимих термінів амортизації. Слід зазначити, що цим правилом підприємства користувалися раніше, а тепер воно є закріпленим законодавчо (табл. 1) [3].

Таблиця 1

Правило встановлення мінімально допустимих термінів амортизації

Мінімально допустимий термін амортизації з податкового обліку	>	Термін корисного використання основних засобів з бухгалтерського обліку	Для цілей податкового обліку використовують терміни за Податковим кодексом
	<		Для цілей податкового обліку використовують терміни з бухгалтерського обліку

За сучасних умов одним із головних завдань обліку основних засобів є надання повної, точної та об'єктивної інформації про них. Однак, деякі підприємства відображають неправдиві та необ'єктивні дані. Така ситуація виникає у випадку, коли зміни нормативно-правової бази випереджають реакцію на них підприємств, тобто підприємства своєчасно не вносять відповідні зміни до своєї облікової політики

На підставі дослідження можна виділити такі шляхи поліпшення обліку основних засобів.

1. Оптимальний вибір складу та обсягу облікової інформації, що забезпечить реалізацію поставлених завдань.

На показники бухгалтерського обліку впливають фактори протилежного характеру. З одного боку, склад інформації має бути повним, щоб забезпечити не тільки потреби обліку, але й інші функції управління. Але отримана надлишкова інформація перенасичує облік зайвими показниками. Це призводить до складності процесу отримання необхідної інформації та ускладнює розробку більш досконалих рішень на підприємстві. Таким чином, економічний ефект, отриманий від використання цієї інформації, слід розглядати в першу чергу. Це і зумовлюватиме вибір кількості та складу інформації [4].

2. Розробка та запровадження графіка руху документів, за допомогою якого своєчасно та ефективно виконуватимуться поставлені цілі.

Нині первинна облікова документація основних засобів та інвентаризаційні описи на підприємстві повторюють один одного: практично дублюються за змістом форми ОЗ-6, ОЗ-7, ОЗ-8. Однак у формах обліку не відображають устаткування, придбане підприємством у резервацію, перед запуском, що на практиці призводить до труднощів у розрахунку амортизації. Порівнюючи форми ОЗ-6, ОЗ-7, ОЗ-8 із формою ОЗ-1, можна помітити, що в них відсутня лише інформація про висловлену думку приймальної комісії й підписи її членів. Отже, доповнивши інвентарну картку підписами членів комісії, можна скоротити форму ОЗ-1. А якщо доповнити її підписами здавача та одержувача, доцільно скоротити форму ОЗ-2. Додавання до інвентарної картки підписів комісії щодо запровадження основних засобів після ремонту, реконструкції, модернізації та введення графи для відображення змін після таких операцій надасть можливості скоротити форму ОЗ-3.

3. Удосконалення змістовного наповнення матеріальних та електронних джерел інформації.

Після аналізу змін нормативно-правової бази, що належить до бухгалтерського обліку основних засобів, було визначено, що існує певна невідповідність між сучасними вимогами нормативно-правового регламентування подання даних діяльності та чинним їх відображенням. Це дає підстави стверджувати, що на підприємствах використовують застаріли та неактуальні бланки документації. Втратили актуальність і не використовуються у первинній документації бухгалтерського обліку відносно основних засобів такі реквізити: код норми амортизаційних відрахувань, джерело придбання, дата початку сплати за основні засоби.

4. Повна комп'ютеризація бухгалтерського обліку основних засобів.

Для того щоб мати можливість одержувати оперативну інформацію про рух основних засобів, необхідним є своєчасне й точне обчислення сум амортизації, визначення зношення тощо. Точність, правильність, функціональність та оперативність бухгалтерського обліку забезпечить одна з популярніших у практиці програм «1С: Бухгалтерія». Ця програма не є бездоганною у вирішенні всіх проблемних питань обліку основних засобів, але програмний продукт удосконалюється одночасно з потребами споживачів, запроваджуються нові версії [5].

Таким чином, основні засоби служать матеріально-технічною базою виробництва, основою для його подальшого розвитку. Процедура обліку основних засобів є складною та суперечливою. Недоліки національного законодавства у сфері бухгалтерського обліку створюють перешкоди на шляху стандартизації та оптимізації бухгалтерського обліку. Тому вдосконалення системи обліку основних засобів дозволить гармонізувати національні

стандарти з міжнародними, зменшити розбіжності та усунути проблеми щодо бухгалтерського обліку основних засобів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Сук Л. В. Облік основних коштів / Л. В. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2000. – № 6. – С. 11–12. **2.** Мушинський Р. С. Бухгалтерський облік основних засобів за новими правилами / Р. С. Мушинський, С. М. Токар // Бухгалтерія. – 2008. – № 48. – С. 55–57. **3.** Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану і перспективи розвитку / С. Ф. Голов. – Київ : Центр навч. літ. – 2007. – 522 с. **4.** Білоусов А. Б. Удосконалення документального оформлення операцій з основними засобами в умовах застосування П(С)БО 7 «Основні засоби» / А. Б. Білоусов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 3. – С. 49–54. **5.** Муріна Т. С. Шляхи ефективності використання основних засобів на промисловому підприємстві / Т. С. Муріна // Держава та регіони. – 2009. – № 6. – С. 387–390. **6.** Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 24.12.2015 № 909-VIII. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/909-19. **7.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс] : Закон України від 27.04.2000 № 92. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

УДК 658.152/.153:657:33.012.61-022.51

Підкопай М. О.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність поняття власного капіталу, визначено структуру та принципи його формування. Досліджено порядок відображення власного капіталу у фінансовій звітності малого підприємства. Продемонстровано взаємозв'язок її статей із рахунками бухгалтерського обліку.*

Ключові слова: *організація, мале підприємство, власний капітал, організація обліку, фінансова звітність, стійкість підприємства.*

Аннотация. *Рассмотрена сущность понятия собственного капитала, определены структура и принципы его формирования. Исследован порядок отражения собственного капитала в финансовой отчетности малого предприятия. Продемонстрирована взаимосвязь статей финансовой отчетности со счетами бухгалтерского учета.*

Ключевые слова: *организация, малое предприятие, собственный капитал, организация учета, финансовая отчетность, устойчивость предприятия.*

Annotation. *The essence of the concept of equity, defined structure and principles of its formation. Studied the order of the equity in the financial statements of small enterprises. Demonstrated relationship with its articles of accounts.*

Keywords: *organization, small business, equity, organization of accounting, financial reporting, sustainability of the enterprise.*

Створення будь-якого підприємства починається з формування капіталу. Власний капітал підприємства є головним джерелом його фінансових ресурсів, тобто є показником забезпечення підприємства власними засо-

© Підкопай М. О., 2016

бами на розвиток господарської діяльності, визначає його незалежність від залучених коштів і фінансову стійкість підприємства.

Проблемам обліку власного капіталу, його структури, формування і використання у вітчизняній та міжнародній практиці приділяли увагу такі вчені: Сміт А., Рікардо Д., Бутинець Ф., Білик М., Білуха М., Голов С., Кірейцев Г., Сопко В. та ін. Але вчені в своїх роботах приділяли увагу здебільшого дослідженню капіталу акціонерних товариств, а питання організації обліку власного капіталу малого підприємства є розглянутим не вповні, а відтак потребує подальшого деталізованого дослідження.

Метою написання статті є дослідження особливостей організації обліку та формування власного капіталу малого підприємства.

Об'єктом дослідження є власний капітал малого підприємства. Предметом дослідження є визначення особливостей організації обліку власного капіталу малого підприємства.

Власний капітал відіграє провідну роль у створенні та розвитку будь-якого підприємства. Власники та керівники підприємств малого бізнесу мають звертати увагу на питання формування, використання та управління капіталом, а отже, організовувати облік власного капіталу на підприємстві.

Сутність поняття «власний капітал» розкрито різними авторами. Бутинець Ф. Ф. визначає власний капітал як загальну вартість засобів підприємства, що належать йому на правах власності та використовуються ним для формування його активів [1].

Собко В. В. визначає власний капітал як власні джерела підприємства, що без визначення терміну проведення внесені засновниками або залишені ними на підприємстві з уже оподаткованого прибутку [2].

Основними документами щодо обліку власного капіталу малого підприємства є наказ про облікову політику та засновницькі документи.

У наказі про облікову політику зазначають:

– перелік положень (стандартів) бухгалтерського обліку, якими керується підприємство у процесі ведення обліку власного капіталу;

– робочі бухгалтерські рахунки, а також будову аналітичних рахунків з обліку власного капіталу;

– порядок збільшення статутного капіталу й оцінювання внесків;

– порядок розподілу чистого прибутку;

– порядок утворення та використання резервного капіталу, крім випадків, коли він утворюється у порядку, установленому законодавством;

– установлення порядку вибуття учасників і визначення розміру частки належного їм додаткового капіталу [3].

У засновницьких документах мають бути зазначені відомості про розмір і порядок утворення власного капіталу. Саме вибір оптимізаційної структури власного капіталу є одним із найскладніших завдань, здійснюваним у процесі прийняття фінансових рішень.

Процес формування власного капіталу має здійснюватися із дотриманням таких принципів [4]:

– відповідності обсягу власного капіталу сумі активів, що формується;

– оптимальності структури власного капіталу;

– мінімізації витрат капіталу;

– ефективного використання власного капіталу;

– визначення перспектив господарської діяльності малого підприємства.

Власний капітал формується з використанням внутрішніх і зовнішніх власних фінансових ресурсів підприємства. У складі внутрішніх джерел формування власних ресурсів чільне місце посідає прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства. У складі зовнішніх джерел вагоме значення має залучення малим підприємством додаткового капіталу.

Розмір власного капіталу визначає ступінь незалежності підприємства та використовується в розрахунку коефіцієнтів фінансової стійкості, що є показниками відповідальності та стабільності підприємства для його власників, інвесторів і кредиторів.

Власний капітал засновників (учасників) поділяють на дві частини: реєстрований – зареєстрований, або пайовий, капітал та нереєстрований – додатковий, резервний капітал і нерозподілений прибуток (непокритий збиток).

Облік власного капіталу в бухгалтерському обліку ведеться на рахунках першої групи 4 класу «Власний капітал і забезпечення зобов'язань», до якої належать рахунки 40–46. Усі рахунки з обліку власного капіталу є пасивними. Для ведення обліку власного капіталу передбачено Журнал 7, а також Відомості 7.1, 7.2 для аналітичного обліку за рахунками 42, 44 відповідно.

Суб'єкти малого підприємництва складають фінансову звітність відповідно до П(С)БО 25 «Фінансова звітність суб'єкта малого підприємництва», що встановлює зміст і форму Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) та порядок заповнення його статей [5].

Власний капітал у звітності малого підприємства відображають у першому розділі пасиву Балансу. Автором для удосконалення організації обліку та наглядного подання особливостей формування власного капіталу малого підприємства в табл. 1 розкрито сутність статей розділу 1 пасиву Балансу (форма № 1-м) у їх взаємозв'язку із рахунками бухгалтерського обліку [4].

Таблиця 1

Сутність статей розділу 1 пасиву Балансу (форма № 1-м) та їх взаємозв'язок із рахунками бухгалтерського обліку

Назва статті	Код рядка	Сутність статті	Код рахунка
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	Наводять зафіксовану в установчих документах суму статутного капіталу підприємства з урахуванням суми внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу	40 «Зареєстрований (пайовий) капітал»
Додатковий капітал	1410	Відображають суму дооцінювання необоротних активів, вартість безоплатно отриманих підприємством необоротних активів та інші види додаткового капіталу	41 «Капітал в дооцінюваннях», 42 «Додатковий капітал»
Резервний капітал	1415	Наводять суму резервів, створених відповідно до законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства	43 «Резервний капітал»
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	Відображають суму нерозподіленого прибутку або непокритого збитку, який отримало підприємство за період свого існування. Суму непокритого збитку наводять у дужках та вираховують у процесі визначення підсумку власного капіталу	441 «Прибуток нерозподілений» або 442 «Непокриті збитки»
Неоплачений капітал	1425	Відображають суму заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу. Суми за цією статтею вираховують у процесі визначення підсумку власного капіталу	46 «Неоплачений капітал»

Слід зазначити, що баланс малого підприємства є основою для проведення оцінювання його фінансового стану, тому наведений взаємозв'язок сприятиме удосконалюванню розрахунків коефіцієнтів фінансової стійкості та їх аналізу для прийняття управлінських рішень щодо ефективного управління підприємством.

Таким чином, проблема організації обліку власного капіталу малого підприємства нині є досить актуальною, адже існує ще досить багато не визначених аспектів стосовно саме цього питання.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : Рута, 2009. – 912 с. **2.** Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посіб. / В. В. Сопко. – Київ : КНЕУ, 2006. – 526 с. **3.** Хмелевська А. В. Бухгалтерський облік : курс лекцій / А. В. Хмелевська, І. В. Ковтун. – Хмельницький : ХНУ, 2006. – 154 с. **4.** Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства : навч. посіб. / Т. Г. Васильців, О. І. Іляш, Н. Г. Міценко ; за ред. Т. Г. Васильціва. – Київ : Знання, 2013. – 446 с. **5.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 25.02.2000 № 39. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00/ed20120313.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГЕНТСТВА НЕРУХОМОСТІ В УКРАЇНІ

УДК 005.5:332.856(477)

Підрепний П. О.

Магістрант 1 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто поняття «агентство нерухомості». Визначено основні принципи започаткування та діяльності ріелторів і агентств нерухомості в Україні. Проаналізовано основні функції, задачі, права та обов'язки агентства нерухомості в нашій країні.*

Ключові слова: *агентство нерухомості, ріелтор, комісійний дохід, нерухомість.*

Аннотация. *Рассмотрено понятие «агентство недвижимости». Определены основные принципы создания и деятельности риелторов и агентств недвижимости в Украине. Проанализированы основные функции, задачи, права и обязанности агентства недвижимости в нашей стране.*

Ключевые слова: *агентство недвижимости, риелтор, комиссионный доход, недвижимость.*

Annotation. *The concept of «real estate agency». The main principles of creation and activity of realtors and real estate agencies in Ukraine. We analyze the basic functions, tasks, rights and responsibilities of a real estate agency in our country.*

Keywords: *real estate agency, realtor, fee income, real estate.*

Нині в багатьох людей виникає потреба продати або купити нерухоме майно, через що й сформувалися організації посередників з надання ріелторських послуг. Вони допомагають придбати або продати нерухоме майно, що дозволяє реально заощадити час. Цей аспект ринку послуг є привабливим, відтак доцільним є роз'яснити низку питань, що можуть виникнути у разі відкриття агентства нерухомості та в процесі його функціонування.

Метою написання статті є визначення основних принципів функціонування агентства нерухомості, привабливих сторін його діяльності, соціального та економічного ефекту.

Предметом дослідження є агентство нерухомості, об'єктом дослідження є процеси відкриття та функціонування агентства нерухомості.

Над цією темою працюють такі науковці: Акулов В. Б., Лишиленко А. В., Карпушенко М. Ю., Рибалко О. М. та ін.

Через відсутність правового регулювання діяльності агентств нерухомості в Україні нині дуже складно розібратися в їх статусі та ступені відповідальності перед клієнтами.

У світовій практиці під терміном «агентство нерухомості» розуміють організацію (підприємство, установу), діяльністю якої є посередницькі послуги у процесі здійснення операцій на ринку нерухомості. Працівників агентства нерухомості називають ріелтерами, або агентами з нерухомості. Realtor (ріелтер) – посередник, агент, що здійснює діяльність на ринку нерухомості для отримання доходу (комісійних). Ріелтором є фізична особа, яка виконує ріелторську діяльність, працює в штаті ріелторської фірми на підставі трудового договору, договору підряду або договору доручення як приватний підприємець без створення юридичної особи [1].

Агентство нерухомості може бути зареєстроване як юридична особа та як фізична особа-підприємець. При реєстрації відповідно до класифікації видів економічної діяльності обирають КВЕД 68.31 «Агентства нерухомості». В агентства нерухомості має бути печатка для здійснення діяльності та для підтвердження своїх намірів.

У світовій практиці ріелтор має отримати ліцензію, оскільки його діяльність є пов'язаною із великими фінансовими ризиками як для нього, так і для його майбутнього клієнта. Однак в Україні ця діяльність не є ліцензованою. До того ж відсутня будь-яка правова база, що регулювала б їх діяльність. Законодавча влада лише мала намір врегулювати цю сферу діяльності шляхом видання Указу Президента «Про ріелторську діяльність», який не вступив до дії через відхилення проекту Закону «Про ріелторську діяльність» [2].

До агентств нерухомості звертаються багато людей по допомогу щодо вирішення їх майнових питань. Без допомоги професіоналів часто не обійтися, адже існує багато важких і суперечливих моментів у переоформленні нерухомого майна. Співробітники агентства надають посередницькі послуги. Відповідно до побажань клієнта підбирають квартиру, що влаштовуватиме за всіма параметрами: метраж, район розташування, загальний стан, якість ремонту, планування і вартість. Агентство надає страхування, особливо якщо угоду укладають щодо квартири в будинку, який ще тільки будується. Усі агентства, що працюють із нерухомістю, співпрацюють із юридич-

© Підрепний П. О., 2016

ними компаніями. Узаконена юристом угода є гарантією в процесі купівлі або продажу житла. Кожний клієнт хоче бути впевненим, що угода неодмінно відбудеться, адже нині так багато шахраїв і аферистів, які не виконують свої обіцянки. Тому щоб не ризикувати великими грошовими сумами, необхідно бути уважними у процесі підписання договорів [3].

Посередники на ринку нерухомості виконують такі функції.

1. Пришвидшують проведення угод із нерухомістю за рахунок:

– відпрацьованості механізмів організації та проведення угоди;

– оперативності в підготовці документів;

– різнобічності дій щодо пошуку / реклами об'єкта нерухомості;

– знання ринку нерухомості;

– розуміння юридичних аспектів проведення операції;

– професіоналізму проведення переговорів, що дозволяє правильно розставляти акценти, відстоювати інтереси клієнта і досягати компромісу з контрагентом.

2. Сприяють зниженню ризиків, що є пов'язаними із придбанням та відчуженням об'єктів нерухомості за рахунок:

– здійснення перевірки юридичної чистоти об'єкта нерухомості;

– попередження помилок у процесі заповнення документів і прийнятті рішень клієнтами;

– забезпечення виконання продавцем і покупцем своїх зобов'язань стосовно один одного;

– створення системи взаєморозрахунків за угодою.

3. Підвищують цивілізованість ринку нерухомості за рахунок:

– професійного підходу до вирішення житлових питань;

– контролю законності проведення угоди;

– здійснення грамотного оцінювання об'єкта нерухомості;

– створення системи обміну інформацією між агентствами (ЄМЛС);

– створення стандартів і правил ріелторської діяльності, розроблюваних ріелторськими об'єднаннями.

4. Виконують найважливішу соціальну задачу, допомагаючи людям вирішувати їх житлові проблеми [4].

Досвідчений ріелтор, який вміє швидко знайти потрібну нерухомість, провести переговори та домовитися з людьми, завжди може розраховувати на гідну винагороду. Зазвичай клієнти оплачують комісію за ріелторські послуги: відсоток від угоди (2–5 % від ціни квартири, якщо це продаж, і 50–100 % від ціни орендної ставки, якщо це оренда). Твердих розцінок і прайс-листів немає, оскільки кожне агентство нерухомості оцінює якість своєї роботи по-своєму.

Операції на ринку нерухомості відбуваються в межах визначених локальних просторів, що мають свою специфіку в економічному, правовому та соціально-психологічному відношенні.

Ідеологія й організація бізнесу на ринку нерухомості ґрунтується на розумінні специфіки продукту, що надається підприємцем продавцям, покупцям, власникам, інвесторам, тобто всім сторонам, що беруть участь у операціях із нерухомістю.

Нині за нестабільної ситуації на ринку нерухомості багато людей стоять на межі прийняття рішення стосовно купівлі або продажу нерухомого майна. Саме тому послуги агентства нерухомості є доцільними, бо вартість майна дуже висока. Щоб не програти на постійних змінюваннях ціни на майно, слід звернутися до експерта для отримання компетентної консультації й допомоги у прийнятті рішення.

У реальному житті метою ріелтора є отримання доходу за рахунок надання якісних послуг клієнту з продажу або купівлі нерухомості на вигідних для клієнта умовах. Продає нерухомість продавець, а ріелтор продає свої послуги й має зяяяяяяяяя цього зиск.

Таким чином, діяльність цього виду підприємств є суспільно необхідною, адже вони нормалізують ринок нерухомості, забезпечують надійність проведення угод між покупцем та продавцем, що прискорює оборот нерухомості та сприяє забезпеченню людей житловою площею із урахуванням їх можливостей.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Акулов В. Б. Теория организации : учеб. пособие / В. Б. Акулов, М. М. Рудаков. – М. : Наука, 2003. – 371 с. **2.** Про ріелторську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 27.06.1999 № 733/99. –

Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/733/99. **3.** Лишиленко А. В. Финансовый учет / А. В. Лишиленко. – Киев : Центр учебной литературы, 2007. – 599 с. **4.** Карпушенко М. Ю. Організація обліку : навч. посіб. / М. Ю. Карпушенко. – Харків : ХНАМГ, 2011. – 241 с. **5.** Рибалко О. М. Вдосконалення обліку виробничих запасів / О. М. Рибалко, О. В. Болдуєва // Держава та регіони. Економіка та підприємництво. – 2008. – № 6. – С. 210–215.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

УДК 657.440011

Плюсніна Н. В.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність облікової політики підприємства. Проаналізовано підходи до визначення облікової політики вітчизняними науковцями. Визначено основні проблеми формування облікової політики на підприємствах України.*

Ключові слова: *облікова політика, інформаційні джерела, формування облікової політики.*

Аннотация. *Рассмотрена сущность учетной политики предприятия. Проанализированы подходы к определению учетной политики украинскими учеными. Определены основные проблемы формирования учетной политики на предприятиях Украины.*

Ключевые слова: *учетная политика, информационные источники, формирование учетной политики.*

Annotation. *The essence of the company's accounting policies. The approaches to the definition of domestic accounting policy scientists. The main problem of the formation of accounting policy in the Ukraine.*

Keywords: *accounting policies, sources of information, formation of accounting policy.*

Нині, коли національне законодавство України створює правові підстави для здійснення підприємствами господарської діяльності, визначає обов'язковість її відтворення в бухгалтерському обліку на основі встановлених принципів, а також надає можливості суб'єктам господарювання самостійно вибирати методи ведення бухгалтерського обліку, у підприємств виникає необхідність розробки методики обліку, що найбільш повно відповідатиме особливостям їх діяльності. Йдеться про вибір певних правил, засобів і прийомів обліку, що забезпечують обліковий процес та відтворюють ідеологію діяльності підприємства.

Дослідженню теоретичних аспектів формування облікової політики присвятили свої праці вітчизняні та зарубіжні вчені, серед них Білуха М. Т., Бєлобжецький І. А., Бутинець Ф. Ф., Загородній А. Г., Дерій В. А., Кужельний М. В., Пушкар М. С., Смірнова Н. В., Чумак О. В. та ін. Проте не всі питання висвітлено вповні, що й зумовлює актуальність вибраної теми дослідження.

Метою написання статті є дослідження поняття облікової політики та визначення основних проблем її формування на підприємстві.

Об'єктом дослідження є облікова політика підприємства, предметом дослідження є сутність і проблеми побудови облікової політики.

Незважаючи на значну кількість авторів, що вивчали питання облікової політики, єдиної думки щодо визначення поняття облікової політики, його сутності та значення для підприємства так і не має.

Обов'язок підприємства самостійно формувати облікову політику для цілей складання фінансової звітності закріплено законодавчо в п. 5 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1]. Згідно зі ст. 1 Закону та п. 3 розділу 1 НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2] облікова політика є сукупністю принципів, методів і процедур, які використовує підприємство для складання та подання фінансової звітності. Дещо інакше трактує це поняття МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках і

© Плюсніна Н. В., 2016

помилки» [3] – міжнародний стандарт, що розкриває сутність облікової політики, установлює правила її вибору, застосування та зміни. Так, § 5 визначає облікові політики як конкретні принципи, основи, домовленості, правила і практику, що є застосованими суб'єктом господарювання під час складання та подання фінансових звітів. Тут йдеться про облікову політику в множині. Це пояснюється тим, що за міжнародними правилами облікову політику, що є встановленою щодо конкретного об'єкта обліку, вважають окремою обліковою політикою. Відповідно до вітчизняного визначення терміна сукупність таких облікових політик саме і становить єдину облікову політику підприємства.

Можна вважати, що питання облікової політики підприємства є глибоко опрацьованим у теоретичному плані. Щоб донести це до практики, доцільно розробити окремий нормативний документ П(С)БО «Облікова політика», у якому буде чітко окреслено, як має визначатися облікова політика, порядок її розкриття та внесення змін. Стандартизація підходів до визначення, затвердження та розкриття облікової політики на підприємствах і в організаціях упорядкує ведення бухгалтерського обліку, не обмежуючи суб'єктів господарювання у виборі передбачених нормативною базою засобів, методів і форм бухгалтерського обліку.

Нині формування облікової політики на підприємствах України має низку проблем, серед яких:

– вибір інформаційної бази для побудови облікової політики;

– визначення користувачів облікової інформації;

– обґрунтування факторів впливу, що виникають при формуванні облікової політики;

– узагальнення сфери застосування облікової політики.

Першим кроком у процесі формування облікової політики є вивчення наявних джерел стосовно ведення обліку та подання звітності. Їх можна поділити на національні та міжнародні. Вітчизняна законодавчо-нормативна база є розробленою та вдосконаленою відповідно до потреб сучасного розвитку економіки. До неї належать Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Методичні рекомендації та Інструкції, листи тощо. Вагомий вплив на формування облікової політики має міжнародний досвід ведення бухгалтерського обліку. Його основні принципи та методи знайшли своє відтворення у Міжнародних стандартах фінансової звітності. Використання цих стандартів є необхідним для забезпечення прозорості та зрозумілості облікової й звітної інформації для зовнішніх іноземних інвесторів.

Другим кроком є зацікавлення осіб, яких поділяють на внутрішніх та зовнішніх користувачів, у отриманні облікової інформації. До внутрішніх належать керівництво підприємства (власники та директори), працівники бухгалтерії, економічні служби, відділ маркетингу, працівники підприємства, а до зовнішніх – державні контролюючі органи, інвестори, фінансово-кредитні установи та організації, а також соціальні організації. Види й обсяги інформації для відповідних користувачів мають бути визначені в положеннях підприємства.

Третім важливим кроком є основні фактори, що впливають на формування облікової політики підприємства. Умовно поділимо їх на макрорівень і мікрорівень (рис. 1) [4].

Рис. 1. **Фактори, що впливають на формування облікової політики підприємства**

Четвертим кроком є опрацювання джерел формування облікової політики, визначення із зацікавленими сторонами та факторами, що мають вплив на ефективність формування й застосування облікової політики на підприємстві.

Зазначимо сфери застосування облікової політики на підприємстві у фінансовому та управлінському обліку, аудиті та аналізі, а також менеджменті [5].

1. Фінансовий облік. Визначає форму здійснення бухгалтерського обліку та основні принципи, що максимально задовольняють потреби бухгалтерської служби на підприємстві; методи оцінювання запасів, нарахування амортизації, порядок та форми нарахування заробітної плати, порядок здійснення інвентаризації на підприємстві із створенням ревізійної групи; формує порядок документального оформлення та документообігу.

2. Управлінський облік. Дозволяє коригувати витрати у ході здійснення правильно визначених методів оцінювання; на підставі розроблених положень формувати систему управлінського обліку; допомагає приймати зважені управлінські рішення.

3. Аудит. Сприяє здійсненню поточного внутрішнього контролю для запобігання перекручень і помилок у ході здійснення фінансово-господарської діяльності.

4. Аналіз. На підставі сформованої облікової політики можна здійснити оцінювання дотримання підприємством установлених вимог, принципів та методів для формування показників фінансової звітності.

5. Менеджмент є основним джерелом, що відображає всі господарські процеси відповідно до потреб менеджера для прийняття

ефективних рішень.

Таким чином, облікова політика є новим аспектом господарського життя підприємства. Її наукове дослідження, формування та запровадження до практики тільки починається. Недостатність наукового обґрунтування, законодавчого врегулювання та досвіду практичного застосування призводять до формального або дуже вузького використання елементів облікової політики в практичній діяльності підприємств. Облікова політика є важливим фактором організації й удосконалення фінансового, управлінського та податкового обліку на підприємстві. Її вимоги є обов'язковими для застосування як обліковим персоналом, так і керівними працівниками.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **2.** Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 31.03.1999 № 87. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99. **3.** Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 (МСБО 8). Облікові політики, зміни в облікових оцінках та [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 01.01.2012. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_020. **4.** Ловінська Л. Г. Фінансовий облік у державному секторі: міжнародний підхід / Л. Г. Ловінська, С. В. Свірко, Т. І. Єфименко, О. О. Канцуров. – Київ : КНЕУ, 2009. – 479 с.

АУТСТАФІНГ ЯК МЕТОД УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

УДК 005.95/.96.591.43

Погребняк А. В.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано особливості розвитку аутстафінгу в Україні. Визначено переваги та недоліки застосування цього методу управління персоналом.*

Ключові слова: *персонал, організація, аутстафінг, метод управління персоналом.*

Аннотация. *Проанализированы особенности развития аутстаффинга в Украине. Определены преимущества и недостатки применения этого метода управления персоналом.*

© Погребняк А. В., 2016

Ключевые слова: *персонал, организация, аутстаффинг, метод управления персоналом.*

Annotation. *The features of outstaffing in Ukraine. Advantages and disadvantages of this method of personnel management.*

Keywords: *staff, organization, outstaffing ,method of personnel management.*

Оптимізація витрат є першочерговим завданням для будь-якого підприємства. Нові технології ведення бізнесу активно запроваджуються на Заході і тільки згодом проникають на український ринок. Аутстафінг є однією з нових форм управління персоналом, що дозволяє скоротити грошові витрати підприємства і делегувати відповідальність за трудові відносини з працівниками сторонній організації. Необхідність запровадження аутстафінгу як одного з ефективних способів управління персоналом зумовлюють актуальність вибору цієї теми.

Питанням запровадження аутстафінгу займалося багато вчених, серед них Данюк В., Петюх В., Цимбалюк С., Волков Ю., Харчева В. та ін.

Метою написання статті є аналіз нового методу управління персоналом, а також дослідження переваг і недоліків його застосування.

Система управління персоналом у сучасній організації – це не тільки сукупність механізмів ведення кадрового документообігу, виплат заробітної плати та визначення потреби організації у співробітниках. До неї належать і планування кадрової роботи, формування та подання звітності до податкових і страхових органів, а також цілий комплекс інших процесів, що є пов'язаними із витратами на експлуатацію робочих місць, медичне обслуговування персоналу, страхування життя тощо. Зменшити витрати організації на величину цих та інших аналогічних витрат можна шляхом використання аутстафінгу [1].

Аутстафінг є формою управління трудовими ресурсами на підприємстві, коли частину персоналу виводять за штат. У цьому разі трудові відносини між працівником і компанією регулюються через посередника – аутстафера (провайдера). На законодавчому рівні працівники з підприємством не є ніяк пов'язаними, бо кадрове діловодство перебуває в межах відповідальності аутстафера.

Співробітники продовжують працювати на своїх місцях, але обов'язки роботодавця стосовно них виконує вже провайдер. В основному за штат організації виводять допоміжний персонал, а саме: секретарів, покоївок, перекладачів, водіїв, ІТ-фахівців, бухгалтерів [2].

Схематично взаємовідносини між компанією, аутстафінговим персоналом і підрядником з аутстафінгу показано на рис. 1 [2].

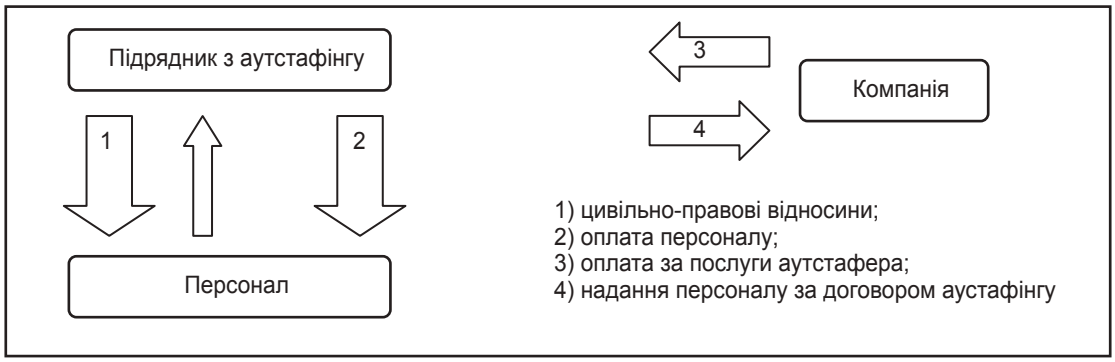

Рис. 1. **Взаємовідносини між компанією, аутстафінговим персоналом і підрядником з аутстафінгу**

Основною метою організації – замовника аутстафінгу є зниження адміністративних ризиків і витрат, що є пов'язаними із найманням персоналу. Як правило, ця послуга є потрібною за певної непередбачуваності бізнесу. У такому разі потрібною є змінна робоча сила або занадто великий штат співробітників.

Причин, за якими організації звертаються до провайдерів, що надають послуги аутстафінга, досить багато. Основними серед них є зростаюча складність і додаткові вимоги законодавства в галузі кадрового обліку, прагнення забезпечити максимальну гнучкість в управлінні персоналом, бажання знизити ризик виникнення претензій, трудових суперечок і пов'язаних із ними витрат, небажання оформляти в штат співробітників на час їх випробувального терміну, плановане зменшення штату організації без скорочення чисельності персоналу.

Існують кілька видів аутстафінгу.

1. Аутстафінг наявних трудових ресурсів на підприємстві. У цьому випадку компанія-замовник укладає договір із аутстафером, який бере на себе всі питання щодо роботи з персоналом, у тому числі оформлення, трудові суперечки, ведення кадрового обліку.

2. Аутстафінг персоналу, що є залученим ззовні для здійснення тимчасових короткострокових робіт. Є придатним для сфер бізнесу, що потребують робочої сили лише епізодично. Скорочує час на оформлення та підбір персоналу замовнику.

3. Аутстафінг персоналу, що є залученим ззовні для довгострокової роботи на компанію-замовника. Є застосовуваним новоствореними компаніями [3].

За допомогою аутстафінгу вивести за межі штату можна практично будь-який персонал, як топ-менеджерів, так і виробничих робітників. Другий випадок для замовника є вигіднішим, оскільки вартість послуги безпосередньо залежить від цінності кадра для компанії-замовника.

Але тут існують як переваги, так і недоліки. До переваг належать скорочення витрат, оптимізація податкових відрахувань, зниження чисельності працівників, штучне поліпшення фінансових показників.

До недоліків належать неприпустимість застосування технології аутстафінгу для всіх категорій співробітників, неповна сумісність аутстафінгу та трудового законодавства, відсутність прямого впливу на персонал.

Аутстафінг є економічно доцільним для більшості організаційних компаній, для яких важливою є не тільки оптимізація витрат, а й підвищення конкурентоспроможності на ринку. Підраховуючи збитки від самостійного ведення непрофільних активностей компанії, керівники розуміють, що для скорочення витрат доцільно передати ці непрофільні функції під управління професіоналів. Разом зі скороченням бюджету на підтримання непрофільних активностей і зменшенням кількості персоналу зростає результативність компанії, а відтак і зростає конкурентоспроможність [4].

За даними дослідження попиту на послуги аутстафінгу, проведеного групою компанії «Promotion Staff», 60 % великих міжнародних і національних компаній в Україні користується або коли-небудь користувалися послугами аутстафінгу, 30 % – ніколи не вдавалися до аутстафінгу і не мають наміру користуватися цією послугою надалі, а 10 % – ніколи не користувалися, але мають намір скористатися працевлаштуванням персоналу за моделлю аутстафінгу [5].

Традиційно найчастіше аутстафінговий підхід у своїх бізнес-процесах запроваджують у фармацевтичному та банківському секторах. Інтерес до аутстафінгу зростає в періоди кризи та економічного спаду, коли перед компаніями найгостріше постає питання скорочення штату без скорочення обсягу обов'язків.

Таким чином, аутстафінг є одним із методів управління персоналом із залученням зовнішніх організацій. Застосування аутстафінгу має як переваги, так і певні недоліки для організації. Але в Україні поки не всі організації мають намір використовувати цей метод управління персоналом. Перспективою подальшого дослідження аутстафінгу є запровадження технологічного забезпечення на підприємстві для автоматизації й удосконалення роботи з персоналом.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писаревська Г. І.

Література: 1. Данюк В. М. Менеджмент персоналу : навч. посіб. / В. М. Данюк, В. М. Петюх, С. О. Цимбалюк [та ін.]. ; за заг. ред. В. М. Данюка, В. М. Петюха. – Київ : КНЕУ, 2006. – 398 с. **2.** Аутстаффинг персонала [Електронний ресурс] // Стафплюс. Больше, чем просто сервис. – Режим доступу : http://staff-plus.ru/uslugi/autstaffing-personala. **3.** Аутстафінг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://staff-plus.ru/uslugi/autstaffing-personala. **4.** Аутсорсинг и аутстаффинг персонала [Електронний ресурс] // Tz-partners. – Режим доступу : http://tz-partners.com.ua/services/outsourcing-personal. **5.** Аутстаффинг: практика использования в Украине [Електронний ресурс] // Бизнес-тренинг и консалтинг. – Режим доступу : http://training-group.com.ua/autstaffing-praktika-ispolzovaniya-v-ukraine-.htm.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПЕРЕВОЗКИ КОНДИТЕРСКОЙ ПРОДУКЦИИ КОРПОРАЦИИ ROSHEN В ЕВРОПЕЙСКИЕ И АЗИАТСКИЕ СТРАНЫ

УДК 658.788.5-048.34

Подсевалова А. В.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Представлен расчет оптимального плана перевозки продукции кондитерской корпорации ROSHEN в европейские и азиатские государства с помощью решения транспортной задачи. Определено количество кондитерских изделий, необходимое для транспортировки, чтобы расходы фирмы на перевозку были минимальными.*

Ключевые слова: *кондитерская корпорация ROSHEN, продукция, тарифы, расходы на транспортировку, экспорт продукции, план перевозок.*

Анотація. *Подано розрахунок оптимального плану перевезення продукції кондитерської корпорації ROSHEN до європейських та азіатських країн за допомогою вирішення транспортної задачі. Визначено кількість кондитерських виробів, що є необхідною для транспортування, щоб витрати фірми на перевезення були мінімальними.*

Ключові слова: *кондитерська корпорація ROSHEN, продукція, тарифи, витрати на транспортування, експорт продукції, план перевезень.*

Annotation. *The calculations of the optimal plan transport products confectionery corporation ROSHEN in European and Asian countries by solving the transport problem. The quantity of confectionery products, which must be transported to the transportation costs of firms has been minimal.*

Keywords: *confectionery corporation ROSHEN, products, rates, transport costs, exports, transport plan.*

Кондитерская корпорация ROSHEN в мировом рейтинге Candy Industry Top 100 входит в первую двадцатку. Под собственным «сладким знаком качества» ROSHEN производит около 320 наименований продукции безупречного качества (шоколадные и желейные конфеты, карамель, шоколад, печенье, вафли, бисквитные рулеты и торты). Общий объем производства составляет 450 тысяч тонн в год [1].

В корпорацию входят три кондитерские фабрики на территории Украины (Киевская, Винницкая, Кременчугская кондитерские фабрики ROSHEN), сертифицированные в соответствии с требованиями международных стандартов качества ISO 9001:2008 и безопасности продуктов питания ISO 22000:2005. Киевская фабрика специализируется на производстве шоколадной продукции (шоколадных конфет, плиточного шоколада) и бисквитной продукции; Винницкая – вафельной и желейной продукции, глазированных шоколадно-вафельных тортов, пористых шоколадных плиток, конфет в коробках; Кременчугская – карамельной продукции [1].

Рассмотрим доставку кондитерских изделий ROSHEN в две европейские и две азиатские страны, а именно в Польшу, Венгрию, Туркменистан и Казахстан. Ниже записаны количественные значения расстояний в километрах между кондитерскими фабриками (Киевская, Винницкая, Кременчугская) и столицами государств – пунктами потребления (Варшава, Будапешт, Ашхабад, Алматы) (табл. 1) [1].

Таблица 1

Кондитерская фабрика	**Пункт потребления**			
	Польша (Варшава)	**Венгрия (Будапешт)**	**Туркменистан (Ашхабад)**	**Казахстан (Алматы)**
Киевская	765	1118	3487	4350
Винницкая	747	894	4851	4615
Кременчугская	1052	1077	2347	3364

Транспортировка между пунктами назначения и пунктами потребления осуществляется с помощью грузового транспорта. Рассчитаем расходы на перевозку кондитерских изделий. Затраты топлива при пользовании грузовым транспортом в среднем составляют 15 *л* на 100 км, стоимость топлива – 18 грн, следовательно, для определения расхода на перевозку необходимо:

© Подсевалова А. В., 2016

1) разделить расстояние между пунктами на 100 км;

2) умножить полученное выражение на 15 *л*;

3) умножить результат на 18 грн.

Таким образом, расход на перевозку кондитерских изделий из Киевской фабрики в Варшаву составит 2065,5 грн.

Ниже приведена таблица с расходами на транспортировку кондитерских изделий.

Таблица 2

Кондитерская фабрика	Пункт потребления			
	Польша (Варшава)	Венгрия (Будапешт)	Туркменистан (Ашхабад)	Казахстан (Алматы)
Киевская	2065,5	3018,6	9414,9	11745
Винницкая	2016,9	2413,8	13097,7	12460,5
Кременчугская	2840,4	2907,9	6336,9	9082,8

Запасы на фабриках таковы: Киевская – 450 грузов, Винницкая – 350 грузов, Кременчугская – 300 грузов. Потребности составляют: Варшава – 200 грузов, Будапешт – 250 грузов, Ашхабад – 350 грузов, Алматы – 300 грузов. Составим целевую функцию задачи:

$$Z(X) = 2065,5x_1 + 3018,6x_2 + 9414,9x_3 + 11745x_4 + 2016,9x_5 + 2413,8x_6 + 13097,7x_7 + \\ + 12460,5x_8 + 2840,4x_9 + 2907,9x_{10} + 6336,9x_{11} + 9082,8x_{12},$$

где x_1 – стоимость транспортировки одного груза из Киевской кондитерской фабрики в Варшаву;

x_2 – стоимость транспортировки одного груза из Киевской кондитерской фабрики в Будапешт;

x_3 – стоимость транспортировки одного груза из Киевской кондитерской фабрики в Ашхабад;

x_4 – стоимость транспортировки одного груза из Киевской кондитерской фабрики в Алматы;

x_5 – стоимость транспортировки одного груза из Винницкой кондитерской фабрики в Варшаву и дальше аналогично.

Составим системы ограничений: $\begin{cases} \sum x_{1j} = 450; \\ \sum x_{2j} = 350; \\ \sum x_{3j} = 300 \end{cases}$ – запасы;

$\begin{cases} \sum x_i = 200; \\ \sum x_{i2} = 250; \\ \sum x_{i3} = 350; \\ \sum x_{i4} = 300 \end{cases}$ – потребности.

Проверим, является ли задача сбалансированной. Запасы = 450 +350 +300 = 1100; потребности = 200 + 250 + + 350 + 300 = 1100. Таким образом, задача является сбалансированной.

Необходимо составить оптимальный план перевозки кондитерской продукции, то есть определить, какое количество груза должно быть отправлено из каждого пункта отправления (фабрики) в каждый пункт назначения, чтобы общая стоимость перевозки была наименьшей. Таким образом, сформулировано условие транспортной задачи. Она представляет собой задачу линейного программирования, условие которой подразумевает наличие m пунктов отправления и n пунктов назначения, при известных запасах продукции у каждого поставщика, потребностях каждого потребителя и тарифах (то есть стоимость перевозки единицы товара от пункта А в пункт В). Общие расходы на перевозку товара должны быть наименьшими, количество вывезенного товара не должно превышать его запасы, а количество привезенного товара не должно превышать потребности [2]. Решим эту задачу.

Таблица 3

Кондитерская фабрика	Пункт потребления				Запасы кондитерских изделий
	Польша (Варшава)	Венгрия (Будапешт)	Туркменистан (Ашхабад)	Казахстан (Алматы)	
Киевская	100	0	50	300	450
Винницкая	100	250	0	0	350
Кременчугская	0	0	300	0	300
Потребности	200	250	350	300	6907005

Таким образом, целевая функция имеет вид:

$Z(X) = 100 * 2065,5 + 100 * 2016,9 + 250 * 2413,8 + 50 * 9414,9 + 300 * 6336,9 + 300 * 11745 = 6,907$ тыс. грн.

Проверим, является ли план оптимальным, используя критерий оптимальности транспортной задачи – метод потенциалов.

Таблица 4

u / v	$v_1 = 2065,5$	$v_2 = 2462,4$	$v_3 = 9414,9$	$v_4 = 11745$
$u_1 = 0$	2065,5	24624/3018,6	9414,9	11745
$u_2 = -48,6$	2016,9	2413,8	9366,3/1309	11696,4/12460,5
$u_3 = -3078$	–10125/2840,4	–615,6/2907,9	6336,9	8667/9082,8

План является оптимальным, поскольку фиктивные стоимости меньше фактических стоимостей. Можно сделать вывод, что минимальные расходы на перевозку кондитерских изделий корпорации ROSHEN в Польшу, Венгрию, Туркменистан и Казахстан составляют 6,907 тыс. грн. При этом необходимо перевезти:

- из Киевской фабрики 100 грузов в Варшаву, 50 грузов в Ашхабад, 300 грузов в Алматы;
- из Винницкой фабрики 100 грузов в Варшаву, 250 грузов в Будапешт;
- из Кременчугской фабрики 300 грузов в Ашхабад.

Таким образом, был получен оптимальный план транспортировки кондитерской продукции корпорации ROSHEN в европейские и азиатские государства (Польша, Венгрия, Туркменистан, Казахстан), определено наиболее целесообразное количество изделий для транспортировки из каждой фабрики (Киевская, Винницкая, Кременчугская). При этом кондитерская корпорация получит возможность наиболее эффективно и рационально сократить расходы на перевозку кондитерских продуктов и получить необходимую прибыль. Решением этой задачи следует воспользоваться менеджерам по продажам кондитерских изделий корпорации ROSHEN, а также экспертам, составляющим план транспортировки продукции и рассчитывающим расходы на перевозку.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Кондитерська корпорація ROSHEN [Электронный ресурс] // Офіційний сайт корпорації ROSHEN. – Режим доступа : http://www.roshen.ua/. **2.** Малярець Л. М. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **3.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підручник / О. О. Єгоршин, Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с. **4.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 287 с.

ИНТЕГРАЦИЯ УКРАИНЫ В МЕЖДУНАРОДНУЮ ЭКОНОМИЧЕСКУЮ СИСТЕМУ

УДК 339.9:338(477)

Подсевалова А. В.

Студент 1 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Исследованы качественные и количественные изменения в экономике и обществе, особенности развития экономики Украины на современном этапе. Рассмотрены особенности интеграции экономики Украины в международную экономическую систему и мировое хозяйство.*

© Подсевалова А. В., 2016

Ключевые слова: *экспорт, рынок сбыта, специализация, золотовалютные резервы, международная экономическая система, мировое хозяйство..*

Анотація. *Досліджено якісні та кількісні зміни в економіці та суспільстві, особливості розвитку економіки України на сучасному етапі. Розглянуто особливості інтеграції економіки України до міжнародної економічної системи та світового господарства.*

Ключові слова: *експорт, ринок збуту, спеціалізація, золотовалютні резерви, міжнародна економічна система, світове господарство.*

Annotation. *The qualitative and quantitative changes in the economy and society, especially the economy of Ukraine at the present stage. The features of the integration of the Ukrainian economy into the international economic system and the global economy.*

Keywords: *exports, market, specialization, exchange reserves, international economic system, world economy.*

Стремлением Украины ориентироваться не только на Европу, но и на взаимоотношения в области Европа – Северная Америка – страны СНГ продиктована необходимость структурных преобразований в экономике страны и аппарате управления с целью усиления и укрепления роли Украины в международной экономической системе. Геополитическое положение страны побуждает страну к активному участию в мировых интеграционных процессах.

В научных работах таких экономистов, как Бердников С., Якубовский Н., Геец В., Чухно А. представлены обоснованные рекомендации по поводу интеграции Украины в мировое экономическое хозяйство.

На современном этапе развития из-за неблагоприятной военной и политической обстановки в стране экономика Украины не стабильна, и ее состояние только ухудшается. В первом квартале 2014 г. объем прямых иностранных инвестиций снизился на 6,2 млрд долл., или на 10,6 % по сравнению с началом года [1], что свидетельствует о непривлекательности Украины для иностранных инвесторов. Вследствие сокращения государственного финансирования произошло снижение капитальных инвестиций на 23,1 % в годовом исчислении. Отечественные предприятия не в состоянии возобновить инвестиционную активность за счет собственных средств. В первом квартале 2014 г. их прибыль возросла в 2,2 раза, в то время как убытки – в 5,5 раз. Сальдо имело отрицательный показатель в размере 128,5 млрд грн. [2]. В период с декабря 2008 г. по декабрь 2013 г. инфляция выросла на 26,3 %. Приблизительно за это же время размер внешнего долга увеличился на 40 %, а количество золотовалютных резервов сократилось на 40 %. При этом уровень жизни населения упал на 25 %, а объемы реального ВВП на душу населения – практически на 20 %.

В первом квартале 2015 г. золотовалютные резервы (ЗВР) Украины демонстрировали разнонаправленную динамику. В первые два месяца они продолжили свое снижение. Переломным стал март месяц в связи с получением средств от МВФ в рамках Механизма расширенного финансирования (EFF) в сумме 4,872 млн долл. США, в том числе в пользу правительства в сумме 2,633 млн долл. США. Также увеличению объема резервов в марте способствовало поступление средств в пользу Правительства в сумме 200 млн канадских долларов [2].

Кроме того, на уровень международных резервов оказали влияние интервенции Национального банка по покупке иностранной валюты на сумму 581,4 млн долл. США. Объем интервенций по продаже валюты составил 372,5 млн долл. США, из которых 281,3 млн долл. США было продано по адресным интервенциям государственным предприятиям НАК «Нафтогаз Украины» и ГП НАЭК «Энергоатом». Таким образом, Национальному банку удалось достичь положительного сальдо в своих интервенциях. В то же время платежи правительства и Национального банка Украины по погашению и обслуживанию государственного и гарантированного государством долга в иностранной валюте составили 906,9 млн долл. США в эквиваленте, в том числе 221,9 млн долл. США Международному валютному фонду [2]. Однако, несмотря на то, что золотовалютные резервы Украины увеличились, на них осталось высокое давление, что обусловлено наличием суверенных долговых обязательств, а также неблагоприятной экономической обстановкой в Украине. С другой стороны, количество международных резервов Украины на сегодняшний день имеет достаточный показатель для выполнения обязательств и текущих операций правительства и Национального банка Украины. Негативное состояние экономики Украины, военные действия в зоне АТО препятствуют самостоятельному восстановлению уровня золотовалютных резервов страны. Но получение дополнительной финансовой помощи для нашей страны уменьшает риск снижения ЗВР. Таким образом, возникают затруднения с поступлением валюты в страну, поскольку значительно снижаются показатели экспорта. Конкурентоспособность украинской продукции на мировых рынках имеет очень низкие показатели, для нее характерно глобальное падение во всех сферах. Это требует значительных усилий правительства по стимулированию производителей к модернизации производства, а также снижению себестоимости с одной стороны, а с другой стороны – по стимулированию к открытию новых рынков для украинских экспортеров. Динамика изменения ЗВР в 2000–2014 гг. отражала позиции украинского экспорта на мировых рынках. По одной лишь металлургии объемы зарубежных продаж в 2007–2013 гг. снизились на 25 %, а цены просели на 30 %. Потребители

из Европы и Азии сокращали объемы заказов, а страны MENA, кроме того, наращивали собственные мощности по производству. На рис. 1 изображена динамика изменения объема золотовалютных резервов Украины в период 01.01.2013–01.05.2015 гг. [2].

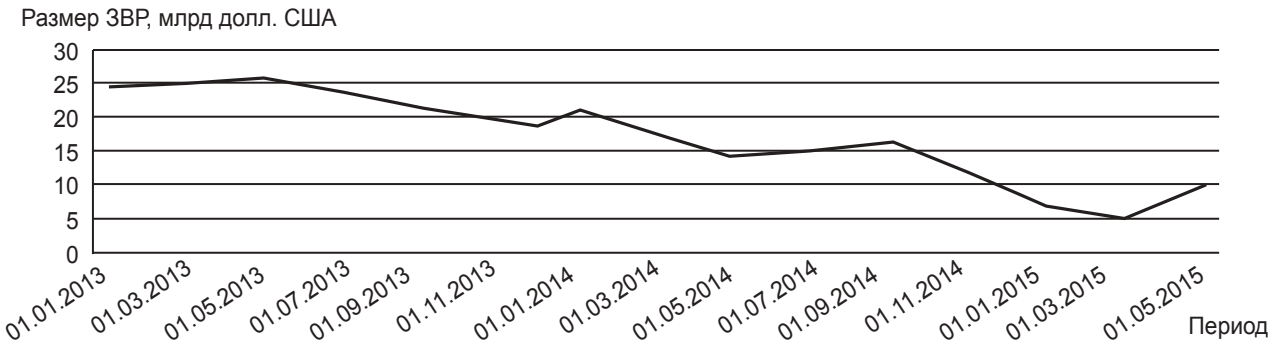

Рис. 1. **Динамика изменения объема золотовалютных резервов Украины за 01.01.2013–01.05.2015 гг.**

В 2007 г. за рубеж было продано 28,4 млн тонн металлопродукции по средней цене 750 долл. за тонну. В 2013 г. показатели снизились до 22,6 млн тонн. При этом цена за тонну металла спустилась к средней отметке 550 долл. Таким образом, экспортные потери металлургических комбинатов составили 9 млрд долл. в год. Эта сумма соответствовала размеру внешнего государственного долга Украины на 2013 г. На этом фоне собственники предприятий игнорировали необходимость вложений в модернизацию предприятий и усовершенствование качества продукции [2]. Следовательно, современная ситуация в Украине по поводу поступления валюты в страну – следствие ошибок управления предприятиями, играющими важнейшую роль в экономике, а также результат недостаточного расширения ассортимента выпускаемой продукции и переориентации рынков сбыта. Украине потребуется достаточно длительный период для восстановления экономики и возобновления роста ЗВР. Это связано с необходимостью структурно перестроить рынок сбыта отечественного экспорта. В настоящий момент необходима модернизация внешней торговли Украины, а также улучшение ее позиций на мировом рынке. Внешняя торговля Украины не соответствует экономическому потенциалу государства, как по объему, так и по структуре экспорта и импорта. Преодоление существующих в стране недостатков возможно путем более полного использования конкурентных преимуществ и образования общегосударственной системы, которая поддерживала бы экспортный потенциал Украины. Экспорт, по данным на 2014 г., снизился на 14 % в сравнении с показателями на 2013 г. Самое большое падение экспорта произошло в промышленной сфере – 20 %, а также в машиностроении – 17 %, поскольку продукция этих отраслей экспортировалась, прежде всего, в Россию. С другой стороны, потеря российского рынка сбыта является причиной модернизации производства, а также поиска новых рынков.

Однако, вырос показатель экспорта сельскохозяйственных культур. Именно продукция этой отрасли сегодня является основным двигателем украинского экспорта и источником притока иностранной валюты. В 2014 г. экспорт зерновых культур увеличился на 3 %, в то время как экспорт остатков пищевой промышленности и кормов для животных побил рекорд прироста в 2014 г., увеличившись на 20 %. Развитию отрасли даже в период кризиса способствуют несколько факторов. Основными среди них являются торговые преференции и квоты Европейского Союза, а также активная деятельность Министерства аграрной политики по реформированию сектора. Если преодолеть другие проблемы в аграрном секторе, такие как неразвитая инфраструктура и отсутствие свободного доступа аграриев к финансированию, то он будет развиваться еще динамичнее [3]. Кроме того, возрос экспорт товаров личной гигиены, канцелярии, бижутерии, о чем свидетельствует прибыль в размере 110,7 млрд долл. В это же время импорт этих товаров вырос почти на 30 %.

Украина в основном экспортирует сырье, причем за 2014–2015 гг. объем экспорта в страны Европейского Союза вырос в 2 раза, что кажется положительным сдвигом. С другой стороны, для того чтобы в полной мере реализовать экспортный потенциал страны, Украине необходимо перейти от сырьевой модели экономики к производству высокодоходной продукции и услуг.

Для некоторых стран мира производство товаров и услуг за рубежом, а также международное движение капитала стали одним из основных способов работы на внешнем рынке. Для Украины характерно осуществление прямого инвестирования капитала за рубежом, связанного с предпринимательской, снабженческо-сбытовой деятельностью, туристическими, финансовыми, транспортно-агентскими и другими услугами [4]. Важными направлениями интеграции Украины в мировую экономику являются соглашения о режиме свободной торговли, создание условий для развития кооперации, образование транснациональных промышленно-финансовых, производственных объединений и финансово-кредитных организаций. Однако, высокий уровень потребления возмо-

жен лишь в условиях новой постиндустриальной цивилизации, для которой характерно инновационное развитие, а также переход к новому типу экономического роста, основанного на знаниях достижения научно-технического прогресса. В этом случае интерес представляют показатели, характеризующие экономики государств, принимающих участие в международном товарообмене, их конкурентоспособность на мировом рынке, а также динамика развития мировой торговли отдельных стран. Для Украины важно определение той международной специализации, которая принесет наибольшую выгоду для всех ее регионов в мировой торговле. Развитие внешней торговли станет перспективным при наиболее рациональном использовании благоприятного географического положения Украины, наличии высококвалифицированной рабочей силы по сравнительно невысокой цене, что предоставило бы возможность создания сборочных производств, ориентированных на внутренний и внешний рынок. Перспективными для Украины остаются такие высокотехнологические конкурентоспособные производства, как самолетостроение, судостроение, ракетно-космическая отрасль, создание электронно-оптических изделий, навигационных приборов, радиотехнических систем [4]. Важно закрепить и расширить инновационный потенциал.

Для стран с высоким уровнем развития промышленности характерна зависимость специализации национальных экономик от особенностей экономического разделения труда. Промышленность играет важную роль в формировании уровня экономического развития страны, поскольку она является одной из ведущих отраслей материального производства. В основу развития промышленного комплекса Украины должны быть положены такие экономические процессы, как инновация, глобализация, конкуренция, интеграция, а также активное развитие основных отраслей промышленности.

При разработке промышленной политики Украины необходимо учесть новую геополитическую ситуацию, которая сложилась в результате расширения Европейского Союза. Промышленность Украины следует рассматривать как серьезный потенциал экономического, научно-технического и гуманитарного сотрудничества, в том числе со странами Европейского Союза (Бельгия, Германия, Италия, Люксембург, Нидерланды, Франция, Великобритания, Дания, Болгария) и СНГ (Беларусб, Казахстан, Киргизия, Молдова, Узбекистан, Армения, Россия, Таджикистан, Туркменистан).

Вступление Украины в ВТО открывает новые возможности в плане роста объемов инвестирования, экспорта, но может привести и к разрушению производств, продукция которых недостаточно конкурентоспособна. Поэтому необходимо активизировать работу по улучшению международного сотрудничества промышленности Украины, переходу на международные стандарты качества, эффективному использованию возможностей, которые открывает вступление в ВТО [5].

Таким образом, экономика Украины нуждается в преобразованиях. Необходимо осуществить изменения в структуре специализации страны, модернизировать производство, продолжить поиски новых рынков. Это позволит Украине улучшить позиции на мировом рынке, а значит, усилить международный интерес к стране, существенно повысить ее инвестиционную привлекательность.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Зайцева И. С.

Литература: 1. Светличная Д. О. Развитие мирового хозяйства и интеграция Украины в международную экономику / Д. О. Светличная // Вісник Одеського національного університету. – 2009. – № 14. – С. 131–139. **2.** Чухно А. Актуальные проблемы развития экономической теории на современном этапе / А. Чухно // Экономика Украины. – 2009. – № 4. – С. 14–28. **3.** Макеєва О. А. Стратегія організації підприємства в Україні в умовах розвитку світового господарства : монографія / О. А. Макеєва. – Одеса : Астропринт, 2007. – 268 с.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

УДК 657.213:336.77

Позовна Н. В.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність банківського кредиту, його функції та роль у ринковій економіці країни. Проаналізовано сучасні тенденції банківського кредитування в Україні. Визначено бухгалтерські рахунки, що є призначеними для відображення банківських кредитів приватних підприємств.*

Ключові слова: *підприємство, капітал, облік, банківський кредит, короткостроковий кредит.*

Аннотация. *Рассмотрены сущность банковского кредита, его функции и роль в рыночной экономике страны. Проанализированы современные тенденции банковского кредитования в Украине. Определены бухгалтерские счета, предназначенные для отображения банковских кредитов частных предприятий.*

Ключевые слова: *предприятие, капитал, учет, банковский кредит, краткосрочный кредит.*

Annotation. *The essence of a bank loan, its functions and role in a market economy. Analyzed current trends in bank lending in Ukraine. Defined accounting records, which are intended to reflect the bank loans of private enterprises.*

Keywords: *enterprise, capital, accounting, bank loans, short-term loan.*

Нині кредити є основним джерелом прибутку для українських банків. Банки купують ресурси на вільному ринку кредитних ресурсів і продають їх підприємцям, здійснюючи у такий спосіб вплив на розвиток економіки країни.

Проблемами банківського кредитування займалися такі автори, як Лаврушин О., Заруба О., Осадчий І., Лютий І. та ін.

Метою написання статті є висвітлення сучасного стану банківського кредитування в Україні та визначення облікових аспектів відображення банківських кредитів на підприємстві.

Банківський кредит – це, з одного боку, грошова сума, надана банком позичальнику на умовах платності, терміновості, забезпечення, цільового використання, а з іншого боку – певна технологія задоволення замовленої позичальником фінансової потреби. У другому випадку банківський кредит є впорядкованим комплексом взаємопов'язаних організаційних, технологічних, інформаційних, фінансових, юридичних та інших процедур, що складають цілісний регламент взаємодії банку в особі його співробітників і підрозділів із клієнтом банку щодо надання грошових коштів [1].

Низька капіталізація вітчизняного бізнесу зумовила ситуацію, коли все більше підприємств потребують кредитних коштів. Водночас через відсутність ефективних джерел поповнення ресурсної бази банків, основними з яких є кошти, залучені у вигляді внесків населення та суб'єктів господарювання, спостерігається зниження кредитної активності банківських установ як у секторі реальної економіки, так і в споживчому секторі. За інформацією Національного банку України (НБУ) станом на 2015 р. обсяги наданих валютних кредитів знизилися на 20 %, кредитів у національній валюті – на 10 %. Першою причиною негативної динаміки банківського кредитування є погіршення стану української економіки, другою – висока вартість пропонованих банківським сектором кредитів.

Нині банки практично не готові співпрацювати з малими підприємствами на найскладнішому для них етапі – стартовому, оскільки за умовами банку підприємства мають працювати без збитку протягом щонайменше 6 місяців. Потреба в початковому капіталі є задоволеною в Україні, за експертними оцінками, на 4–7 %. Для порівняння в Європі банки фінансують третину стартових капіталів підприємців. Нині в Україні банківське кредитування зведене до мінімуму, оскільки банки здебільшого вирішують проблеми зі старими кредитами [2].

У господарській діяльності підприємств та організацій банківський кредит використовують для того, щоб збільшити рентабельність, зберегти особисті оборотні кошти та посилити контроль за виконанням планів реалізації та прибутку.

У економічній системі суспільства роль і місце банківського кредиту є визначуваними його функціями: розподільчою – перерозподіл вільного капіталу між усіма господарюючими суб'єктами залежно від потреб, емісійною – кредит впливає на обсяг і структуру грошової маси, платіжного обігу, швидкість обігу грошей у країні; відтворювальною – більш швидкий процес оновлення техніки, технології, капіталізація прибутку, інтенсифікація

© Позовна Н. В., 2016

виробництва; стимулюючою – кредит стимулює формування джерел капіталу для розширення виробництва на новій технічній основі; контрольною – контроль за ефективністю діяльності господарюючих суб'єктів [3].

У бухгалтерському обліку банківські кредити класифікують залежно від термінів надання як короткострокові та довгострокові. Довгострокові кредити видають терміном погашення, що не перевищує 12 календарних місяців. Короткостроковими кредитами є зобов'язання, що мають бути погашені протягом операційного циклу або протягом 12 календарних місяців.

Динаміку короткострокових кредитів банків, кредиторської заборгованості та поточні зобов'язання вітчизняних підприємств за видами економічної діяльності за 2014 рр. подано в табл. 1 [4].

За даними табл. 1 та рис. 1 [4], у 2014 р. найбільшу питому вагу заборгованості за банківськими кредитами у складі загальних поточних пасивів мають вітчизняні підприємства таких секторів економіки: оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (33,1 % на початок та 33,6 % на кінець 2014 р.), промисловість (28,4 % та 31,8 % відповідно) та професійна, наукова і технічна діяльність (11,9 % та 10,0 % відповідно).

У бухгалтерському обліку банківські кредити відображаються на таких рахунках: 50 «Довгострокова позика»: ведеться облік розрахунків за довгостроковими позиками банків та іншими залученими позиковими коштами в інших осіб, які не є поточним зобов'язанням. За кредитом рахунка відображають суми одержаних довгострокових позик, а також переведення короткострокових (відстрочених), за дебетом – погашення заборгованості за ними та переведення до поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями. На субрахунках 501, 502 відображають суми довгострокової заборгованості банкам за наданий кредит відповідно в національній та іноземній валютах.

Таблиця 1

Обсяги короткострокового банківського кредитування, кредиторської заборгованості та поточних зобов'язань вітчизняних підприємств за видами економічної діяльності, за 2014 р., млн грн

Вид економічної діяльності	Короткострокові кредити банків		Кредиторська заборгованість		Поточні зобов'язання	
	на 1 січня 2014	на 31 грудня 2014	на 1 січня 2014	на 31 грудня 2014	на 1 січня 2014	на 31 грудня 2014
Усього	335532	428243	1335488	1733245	2358541,4	3151253
Сільське, лісове та рибне господарство	20718,8	27629,9	47268,4	72116	105496,4	163616,6
Промисловість	95206,4	136133	455097	622260	688312,6	958459,4
Будівництво	10763,2	12568,3	76854,9	73358,6	151025,0	168905,3
Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	111172	143783	434938	579127	736533,8	995878,1
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	11096,9	10492,4	64305,1	87750,6	115591,6	150659,0
Тимчасове розміщування й організація харчування	1139,6	1268,5	3881,2	4725,2	10202,2	12953,8
Інформація та телекомунікації	2982,7	3179,1	21829,9	39698,8	37102,6	60366,7
Фінансова та страхова діяльність	10088,5	12483,4	41573,6	68967,2	87809,2	134360,8
Операції з нерухомим майном	26381,8	30680,8	53074,6	63414,9	160698,0	210077,3
Професійна, наукова та технічна діяльність	40067,7	42719,9	112929	94423,6	213086,0	234247,4
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	4428,2	6000,6	16992,8	20846,8	34831,9	43029,2
Освіта	26,5	39,6	233,5	243,7	441,0	535,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	105,6	101,9	2024	2385,7	3168,0	3703,4
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	1292,8	1090	3652,5	3051,2	11324,5	11262,6
Надання інших видів послуг	61,3	72,9	833,6	875,5	2918,6	3198,3

60 «Короткострокова позика»: облік розрахунків ведеться у національній (субрахунок 601) та іноземній валютах (субрахунок 602) за кредитами банків, термін повернення яких не перевищує 12 місяців з дати балансу, та за позиками, термін погашення яких минув. За кредитом рахунка відображають суми одержаних кредитів (по-

зик), за дебетом – суму їх погашення та переведення до довгострокових зобов'язань у разі відстрочення кредитів (позик);

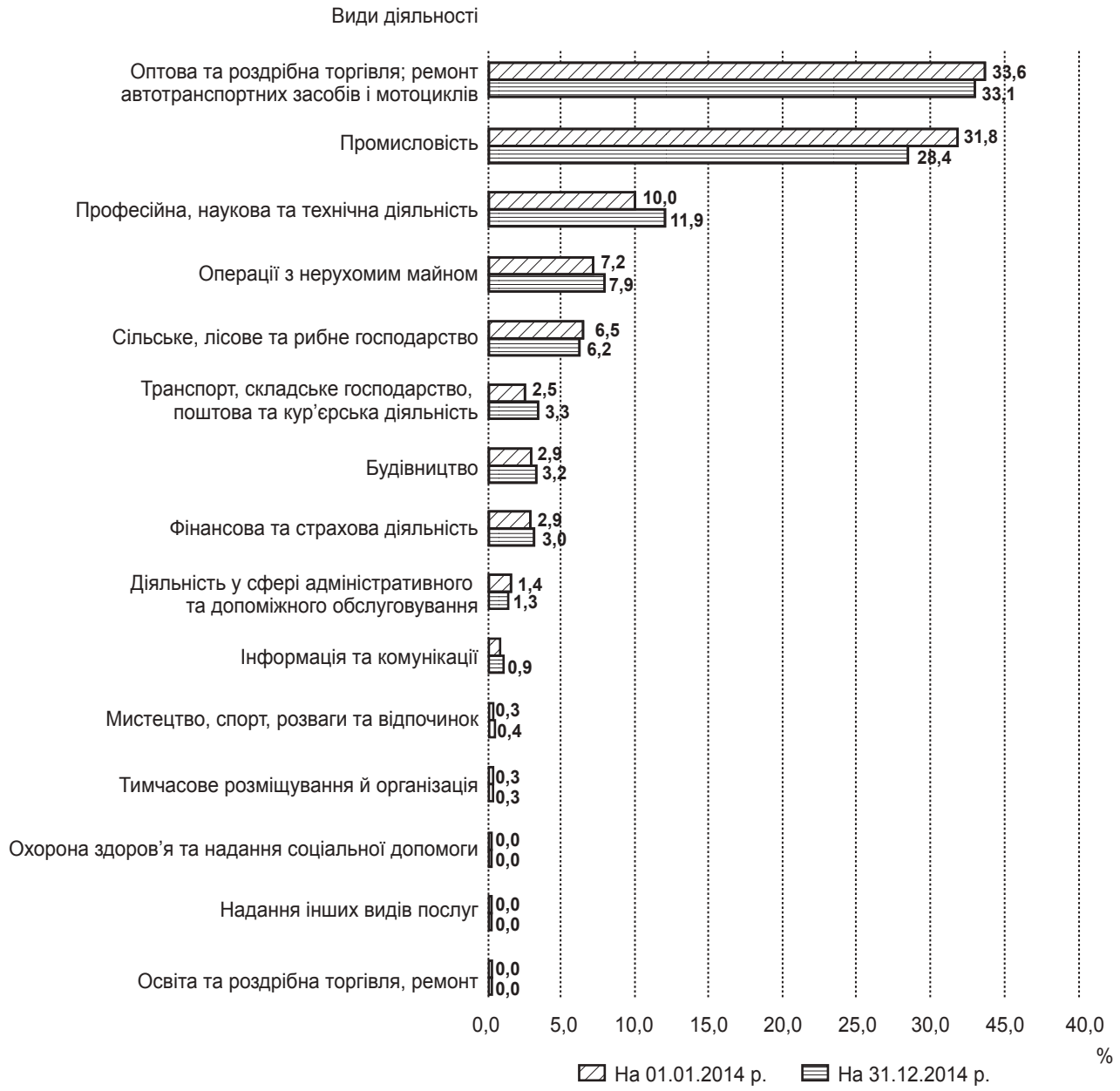

Рис. 1. **Питома вага короткострокових банківських кредитів у поточних пасивах вітчизняних підприємств, 2014 р.**

61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»: призначено для узагальнення інформації про стан розрахунків за поточними зобов'язаннями, переведеними зі складу довгострокових, у разі настання терміну погашення протягом 12 місяців з дати балансу. На субрахунку 611 ведуть облік частини довгострокових зобов'язань, заборгованість за якими є вираженою в національній валюті, на субрахунку 612 – в іноземній валюті [5].

Таким чином, банківський кредит за ринкових умов виконує важливі функції. Для вітчизняних підприємств найбільш привабливими є короткострокові банківські кредити, бо вони надаються без застави, заставу вимагають тільки за досить великої суми. Аналіз сучасних тенденцій банківського кредитування дозволяє стверджувати, що такі галузі, як промисловість, оптова та роздрібна торгівля, професійна, наукова та технічна діяльність мають найбільшу поточну заборгованість за короткостроковими кредитами.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Лаврушин О. В. Деньги, кредит, банки : учебник / Под ред. О. В. Лаврушина. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 464 с. **2.** Державна служба статистики України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/. **3.** Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 30.11.1999 № 291. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99.

АВТОМАТИЗАЦІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У ВИДАВНИЧИХ ПРОЦЕСАХ

УДК 655.022

Половінченко Н. О.

Магістрант 2 року
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто поняття автоматизації як фактора, що уможливлює істотне скорочення часу та ресурсів. Запропоновано новий підхід до автоматизації для забезпечення підвищення рівня конкурентоспроможності сучасних поліграфічних підприємств.*

Ключові слова: *перевидання, обладнання, автоматизація, поліграфічне підприємство, технологічні операції.*

Аннотация. *Рассмотрено понятие автоматизации как фактора, позволяющего существенно сократить затраты времени и ресурсов. Предложен новый подход к автоматизации для обеспечения повышения уровня конкурентоспособности современных полиграфических предприятий.*

Ключевые слова: *переиздание, оборудование, автоматизация, полиграфическое предприятие, технологические операции.*

Annotation. *The concept of automation as a factor that enables a significant reduction in time and resources. A new approach to automation for improving the competitiveness of modern printing companies.*

Keywords: *reprint, equipment, automation, printing company, manufacturing operations.*

Поліграфічна промисловість є однією з найважливіших підсистем видавничо-поліграфічної галузі, що посідає важливе місце в економіці України. На сучасному етапі ця галузь стрімко розвивається, є поширеною в усіх областях і регіонах України. Виготовлена продукція користується попитом серед українських споживачів.

Стан поліграфічної галузі в Україні свідчить, що поліграфічні підприємства для отримання прибутків та для свого зростання мають дуже швидко реагувати на світові новітні технології, забезпечувати підвищення якості продукції та збільшувати обсяги виробництва. Загальною є тенденція вдосконалення здійснення на підприємстві всіх типів поліграфічних процесів за рахунок підвищення рівня їх автоматизації на основі запровадження та застосування сучасних інформаційних систем для автоматизованого управління бізнес-процесами поліграфічного виробництва.

Основою багатьох сучасних систем управління поліграфічним виробництвом є концепція автоматизованого виробництва, що передбачає процес управління додрукарським, друкарським та післядрукарським етапами технологічного процесу виготовлення видавничо-поліграфічної продукції різного ступеня складності [1].

На етапі додрукарського виробництва велике значення має процес автоматизації. Наприклад, верстання книги передбачає роботу із великою кількістю повторюваного матеріалу. Аби скоротити витрати часу та не залучати багато працівників, можна застосовувати спеціальні скрипти для обробки однотипних повторюваних даних [4]. На етапі друку видання поліграфічне підприємство може автоматизувати процес управління поліграфічним

© Половінченко Н. О., 2016

обладнанням і пристроями, які показуватимуть, наприклад, що цифрова машина має пройти термінове калібрування кольору. Автоматичні датчики, що встановлені на поліграфічному обладнанні, спрацюють у момент нестачі фарби на поліграфічному обладнанні. На етапі післядрукарської обробки існує безліч наскрізних етапів для створення поліграфічного виробу. Найпопулярнішими лініями, що нині в тренді, є ламінація та фальцювання обкладинки на одному виводі. Для операції різання задають відповідну програму різання віддрукованих аркушів на зошити, блоки тощо. Аналогічно вирішується завдання і для інших післядрукарських пристроїв [2].

Для прикладу застосування автоматизації на підприємствах середнього бізнесу пропонуємо такі етапи здійснення процесу перевидання книги (на прикладі збірки віршів).

1. Для створення збірки віршів потрібним є відповідний матеріал, що його планують розмістити у збірці. Скористаймося сайтом «Малеча», з якого візьмемо вірші. Це український форум для матусь (www.malecha.org.ua), які у вільну хвилину пишуть вірші. Безумовно, це дуже талановиті люди, навіть якщо вони не здогадуються про це.

2. Розробка початкової технологічної схеми, за якою здійснюватиметься перевидання збірки віршів.

3. Необхідно чітко визначитися з програмним забезпеченням. Методом аналізу кожного з видів програмного забезпечення через призму функціоналу, необхідного для реалізації технологічних операцій перевидання (виділених на попередньому етапі), виберемо таке забезпечення: Microsoft Word, Adobe Illustrator CS6, Adobe InDesignCS6, Adobe ExtendScript Toolkit 2, Adobe Reader11 та CorelDraw X6.

Після визначення з програмним забезпеченням перейдемо до самого процесу створення видання. Початкові дані та макет сторінки з відповідними розмірами будуть повністю перенесені з першого видання.

4. У програмі Adobe Illustrator створюємо зображення до кожного вірша. Ілюстрації мають відповідати матеріалу за змістом і характером.

5. Перехід до верстання збірки.

6. Розробка скрипту для створення та форматування верстки збірки. Базується на відповідних вимогах і рекомендаціях до дитячих видань для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, нормативній складовій, із урахуванням вікових особливостей цільової аудиторії.

7. Друк тиражу.

8. Тираж потрапляє до відділу післядрукарської обробки. Після відповідних операцій поліграфічний продукт «Збірка віршів для дітей» виготовлено.

Наведена послідовність дозволяє скоротити час та підвищити якість процесу перевидання на основі залучення певних засобів автоматизації видавничо-поліграфічного процесу.

Науково-технічний прогрес у автоматизації є пов'язаним із стрімким розвитком сучасної техніки, що дозволяє створювати спеціальні інформаційні системи й їх модулі для управління поліграфічним обладнанням та обчислювальною технікою. Це сприяє істотному підвищенню точності виконання технологічних операцій у межах усього видавничо-поліграфічного процесу виробництва поліграфічної продукції [5].

Видавництва щорічно перевидають значну кількість довідників, творів художньої, історичної та політичної літератури. Багаторазового набору одних і тих самих текстів можна уникнути шляхом створення банків перевидань. Збирання текстів із банків даних, що є розміщеними в пам'яті комп'ютера, із подальшим їх переверстуванням за допомогою автоматизованої системи переробки тексту та ілюстрацій відповідно до параметрів нового видання має значний економічний ефект [6].

Таким чином, автоматизація додрукарських, друкарських та післядрукарських процесів є дуже складною і трудомісткою процедурою. Тим не менш, вона сприяє досягненню значних результатів для забезпечення підвищення рівня конкурентоспроможності сучасних поліграфічних підприємств.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Бондар І. О.

Література: 1. Видання. Основні види. Терміни та визначення: ДСТУ 3017-95. – Київ : Держстандарт України, 1996. – 47 с. **2.** Крылов А. А. Автоматизация полиграфических процессов в отдельно взятой типографии / А. А. Крылов // КомпьюАрт. – 2015. – № 9. – С. 5–7. **3.** Технические требования [Електронний ресурс] // Копицентр NovaPrint. – Режим доступу : http://www.novaprint.com.ua/client.html. **4.** Мержевич В. Верстка веб-страниц / В. Ю. Мержевич. – М., 2011. – 378 с. **5.** Ткачук Ю. Н. Технические средства автоматизации полиграфического производства / Ю. Н. Ткачук, Ю. В. Щербина. – М. : МГУП, 2010. – 230 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЧИСЛЕННЯ, ОПОДАТКУВАННЯ Й ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 657:331.2

Польнікова А. О.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність і структуру заробітної плати та фонду оплати праці на підприємстві. Проаналізовано законодавчу базу трудових відносин в Україні та оподаткування заробітної плати. Конкретизовано порядок обліку оплати праці на підприємстві.*

Ключові слова: *підприємство, заробітна плата, обчислення, нарахування, виплата, оподаткування.*

Аннотация. *Рассмотрены сущность и структура заработной платы и фонда оплаты труда на предприятии. Проанализирована законодательная база трудовых отношений в Украине и налогообложения заработной платы. Конкретизирован порядок учета оплаты труда на предприятии.*

Ключевые слова: *предприятие, заработная плата, расчет, начисление, выплата, налогообложение.*

Annotation. *The essence and structure of wages and payroll in the company. Analyzed the legal framework of labor relations in Ukraine and taxation of wages. Concretized the accounting of wages in the enterprise.*

Keywords: *enterprise, salary, calculation, charges, payments, taxation.*

Трансформаційні процеси, що відбуваються нині в українській економіці, стосуються всіх сфер фінансової діяльності, особливо податкової. Нині податкова система динамічно розвивається. Саме за таких умов мусить адекватно розвиватися система оподаткування, що має на меті забезпечення актуальною інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів, а також своєчасне й повне забезпечення належних сум податків до відповідних бюджетів. Відтак проблема правильної організації податкової системи та податкового обліку нині є надзвичайно актуальною.

Дослідженням питань оподаткування доходів фізичних осіб займалися Гордієнко Є. С., Демченко Т. М., Максімова В. Ф., Мельник В. М., Омелянович Л. О., Коблянська О. І., Покатаєва О. В., Швабій К. І. та ін. Значний внесок у дослідження питання організації й обліку розрахунків за єдиним соціальним внеском зробили вчені-економісти Пізняк І. С., Блакита Г. В., Мокієнко Т. В., Шевчук Л. П. та ін. Але через останні зміни в законодавстві необхідним є подальше деталізоване дослідження цих проблем.

Метою написання статті є дослідження проблем нарахування, сплати та оподаткування заробітної плати на сучасному підприємстві, а також їх ефективного бухгалтерського відображення.

Питання обчислення та нарахування заробітної плати в Україні завжди були досить складними та спричиняли велику кількість суперечок. Складність є зумовленою передусім великою кількістю законів і нормативно-правових актів, що регулюють цей процес. Уся нормативна правова база України стосовно розрахунку та нарахування заробітної плати на підприємстві є складною та плутаною. Окрім того, українське законодавство має тенденцію постійно змінюватися, що спричиняє нові проблеми для підприємств і підприємців.

Розглянемо поетапно процес нарахування заробітної плати. Передусім це нарахування в розрахунковій відомості безпосередньо заробітної плати, її щомісячної індексації, премій, компенсацій, пільгових відрахувань, лікарняних та інші нарахування, що є передбаченими українським законодавством, статутом підприємства або колективним договором. Також це утримання в розрахунковій відомості. До них належать утримання за виконавчими документами, за заявами працівників та інші утримання, що є передбаченими правилами компанії або законодавством України. Це і розрахунок податкових відрахувань і зборів відповідно до законодавства України, а саме розрахунок податків і зборів, що утримуються з заробітної плати відповідно до законодавства України: податок на доходи фізичних осіб, єдиний соціальний внесок, військовий збір. І останнє – нарахування обов'язкових резервів у бухгалтерському обліку відповідно до ПСБО (МСФЗ). Йдеться про резерв відпусток, резерв річного бонусу тощо.

Динамічні зміни в податковому законодавстві зумовлюють необхідність коригування технології оподаткування заробітної плати на підприємстві, зокрема податку на доходи фізичних осіб (ПДФО). ПФБО – це головний податок з точки зору бюджетоутворення, що є сплачуваним фізичними особами, а фіскальним агентом є установа, що нараховує заробітну платню працівникам [1]. Дохід фізичних осіб є досить стабільним об'єктом, що підлягає оподаткуванню. Відтак саме фізичні особи несуть це податкове навантаження [2].

© Польнікова А. О., 2016

Розглянемо зміни податкового законодавства України, що відбулися останнім часом. У 2004 р. на території України використовувалася прогресивна шкала ПДФО (становила від 10 % до 40 % доходу фізичних осіб), пізніше вона була заміненою на єдину ставку, що становила 13 %. Головною причиною такої зміни була необхідність зменшити кількість так званих зарплат у конвертах [3]. У 2007 р. ставку збільшили до 15 %. А після ухвалення нового Податкового кодексу було запроваджено помірно-прогресивну шкалу податкових ставок [2].

Законодавчою базою оподаткування заробітної плати фізичних осіб є Податковий кодекс України [4], Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», що визначає умови, порядок нарахування і сплати коштів до фонду соціального страхування працівників, правові та організаційні засади забезпечення збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування [5].

Правовою основою питань оплати праці є Закон України «Про оплату праці» та Кодекс Законів про працю. Відповідно до них заробітна плата складається з основної та додаткової заробітної плати, різноманітних заохочувальних і компенсаційних виплат і матеріальної допомоги. Згідно із законодавством, заробітну плату виплачують не рідше як двічі на місяць відповідно до колективного договору або наказу роботодавця, із проміжком, що не перевищує 16 днів [6].

Аванс – заробітна плата на першу половину місяця, розмір визначає колективний договір, із урахуванням того, що аванс не може бути меншим за плату за відпрацьований термін на момент виплати. Роботодавець має повністю розрахуватися з працівником максимум через календарний тиждень по закінченні розрахункового періоду. Тобто заробітна платня за березень має бути виданою не пізніше сьомого квітня. Якщо день виплати припадає на вихідний або свято, то виплату заробітної плати здійснюють напередодні. Відповідальність за своєчасну виплату заробітної плати несе роботодавець.

До фонду оплати нараховують єдиний соціальний внесок (ЄСВ), розмір якого може коливатися відповідно до класу ризику підприємства від 36,76 % до 49,7 %. Бюджетні організації сплачують єдиний соціальний внесок розміром 36,3 %, на заробітну платню інвалідів нараховують 8,41 %. За рахунок роботодавця нараховують кошти на допомогу в період непрацездатності та в період вагітності та пологів у розмірі 33,2 % [5].

Із доходу фізичних осіб (заробітної плати працівників) утримують такі види податків і зборів до бюджету:

– єдиний соціальний внесок розміром 3,6 % та 2 % від суми допомоги по лікарняних;

– податок на доходи фізичних осіб – 15 %–20 % (базою нарахування є фонд оплати праці без єдиного соціального внеску згідно зі ст. 164.6 Податкового кодексу України);

– військовий збір у розмірі 1,5 %.

Відтак розмір номінальної заробітної плати майже на 21,6 % перевищує реальну [8].

У рамках урядової ініціативи відносно легалізації доходів фізичних осіб, починаючи з березня 2015 р., організації, компанії та підприємства України можуть використовувати систему знижених навантажень єдиного соціального внеску на фонд оплати праці (ФОП), тобто скористатися понижувальним коефіцієнтом єдиного соціального внеску. Проте скористатися цим коефіцієнтом можуть лише підприємства, що відповідають таким критеріям: на підприємстві збільшилася база оподаткування ЄСВ у розрахунку на одного застрахованого працівника у звітному періоді (місяці) 2015 р. на 20 % і більше; застосування понижувального коефіцієнта єдиного соціального внеску зумовлює зменшення середньої виплати єдиного соціального внеску на одного застрахованого працівника до суми не менше, ніж середній платіж ЄСВ на одного застрахованого працівника в 2014 р.; кількість застрахованих осіб, яким були нараховані виплати, має не перевищувати 200 % від середньомісячної кількості застрахованих працівників у 2014 р.

Відтак максимальний розмір понижувального коефіцієнта в 2015 р. має не перевищувати 0,4. А вже 2016 р. заплановано застосовувати понижувальний коефіцієнт розміром 0,6, якщо підприємство відповідає всім умовам Закону. Тобто всі зазначені критерії та умови застосування коефіцієнта в 2016 р. будуть порівнюватися із 2015 р. Але, на жаль, на практиці ці зміни не виявилися дієвими.

Таким чином, податкові нововведення помітно вплинули на процес розрахунку суми податку на доходи фізичних осіб, утримань та нарахувань на заробітну плату. Запроваджені зміни підвищують відповідальність роботодавця за своєчасну виплату сум єдиного соціального внеску, що позитивно впливає на адміністрування.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Коблянська О. І. Утримання ПДФО із заробітної плати за новими правилами / О. І. Коблянська, Т. Д. Даценко // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 2. – С. 48–52. **2.** Швабій К. І. Пріоритети реформування податку на доходи фізичних осіб в сучасних умовах / К. І. Швабій // Збірник наукових праць Ірпінської фінансово-юридичної академії. – 2013. – Вип. 2. – С. 50–54. **3.** Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон

України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **4.** Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс] : Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2464-17. **5.** Кодекс законів про працю в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08. **6.** Про оплату праці [Електронний ресурс] : Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80. **7.** Розрахунок нарахувань та утримань із заробітної плати в 2015 р. [Електронний ресурс] // Бухгалтер.com. – Режим доступу : http://byhgalter.com/rozraxunok-naraxuvan-ta-utriman-iz-zarobitno%D1%97-plati-v-2015-roci/.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА СУВЕНИРНЫХ НАБОРОВ КОНФЕТ КОНДИТЕРСКОЙ КОРПОРАЦИЕЙ «БИСКВИТ-ШОКОЛАД»

УДК 663.916(477.54)

Полякова Н. А.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Исследован кондитерский рынок Украины на примере работы корпорации «Бисквит-Шоколад». Описана процедура построения математической модели задачи. Предложен оптимальный план максимизации дохода предприятия на основе использования реальных данных.*

Ключевые слова: *сувенирный набор, статистика потребления, максимизация прибыли, целевая функция, симплексный метод, оптимальный план, двойственная задача.*

Анотація. *Досліджено кондитерський ринок України на прикладі роботи корпорації «Бісквіт-Шоколад». Описано процедуру побудови математичної моделі задачі. Запропоновано оптимальний план максимізації доходу підприємства на основі використання реальних даних.*

Ключові слова: *сувенірний набір, статистика споживання, максимізація прибутку, цільова функція, симплексний метод, оптимальний план, двоїста задача.*

Annotation. *Studied confectionery market of Ukraine on the example of the corporation «Biscuit-Chocolate». The procedure of constructing a mathematical model of the problem. An optimal plan for maximizing the income of the enterprise through the use of real data.*

Keywords: *souvenir set statistics of consumption, maximize profits, objective function, simplex method, optimal plan, dual task.*

Сувенирные наборы конфет становятся все более популярными среди сувенирной и подарочной продукции разных стран и городов. Они имеют различный состав, упаковку, форму и оформление. Производитель хочет не только реализовать свою продукцию, но и прорекламировать тот или иной географический объект. Нередко такие наборы изготавливают в форме определенных достопримечательностей, сопровождают яркими фотографиями объектов исторического и культурного наследия, дополняют интересными заметками об истории и обычаях населения различных уголков мира.

Анализируя состояние рынка шоколада в Украине, следует отметить широкие перспективы для развития отечественной шоколадной отрасли, поскольку существующий в стране уровень потребления на душу населения имеет большой потенциал для роста при условии улучшения благосостояния населения. По данным международной исследовательской компании TNS, каждый украинец съедает примерно 2 кг шоколада или 3–4 кг шоколадных изделий в год [1].

© Полякова Н. А., 2016

Согласно SWOT-анализу сладкого рынка в Украине, кондитерская промышленность имеет достойные конкурентные позиции и перспективы роста рынка сбыта. Следует также отметить, что потребление шоколадных конфет в коробках составляет 11 % от общего потребления кондитерских изделий [1].

Корпорация «Бисквит-шоколад» является одним из лидеров на внутреннем рынке Украины, а также крупным экспортером своей продукции. К сожалению, на сегодня в Украине недостаточно развита шоколадная сувенирная продукция, о чем свидетельствует статистика потребления шоколада по целевому предназначению: по этому пункту она составляет 4,8 % [2].

Целью написания статьи является определение оптимального плана максимизации прибыли производства сувенирных шоколадных наборов, а также решение двойственной задачи для минимизации расходов.

Для достижения поставленной цели нужно рассчитать, какие наборы, с каким составом и в каком количестве необходимо производить. Для вычисления следует знать норму затрат каждого вида конфет на один сувенирный набор и размер прибыли, получаемый при его реализации.

Для решения задачи используем симплексный метод, являющийся универсальным для решения задач линейного программирования.

Исходные данные – ассортимент магазина «Бисквит-Шоколад», занимающегося реализацией продукции корпорации, в том числе и сувенирных шоколадных наборов. Для составления задачи возьмем такие сувенирные шоколадные наборы: «Ассорти премиум», «Жорж», «Зеркальная струя» и «Сердце Клеопатры» [3].

Для решения задачи используем данные о запасе ингредиентов для одного набора и о стоимости каждого набора (табл. 1) [3].

Таблица 1

Исходные данные в расчете на один сувенирный набор

Наименование конфет	Ассорти премиум	Жорж	Зеркальная струя	Сердце Клеопатры	Запас
Алеко	0	0	5	0	25
Грильяж в шоколаде	0	0	4	0	20
Метеорит	0	0	5	0	25
Шоколадный завиток	0	0	5	0	25
Конфеты с желейной начинкой	0	2	0	0	8
Конфеты с мелкой грильяжной начинкой	0	2	0	0	8
Конфеты с молочной начинкой	0	0	0	4	16
Конфеты с молочной начинкой и цельным фундуком	0	0	0	4	16
Конфеты с молочно-шоколадной начинкой	0	2	0	0	8
Конфеты с ореховой начинкой	0	2	0	0	8
Конфеты с помадно-кремовой начинкой	5	2	5	0	47
Конфеты с пралиновой начинкой	5	2	5	0	47
Конфеты с пралиновой начинкой с целым миндалем	0	0	0	4	16
Конфеты с шоколадной начинкой	6	2	0	4	36
Конфеты с шоколадно-ореховой начинкой	0	2	6	0	38
Конфеты со сбивной начинкой	0	0	5	0	25
Конфеты с начинкой крем-брюле	5	2	0	0	18
Цена за набор, грн	56,14	102,79	94,37	55,5	

Переменные x_1, x_2, x_3, x_4 – количество сувенирных наборов.

Целевая функция этой задачи имеет вид:

$$Z_{max} = 56{,}14\, x_1 + 102{,}79\, x_2 + 94{,}37\, x_3 + 55{,}50\, x_4,$$

где x_1 – набор «Ассорти премиум»,

x_2 – набор «Жорж»,

x_3 – набор «Зеркальная струя»,

x_4 – набор «Сердце Клеопатры».

В условиях задачи существуют ограничения по количеству различных видов конфет в сувенирных наборах, поэтому переменные x_1, x_2, x_3, x_4 должны удовлетворять следующей системе неравенств:

$$\begin{cases} 0,43x_1+0,65x_2+0,5x_3+0,48x_4 \le 2456 \\ 0,22x_1+0,12x_2+0,22x_3+0,2x_4 \le 367 \\ 0,05x_1+0,02x_2+0,05x_3+0,04x_4 \le 1125 \\ 0,04x_1+0,04x_2+0,06x_3+0,05x_4 \le 3464 \\ 0,02x_1+0,02x_2+0,02x_3+0,05x_4 \le 754 \\ 0,04x_1+0,02x_2+0,02x_3+0,03x_4 \le 346 \\ 0,05x_1+0,04x_2+0,04x_3+0,01x_4 \le 547 \\ 0,02x_1+0,01x_2+0,05x_3+0,01x_4 \le 457 \\ 0,01x_1+0,01x_2+0,01x_3+0,01x_4 \le 432 \\ x_i \ge 0, i=\overline{1,4} \end{cases}$$

Задачу решаем симплексным методом с помощью надстройки «Поиск решения» в Microsoft Excel [5]. Исходя из результатов решения, оптимальный объем производства – 2 коробки сувенирного набора «Ассорти премиум», 4 коробки набора «Жорж», 5 коробок набора «Зеркальная струя» и 4 коробки набора «Сердце Клеопатры». При имеющихся запасах ресурсов производство всех сувенирных наборов рационально. При таком оптимальном объеме производства прибыль составит 1217 грн.

Целесообразно рассчитать теневые цены сырья, чтобы узнать, какой вид ресурсов необходимо нарастить. Двойственная задача заключается в нахождении теневой цены всех видов ресурсов, чтобы при заданных запасах и объеме производства минимизировать затраты.

Для решения двойственной задачи необходимо составить математическую модель:

$$F_{\min} = 25y_1+20y_2+25y_3+25y_4+8y_5+8y_6+16y_7+16y_8+8y_9 + \\ +8y_{10}+47y_{11}+47y_{12}+16y_{13}+36y_{14}+38y_{15}+25y_{16}+18y_{17} \to \min,$$

где y_n – теневая цена на ресурс.

Система ограничений имеет вид:

$$\begin{cases} 5y_{11}+5y_{12}+6y_{14}+5y_{17} \ge 56,14, \\ 2y_5+2y_6+2y_9+2y_{10}+2y_{11}+2y_{12}+2y_{14}+2y_{15}+2y_{17} \ge 102,79, \\ 5y_1+4y_2+5y_3+5y_4+5y_{11}+5y_{12}+6y_{15}+5y_{16} \ge 94,37, \\ 4y_7+4y_8+4y_{13}+4y_{14} \ge 55,5. \end{cases}$$

Решив двойственную задачу, получаем, что теневая цена на все ресурсы равна нулю, кроме конфет «Алеко», конфет с желейной начинкой и с молочной начинкой. Если теневая цена равна нулю, то этот вид ресурса является избыточным, и наоборот, если теневая цена равняется какому-либо числу – такой ресурс является дефицитным и используется полностью, без остатка. Следовательно, все остальные ресурсы находятся в избытке и их объем целесообразно сократить.

Таким образом, определив, каким должен быть оптимальный объем производства сувенирных наборов и максимальную прибыль, рассчитав теневые цены на ресурсы, необходимые для производства, можно сделать вывод, что предприятие нерационально использует ресурсы, поскольку большая часть из них в излишке. Предприятию необходимо пересмотреть план изготовления ингредиентов для наборов и усовершенствовать свою ценовую политику, чтобы максимизировать прибыль за счет изготовления большего количества сувенирных наборов.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Тенденции украинского рынка шоколадных изделий [Электронный ресурс] // Мир продуктов. – Режим доступа : http://www.prodinfo.com.ua/proizvodstvo/konditerskaya_promyishlennost/ryinok/tendenczii_ukrainskogo_ryinka_shokoladnyix_izdelij.html. **2.** Культура потребления шоколадных изделий в Украине [Электронный ресурс] // Современное исследовательское агенство. – Режим доступа : http://new-gen.com.ua/cognitives/osobennosti-potrebleniya-shokoladny-h-izdelij-v-ukraine/. **3.** Корпорация «Бисквит-Шоколад» [Электронный ресурс] // Официальный сайт корпорации «Бисквит-Шоколад». – Режим доступа : http://www.biscuit.com.ua/. **4.** Интернет-магазин сладостей [Электронный ресурс] // Sweet box. – Режим доступа : http://bestcompany.in.ua/index.php?cat=82. **5.** Малярець Л. М. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **6.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підручник / О. О. Єгоршин, Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с.

НЕДОБРОСОВЕСТНАЯ КОНКУРЕНЦИЯ В УКРАИНЕ, ЕЕ ВИДЫ, МЕТОДЫ И ПУТИ ПРЕОДОЛЕНИЯ

УДК 339.137.27

Полякова Н. А.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены сущность, особенности, основные виды и методы недобросовестной конкуренции в Украине. Исследованы пути ее преодоления на современном этапе экономического развития государства.*

Ключевые слова: *конкуренция, экономический шпионаж, недобросовестная реклама, демпинг, тендер, контрреклама.*

Анотація. *Розглянуто сутність, особливості, основні види та методи недобросовісної конкуренції в Україні. Досліджено шляхи її подолання на сучасному етапі економічного розвитку держави.*

Ключові слова: *конкуренція, економічне шпигунство, недобросовісна реклама, демпінг, тендер, контрреклама.*

Annotation. *The essence, features, basic types and methods of unfair competition in Ukraine. The methods to overcome it at the present stage of economic development of the state.*

Keywords: *competition, economic espionage, false advertising, dumping, tender, counter-advertising.*

В эпоху стремительных изменений и в государстве, и во всем мировом экономическом хозяйстве, конкуренция является одним из основных стимулов развития и совершенствования предприятий. Она подразумевает соперничество нескольких отдельных субъектов рыночного хозяйства за наиболее выгодные условия производства и реализации товаров. Повышение конкурентоспособности – единственный способ сохранить свои позиции на внутреннем и мировом рынках. Конкурентные возможности предприятий Украины на мировом рынке оставляют желать лучшего из-за множества факторов влияния: нестабильной политической ситуации, экономического спада, несоответствия качества продукции международным стандартам.

Актуальной проблемой для Украины является деятельность отечественных предприятий на внутреннем рынке. Из-за экспортно-импортного дисбаланса отечественная продукция вытесняется импортными товарами, что отрицательно сказывается на деятельности отечественного товаропроизводителя. Об этом свидетельствует статистика за январь–сентябрь 2015 г., согласно которой импорт превышает экспорт более чем на 9 %, а по сравнению со статистикой за январь–сентябрь 2014 г. экспорт снизился на 32,7 % [2].

Стремление не только к сохранению прежних рынков сбыта, но и к получению новых вынуждает хозяйствующие субъекты прибегать к недобросовестной конкуренции.

Длительное время сущность и механизмы конкуренции, в том числе и недобросовестной, изучались многими экономистами. Теоретические основы конкуренции были заложены еще в период докапиталистических формаций. Первые наиболее целостные теоретические положения о конкурентной борьбе и ее движущих силах появились в середине XVIII века. Огромная заслуга в ее изучении принадлежит Смиту А., Рикардо Д., Маршаллу А., Кейнсу Д., Леонтьеву В., Портеру М.

На изучение недобросовестной конкуренции впервые обратили внимание при пересмотре Парижской конвенции на Дипломатической конференции в Брюсселе в 1900 г. В этом документе впервые рассматривается сущность этого экономического явления, указывается на необходимость защиты предпринимателя от проявлений нечестной конкуренции [4].

В 1996 г. в Украине был принят закон «О защите от недобросовестной конкуренции», в котором определяются правовые постулаты защиты субъектов хозяйствования и потребителей от недобросовестной конкуренции. Закон направлен на установление, развитие и обеспечение торговых и других честных традиций конкуренции при осуществлении хозяйственной деятельности в условиях рыночной экономики [1].

Целью написания статьи является изучение основных особенностей, видов, методов недобросовестной конкуренции в Украине, а также поиск путей преодоления этого явления.

Недобросовестной конкуренцией являются любые методы и действия, противоречащие нормам законодательства и направленные на получение преимуществ. Такая деятельность противоречит не только юридическим законам, но и нормам морали, корпоративному и деловому этикету. Используя методы нечестной конкуренции, субъект хозяйствования наносит вред (ущерб) другим субъектам рынка и производственной сферы [4].

© Полякова Н. А., 2016

В украинском законодательстве противоправные действия, которые расцениваются как недобросовестная конкуренция, разделены на три группы:

– неправомерное использование деловой репутации субъекта хозяйствования;

– создание препятствий субъектам хозяйствования в процессе конкуренции и достижение неправомерных преимуществ в конкуренции;

– неправомерный сбор, разглашение и использование коммерческой тайны.

Важно отметить, что:

– только официально зарегистрированные субъекты могут выступать в роли субъектов недобросовестной конкуренции;

– основной целью реализации недобросовестных методов хозяйствования является получение конкретных бонусов и преимуществ;

– главным отрицательным последствием неправомерных действий является финансовый ущерб и испорченная репутация фирмы-конкурента;

– нечестная конкуренция реализуется исключительно как сознательные действия субъекта хозяйствования.

Недобросовестные предприниматели используют самые разнообразные методы для достижения преимуществ в конкуренции (табл. 1) [3].

Таблица 1

Методы недобросовестной конкуренции

Методы недобросовестной конкуренции	Демпинг – продажа производимых товаров по заниженной цене с целью подавить или ликвидировать конкуренцию
	Экономический шпионаж – выяснение производственных или коммерческих тайн путем подкупа служащих
	Установление контроля над действиями конкурента
	Установление цен, дискредитирующих товары и услуги конкурента
	Подделка товаров конкурента
	Нарушение стандартов качества товара
	Создание впечатления покупки на выгодных условиях при отсутствии таковых
	Выпуск рекламы-сравнения с товарами или услугами конкурента
	Использование коррупционных схем

Недобросовестная конкуренция в Украине представлена различными методами. Наиболее частым проявлением является нарушение стандартов качества продукции. Качество большинства товаров находится под контролем самих производителей, устанавливающих стандарты для своей продукции. Поскольку многие производители заинтересованы в минимизации затрат на производство, часто их продукция имеет низкое качество. На сегодня в Украине не разработаны эталоны качества, соответствующие международным стандартам, а также не полностью контролируется процесс производства. Поэтому зачастую на отечественный рынок выходят продукты, не соответствующие критериям качества большинства мировых государств.

Важнейшей проблемой нашего государства является использование коррупционных схем. Государство имеет определенное влияние на рынок товаров и услуг. Зачастую различные государственные структуры оказывают влияние на процесс выбора компании (тендер), которая будет иметь приоритет в поставке товаров или услуг. Путем коррупционных схем, тайных сговоров при проведении подрядных торгов, взяточничества компании, имеющие не самую лучшую продукцию, получают контракт на поставку.

На внутреннем рынке Украины имеют место различные акции и специальные предложения, создающие впечатление выгодной покупки. Распродажа или акция – это далеко не всегда выгодно. Некоторые производители заранее поднимают цены на товар, держат ее пару недель, а потом создают выгодное предложение, опуская ценник до исходных значений. Ярким примером подобных акций является возврат бракованной продукции в магазины. Бракованный товар после ремонта возвращается в магазин со скидкой. Реализаторы обязаны уведомить покупателя о причине скидки, но зачастую этого не делают.

На рынке Украины также имеет место подделка товаров конкурентов. Речь идет об известных мировых брендах. Отечественные компании изготавливают копии их продукции, только более низкого качества, и продают по низким ценам.

В мировой практике существуют различные пути преодоления недобросовестной конкуренции. В Украине целесообразно использовать:

– контррекламу – особое правовое средство, применяемое для пресечения недобросовестной конкуренции, осуществляемой с помощью рекламы;

– повышение стандартов качества продукции до международного уровня, создание служб и комитетов по контролю качества производимой продукции;

– ужесточение наказания субъектов, прибегающих к недобросовестной конкуренции.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Лесная И. Ф.

Литература: 1. Про захист від недобросовісної конкуренції [Электронный ресурс] : Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР. – Режим доступа : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80. **2.** Державна служба статистики України [Электронный ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступа : http://www.ukrstat.gov.ua/. **3.** Конкуренция недобросовестная [Электронный ресурс] // Обучение трейдингу. – Режим доступа : http://utmagazine.ru/posts/9930-konkurenciya-nedobrosovestnaya. **4.** Основные положения Парижской конвенции об охране промышленной собственности [Электронный ресурс] // Всемирная организация интеллектуальной собственности. – Режим доступа : http://www.wipo.int/treaties/ru/ip/paris/summary_paris.html.

ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

УДК 657:334.012.6

Помазан А. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто економічну сутність понять «розрахунки» та «розрахункова операція». Визначено недоліки системи розрахунків між малими підприємствами. Запропоновано шляхи оптимізації обліку розрахункових операцій на малих підприємствах.*

Ключові слова: *розрахунки, розрахункова операція, грошові розрахунки, грошовий обіг, готівкові розрахунки, безготівкові розрахунки.*

Аннотация. *Рассмотрена экономическая сущность понятий «расчеты» и «расчетная операция». Определены недостатки системы расчетов между малыми предприятиями. Предложены пути оптимизации учета расчетных операций на малых предприятиях.*

Ключевые слова: *расчеты, расчетная операция, денежные расчеты, денежное обращение, наличные расчеты, безналичные расчеты.*

Annotation. *The economic essence of the concepts of «settlements» and «settlement transaction». Detected deficiencies settlement between small enterprises. The ways of optimizing payment transactions accounting for small businesses.*

Keywords: *payments, transaction, cash settlements, currency, cash payments, non-cash payments.*

За ринкових умов економічного розвитку важливою є діяльність кожного суб'єкта господарювання, адже учасники ринку зацікавлені у позитивних результатах функціонування кожного малого підприємства.

Прозорість та достовірність даних фінансової звітності дає можливість українським малим підприємствам вийти на рівень більш ефективного функціонування. Адже дотримання цих умов є підставою для позитивного

© Помазан А. В., 2016

рішення щодо інвестування з боку зацікавлених осіб, для яких мають існувати гарантії ефективного використання цих засобів на малому підприємстві.

Економісти Голов С., Пархоменко В., Власова І., Пантелєєв В. та інші багато уваги приділяють дослідженню поняття розрахункових операцій. У своїх працях Голов С. надає практичні рекомендації щодо організації бухгалтерського обліку та оформлення операцій, що вимагають розрахунків у національній валюті [1]. Пархоменко В. приділяє увагу відображенню в обліку розрахункових операцій та визначенню фінансового результату від цих операцій у звітності підприємства [2]. Науковець Власова І. звертає увагу на особливості складання договорів і порядку проведення розрахунків, що виникають за договорами.

Метою написання статті є розробка на базі вивчення законодавчої, нормативної та спеціальної літератури пропозицій щодо оптимізації розрахункових операцій на малих підприємствах.

Нині діяльність малих підприємств базується на взаємовідносинах із організаціями, іншими підприємствами, банками та фізичними особами. Ці розрахунки є пов'язаними із реалізацією виробленої продукції та наданням послуг, формуванням основних засобів й оборотних коштів, із органами соціального страхування та соціального забезпечення, розрахунками з бюджетом, розподілом прибутку, розрахунками з фінансовими органами.

Малі підприємства можуть вести господарську діяльність з окремими фізичними особами, надавати їм послуги або виступати в ролі посередників, виконувати інші операції, що не є пов'язаними з реалізацією товарів або наданням послуг.

Грошові розрахунки – це платежі підприємств, підприємців і фізичних осіб за реалізовану продукцію (товари, виконані роботи, надані послуги) і за операціями, які не є безпосередньо пов'язаними з реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) та іншого майна [4].

Одним із важливих факторів нормалізації розрахунків на малих підприємствах є запровадження єдиних розрахункових правил, що є визначуваними відповідними нормативними актами [4]. Обіг готівки в Україні регулюється затвердженими НБУ нормативними актами (постанова Правління НБУ «Про порядок ведення касових операцій у національній валюті в Україні»).

Основними законодавчими актами, що регулюють розрахункові операції, є Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Закони України «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність», «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні», Інструкції та Положення НБУ. Недотримання вимог цих законодавчих документів може спричинити значні штрафні санкції та сприяти створенню негативного іміджу підприємства, тобто порушення основних правил ведення бухгалтерського обліку може спричинити зменшення інвестування таких підприємств. З огляду на це дотримання основних правил використання готівкових і безготівкових розрахунків у господарській діяльності малих підприємств є надзвичайно важливим [5].

Відображення розрахункових операцій у бухгалтерському обліку залежить від виду взаємозв'язків із фізичними або юридичними особами, що дає чітке розмежування та визначення, на якому рахунку відбувається відображення.

Для здійснення будь-якої господарської операції малі підприємства мають використовувати відповідні платіжні інструменти. Найшвидшим і найбільш ефективним видом розрахунків між юридичними та фізичними особами є безготівковий. Банк у цих розрахунках є посередником між клієнтами, що здійснюють платежі.

Правильна організація розрахункових операцій забезпечує стійкість грошового обігу в країні і найбільш ефективний вплив фінансово-кредитних важелів на подальший розвиток економічного виробництва. Для правильної організації та ведення безготівкових розрахункових операцій важливим є регулярний, чіткий і планований контроль.

Платіжна система є найбільш важливою частиною фінансової системи підприємства, тому вона потребує значної уваги з боку Національного банку.

За сучасних умов господарювання існує низка проблем, що є пов'язаними із гальмуванням масового використання безготівкових розрахунків на українських малих підприємствах:

– низька ефективність таких платежів в Україні;

– повільна адаптація української системи розрахунків до зарубіжної, що є бар'єром для розвитку міжнародної торгівлі;

– необхідність зменшення платіжних ризиків, що є найбільш важливим і актуальним для економіки України.

Вирішення цих проблем доцільно здійснювати у такий спосіб:

– вдосконалити форму організації розрахунків через розрахункову мережу;

– запровадити електронну систему платежів і застосовувати сучасні технології, обчислювальну техніку та комп'ютерні мережі;

– шукати нові системи або реорганізовувати старі системи розрахунків.

Банк України вже не перший рік працює над удосконаленням платіжної системи нашої країни, що сприяє поступовому поліпшенню якості розрахунків і має підготувати платформу для запровадження більш сучасних форм організації розрахунків.

Широке використання безготівкового грошового обігу зумовлено тим, що безготівковий обіг має суттєві переваги перед готівковим і тому є більш ефективним як для суспільства в цілому, так і для кожного окремого економічного суб'єкта.

1. Завдяки використанню безготівкових розрахунків суттєво зменшуються суспільні витрати підприємств.

2. Створення необхідних умов для ефективного державного регулювання грошового обігу на малих підприємствах.

3. Покращення економічного стану суб'єктів малого підприємництва під час здійснення грошового обігу.

4. Підприємства мають можливості для прискорення грошового обігу через забезпечення тісного взаємозв'язку із банками та грошовим ринком у цілому.

Таким чином, безготівкові форми розрахунків, у тому числі й з постачальниками, мають визначальне значення для сучасної організації. Оскільки розрахункові операції є надзвичайно складними і важливими, організаціям обов'язково потрібно регулярно спостерігати за ними, контролювати, аналізувати та діяти відповідним чином задля забезпечення подальшого ефективного функціонування.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Цюрко І. А.

Література: 1. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади і коментарі / С. Ф. Голов. – Київ : Лібра, 2001. – 840 с. **2.** Пархоменко В. М. Розрахунки з покупцями та замовниками: обліковий аспект / В. М. Пархоменко // Економічні науки. – № 3 (61). – С. 142–145. **3.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник / За ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : Рута, 2011. – 224 с. **4.** Про платіжні системи та переказ коштів в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 05.04.2001 № 2346-III. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua /laws/show/2346-14. **5.** Пантелєєв В. П. Словник бухгалтера та аудитора / В. П. Пантелєєв, О. С. Сніжко. – Київ : Інформаційно-аналітичне агентство, 2009. – 239 с. **6.** Парашутин Н. Курс бухгалтерского учета / Н. Парашутин, Е. П. Козлова. – М. : Финансы, 1997. – 424 с.

ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ПЕРЕОЦІНЮВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

УДК 651.1:336.71

Помазан А. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто поняття, види, умови та окремі проблеми переоцінювання основних засобів на підприємствах України. Проведено аналіз нормативних документів та останніх досліджень з цього питання. Запропоновано рекомендації щодо покращення проведення переоцінювання основних засобів та відображення результатів.*

Ключові слова: *основні засоби, переоцінювання, індекс переоцінювання, справедлива вартість, залишкова вартість, уцінювання, дооцінювання.*

Аннотация. *Рассмотрены понятие, виды, условия и отдельные проблемы переоценки основных средств на предприятиях Украины. Проведен анализ нормативных документов и последних исследований по этому вопросу. Предложены рекомендации по усовершенствованию переоценки основных средств и отражения результатов.*

© Помазан А. В., 2016

Ключевые слова: *основные средства, переоценка, индекс переоценки, справедливая стоимость, остаточная стоимость, уценка, дооценка.*

Annotation. *The concept, types, conditions and specific problems revaluation of fixed assets in the Ukraine. The analysis of regulations and the latest research on this issue. Recommendations for improving the revaluation of fixed assets and display the results.*

Keywords: *fixed assets, revaluation, index revaluation, fair value, residual value, price reduction, revaluation.*

Переоцінювання основних засобів є одним із методів підвищення інвестиційної привабливості підприємства. Переоцінювання основних засобів є надзвичайно важливим, оскільки дозволяє визначити реальну вартість основних засобів із урахуванням сучасного стану українського ринку.

Вагомий внесок у дослідження проблем обліку основних засобів зробили такі вчені, як Бутинець Ф., Голов С., Зубилевич С., Кужельний М., Кулаковська Л., Огійчук М., Пушкар М., Сопко В., Сук Л., Савченко В. та ін. Значну увагу приділяють питанню переоцінювання основних засобів Бабіч В., Білуха М., Гладких Т., Дем'яненко М., Лесняк О., Кудлаєва Н., Линник В., Мельниченко В., Ткач Н., Палій В., Плаксієнко В., Чумаченко М. та ін. Однак недостатньо дослідженими залишаються питання відображення результатів переоцінювання у складі капіталу в дооцінюваннях, що зумовлює актуальність дослідження.

Метою написання статті є розгляд проблемних питань відображення в обліку переоцінювання основних засобів на основі аналізу останніх редакцій нормативних документів та пошук можливих варіантів їх вирішення для забезпечення потреб управління.

Нині на підприємствах України відбувається процесі реформування бухгалтерського обліку та наближення його до міжнародних стандартів. Від стану основних засобів залежить забезпечення отримання економічних вигоди в майбутньому. Переоцінювання є одним із найважливіших факторів, що сприяють збереженню економічної цінності основних засобів підприємства. Нині процеси переоцінювання вартості основних засобів є надзвичайно важливими бухгалтерськими операціями, оскільки основним завданням цього процесу є приведення вартості основних засобів, що фактично склалася в бухгалтерському обліку, до ринкової вартості. Завдяки цьому можна достовірно оцінити реальну вартість основних засобів підприємства, що, у свою чергу, надає можливості здійснити інші розрахунки та провести їх відображення в обліку. Варто сказати, що однією з найбільших проблем переоцінювання основних засобів є питання відмінностей трактувань умов проведення в основних документах. Це спричиняє певні труднощі у здійсненні процесу переоцінювання, що надалі може спричинити неправильне чи неефективне ведення бухгалтерського обліку.

Під переоцінюванням основних засобів розуміють доведення залишкової вартості основних засобів до справедливої. Інші дослідники вважають, що це бухгалтерська процедура, за допомогою якої залишкову вартість об'єктів основних засобів узгоджують із її справедливою вартістю. Основними нормативними документами, що здійснюють регулювання основних засобів, є П(С)БО 7 «Основні засоби» [6], Податковий кодекс України [8] та Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [7], у яких прописано порядок проведення переоцінювання. Так, відповідно до п. 16 П(С)БО 7 підприємства можуть здійснювати переоцінювання основних засобів, якщо їх залишкова вартість значно (більш ніж на 10 %) відрізняється від справедливої вартості на дату балансу.

П(С)БО 7 не встановлює процедури переоцінювання, не визначає осіб, які мають її здійснювати, не наводить форми документа, у якому мають відображатися результати переоцінювання. Ці питання підприємство регулює самостійно та прописує їх у наказі про облікову політику, де, крім цього, фіксуються й особливості політики підприємства щодо ведення бухгалтерського обліку. Згідно із Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку основних засобів, порогом суттєвості для проведення переоцінювання або відображення зменшення корисності об'єктів основних засобів можна вважати величину, що дорівнює 1 % від чистого прибутку (збитку) підприємства, або величину, що дорівнює 10 % відхилення залишкової вартості об'єктів основних засобів від справедливої вартості. Відповідно до цього підприємство має самостійно вибрати поріг суттєвості для переоцінювання.

Існують такі причини відхилення залишкової вартості об'єктів основних засобів від їх справедливої вартості: фізичне зношення в процесі експлуатації, що може відрізнятися від зношення, нарахованого внаслідок амортизації; моральне зношення; зміни ринкових цін на об'єкти; інфляційні процеси. Варто сказати, що переоцінювання основних засобів тієї групи, об'єкти якої вже зазнали переоцінювання, надалі має проводитися з такою регулярністю, щоб їх залишкова вартість на дату балансу суттєво не відрізнялася від справедливої вартості.

Порядок проведення процедури переоцінювання основних засобів є регульованим п. 17 П(С)БО 7 «Основні засоби» [6], згідно із яким спочатку визначають індекс переоцінювання, що розраховують за формулою:

$$ІП = СВ / ЗВ, \quad (1)$$

де *ІП* – індекс переоцінювання;

СВ – справедлива вартість об'єкта;

ЗВ – залишкова вартість об'єкта.

Переоцінювання первісної вартості та суми зношення об'єкта основних засобів здійснюють шляхом множення відповідно первісної вартості та суми зношення об'єкта основних засобів на розрахований індекс переоцінювання.

$$ПВпер = ПВ \times ІП, \quad (2)$$

$$Знер = З \times ІП, \quad (3)$$

де *ПВпер* – переоцінена первісна вартість об'єкта;

ПВ – первісна вартість об'єкта;

ІП – індекс переоцінювання;

Знер – переоцінене зношення;

З – нараховане зношення.

Якщо індекс переоцінювання перевищує 1, на підприємстві необхідно зробити дооцінювання активів, якщо індекс переоцінювання є меншим за 1 – уцінювання. Відобразимо результати переоцінювання об'єкта основних засобів на рахунках бухгалтерського обліку (табл. 1) [7].

Таблиця 1

Відображення в обліку результатів переоцінювання основних засобів, грн

Зміст господарської інформації	Дебет	Кредит	Сума, грн
На дату проведення першого переоцінювання			
Збільшення первісної вартості виробничого об'єкта у результаті переоцінювання	10	411	30 000
Дооцінювання раніше нарахованого зношення пропорційно до зміни вартості основного засобу	411	131	7 500
На дату проведення другого переоцінювання			
Відображено уцінювання раніше дооцінюваних основних засобів	411	10	18 000
Списано суму зношення за уцінюваними основними засобами	131	10	6120

Результати переоцінювання оформлюють відповідним актом переоцінювання, на основі якого надалі роблять бухгалтерські записи. Схематично порядок відображення переоцінювання основних засобів у обліку подано на рис. 1.

Рис. 1. **Порядок відображення переоцінювання основних засобів**

Таким чином, переоцінювання первісної вартості основних засобів є добровільною процедурою для підприємств. Але у разі відмови від її проведення можуть виникати певні ризики підприємницької діяльності. Відтак переоцінювання основних засобів є надзвичайно важливим елементом ефективної роботи підприємства.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Кулаковська Л. П. Організація і методика аудиту / Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча. – Київ : Каравела, 2005. – 560 с. **2.** Бабіч В. В. Фінансовий облік (облік активів) / В. В. Бабіч, С. В. Сагова. – Київ : КНЕУ, 2006. – 282 с. **3.** Гладких Т. В. Фінансовий облік / Т. В. Гладких. – Київ : Центр навчальної літератури, 2007. – 480 с. **4.** Кудлаєва Н. В. Проведення переоцінки основних засобів [Електронний ресурс] / Н. В. Кудлаєва, Т. І. Павлюк. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/10_NPE_2010/Economics/62505.doc.htm. **5.** Ткач Н. О. Переоцінка основних засобів / Н. О. Ткач // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2012. – № 2 (58). – С. 197–203. **6.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс] : Закон України від 27.04.2000 № 92. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00. **7.** Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектора [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://buhgalter.com.ua/zakonodavstvo/metod-recomendacii-buhobliku-subjektiv-derjavnogo-sektoru/metodichni-rekomendatsiyi-z-bo-osnovnih-zasobiv/. **8.** Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

АДМІНІСТРАТИВНІ Й ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

УДК 657:336.226:658.155

Пономаренко О. К.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено сутність прибутку підприємства, законодавчу базу його оподаткування. Проведено порівняльний аналіз чинних ставок оподаткування прибутку підприємств в Україні та в розвинених країнах світу. Розглянуто бухгалтерські рахунки для відображення прибутку та податку на прибуток підприємства.*

Ключові слова: *підприємство, прибуток, оподаткування, елементи податку, облік.*

Аннотация. *Определены сущность прибыли предприятия и законодательная база его налогообложения. Проведен сравнительный анализ действующих ставок налогообложения прибыли предприятий в Украине и в развитых странах мира. Рассмотрены бухгалтерские счета для отражения прибыли и налога на прибыль предприятия.*

Ключевые слова: *предприятие, прибыль, налогообложение, элементы налога, учет.*

Annotation. *The essence of profits, the legal framework of its taxation. A comparative analysis of current enterprise income tax rates in Ukraine and in the developed world. We consider accounting records to reflect income and corporate income tax.*

Keywords: *enterprise, income, tax, elements of the tax, accounting.*

© Пономаренко О. К., 2016

Прибутковий податок відомий здавна. Логічно припустити, що за наявності доходу завжди існувала, є та існуватиме система його оподаткування. Ураховуючи постійні зміни податкового законодавства і важливість володіння відповідною інформацією, розглянемо чинний стан оподаткування доходів юридичних осіб.

Згідно із українським законодавством обов'язковий платіж називають податком прибутку підприємств, хоча в побуті його нерідко іменують прибутковим податком. У податкових системах інших країн цей податок також називають індивідуальним прибутковим податком, податком на поставлений дохід, але це фактично не змінює сутності.

З 1 січня 1995 р. основним видом прямого податку з юридичних осіб в Україні став податок на прибуток, який було введено Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28 грудня 1994 р. Законом України «Про Державний бюджет України на 1994 р.» від 1 лютого 1994 р. було подовжено дію Закону України «Про оподаткування доходів підприємств і організацій», але із певними змінами не на користь платника (збільшення ставки, скорочення пільг).

Відтак податком на прибуток є прямий податок, сплачуваний підприємствами з прибутку, одержаного від реалізації товару (робіт чи послуг), основних фондів, цінних паперів, нематеріальних активів, валютних цінностей, а також з прибутку від орендних операцій, роялті та позареалізаційних операцій [1]. Платниками податку на прибуток є всі організації та підприємства, що відповідно до законодавства є юридичними особами, незалежно від форм власності та організаційно-правових форм господарювання, якщо вони здійснюють підприємницьку діяльність. Платниками податку на прибуток є як некомерційні, так і комерційні організації. Різниця полягає в тому, що для комерційних організацій отримання прибутку є метою їх діяльності, а для некомерційних організацій головним є здійснення статутної діяльності. Проте якщо останні отримують прибуток у процесі діяльності, вони зобов'язані сплачувати податок на прибуток [2].

Об'єктом оподаткування є прибуток, що визначають шляхом зменшення суми скоригованого валового доходу звітного періоду на суму валових витрат платника податку або суму амортизаційних витрат. Базою оподаткування є грошове вираження об'єкта оподаткування [2].

Станом на кінець 2015 р. в Україні діє базова ставка податку на прибуток у розмірі 18 %; 3 % за договорами страхування; 0 % за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договорами страхування додаткової пенсії; ставки 0 %, 4 %, 6 %, 12 %, 15 % і 20 % застосовують до доходів нерезидентів та прирівняних до них осіб, із джерелом їх походження з України [2].

Існують країни, де ставки податку на прибуток перевищують українські (табл. 1), але це розвинені країни з усталеною економічною моделлю.

Таблиця 1

Чинні ставки податку на прибуток у розвинених країнах світу станом на 01.01.2015 р.

Країна	Ставка податку на прибуток
США	15–35 %
Японія	35,65 %
Бельгія	34 %
Італія	31,4 %
Німеччина	29,6 %
Росія	20 %
Польща	19 %
Чехія	19 %
Україна	**18 %**
Румунія	16 %
Литва	15 %

З табл. 1 видно, що в Україні ставка податку на прибуток є приблизно такою, як у інших країнах, що ще перебувають на стадії розвитку. Але на думку практиків-економістів, нині Україні доцільно орієнтуватися на ті країни, що не намагаються знищити бізнес і допомагають держбюджету податками. Було б раціонально знизити ставку податку на прибуток в Україні до 15 %, що сприятиме розвитку бізнесу та його виходу з «тіні».

З точки зору як порядку сплати податку на прибуток, так і порядку надання звітності, серед платників податку на прибуток можна виділити дві основні групи:

– юридичні особи, чия річна виручка становить менше 20 млн грн на рік. Такі підприємства платять податок на прибуток щорічно за підсумком подання податкового звіту – податкової декларації з податку на прибуток;

– підприємства, виручка яких перевищує 20 млн грн на рік. Для таких підприємств введено особливий порядок – сплата податку на прибуток авансовими платежами [3].

Авансовий платіж – це фактично сплата податку передоплатою. Розмір щомісячного авансового платежу має становити не менше 1 / 12 частини від загальної суми податку на прибуток, сплаченої за минулий рік. При цьому з суми авансових платежів віднімають суми утриманих авансів при виплаті дивідендів. Розрахунковим періодом для сплати авансових платежів є період із червня поточного року до травня наступного [4].

Річну декларацію з податку на прибуток подають платники самостійно або через бухгалтерську компанію за підсумком року до 1 червня наступного за звітним роком. Сплату податку (крім авансових платежів) здійснюють до 10 червня, тобто протягом 10 календарних днів з моменту припинення терміну подання податкової декларації. Авансові платежі здійснюють до 30 числа місяця, наступного за звітним, щомісяця. Платники податку на прибуток за підсумком року віднімають з суми податку на прибуток суму податку на нерухомість (крім податку на землю), що є сплаченим за об'єкти нежитлового фонду.

Останнім часом у сфері оподаткування прибутку підприємств було скасовано пільги з податку на прибуток. Якщо раніше від оподаткування прибутку звільнялися суб'єкти підприємницької діяльності у сфері готельного бізнесу і ті, хто виробляє електрику з джерел енергії, що поновлюються, то у 2015 р. ця пільга є скасованою Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України». У 2015 р. не діятиме пільгове оподаткування цінних паперів і деривативів; раніше вони підлягали оподаткуванню за ставкою податку на прибуток 10 % [5].

Прибуток відображають на рахунках 441 «Прибуток нерозподілений» та 443 «Прибуток, що є використаним у звітному періоді», а податок на прибуток – на рахунку 641 «Розрахунки за податками». Вони є визначуваними Планом рахунків бухгалтерського обліку, затвердженим Наказом Міністерства фінансів України № 291.

Формування податкової системи України потребує вивчення досвіду розвинених країн, податкові системи яких мають багаторічну історію. Досвід нашої держави в цих питаннях є дещо обмеженим, оскільки за умов адміністративно-командної соціалістичної системи відносини між державою та підприємствами базувалися на прямому вилученні значної частини доходів до бюджету у вигляді відрахувань від прибутку та різного роду платежів.

Структура податкової системи України відповідає загальним закономірностям, властивим розвитку податкових систем. Змінювання основних характеристик цієї системи є можливим лише за умови усунення причин, що їх обумовлюють, тобто зміни певних параметрів соціально-економічної системи України.

Вважаємо, що досвід західноєвропейських держав є цілком застосовним в Україні за сучасних умов, якщо його не сліпо копіювати, а переймати краще із урахуванням конкретних специфічних особливостей української економіки, законодавства та ментальності.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Бех Г. В. Податкове право : навч. посіб. / Г. В. Бех [та ін.] ; за ред. М. П. Кучерявенка. – Київ : Юрінком Інтер, 2003. – 400 с. **2.** Панасюк В. М. Податковий облік : навч. посіб. / В. М. Панасюк, Є. К. Ковальчук, С. В. Бобрівець. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 260 с. **3.** Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **4.** Гега П. Т. Основи податкового права / П. Т. Гега, Л. М. Доля. – Київ : Знання, 2003. – 302 с. **5.** Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України [Електронний ресурс] : Закон України від 31.07.2014 № 1621-VII. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1621-18. **6.** Сук Л. К. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Л. К. Сук, П. Л. Сук. – Київ : Каравела, 2009. – 624 с.

ОСОБЕННОСТИ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ ФРАНЦИИ

УДК 336. 221

Попова И. С.

Студент 3 курса
факультета консалтинга и международного бизнеса ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализированы особенности налоговой системы Франции. Выделены основные виды налогов (косвенные, прямые, гербовые сборы, а также местные налоги и налоги, идущие в центральный бюджет).*

Ключевые слова: *система, бюджет, платежи, налогообложение, налоги, сборы.*

Анотація. *Проаналізовано особливості податкової системи Франції. Виділено основні види податків (непрямі, прямі, гербові збори, а також місцеві податки і податки, що йдуть у центральний бюджет).*

Ключові слова: *система, бюджет, платежі, оподаткування, податки, збори.*

Annotation. *The features of the tax system in France. The main types of taxes (indirect, direct, stamp duties and local taxes and the taxes that go to the central budget).*

Keywords: *system, budget, payments, taxation, taxes, fees.*

Налоги возникли вместе с товарным производством, разделением общества на классы и появлением государства, которому необходимы средства на содержание армии, судов, чиновников и другие нужды. Развитие и изменение форм государственного устройства всегда сопровождается преобразованием налоговой системы. В современном цивилизованном обществе налоги являются основной формой доходов государства. Помимо этой сугубо финансовой функции налоговый механизм используют для экономического воздействия государства на общественное производство, его динамику и структуру, а также на состояние научно-технического прогресса.

Важно отметить, что сегодня любое правовое государство функционирует и развивается на основе правильно построенной системы налогообложения. Примером такого государства может быть Франция, поскольку именно она входит в пятерку стран Евросоюза с развитой экономикой.

Вопросы устройства налоговой системы Франции изучались многими учеными: Кириенко Н., Онищенко О., Литвиненко Я., Якушик И. и др. Эта тема актуальна и в настоящее время, так как опыт налогообложения Франции является ценным примером для многих стран, стремящихся к усовершенствованию своей системы, в том числе и для Украины.

Целью написания статьи является изучение французской налоговой системы, основных видов налогов, а также особенностей построения налоговой системы Франции. Предметом исследования является налогообложение Франции, объект исследования – экономические основы налогообложения Франции, основные виды налогов и особенности построения налоговой системы Франции.

Налоговая система Франции представляет собой своеобразную совокупность налогов и сборов. В настоящее время система стабильна с точки зрения перечня взимаемых налогов и сборов и правил их применения. Среди главных черт французской налоговой системы следует выделить такие как социальная направленность, преобладание косвенных налогов, особая роль подоходного налога, учет территориальных аспектов, гибкость системы в сочетании со стабильностью, наличие широкой системы льгот и скидок, открытость для международных налоговых соглашений. При сравнении налоговой системы Франции и Украины следует говорить о безусловно большей эффективности французской. Многие ее достоинства почти зеркально проецируются в область проблем украинской налоговой системы: слабый территориальный аспект, низкая собираемость, слабо выраженные социальные функции, противоречивость многих налогов. Преимущества украинской налоговой системы в том, что для ее развития можно использовать опыт многих стран мира, в том числе и французский. Среди черт, которые можно позаимствовать у французской налоговой системы, в первую очередь, социальная направленность и территориальный аспект.

Налоги и сборы во Франции формируют приблизительно 90 % бюджета государства. Сборы осуществляются единой службой. Основные виды налогов: косвенные, прямые, гербовые сборы. Преобладают косвенные налоги; 50 % от косвенных налогов составляют НДС. Существует строгое разделение на местные налоги и налоги, идущие в центральный бюджет. Основными федеральными налогами являются НДС, подоходный налог с физических лиц, налог на прибыль предприятий. Кроме того, к ним относят пошлины на нефтепродукты, акцизы, налог на собственность, таможенные пошлины, налог на прибыль от ценных бумаг и др. Основными местными

© Попова И. С., 2016

налогами являются туристический сбор, налог на семью (состоит из трех налогов: на жилье, земельный налог на здания и постройки, налог на землю), налог на профессию, налог на уборку территории, налог на использование коммуникаций, налог на продажу зданий. В целом, местные налоги составляют 30 % общего налогового бремени, они же наполняют 40 % местных бюджетов [1].

Отличительной чертой налоговой системы Франции является высокая доля взносов в фонды социального назначения (ФСН). Так, сумма взносов в ФСН в структуре обязательных отчислений составляет 43,3 %, что значительно превосходит крупнейшие развитые страны. Так, в Германии она составляет 37,4 %, в Великобритании – 18,5 %, в США – 29,7 % [2; 3]. Налоговые поступления в доход бюджета центрального правительства Франции составляют более 93 %. Основной налог, дающий большую часть поступлений, НДС – 45 %. Стандартная ставка НДС – 18,6 %, льготные ставки 2,1 %, 4 % и 5,5 %, повышенная – 22 %.

Льготные налоги составляют чуть более одной трети от суммы налогов, поступающих в центральный бюджет. Местные налоги составляют приблизительно 40 % доходной базы местных органов управления. Преобладают два вида местных налогов: налог на предприятия и налог на семью.

Характерными чертами построения налоговой системы Франции являются стимулирующее воздействие на повышение эффективности экономики, социальная направленность, учет территориальных аспектов. В течение ряда последних лет наблюдается тенденция снижения ставок с одновременным расширением базы за счет отмены льгот и привилегий. Налогообложение основано на декларации о доходах и контроле ее правильного составления.

Ведущим звеном бюджетной системы является налог на добавленную стоимость, который обеспечивает 45 % всех налоговых поступлений. Его взимают методом частичных платежей. Существует 4 вида ставок НДС: 18,6 % – нормальная ставка на все виды товаров и услуг; 33,33 % – предельная ставка на предметы роскоши, машины, алкоголь, табак; 7 % – сокращенная ставка на товары культурного обихода (книги); 5,5 % – на товары и услуги первой необходимости (питание, за исключением алкоголя и шоколада; медикаменты, жилье, транспорт). Сейчас наблюдается тенденция к снижению ставок и переходу к двум ставкам – 18,6 % и 5,5 %. Законами Франции предусмотрено освобождение от НДС лиц, занимающихся тремя видами деятельности: 1) медицина и медицинское обслуживание; 2) образование; 3) деятельность общественного и благотворительного характера.

Подоходный налог является одним из основополагающих и составляет 20 % налоговых доходов бюджета. На подоходный налог возложены функции поддержки семьи, оказания помощи малоимущим лицам, стимулирования вкладов населения в сбережения, недвижимость, покупку акций. Все это создает сложную систему расчета налога и многочисленных льгот и вычетов. Так, из 25 млн плательщиков фактически платят налог только 15 млн (52 %). Потенциальными плательщиками являются все физические лица страны, а также предприятия и кооперативы, не являющиеся акционерными обществами [3].

Важное место в налоговой системе Франции занимают местные налоги. Местные органы представляют около 80 тыс. самостоятельных бюджетов (коммуны, департаменты, регионы и др.). Общая часть местных бюджетов доходит до 60 % государственного бюджета страны. Из системы местных налогов следует выделить четыре основных: земельный налог на застроенные участки, земельный налог на незастроенные участки, налог на жилье, профессиональный налог.

Земельный налог на застроенные участки взимается с обустроенных участков (здания, сооружения, резервуары и др.), а также участков, предназначенных для промышленного или коммерческого использования. Налогооблогаемая часть равна половине кадастровой арендной стоимости участка. От этого налога освобождены государственная собственность и здания, находящиеся за пределами городов и предназначенные для сельскохозяйственного использования. Освобождены от этого налога физические лица в возрасте старше 75 лет, а также лица, получающие специальные пособия из общественных фондов или пособия по инвалидности.

Профессиональный налог вносится юридическими и физическими лицами, постоянно осуществляющими профессиональную деятельность, не вознаграждаемую заработной платой. Для расчетов налога берется сумма двух элементов, и умножается на установленную местными органами власти налоговую ставку. Два элемента – это арендная стоимость недвижимости, которой располагает налогоплатильщик для нужд своей профессиональной деятельности; и некоторый процент заработной платы (обычно 18 %), уплачиваемый налогоплатильщиком своим сотрудникам, а также от полученного им дохода (обычно 10 %) [4].

Современная налоговая политика государства с рыночной экономикой, а именно Франции ориентирована на такие основные требования: налоги, а также затраты на их взимание должны быть по возможности минимальными. Следует отметить, что нестабильность налогов Украины, постоянный пересмотр ставок, количества налогов, льгот и др., несомненно, играет отрицательную роль, особенно в период перехода украинской экономики к рыночным отношениям, а также не способствует инвестициям, как отечественным, так и иностранным [5].

Таким образом, в статье определены основные черты французской налоговой системы (социальная направленность, преобладание косвенных налогов, особая роль подоходного налога, учет территориальных аспектов, гибкость системы в сочетании со стабильностью, широкая система льгот и скидок, открытость для международ-

ных налоговых соглашений), выделены основные виды налогов. Используя опыт стран с развитой рыночной экономикой, государство имеет возможность улучшить систему налогообложения Украины.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Литература: 1. Хрусталева М. Франция на исходе столетия: смена модели регулирования экономики / М. Хрусталева // Мировая экономика и международные отношения. – 2014. – № 6. – С. 61–71. **2.** Кучеров И. И. Налоговое право зарубежных стран : курс лекций / И. И. Кучеров. – М. : ЮрИнфоР, 2003. – 260 с. **3.** Шувалова Е. Б. Налоговые системы зарубежных стран : учеб. пособие / Е. Б. Шувалова, В. В. Климовицкий, А. М. Пузин. – М. : ЕАОИ, 2010. – 134 с. **4.** Кирієнко Н. Податкова система Франції / Н. Кирієнко // Вісник податкової служби України. – 2014. – № 24. **5.** Лыкова Л. Н. Налоговые системы зарубежных стран / Л. Н. Лыкова, И. С. Букина. – М. : Юрайт, 2012. – 428 с.

ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ

УДК 657.36

Прокопенко Д. А.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто проблемні питання обліку дебіторської заборгованості на підприємствах, запропоновано рекомендації щодо їх вирішення. Розроблено послідовність вибору кредитної політики підприємства для ефективного управління фінансовим результатом діяльності.*

Ключові слова: *прибуток, управлінське рішення, система, дебіторська заборгованість, оборотний капітал.*

Аннотация. *Рассмотрены проблемные вопросы учета дебиторской задолженности на предприятиях, предложены рекомендации по их решению. Разработана последовательность выбора кредитной политики предприятия для эффективного управления финансовым результатом деятельности.*

Ключевые слова: *прибыль, управленческое решение, система, дебиторская задолженность, оборотный капитал.*

Annotation. *Consider issues account receivable in enterprises, provide recommendations for their solution. Developed sequence selection credit policy of the company to effectively manage financial performance.*

Keywords: *revenue, management decision, system, accounts receivable, working capital.*

За кризових умов функціонування вітчизняних підприємств особливу увагу слід приділяти управлінню оборотним капіталом. Ефективність діяльності підприємства залежить від послідовності та правильності рішень менеджерів усіх рівнів, оскільки кожне управлінське рішення впливає на рух фінансових потоків, а відтак і на фінансовий результат діяльності підприємства. Прибуток підприємства залежить від ефективності системи управління дебіторською заборгованістю. Забезпечення оптимального обсягу дебіторської заборгованості є актуальною проблемою для всіх підприємств, незалежно від форм власності, що й зумовило вибір саме цієї теми.

Дослідженням питань ефективного управління дебіторською заборгованістю займаються вітчизняні науковці Бланк І., Бутинець Ф., Верланів Ю., Горбачова О. та ін., а також зарубіжні вчені Хорн Д., Шима Д., Сідел Д., Хелферт Е. та ін. Існує безліч наукових праць, присвячених проблемі управління дебіторською заборгованістю, але тим не менш немає єдиної розробленої поступової системи вибору кредитної політики підприємства.

© Прокопенко Д. А., 2016

Метою написання статті є вивчення чинних підходів до управління величиною дебіторської заборгованості та розробка послідовності вибору кредитної політики підприємства.

Процес обліку дебіторської заборгованості є досить урегульованим: Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [1], П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [2], П(С)БО 13 «Фінансові інвестиції» [3]. Згідно із П(С)БО 10, дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

За сучасних ринкових умов кожне підприємство прагне максимізувати прибуток і сформувати ефективну та вигідну систему збуту. Для цього підприємства часто здійснюють політику продажу з відстрочкою платежу, що зумовлює появу дебіторської заборгованості. З метою утримання наявних покупців і залучення нових майже кожне підприємство реалізовує продукцію в кредит. Завдяки цьому є можливість підтримувати встановлені обсяги реалізації продукції, завойовувати нові ринки збуту, що в період економічної кризи є надзвичайно важливим. У ході організації системи збуту менеджеру з управління витратами важливо не тільки оцінювати переваги й загрози зростання кредитування споживачів, а й керувати методами прийняття управлінських рішень щодо самої структури та розміру дебіторської заборгованості.

Нині виникає питання ефективної раціоналізації обсягів коштів підприємства, що є іммобілізованими в запасах, оскільки у разі порушення балансу між отриманим прибутком і понесеними витратами значно зростає ймовірність виникнення безнадійних боргів, а проблема неплатежів у бізнесі є особливо гострою. Незважаючи на це, підприємства продовжують реалізувати свій товар із відстрочкою платежу, бо втрати від дебіторської заборгованості компенсуються зростанням обсягів реалізації, а отже, і прибутку. Слід зазначити, що така система працює, поки отриманий прибуток від реалізації є вищим за додаткові витрати за дебіторською заборгованістю.

Оскільки дебіторська заборгованість впливає на фінансовий результат, вітчизняні підприємства в практичній діяльності прагнуть збалансувати дебіторську заборгованість і надання кредиту шляхом використання знижок. При визначенні розміру знижки слід ураховувати, що надходження грошей за реалізовану продукцію має принести відсотки за середній термін отримання платежів, що компенсують величину наданої знижки. Відтак у процесі управління витратами необхідно вдало оперувати кількістю та величиною знижок шляхом завчасного розрахунку максимально можливої знижки, що може принести підприємству прибуток.

Доцільно зазначити, що існує безліч методик і показників оцінювання дебіторської заборгованості та кредитоспроможності підприємств шляхом розрахунку різних показників: коефіцієнтів обігу активів, суми ефекту від інвестування, розміру максимально можливої знижки, середнього терміну отримання платежу, рівня кредитоспроможності, коефіцієнтів ефективності інвестування коштів, розміру необхідної суми обігового капіталу тощо. Проте вітчизняні підприємства не усвідомлюють важливості планування та не приділяють належної уваги здійсненню попередніх розрахунків, контролю дебіторів та управлінню витратами. А на цьому етапі функціонування підприємств єдиним засобом забезпечення дотримання умов договорів є попередній аналіз кожного дебітора.

Пропонуємо поетапну схему оцінювання та шляхи управління дебіторською заборгованістю середнього за розмірами вітчизняного підприємства відповідно до Господарського кодексу (рис. 1). В основі запропонованої схеми лежить оцінювання стану дебіторської заборгованості, розгляд подальших дій і формування дієвого механізму контролю.

Схема оцінювання дебіторської заборгованості базується на поступовому аналізі всіх сторін заборгованості з першого до п'ятого етапів та автоматичному поверненні на другий етап, оскільки механізм є спрямованим не на пряме зменшення величини дебіторської заборгованості шляхом скорочення кількості покупців, а на моніторинг сумнівних і безнадійних боргів. Водночас важливим є ефективне балансування між отриманим прибутком від збільшення обсягів збуту та обсягу коштів, що є залученими до процесу розширення, та вдосконалення виробництва задля збільшення позитивних фінансових результатів надалі. Слід зауважити, що аналізу підлягають клієнти, питома вага суми дебіторської заборгованості яких перевищує 15 %. Це значення було вибрано за допомогою використання методу експертних оцінок: експерти визначили, що для середніх за розмірами підприємств дебіторська заборгованість менше 15 % не є суттєвою.

Таким чином, управління дебіторською заборгованістю полягає у формуванні кредитного рейтингу клієнтів, класифікації дебіторської заборгованості за всіма видами, ведення реєстру старіння заборгованості, оцінюванні реальної вартості й обігу дебіторської заборгованості, залучення дебіторської заборгованості до системи операційних бюджетів і реструктуризації дебіторської заборгованості.

Однією з переваг цієї методики є можливість бути застосованою на підприємстві будь-якої галузі, оскільки в ній немає розмежувань залежно від виду діяльності і вона є доступною. Ця послідовність безпосередньо впливає на величину доходу через перенаправлення оборотних коштів. Оскільки основною метою діяльності будь-якого підприємства є позитивний фінансовий результат, застосування її на практиці надасть можливості ефективно управляти прибутком.

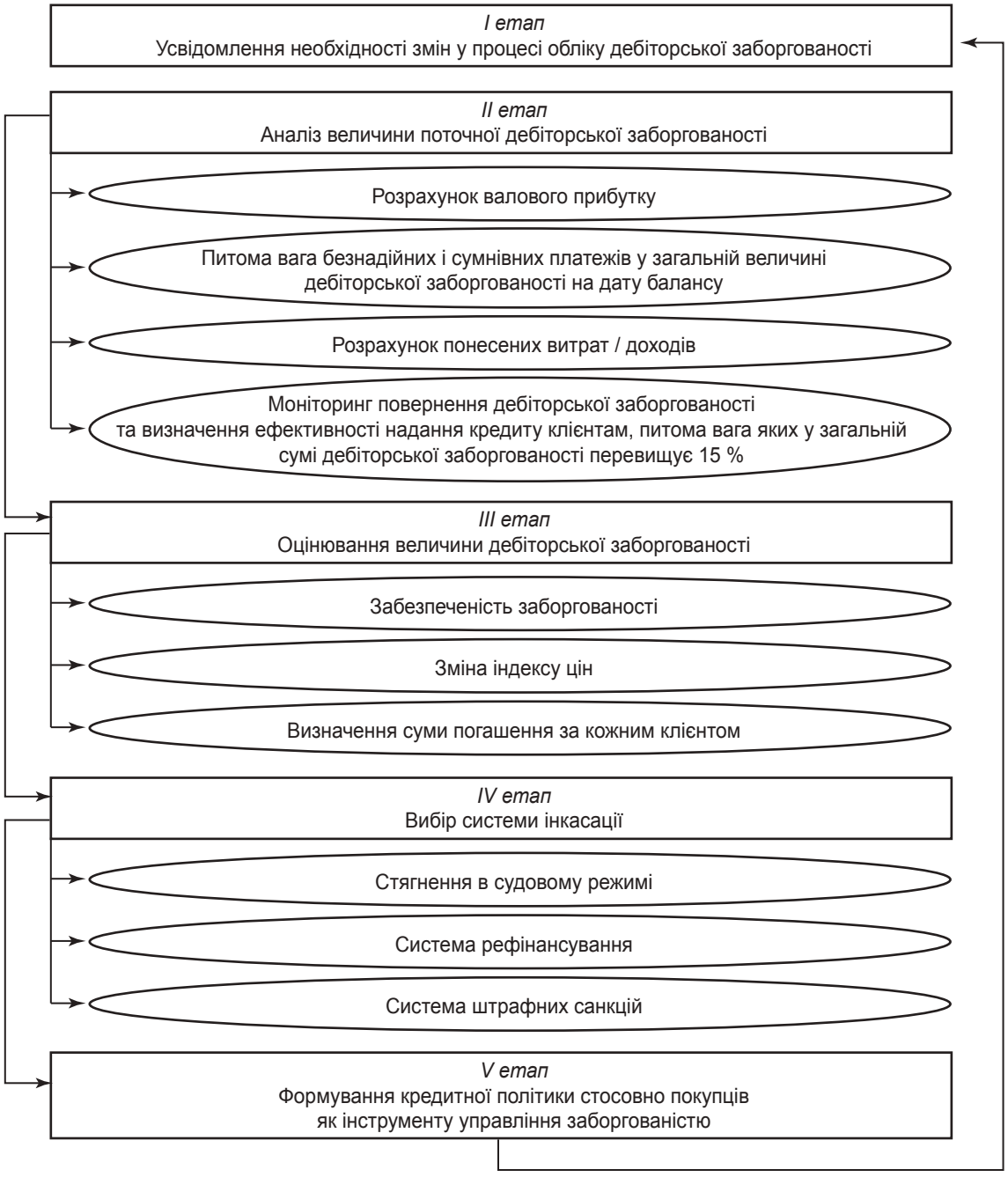

Рис. 1. **Послідовність вибору кредитної політики підприємства**

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **2.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 08.10.1999 № 237. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99. **3.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс] : Закон України від 30.11.2001 № 559. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01. **4.** Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – Киев : Ника-Центр, 1998. – 544 с. **5.** Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець, О. В. Олійник, М. М. Шигун [та ін.]. – Житомир : ЖІТІ, 2001. – 576 с. **6.** Верланов Ю. Ю. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Ю. Ю. Верланов. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 344 с.

СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

УДК 331.101.38(477)

Пятак В. В.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто питання стимулювання праці на підприємствах України. Досліджено основні напрями процесу стимулювання праці. Запропоновано шляхи ефективного вдосконалення стимулювання праці на підприємствах України.*

Ключові слова: *результативність, продуктивність, трудова діяльність, стимулювання, моральне стимулювання, матеріальне стимулювання.*

Аннотация. *Рассмотрены вопросы стимулирования труда на предприятиях Украины. Исследованы основные направления процесса стимулирования труда. Предложены пути эффективного совершенствования стимулирования труда на предприятиях Украины.*

Ключевые слова: *результативность, производительность, трудовая деятельность, стимулирование, моральное стимулирование, материальное стимулирование.*

Annotation. *The questions of stimulation of work at the enterprises of Ukraine. The basic directions of work to promote the process. The ways of improving the effective stimulation of work at the enterprises of Ukraine.*

Keywords: *efficiency, productivity, employment, incentives, moral incentives.*

Для того щоб збільшити функціональну ефективність будь-якого підприємства, пріоритетним завданням для керівництва є стимулювання працівників. Моральне та матеріальне стимулювання є одним з інструментів зацікавлення персоналу в максимальній віддачі на робочому місці. Нині в Україні проблема стимулювання працівників є надзвичайно актуальною, оскільки ефективне виконання завдань, які стоять перед працівниками, можливе лише за умови належного стимулювання, що зумовлюватиме інтерес до ефективної діяльності.

Проблемою стимулювання працівників до високоефективної продуктивної праці займалися багато вчених, але першими й найвагомішими є дослідження Маршала А., Смітта А., Рікардо Д. Серед сучасників цим питанням займаються Врум В., Мак-Клелланд Д., Портер Л., Аткінсон Д. та ін. В Україні цю проблему розглядають Мельник О., Колот А., Богиня Д., Кузьмін О., Васильченко В., Соснін О. та ін.

Доцільно звернути увагу на те, що багато науковців працювали над цим питанням, але організація стимулювання праці персоналу потребує подальшого деталізованого дослідження, а також запровадження та розвитку нових методів стимулювання.

Метою написання статті є пошук основних напрямів і практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи стимулювання та визначення особливостей процесу стимулювання трудової діяльності на підприємствах України.

У науковій літературі існує безліч визначень терміна «стимулювання». Стимулювання праці – це зовнішнє та внутрішнє спонукання, а також елемент трудової ситуації, що впливає на поведінку людини в сфері праці, матеріальна оболонка персоналу. Водночас воно має і нематеріальне навантаження, що дозволяє працівнику реалізувати себе як особистість і як співробітника [3].

З точки зору українського вченого Колота А. М., стимулювання – це сукупність зовнішніх і внутрішніх усвідомлюваних людиною рушійних сил, що спонукають її до діяльності, визначаючи поведінку, форми діяльності, надають цій діяльності спрямованості на досягнення особистих цілей та цілей організації. Стимулювання не є сталим, воно постійно збагачується новими елементами [2].

У процесі стимулювання виділяють двох учасників: персонал і керівника. Керівник застосовує по відношенню до людини стимули для впливу на його зусилля, цілеспрямованість у вирішенні завдань, що стоять перед організацією, і залучення відповідних мотивів. Робітник докладає більше зусиль, аби задовольнити свої потреби у процесі виконання певних дій. Матеріальне та моральне стимулювання праці припускає, що ці стимули працівник отримуватиме як у матеріальному еквіваленті, так і в естетичному.

Стимулювання у матеріальній формі передбачає адекватно високу заробітну плату, програми підготовки персоналу, програми житлового будівництва та житлово-комунального господарства, гнучкі соціальні виплати, недержавне пенсійне забезпечення, надання певних бонусів від прибутку підприємства за перевищення планових

© Пятак В. В., 2016

рівнів показників індивідуальної та колективної виробничої та управлінської діяльності, а також кінцевих результатів роботи підприємства в цілому [4].

Основною ціллю морального стимулювання є передача інформації про заслуги людини, результати її діяльності в соціальному середовищі. Відтак до морального стимулювання належать заохочення, які працівник отримує за якісне виконання своєї роботи, а саме поліпшення умов праці, нагородження певними дипломами та грамотами на урочистих заходах, соціальне страхування за рахунок установи, безкоштовне харчування, проведення певних розважальних заходів (корпоративів) у колективі, розміщення фотокартки працівника на дошці пошани, своєчасні відпустки в повному обсязі, нормований робочий графік тощо.

Форма стимуляції праці тільки тоді стає спонукальною силою, коли перетворюється на мотив, тобто сприймається особистістю, відповідає певній потребі людини. Наприклад, щоб грошова премія стала мотивом поведінки і діяльності працівника, необхідно усвідомити її як справедливу винагороду за працю. Тоді прагнення людини заслужити премію сприяє підвищенню ефективності праці. Для працівника, який не сподівається отримати це заохочення через низький рівень професійної підготовки або особисту недисциплінованість, грошова премія не стане мотивом, залишиться на рівні стимулу.

За допомогою стимулювання, з одного боку, створюються сприятливі умови для задоволення потреб працівника, а з іншого – забезпечується трудова поведінка, що є необхідною для успішного функціонування підприємства, тобто здійснюється своєрідний обмін діяльністю. Стимулювання є одним із засобів мотивування. Чим частіше воно застосовується як засіб управління персоналом, тим вищим є рівень розвитку відносин у організації. Це є пов'язаним із тим, що в результаті виховання й навчання як одного з методів мотивування людей працівники виявляють зацікавленість у справах організації, не чекаючи або взагалі не отримуючи відповідного стимулювання.

Нині на вітчизняних підприємствах переважає моральне стимулювання працівників, а в зарубіжних компаніях переважає матеріальне стимулювання. Багато підприємств в Україні зіткаються із низкою проблем, серед яких:

1) недостатньо гнучка система стимулювання персоналу;

2) негативне ставлення працівників до їх заробітної плати та умов праці;

3) відсутність взагалі будь-якої системи стимулювання персоналу;

4) відсутність соціального пакета та офіційного оформлення;

5) відсутність справедливої оплати праці та заохочення персоналу.

У зв'язку з цим для стимулювання працівників доцільно:

1) поєднати моральне і матеріальне стимулювання праці;

2) стимулювати персонал уповні;

3) надавати працівникам право вибору тієї форми стимулювання, до якої вони є більш лояльними;

4) визнавати цінність працівника для організації, надавати йому творчої свободи, якщо це суперечить політиці компанії;

5) адекватно стимулювати кожного працівника підприємства;

6) проводити певні опитування працівників стосовно рівня стимулювання, цікавитися їх баченням ситуації;

7) запроваджувати гнучкий графік, неповний робочий тиждень, надавати можливість працювати як на робочому місці, так і вдома (якщо є така можливість).

Таким чином, існує дуже багато методів стимулювання праці персоналу. Одними із найважливіших напрямів є матеріальне та моральне стимулювання. Об'єднуючи ці два напрями, можна отримати непогані результати щодо роботи персоналу. Важливо розуміти індивідуальні потреби різних груп у компанії і вибирати системи заохочення, які для них пасують найбільше. Стимулювання праці робітників є нерозривно пов'язаним із розвитком підприємства і має бути спрямованим на повну реалізацію можливостей і вмінь працівника. Стимулювання як найвагоміший засіб управління сприяє реалізації цілей і завдань, що стоять перед підприємством.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Лаптєв В. І.

Література: 1. Баран Р. М. Досвід закордонних країн у системі мотивації та стимулювання персоналу / Р. М. Баран // Регіональна економіка. – 2005. – № 1. – С. 169–176. **2.** Колот А. М. Мотивація персоналу : підручник / А. М. Колот. – Київ : КНЕУ, 2002. – 337 с. **3.** Эрдынеева Ж. Д. Совершенствование системы оплаты труда работников на предприятии / Ж. Д. Эрдынеева // Актуальные вопросы экономических наук. – 2015. – № 43. **4.** Капустянський П. З. Мотивація праці персоналу сучасних організацій (організаційно-управлінський аспект) : монографія / П. З. Капустянський. – Київ : ІПК ДСЗУ, 2007. – 155 с.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОДДЕРЖКА И ЗАЩИТА ОТЕЧЕСТВЕННОГО ТОВАРОПРОИЗВОДИТЕЛЯ

УДК 338.22: 339.5.012.435

Рагимов Мигдар Заур оглы

Студент 4 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены ключевые аспекты политики защиты отечественного производителя и государственной поддержки на примере Азербайджана и Украины. Проанализированы основные причины и результаты политики протекционизма.*

Ключевые слова: *государственная поддержка, защита отечественного производителя, внешнеторговая политика, протекционизм.*

Анотація. *Розглянуто ключові аспекти політики захисту вітчизняного виробника і державної підтримки на прикладі Азербайджану та України. Проаналізовано основні причини та результати політики протекціонізму.*

Ключові слова: *державна підтримка, захист вітчизняного виробника, зовнішньоторговельна політика, протекціонізм.*

Annotation. *Considered key aspects of policy to protect domestic producers, and state support for the example of Azerbaijan and Ukraine. It analyzes the main causes and effects of protectionism.*

Keywords: *state support, protection of domestic producer, foreign trade policy, protectionism.*

Защита национальных экономических интересов – неотъемлемая часть мер по укреплению национальной экономики и обеспечению экономической безопасности. Современные тенденции мирового рынка, когда субъектами рынка являются транснациональные корпорации, а ключевыми тенденциями – глобализация и концентрация финансовых структур, способствуют расширению инструментов внешнеторговой политики, поиску альтернативных механизмов защиты отечественного производителя. В современных условиях усиливается и роль государственной поддержки товаропроизводителя.

Вопросы государственной защиты отечественного товаропроизводителя поднимались в трудах классиков политической экономии. На современном этапе научной мысли вопросы государственной поддержки и защиты отечественного товаропроизводителя освещены в исследованиях Соколовой Ю., Филюк Г., Супрун Н. и др. При этом усиливается и внимание к этой тематике и со стороны международных организаций (ВТО, ЮНКТАД, ЕС, ОЭСР и др.).

Целью написания статьи является изучение характерных механизмов защиты отечественного производителя и государственной поддержки, определение их места во внешнеторговой политике Азербайджана и Украины.

Дискуссия между доктринами протекционизма и фритредерства как ключевыми доктринами внешнеэкономической политики ведется еще со времен Смита А. В научных источниках используются такие аргументы в пользу политики протекционизма:

- способствует уравновешиванию торгового баланса;
- защищает от демпинга;
- защищает молодые отрасли производства;
- стимулирует рост производства [1].

Как контраргументы используются такие суждения: падение эффективности производства, рост цен и сокращение товарного ассортимента, отсутствие использования преимуществ международного разделения труда, подрыв возможностей для экспорта [1].

Государственная поддержка и защита отечественного товаропроизводителя направлена на стимулирование развития отечественной экономики, защиту национальной экономики от иностранной конкуренции и повышение конкурентоспособности национальных товаропроизводителей на внешнем рынке, что реализуется путем создания законодательных и экономических препятствий на пути свободной международной торговли [2]. Противоположной политикой, защищающей позиции свободной торговли, является фритредерство.

В общем виде наиболее распространенными формами проявления государственной защиты отечественного товаропроизводителя является протекционизм. Селективный протекционизм – это защита от конкрет-

© Рагимов Мигдар Заур оглы, 2016

ного товара или защита от конкретного государства. Отраслевой протекционизм – это защита определенной отрасли, прежде всего, сельского хозяйства в рамках аграрного протекционизма. Коллективный протекционизм – это взаимная защита нескольких объединившихся в союз стран. Защита с использованием нетаможенных методов, в том числе методов внутренней экономической политики, является скрытым протекционизмом.

Механизмы государственной поддержки и защиты отечественного производителя варьируются в зависимости от ряда факторов, в том числе от степени развития экономики конкретной страны, характера и роли страны на мировом рынке, социально-экономической и политической обстановки в стране. С точки зрения мирового благосостояния в целом наиболее популярной сферой применения политики протекционизма является сельское хозяйство и отрасли промышленности. Их защита необходима для стимулирования развития, что на этапе становления невозможно без защиты от импортной конкуренции. Со временем, при условии соответствующей защищенности, такие отрасли способны достичь высоких темпов экономического развития и приобрести соответствующие преимущества в конкурентной среде. Такая временная защита не противоречит главной цели эволюции общества. Только с помощью временного равенства условий конкуренции они способны достичь той стадии развития, которая позволит им в полной мере использовать свой потенциал.

В своих временных проявлениях протекционизм является краткосрочным откликом на сложившиеся обстоятельства, однако, эффективность такой политики в долгосрочном периоде представляется малорезультативной. Благосостояние мировой экономики и экономик отдельных стран трудно представить без участия в международной торговле.

Рассмотрим опыт государственной поддержки и защиты отечественного производителя в Украине и Азербайджане, охарактеризуем внешнеторговую политику этих стран.

Современная ситуация в Азербайджане свидетельствует о достижении страной макроэкономической стабильности, благоприятного инвестиционного климата и устойчивого экономического развития в целом. При этом значительная часть в структуре экспорта приходится на сырье и полуфабрикаты. Такая ситуация в структуре экспорта, учитывая нестабильность цен на рынке сырья и полуфабрикатов, является достаточно серьезной угрозой экономике в целом. Существующие механизмы протекционистской политики (импортные пошлины, субсидии, дотации) с 2012 г. распространяются и на политику проведения государственных закупок. Изменение вектора государственных закупок с импортных товаров на товары местного производителя – существенный механизм усиления политики протекционизма в Азербайджане.

Государственная поддержка отечественного производителя в условиях курса на изменение структуры экспорта проявляется, прежде всего, в поддержке аграрной отрасли. Механизмы государственной поддержки аграрной отрасли и проведенные аграрные реформы способствуют росту объемов сельскохозяйственной продукции (производство пшеницы и хлебобулочных изделий, переработанных продуктов растениеводства и животноводства). Важнейшим направлением государственной поддержки сельского хозяйства является обеспечение производителей элитными семенами, для чего руководством страны принято решение о создании Государственного семенного фонда.

В Украине вопросы государственной поддержки отечественного товаропроизводителя и его защиты в современных условиях обострения конкуренции со стороны иностранных производителей становятся особенно актуальными [2]. Современная внешнеэкономическая стратегия протекционизма в Украине направлена на защиту отдельных отраслей экономики от конкуренции иностранных производителей (отраслевой протекционизм). Механизмами, обеспечивающими эту политику, в большинстве случаев являются повышение таможенных тарифов, временные надбавки к существующим таможенным тарифам, а также введение нетарифных ограничений. Однако подобные меры способны создать лишь временные преимущества производителей внутреннего рынка или же поддержать возобновление деятельности ранее существующих производителей.

На экспортный потенциал Украины негативно влияют слабая товарная и географическая диверсификация экспорта, невыгодные кредитные условия и высокие ресурсные затраты при осуществлении операций экспорта, низкая конкурентоспособность продукции, отсутствие инвестиций и модернизаций, механизмов внедрения прогрессивных технологий, неэффективная система сертификации, управления и контроля качества.

Усиление интеграционных тенденций в Украине способствовало созданию системы государственной поддержки экспорта и благоприятных условий для отечественных товаропроизводителей конкурентоспособной продукции на внешнем рынке. Двусторонние внешнеторговые отношения Украины и Азербайджана имеют реальные перспективы, уже наблюдается рост показателей товарооборота. Нарабатываются механизмы сотрудничества в энергетической, военно-технической, транспортной и строительной отраслях.

Таким образом, изучены характерные механизмы защиты отечественного производителя и государственной поддержки. Выявлено, что наиболее популярной сферой применения политики протекционизма является сельское хозяйство и молодые отрасли промышленности, при этом в Азербайджане и Украине действуют

программы поддержки сельского хозяйства. Определено, что для Азербайджана и Украины наиболее характерен отраслевой протекционизм, что вскоре даст свои результаты и позволит оценить эффективность этой политики.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Пивавар И. В.

Литература: 1. Филюк Г. Теоретико-прикладні засади політики протекціонізму в умовах глобалізації / Г. Филюк // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2014. – № 1 (28). – С. 6–14. **2.** Супрун Н. А. Еволюція концептуальних засад доктрини протекціонізму / Н. А. Супрун, Т. Л. Боднарчук // Економічна теорія. – 2013. – № 4. – С. 66–77. **3.** Про схвалення Концепції створення системи державної підтримки експорту України [Электронный ресурс] : Закон України від 01.08.2013 № 586-р. – Режим доступа : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/586-2013-%D1%80.

ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ОБСЯГИ ПРЯМИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

УДК 330.43

Решетняк Д. О.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано вплив факторних ознак (ВВП, облікової ставки НБУ, рентабельності вітчизняних підприємств, офіційного курсу гривні до долара та рівня інфляції) на обсяг прямих інвестицій із США в економіку України.*

Ключові слова: *кореляційно-регресійний аналіз, факторні ознаки, результативні ознаки, коефіцієнт детермінації, стандартна похибка, t-статистика, F-статистика.*

Аннотация. *Проанализировано влияние факторных признаков (ВВП, учетной ставки НБУ, рентабельности отечественных предприятий, официального курса гривни к доллару и уровня инфляции) на объем прямых инвестиций из США в экономику Украины.*

Ключевые слова: *корреляционно-регрессионный анализ, факторные признаки, результативные признаки, коэффициент детерминации, стандартная ошибка, t-статистика, F-статистика.*

Annotation. *The influence factor variable (GDP NBU discount rate, the profitability of domestic enterprises, the official exchange rate to the dollar and inflation) in direct investment from the US economy in Ukraine).*

Keywords: *correlation and regression analysis, factor characteristics, productive characteristics, coefficient of determination, standard error, t-statistic, F-statistics.*

Іноземні інвестиції відіграють важливу роль у економічному розвитку будь-якої країни незалежно від рівня її економічного розвитку. Нині транснаціональні корпорації є одним із основних інвесторів у економіку України. Однак, найбільш активно здійснюють інвестиції в економіку України транснаціональні корпорації (ТНК) індустріально розвинених країн: США (509 млн дол.), Німеччини (232 млн дол.), Великої Британії та Франції. Одним із факторів залучення в Україну іноземних інвестицій є стимулювання діяльності ТНК.

Прямі інвестиції дозволяють певною мірою компенсувати дефіцит національних коштів, а також є провідником сучасних технологій виробництва та управління, своєрідною перепусткою на світові ринки товарів, капіталів і технологій. Необхідність забезпечення припливу прямих інвестицій у економіку є об'єктивною передумовою глибинного аналізу та подальшого детального дослідження цього питання.

© Решетняк Д. О., 2016

Задля врахування всіх наявних джерел та інструментів, що впливали на обсяг прямих інвестицій в економіку України протягом 2005–2014 рр., проведемо кореляційний аналіз фінансових показників для визначення впливу на результативну ознаку факторних показників.

Взаємодія результуючого показника (*Y*) із факторними ознаками (X_1, X_2….X_n) традиційно описується рівнянням лінійної багатофакторної регресії. Як результуючий показник (*Y*) вибрано обсяг прямих інвестицій із США до України у млн дол., а як факторні величини такі показники:

X_1 – ВВП, млн дол. США;

X_2 – індекс інфляції, %;

X_3 – облікова ставка НБУ, %;

X_4 – рентабельність вітчизняних підприємств, %;

X_5 – офіційний курс гривні до долара, грн за 100 дол. США.

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг прямих інвестицій подано у табл. 1 [2; 3].

Таблиця 1

Вплив факторних величин на обсяг прямих інвестицій

Рік	Прямі іноземні інвестиції, млн дол. США	ВВП, млн дол. США	Індекс інфляції, %	Облікова ставка НБУ, %	Рентабельність вітчизняних підприємств, %	Офіційний курс гривні до долара, грн за 100 дол. США
	Y	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5
2005	895,9	87416	120	60	7	512,47
2006	1155,3	107753	119,2	45	6,6	505
2007	1418	142719	125,8	27	6,8	505
2008	1436,8	123124	106,1	12,5	3,9	526,72
2009	1471,5	114383	99,4	7	3,3	779,12
2010	1387,1	135972	108,2	7	4	793,56
2011	1192,4	164787	112,3	9	5,9	796,76
2012	1043,1	176265	110,3	9,5	5	799,11
2013	862,3	182026	111,6	8,5	3,9	799,31
2014	793,4	99358	116,6	8,4	2,8	1188,67

Для визначення впливу обґрунтованих факторів на обсяги прямих інвестицій із США до України обчислено модель, що має вигляд:

$$y = 460{,}138 - 0{,}00212566x_1 + 0{,}16513x_2 - 15{,}4799x_3 - 65{,}1149x_4 + 0{,}179234x_5.$$

Зрозуміло, що тільки два фактори, а саме індекс інфляції й офіційний курс гривні до долара є статистично значущими, оскільки їх P-Value не перевищують значення 0,05. За критерієм Стьюдента інші факторні ознаки вилучено з моделі. Критерій Фішера 1,58 підтверджує статистичну значущість розробленої моделі. Значення t-статистики свідчать про статистичну значущість двох факторів, що залишилися в моделі. Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,9806$ вказує, що на 98,06 % прямі іноземні інвестиції залежать від індексу інфляції та офіційного курсу гривні. Значення коефіцієнта регресії $b_2 = 0{,}16513$ вказує, що за збільшення індексу інфляції на 1 % прямі іноземні інвестиції збільшаться на 16,513 %, а коефіцієнт $b_5 = 0{,}179234$ вказує, що у разі зростання курсу гривні на 1 % прямі інвестиції зростуть на 17,92 %. За статистикою Дарбіна-Уотсона $DW = 2{,}61463$ константовано автокореляцію, тож побудована модель не може бути використаною для прогнозування.

Після додаткових розрахунків визначено, що ВВП, облікова ставка НБУ та рентабільність вітчізняних підприємств вилучено з моделі, оскільки вони є тісно пов'язаними із іншими факторами і можуть бути найбільш результативними ознаками. Дослідження було продовжено розробкою моделі залежності прямих іноземних інвестицій із США від індексу інфляції та офіційного курсу гривні. Обчислено рівняння регресії: $y = 460{,}138 + 0{,}16513x_2 + 0{,}179234x_5$. Результати t-статистики показали, що всі коефіцієнти регресії є статистично значущими, а критерій Фішера 4,30 підтвердив статистичну значущість усієї моделі в цілому. Отриманий коефіцієнт детермінації $R^2 = 0{,}5888$ вказує, що на 58,88 % прямі іноземні інвестиції залежать від облікової ставки НБУ

та індексу інфляції. Статистика Дарбіна-Уотсона $DW = 1{,}39501$ вказує, що автокореляції немає, тож цю модель доцільно використовувати для прогнозування.

Згідно із прогнозами експертів, у 2016 р. індекс інфляції очікується в розмірі 16,6 %, курс гривні – 24,1 грн / дол. На основі розробленої моделі можна зробити прогноз притоку інвестицій в Україну на 2016 р.: показник притоку інвестицій має становити 704,9 млн дол. США.

Таким чином, аналіз статистичних даних України 2005–2014 рр., кореляційно-регресійний аналіз залежності притоку інвестицій із США від інфляції, облікової ставки НБУ, рентабельності вітчизняних підприємств, ВВП та курсу гривні дозволяє говорити, що і перша, і друга багатофакторні моделі демонструють тісну залежність прямих інвестицій від відповідних факторів, а відтак шляхом аналізу прогнозних факторів можна розрахувати відповідні зміни притоку іноземних інвестицій.

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор Малярець Л. М.

Література: 1. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка : підручник / Ю. Г. Козак, Д. Г. Лук'яненко, Ю. В. Макогон [та ін.] ; за ред. Ю. Г. Козака, Д. Г. Лук'яненка, Ю. В. Макогона. – Київ : Центр навчальної літератури, 2009. – 560 с. **2.** Державна служба статистики України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua. **3.** Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA. **4.** Національний банк України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : https://www.bank.gov.ua/control/uk/index.

АУТСОРСИНГ ПЕРСОНАЛУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

УДК 005.591.43(477)

Роговець І. С.

Студент 2 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто питання застосування аутсорсингу. Визначено переваги, недоліки та особливості запровадження цього методу управління персоналом, а також законодавчі підстави для розвитку аутсорсингу в нашій країні.*

Ключові слова: *персонал, підприємство, управління персоналом, аутсорсинг, кадровий аутсорсинг.*

Аннотация. *Рассмотрены вопросы применения аутсорсинга. Определены преимущества, недостатки и особенности внедрения этого метода управления персоналом, а также законодательные основания для развития аутсорсинга в нашей стране.*

Ключевые слова: *персонал, предприятие, управление персоналом, аутсорсинг, кадровый аутсорсинг.*

Annotation. *The question of the use of outsourcing. Advantages, disadvantages and features the introduction of this method of management personnel, as well as the legislative basis for the development of outsourcing in our country.*

Keywords: *staff, business, HR outsourcing, HR outsourcing.*

Будь-яка компанія апріорі прагне до розвитку, що значною мірою залежить від наявності кваліфікованих співробітників. Вирішити кадрове питання в рамках компанії можна двома засобами: найняти менеджера з підбору персоналу в штат або звернутися до кадрового агентства. Перед керівником постає важке і важливе питання: «Що є вигіднішим для організації?». Поступово все більшої заслуженої популярності набуває передача непро-

© Роговець І. С., 2016

фільних функцій підприємства на аутсорсинг. Це організаційне рішення полягає в передачі як окремих функцій, так і важливих бізнес-питань зовнішнім організаціями задля оптимізації всіх видів ресурсів і концентрації зусиль на основному виді діяльності.

Проблеми та зиски від використання аутсорсингу розглядають у своїх працях Анікін Б., Лєпіхіна С., Несторова О., Шкода Т., Зозульов О. та ін. Основний акцент науковці роблять на теоретичних аспектах та особливостях запровадження аутсорсингу.

Метою написання статті є виявлення можливостей запровадження аутсорсингу персоналу в Україні за сучасних умов.

Аутсорсинг полягає в зосередженні всіх ресурсів на тому виді діяльності, який є основним для організації, і передачі інших супутніх функцій професійному партнеру. Інакше, для успішного ведення бізнесу зовсім не обов'язково виконувати всі непрофільні функції, що є пов'язаними з основним видом діяльності організації або з управлінням компанією. Стаючи споживачем аутсорсингових послуг, організація-замовник отримує можливість зосередитися на основному бізнесі. Передача частини робіт на аутсорсинг дозволяє скоротити витрати, оскільки послуги аутсорсера коштують набагато дешевше, ніж утримання власного персоналу.

Передача зовнішнім партнерам функцій однієї або кількох ланок ланцюжка має низку стратегічних переваг, але компанія ризикує вивести за межі надто багато видів діяльності і позбутися частини власних ресурсів і можливостей. У таких випадках компанія може втратити види діяльності, що протягом тривалого часу забезпечували їй успіх на ринку.

Зважаючи на це, слід розлянути переваги та недоліки аутсорсингу (табл. 1) [2].

Таблиця 1

Переваги та недоліки аутсорсингу

Переваги	Недоліки
Дозволяє отримати комплектуючі або послуги вищої якості або дешевші	Психологічний фактор: не кожна фірма ризикне передати внутрішню інформацію сторонній організації
Підвищує інноваційні можливості компанії за рахунок взаємодії та партнерства з постачальниками, що мають великий інтелектуальний потенціал і багатий інноваційний досвід	Передача на аутсорсинг певних функцій може призвести до втрати деяких видів діяльності, що в сукупності з основним видом забезпечували організації успіх на споживчому ринку
Забезпечує більшу гнучкість компанії у разі раптової зміни ринкової ситуації або споживчих переваг	Може спричинити зростання витрат
Організація-замовник отримує можливість сконцентрувати всю увагу на основній діяльності. Крім того, раніше задіяні ресурси організації можна перерозподілити та інвестувати на підтримку основного бізнесу	Фірма-аутсорсер може розоритися, через що організація-замовник має скористатися послугами нового аутсорсера, а це спричиняє додаткові моральні та матеріальні витрати
Дозволяє зосередитися на тих операціях, що є ефективно виконуваними силами компанії, і тих, які стратегічно доцільно зберегти під її контролем. Прискорює придбання ресурсів і набуття навичок	Передача деяких функцій на аутсорсинг є недоцільною для великих організацій, оскільки це може спричинити втрати конфіденційності інформації, а також зниження оперативності в наданні необхідних відомостей для управління організацією
Аутсорсинг забезпечує суттєві переваги у разі звуження бізнесу	Витік конфіденційної інформації може спричинити втрату конкурентоспроможності фірми
Можливість скорочення штату організації. Надійність наданих послуг аутсорсером за рахунок поєднання спеціалізації та досвіду	Існує досить великий ризик збитків через низьку якість послуг

Нині одним із найбільш популярних видів аутсорсингу є HR-аутсорсинг. Більшість великих компаній надають перевагу спеціалізованому підходу до вибору трудових ресурсів і делегують задачі, що є пов'язаними з комплектацією штату, кадровим агентствам. Такі установи мають власну базу даних потенційних кандидатів і надають замовнику вже підібраних кандидатів. Варто зазначити, що у зв'язку зі значним попитом кадрові агентства поділяються відповідно до специфічних властивостей персоналу, із яким працюють. Існує масовий набір, так званий рекрутинг, та ексклюзивний-хедхантінг. У першому випадку спеціалісти агентств працюють із масовою аудиторією, здійснюючи пошук на закриття потреб нижчого та середнього рівня. Хедхантінг передбачає роботу для залучення топ-менеджерів і директорів. Увесь європейський і американський бізнес використовує послуги щодо роботи з персоналом в обсязі 80 %. Такий стан справ вже нікого не дивує, адже відбір персоналу є рутинною роботою, яка потребує дуже багато часу. Як показують дослідження, більшість сучасних компаній, що продовжували виконувати ці функції самостійно, не змогли впоратися з оплатою витрат на фонд праці та утримати свої стабільні позиції.

Розвиток HR аутсорсингу повільно, але впевнено зростає, хоч наша країна в плані аутсорсингу розвивається зі значною затримкою (приблизно на 15 років). Експерти стверджують, що найближчі роки обіцяють постійне, але досить повільне зростання аутсорсингової сфери, а вже через п'ять-вісім років можна очікувати різкий стри-

бок у розмірах відданих на аутсорсинг послуг. Усе залежить від того, коли саме вітчизняні компанії збагнуть, що аутсорсинг є одним із найефективніших інструментів ведення бізнесу. Спеціалізовані агентства давно очікують як збільшення кількості звернень до HR-аутсорсерів, так і зростання попиту на послуги.

Однієї із основних перешкод на шляху активного запровадження аутсорсингу на теренах України є відсутність визначення процесів аутсорсингу та їх нормативно-правового регулювання, контролю та відповідальності за порушення. Саме поняття «аутсорсинг» в українському праві не має дефініції, тому може регулюватися виключно у контексті аналогії до деяких правових норм. Водночас у законодавчому полі визначено економічну взаємодію через укладання договорів, а також те, що кожний має право займатися підприємницькою діяльністю, що не є забороненою законом.

Згідно зі ст. 6 Цивільного Кодексу України «… сторони мають право укласти договір, що не є передбаченим актами цивільного законодавства, але відповідає загальним засадам цивільного законодавства», далі у ст. 627 ця позиція отримує розвиток: «… сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості». Це дозволяє сторонам визначити сутність договору на свій розсуд.

У 2013 р. процес аутсорсингу отримав відображення у Законі України «Про зайнятість населення», де у ст. 50 йдеться про заборону для роботодавців стосовно аутсорсингу: «Заборонено залучати до роботи працівників, що наймаються суб'єктами господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, для подальшого виконання ними роботи на інших підприємствах, в установах та організаціях у разі, коли у такого роботодавця протягом року здійснено скорочення чисельності (штату) працюючих; не дотримано нормативу чисельності працівників основних професій, задіяних у технологічних процесах основного виробництва; передбачається виконання робіт у шкідливих, небезпечних та важких умовах, а також робіт за основними професіями технологічного процесу основного виробництва» [4].

Таким чином, аутсорсинг в Україні має певні проблеми, до яких належать у тому числі недостатня налагодженість зв'язків України з європейськими країнами та відсутність законодавчих умов для виходу іноземних підприємств на вітчизняний ринок. Незважаючи на юридичні перешкоди, цей сектор економіки розвивається значними темпами передусім за рахунок новизни напряму. Аутсорсинг нині в Україні на старті, що дозволяє використовувати його як ресурс для покращення менеджменту організаціям, що ще не мають подібного досвіду.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Степанова Е. Р.

Література: 1. Аникин Б. А. Аутсорсинг и аутстаффинг: высокие технологии менеджмента : учеб. пособие / Б. А. Аникин, И. Л. Рудая. – М. : Инфра-М, 2006. – 288 с. **2.** Золульов О. Аутсорсинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств в умовах глобалізації / О. Зозульов, О. Микало // Економіка України. – 2009. – № 8 (573). – С. 16–24. **3.** Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15. **4.** Про зайнятість населення [Електронний ресурс] : Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua /laws/show/5067-17. **5.** Ладнай М. А. Дослідження особливостей кадрового консалтингу в Україні / М. А. Ладнай // Управління розвитком. – 2012. – № 1 (122). – С. 169–171.

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

УДК 338.246.02:334.012.64(1-87)

Рубан В. В.

Студент 3 курса
факультета консалтинга и международного бизнеса ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализировано понятие «малое предпринимательство». Рассмотрен зарубежный опыт государственной поддержки малого предпринимательства на примере США и Японии. Определены цели и задачи государственной поддержки малого предпринимательства.*

Ключевые слова: *классификация предпринимательства, поддержка, малое предпринимательство, государственная поддержка, финансирование малого бизнеса.*

Анотація. *Проаналізовано поняття «мале підприємництво». Розглянуто зарубіжний досвід державної підтримки малого підприємництва на прикладі США та Японії. Визначено мету і завдання державної підтримки малого підприємництва.*

Ключові слова: *класифікація підприємництва, підтримка, мале підприємництво, державна підтримка, фінансування малого бізнесу.*

Annotation. *Analyzed the concept of «small business». Foreign experience of state support for entrepreneurship maloho example SSHA and Japan. Defined goals and objectives of state support of small business.*

Keywords: *classification of enterprise, support, small business, government support, small business financing.*

Мировой опыт и практика убеждают, что важным элементом рыночной экономики является существование и взаимодействие больших, средних и малых предприятий.

Малое предпринимательство – один из ведущих секторов, во многом определяющий темпы экономического роста, состояние занятости населения, структуру и качество валового национального продукта [1].

Развитие малого предпринимательства отвечает общемировым тенденциям формирования гибкой смешанной экономики, а также сочетания разных форм собственности и адекватной им модели хозяйствования, в которой реализуется сложный синтез конкурентного рыночного механизма и государственного регулирования крупного, среднего и мелкого производства.

Целью написания статьи является изучение мирового опыта государственной поддержки малого предпринимательства на примере двух стран – США и Японии. Объектом исследования является сектор малых предприятий в Соединенных Штатах Америки и Японии, предметом исследования – направление государственной поддержки малого предпринимательства.

Среди исследований зарубежных авторов, посвященных проблемам развития предпринимательства, в том числе малого предпринимательства, следует отметить труды Велу Х., Гибба А. и Стори Д., Ослунда А., Сиропполиса Н., Хизрича Р., Саймона Г., Хэнди Ч. и др. Однако в их работах проблема государственной поддержки раскрыта не полностью, в том числе из-за нововведений в этой сфере.

Большинство иностранных государств для содействия развитию малого бизнеса стараются привлечь средства не извне, а за счет мобилизации на внутреннем рынке, используя при этом системы льгот и государственной помощи. Финансовая стабильность страны непосредственно зависит от реализации экономического потенциала малых предприятий, возможностей и условий их финансового обеспечения.

В статье рассмотрим государственную поддержку малого предпринимательства на примере Соединенных Штатов Америки и Японии. В США малые компании составляют основу экономики (более 65 % новых рабочих мест в частном секторе созданы малыми компаниями, более 50 % работающего населения Америки являются владельцами или сотрудниками малых предприятий), что свидетельствует об эффективной государственной поддержке.

Мировой опыт показывает, что при становлении рыночных отношений малый бизнес крайне нуждается в государственной поддержке. В хозяйстве Японии мелкие и средние предприятия (МСП) играют важнейшую роль: на их долю приходится 99,6 % общего числа компаний, около 55 % реализованной продукции и 80 % численности занятых в промышленности. Экономика Японии – одна из самых развитых мировых экономик. Именно благодаря развитию малого и среднего предпринимательства экономика страны играет во многом лидирующую

© Рубан В. В., 2016

роль. В Японии сложились четыре центра внедрения политики стимулирования малых предприятий: центральное правительство, местные органы власти, крупный бизнес и самостоятельные объединения мелких предпринимателей.

Для определения малого предпринимательства используют такие критерии, как количество занятых работников и годовой доход. В США определение критериев классификации находится в компетенции Администрации малого бизнеса (АМБ). АМБ установила два основных стандарта: до 500 работников – для большинства отраслей промышленности; средний годовой доход до 6 млн долл. США – для большинства непроизводственных отраслей и до 25 млн – для производственных [2].

Однако существует целый ряд исключений, формирующих достаточно сложную систему критериев. Оптовая торговля является одним из таких исключений. Здесь общей формой является ограничение численности работников до 100 человек. Если предприятие оптовой торговли является поставщиком-непроизводителем по федеральному государственному контракту особого статуса или по государственному контракту в рамках действующих программ поддержки малого бизнеса, применяется норма не более 500 работников.

В Японии используют комбинированную систему количественных критериев градации предприятий. Это значит, что, помимо списочного состава работников, используют еще один показатель – объем основного капитала. Эти два показателя действуют синхронно и обязательно привязываются к отраслям. Если речь идет об отраслях обрабатывающей промышленности, строительстве, транспорте, связи и коммунальном хозяйстве, то к категории малых и средних предприятий принято относить юридически самостоятельные компании с численностью занятых до 300 человек и / или объемом основного капитала не более 100 млн йен (1,3 млн долл. США); если это оптовая торговля, то до 100 человек и / или объемом основного капитала до 30 млн йен (390 тыс. долл.); если розничная торговля и сфера услуг, то от 5 до 50 человек и / или до 10 млн йен (130 тыс. долл.) основного капитала [3].

Заслуживает внимания опыт государственной поддержки малого предпринимательства в США. В стране существует система государственных контрактов, позволяющих получить гарантированный рынок сбыта продукции, ускорить накопление частного капитала, увеличить производственные мощности. Органы государственной власти утверждают перечень работ и услуг, заказы на которые предоставляются только малым предприятиям. При государственном заказе компании-монополисты часто вынуждены часть заказа (около 10 %) передавать в субподряд малым предприятиям.

Содействие развитию малого бизнеса в США входит в компетен-цию специальной государственной организации – Администрации малого бизнеса (АМБ), созданной Конгрессом США в 1953 г. В ее обязанности входит оказание мелким предпринимателям финансовой и консультативной помощи. В соответствии с федеральными программами поддержки малому бизнесу предоставляются прямые и гарантированные займы. Прямые ссуды мелкие фирмы получают на определенный срок, но под более низкие процентные ставки, чем при получении кредита на частном рынке капитала. При выдаче гарантированных займов АМБ предоставляет кредиторам (частным банкам, торговым компаниям, страховым фирмам, пенсионным фондам) государственные гарантии на часть ссужаемого капитала (до 90 %), что снижает риск кредитования.

В Японии практикуется компенсация всех затрат малых предприятий, связанных с подготовкой кадров, и 2/3 затрат на повышение квалификации работников [4]. Широкое распространение получило выделение субсидий, покрывающих до 50 % затрат на создание центров повышения технического уровня малых и средних фирм, консультации, повышение квалификации технических работников и др. [5].

Малому предпринимательству в Японии оказывается поддержка не только со стороны правительства и нескольких созданных им специализированных организаций, но и со стороны администрации префектур, местных управлений внешней торговли и промышленности и торгово-промышленных палат.

Обобщая опыт развитых стран, можно сказать, что в современных условиях государственная поддержка малого предпринимательства имеет определенные цели.

1. Формирование организационно-правовых условий для развития деловой активности малых предприятий.

2. Осуществление экономической политики, учитывающей особенности развития научно-технического прогресса, ценовую политику, финансирование и инновационную деятельность.

3. Осуществление кредитной и финансовой политики, обеспечивающей развитие малого предпринимательства.

4. Снижение затрат предприятий малого бизнеса на социальное страхование.

Таким образом, в зарубежных странах малое предпринимательство давно занимает ведущее место в экономике страны, о чем свидетельствуют результативная поддержка и стимулирование развития этого сектора. Трудно передать все многообразие вариантов продвижения малого бизнеса, чему крайне важно уделять внимание и в нашей стране.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Литература: 1. Головин И. О малых предприятиях / И. Головин. – М. : Норма, 2009. – 231 с. **2.** Малый и средний бизнес в США [Электронный ресурс] // Damu. – Режим доступа : http://www.damu.kz/8003. **3.** Кистанов В. О. Шок и трепет Японии / В. О. Кистанов // Япония наших дней. – 2011. – № 1 (7). – 76 с. **4.** Лебедева И. П. Малый бизнес в Японии : монография / И. П. Лебедева. – М. : АСТ ; Восток-Запад, 2004. – 174 с. **5.** Лебедева И. П. Экономика Японии : учеб. пособие / И. П. Лебедева, И. Л. Тимонина. – М. : Восточная литература ; РАН, 2008. – 407 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

УДК 567:005.915

Рубан В. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто зміни нормативної бази з питань обліку необоротних активів. Проаналізовано особливості врахування цих змін у процесі відображення облікових процедур у бюджетних установах.*

Ключові слова: *активи, оцінювання, бюджетні установи, необоротні активи, основні засоби.*

Аннотация. *Рассмотрены изменения нормативной базы по вопросам учета необоротных активов. Проанализированы особенности учета этих изменений в процессе отражения учетных процедур в бюджетных учреждениях.*

Ключевые слова: *активы, оценка, бюджетные учреждения, внеоборотные активы, основные средства.*

Annotation. *The changes in the regulatory framework for the integration of non-current assets. The features of accounting for these changes in the process of reflection of accounting procedures in the budgetary institutions.*

Keywords: *assets, evaluation, public institutions, non-current assets, fixed assets.*

Нині для економічного розвитку України характерним є реформування всієї системи бухгалтерського обліку, у тому числі в бюджетних установах. Зважаючи на це, актуальним є питання вдосконалення обліку в бюджетних установах. Саме тому одним із важливих аспектів цієї проблеми є облік необоротних активів бюджетних установ як найбільш важливої складової активів.

Питання обліку необоротних активів бюджетних установ є актуальним і завжди привертало до себе увагу багатьох науковців. Серед них слід виділити Джогу Р. Т., Атамаса П. Й., Палія В. Ф., Гаценка О. П., Панкевича Л. В. та ін. Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних вчених, слід зазначити, що розкриття питання обліку необоротних активів бюджетних установ потребують подальшого наукового дослідження через останні нововведення.

Метою написання статті є аналіз останніх змін нормативної бази з питань обліку необоротних активів та його врахування у ході відображення облікових процедур у бюджетних установах.

Діяльність бюджетних установ та організацій відбувається у сфері надання послуг соціально-культурного, наукового та іншого характеру. Однією з важливих передумов надання цих послуг є забезпеченість бюджетних установ необоротними активами.

Особливістю необоротних активів є багаторазове використання в процесі діяльності, збереження початкового зовнішнього вигляду протягом тривалого періоду, що перевищує рік. Під впливом зовнішніх умов вони зношуються і протягом нормативного терміну переносять свою первісну вартість на кінцевий результат діяльності установи, з чого випливає, що від правильності формування первісної вартості залежить кінцевий результат діяльності установи [1].

© Рубан В. В., 2016

Необоротні активи бюджетних установ – це матеріальні та нематеріальні ресурси , які має в своєму розпорядженні установа та які вона використовує у ході виконання своїх функцій.

До необоротних активів бюджетних установ належать основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та нематеріальні активи.

До основних засобів належать необоротні активи, що мають матеріальну форму, є призначеними для використання в процесі надання нематеріальних послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання яких перевищує один рік. Їх вартість становить понад 1000 грн за одиницю (комплект).

Наказом Міністерства фінансів України № 1202 «Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі» затверджено національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі (далі НП(С)БОДС) 121 «Основні засоби», 122 «Нематеріальні активи», 123 «Запаси», що набрали чинності з 01.01.2015 р. Відповідно до НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» внесено суттєві зміни та нові терміни в обліку необоротних активів. Так, зазначений стандарт визначає, що активами є ресурси, що є контрольованими суб'єктом бухгалтерського обліку в державному секторі у результаті минулих подій і використання яких, як очікується, зумовить отримання економічних зисків надалі.

У бухгалтерському обліку необоротні активи відображають за первісною вартістю, тобто за фактичними витратами на їх придбання, спорудження та виготовлення. Також у бухгалтерській звітності необоротні активи відображають за балансовою (залишковою) вартістю, що є різницею між первісною вартістю та сумою нарахованого зношення.

Відновлювану вартість розглядають як первісну вартість, що є зміненою після індексації необоротних активів.

Усі три види оцінювання необоротних активів є тісно взаємопов'язаними, виникають у певний час і мають своє призначення.

Згідно із НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» термін корисного використання – це очікуваний період, протягом якого активи використовуватимуться суб'єктом державного сектора або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний суб'єктом державного сектора обсяг продукції (робіт, послуг) [2].

Суттєвих змін зазнала первісна вартість необоротних активів, зокрема її визначення та склад. Згідно із НП(С) БОДС 121 «Основні засоби» до первісної вартості належать:

– суми, що сплачують постачальникам активів і підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);

– реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що є здійснюваними у зв'язку із придбанням (отриманням) прав на об'єкт;

– суми ввізного мита;

– суми непрямих податків у зв'язку із придбанням (створенням) необоротних активів (якщо вони не є відшкодованими суб'єкту державного сектора);

– витрати зі страхування ризиків доставки необоротних активів;

– витрати на транспортування, установлення, монтаж, налагодження;

– інші витрати, що є безпосередньо пов'язаними із доведенням до стану, у якому необоротні активи є придатними для використання із запланованою метою.

Слід зазначити, що фінансові витрати не залучають до первісної вартості основних засобів, придбаних (створених) повністю або частково за рахунок запозичень. Первісна вартість об'єкта основних засобів може формуватися за рахунок капітальних витрат і за рахунок поточних витрат (витрати на транспортування, установлення, монтаж, налагодження основних засобів тощо) згідно із економічною класифікацією видатків бюджету.

Зміна первісної вартості необоротних активів відбувається у разі індексації їх первісної вартості відповідно до чинного законодавства, а також за умови добудівлі, дообладнання, реконструкції, ліквідації відповідних об'єктів і модернізації, що спричинюють додаткове укомплектування необоротних активів.

Витрати на поліпшення об'єкта необоротних активів (реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання) збільшують первісну вартість основних засобів протягом усього терміну використання, якщо існує ймовірність отримання суб'єктом бухгалтерського обліку в державному секторі майбутніх економічних вигід, що перевищують первісно оцінений рівень продуктивності, та збільшення потенціалу корисності цього об'єкта.

Розглянемо амортизацію необоротних активів. Амортизацією є систематичний розподіл вартості необоротних активів, що амортизується протягом терміну їх корисного використання. НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» визначено, що об'єктом амортизації є вартість, що амортизується, – це первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості [3].

Ліквідаційна вартість – це сума коштів або вартість інших активів, яку суб'єкт державного сектора очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення терміну їх корисного використання (експлуатації) за вирахуванням витрат, що є пов'язаними із продажем (ліквідацією).

Не підлягають амортизації земельні ділянки, музейні фонди, піддослідні тварини, багаторічні насадження, що не досягли експлуатаційного віку, природні ресурси, незавершені капітальні інвестиції.

Нарахування амортизації здійснюють протягом терміну корисного використання об'єкта основних засобів у разі визнання цього об'єкта активом (зарахування на баланс) і призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації. Суму нарахованої амортизації суб'єкт бухгалтерського обліку в державному секторі відображає збільшенням суми зношення необоротних активів і витрат (за дебетом субрахунка 841 та кредитом субрахунків 131, 132, 133 та з одночасним зменшенням фонду у необоротних активах – за дебетом 401 та кредитом 841) [4]. Амортизація, нарахована у розмірі 100 % вартості об'єкта необоротних активів, що є придатним для подальшої експлуатації, не може бути підставою для його списання.

Облік необоротних активів (за винятком бібліотечних фондів, малоцінних необоротних матеріальних активів, білизни, постільних речей, одягу і взуття, а також матеріалів довгострокового використання для наукових цілей) ведеться в гривнях без копійок. Сума копійок, сплачених за придбані необоротні активи, списується на видатки установи [5].

Таким чином, для достовірного оцінювання необоротних активів бюджетних установ до складу первісної вартості необхідно залучати витрати, що є пов'язаними з їх придбанням та доведенням до стану експлуатації, оскільки це випливає з самого визначення первісної вартості, що, у свою чергу, надає можливості сформувати повну та справедливу вартість необоротних активів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Берник А. Напрями удосконалення обліку необоротних активів бюджетних установ [Електронний ресурс] / А. Берник // Всеукраїнська студентська інтернет-конференція. – Режим доступу : http://conf-cv.at.ua/forum/83-815-1. **2.** Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 16.01.2007 № 34. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/34-2007-%D0%BF. **3.** Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектора [Електронний ресурс] : Закон України від 23.01.2015 р. № 11. – Режим доступу : https://buhgalter.com.ua/zakonodavstvo/metod-recomendacii-buhobliku-subjektiv. **4.** Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ [Електронний ресурс] : Закон України від 26.06.2013 № 611. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1214-13. **5.** Кравченко В. О. Методологічні аспекти оцінки основних засобів бюджетних установ [Електронний ресурс] / В. О. Кравченко // Економічні науки. Облік і фінанси. – 2012. – Вип. 9 (33). – С. 214–221.

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДРИЄМСТВАХ

УДК 657.2:338.43

Руденко О. В.

Магістрант 2 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено основні проблеми обліку доходів і фінансових результатів на сільськогосподарських підприємствах. Розглянуто вплив П(С)БО 30 «Біологічні активи» на фінансові результати. Запропоновано шляхи вдосконалення обліку доходів і фінансових результатів на підприємствах України.*

© Руденко О. В., 2016

Ключові слова: *дохід, витрати, фінансовий результат, прибуток, збитки, сільське господарство.*

Аннотация. *Исследованы основные проблемы учета доходов и финансовых результатов на сельскохозяйственных предприятиях. Рассмотрено влияние П(С)БУ 30 «Биологические активы» на финансовые результаты. Предложены пути совершенствования учета доходов и финансовых результатов на предприятиях Украины.*

Ключевые слова: *доход, расходы, финансовый результат, прибыль, ущерб, сельское хазяйство.*

Annotation. *The basic problem of income and financial results in agricultural enterprises. The influence of P(S)BU 30 «Biological assets» in the statement. The ways of improvement of income and financial results in the Ukraine.*

Keywords: *income, expenses, financial results, profit, loss, agriculture.*

Ефективне управління підприємством за умов ринкової економіки залежить від різноманітних факторів, основне місце серед яких посідає раціональна організація бухгалтерського обліку, контролю та аналізу. Вона має забезпечувати обґрунтованість прийнятих управлінських рішень шляхом надання об'єктивної й достовірної облікової інформації про доходи та фінансові результати діяльності підприємства. Облік доходів і формування фінансового результату діяльності сільськогосподарських підприємств є однією із найскладніших ділянок, оскільки специфіка обліку фінансових результатів у розрізі видів діяльності є тісно пов'язаною із П(С)БУ 30 «Біологічні активи» і потребує постійного вдосконалення. Відтак тема доходів і фінансових результатів діяльності підприємства є завжди актуальною і постійно досліджуваною науковцями та практиками в сфері економіки та управління підприємством.

Проблеми організації і методики обліку доходів і фінансових результатів на підприємствах розглядали в своїх працях провідні вітчизняні і зарубіжні науковці. Теоретичні та практичні рекомендації щодо фінансового й управлінського обліку, контролю фінансових результатів обґрунтовано в працях Білухи М. Т., Бутинця Ф. Ф., Голова С. Ф., Кірейцева Г. Г., Литвина Ю. Я., Лінника В. Г., Огійчука М. Ф., Тютюнника П. С., Сопка В. В., Усача Б. Ф., Шевчука В. О. та ін. Але, на жаль, значні здобутки вітчизняних науковців так і не набули широкого запровадження до діяльності сільськогосподарських підприємств. Також недостатньо розкритими є питання обліку доходів і фінансових результатів у сільськогосподарських формуваннях.

Метою написання статті є розкриття особливостей організації обліку доходів і фінансових результатів на сільськогосподарських підприємствах, а також розробка пропозицій, що сприятимуть його вдосконаленню.

Об'єктом дослідження є процес бухгалтерського обліку операцій із доходами та фінансовими результатами сільськогосподарського підприємства. Предметом дослідження є сукупність теоретичних і методичних засад бухгалтерського обліку операцій із доходами та фінансовими результатами з урахуванням вимог бухгалтерського і податкового законодавства.

Доходи і витрати, що визначають фінансовий результат діяльності підприємства, є важливими об'єктами бухгалтерського обліку та контролю і потребують особливої уваги не лише на рівні підприємства, але й на макрорівні. Адже саме від правильного визначення та формування кінцевих показників діяльності підприємства залежить наповнення доходної частини державного бюджету України. У зв'язку із цим у достовірності інформації щодо фінансових результатів господарювання зацікавлені не лише внутрішні її користувачі, а й зовнішні.

Дохід є спонукальним мотивом і джерелом діяльності будь-якого підприємства. Адже суб'єкт господарювання в процесі своєї діяльності має залучати всі виробничі фактори: капітал, працю, природні ресурси для створення продукту, його подальшої реалізації та одержання продукту.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності визначено П(С)БО 15 «Дохід», відповідно до якого дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначеною [1].

Рівень ефективності господарської діяльності будь-якого підприємства характеризують фінансові результати, одержані внаслідок цієї діяльності, якими можуть бути як прибутки, так і збитки. Категорія «фінансові результати» враховує обидві сторони інтегрованого завдання, скільки отримано і якою ціною досягнуто [2].

Як бачимо, поняття фінансового результату є тісно пов'язаним із поняттями прибутків і збитків: вважають, що прибуток є синонімом фінансового результату. Прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, удосконалення його техніко-технологічної бази, забезпечення всіх форм інвестування. Уся діяльність підприємства є спрямованою на забезпечення зростання прибутку або принаймні його стабілізацію на певному рівні.

Із прийняттям П(С)БО 30 «Біологічні активи» відображення в обліку доходів і фінансових результатів у сільськогосподарській діяльності зазнало певних змін.

Відповідно до цього положення фінансовий результат від основної діяльності складається з кількох етапів та певних складових.

1. Фінансовий результат від первісного визнання сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів.

2. Фінансовий результат від реалізації запасів – сільськогосподарської продукції та біологічних активів, оцінювання яких здійснюють за справедливою вартістю за вирахуванням очікуваних витрат на місці продажу.

3. Фінансовий результат від зміни справедливої вартості біологічних активів, оцінювання яких здійснюють за справедливою вартістю [3].

Облік доходів і фінансових результатів має свою специфіку, тому для вдосконалення обліку доходів, витрат і фінансових результатів на сільськогосподарських підприємствах доцільно використовувати схему (рис. 1), у якій має бути три блоки рішень: теоретичний, концептуальний і методичний [4].

Методика обліку, що є наведеною в П(С)БО 30 «Біологічні активи», передбачає визначення фінансового результату від первісного (початкового) визнання сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів за справедливою вартістю із подальшими уточненнями його на кожну дату балансу та на дату реалізації. Саме це і є головним нововведенням у обліку сільськогосподарської діяльності. Воно полягає в тому, що в сільському господарстві фінансовий результат відповідно до вимог стандарту визначатиметься під час виходу продукції з виробництва, а крім того, ще й в момент її реалізації, як це відбувається в усіх інших галузях економічної діяльності.

Рис. 1. **Блок-схема вдосконалення методики обліку доходів, витрат і фінансових результатів**

Особливість сільськогосподарського виробництва полягає в тому, що тут використовують біологічні активи, що є здатними до біологічної трансформації та до самовідтворення. Відтак потрібно враховувати ці процеси. Але облік має бути побудований у такий спосіб, щоб було дотримано принципи, а отриману інформацію можна порівнювати з показниками різних підприємств.

Найбільшою проблемою у процесі запровадження П(С)БО 30 є оцінювання біологічних активів і сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю. Виходить, що до загальної суми чистого прибутку сільськогосподарські підприємства мають залучати доходи, що не є підкріпленими виручкою, що докорінно змінює термінологію визначення фінансового результату. Існує проблема застосування цього оцінювання саме в сільському господарстві, коли воно занепадає. Поліпшення фінансових результатів до добра не приведе, викривленим є дійсний стан і з точки зору бухгалтерського обліку.

Стандарт 30 «Біологічні активи» необхідно допрацьовувати. Для цього потрібно об'єднатися науковцям і практикам і доопрацювати документ, усунувши всі недоліки, неточності і суперечливі моменти.

Таким чином, у обліку доходів і фінансових результатів на господарствах існує ще багато невирішених проблем. Питання обліку біологічних активів ще не достатньо висвітлено у вітчизняній і зарубіжній економічній літературі. За сучасних умов, коли всі сільськогосподарські підприємства націлені на отримання прибутку, облік доходів і фінансових результатів є однією із складних і важливих ділянок в облікової роботі, однак не завжди він відповідає вимогам чинного законодавства. У зв'язку із цим величезне значення надається контролю

його ведення. Слід зауважити, що тільки ефективно організовані облік і контроль доходів, витрат і фінансових результатів дозволять організаціям досягати намічених цілей і стабільно функціонувати за сучасних умов ринкової економіки.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 29.11.1999 № 290. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99. **2.** Мервенецька В. Ф. Розкриття інформації про фінансові результати від сільськогосподарської діяльності в бухгалтерському обліку та звітності / В. Ф. Мервенецька // Облік та фінанси АПК. – 2010. – № 2. – С. 80–84. **3.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» [Електронний ресурс] : Закон України від 18.11.2005 № 790. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05. **4.** Прохар Н. Розвиток обліку, контролю й аналізу фінансових результатів сільськогосподарського підприємства / Н. Прохар. – Тернопіль : Економічна думка, 2006. – С. 343–345. **5.** Михайлов М. Г. Бухгалтерський фінансовий облік в сільськогосподарських підприємствах : навч. посіб. / М. Г. Михайлов, М. І. Телегунь, А. М. Кадацька, О. О. Баранік. – Київ : Центр навчальної літератури, 2008. **6.** Сук Л. К. Облік сільськогосподарської продукції / Л. К. Сук, П. Л. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2006. – № 20. – С. 34–39.

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ

УДК 658.62

Саєнко В. А.

Магістрант 2 року навчання
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто специфіку створення туристичного продукту. Запропоновано шляхи ефективного створення туристичного продукту.*

Ключові слова: *туризм, тур, послуга, індивідуальний тур, груповий тур, туристичний продукт.*

Аннотация. *Рассмотрена специфика создания туристического продукта. Предложены пути эффективного создания туристического продукта.*

Ключевые слова: *туризм, тур, услуга, индивидуальный тур, групповой тур, туристический продукт.*

Annotation. *The specificity of the creation of the tourism product. Ways of effectively creating a tourism product.*

Keywords: *tourism, tour, service, personal tour, group tour, travel product.*

Не завжди туристичний продукт відповідає вимогам туристів. Особливості продукту важко враховувати через значний вплив людського фактора. Відтак необхідно визначитися, яким критеріям має відповідати створюваний туристичний продукт.

Дослідженню проблем організації та методології створення туристичного продукту присвятили свої праці такі видатні науковці: Ячменева В. М., Любіцева О. О., Пуцентейло П. Р., Брязгина Е. А. та ін.

Метою написання статті є розгляд та визначення критеріїв створення туристичного продукту. Об'єктом дослідження є організація створення туристичного продукту. Предметом дослідження є поточне функціонування системи організації створення туристичного продукту.

У науковій літературі немає єдиної точки зору щодо інтерпретації поняття «туристичний продукт». Закон України «Про туризм» визначає туристичний продукт як попередньо розроблений комплекс туристичних по-

© Саєнко В. А., 2016

слуг, що поєднує не менше двох таких послуг, які реалізуються або пропонуються для реалізації за визначеною ціною. До складу такого продукту належать послуги перевезення, розміщення та інші туристичні послуги, що не є пов'язаними із перевезенням і розміщенням (послуги з організації відвідування об'єктів культури, відпочинку та розваг тощо) [1].

Туристичний продукт є комплексом послуг і товарів, матеріальних і нематеріальних благ і ресурсів, призначених для туристичного споживання, що реалізуються на ринку туристичних послуг. Він є здебільшого вузькоспеціалізованим, має складну динамічну структуру, пристосовану до зміни попиту, і є спроможним забезпечити задоволення різноманітних потреб людини, яка подорожує [2].

У процесі створення туристичного продукту бажано охоплювати всі умови для задоволення потреб туристів.

Серед наявних класифікацій основною є поділ туризму на внутрішній і міжнародний (подорожі за кордон чи в своїй країні) [3]. Внутрішній туризм – це міграційні потоки людей у межах країни постійного проживання з туристичними цілями.

Міжнародний туризм охоплює поїздки осіб, що подорожують з туристичними цілями за межі країни постійного проживання. Перетин державного кордону для них є пов'язаним із певними формальностями: оформленням закордонних паспортів і віз, проходженням митних процедур, валютним і медичним контролем.

Згідно зі ст. 4 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року, залежно від категорій осіб, які здійснюють туристичні подорожі (поїздки, відвідування), їх цілей, об'єктів, що відвідуються, чи інших ознак існують такі види туризму: дитячий, молодіжний, сімейний, для осіб похилого віку, для інвалідів, культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий, спортивний, релігійний, екологічний (зелений), сільський, підводний, гірський, пригодницький, мисливський, автомобільний, самодіяльний тощо [4].

Існують також класифікації за такими характеристиками:

– наявність і тривалість вільного часу;

– вік, стать, стан здоров'я, рівень духовного розвитку, особисті смаки людей, їх матеріальне забезпечення;

– розмаїтість природних умов, сезонність тощо.

Сформуємо класифікацію основних критеріїв створення туристичного продукту (табл. 1) [4].

Таблиця 1

Класифікація критеріїв створення туристичного продукту

Класифікаційна ознака	Види туризму
Географічний принцип	Внутрішній, міжнародний
Напрям туристичного потоку	В'їзний, виїзний
Мета поїздки	Рекреаційний, оздоровчий, пізнавальний відпочинок, професійно-діловий туризм; науковий (конгресний), спортивний відпочинок, шоп-тури, пригодницький, паломницький, ностальгічний, екотуризм, екзотичний; елітарний [4]
Джерело фінансування	Соціальний, комерційний
Спосіб пересування	Пішохідний, авіаційний, морський, річковий, автотуризм, залізничний, велосипедний, змішаний
Засоби розміщення	Готелі, мотелі, пансіонати, кемпінги, намети
Кількість учасників	Індивідуальний, сімейний, груповий
Тривалість перебування	Короткотривалий, довготривалий
Розташування туристичного місця	Гірський, водний, сільський, приміський
Інтенсивність туристичного потоку	Постійний, сезонний
Організаційна форма	Організований, неорганізований

На основі класифікації критеріїв створення туристичного продукту розробляють комплекс – стандартний набір послуг, який продають туристам у одному пакеті (харчування, проживання, транспортування тощо).

Запропонована класифікація охоплює всі умови, щоб задовольнити потреби туристів. Вважаємо за доцільне дещо деталізувати її.

1. Туризм залежно від віку учасників туру:

– молодіжний;

– дитячий;

– для людей похилого віку.

2. За місцем ночівлі:

– неорганізований;

– із частковими зручностями;
– із зручностями.

3. Туризм за характером отриманих знань:
– освітній;
– екскурсійний;
– самопізнавальний;
– релігійний;
– науковий;
– діловий.

4. За тривалістю подорожі:
– одноденні екскурсії;
– короткотривалий тур;
– багатоденний тур.

Науковий керівник – канд. екон. наук, професор Єрмаченко В. Є.

Література: 1. Любіцева О. О. Методика розробки турів : навч. посіб. / О. О. Любіцева. – Київ : Альтерпрес, 2003. – 104 с. **2.** Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва : навч. посіб. / П. Р. Пуцентейло. – Київ : Центр навчальної літератури, 2007. – 344 с. **3.** Про туризм [Електронний ресурс] : Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80. **4.** Класифікація туризму. Форми та види туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://studopedia.org/4-182207.html. **5.** Карягін Ю. О. Маркетинг туристичного продукту [Електронний ресурс] / Ю. О. Карягін, З. І. Тимошенко, Т. О. Демура, Г. Б. Мунін. – Режим доступу : http://tourlib.net/books_ukr/karyagin1-2.htm.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

УДК 338.48–44 (1–22) (477.54

Саєнко В. А.

Магістрант 2 року навчання
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто поняття сільського туризму. Проаналізовано сучасний стан сільського туризму в Харківській області. Запропоновано напрями розвитку сільського туризму на Харківщині.*

Ключові слова: *туризм, тур, послуга, індивідуальний тур, груповий тур, сільський туризм.*

Аннотация. *Рассмотрено понятие сельского туризма. Проанализировано современное состояние сельского туризма в Харьковской области. Предложены направления развития сельского туризма на Харьковщине.*

Ключевые слова: *туризм, тур, услуга, индивидуальный тур, групповой тур, сельский туризм.*

Annotation. *The concept of rural tourism. The current state of rural tourism in the Kharkiv region. Directions rural tourism development in the Kharkiv region.*

Keywords: *tourism, tour, service, personal tour, group tour, rural tourism.*

© Діденко А. С. , 2016

Харківська область відома як батьківщина славетного художника Іллі Рєпіна. Музей Рєпіна в Чугуєві здавна приваблює туристів та цінувальників таланту митця. У с. Малинівка на Харківщині проводять весільний фестиваль, у Сковородинівці – філософський фестиваль, у с. Печеніги – фестиваль «Печенізьке поле». У районах області з'являються садиби у сільському стилі та фольклорні центри. Нині питання розвитку сільського зеленого туризму є надзвичайно важливими для Харківщини.

Дослідженню проблем організації та методології створення туристичного продукту присвятили свої праці такі видатні науковці: Ячменева В. М., Любіцева О. О., Пуцентейло П. Р., Брязгина Е. А. та ін.

Метою написання статті є дослідження стану сільського туризму в Харківській області. Об'єктом дослідження є сільський туризм у Харківській області. Предметом дослідження є поточне функціонування системи організації сільського туризму в Харківській області.

Сільський зелений туризм розглядають як форму відпочинку на селі із широкими можливостями використання природного, матеріального і культурного потенціалу певних регіонів. Виділяють три різновиди сільського зеленого туризму в Україні [1]. Сільський зелений туризм часто ототожнюють з агротуризмом. На думку Рутинського М. і Зінька Ю., знак рівності між цими поняттями ставити не можна, бо поняття «сільський зелений туризм» за змістом є значно ширшим за поняття «агротуризм». Агротуризм є формою сільського туризму, оскільки він має тісний зв'язок саме із сільським фермерським господарством, де відпочинок є пов'язаним із активним залученням його учасників до традиційних форм господарювання на селі (збирання винограду, сіна, догляду за худобою тощо).

Традиція сільського зеленого туризму почала розвиватися в Європі приблизно півстоліття тому. Організація відпочинку на селі хоч і не є такою прибутковою, як на відомих морських і гірськолижних курортах, але приносить стабільний дохід. За деякими оцінками, в Європі дохід від нього становить 10–20 % від загальної доходу в туристичній індустрії. Причому 35 % жителів країн Європейського Союзу віддають перевагу відпочинку в селі.

На думку Крюкової І. О., подальша трансформація соціально-економічних відносин українського села та традиційно низький рівень якості життя мешканців сільських територій зумовлюватиме пошук нетрадиційних засобів здійснення аграрного бізнесу, що мають забезпечувати підвищення рівня добробуту сільського населення. Одним із перспективних видів підприємницької діяльності на селі, що дозволяє забезпечити максимальну зайнятість та зростання доходів сільського населення, є сільський зелений туризм. Останнім часом зелений туризм як організаційна форма підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу все частіше розглядається вченими та економістами як пріоритетний вид зайнятості сільського населення та перспективне джерело формування його доходів [4].

Харківська область має значний історико-культурний потенціал. Загальна кількість пам'яток історії, археології, містобудування і архітектури, монументального мистецтва складає 2535 одиниць. 653 пам'ятки архітектури внесено до Державного реєстру національного культурного надбання. В області діє 15 державних музеїв і заповідників. Харківський історичний музей засновано в 1920 р. як музей Слобідської України ім. Г. Сковороди. За обсягом і науковою цінністю зібрання музей належить до числа найбільших у країні. Одним із найдавніших українських музеїв, що має цінну мистецьку колекцію, є Харківський художній музей, основу експозицій якого складає зібрання, започатковане в 1805 р. при Імператорському Харківському університеті. Серед його експонатів – полотна А. Дюрера, Я. ван Сореля, В. Боровиковського, Д. Левицького, В. Тропініна, Т. Шевченка, І. Айвазовського, І. Шишкіна, В. Сурікова, А. Лосенка, М. Пимоненка, Г. Нарбута, Т. Яблонської та ін. До найдавніших міст Харківщини належить Ізюм. На цьому місці виявлено стоянки епохи мезоліту та неоліту. У період Київської Русі тут також було поселення, зруйноване кочівниками у XII ст. Ізюмська сакма є згадуваною в літописі під 1571 р., Ізюмський окоп – під 1651 р. У документах 1680 р. поселення іменують Ізюмським городком, що був невеликою фортецею, заснованою українськими козаками на чолі з Яковом Черніговцем. У 1685–1765 рр. Ізюм був центром однойменного козацького полку. На Слобожанщині збереглося кілька палацово-паркових комплексів. У селі Старий Мерчик уціліла садиба XVIII ст., до ансамблю якої належать палац, службовий корпус, два флігелі, комора, парк. Збереглися також кам'яні ворота. Садиба XIX ст. у Люботині оточена мальовничим парком. Крім палацу, тут збереглися Миколаївська церква і службовий корпус. Садиби XIX ст. збереглися також у Рокитному, Володимирівці, Шарівці, Великому Бурлуці, Малижному, Руських Тишках.

На думку Рихлицької Х. М., за сучасних умов ринкової економіки туризм є однією з галузей сфери послуг, що інтенсивно розвивається в Харківській області. Індустрія туризму є каталізатором для розвитку практично всіх суміжних галузей економіки. Розвиток індустрії туризму потребує якісно нової моделі побудови управління її новими напрямами, що зумовлює необхідність пошуку шляхів ефективного функціонування суб'єктів господарювання. Одним із напрямів розвитку туристичної сфери, що є спрямованим на охорону природи, розвиток національних цінностей, культурно-історичної спадщини, залучення людей до активної участі у вирішенні власних фінансових питань сільського населення, сприяння працевлаштуванню безробітних, є сільський зелений туризм. Поєднання потенціалів зацікавлених сторін дають можливість створити об'єднання, що можуть забезпечити вирішення стратегічних і тактичних завдань розвитку сільського зеленого туризму.

Скриль І. А. вважає, що нині недоречно говорити про активний розвиток цього перспективного виду туризму на Харківщині. Це зумовлено низкою причин: низькою якістю інфраструктури сільської місцевості, відсутністю програм розвитку сільського туризму, методичних матеріалів щодо правових засад у галузі туризму та підприємництва, необізнаністю самих сільських жителів щодо перспектив сільського зеленого туризму, занедбаністю сільських територій, великою кількістю стихійних смітників, іноді навіть серед пам'яток природи та архітектури. Але значний соціальний, історико-культурний, географічний та природно-рекреаційний потенціал області створює комплекс сприятливих факторів для активного розвитку зеленого туризму в усіх районах області та безпосередньо в місті [3]. Нині існують цікаві приклади розвитку сільського зеленого туризму на Харківщині. Так, у Золочівському районі створена та діє громадська організація «Слобожанські оселі», метою якої є сприяння й підтримка громадських ініціатив у сфері розвитку сільського зеленого туризму. Власники сільських садиб пропонують відпочивальникам проживання в окремому будинку, страви української кухні, катання на човнах, рибалку, прогулянки до лісу. За бажанням туристам надають можливості доглядати за сільськими тваринами, організують уроки бджільництва, кулінарії та фітодизайну. Центр сільського зеленого туризму створено у Дворічанському районі.

Таким чином, для подальшого розвитку сільського зеленого туризму в Харківській області доцільно:

– здійснити уніфіковану категоризацію відпочинкових осель;

– розробити заходи для збільшення тривалості перебування відпочиваючих у сільських оселях;

– регулярно проводити тренінги для господарів агроосель і сільських працівників, задіяних у агротуристичному сервісі;

– розробити пілотні проекти, що нададуть можливості наочно продемонструвати користь від сільського зеленого туризму для сільських громад;

– створити веб-сторінку або сайт Харківського регіону як терену сільського зеленого туризму;

– розробити централізовану систему резервування місць;

– створити інформаційні центри у кожному регіоні Харківської області;

– розробити заходи щодо поліпшення іміджу Харківської області як місця відпочинку, оздоровлення й духовного збагачення особистості.

Науковий керівник – канд. екон. наук, професор Єрмаченко В. Є.

Література: 1. Трачук О. В. Від Трипільської культури до сучасності (Відпочивайте в селах Київщини) : путівник-довідник / Упоряд. О. В. Трачук. – Київ : СПД Кравчук В. К., 2007. – 336 с. **2.** Крюкова І. О. Сучасний стан та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Одеській області [Електронний ресурс] / І. О. Крюкова, А. О. Кравчук. – Режим доступу : http://global-national.in.ua/archive/5-2015/94.pdf. **3.** Панкова Є. В. Туристичне краєзнавство / Є. В. Панкова. – Київ : Альтерпрес, 2003. – 352 с. **4.** Рихлицька Х. М. Розвиток підприємств сільського зеленого туризму в контексті кластерного підходу : дис. … канд. екон. наук : 08.00.04 / Рихлицька Христина Михайлівна. – Київ, 2013. – 190 с.

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ

УДК 657:334.012.64

Свірідова К. Д.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто проблемні питання бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу. Проаналізовано форми звітності на підприємствах малого бізнесу. Запропоновано шляхи ефективного подолання наявних проблем.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, фінансова звітність, підприємницька діяльність, спрощена форма звітності.*

Аннотация. *Рассмотрены проблемные вопросы бухгалтерского учета на предприятиях малого бизнеса. Проанализированы формы отчетности на предприятиях малого бизнеса. Предложены пути эффективного преодоления имеющихся проблем.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, финансовая отчетность, предпринимательская деятельность, упрощенная форма отчетности.*

Annotation. *Consider issues of accounting for small businesses. Analyzed the reporting form for small businesses. An effective way to overcome these problems.*

Keywords: *accounting, financial reporting, business activity, simplified reporting form.*

Мале підприємство є незамінним елементом ринкової економіки, що забезпечує розвиток конкуренції, послаблення монополізму, швидке насичення ринку товарами та послугами, запровадження новітніх технологій. Успішне функціонування суб'єктів малого бізнесу за сучасних жорстких конкурентних умов можливе за належно організованої ефективної системи управління, де вагоме місце посідає підсистема бухгалтерського обліку [1].

Проблемним аспектам обліку на малих підприємствах присвятили свої праці Атамас П. Й., Бланк А. І., Балюк Т. К., Вишневський В. П., Гура Н. О., Дуда Т. Т., Кірейцев Г. Г., Мельнов М. А., Милявська О. В., Олексюк Н. В. та ін.

Реформування бухгалтерського обліку та звітності, з одного боку, вирішило окремі проблеми, а з іншого – визначило нові питання, насамперед, повернення обліку аналітичної та управлінської функції, надання бухгалтеру значної свободи дій та водночас збільшення його відповідальності [2].

Згідно із Господарським кодексом України, підприємство вважають малим, якщо дотримуються дві умови: середньооблікова чисельність робітників не перевищує 50 осіб, та обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) не перевищує 70 млн грн [3].

В європейській практиці використовують три критерії:

- чисельність працівників;
- підсумок балансу;
- обіг.

До малих підприємств належать підприємства з кількістю працівників 50 осіб, обігом 10 млн євро та підсумком балансу 10 млн євро [4].

Частиною 7 ст. 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» зазначено, що юридичні особи, які відповідають критеріям, визначеним п. 154.6 ст. 154 Податкового кодексу України, зобов'язані складати та подавати до відповідних органів фінансову звітність, що є передбаченою для суб'єктів малого підприємництва, один раз на рік [5].

Ст. 154 раніше містилася у розділі 3 Податкового кодексу України. Але нині у зв'язку із набуттям чинності Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 № 71-VIII ст. 154 в Податковому кодексі вилучено. У самому Законі № 71-VIII про зміни до ч. 7 ст. 11 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» не йдеться.

Частиною 3 ст. 11 цього ж Закону (у редакції від 07.07.2015 р.) для суб'єктів малого підприємництва національними положеннями (стандартами) встановлено скорочену за показниками фінансову звітність у складі балансу та звіту про фінансові результати.

© Свірідова К. Д., 2016

Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», затвердженим Наказом Міністерства фінансів України 24.01.2011 (далі – Стандарт), прописано спрощені форми фінансової звітності [6].

Так, п. 5 р. 1 Стандарту пояснює, що форми фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва та спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва наведено в додатках 1 і 2 до цього Положення (стандарту).

Відтак фінансовий звіт і фінансова звітність для законодавця є тотожними поняттями: різними словами називають одну й ту саму множинність об'єктів, до якої належить звіт про фінансові результати та баланс.

Порівнюючи загальну та спрощену форму балансу, як їх викладено у додатках до Стандарту, помічаємо, що спрощення, на думку фахівців Міністерства фінансів, полягає у вилученні одного чи кількох рядків (рахунків) із списку кількох схожих за своїм функціональним призначенням рядків (рахунків) балансу. Наприклад, замість «Основних засобів» та «Інших необоротних матеріальних активів» залишаються лише «Основні засоби». Таким чином, складаючи баланс, головному бухгалтеру чи особі, що виконує його обов'язки, слід мати на увазі, що до складу «Основних засобів» він залучив активи, що не є основними засобами за своєю сутністю. Тим не менш, не залучити не можливо, бо не зійдеться баланс.

Або ж, за логікою Міністерства фінансів, окрім власне готової продукції, як таку слід обліковувати також товари. Але ж навіть вироблена самим суб'єктом готова продукція стане товаром лише після того, коли надійде із складу до продажу. Самі ж по собі товари не завжди є готовою продукцією суб'єкта малого підприємництва, а можуть бути вибрані ним для перепродажу.

Таких колізій і фікцій існує не менше восьми в активі та не менше семи в пасиві спрощеного балансу. Щоб не помилитись і не забути залучити до рядка (рахунка) об'єкти, назва яких не відповідає назві рядка (рахунка), головному бухгалтеру суб'єкта малого підприємництва необхідно мати перед собою бланки як звичайного, так і спрощеного балансів. Чи спрощує це насправді роботу головного бухгалтера і суб'єкта малого бізнесу в цілому, чи ускладнює? Відповідь є очевидною.

Відтак чинне законодавство України в сфері бухгалтерського обліку і фінансової звітності є вкрай заплутаним, нелогічним, колізійним і незрозумілим для пересічного громадянина.

Шляхами подолання проблем у регулюванні бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва є:

– зменшення втручання держави у бізнес взагалі і в малий зокрема;

– надання керівникам підприємств дійсного права і можливості самостійно визначати форму бухгалтерського обліку та фінансової звітності;

– удосконалення законодавчої техніки шляхом проведення юридичної та антикорупційної експертизи нормативних актів перед їх прийняттям.

Таким чином, бухгалтерський облік є основним і обов'язковим видом обліку на підприємстві. Уся фінансова, податкова, статистична та інші види звітності ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку. Тому керівник підприємства зобов'язаний створити необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити неухильне виконання всіма службами і працівниками правомірних вимог бухгалтера щодо дотримання порядку оформлення та своєчасного надання до обліку первинних документів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Романчук А. Л. Проблемні питання організації та ведення обліку на малих підприємствах [Електронний ресурс] / А. Л. Романчук, Н. В. Олексюк. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/34_VPEK_2012/Economics/7_121368.doc.htm. **2.** Милявська О. В. Облік на підприємствах малого бізнесу : навч. посіб. / О. В. Милявська. – Київ : Центр навчальної літератури, 2008. – 162 с. **3.** Державна служба статистики України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/. **4.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **5.** Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **6.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 25.02.2000 № 39. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00. **7.** Андрющенко Г. Актуальні питання формування облікової політики малих підприємств / Г. Андрющенко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 11. – С. 10–14.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА СУЧАСНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 657.421

Світлична О. С.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено проблемні питання організації облікової політики на сучасних підприємствах. Розглянуто нормативно-правову базу облікової політики. Розроблено й запропоновано практичні рекомендації щодо формування ефективної облікової політики на підприємстві.*

Ключові слова: *облік, методи, підприємство, організація, облікова політика, нормативно-правова база.*

Аннотация. *Исследованы проблемные вопросы организации учетной политики на современных предприятиях. Рассмотрена нормативно-правовая база учетной политики. Разработаны и предложены практические рекомендации по формированию эффективной учетной политики на предприятии.*

Ключевые слова: *учет, методы, предприятие, организация, учетная политика, нормативно-правовая база.*

Annotation. *Studied issues of accounting policy in modern enterprises. Consider the legal framework for accounting policies. Developed and offered practical recommendations for effective formation of accounting policy at the enterprise.*

Keywords: *accounting, methods, enterprise, organization, accounting policy, legal and regulatory framework.*

За сучасних умов ринкової економіки підприємства є націленими на правильну організацію бізнесу та складання фінансової звітності на рівні європейських стандартів. Однією з головних складових бухгалтерського обліку є облікова політика, саме вона визначає бухгалтерський облік на підприємстві.

Вибір методів оцінювання облікової політики істотно впливає на фінансовий результат діяльності підприємства. Безпосередньо це стосується використання різних методів амортизації основних засобів, оцінювання виробничих запасів, використання різних баз розподілу загальновиробничих витрат, методів калькулювання виробничої собівартості продукції. Від умілo сформованої облікової політики багато в чому залежать управління господарською діяльністю підприємства та стратегія його розвитку на тривалу перспективу. Вдало вибрана облікова політика позитивно впливає на діяльність підприємства та його рентабельність [1].

Нині на підприємствах існує проблема стосовно підходу до формування облікової політики, адже керівники підприємств не надають належної уваги цьому процесу. Особливо це стосується сільськогосподарських підприємств.

Цю проблему розглядали в своїх економічних дослідженнях Житний П. Є., Клевець В. Б., Пушкар М. С. та Щирба М. Т. Проте прийняття 27 червня 2013 р. Міністерством фінансів України Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства внесло певні корективи у досліджуване питання, хоч і не вирішило остаточно всіх проблем, що є пов'язаними із формуванням облікової політики підприємства.

Метою написання статті є визначення проблемних питань щодо складання облікової політики на сучасних підприємствах, ознайомлення з точкою зору зарубіжних та вітчизняних наукових діячів, а також визначення шляхів вирішення цього проблемного питання.

Об'єктом дослідження є облікова політика. Предметом дослідження є проблемні питання складання облікової політики на сучасних підприємствах.

Облікова політика – це комплекс методичних прийомів, засобів і процедур організації та ведення бухгалтерського обліку, що вибираються підприємством самостійно із числа загальноприйнятих, виходячи з особливостей діяльності, задля забезпечення прав та інтересів власника [1].

З точки зору Житного П., облікова політика – це одночасно інструмент історичного та поточного обліку, попереднього оцінювання господарських фактів, прогнозування, планування і внутрішньогосподарського контролю, а також інструмент перетворення інформації про господарські події на облікові показники згідно із потребами фінансової звітності та управління виробничою системою [2].

У процесі формування облікової політики підприємство має дотримуватися певних вимог. Облікова політика має діяти безперервно; активи та зобов'язання мають існувати окремо для підприємства та окремо від

© Світлична О. С., 2016

засновників; факти господарської діяльності підприємства слід відносити до того звітного періоду, у якому вони мали місце, незалежно від часу оплати (допущення тимчасової визначеності факторів господарської діяльності). Облікову політику необхідно формувати шляхом вибору одного з альтернативних методів із кількох, що є дозволеними загальновизнаними стандартами. Підприємство має використовувати один вибраний засіб ведення різних операцій в обліку, але в окремих випадках є припустимим і доцільним паралельне застосування кількох засобів. Облікова політика підприємства є затверджуваною керівником. Це один з основних документів, що визначає правила ведення бухгалтерського обліку на підприємстві у межах стандартів обліку, визначених нормативними актами законодавства з бухгалтерського обліку.

Типовими помилками у наказах про облікову політику на вітчизняних підприємствах під час складання є відсутність Наказу про облікову політику, об'єднання Положення про організацію бухгалтерського обліку та Наказу про облікову політику, відсутність затвердженого змісту облікової політики на законодавчому рівні, неповне розкриття облікової політики, неповне розкриття організаційних моментів на підприємстві [1]. Звичайно, багато в чому ці недоліки є пов'язаними з формальним ставленням до формування облікової політики на практиці та нерозумінням її впливу на прийняття рішень, зі складністю вибору найоптимальнішого варіанта обліку чи оцінювання конкретного об'єкта.

Проте більшість проблем лежать у площині нормативно-правового регулювання і є пов'язаними із недосконалістю чинного законодавства, неузгодженістю вимог окремих нормативно-правових актів між собою та їх систематичними змінами.

Сучасний порядок формування облікової політики в Україні є регульованим нормативно-правовими актами різного підпорядкування, основними з яких є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування, Методичні рекомендації щодо облікової политики підприємства, Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку окремих об'єктів обліку.

Усунути недоліки у формуванні облікової політики можна у такий спосіб: необхідно узгодити окремі вимоги нормативно-правових актів і документів між собою; розкрити особливості застосування, переваги та недоліки окремих елементів облікової політики в нормативних документах, установити врегульовані вимоги до змісту, порядку складання та затвердження наказу про облікову політику підприємства на законодавчому рівні; розробити та затвердити типові форми наказу про облікову політику із обґрунтуванням переліку статей, що мають бути в ньому тлумаченими, встановити чіткі вимоги до термінів і порядку внесення змін до наказу про облікову політику. Важливим є також теоретичне обґрунтування та розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення наказу про облікову політику підприємства.

Таким чином, основним призначенням облікової політики є відображення максимально повної інформації про бухгалтерський облік на підприємстві, що надає можливості приймати правильні управлінські рішення.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Житний П. Є. Проблеми формування облікової політики та шляхи їх вирішення / П. Є. Житний // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 3. – С. 19–22. **2.** Житний П. Є. Облікова політика в умовах розвитку фінансово-промислових систем: методологія та організація : монографія / П. Є. Житний. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007. – 352 с. **3.** Клевець В. Б. Облікова політика підприємств за стандартами : монографія / В. Б. Клевець. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – 313 с. **4.** Пушкар М. С. Теорія і практика формування облікової політики : монографія / М. С. Пушкар, М. Т. Щирба. – Тернопіль : Карт-бланш, 2010. – 260 с. **5.** Щирба М. Т. Облікова політика в системі управлінського обліку : монографія / М. Т. Щирба. – Тернопіль : ТНЕУ, 2011. – 338 с. **6.** Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] : Закон України від 27.06.2013 № 635. – Режим доступу : http://zakon.golovbukh.ua/regulations. **7.** Карпушенко М. Ю. Організація обліку : навч. посіб. / М. Ю. Карпушенко. – Харків : ХНАМГ, 2011. – 241 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ

УДК 657.1

Сименко Ю. О.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано нормативні документи стосовно порядку ведення обліку товарів на підприємствах малого бізнесу. Досліджено особливості організації первинного, аналітичного та синтетичного обліку господарських операцій, що є пов'язаними з товарами, на підприємствах малого бізнесу.*

Ключові слова: *малий бізнес, бухгалтерський облік, облік товарів, запаси, план рахунків, нормативна база.*

Аннотация. *Проанализированы нормативные документы о порядке ведения учета товаров на предприятиях малого бизнеса. Исследованы особенности организации первичного, аналитического и синтетического учета хозяйственных операций, связанных с товарами, на предприятиях малого бизнеса.*

Ключевые слова: *малый бизнес, бухгалтерский учет, учет товаров, запасы, план счетов, нормативная база.*

Annotation. *Analyzed the regulations concerning the conduct of accounting products for small businesses. The features of primary, analytical and synthetic accounting of business transactions, that are linked to commodities, for small businesses.*

Keywords: *small business, accounting, accounting of goods, supplies, chart of accounts, regulatory framework.*

Малий бізнес є одним із найважливіших інструментів, що сприяє створенню національного продукту країни, підвищенню рівня зайнятості населення, ефективному розвитку економіки в цілому. Тому для ефективного планування та досягнення перспективних цілей управлінському персоналу слід пам'ятати, що надзвичайно важливо мати у своєму розпорядженні максимально повні та достовірні дані фінансового й майнового стану підприємства.

В економічній літературі питання організації обліку товарів на підприємствах малого бізнесу є предметом постійних досліджень. Цьому питанню присвятили свої роботи Андрусь О., Бойченко Н., Голошевич І., Городянська Л., Губіна І., Засадний Б., Кобзева М. та ін.

Дослідження питань організації обліку товарів суб'єктами малого підприємництва, безумовно, є актуальним, оскільки нагальною є потреба підвищення ефективності діяльності суб'єктів цього сектора підприємництва.

Метою написання статті є аналіз чинних нормативно-правових документів України з питань ведення обліку товарів на підприємствах малого бізнесу, а також визначення основних напрямів удосконалення обліку на підприємствах малого бізнесу.

Згідно із П(С)БО 9 «Запаси», товари – це матеріальні цінності, що є придбаними (отриманими) та утримуються підприємством / установою задля подальшого продажу.

Важливою умовою правильної організації обліку товарних запасів є дотримання порядку формування їх первісної вартості та ціни продажу, що також є регламентованим П(С)БО 9 «Запаси».

Первісною вартістю запасів, придбаних за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат: суми, що сплачується згідно із договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку із придбанням запасів, що не відшкодовуються підприємству / установі; транспортно-заготівельних витрат; інших витрат, що є безпосередньо пов'язаними з придбанням запасів і доведенням їх до стану, у якому вони є придатними для використання у запланованих цілях [1].

У разі, якщо первісну вартість запасів на момент оприбуткування неможливо достовірно визначити, такі запаси оцінюють і відображають за справедливою вартістю з можливістю подальшого коригування до первісної вартості.

Первісну вартість запасів визначають таким чином:

– для запасів, які підприємство виготовляє власними силами, визнається їх виробнича собівартість;

– для запасів, що є внесеними до статутного капіталу підприємства, це узгоджена учасниками підприємства їх справедлива вартість із урахуванням витрат, що є передбаченими пунктом 9 П(с)БО 16 «Витрати»;

© Сименко Ю. О., 2016

– для запасів, що є одержаними підприємством безоплатно, визнається їх справедлива вартість із урахуванням витрат, що є передбаченими пунктом 9 П(с)БО 16;

– для запасів, що є придбаними в результаті обміну на подібні запаси, дорівнює балансовій вартості переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливу вартість, то первісною вартістю отриманих запасів вважають їх справедливу вартість.

Для оцінювання вибуття товарів у роздрібній торгівлі може використовуватися метод продажних цін, для якого П(с)БО 9 «Запаси» передбачено застосування торговельної націнки. У разі використання цього методу собівартість реалізованих товарів визначають як різницю між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на ці товари [2].

Бухгалтерський облік товарів на малих підприємствах, що займаються оптовою й роздрібною торгівлею, ведеться на рахунку 26 «Готова продукція» із виділенням необхідних субрахунків. Синтетичний облік товарів ведеться за журнальною формою обліку в розділі 3 журналу 5-А; за спрощеною формою – у відомості 2-М. Аналітичний облік товарів ведеться за їх найменуванням (номенклатурою) або однорідною групою (видом).

Товари обліковують за видами, найменуванням, сортами, за купівельною вартістю, до якої належить і торговельна націнка. Реалізацію товарів проводять на основі накладних, у яких зазначено назву, кількість (масу) товарів, ціну, ПДВ, загальну вартість. Якщо торгівлю здійснюють стаціонарно, застосовують електронні касові апарати [3].

При отриманні товарів торговельні націнки та скидки, а також суму податку на додану вартість залучають до вартості товару. Таким чином, за дебетом рахунка відображають повну вартість товару, яку заносять під звіт матеріально відповідальним особам [4].

Облік наявності й руху товарів ведеться окремо за кожною матеріально відповідальною особою. До товарного звіту матеріально відповідальних осіб додаються товарно-транспортні й інші накладні.

На малих підприємствах надходження товарів відображають на основі товарно-транспортних накладних типової форми. До них можуть прикладати такі документи, як акти зважувань, пакувальні ярлики тощо.

Що стосується чинної нормативної бази організації обліку товарів на підприємствах малого бізнесу, то вона має певні недоліки, що не дозволяє в оперативному режимі проводити аналіз діяльності, а це негативно впливає на прийняття необхідних управлінських рішень.

Вітчизняні науковці Засадний Б. та Кобзева М. виділяють такі основні проблеми організації обліку товарів на підприємствах малого бізнесу:

– неоднозначність і суперечливість чинної нормативно-правової бази;
– невизначеність податкового законодавства щодо малого бізнесу як специфічного сектора економіки;
– складність системи обліку та звітності;
– складність застосування окремих П(С)БО та формування облікової політики малого підприємства;
– слабка підтримка системи фінансування й кредитування малого бізнесу [4].

Відтак чинна нормативна база, що регулює організацію обліку товарів на підприємствах малого бізнесу, має певні недоліки. Малим підприємствам навряд чи доцільно переходити на спрощений план рахунків. Це пов'язано з тим, що керівництво завжди цікавить розгорнута інформація щодо фінансових справ підприємства. Отримати більш повну інформацію можна, якщо підприємство використовуватиме План рахунків бухгалтерського обліку, що є затвердженим Наказом № 291.

Малі підприємства, переважно зайняті в роздрібній або оптовій торгівлі, застосовують спеціальні режими оподаткування: спрощену систему оподаткування та єдиний податок на поставлений дохід. У разі використання обох режимів у підприємства є можливість не вести бухгалтерський облік у повному обсязі, а вести його в достатньому для управлінських потреб вигляді.

Таким чином, організація обліку товарів на підприємствах малого бізнесу має здійснюватися із урахуванням динамічності ринкового механізму, необхідності проводити свою діяльність за обмежених умов, а саме за певних обмежень чисельності персоналу й наявних матеріальних ресурсів.

Подальші дослідження стосовно бухгалтерського обліку товарів на малих підприємствах мають бути спрямовані на підвищення інформативності обліку та забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Цюрко І. А.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 20.10.1999 № 246. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99. **2.** Бузак Н. І.

Актуальні аспекти організації обліку суб'єктів малого підприємництва / Н. І. Бузак // Збірник Київського національного торговельно-економічного університету – 2011. – № 26. – С. 22–28. **3.** Михайлов М. Г. Організація бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу : навч. посіб. / М. Г. Михайлов, Л. І. Полятикіна, О. П. Славкова. – Київ : Центр навчальної літератури, 2008. – С. 240–242. **4.** Засадний Б. Організаційні аспекти обліку на малих підприємствах / Б. Засадний, М. Кобзева // Вісник Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. – 2011. – № 130. – С. 42–44.

ВИЗНАЧЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

УДК 657.1

Сименко Ю. О.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості визначення виробничої собівартості продукції. Визначено місце виробничої собівартості продукції в системі управління витратами підприємства. Проаналізовано особливості визначення виробничої собівартості продукції господарюючих суб'єктів..*

Ключові слова: *виробнича собівартість, облік, прямі витрати, змінні витрати, постійні витрати, економічна ефективність.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности определения производственной собестоимости продукции. Определено место производственной себестоимости продукции в системе управления затратами предприятия. Проанализированы особенности определения производственной себестоимости продукции хозяйствующих субъектов.*

Ключевые слова: *производственная себестоимость, учет, прямые расходы, переменные расходы, постоянные расходы, экономическая эффективность.*

Annotation. *The peculiarities of calculation of the production of prime cost. The place of production the cost of production in the system of cost management of the enterprise. Analyzed the determination of production cost of production of economic entities.*

Keywords: *cost of production, accounting, direct costs, variable costs, long-term costs, economic efficiency.*

Одним із найважливіших показників, що характеризує роботу підприємств, використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, є собівартість продукції. Від її рівня залежать фінансові результати діяльності підприємства.

Слід відзначити, що собівартість є нестійкою категорією, яка вимагає управління, координування та контролю. Для правильного використання та аналізу цього показника необхідно знати його економічну природу, особливості формування, склад виробничих витрат та шляхи їх зниження. Тому питання визначення виробничої собівартості продукції підприємств, її планування та аналізу, пошуку та реалізації заходів щодо зниження рівня витрат потребують постійного вивчення, оскільки від цього значною мірою залежать результати діяльності підприємства, його економічний і соціальний розвиток.

Дослідженню виробничої собівартості та її сутності завжди приділяли увагу українські та зарубіжні вчені-економісти. Найбільш глибоко досліджували виробничу собівартість як у історичному, так і в економічному аспекті в своїх роботах такі вчені: Аксененко А. Ф., Безруких П. С., Болюх М. А., Бутинець Ф. Ф., Завгородній В. П., Маниліч М. І., Мацкевічус Й. С., Палій В. Ф., Пархоменко В. М., Сопко В. В., Чумаченко М. Г. та ін.

Незважаючи на значну кількість наукових праць та істотні досягнення в цій галузі, низка питань теоретико-методичного та практичного характеру стосовно виробничої собівартості продукції на підприємстві залишається не розв'язаною і потребує подальших деталізованих досліджень.

© Сименко Ю. О., 2016

Метою написання статті є визначення сутності та значення виробничої собівартості продукції для підприємства.

Своєчасне, повне та достовірне визначення фактичних витрат, що є пов'язаними із виробництвом продукції, вирахування виробничої собівартості окремих видів та всієї продукції, а також контроль використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів є завданням обліку собівартості.

Згідно із П(С)БО 16 «Витрати», до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) належать [1]:

– прямі матеріальні витрати – вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу вироблюваної продукції, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів;

– прямі витрати на оплату праці – заробітна плата та інші виплати робітникам, зайнятим у процесі виробництва продукції, виконання робіт або надання послуг;

– інші прямі витрати – усі інші виробничі витрати, що можуть бути безпосередньо віднесеними до конкретного об'єкта витрат, зокрема, відрахування на соціальні заходи, оплата за оренду земельних і майнових паїв, амортизація, втрати від браку та витрат на виправлення технічно неминучого браку;

– змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати.

До змінних загальновиробничих витрат належать витрати на обслуговування й управління виробництвом, що змінюються прямо пропорційно зміні обсягу діяльності. Постійні загальновиробничі витрати – витрати на обслуговування й управління виробництвом, що залишаються незмінними у разі зміни обсягу діяльності. Постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат із використанням бази розподілу за нормальної потужності.

Виробнича собівартість продукції зменшується на справедливу вартість супутньої продукції, що реалізується, та вартість супутньої продукції в оцінці можливого її застосування, що є використовуваною на самому підприємстві.

Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) установлюють на підприємстві.

Орієнтовна номенклатура калькуляційних статей витрат: сировина і матеріали, паливо й електроенергія, зарплата основних виробничих робітників, відрахування на соціальне страхування, витрати на утримання й експлуатацію машин і обладнання, загальновиробничі витрати. Сума цих статей становить виробничу собівартість продукції.

За дебетом рахунка 23 «Виробництво» протягом звітного періоду відображають прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати в кореспонденції з кредитом рахунків [2]:

20 «Виробничі запаси» (на вартість використання у виробництві сировини, матеріалів, покупних напівфабрикатів, комплектуючих виробів, технологічного палива тощо);

22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» (на вартість використання у виробництві інструментів, пристосувань тощо);

66 «Розрахунки за виплатами працівникам» (на суму основної та додаткової заробітної плати й інших виплат працівникам, які зайняті у процесі виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг);

65 «Розрахунки за страхуванням» (на суму відрахувань на пенсійне забезпечення, соціальне страхування, соціальне страхування на випадок безробіття та інші соціальні заходи);

685 «Розрахунки з іншими кредиторами» (на вартість послуг, наданих сторонніми організаціями для виробничих потреб) тощо.

Наприкінці місяця у дебет рахунка 23 «Виробництво» з кредита рахунка 91 «Загальновиробничі витрати» списують загальновиробничі витрати в сумі, що за розрахунком підлягає залученню до витрат на виробництво продукції.

Відтак на дебеті рахунка 23 «Виробництво» наприкінці місяця відображають усі виробничі витрати, як основні, так і накладні. З кредита рахунка 23 списують вартість поворотних відходів (у кореспонденції з дебетом рахунка 209 «Інші матеріали»), виробничого браку, якщо він має місце (на дебет рахунка 24 «Брак у виробництві») і виробничу собівартість випущеної з виробництва готової продукції (на дебет рахунка 26 «Готова продукція»).

При визначенні фактичної виробничої собівартості випущеної з виробництва готової продукції до затрат у незавершене виробництво на початок місяця додають затрати за місяць і віднімають затрати з незавершеного на кінець місяця виробництва [3].

Методика визначення складу та формування собівартості продукції має велике значення для підприємства, адже від її обсягу залежить не тільки ціна продукції, а й прибуток підприємства. Тому важливим є пошук шляхів визначення оптимального складу собівартості із залученням усього обсягу витрат, понесених у процесі виробництва продукції [5].

Виробнича собівартість продукції як показник діяльності підприємства є:

– комплексною характеристикою рівня витрат, що є пов'язаними із виробництвом продукції;

– основою для оцінювання економічної ефективності підприємства;

– основою для встановлення цін на продукцію;

– основою для обчислення прибутку підприємства.

Таким чином, за умови постійного пошуку нових методів і факторів зниження собівартості продукції діяльність промислових підприємств в Україні може перейти на новий, більш ефективний рівень функціонування. Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності продукції та забезпеченню стабільного соціально-економічного розвитку підприємства.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 31.12.1999 № 318. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00. **2.** Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 30.11.1999 № 291. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99. **3.** Лишиленко О. В. Бухгалтерський фінансовий облік / О. В. Лишиленко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2009. – 528 с. **4.** Болюх М. А. Економічний аналіз / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток [та ін.] ; за ред. М. Г. Чумаченка. – Київ : КНЕУ, 2003. – 556 с. **5.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік : підручник / Ф. Ф. Бутинець, Т. В. Давидюк, Н. М. Малюга, Л. В. Чижевська ; за ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : Рута, 2002. – 480 с.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПЛАНУ ВИРОБНИЦТВА ЗАСОБІВ З ДОГЛЯДУ ЗА ВОЛОССЯМ ТМ «YVES ROCHER»

УДК 665.585

Сіра Д. А.

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто й розв'язано задачу оптимізації виробництва засобів для догляду за волоссям ТМ «Yves Rocher». За допомогою надбудови Microsoft Excel 2010 побудовано оптимізаційну модель максимізації прибутку з використанням реальних даних підприємства. Розраховано обсяги максимально вигідного виробництва продукції.*

Ключові слова: *прибуток, виробництво, оптимізація, максимізація прибутку, ефективність виробництва, економіко-математичне моделювання, цільова функція, оптимізаційна модель.*

Аннотация. *Рассмотрена и решена задача оптимизации производства средств по уходу за волосами ТМ «Yves Rocher». С помощью надстройки Microsoft Excel 2010 построены оптимизационные модели максимизации прибыли с использованием реальных данных предприятия. Рассчитаны объемы максимально выгодного производства продукции.*

Ключевые слова: *прибыль, производство, оптимизация, максимизация прибыли, эффективность производства, экономико-математическое моделирование, целевая функция, оптимизационная модель.*

Annotation. *Considered and solved the problem of optimizing the production of hair care products from TM «Yves Rocher». With the add Microsoft Excel 2010 constructed optimization model to maximize profits using real data company. Calculated amounts of the most profitable production.*

© Сіра Д. А., 2016

Keywords: *profit, production, optimization, profit maximization, efficiency, economic modeling, objective function, optimization model.*

В епоху сучасних технологій, урбанізації та стрімких швидкостей люди прагнуть використовувати більш природні речі. Багато хто підтримує невеликі домашні фермерські господарства через придбання домашніх товарів. У зв'язку із цим виробники косметики ТМ «Yves Rocher» вирішили випускати продукцію із використанням натуральних інгредієнтів. Нині ця французька компанія експортує свої вироби у різні країни світу. Україна не є винятком, а українські жінки в захваті від продукції компанії. Найбільшої популярності набули шампуні ТМ «Yves Rocher», якими користуються багато українок.

Будь-який бізнес має на меті отримання прибутку, оскільки це є важливим для функціонування й процвітання компанії. З точки зору економічної теорії генерування грошових потоків (тобто отримання прибутку) слід розглядати як основну ціль будь-якої бізнес-одиниці. Потреба в прибутку є зумовленою необхідністю покриття виробничих витрат, а також розширення та розвитку підприємства. Виживання бізнесу за відсутності прибутку неможливо. Економісти стверджують, що прибуток є головною метою фірми, оскільки є грошовою винагородою підприємцю та мотивуючим фактором для подальшого зростання.

Для отримання жаданого максимального прибутку необхідно проводити аналіз діяльності підприємства і робити висновки. Існує кілька методів отримання максимального прибутку, одним із яких є лінійне програмування оптимальної моделі виробництва. Математична постановка задачі полягає в пошуку максимального значення цільової функції, що свідчить про визначення максимального прибутку [2].

Проаналізуємо діяльність компанії «Yves Rocher», а саме випуск продукції для догляду за волоссям. На офіційному сайті наведено пропорції використання інгредієнтів для виготовлення продукції. Для розробки оптимальної моделі виробництва вибрано шість видів шампунів ТМ «Yves Rocher». Вихідні дані для розрахунків подано в табл. 1 [1].

Таблиця 1

Вихідні дані для розрахунків

Інгредієнти	Об'єм волосся	Пружні локони	Відновлення волосся	Для фарбованого волосся	Живлення волосся	Проти лупи	Запаси, г
Вода	200	200	200	200	200	200	500 000
Екстракт ромашки	20	15				15	20 000
Екстракт мальви	35			10			10 000
Масло жожоба			40		40	10	15 000
Екстракт гранату	5			10		40	8 000
Молочко вівса		30	4		36		12 000
Екстракт глоду			5	45		5	15 000
Пантенол	25	20	30	20	30	10	30 000
ALS	40	40	40	40	40	40	50 000
Cocamidopropyl	10	8	12	10	15	10	10 000
Glycol distearate	5	5	5	5	5	5	3 500
Acrylates copolymer	7	7	7	7	7	7	6 000
Sodium hydroxide	3	3	3	3	3	3	2 000
Лимонна кислота	5			6	2		3 000
Ціна одиниці, грн	85,6	90,5	88,9	90,3	95,6	83,2	

Для того щоб скласти математичну модель, необхідно позначити продукцію різних видів через змінні:

x_1 – кількість шампунів «Об'єм волосся»;

x_2 – кількість шампунів «Пружні локони»;

x_3 – кількість шампунів «Відновлення волосся»;

x_4 – кількість шампунів «Для фарбованого волосся»;

x_5 – кількість шампунів «Живлення волосся»;

x_6 – кількість шампунів «Проти лупи».

Для знаходження оптимального обсягу виробництва необхідно скласти систему обмежень, бо наявність кожного з інгредієнтів на складі є обмеженою. Система обмежень матиме вигляд:

$$\begin{cases} 200x_1 + 200x_2 + 200x_3 + 200x_4 + 200x_5 + 200x_6 \le 500000, \\ 20x_1 + 15x_2 + 15x_6 \le 20000, \\ 35x_1 + 10x_4 \le 15000, \\ 40x_3 + 40x_5 + 10x_6 \le 8000, \\ 30x_2 + 4x_3 + 36x_5 \le 12000, \\ 5x_3 + 45x_4 + 5x_6 \le 15000, \\ 25x_1 + 20x_2 + 30x_3 + 20x_4 + 30x_5 + 10x_6 \le 300000, \\ 40x_1 + 40x_2 + 40x_3 + 40x_4 + 40x_5 + 40x_6 \le 500000, \\ 10x_1 + 8x_2 + 12x_3 + 10x_4 + 15x_5 + 10x_6 \le 100000, \\ 5x_1 + 5x_2 + 5x_3 + 5x_4 + 5x_5 + 5x_6 \le 3500, \\ 7x_1 + 7x_2 + 7x_3 + 7x_4 + 7x_5 + 7x_6 \le 6000, \\ 3x_1 + 3x_2 + 3x_3 + 3x_4 + 3x_5 + 3x_6 \le 2000, \\ 5x_1 + 6x_4 + 2x_5 \le 3000. \end{cases}$$

Цільова функція є необхідною для визначення максимального прибутку. У ній відображено ціни за кожний вид товару. Вона матиме вигляд:

$$Z(x_{опт}) = 85{,}6\, x_1 + 90{,}6\, x_2 + 88{,}9\, x_3 + 90{,}3\, x_4 + 95{,}6\, x_5 + 83{,}2\, x_6 \to \max.$$

Оптимальний план виробництва продукції «Yves Rocher» отримаємо за допомогою надбудови «Пошук рішень» пакета Microsoft Excel 2010. Після проведення розрахунків отримуємо оптимальний план виробництва:

$$x_{опт} = (x_1 = 36,\ x_2 = 42,\ x_3 = 66,\ x_4 = 58,\ x_5 = 63,\ x_6 = 22).$$

Після обчислення значення цільової функції максимальний прибуток складатиме:

$$Z(x_{опт}) = 25840{,}6 \text{ грн} \to \max.$$

Отримане рішення задачі оптимізації виробництва можна перевірити за допомогою вирішення двоїстої задачі. Для побудови двоїстої задачі необхідно звести пряму задачу до стандартного вигляду. Вважають, що задача лінійного програмування є поданою в стандартному вигляді, якщо для пошуку максимального значення цільової функції всі нерівності її системи обмежень приведено до вигляду «≤», а для задачі на визначення мінімального значення – до виду «≥» [3].

Цільова функція вихідної двоїстої задачі матиме вигляд:

$$G(y_{опт}) = 500000\, y_1 + 200000\, y_2 + 100000\, y_3 + 150000\, y_4 + 800000\, y_5 + 120000\, y_6 + 150000\, y_7 + \\ + 30000\, y_8 + 50000\, y_9 + 10000\, y_{10} + 3500\, y_{11} + 6000\, y_{12} + 2000\, y_{13} + 3000\, y_{14}.$$

Двоїста задача має свої обмеження, що відображають вартість витрачених ресурсів на одиницю продукції.

$$\begin{cases} 200y_1 + 20y_2 + 35y_3 + 5y_5 + 25y_8 + 40y_9 + 10y_{10} + 5y_{11} + 7y_{12} + 3y_{13} + 5y_{14} \ge 85{,}6; \\ 200y_1 + 15y_2 + 30y_6 + 20y_8 + 40y_9 + 8y_{10} + 5y_{11} + 7y_{12} + 3y_{13} \ge 90{,}5; \\ 200y_1 + 40y_4 + 4y_6 + 5y_7 + 30y_8 + 40y_9 + 12y_{10} + 5y_{11} + 7y_{12} + 3y_{13} \ge 88{,}9; \\ 200y_1 + 10y_3 + 10y_5 + 45y_7 + 20y_8 + 40y_9 + 10y_{10} + 5y_{11} + 7y_{12} + 3y_{13} + 6y_{14} \ge 90{,}3; \\ 200y_1 + 10y_2 + 36y_6 + 30y_8 + 40y_9 + 15y_{10} + 5y_{11} + 7y_{12} + 2y_{14} \ge 95{,}6; \\ 200y_1 + 15y_2 + 10y_4 + 40y_5 + 5y_7 + 10y_8 + 40y_9 + 10y_{10} + 5y_{11} + 7y_{12} + 3y_{13} \ge 83{,}2. \end{cases}$$

Для вирішення двоїстої задачі використаємо надбудову «Пошук рішень» Microsoft Excel. При обчисленні отриманий результат максимального прибутку дорівнює результату, отриманому за допомогою симплексного методу, що свідчить про правильність розрахунків:

$$G(y_{опт}) = 25840{,}6 \text{ грн}.$$

Відтак отримано оптимальний план обсягу виробництва засобів для догляду за волоссям «Yves Rocher». Максимальний прибуток у розмірі 25840,6 грн компанія отримає за наявних запасів інгредієнтів, якщо випускатиме «Об'єм волосся» – 36 од., «Пружні локони» – 42 од., «Для фарбованого волосся» – 66 од., «Відновлення волосся» – 58 од., «Живлення волосся» – 63 од. і «Проти лупи» – 22 од. Дослідження показало, що тільки такі інгредієнти, як ALS, Sodium hydroxide і пантенол використовуються повністю.

Таким чином, дотримуючись визначених оптимальних обсягів виробництва, компанія «Yves Rocher» отримуватиме максимальний прибуток і водночас уповні задовольнятиме потреби споживачів. Це допоможе їй розвиватися та бути конкурентоспроможною на ринку.

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор Малярець Л. М.

Література: 1. Официальный сайт «Yves Rocher» Украина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.yves-rocher.ua. **2.** Малярець Л. М. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **3.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підручник / О. О. Єгоршин, Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с. **4.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 287 с.

ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ЗАКОРДОННИХ ВІДРЯДЖЕНЬ

УДК 657.47

Сирадоєва А. О.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто механізм формування витрат на закордонні відрядження в Україні із застосуванням іноземної валюти. Проаналізовано розрахунки з підзвітними особами в разі відряджень за кордон і особливості їх системного відображення в бухгалтерському обліку.*

Ключові слова: *витрати, закордонне відрядження, іноземна валюта, об'єкт обліку, курс валюти, класифікатор валют, співробітник-резидент.*

Аннотация. *Рассмотрен механизм формирования расходов на зарубежные командировки в Украине с применением иностранной валюты. Проанализированы расчеты с подотчетными лицами в случае командировок за границу и особенности их системного отображения в бухгалтерском учете.*

Ключевые слова: *расходы, зарубежные командировки, иностранная валюта, объект учета, курс валюты, классификатор валют, сотрудник-резидент.*

Annotation. *The mechanism of formation of expenses for business trips abroad in Ukraine, with the use of foreign currency. Analyzed settlements with accountable persons in the case of business trips abroad, and especially their systematic reflection in accounting.*

Keywords: *costs, foreign missions, foreign currency, accounting, object currency, currency gualifier, employee-resident.*

Діяльність суб'єктів господарювання за сучасних умов дуже часто не обмежується територіальними масштабами. Найпоширенішими причинами цього є недостатність власних ресурсів, висока вартість самовиробництва і безумовна потреба дотримання законодавчих норм щодо функціонування. Часто для розширення діяльності доцільними є налагодження міжнародних зв'язків, тобто пошук іноземних партнерів. Можливим напрямом підвищення ефективності роботи підприємства є вивчення досвіду інших суб'єктів і надбань сучасної економічної науки, а також стажування персоналу. Вирішення всіх вищезазначених управлінських проблем потребує направлення працівників у службові відрядження в межах України та за кордон, не порушуючи при цьому національні законодавчі вимоги.

Облік відряджень розглядають такі вчені: Коблянська О. І., Лемішовський В. І., Лень В. С., Лишиленко О. В., Хом'як Р. Л. та ін. Усі положення зазначеної проблеми висвітлено із використанням методичних прийомів обліку без конкретизації приналежності до кожного з них.

Метою написання статті є аналіз відображення в обліку закордонних відряджень із використанням адекватних курсів валют та формування їх величини з точки зору двох об'єктів обліку: як складової відповідних витрат та як складової поточних зобов'язань.

© Сирадоєва А. О., 2016

Організація обліку відряджень передбачає виконання таких завдань:

– затвердження переліку штатних посад, що мають право направлятись у відрядження та отримувати кошти під звіт;

– визначення механізму видачі грошей під звіт і порядку звітування за витраченими підзвітними коштами [1].

Документація – це засіб первинного спостереження й відображення господарських операцій у первинних бухгалтерських документах (рахунках, чеках, ордерах тощо) [2]. При відрядженнях за межі України для їх законності та видачі чи відшкодування підзвітній особі коштів передбачено наявність кошторису витрат [3].

Подвійний запис означає подвійне відображення в обліку кожної господарської операції: за дебетом одного й кредитом іншого рахунка однієї і тієї ж суми [1]. Субрахунок 372 взаємодіє із дебетом і кредитом рахунків 30 «Каса», 31 «Рахунки в банках», зокрема, субрахунків при відрядженнях у межах України – 301 «Каса в національній валюті», 311 «Поточні рахунки в національній валюті», за кордон також 302 «Каса в іноземній валюті» і 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» – при видачі та поверненні невикористаних підзвітних сум. Крім того, лише з дебетом рахунків 64 «Розрахунки за податками й платежами» [4], а саме – субрахунка 641 «Розрахунки за податками» – на суму ПДВ відповідно до підтверджувальних документів; 92 «Адміністративні витрати» – на суму добових і використаних сум без ПДВ. При відрядженнях за кордон перелік взаємодіючих із рахунком 372 доповнюється дебетом 94 «Інші витрати операційної діяльності», а саме субрахунком 945 «Витрати від операційної курсової різниці», і кредитом 71 «Інший операційний дохід», зокрема, субрахунком 714 «Дохід від операційної курсової різниці» – на різницю між валютними курсами на момент видачі підзвітних коштів і затвердження авансового звіту, але лише із суми придбаної для відрядження за кордон іноземної валюти.

Сутність калькуляції полягає в тому, що обґрунтовують, визначають і розподіляють витрати, що належать до того чи іншого об'єкта калькулювання. Працівникам, які направляються у відрядження, виплачують добові за час перебування. Гранична норма добових витрат на відрядження в 2015 р. становить 0,75 розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, у розрахунку за кожний календарний день (у 2015 р. – 913,50 грн).

З 1 січня 2015 р. доходи у вигляді суми надмірно витрачених коштів, отриманих платником податку на відрядження або під звіт та не повернутої у встановлений термін, підлягають оподаткуванню військовим збором, адже згідно із внесеними змінами об'єктом оподаткування військовим збором є всі доходи, визначені ст. 163 Податкового кодексу України. Тобто з 1 січня 2015 р. об'єкти оподаткування військовим збором і податком на доходи фізичних осіб збігаються.

Як випливає з оновленого п. 170.9.1 Податкового кодексу [5], не є доходом платника податку – фізичної особи, яка перебуває у трудових відносинах зі своїм роботодавцем або є членом керівних органів підприємств, установ, організацій, сума відшкодованих їй в установленому законодавством порядку витрат на відрядження в межах фактичних витрат, а саме на:

– проїзд (у тому числі перевезення багажу, бронювання транспортних квитків) як до місця відрядження і назад, так і за місцем відрядження (у тому числі на орендованому транспорті);

– оплату вартості проживання в готелях (мотелях), а також залучених до таких рахунків витрат на харчування чи побутові послуги (прання, лагодження та прасування одягу, взуття чи білизни), на оренду інших житлових приміщень;

– оплату телефонних розмов;

– оформлення закордонних паспортів;

– оформлення дозволів на в'їзд (виїзд);

– обов'язкове страхування;

– інші документально оформлені витрати, що є пов'язаними з правилами в'їзду та перебування у місці відрядження, у тому числі будь-які збори і податки, що підлягають сплаті у зв'язку зі здійсненням таких витрат.

Зрозуміло, що одиницею виміру вітчизняного обліку та звітності є гривня, але працівник підприємства – учасника зовнішньоекономічної діяльності часто використовує іноземну валюту у разі з'ясування виробничих питань, наприклад підписання контрактів із закордонним партнером. При цьому виникають певні моменти, коли працівник використовує власні гроші, бо не отримав з каси підприємства авансу. Відшкодування працівнику-резиденту, який перебував у відрядженні за кордоном, витрат власних коштів у іноземній валюті здійснюється відповідно до законодавства України в українській валюті за офіційним курсом гривні до іноземних валют, установленим національним банком на день виплати зазначених коштів. З огляду на цей норматив бухгалтеру необхідно вірно розрахувати суму в гривнях, що видається підзвітній особі для покриття здійснених нею витрат та визнається касовими витратами, з одного боку, а з іншого є залученою до складу витрат за бухгалтерськими та податковими правилами після звітування. Незважаючи на те, що співробітник під час виконання конкретного завдання за кордоном витратив свої власні кошти в іноземній валюті, після його повернення з відрядження та відповідного звітування він отримує адекватне відшкодування понесених витрат, але в національній валюті.

Підтвердження розрахунків при відрядженнях у межах України та за кордон законодавчо визначеними первинними документами є підставою для їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку через застосування подвійного запису. Нарахування добових як вираження розрахунків із підзвітними особами через елемент методу бухгалтерського обліку – калькуляцію при врахуванні всіх інших понесених ними витрат надає можливості правильно оцінити проведені операції. Інвентаризаційна перевірка всіх службових поїздок працівників підприємства в межах України та за кордон у процесі порівняння отриманих фактичних результатів із обліковими показниками підтверджує правдивість даних щодо розрахунків при відрядженнях, що через групування в облікових реєстрах є відображеними в балансі та інших формах фінансової звітності.

Відтак визначення витрат, понесених працівником у зв'язку із відрядженням за кордон, є досить складною обліковою процедурою, що вимагає від бухгалтера прийняття відповідного рішення, наприклад, стосовно дат перерахунку іноземної валюти, класифікації наданих підзвітною особою первинних документів, визнання їх юридичної сили тощо.

Бухгалтеру необхідно дотримуватися такого алгоритму: 1) кваліфікація та групування поданих до авансового звіту первинних документів за такими ознаками: витрати на страхування, транспортні, на придбання палива, на проживання, на телефонні розмови, добові; 2) визнання законності наданих підзвітною особою документів (поділ на правові та неправові); 3) здійснення розрахунку кожної групи витрат із урахуванням відповідної валюти; 4) визначення загальної суми витрат та підтвердження її до виплати підзвітній особі.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Хом'як Р. Л. Бухгалтерський облік та оподаткування малих форм підприємств : навч. посіб. / Р. Л. Хом'як, А. Г. Загородній. – Львів : Політекс, 1994. – 144 с. **2.** Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку / В. Г. Швець. – Київ : Знання, 2009. – 447 с. **3.** Лишиленко О. В. Бухгалтерський фінансовий облік / О. В. Лишиленко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2009. – 528 с. **4**. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 30.11.1999 № 291. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99. **5.** Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws /show/2755-17.

ОСОБЛИВОСТІ ОБІГУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

УДК 336.74:004.738.5

Скидан І. О.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості розрахунків електронними грошима в Україні. Проаналізовано законодавчу базу обігу електронних грошей, практичні аспекти проведення розрахунків із застосуванням електронних грошей. Визначено суб'єкти розрахунків із застосуванням електронних грошей, а також рахунки бухгалтерського обліку, що є призначеними для відображення обігу електронних грошей підприємства.*

Ключові слова: *банк, підприємство, платіжна система, бухгалтерський облік, електронні гроші.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности расчетов с использованием электронных денег в Украине. Проанализирована законодательная база обращения электронных денег, практические аспекты проведения*

© Скидан І. О., 2016

расчетов с применением электронных денег. Определены субъекты расчетов с применением электронных денег, а также счета бухгалтерского учета, предназначенные для отображения обращения электронных денег предприятия.

Ключевые слова: *банк, предприятие, платежная система, бухгалтерский учет, электронные деньги.*

Annotation. *The features of electronic money payments in Ukraine. Analyzed the legal framework circulation of electronic money, the practical aspects of settlement using electronic money. Designated by calculations using electronic money and accounts, which is intended to reflect the outstanding e-money business.*

Keywords: *bank, enterprise, billing system, accounting, electronic money.*

Нині платежі із застосуванням електронних грошей набувають усе більшого розповсюдження, хоч часто у процесі використання виникають запитання та проблеми. Питання діяльності, що є пов'язаною з електронними грошима, є актуальними, оскільки існує необхідність регулювання порядку відображення підприємствами у бухгалтерському обліку грошових коштів на рахунку в системі електронного адміністрування ПДВ. Ймовірно, незабаром Україна повноцінно увійде до світового ринку розрахунків електронними грошима, що потребує детального вивчення особливостей обігу електронних грошей та їх об'єктивного бухгалтерського відображення.

Особливості обігу електронних грошей досліджували у своїх роботах Вороніна Л. А., Колкарєва Е. Н., Ратнер С. В., Дєньга С. Н., Терехов Е. М. та ін.

Метою написання статті є визначення специфічних особливостей обігу електронних грошей в Україні як об'єктів бухгалтерського обліку.

За офіційним тлумаченням, гроші – це особливий товар, що є загальною еквівалентною формою вартості інших товарів. Гроші виконують функції еталона вартості, засобів обігу, нагромадження та платежу. Згідно із п. 15.1 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», електронні гроші є одиницями вартості, що зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи.

У нашій країні випуск електронних грошей може здійснювати виключно банк. Банк, що здійснює випуск електронних грошей, бере на себе зобов'язання стосовно їх погашення. Випуск електронних грошей здійснюється шляхом їх надання користувачам або комерційним агентам в обмін на готівкові або безготівкові кошти. Згідно із законодавством України, банк, що випускає електронні гроші, має сплачувати емітовані ним електронні гроші на вимогу користувача.

Використовувати електронні гроші може як суб'єкт господарювання, так і фізична особа. Користувач – суб'єкт господарювання може використовувати електронні гроші для оплати товарів, робіт і послуг. Користувач – фізична особа може використовувати електронні гроші для здійснення оплати товарів, робіт та послуг, а також переказувати електронні гроші іншим користувачам – фізичним особам.

Аналіз законодавства європейських держав, спрямованого на дії з електронними грошима, свідчить про очевидне відставання нашої держави у цій сфері. Незважаючи на це, технології розрахунків електронними грошима захоплюють світ, і наша держава не є винятком.

Нещодавно було змінено норми діяльності, що є пов'язаною з електронними грошима. Вони увійшли до норм Положення «Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України».

Глобальні нововведення внесено до кола суб'єктів, які можуть емітувати електронні гроші для обігу в Україні. Раніше це був виключно банк-резидент. Нині на цьому ринку можуть діяти і банки-нерезиденти. Цю зміну внесено переважно під платіжну систему PayPal. Її вихід на український ринок – позитивний сигнал, що має істотно пожвавити сферу електронних покупок. Обіг електронних грошей відбувається в міжнародній системі інтернет-розрахунків. Цю систему слід внести до реєстру платіжних систем і систем розрахунків. Дані про реєстрацію в цьому Реєстрі оприлюднюються на офіційному сайті Національного банку України в розділі «Електронні гроші в Україні».

До Положення № 481 додано главу, що регламентує порядок здійснення операцій із іноземними електронними грошима:

– електронні гроші можна застосовувати користувачам для сплати за товари на користь нерезидента;

– торговці можуть приймати такі електронні гроші як оплату за свої товари, але тільки від нерезидентів.

До змін також належать збільшення ліміту зберігання електронних грошей на гаманцях користувачів: для непоповнюваних пристроїв ліміт збільшено з 2 000 до 4 000 грн, для поповнюваних – з 8 000 до 14 000. Крім того, збільшено ліміт розрахунків користувачів за допомогою електронних гаманців з 35 000 до 62 000 грн протягом календарного року.

Дуже важливою зміною є також легалізована можливість для емітентів використовувати в операціях з електронними грошима торговельний знак, відмінний від назви, що є зазначеною в правилах, узгоджених із НБУ.

Згідно із новою редакцією Положення, передплачені картки багатоцільового використання можуть бути не тільки матеріальними, але й віртуальними.

Функціонування електронних грошей є тісно пов'язаним із розвитком технологій електронного адміністрування. Задля раціоналізації та підвищення продуктивності роботи цієї сфери було затверджено субрахунки для обліку грошових коштів у системі електронного адміністрування. 16 липня 2015 р. Міністерство фінансів своїм наказом від 18.06.15 р № 573 запровадило нові субрахунки:

315 «Спеціальні рахунки в національній валюті» – для обліку грошових коштів на рахунку в системі електронного адміністрування ПДВ, відкритому платнику податку у казначействі, а також на інших спеціальних рахунках, відкритих у банку та / або в органі казначейства згідно із законодавством;

316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті» – для обліку коштів у іноземній валюті, що підлягають розподілу або додатковому попередньому контролю, у тому числі сум коштів у іноземній валюті, що підлягають обов'язковому продажу відповідно до законодавства [3].

Спеціалісти з аналітичних досліджень України та світу прогнозують домінування електронних грошей як засобу розрахунку над платіжними картками. Це підтверджено швидким зростанням систем електронних грошей і труднощами із захистом від шахрайства у разі використання платіжних карток.

Стратегія дій бухгалтера на фірмі, що займається електронною торгівлею, є досить розповсюдженою, але недостатньо організованою, оскільки ця сфера діяльності є недостатньо підкріпленою законодавством. Бажано передбачити в обліковій політиці такого підприємства наявність цифрового підпису на документації.

За результатами дослідження можна стверджувати, що завдяки застосуванню електронних грошей у користувача з'являється необмежений доступ до інформаційних ресурсів, товарів і послуг, якщо він використовує інтернет-технології. Нині можна в режимі онлайн вибрати товар і сплатити його вартість за допомогою електронного гаманця. Вже не потрібно витрачати час на вибір і придбання товарів, до того ж у такому разі відсутніми є територіальні та державні обмеження.

Таким чином, нині спостерігається стрімке зростання популярності розрахунків із використанням електронних грошей, у зв'язку із чим Міністерством фінансів України було здійснено вагомий крок на шляху вдосконалення нормативно-інструктивного забезпечення бухгалтерського обліку в сфері відображення обігу електронних грошей на підприємствах.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Про Національний банк України [Електронний ресурс] : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14. **2.** Про електронну комерцію [Електронний ресурс] : Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/675-19. **3.** Про електронні документи та електронний документообіг [Електронний ресурс] : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/851-15. **4.** Про платіжні системи та переказ коштів в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 05.04.2001 № 2346-III. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2346-14. **5.** Кузьмінський А. М. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / А. М. Кузьмінський, Ю. А. Кузьмінський. – Київ : КНЕУ, 1999. – 288 с.

ПОРЯДОК ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 336.22:005.936.3:351.72-043.7

Скібіна К. К.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано зміни порядку визначення об'єкта оподаткування з податку на прибуток вітчизняних підприємств за умов реформи Податкового кодексу України. Визначено різниці, на які підприємства мають коригувати фінансовий результат до оподаткування.*

Ключові слова: *податок на прибуток, розрахунок, податкова декларація, податкові різниці, коригування.*

Аннотация. *Проанализированы изменения порядка определения объекта налогообложения по налогу на прибыль отечественных предприятий в условиях реформы Налогового кодекса Украины. Определены различия, на которые предприятия должны корректировать финансовый результат до налогообложения.*

Ключевые слова: *налог на прибыль, расчет, налоговая декларация, налоговые разницы, корректировки.*

Annotation. *Analyzed changes in the procedure of determining the object of taxation on income tax of domestic enterprises in the reform of the Tax code of Ukraine. Determined discrimination to which companies must adjust profit or loss before tax.*

Keywords: *income tax, calculation, tax return, tax differences, adjustment.*

Податок на прибуток є одним з основних джерел формування державного бюджету України. Він становить значну частку в загальній сумі сплачуваних підприємствами податків. За допомогою реформування порядку визначення податку на прибуток держава може сприяти зростанню економічного стану вітчизняних підприємств.

Дослідженням питання обліку та складання звітності щодо розрахунків за податком на прибуток відповідно до бухгалтерської та податкової методики займалися такі вчені: Білуха М. Т., Бородкіна О. С., Голов С. Ф., Дем'яненко М. Я., Кірейцев Г. Г., Кирилюк О. Ф., Кисельов О. О., Огійчук М. Ф., Плахтій Т. Ф., Правдюк І. І., Саблук П. Т., Савчук В. К., Серебрянський Д. М., Ткаченко Н. М. та ін. Проте постійні законодавчі зміни та процес оптимізації Податкового кодексу України (далі – ПКУ) зумовлюють необхідність подальшого деталізованого дослідження цього питання.

Метою написання статті є висвітлення змін у Податковому кодексі України стосовно порядку визначення податку на прибуток вітчизняних підприємств. Об'єктом дослідження є порядок визначення податку на прибуток вітчизняних підприємств, предметом дослідження є законодавчі зміни щодо порядку визначення розміру податку на прибуток підприємств.

Останнім часом у світовій практиці спостерігається масова трансформація національних систем бухгалтерського обліку та приведення їх у відповідність до загальноприйнятих стандартів. Це зумовлено необхідністю співставлення фінансових показників діяльності підприємств різних країн на основі фінансової звітності. Йдеться про визначення фінансового результату до оподаткування на основі Міжнародних стандартів фінансової звітності (International Financial Reporting Standards) (далі – МСФЗ) [1].

Задля спрощення податкової системи України та прискорення приведення обліку до МСФЗ Законом України від 28.12.2014 р. № 71-VIII (набув чинності з 01.01.2015 р.) внесено низку змін до ПКУ у розрізі питання про оподаткування прибутку підприємства. Відповідно до внесених змін об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження в Україні або за її межами, що визначається шляхом коригування фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або МСФЗ, на різниці, що виникають відповідно до положень розділу III Податкового кодексу України [2]. Податковим періодом для нарахування податку на прибуток є календарний рік (п.137.4 Податкового кодексу України) [3].

Слід звернути увагу на те, що платник податку, у якого річний дохід (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку, за останній річний податковий період не перевищує 20 млн грн, має право прийняти рішення про незастосування коригувань фінансового результату до оподаткування на всі різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових років), що є визначеним відповідно до положень Податкового кодексу України. Про прийняте рішення платник податку зазначає в податковій звітності з податку на прибуток (пп. 134.1.1 ст. 134.1 ст. 134 Податкового кодексу України) [3].

© Скібіна К. К., 2016

Таким чином, з 2015 р. підприємства, річний дохід яких не перевищуватиме 20 млн грн, сплачуватимуть податок на прибуток, виходячи з суми прибутку, що є розрахованим за даними бухгалтерського обліку. Тобто поняття «податковий облік» для визначення податку на прибуток фактично є ліквідованим. Ці підприємства подають річну податкову декларацію та не сплачують авансових внесків з податку на прибуток протягом звітного року.

Різниці, на які підприємства з річним доходом понад 20 млн грн мають коригувати фінансовий результат до оподаткування, що є визначеним згідно із бухгалтерським обліком, подано на рис. 1. На думку деяких авторів, існує чотири групи податкових різниць, на відміну від зазначених урядом трьох [3; 4]:

1) різниці щодо амортизації необоротних активів;

2) різниці щодо формування резервів (забезпечень);

3) різниці у процесі здійснення фінансових операцій;

4) інші різниці (за окремими операціями).

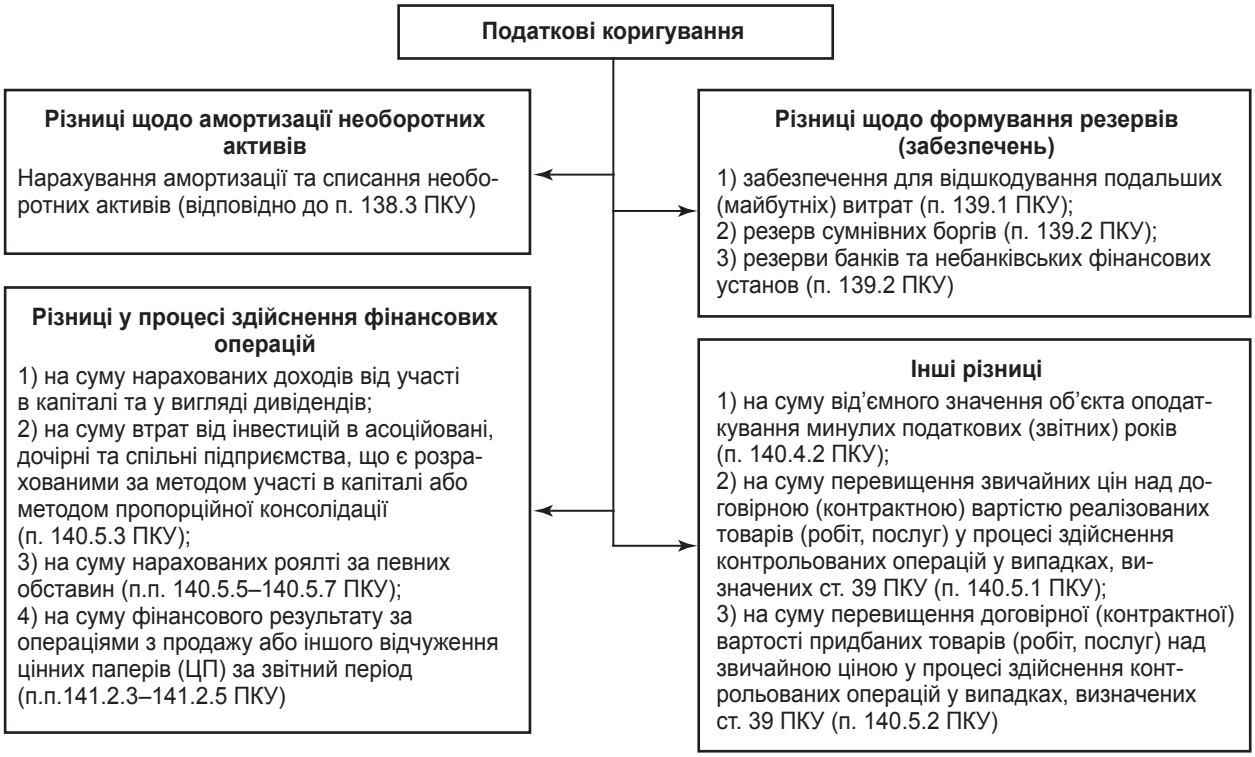

Рис. 1. **Різниці у процесі коригування бухгалтерського фінансового результату для визначення об'єкта оподаткування**

До інших різниць належать різниці у процесі здійснення контрольованих операцій, суми від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових років тощо.

Згідно із п. 9 підрозділу 4 розділу 20 ПКУ у січні–грудні 2015 р. та січні – травні 2016 р. платники податку на прибуток щомісячно сплачуватимуть авансові внески з податку на прибуток відповідно до п. 1 ст. 57 ПКУ в редакції, що була чинною до 1 січня 2015 р. Тобто авансові внески з податку на прибуток за період з березня 2015 р. до травня 2016 р. сплачуватимуться згідно із декларацією з податку на прибуток за 2014 р. і обчислюватимуться у розмірі не менше 1/12 нарахованої суми податку на прибуток підприємств за 2014 звітний рік [2].

Граничний термін надання декларації з податку на прибуток за період з 2015 р. є регламентованим абз.10 п. 57.1 ПКУ і встановлюється до 1 червня року, наступного за звітним. У складі декларації подається і розрахунок авансових внесків, що мають бути сплачені в наступний дванадцятимісячний період (відповідно з червня до травня).

Таким чином, в Україні відбувається поступове реформування Податкового кодексу в розрізі питання про оподаткування з прибутку підприємства. Це є здійснюваним задля підвищення ролі традиційного бухгалтерського обліку, спрощення процедури визначення об'єкта оподаткування та розрахунку розміру податку. Спрощення податкової системи України сприятиме прискоренню приведення обліку у відповідність до МСФЗ, що, у свою чергу, сприятиме зростанню надходжень до державного бюджету та стимулюванню інвестиційного клімату. Од-

нак слід зазначити, що правила визначення витрат, які зменшують оподатковуваний прибуток, фактично залишаються тими самими, змінюваною є лише процедура розрахунків.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Серебрянський Д. М. Міжнародний досвід гармонізації бухгалтерського та податкового обліку з податку на прибуток / Д. М. Серебрянський, О. М. Смірнова, І. І. Огороднікова. – Ірпінь : НДІ фінансового права, 2013. – 75 с. **2.** Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи [Електронний ресурс] : Закон України від 28.12.2014 № 71-VIII. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/71-19. **3.** Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **4.** Плахтій Т. Ф. Бухгалтерський та податковий облік податку на прибуток: розбіжності та шляхи їх уніфікації / Т. Ф. Плахтій // Облік і фінанси АПК. – 2009. – № 2. – С. 55–65. **5.** Ковальчук О. В. Гармонізація бухгалтерської і податкової методики обліку оподатковуваного прибутку / О. В. Ковальчук // Економіка та держава. – 2008. – № 3. – С. 42–43.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПЛАНУ ВИРОБНИЦТВА МОРОЗИВА ПІДПРИЄМСТВОМ ТМ «РУДЬ»

УДК 339.13.024

Скобло Е. О.

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проведено загальний аналіз діяльності підприємства «Рудь», що спеціалізується на виробництві морозива. За допомогою надбудови Microsoft Excel «Пошук рішень» побудовано оптимізаційну модель максимізації прибутку із використанням реальних даних підприємства. Розраховано обсяги максимально вигідного виробництва продукції.*

Ключові слова: *прибуток, виробництво, оптимізація, максимізація прибутку, ефективність виробництва, економіко-математичне моделювання, цільова функція, оптимізаційна модель.*

Аннотация. *Проведен общий анализ деятельности предприятия «Рудь», специализирующегося на производстве мороженого. С помощью надстройки Microsoft Excel «Поиск решений» построены оптимизационные модели максимизации прибыли с использованием реальных данных предприятия. Рассчитаны объемы максимально выгодного производства продукции.*

Ключевые слова: *прибыль, производство, оптимизация, максимизация прибыли, эффективность производства, экономико-математическое моделирование, целевая функция, оптимизационная модель.*

Annotation. *An overall analysis of the company «Rud», which specializing in the production of ice cream. With the add Microsoft Excel «Finding solutions» built optimization model to maximize profits using real data company. Calculated amounts of the most profitable production.*

Keywords: *profit, production optimization, profit maximization, efficiency, economic modeling, objective function, optimization model.*

Харчова промисловість є галуззю легкої промисловості, сукупністю виробництв харчових продуктів у готовому вигляді або у вигляді напівфабрикатів, а також тютюнових виробів, мила та миючих засобів і парфюмерно-косметичної продукції. Частина галузей харчової промисловості тяжіє до сировинних районів, решта – до районів споживання. Молочна галузь є однією зі складових харчової промисловості.

© Скобло Е. О., 2016

Одним із важливих напрямів молочної галузі є виробництво морозива. Рівень споживання морозива в Україні є високим, але в цілому нам ще далеко до інших країн. У середньому українець з'їдає 2,4–2,8 кг морозива щорічно, тоді як мешканець невеликої Швейцарії – 10,6 кг, Німеччини – 8,4 кг.

Розвиток ринку молочної продукції важко прогнозувати: будь-коли на ньому можуть з'явитися нові сильні гравці. До того ж частину ринку можуть відвоювати іноземні імпортери. Найпопулярнішим у населення і єдиним, де лідерські позиції утримують вітчизняні компанії, є сегмент пломбіру. У цьому сегменті найбільше представлені регіональні виробники, продажі яких, утім, як правило, є обмеженими межами власних регіонів.

Для того щоб підприємство нормально функціонувало, необхідно розрахувати можливі обсяги випуску, ураховуючи собівартість та технологічні умови виробництва. Зазвичай у таких випадках розглядають максимізацію прибутку на основі виробничих функцій. Розглянемо шість видів продукції, яку випускають на підприємстві: «Пломбір», «Шоколадне морозиво», «Морозиво з горіхами», «Морозиво з карамеллю», «Морозиво з джемом» і «Фруктовий лід».

Маємо кількісний склад цих виробів, відомі також запаси ресурсів на підприємстві, що є необхідними для виробництва продукції за одну добу. Відомий прибуток від реалізації 100 г продукції (різниця між ціною і витратами на виробництво). Усі дані в грамах подано в табл. 1 [1].

Таблиця 1

Вихідні дані для складання та розв'язання задачі

Складові	Норми затрат на виробництво 100 г продукції, г						Запаси, г
	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	
Цукор	35	15	17	22	35	28	7150
Молоко	23	13	14	26	31	15	7300
Кокосова олія	0	11	0	0	9	31	2400
Олія	7	8	8	5	0	4	4650
Рисове борошно	15	12	6	4	7	0	3850
Молочний білок	5	5	4	7	4	6	4500
Горіхи лісові	0	22	35	17	0	0	6750
Емульгатори	4	2	2	6	2	3	3200
Джем	1	2	1	0	1	3	1200
Ароматизатори	2	4	1	3	3	1	1400
Ванілін	1	0	5	2	0	3	980
Прибуток на 100 г продукції, грн	10,6	7,2	8	5,7	11,9	9,1	

Нехай x_1 – «Фруктовий лід», x_2 – «Пломбір», x_3 – «Шоколадне морозиво», x_4 – «Морозиво з джемом», x_5 – «Морозиво з горіхами», х6 – «Морозиво з карамеллю».

Цільова функція має вигляд:

$$Z_{max} = 10,6x_1 + 7,2x_2 + 8x_3 + 5,7x_4 + 11,9x_5 + 9,1x_6.$$

Наступний крок – це визначення обмеження оптимізаційної задачі. Норма витрат ресурсів має не перевищувати їх запаси. Керуючись цим твердженням, складемо систему нерівностей:

$$\begin{cases} 35x_1 + 15x_2 + 17x_3 + 22x_4 + 35x_5 + 28x_6 \le 7150 \\ 23x_1 + 13x_2 + 14x_3 + 26x_4 + 31x_5 + 15x_6 \le 7300 \\ 11x_2 + 9x_5 + 31x_6 \le 2400 \\ 7x_1 + 8x_2 + 8x_3 + 5x_4 + 4x_6 \le 4650 \\ 15x_1 + 12x_2 + 6x_3 + 4x_4 + 7x_5 \le 3850 \\ 5x_1 + 5x_2 + 4x_3 + 7x_4 + 4x_5 + 6x_6 \le 4500 \\ 22x_2 + 35x_3 + 17x_4 \le 6750 \\ 4x_1 + 2x_2 + 2x_3 + 6x_4 + 2x_5 + 3x_6 \le 3200 \\ x_1 + 2x_2 + x_3 + x_5 + 3x_6 \le 1200 \\ 2x_1 + 4x_2 + x_3 + 3x_4 + 3x_5 + x_6 \le 1400 \\ x_1 + 5x_3 + 2x_4 + 3x_6 \le 980 \\ x_i \ge 0, i = 1,6 \end{cases}$$

Для розв'язання задачі використовуємо симплексний метод. Для цього застосовуємо надбудову «Пошук рішення» Microsoft Excel. Побудуємо опорну таблицю, що відповідає умові задачі.

$$X^{*}_{onm} = (0,142,104,0,93,0); \qquad Z_{max} = 2959,19;$$

$$Z_{min} = 7150y_1 + 7300y_2 + 2400y_3 + 4650y_4 + 3850y_5 + 4500y_6 + 6750y_7 + 3200y_8 + \\ + 1200y_9 + 1400y_{10} + 980y_{11}.$$

$$\begin{cases} 35y_1 + 23y_2 + 2y_3 + 7y_4 + 15y_5 + 5y_6 + 21y_8 + 1y_9 + 2y_{10} + 1y_{11} \geq 10; \\ 15y_1 + 13y_2 + 11y_3 + 8y_4 + 12y_5 + 5y_6 + 22y_7 + 2y_8 + 2y_9 + 4y_{10} \geq 7; \\ 17y_1 + 14y_2 + 8y_4 + 6y_5 + 4y_6 + 35y_7 + 2y_8 + 1y_9 + 1y_{10} + 5y_{11} \geq 8; \\ 22y_1 + 26y_2 + 5y_4 + 4y_5 + 7y_6 + 17y_7 + 6y_8 + 3y_{10} + 2y_{11} \geq 5,7; \\ 35y_1 + 31y_2 + 9y_3 + 7y_5 + 4y_6 + 2y_8 + 1y_9 + 3y_{10} \geq 11,9; \\ 28y_1 + 15y_2 + 31y_3 + 4y_4 + 6y_6 + 3y_8 + 3y_9 + 1y_{10} + 3y_{11} \geq 9,1; \\ y_i \geq 0, \; i = \overline{1,6}. \end{cases}$$

Відтак максимальний прибуток від реалізації морозива молочна фабрика «Рудь» матиме, якщо вироблятиме за добу 14,2 кг «Пломбіру», 10,4 кг «Шоколадного морозива», 9,3 кг «Морозива з горіхами». Інші види морозива «Фруктовий лід», «Морозиво із джемом», «Морозиво з карамеллю» випускати нераціонально, адже їх виробництво не задовольняє умові максимізації прибутку. Якщо випускати такий обсяг продукції, максимальний прибуток за добу становитиме 2959,19 грн.

Таким чином, за умови дотримання визначених оптимальних обсягів виробництва підприємство отримає максимальний прибуток і водночас задовольнить уповні потреби споживачів.

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор Малярець Л. М.

Література: 1. ТМ «Рудь» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ТМ «Рудь». – Режим доступу : http://rud.ua/. **2.** Малярець Л. М. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **3.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підручник / О. О. Єгоршин, Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с. **4.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 287 с.

ОСОБЛИВОСТІ КАЛЬКУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ СОБІВАРТОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

УДК 657.4

Сосновик Ю. Ю.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто основні особливості сільського господарства в Україні та особливості калькулювання виробничої собівартості продукції сільськогосподарських товаровиробників. Проаналізовано сут-*

© Сосновик Ю. Ю., 2016

ність методів калькулювання виробничих витрат та особливості розподілу загальновиробничих витрат за об'єктами обліку.

Ключові слова: *метод, продукція, сільське господарство, калькулювання, собівартість, витрати на виробництво.*

Аннотация. *Рассмотрены основные особенности сельского хозяйства в Украине и особенности калькулирования производственной себестоимости продукции сельскохозяйственных товаропроизводителей. Проанализированы сущность методов калькулирования производственных затрат и особенности распределения общепроизводственных расходов по объектам учета.*

Ключевые слова: *метод, продукция, сельское хозяйство, калькулирование, себестоимость, затраты на производство.*

Annotation. *The main features of agriculture in Ukraine and especially calculation of cost of production of agricultural producers. Aanalyzed the essence of the methods of calculation of production costs and especially the distribution of overhead cost for the projects accounting.*

Keywords: *method, products, agriculture, costing, cost, cost of production.*

Планування витрат на виробництво є важливим етапом забезпечення ефективного функціонування підприємства та підвищення його стійкості. Тому собівартість у сільському господарстві є основним показником, від якого залежить ефективність господарської діяльності товаровиробника. До собівартості належать витрати, що є безпосередньо пов'язаними з виробництвом, а також із реалізацією сільськогосподарської продукції.

За допомогою калькулювання сільськогосподарської продукції керівництво підприємства може визначити фактичні витрати, що є понесеними на виробництво власної продукції, роботи чи послуги, а відтак приймати обґрунтовані управлінські рішення для оптимізації використання ресурсів.

Метою написання статті є висвітлення основних особливостей формування собівартості сільськогосподарської продукції, визначення методів калькулювання витрат, обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення формування собівартості продукції на підприємстві.

Об'єктом дослідження є собівартість сільськогосподарської продукції, предметом дослідження – калькулювання собівартості продукції.

Проблеми визначення основних особливостей калькулювання сільськогосподарської продукції у своїх роботах висвітлювали такі українські вчені: Скрипник М., Морщенок Т., Бутинець Ф., Маренич Т., Іванюта П. та ін. Але через постійні зміни в законодавстві досі існують невирішені питання щодо собівартості продукції, які потребують більш детального розгляду.

Сільське господарство є важливою галуззю виробництва в Україні. На відміну від інших галузей, сільське господарство має свої особливості, що суттєво впливають на виробничу діяльність підприємств та їх економічні показники. Основними особливостями сільського господарства є:

1) залежність від кліматичних умов;

2) найважливішим засобом виробництва є земля;

3) залежність від корисних властивостей землі (родючість, рельєф, розташування);

4) сезонний характер, що зумовлює постійну зміну цін на продукцію рослинництва, а також незбалансованість процесів формування доходів;

5) втрата якості як властивість сільськогосподарської продукції, що спричиняє зменшення прибутку [1].

Саме через наявність певних особливостей діяльності підприємств у сільському господарстві керівництво має визначити основні відмінності формування собівартості продукції.

Згідно із Методичними рекомендаціями до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) підприємств у сільському господарстві належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, загальновиробничі витрати [2].

Визначення собівартості продукції необхідно здійснювати поетапно, оскільки існують ще допоміжні виробництва, що є взаємопов'язаними з основним виробництвом. Спочатку необхідно розподілити витрати на утримання основних засобів, далі визначити собівартість робіт і послуг допоміжних та обслуговуючих виробництв. На третьому етапі необхідно здійснити розподіл загальних витрат (осушення земель, зрошення, утримання полезахисних смуг). На четвертому етапі відокремлюють надзвичайні витрати від витрат основного виробництва. Далі розподіляють інші загальновиробничі витрати (наприклад, фермерські, бригадні, цехові). На останньому етапі визначають загальну суму виробничих витрат за об'єктами обліку.

Розрахунок собівартості сільськогосподарської продукції необхідно розпочинати з рослинництва, оскільки продукцію рослинництва зазвичай використовують у тваринництві.

Об'єктами розрахунку собівартості продукції рослинництва є продукція, одержана від кожної культури, собівартість незавершеного виробництва. Важливо зазначити, що собівартість незавершеного виробництва може складатися з собівартості сільськогосподарських робіт, ресурсів і відноситися під урожай поточного та майбутнього років.

Кожне сільськогосподарське підприємство має самостійно розробити перелік статей калькулювання витрат, що зазначатиметься в обліковій політиці. Для сільськогосподарського підприємства рекомендовано відображати такі статті: 1) сировина та матеріали, до яких належать насіння, корм, паливо, мастильні матеріали, купівельні напівфабрикати, комплектуючі вироби, запасні частини, тара й тарні матеріали, допоміжні та інші матеріали; 2) роботи, послуги сторонніх підприємств; 3) паливо та вода на технологічні цілі; 4) основна та додаткова заробітна плата; 5) відрахування на соціальне страхування; 6) витрати на утримання й експлуатацію обладнання та машин; 7) загальновиробничі витрати; 8) інші виробничі витрати.

Для розподілу загальновиробничих витрат між видами продукції використовують різні бази розподілу (табл. 1).

Таблиця 1

Бази розподілу загальновиробничих витрат [3]

База розподілу	Умови розподілу
Прямі витрати на оплату праці	Загальновиробничі витрати прямо залежать від величини прямих витрат на оплату праці, але є застосовуваними на підприємствах з однаковим рівнем механізації
Людино-години	Розподіл можливий тільки в тому разі, якщо немає різниці між сумою заробітної плати працівників
Прямі витрати на матеріали	Загальновиробничі витрати прямо залежать від кількості та величини матеріалів
Окремі види вирощеної продукції	Розподіл відповідно до окремих груп продукції, що мають найбільш суттєву вагу в структурі всіх виробничих витрат
Машино-години	Розподіл застосовують, коли загальновиробничі витрати є пов'язаними з використанням обладнання
Умовні гектари, обсяг ремонтних робіт і наданих послуг	Розподіл відповідно до умовних гектарів

Згідно із Інструкцією про застосування Плану рахунків, рахунок 91 «Загальновиробничі витрати» необхідно щомісяця закривати шляхом віднесення на рахунки 23 «Виробництво» та 90 «Собівартість реалізації». У зв'язку із певними особливості сільськогосподарського виробництва закриття рахунка 91 необхідно здійснювати в кінці звітного періоду. Тобто протягом року накопичувати загальновиробничі витрати необхідно на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», а при оприбуткуванні сільськогосподарської продукції списувати їх на рахунок 23 «Виробництво», виходячи з нормальної урожайності.

Палій В. Ф. [4] зазначав, що метод калькулювання є сукупністю засобів обліку витрат на виробництво за калькуляційними статтями та прийомів обчислення собівартості калькуляційних одиниць.

Найбільш поширені методи калькулювання виробничих витрат та їх стислу характеристику подано в табл. 2.

Таблиця 2

Характеристика методів калькулювання [5]

Метод калькулювання	Особливості методу
Позамовний метод	Витрати накопичуються окремо за кожним замовленням, партією, договором
Попередільний метод	Масове виробництво схожої продукції
Нормативний метод	Витрати визначаються за нормативами, а собівартість калькулюють у процесі планування виробництва. Метод дозволяє за відхиленнями фактичних витрат від нормативних визначати загальну собівартість продукції
Попроцесний метод	Сукупні витрати розподіляють за процесами (періодами, стадіями, фазами) виробництва
Фактичний метод	Накопичувана сума фактично здійснених витрат
Змішаний метод	Прямі витрати обліковують за фактичними даними, а накладні – за середнім коефіцієнтом розподілу
Метод «директ-костинг»	До собівартості залучають лише змінні витрати
Метод «стандарт-костинг»	Планові витрати базуються на підставі чинних стандартів витрат, що є визначеними на основі норм до початку виробництва. Далі ведуть облік відхилень фактичних даних від стандартних норм витрат
Метод поглинутих витрат	Загальні виробничі витрати відносять на собівартість виробленої продукції, пропорційно розподіляють між реалізованою продукцією та продукцією, що перебуває на складі господарства

Кожний метод калькулювання має свої плюси та мінуси, тому кожний товаровиробник має самостійно вибрати метод калькулювання собівартості продукції, що найбільш повно задовольнятиме умови функціонування підприємства.

Існують різноманітні критерії, що спонукають господарство до вибору певного методу обліку витрат і калькулювання собівартості: організаційна структура управління виробництвом, тип виробництва, складність виробництва, характер технологічного процесу, виробничий цикл, незавершене виробництво, номенклатура продукції.

Таким чином, ураховуючи всі особливості, підприємство вибирає найоптимальніший метод, за допомогою якого найефективніше відображуватиме розподіл витрат на виробництво та формування собівартості продукції.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Морщенок Т. С. Дослідження сучасного стану розвитку сільського господарства та шляхів зниження собівартості його продукції / Т. С. Морщенок, А. В. Ткаленко // Вісник Запорізького університету. Економічні науки. – 2014. – № 1 (21). – С. 46–55. **2.** Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] : Закон України від 18.05.2001. – Режим доступу : http://www.uazakon.com/big/text1528/pg1.htm. **3.** Дубовая В. В. Облік і калькулювання виробничої собівартості сільськогосподарської продукції / В. В. Дубовая, А. В. Мотузка // Економіка і регіон. – 2013. – № 3 (40). – С. 138–144. **4.** Палий В. Ф. Теория бухгалтерского учета / В. Ф. Палий, Я. В. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 1988. – 279 с. **5.** Скрипник М. І. Методи обліку витрат і методи калькулювання: сутність і співвідношення понять / М. І. Скрипник // Міжнародний збірник наукових праць. – 2014. – № 2(14). – С. 202–206.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

УДК 657.1

Софеніна П. С.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено особливості державного регулювання фінансового обліку в Україні. Проаналізовано підходи до регулювання обліку із урахуванням антикризової політики розвинених країн. Запропоновано шляхи ефективного регулювання бухгалтерського обліку в Україні.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, державне регулювання, інституціоналізм, трирівнева модель міжнародних стандартів фінансової звітності, реформування.*

Аннотация. *Определены особенности государственного регулирования финансового учета в Украине. Проанализированы подходы к регулированию учета с использованием опыта проведения антикризисной политики в развитых странах. Предложены пути эффективного регулирования бухгалтерского учета в Украине.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, государственное регулирование, институционализм, трехуровневая модель международных стандартов финансовой отчетности, реформирование.*

Annotation. *The features of government control of financial account are certain in Ukraine. Going is analysed near adjusting of account recognition antikrizovoy policy of the developed countries. The ways of the effective adjusting of record-keeping are offered in Ukraine.*

Keywords: *record-keeping, government control, inctitucionalizm, three-level model of international standards of the financial reporting, reformation.*

© Софеніна П. С., 2016

Чинна система регулювання бухгалтерського обліку в Україні за формальними ознаками є орієнтованою на проамериканські стандарти та підходи. До національного інституціонального середовища є імплементованою система бухгалтерського обліку найбільш успішної та агресивної економіки світу. І в цьому, звичайно, нічого поганого немає. Проблема лише в тому, як успішно освоїти цю систему. Наукова дискусія з цього питання має відбуватися передусім на рівні проблем адаптування чи імплементування цієї складової інституціонального забезпечення розвитку бухгалтерського обліку.

В ієрархії складових інституціонального забезпечення розвитку бухгалтерського обліку формальні інститути (закони, нормативні документи, П(С)БО тощо) та регуляторні інститути (Міністерство фінансів, Методологічна рада з бухгалтерського обліку, НБУ) посідають перші місця щодо легкості їх запровадження до національного інституціонального середовища та останнє – щодо сприйняття цим середовищем чужих для нього ідей, що можуть бути закладені в ознаках та змістах запозичених формальних інститутів.

Метою написання статті є теоретичне обґрунтування напрямів удосконалення регулювання бухгалтерського обліку в Україні та визначення підходів до покращення нормативних документів і діяльності регулятивних органів у цій сфері.

Ця проблема є досить складною та дискусійною. Її не обходять у своїх публікаціях ані державні службовці (Бєлоусова І., Пархоменко В.), ані відомі науковці (Чумаченко М., Швець В., Сопко В., Бутинець Ф., Пушкар М., Петрук О. та ін.).

Петрук О. зазначає, що нині тільки шляхом селекції та синтезу передових досягнень зарубіжного досвіду регулювання обліку можна реформувати національну систему бухгалтерського обліку для подальшого її якісного розвитку за нових умов господарювання [1].

Пархоменко В. вважає, що система нормативного регулювання бухгалтерського обліку має бути п'ятирівневою відповідно до фактичного стану в країні [2].

Після реформування основними суб'єктами, відповідальними за регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності, є три державні органи: Міністерство фінансів України, Національний банк України та Державне казначейство України.

Проблема полягає в тому, що розроблені Міністерством фінансів на основі МСФЗ національні П(С)БО мають узагальнений характер. Ефективність їх застосування потребує появи якісно нового рівня інституту керівників і бухгалтерів вітчизняних підприємств. Поки останній перебуває в стадії формування, реформування необхідно було б проводити із урахуванням цих обставин.

Проте реформами знято повноваження та усунено галузеві органи управління від відповідальності за регулювання бухгалтерського обліку, за дотримання підприємствами встановленої методології.

Останні світові економічні кризи зумовили новий підхід у сфері регулювання бухгалтерського обліку в США, Великій Британії та інших країнах. Посилення державного регулювання бухгалтерського обліку в розвинених країнах набуває ознак універсальної й ефективної завершеної системи, що ґрунтується на чітких нормативах і ставленні до бухгалтерського обліку як до елемента національної безпеки.

Відтак необхідними є зміни як у наукових підходах, так і в нормативних документах і насамперед у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо системи регулювання бухгалтерського обліку на принципах, закладених сучасними економічними теоріями, та виходячи з антикризових програм розвинених країн [2].

Незважаючи на такі очевидні факти, уряд України поки що зорієнтований на докризові підходи, що є запозиченими в США із сфери регулювання бухгалтерського обліку у ліберально-віртуальній економіці кінця XX ст. Більш того, нині в роботі Міністерства фінансів України питання регулювання бухгалтерського обліку не є першочерговими. Обмежені можливості має і Методологічна рада з бухгалтерського обліку Міністерства фінансів, інші державні інституції, професійні бухгалтерські організації, наука та освіта.

У правовому полі ці обмеження закладено Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [2], за яким розмитою є відповідальність за стан обліку в державі. За Законом збирає та обробляє фінансову звітність Держкомстат України, визначає методологію бухгалтерського обліку та звітності Міністерство фінансів, але немає відповідального за дотримання професійних «правил гри». Стан українського інституту власника підприємства залишимо без коментарів, так само, як і правовий та професійний статус українських бухгалтерів. Саме це лежить в основі формального ведення бухгалтерського обліку на більшості вітчизняних підприємств, ставить під сумнів достовірність звітних даних Держкомстату, є причиною вимушеного запровадження додаткового обліку та звітності від Державної податкової адміністрації України та інших державних регуляторних органів.

У науково-професійній спільноті існує різне бачення вирішення цієї проблеми: від удосконалення роботи чинного регулятора до створення нового регуляторного органа.

Виходячи з інституціональної теорії та її ключового теоретичного постулату «path denendence», що можна перекласти як залежність від траєкторії попереднього розвитку, найбільш ефективною для України мала б бути

не англосаксонська, а континентальна модель регулювання бухгалтерського обліку, що передбачає домінування в цьому питанні впливу державних інституцій.

У свою чергу, Світовий банк пропонує Україні створити багатопрофільний Національний координаційний комітет для координації реформ у галузі бухгалтерського обліку та аудиту. Комітет має виконувати дорадчі функції при органах, що встановлюють у цьому питанні державну політику.

Слід зазначити, що провідну роль у регулюванні бухгалтерського обліку відведено державі. Бухгалтерський облік при цьому є однією із функцій запровадження національної безпеки й інструментом фінансового регулювання.

Посилення методологічного впливу галузевими та професійними аспектами є ключовим фактором розвитку регулювання бухгалтерського обліку в Україні. Для запровадження ефективної економічної політики міністерства мають визначати облікову політику в сферах їх відповідності. Підходи та рішення стосовно представництва конкретних галузевих міністерств у Регуляторному органі могли б бути виписані в його Положенні (Статуті).

Не слід відкидати й інші можливі варіанти вирішення проблеми регулювання бухгалтерського обліку в Україні. Наприклад, посилення правового статусу Методологічної ради через розширення її повноважень та певної самостійності функціонування за окремим Статутом, а не за Положенням, як нині.

Новий (чи оновлений) регуляторний орган з бухгалтерського обліку має вирішити й проблему домінування в його складі інтересів так званих споріднених груп впливу. Обґрунтованою є доцільність формування складу регулятора в кількості 33 осіб, із трьох рівнозначних груп впливу: міністерств та відомств загального спрямування (Міністерства фінансів, Міністерства юстиції тощо), міністерств і відомств галузевого спрямування та представників професійних бухгалтерських організацій. Така модель побудови регулятора в теоретичному аспекті відповідає відомій трирівневій доктрині (моделі) розвитку міжнародних стандартів фінансової звітності: загального, галузевого та корпоративного рівнів.

Теоретичне й практичне дослідження шляхів удосконалення регулювання бухгалтерського обліку обґрунтовує необхідність внесення змін і доповнень до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та до інших нормативних документів, що б передбачало:

– урахування інституціональної економічної теорії та континентальної (європейської) моделі побудови облікових систем у ході підготовки змін і доповнень до чинного законодавства в частині регулювання бухгалтерського обліку;

– посилення правового статусу національного регуляторного органа з питань бухгалтерського обліку, його можливостей та відповідальності;

– забезпечення відповідальності членів регуляторного органа за формування та дотримання методології бухгалтерського обліку в сферах їх впливу.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Ковалев В. В. Финансовый анализ: управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 1995. – 432 с. **2.** Исаев Э. А. Финансовый потенциал крупного экономического региона (концепция формирования и регулирования) / Э. А. Исаев. – М. : Экономика, 2007. – 206 с. **3.** Бєлов О. В. Визначення фінансового потенціалу підприємства / О. В. Бєлов // Регіональні перспективи. – 2002. – № 5. – С. 29–34. **4.** Ільїна К. Фінансовий потенціал інноваційного розвитку підприємства / К. Ільїна // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – № 19. – С. 256–261. **5.** Свірський В. Фінансовий потенціал: теоретико-концептуальні засади / В. Свірський // Світ фінансів. – 2007. – № 4(13). – С. 43–51. **6.** Давиденко Н. М. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Н. М. Давиденко. – Ніжин : Аспект – Поліграф, 2007. – 328 с. **7.** Кузенко Т. Б. Фінансово-економічний потенціал підприємства як основа його фінансового розвитку / Т. Б. Кузенко // Комунальне господарство міст. – 2015. – № 119. – С. 45–48. **8.** Путятин Ю. О. Фінансові механізми стратегічного управління розвитком підприємства : монографія / Ю. О. Путятин, О. І. Пушкар, О. М. Тридід. – Харків : Основа, 1999. – 488 с. **9.** Назаренко А. С. Теоретичні підходи до визначення сутності економічної категорії «фінансовий потенціал» / А. С. Назаренко // Економіка. Фінанси. Право. – 2009. – № 8. – С. 22–29. **10.** Атаева А. Г. Механизм формирования финансовой самостоятельности муниципальных образований : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.10 / Атаева Айсылу Гарифулловна. – Екатеринбург, 2011. – 411 с.

АНАЛИЗ ОЛИГОПОЛИСТИЧЕСКОГО РЫНКА МОБИЛЬНОЙ СВЯЗИ В УКРАИНЕ

УДК 39.13:621.39-026.26(477)

Стельмах А. О.

Студент 2 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализировано современное состояние рынка мобильной связи в Украине. Рассмотрены теоретические аспекты олигополистического рынка. Определены особенности взаимозависимости олигополистических фирм, действующих на этом рынке. Исследованы основные черты олигополистической конкуренции на рынке мобильной связи в Украине.*

Ключевые слова: *цена, рынок, ценообразование, олигополия, монополистическая конкуренция.*

Анотація. *Проаналізовано сучасний стан ринку мобільного зв'язку в Україні. Розглянуто теоретичні аспекти олігополістичного ринку. Визначено особливості взаємозалежності олігополістичних фірм, що діють на цьому ринку. Досліджено основні риси олігополістичної конкуренції на ринку мобільного зв'язку в Україні.*

Ключові слова: *ціна, ринок, ціноутворення, олігополія, монополістична конкуренція.*

Annotation. *The current state of the mobile market in Ukraine. The theoretical aspects of oligopolistic market. The features of oligopolistic interdependence of firms operating in this market. The basic features of oligopolistic competition in the mobile market in Ukraine.*

Keywords: *price, market, pricing, oligopoly, monopolistic competition.*

В современных условиях в Украине доминирование крайне малого количества фирм, или так называемая олигополия, существенно влияет на развитие экономики страны. Это особенно актуально в кризисное время, когда происходит перераспределение собственности, сокращение количества игроков на рынке, различные слияния и поглощения.

Целью написания статьи является выявление особенностей, моделей и структуры олигополистического рынка, изучение особенностей функционирования олигополистических рынков мобильной связи в Украине.

Вольфрам Ребок, управляющий партнер юридической компании Arzinger, заметил, что в Украине сложилась экономическая система, в которой правит олигополия. В то же время в Германии, например, основой бизнеса (90 % ВВП) является средний и малый бизнес с 15–300 наемными работниками. В Украине же экономикой управляют избранные, что и принято называть олигополией.

Многие экономисты, такие как Курно А., Суизи П., Хитч Р., Холл К. и др. не первый год предлагают различные формальные теории олигополии. Однако выявление степени и тенденций конкурентной борьбы на рынке мобильной связи требует дальнейшего детализированного изучения.

Олигополия – это рыночная структура, характеризуемая наличием на рынке нескольких продавцов. Иными словами, к олигополистическим структурам относят рынки, на которых сосредоточено от 2 до 24 продавцов. Если два продавца, то это дуополия, или частный случай олигополии, ибо это уже не монополия. Верхний предел условно ограничен 24 хозяйствующими субъектами, так как, начиная с 25, идет отсчет структур монополистической конкуренции.

На олигополистических рынках некоторые фирмы могут влиять на цену из-за их больших долей в общем количестве выпускаемого товара. Продавцы на олигополистических рынках осознают свою взаимозависимость, признавая, что изменение цены на их продукцию или объема выпускаемой продукции вызовет реакцию конкурирующих фирм, и с этой реакцией они должны будут считаться. Реакция, которой отдельные продавцы ждут от своих соперников, влияет на равновесие на олигополистических рынках.

Примерами общегосударственных товарных рынков с олигополистической структурой в Украине является рынок услуг мобильной связи. На рынке действует пять операторов, часть двух крупнейших приближается к 98 %.

Признаками олигополии на рынке услуг мобильной связи являются:

– немногочисленность фирм на рынке, фактически контролирующих 98 % рынка;

– огромная взаимозависимость, что заметно проявляется в ставках на интерконнект (плата за доступ к сети другого оператора). Каждый оператор вынужден устанавливать тарифы на звонки другим операторам в зависимости от того, какова стоимость межсетевой связи (это цена, которую он платит конкуренту);

© Стельмах А. О., 2016

– значительный контроль цены обусловлен как договоренностями на тарифы интерконнекта, так и необходимостью отслеживать цены конкурентов на звонки внутри сети. Низкий тариф внутри сети конкурента приводит к потере не только одного потребителя, но и целой группы потребителей, которые часто общаются между собой.

Рынку услуг мобильной связи наиболее свойственна модель «дилемма олигополистов». Решая проблему цен, каждый оператор действует в условиях, исключающих сотрудничество, но постоянно обращает внимание на действия конкурентов. В большинстве стран рынок мобильной связи характеризуется низким уровнем конкуренции. Рассмотрим рынок мобильной связи в Украине. В нашей стране сторонний оператор с более высоким качеством услуг может зайти только путем покупки существующей компании. При этом перспективы рынка неясны: он уже и сложился, и насытился.

По данным компании Advanced Communications & Media (AC&M), число активных подключений в сетях мобильной связи Украины на 31 марта 2014 г. составило более 60,4 млн. За первый квартал 2014 г. этот показатель снизился на 41 тыс. Уменьшение совокупного числа сотовых абонентов произошло за счет оттока в сети «Киевстар» (–192,7 тыс. SIM-карт). Ранее президент оператора Игорь Литовченко объяснил негативную тенденцию уменьшением количества низкомаржинальных пользователей, которые после внедрения новой тарифной линейки вынуждены были пересмотреть свою модель поведения в сети «Киевстар».

В то же время у «МТС-Украина» и life за отчетный период наблюдалась позитивная динамика прироста абонентских баз: 126,3 тыс. и 100 тыс. соответственно.

На олигополистическом рынке действуют две противоположно направленные силы: заинтересованность фирм в максимизации совокупной массы прибыли для всей отрасли и эгоистическая заинтересованность каждой фирмы в максимизации своих собственных прибылей путем снижения цены на продукцию.

В 2014 г. отечественный рынок телекоммуникаций, мягко говоря, не отличался развитием. За 9 месяцев 2014 г. доходы операторов мобильной связи остались примерно на уровне 2013 г., составив 24 млрд грн. Игроки рынка в отчетах за третий квартал приводят свои суммы и отмечают, что на финансовые показатели повлияло падение курса гривны и наличие у них значительных кредитов в иностранной валюте. Так, крупнейший украинский оператор «Киевстар» в третьем квартале по доходам от мобильной связи, снизив выручку, практически сравнялся с основным конкурентом «МТС-Украина». Этот показатель у компаний составил порядка 2,9 млрд грн. У «Астелита» (Лайф) доходы выросли на 16 % – до 1,145 млрд грн, но на фоне ситуации в стране увеличился и его чистый убыток – более чем в 17 раз, до 831,7 млн грн с 47,6 млн грн.

Тем не менее, несмотря на форс-мажорный отток абонентов вследствие прекращения работы операторов в оккупированном Россией Крыму и событий на востоке страны, количество клиентов в сетях компаний даже незначительно выросло. По данным Госстата, общее количество абонентов мобильной связи в Украине за 9 месяцев 2014 г. увеличилось на 4 % – до 60,5 млн чел.

Рост абонентской базы позитивно сказался на использовании мобильного Интернета. Все компании в прошлом году отмечали взрывной рост интернет-трафика по итогам каждого квартала, и это даже несмотря на отсутствие полноценной 3G-связи.

Таким образом, рынок мобильной связи является высококонкурентным. Доля рынка, которой владеет компания, определяется, прежде всего, удачным сочетанием и применением инструментов конкуренции. Значительные изменения на этом рынке в ближайшем будущем маловероятны, поскольку он уже насыщен. Каждый оператор занимает свое уникальное место на рынке услуг. Логично, что главной стратегией будет удержание этой позиции.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Пономаренко А. А.

Литература: 1. Ребок В. В Украине сложилась олигополия [Электронный ресурс] / В. Ребок // LB.ua. Избранное для всех. – Режим доступа : http://economics.lb.ua/state/2011/12/14/128175_v_ukraine_slozhilas_oligopoliya.html. **2.** Гальперин В. М. Микроэкономика : учебник / В. М. Гальперин, С. М. Игнатьев, В. И. Моргунов. – СПб. : Экономическая школа, 2004. – 349 с. **3.** Борисов Е. Ф. Экономическая теория в вопросах и ответах : учеб. пособие / Е. Ф. Борисов. – М. : Проспект, 2012. – 256 с. **4.** Химич Р. Почему рынок мобильной связи Украины переживает застой / Р. Химич // Дело. – 2013 – № 5. **5.** Кулиш А. Украина нащупала 3G: когда появится новая связь и сколько будет стоить [Электронный ресурс] / А. Кулиш. – Режим доступа : http://economics.unian.net/transport/1047939-ukraina-naschupala-3g-kogda-poyavitsya-novaya-svyaz.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 657-048.42

Стеценко О. О.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто наукові підходи до визначення поняття «організація обліку», а також теоретичні основи організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Досліджено етапи організації обліку на підприємстві. Визначено об'єктивні та суб'єктивні фактори, що впливають на організацію обліку.*

Ключові слова: *облік, бухгалтерський облік, організація обліку, обліковий процес, система бухгалтерського обліку.*

Аннотация. *Рассмотрены научные подходы к определению понятия «организация учета», а также теоретические основы организации бухгалтерского учета на предприятии. Исследованы этапы организации учета на предприятии. Определены объективные и субъективные факторы, влияющие на организацию учета.*

Ключевые слова: *учет, бухгалтерский учет, организация учета, учетный процесс, система бухгалтерского учета.*

Annotation. *Consider scientific approaches to the definition of «organization of accounting» as well as the theoretical basis of accounting at the company. Studied the stages of accounting at the company. Defined objective and subjective factors that influence the organization of accounting.*

Keywords: *accounting, organization of accounting, accounting process, accounting system.*

Бухгалтерський облік є важливим елементом економічної системи, без знання якого неможливе ефективне управління підприємством. Бухгалтерський облік є одним з основних джерел отримання інформації, потрібної для прийняття та виконання управлінських рішень. Така інформація, з одного боку, є наслідком діяльності підприємства, а з іншого – є аналізованою для прийняття оптимальних управлінських (оперативних, тактичних і стратегічних) рішень для здійснення ефективної господарської діяльності за ринкових умов господарювання.

Проблеми організації бухгалтерського обліку вивчають багато вчених: Безруких П., Бутинець Ф., Лень В., Войналович П., Томашевська Л., Коробова Н. та ін. З огляду на постійні зміни в економіці, зміни інформаційного простору, а також зростання значення організації бухгалтерського обліку на підприємстві теоретичні проблеми організації бухгалтерського обліку потребують подальшого дослідження й вирішення проблемних питань.

Метою написання статті є вивчення теоретичних основ поняття організації обліку на підприємстві як основи його стабільного функціонування в системі бухгалтерського обліку, дослідження основних стадій організації обліку.

Дослідження наукових робіт переконує, що завдання та функції організації бухгалтерського обліку як науки не є сталими. У сучасній літературі єдиного тлумачення терміна «організація обліку» не існує (табл. 1).

Таблиця 1

Наукові підходи до визначення терміна «організація обліку»

Автор	Визначення
Безруких П. С. [1]	Науково аргументована сукупність критеріїв, за яких більш економно і раціонально збирається, перероблюється і зберігається облікова інформація з точки зору своєчасного контролювання використанням коштів на підприємстві
Бутинець Ф. Ф. [2]	Цілеспрямована активність управлінського персоналу компанії щодо створення, незмінного упорядкування та вдосконалення системи бухгалтерського обліку для забезпечення інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів
Лень В. С. [3]	Система умов і елементів побудови облікового процесу для отримання достовірної та своєчасної інформації про господарську діяльність організації та здійснення контролю за раціональним використанням виробничих ресурсів і готової продукції
Городянська Л. В. [4]	Цілеспрямоване поліпшення механізму, структури і дій обліку, упорядкування всіх частин системи бухгалтерського обліку
Коробова Н. М. [5]	Формування системи, що гарантує достовірність інформації, забезпечує точний облік усіх господарських операцій, фіксує рух усіх грошових коштів і товарно-матеріальних цінностей, їх повноцінність для прийняття оперативних та стратегічних рішень

© Стеценко О. О., 2016

Відтак організацією бухгалтерського обліку є специфічний вид діяльності, що вимагає створення відповідного механізму оптимізації та оптимального функціонування за конкретних умов для забезпечення інформаційних потреб користувачів обліково-фінансової інформації. Доцільною є організація бухгалтерського обліку, що базується на застосуванні дослідження структури, технології та організації виробництва, організації облікового апарату та роботи облікових працівників, організації облікового процесу (визначення розміру облікових робіт), організації абсолютного знання працівниками бухгалтерії (бухгалтером, власником) чинної законодавчої та нормативної бази згідно із питаннями ведення бухгалтерського обліку. Досконало організований на підприємстві бухгалтерський облік гарантує, що фахівці всіх служб управління отримають найбільш якісну інформацію для аналізу, контролю, регулювання та планування.

Організація – це послідовність виконання операцій або процедур, а будь-яка послідовність передбачає порядок, що складається зі стадій, а також методів і прийомів, на яких вони ґрунтуються (табл. 2).

Таблиця 2

Основні стадії організації обліку

Стадії	Способи та прийоми
Методична	– фіксування інформації на відповідних носіях облікових даних; – інвентаризація; – використання синтетичних та аналітичних рахунків; – подвійний запис; – калькулювання; – оцінювання майна; – оцінювання зобов'язань; – провідний бухгалтерський баланс і звітність
Технічна	– вибір форми обліку: – розробка переліку і форм облікових регістрів і переліку комп'ютерних програм для обліку; – установлення порядку здійснення записів у регістрах і перенесення даних до регістрів
Організаційна	– забезпечення оптимальної структури облікового апарату; – установлення норм праці та часу і визначення необхідної чисельності бухгалтерів; – набір квадрів та їх навчання, організація робочих місць бухгалтерів; – організація матеріального, інформаційного і технічного забезпечення облікових працівників; – узагальнення інформаційних даних поточного обліку у вигляді відповідних форм звітності

Системна спрямованість формування структури облікової політики передбачає визначення:

– правового, регламентного, інформаційного та технічного постачання;

– суб'єктів, об'єктів, цілей і завдань;

– основних принципів організації обліку та методології;

– основних етапів процесу формування облікової політики;

– структури і змісту обліково-фінансової інформації та основних напрямів її застосування.

До важливих етапів раціональної організації обліку належать:

– визначення розміру та складу облікової інформації, що є потрібною для управління та контролювання;

– визначення обсягу та складу облікової інформації як для підприємства в цілому, так і для його структурних одиниць;

– розподіл обов'язків між окремими виконавцями, розробка документування та документообігу, вибір форми обліку та звітності;

– деталізоване дослідження організаційної структури підприємства, особливостей організації виробництва, системи забезпечення та реалізації виготовленої продукції;

– дослідження законодавства щодо господарської діяльності підприємства і нормативних актів стосовно порядку ведення обліку [3].

На організацію обліку на підприємстві впливають різні фактори, які можна умовно розділити на внутрішні та зовнішні (рис. 1).

Від умілo сформованої облікової політики багато в чому залежить результат управління господарською діяльністю підприємства і стратегія його розвитку на тривалу перспективу.

Таким чином, організація бухгалтерського обліку має важливе значення та є обов'язковим елементом системи бухгалтерського обліку. Вона гарантує раціональне функціонування та покращення системи бухгалтерського обліку, виконання покладених на неї функцій і завдань, успішну діяльність підприємства. Для ефективного функціонування системи бухгалтерського обліку в усіх її напрямах необхідною є професійна організація бухгалтерського обліку, регламентована наказом про облікову політику підприємства.

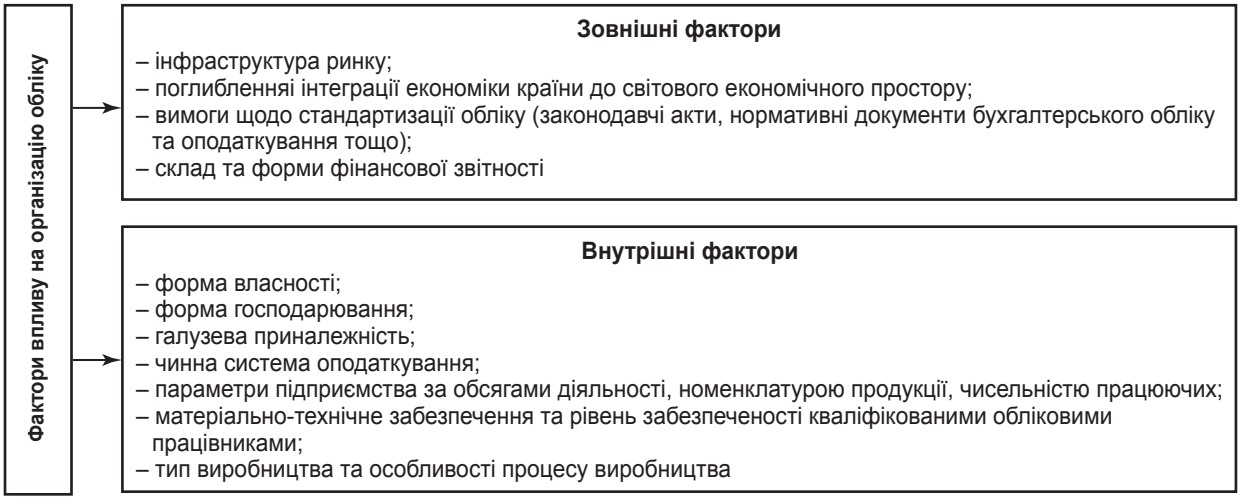

Рис. 1. **Фактори впливу на організацію обліку**

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Безруких П. С. Организация бухгалтерского учета на предприятиях / П. С. Безруких. – М. : Финансы, 1966. – 208 с. **2.** Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : підручник / Ф. Ф. Бутинець, О. П. Войналович, Л. Томашевська ; за ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : Рута, 2006. – 526 с. **3.** Лень В. С. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. / В. С. Лень. – Київ : Центр навч. літ., 2006. – 696 с. **4.** Городянська Л. Особливості забезпечення системи бухгалтерського обліку / Л. Городянська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 10. – С. 17–22. **5.** Коробова Н. М. Організація бухгалтерського обліку на підприємствах : автореф. дис. … канд. екон. наук : 08.00.09 / Коробова Наталія Михайлівна. – Київ, 2011. – 24 с. **6.** Івахненков С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку: теорія, перспективи / С. В. Івахненков. – Житомир : АСА, 2011. – 416 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

УДК 657.432

Стешкіна Н. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості здійснення обліку та контролю розрахунків із покупцями та замовниками. Визначено актуальні проблеми розвитку бухгалтерського обліку розрахунків із дебіторами. Проаналізовано перспективи розвитку розрахунків із покупцями та замовниками. Запропоновано шляхи удосконалення обліку і контролю розрахунків із покупцями та замовниками.*

Ключові слова: *облік, бухгалтерський облік, розрахунки з покупцями та замовниками, розрахунки з дебіторами, дебіторська заборгованість, облікова політика.*

© Стешкіна Н. В., 2016

Аннотация. *Рассмотрены особенности осуществления учета и контроля расчетов с покупателями и заказчиками. Определены актуальные проблемы развития бухгалтерского учета расчетов с дебиторами. Проанализированы перспективы развития расчетов с покупателями и заказчиками. Предложены пути совершенствования учета и контроля расчетов с покупателями и заказчиками.*

Ключевые слова: *учет, бухгалтерский учет, расчеты с покупателями и заказчиками, расчеты с дебиторами, дебиторская задолженность, учетная политика.*

Annotation. *The features of the exercise and keeping control of settlements with buyers and customers. Determined topical issues of accounting calculations of debitoramy. Analyzed the prospects of calculations with buyers and customers. Ways of improving the accounting control i settlements with buyers and customers.*

Keywords: *accounting, settlements with buyers and customers, payments, debitor's indebtedness, discount policy.*

Нині в Україні відбуваються постійні зміни в економіці та економічній політиці держави, що є зумовленим переходом України до ринкових відносин. Процес налагодження економічних зв'язків ускладнюється через те, що нині багато ринків для України виявилися закритими через низьку конкурентоспроможність виготовлюваної промислової продукції. Питання купівлі-продажу товарів та розрахунків із покупцями і замовниками за передані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги підприємствами будь-яких форм власності були і залишаються актуальними.

Проблемам розвитку теорії та практики бухгалтерського обліку й аналізу дебіторської заборгованості присвячено праці зарубіжних і вітчизняних учених-економістів, зокрема Батехіна С. Д., Бланка І. А., Бутинця Ф. Ф., Завгороднього В. П., Сопка В. В., Чумаченка М. Г., Хувера К. та ін.

Метою написання статті є теоретичне та практичне обґрунтування методики обліку і контролю розрахунків із покупцями та замовниками, вивчення порядку ведення розрахунків із покупцями і замовниками на підприємстві.

Ефективна організація обліку розрахунків із покупцями та замовниками є одним із ключових завдань у вирішенні проблем, що виникають у процесі поточного управління підприємством. Дослідження проблем бухгалтерського обліку таких операцій є надзвичайно важливим, оскільки через розрахункові взаємовідносини з покупцями та замовниками у підприємства виникає ризик неповернення дебітором боргу.

Однак кредитування споживачів значно збільшує обсяги продажів, що спонукає підприємство досить часто продавати продукцію на умовах відстрочки. При цьому відстрочка оплати покупцями рахунків за відвантажену продукцію збільшує тривалість фінансового циклу, що спричиняє іммобілізацію частини оборотних коштів і збільшує потребу суб'єкта господарювання у капіталі для фінансування обігових коштів. Виникає потреба у запровадженні реальних радикальних заходів, що нададуть можливості забезпечити розрахунки на принципах оптимізації інтересів підприємств-партнерів. Тому розрахункові відносини необхідно розглядати комплексно, як систему взаємовідносин між підприємствами й особами, що є заснованою на грошовому поверненні вартості матеріальних цінностей, робіт і послуг.

Особливості обліку розрахунків із покупцями та замовниками полягають передусім у тому, що протягом певного періоду, від моменту відвантаження продукції до моменту надходження платежу, кошти підприємства перебувають у вигляді дебіторської заборгованості. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансових звітах визначає П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Рівень дебіторської заборгованості є визначуваним багатьма факторами: видом продукції, наповненістю ринку певною продукцією, умовами договору, системою розрахунків на підприємстві тощо [1].

Питання обліку розрахунків із покупцями та замовниками досліджують у різних напрямах, а саме:

– удосконалення аналітичного та синтетичного обліку відповідно до змін у законодавстві щодо гармонізації національних П(С)БО та МСФЗ;

– зумовленість обліку розрахунків із покупцями та замовниками використанням інформаційних систем у обліку;

– урахування особливостей розрахунків із покупцями та замовниками залежно від галузі економіки;

– удосконалення процедур аудиту розрахунків із покупцями та замовниками.

Нині існують певні проблеми стосовно обліку розрахунків із покупцями та замовниками.

1. Нерозвиненість обліку взаєморозрахунків. Для ефективного управління дебіторською заборгованістю необхідно проводити взаємозаліки, використовувати факторинг, зокрема, за операціями за товарною (операційною) дебіторською заборгованістю, формувати механізми попередження виникнення безнадійної дебіторської заборгованості.

2. Неефективність та непристосованість методів розрахунку резерву сумнівних боргів відповідно до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» до обліку на вітчизняних підприємствах. Слід удосконалювати методи визначення суми резерву сумнівних боргів.

3. Відображення в обліку договірних відносин: укладання єдиного договору чи кількох договорів одночасно, урахування впливу наявності чи відсутності того чи іншого договору на облік розрахунків із покупцями і замовниками.

4. Складність відображення розрахунків із покупцями і замовниками, які є засновниками або учасниками компанії, у консолідованій фінансовій звітності та пояснювальній записці про афілійованих осіб до річного фінансового звіту; недостатньо розроблене правове регулювання питання відображення операцій із афілійованими особами.

5. Систематизація факторів, що суттєво впливають на облік розрахунків із покупцями і замовниками, залежно від галузі: контратенти, предмет купівлі-продажу, нормативне регулювання тощо.

6. Облік і розподіл витрат, що є пов'язаними із операціями розрахунків із покупцями та замовниками: транспортно-заготівельні витрати, додаткові витрати, що є зумовленими особливостями виду торгівлі або об'єкта торгівлі.

7. Відсутній єдиний підхід до відображення в обліку та розрахунку знижок, як у покупця, так і в продавця. Необхідно зазначити, що головна проблема методики відображення знижок у бухгалтерському обліку є зумовленою складністю достовірного відображення наслідків наданих знижок.

Фінансові результати діяльності підприємства істотно залежать від правильності організації збуту продукції та розрахунків за неї. Результати діяльності залежать від реальності цін на продукцію, що відвантажується. Слід звернути увагу на те, щоб розмір цін не був нижчим, аніж середні ціни, що існували на момент укладання контрактів. Цей момент є дуже важливим, адже окрім недоотриманого доходу, підприємство отримає за заниження цін фінансові санкції від податкових органів.

У всіх випадках під час ревізії розрахунків із покупцями та замовниками обов'язково перевіряють дотримання типової кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку, що дозволяє виявити не тільки помилки у відображенні розрахункових операцій в обліку, але і виявити факти навмисного спотворення облікових даних для приховування зловживань.

Таким чином, правильна організація розрахунків потребує суворого дотримання фінансової дисципліни, власної оплати боргів за зобов'язаннями, забезпечення своєчасного одержання коштів за реалізовану продукцію та надані послуги. Для вирішення проблем обліку операцій за розрахунками з покупцями та замовниками необхідно розглядати їх системно та вирішувати комплексно, із урахуванням галузевих особливостей, що має бути відображене в обліковій політиці підприємства.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 08.10.1999 № 237. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99. **2.** Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **3.** Сливка Я. В. Актуальні питання щодо обліку розрахунків з покупцями та замовниками: систематизація поглядів / Я. В. Сливка // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки. – 2010. – № 92 (52). – С. 178–182. **4.** Гуцаленко Л. В. Контроль дебіторської заборгованості: організація і методика здійснення / Л. В. Гуцаленко, С. Слободянюк // Економічні науки. Облік і фінанси. – 2011. – № 77. – С. 268–273.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПЕРЕВОЗКИ ПРОДУКЦИИ БЫТОВОЙ ХИМИИ

УДК 64.069: 66(477.54)

Сулейманова А. Г.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрено решение транспортной задачи по определению оптимального плана перевозки бытовой химии по Харьковской области с учетом минимизации затрат на перевозку. Разработаны методы использования результатов решения задачи для управления транспортными затратами на предприятии.*

Ключевые слова: *метод северо-западного угла, минимизация затрат, метод потенциалов, метод минимальной стоимости.*

Анотація. *Розглянуто рішення транспортної задачі щодо визначення оптимального плану перевезення побутової хімії в Харківській області із урахуванням мінімізації витрат на перевезення. Розроблено методи використання результатів рішення задачі для управління транспортними витратами на підприємстві.*

Ключові слова: *метод північно-західного кута, мінімізація витрат, метод потенціалів, метод мінімальної вартості.*

Annotation. *The solution of the transport problem of determining the optimal plan transport, household chemical Kharkiv region with a view to minimizing the transportation costs. Developed using the results of solving the problem for the management of transport costs in the enterprise.*

Keywords: *method northwest corner, minimizing costs, potential method, minimum cost.*

Химическая промышленность Украины является одной из ведущих отраслей промышленности. Она определяет уровень НТП, а также обеспечивает все отрасли народного хозяйства новыми химическими технологиями и материалами. Химическая промышленность зародилась в Харькове в связи с появлением в 1805 г. первого в Украине университета, где химия изучалась вместе с другими естественными науками. Сегодня химический комплекс Украины состоит из более 250 предприятий и объединений, где занято около 600 тыс. человек. К химической промышленности относят и производство нескольких тысяч различных видов продукции, по количеству она уступает только машиностроению.

Целью написания статьи является разработка оптимального плана перевозки продукции бытовой химии по Харьковской области. В качестве примера взяты стиральные порошки различных фирм, которые следует доставить со склада поставщика в различные города нашей области. Затраты на перевозку 1 кг продукции бытовой химии из места поставки в соответствующие места потребления представлены в табл. 1.

Таблица 1

Матрица тарифов (стоимость доставки 1 кг продукции в пункты назначения)

Тип продукции	Потребители						
	Балаклея	Харьков	Изюм	Змиев	Комсомольск	Чугуев	Запас продукции, кг
Стиральный порошок «Snow»	3,87	2,94	4,21	3,54	3,74	3,39	1625
Стиральный порошок «Gala» 2 в 1	3,45	2,3	3,8	2,98	3,32	2,75	1500
Стиральный порошок «Tide» colour	3,68	2,75	3,7	3,02	3,35	2,55	2200
Пятновыводитель «Vanish»	3,28	2,13	3,14	2,79	3,01	2,48	1775
Стиральный порошок «Rex»	3,94	2,98	4,45	3,89	3,92	3,39	1900
Стиральный порошок «Sarma» актив	3,53	2,56	3,65	3,17	3,54	2,78	2050
Потребности, кг	1050	4575	2300	1075	750	1300	11050

Для составления оптимального плана перевозки продукции бытовой химии возьмем продукцию следующих производителей: «Snow», «Gala», «Tide», «Vanish», «Rex» и «Sarma». Необходимо разработать экономико-математическую модель. Количество продукции i-го производителя, отправленных по j-му маршруту к потребителю, необходимо выразить через x_{ij}.

© Сулейманова А. Г., 2016

Целевая функция стремится к минимуму и имеет вид:

$$z(x)=3,87x_{1.1}+2,94x_{1.2}+4,21x_{1.3}+3,54x_{1.4}+3,74x_{1.5}+3,39x_{1.6}+$$
$$+3,45x_{2.1}+2,3x_{2.2}+3,8x_{2.3}+2,98x_{2.4}+3,32x_{2.5}+2,75x_{2.6}+3,68x_{3.1}+$$
$$+2,75x_{3.2}+3,7x_{3.3}+3,02x_{3.4}+3.35x_{3.5}+2,55x_{3.6}+3,28x_{4.1}+2,13x_{4.2}+$$
$$+3,14x_{4.3}+2,79x_{4.4}+3,01x_{4.5}+2,48x_{4.6}+3,94x_{5.1}+2,98x_{5.2}+4,45x_{5.3}+$$
$$+3,89x_{5.4}+3.92x_{5.5}+3,39x_{5.6}+3,53x_{6.1}+2,56x_{6.2}+3,65x_{6.3}+3,17x_{6.4}+$$
$$+3.54x_{6.5}+2,78x_{6.6}\to min$$

Система ограничений представлена в виде уравнений. Сумма потребностей равна сумме запасов, следовательно, задача является сбалансированной, т. е. закрытой. Система ограничений представлена следующим образом:

$$\begin{cases}\sum\limits_{j=1}^{6}x_{1j}=1625\\ \sum\limits_{j=2}^{6}x_{2j}=1500\\ \sum\limits_{j=3}^{6}x_{3j}=2200\\ \sum\limits_{j=4}^{6}x_{4j}=1775\\ \sum\limits_{j=5}^{6}x_{5j}=1900\\ \sum\limits_{j=6}^{6}x_{6j}=2050\end{cases}\qquad\begin{cases}\sum\limits_{i=1}^{6}x_{i1}=1050\\ \sum\limits_{i=2}^{6}x_{i2}=4575\\ \sum\limits_{i=3}^{6}x_{i3}=2300\\ \sum\limits_{i=4}^{6}x_{i4}=1075\\ \sum\limits_{i=5}^{6}x_{i5}=750\\ \sum\limits_{i=6}^{6}x_{i6}=1300\end{cases}$$

Ограничения на знак: $x_{ij}\geq 0,\ i=j=\overline{1,6}.$

Задачу можно решить тремя способами: методом северо-западного угла, методом минимальной стоимости и с помощью табличного процессора Microsoft Excel, используя надстройку «Поиск решений».

Решим задачу методом северо-западного угла (диагональный метод). Полученные решения представлены в табл. 2.

Таблица 2

Решение задачи диагональным методом

Тип продукции	Потребители						
	Балаклея	Харьков	Изюм	Змиев	Комсомольск	Чугуев	Запас продукции, кг
Стиральный порошок «Snow»	1050	575	0	0	0	0	1625
Стиральный порошок «Gala» 2 в 1	0	1500	0	0	0	0	1500
Стиральный порошок «Tide» colour	0	2200	0	0	0	0	2200
Пятновыводитель «Vanish»	0	300	1475	0	0	0	1775
Стиральный порошок «Rex»	0	0	825	1075	0	0	1900
Стиральный порошок «Sarma» актив	0	0	0	0	750	1300	2050
Потребности, кг	1050	4575	2300	1075	750	1300	11050

Этот план не является вырожденным – $r = m + n - 1 = 6 + 6 - 1 = 11$. Следовательно, в Балаклею необходимо поставить 1050 кг стирального порошка «Snow», в Харьков – 575 кг стирального порошка «Snow», 1500 кг стирального порошка «Gala» 2 в 1, 2200 кг стирального порошка «Tide» colour и 300 кг пятновыводителя «Vanish». Также в Изюм необходимо поставить 1475 кг пятновыводителя «Vanish» и 825 кг стирального порошка «Rex», в Комсомольск – 750 кг стирального порошка «Sarma» актив, а в Чугуев – 1300 кг стирального порошка «Sarma» актив.

Таким образом, $Z(x)$ = 34646,50, т. е. минимальные затраты, необходимые для перевозки этой продукции в соответствующие пункты назначения, составляют 34646,50 грн. Проверим полученные вычисления, решив задачу методом минимальных затрат.

Таблица 3

Исходные данные

Тип продукции	Потребители						
	Балаклея	Харьков	Изюм	Змиев	Комсомольск	Чугуев	Запас продукции, кг
Стиральный порошок «Snow»	475	0	400	0	750	0	1625
Стиральный порошок «Gala» 2 в 1	0	1500	0	0	0	0	1500
Стиральный порошок «Tide» colour	0	0	0	900	0	1300	2200
Пятновыводитель «Vanish»	0	1775	0	0	0	0	1775
Стиральный порошок «Rex»	0	0	1900	0	0	0	1900
Стиральный порошок «Sarma» актив	575	1300	0	175	0	0	2050
Потребности, кг	1050	4575	2300	1075	750	1300	11050

Определим необходимые затраты на перевозку продукции $Z(x)$ = 33958,50 грн. Это решение отличается от решения, полученного диагональным методом (меньше), однако метод потенциалов показал, что план не является оптимальным. Значит, нужно перераспределить грузы. В процессе решения груз перераспределялся 4 раза. Конечные результаты представлены в табл. 4.

Таблица 4

Конечные результаты

Тип продукции	Потребители						
	Балаклея	Харьков	Изюм	Змиев	Комсомольск	Чугуев	Запас продукции, кг
Стиральный порошок «Snow»	875	0	0	0	750	0	1625
Стиральный порошок «Gala» 2 в 1	0	1500	0	0	0	0	1500
Стиральный порошок «Tide» colour	0	0	0	900	0	1300	2200
Пятновыводитель «Vanish»	0	0	1775	0	0	0	1775
Стиральный порошок «Rex»	175	1725	0	0	0	0	1900
Стиральный порошок «Sarma» актив	0	1350	525	175	0	0	2050
Потребности, кг	1050	4575	2300	1075	750	1300	11050

С помощью метода потенциалов убеждаемся, что план является оптимальным. Минимальные затраты на перевозку груза при данных соотношениях составят $Z(x)$ = 33001,75 грн.

Согласно этому плану, необходимо 875 кг стирального порошка «Snow» и 175 кг стирального порошка «Rex» со склада доставить в Балаклею. В Харьков нужно доставить 1500 кг стирального порошка «Gala», 1725 кг стирального порошка «Rex» и 1350 кг стирального порошка «Sarma» актив; в Изюм – 1775 кг пятновыводителя «Vanish»; в Змиев – 900 кг стирального порошка «Tide» и 175 кг стирального порошка «Sarma» актив. Стиральный порошок «Snow» в количестве 750 кг нужно отправить в Комсомольск, а 1300 кг стирального порошка «Tide» доставить в Чугуев.

Такой метод решения задачи применим для различных предприятий с целью минимизации издержек на перевозку продукции в точки потребления и получения максимальной прибыли.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Химическая промышленность Украины: текущее состояние [Электронный ресурс] // Z-Украина. Статистика, экономика, политика, персоны. – Режим доступа : http://zet.in.ua/news/ximicheskaya-promyshlennost-ukrainy-tekushhee-sostoyanie/. **2.** Малярець Л. М. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **3.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підруч-

ник / Єгоршин О. О., Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с. **4.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 287 с. **5.** Расстояние между городами [Электронный ресурс] // DeGruz. – Режим доступа : http://degruz.com/calculation_of_distance.

ЗАСОБИ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

УДК 004.4:657.2

Супрунюк І. О.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано пропоноване на ринку інформаційних автоматизованих бухгалтерських систем програмне забезпечення, охарактеризовано його можливості як облікового інструменту. Визначено переваги та недоліки застосування інформаційних технологій у процесі бухгалтерського обліку на сучасному підприємстві.*

Ключові слова: *підприємство, бухгалтерський облік, програмне забезпечення, автоматизація.*

Аннотация. *Проанализировано предлагаемое на рынке информационных автоматизированных бухгалтерских систем программное обеспечение, охарактеризованы его возможности как инструмента учета. Определены преимущества и недостатки применения информационных технологий в процессе бухгалтерского учета на предприятии.*

Ключевые слова: *предприятие, бухгалтерский учет, программное обеспечение, автоматизация.*

Annotation. *The analysis offered in the market of automated information systems accounting software described its potential as an instrument. Advantages and disadvantages of the use of information technology in accounting in the modern enterprise.*

Keywords: *enterprise, accounting, software, automation.*

Нині важко уявити будь-яку сферу діяльності без застосування новітніх технологій. Нормою життя людини є безупинне користування комп'ютером, телефоном, смартфоном, планшетом щодо. Співробітники підприємств навряд чи уявляють себе із рахівницею, що вже вийшла з побутового застосування, або калькуляторами, яких також витісняє світ інформаційних технологій. Комп'ютерні технології переслідують нас у всіх сферах життя. Не є винятком і бухгалтерський облік.

Головною задачею будь-якого працівника бухгалтерії є не тільки зберігання даних підприємства, а й формування бухгалтерських звітів різної складності на основі цих даних. Саме за допомогою програмного забезпечення можна зручно зберігати дані (бази даних, електронні таблиці). Але однією з головних вимог бухгалтерського обліку згідно із Законом про бухгалтерський облік є документальне підтвердження кожної бухгалтерської операції, що вимагає залучення значних часових і людських ресурсів.

Цій проблематиці присвячено роботи багатьох науковців, серед них Шуремов Є. Л., Дука Н. С., Івлієв М. К., Глицкий А. Б. та ін. Але, незважаючи на численність робіт, динамічний розвиток технологій вимагає систематичного вивчення сучасних засобів автоматизації бухгалтерського обліку як необхідної умови забезпечення його ефективності та спроможності задоволення зростаючих потреб користувачів бухгалтерської інформації.

Метою написання статті є огляд сучасного програмного забезпечення в сфері бухгалтерського обліку, його порівняльний аналіз і визначення оптимальних засобів автоматизації облікового процесу на підприємстві.

Інтерфейс програмного забезпечення має бути зручним для використання і надавати можливості для створювання всіх основних типів вживаних на підприємстві документів. Але для отримання такого програмного за-

© Супрунюк І. О., 2016

безпечення потрібна висококваліфікована команда програмістів. Створення для кожного підприємства власних бухгалтерських додатків часто є нерентабельним. Тому запропоновано спеціалізовані бухгалтерські програми, що вже набули широкого розповсюдження на підприємствах.

Спеціалізовані бухгалтерські програми не замінюють досвідченого бухгалтера, але вони допомагають заощадити його сили та час за рахунок автоматизованих операцій. Бухгалтери мають можливість виконувати арифметичні операції без помилок, підготовлювати, заповнювати, перевіряти та роздруковувати первинні й звітні документи, безпомилково переносити дані, виконувати великі розрахунки і числення відсотків довільного ступеня складності, а також переглядати дані і звіти минулих періодів [1].

Головною метою сучасних бухгалтерських програм є створення електронного документообігу на підприємстві. Процес роботи із такими програмами має у складі введення до програми первинних документів для подальшого зберігання та обробки та формування господарської операції.

За допомогою якісних бухгалтерських програм робота зі складання звітів істотно прискорюється та може виконуватися більш ефективно і якісно. На сучасному ринку програмного забезпечення представлено безліч різних пакетів програм для бухгалтерського обліку. Однак кількість ще не означає якість, і серед різних компаній тільки лічені випускають продукцію перевіреної часом якості.

До компаній, що займаються автоматизацією бухгалтерського обліку, належать передусім виробник «1С» з пакетом програм «1С: Бухгалтерія», компанія «Інформатик» з програмою «Інфо-Бухгалтер», «Галактика-Парус» (програми «Галактика» і «Парус») «Айті» (серія програм «БОСС»), «Атлант-Інформ» з пакетом «Акорд», «Диц» (програми «Турбо-Бухгалтер»), «Акцент 6.0», «Інтелект-сервіс» (серія програм «БЕСТ»), «Інфософт» («Інтегратор»). Також популярними є програми «Іпотека-Бухгалтер», «Турбо-Бухгалтер», «Нова бухгалтерія 3.0 і LADY FIN», «СВОД Старт», «Янус 6.5», «ДЕБЕТ Плюс 2000», «Модуль бухгалтерського обліку X-DOOR» та ін.

Розглянемо найбільш популярні з цих програм.

«1С: Бухгалтерія» – найпоширеніша бухгалтерська програма. Вона дозволяє автоматизувати всі розділи бухгалтерського обліку: операції по банку і касі, облік валютних операцій основних засобів, нематеріальні активи, матеріали, облік товарів, послуг і виробництва продукції, розрахунки щодо заробітної плати, взаєморозрахунки з організаціями, дебіторами, кредиторами та підзвітними особами, розрахунки з бюджетом, інші розділи бухгалтерського обліку. Програма забезпечує можливості для розвинених засобів ведення обліку: одночасної роботи з кількома планами рахунків, багатовимірного та багаторівневого аналітичного обліку, багаторівневих планів рахунків, кількісного обліку, багатовалютного обліку, обліку за кількома підприємствами, складних проводок тощо [3]. Ця програма надає можливості введення, зберігання і друку будь-яких первинних документів (платіжних доручень та інших банківських документів, рахунків і рахунків-фактур, складських документів тощо). У ній передбачено як ручне введення бухгалтерських операцій, так і робота від документа з автоматичним формуванням проводок за різними розділами обліку. Програма дозволяє формувати та виводити на друк різноманітні звіти за будь-який період із розшифровкою (деталізацією), за синтетичними і аналітичними рахунками тощо. Крім того, до поставки входить велика кількість типових форм бухгалтерської та податкової звітності, що забезпечує обмін даними з іншими системами через файли формату TXT або DBF і засоби інтеграції OLE, OLE Automation і DDE.

Програмне забезпечення «Інфо-Бухгалтер» є дуже зручним у роботі і простим у засвоєнні. Програма дозволяє автоматизувати бухгалтерський і торговельний облік із урахуванням різних систем оподаткування. Вона є призначеною передусім для підприємств малого і середнього бізнесу. Крім того, існує можливість постійно оновлювати використовувані програмою форми та документи. «Інфо-Бухгалтер» є універсальним комплексом для автоматизації бухгалтерського та податкового обліку, оснащеним усіма необхідними модулями.

Програма «Парус» є призначеною для автоматизації бухгалтерського обліку підприємства. Залежно від версії вона може застосовуватися як малими та середніми підприємствами, так і великими корпораціями зі складною територіально-розподіленою структурою. Основною перевагою програми є відкритість і можливість динамічного розширення можливостей.

Усі версії програми для автоматизації бухгалтерського обліку та управління бізнесом «Акцент 6.0» від компанії «Імпакт» проектувалися і створювалися як тиражні продукти, що є розрахованими на продаж «в коробці». Незважаючи на це, у програмі закладено широкі можливості для її налаштування. В основі цієї програми принцип: у користувача (бухгалтера, менеджера, керівника) завжди має бути можливість ввести в систему будь-які дані й отримати потрібні результати, не написавши жодного рядка коду мовою програмування і не звертаючись до сторонніх розробників (слоган виробника). Програма є побудованою таким чином, що все спілкування з базою даних завжди виконується із використанням мови SQL. У настільних версіях програми використовується формат бази даних Microsoft Jet, що є використовуваним також у популярній СУБД MS Access.

Комплекс програм «Нова бухгалтерія 3.0» підтримує звичну для бухгалтера послідовність ведення операцій і повністю відповідає новим бухгалтерським, податковим і фінансовим стандартам. Тут можливий обмін інформацією з системою електронних платежів клієнт-банк, отримання інформації на рівні проводок у баланс підприємства із зовнішніх систем із формуванням вихідних форм у вигляді RTF-файлів, розмежування прав доступу до

інформації та просунуте адміністрування користувачів при доступі і роботі з програмами й виведення необхідної інформації. Функціонально «Нова бухгалтерія. 3.0» складається з систем «Адміністратор», «Каса і Банк», «Головна книга», «Облік ТМЦ», «Зарплата». Програма забезпечує налаштування кожним користувачем під себе панелі інструментів, має україномовний інтерфейс і вихідні форми.

Кожна система є комплексною й являє собою завершений програмний модуль, що може працювати самостійно або в складі комплексу. Існує можливість роботи як з балансовими, так і з позабалансовими рахунками. Усі системи є багатовалютними і багатореквізитними.

Таким чином, завдяки використанню нових версій програм можна в реальному часі отримувати повну інформацію про події, ресурси, кошти, працівників, контролювати ефективність діяльності підприємства. За рахунок використання комп'ютерного програмного забезпечення трудомісткість ведення бухгалтерії зменшується в рази. Аналіз показників різних форм податкової звітності може збільшити охоплення фірм камеральними перевірками на 50 %, а запуск програми, що аналізувала б бухгалтерську базу даних, як мінімум на 25 % скорочує час їх проведення. Нині найбільш оптимальним вибором для автоматизації бухгалтерського обліку на Україні є програма «1С: Бухгалтерія», оскільки основні можливості програми не виходять за межі бухгалтерської схеми і водночас існує можливість підлаштовування звітних форм, що поставляються разом із програмою, під конкретні завдання підприємства. Зробити це досить просто, тим не менш, деякі специфічні навички роботи з програмою є необхідними.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Зінь Е. А. Основи зовнішньоекономічної діяльності / Е. А. Зінь, Н. С. Дука. – Київ : Кондор, 2009. – 432 с. **2.** Голов С. Ф. Теория многоцелевого бухгалтерского учета / С. Ф. Голов // Бухгалтерский учет и аудит. – 2011. – № 4. – С. 3–13. **3.** Комягина В. Б. 1С: Бухгалтерія в вопросах и ответах : учеб. пособие / В. Б. Комягина. – М. : Триумф, 2004. – 384 с. **4.** Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : http://msfz.minfin.gov.ua/uk/Pages/default.aspx.

СУТНІСТЬ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 657:336.531.2

Тамара Н. В.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто питання бухгалтерського обліку фінансових інвестицій. Визначено завдання, що стоять перед інвесторами при інвестуванні коштів. Проаналізовано порядок відображення фінансових інвестицій в обліку організації.*

Ключові слова: *інвестиції, бухгалтерській облік, емісія цінних паперів.*

Аннотация. *Рассмотрены вопросы бухгалтерского учета финансовых инвестиций. Определены задачи, стоящие перед инвесторами при инвестировании средств. Проанализирован порядок отражения финансовых инвестиций в учете организации.*

Ключевые слова: *инвестиции, бухгалтерский учет, эмиссия ценных бумаг.*

© Тамара Н. В., 2016

Annotation. *The question of accounting of financial investments. Detected problem facing investors in investment funds. Analyzed the order of the financial investments accounted organization.*

Keywords: *investments, accounting, issuance of securities.*

Разом із основним напрямом своєї діяльності кожне підприємство може також здійснювати і фінансові інвестиції. Безпосередньо це виражається в придбанні підприємством на фінансовому ринку для отримання надалі економічних вигод різного роду цінних паперів: акцій, облігацій, векселів тощо.

Поняття «інвестиція» означає вкладення державного або приватного капіталу у власній країні чи за кордоном для отримання доходу в підприємства різних галузей, підприємницькі проекти, соціально-економічні програми, інноваційні проекти. Питанням інвестування присвячені роботи провідних вітчизняних вчених: Бланка І. А., Буряка С. В., Бочарова В. В. та ін. Серед праць зарубіжних вчених, які досліджували проблеми теорії інвестування, заслуговують уваги праці Гітмана Л., Джонка М.

За критерієм призначення та метою придбання розрізняють реальні інвестиції (вкладення капіталу в промисловість, сільське господарство, будівництво, освіту тощо) та фінансові (купівля цінних паперів).

Реальні інвестиції (прямі інвестиції) є вкладенням капіталу в будь-яку галузь економіки чи підприємство, результатом чого є створення нового капіталу або приріст наявного капіталу (будівлі, обладнання, товарно-матеріальних запасів тощо). Це внески, що є спрямованими на збільшення основних фондів підприємства як виробничого, так і невиробничого призначення.

Фінансові інвестиції (портфельні) є вкладеннями капіталу в акції, облігації, інші цінні папери, що є випущеними державою та приватними компаніями, розміщеними на депозитних рахунках банків та інших фінансових установ, пов'язаними безпосередньо із титулом власника, що дає право на отримання доходів від власності. Фінансові інвестиції – це активи, що є використовуваними суб'єктом для отримання доходу, приросту інвестованого капіталу або отримання іншої вигоди. Фінансові інвестиції можуть стати як додатковим джерелом капітальних вкладень, так і предметом біржової гри на ринку цінних паперів. Але частина портфельних інвестицій в акції підприємств різних галузей матеріального виробництва за своєю природою нічим не відрізняються від прямих інвестицій у виробництво.

До фінансових інвестицій також належать інвестиції в нерухомість, що не перебуває в експлуатації.

За періодом інвестування виділяють короткострокові та довгострокові інвестиції. Короткостроковими інвестиціями є вкладення грошових коштів на період до одного року. Довгостроковими інвестиціями є вкладення коштів у реалізацію проектів, що забезпечуватимуть одержання фірмою вигод протягом періоду, що перевищує один рік [4].

За характером участі фірми в інвестиційному процесі розрізняють прямі та непрямі інвестиції. У випадку прямих інвестицій йдеться про безпосередню участь фірми-інвестора у виборі об'єктів вкладення капіталу. До них належать капітальні вкладення, вкладення в статутні фонди інших фірм, а також у деякі види цінних паперів.

У випадку непрямих інвестицій йдеться про участь у процесі вибору об'єкта інвестування посередника, інвестиційного фонду або фінансового посередника. Найчастіше це інвестиції в цінні папери.

Залежно від форми власності коштів, що є інвестованими, розрізняють приватні та державні інвестиції. Приватні інвестиції характеризують внесок засобів фізичних осіб і підприємницьких організацій недержавних форм власності. Державними інвестиціями є внесок коштів державних підприємств, а також коштів державного бюджету різних його рівнів і державних позабюджетних фондів.

За регіональною приналежністю розрізняють національні та іноземні інвестиції.

Крім цього, окремо виділяють венчурні інвестиції та аннуїтет.

Венчурними інвестиціями називають ризиковані вкладення капіталу, що є зумовленими необхідністю фінансування дрібних інноваційних фірм у галузі нових технологій. Це вкладення в акції нових підприємств або підприємств, що здійснюють свою діяльність у нових сферах бізнесу та є пов'язаними із великим рівнем ризику. Аннуїтет – це інвестиції, що приносять вкладнику певний дохід через регулярні проміжки часу. Це передусім вкладення засобів у страхові та пенсійні фонди.

Важливим моментом в обліку інвестицій є їх оцінювання. Загальні правила оцінювання фінансових інвестицій є визначуваними Національним стандартом фінансової звітності (НСФО) і Міжнародним стандартом фінансової звітності (МСФЗ).

У ході оцінювання цінних паперів враховують такі показники: номінальну вартість, емісійну вартість, курсову (ринкову) вартість, ліквідаційну вартість акцій та облігацій, викупну вартість, балансову вартість та облікову вартість. На підставі цих показників здійснюють оцінювання фінансових інвестицій. Це відбувається в три етапи.

Першим етапом є первісне оцінювання фінансових інвестицій. Фінансові інвестиції оцінюють за купівельною вартістю, до якої належать усі фактичні витрати на їх придбання. Другим етапом є переоцінювання фінансових інвестицій. Первісна вартість фінансових інвестицій, за якою їх було залучено до обліку, може змінюватися. Для подальшого оцінювання фінансових інвестицій їх поділяють на дві групи:

– інвестиції, за якими може бути визначена поточна ринкова вартість (придбання акцій тощо);

– інвестиції, за якими ринкова вартість не визначається (внески в статутні капітали інших організацій, надані позики, уступлена дебіторська заборгованість, облігації тощо).

Третім етапом є оцінювання фінансових інвестицій при їх вибутті (погашенні, продажу, безоплатній передачі, передачі в рахунок внеску до статутного капіталу іншої організації тощо). Фінансові активи, за якими визначають поточну ринкову вартість, оцінюють на момент вибуття, виходячи з останнього оцінювання.

Якщо інвестиції не є основним видом діяльності, то справедлива вартість визначається на звітну дату. Якщо інвестиції є основним видом діяльності, то справедливу вартість визначають періодично. Зміна вартості короткострокових фінансових інвестицій у бік збільшення визначається як дохід, а в бік зменшення – як витрата в тому звітному періоді, у якому виникли ці зміни.

Довгострокові фінансові інвестиції враховують у бухгалтерському балансі за:

– покупною вартістю;

– вартістю з урахуванням переоцінювання;

– найменшою оцінкою з купівельною та справедливої вартості, що є визначуваною на основі портфеля цінних паперів.

Для переоцінювання довгострокових фінансових інвестицій необхідно визначити періодичність переоцінювання і врахувати при цьому те, що інвестиції одного виду мають переоцінюватися одночасно.

У разі незворотного зниження вартості довгострокових фінансових інвестицій їх балансова вартість має бути переглянутою. Таке зниження вартості визначається і враховується для кожної інвестиції окремо. При цьому беруть до уваги різновид ризику і величину частки інвестора.

При вибутті фінансових інвестицій різницю між отриманим доходом від продажу і балансовою вартістю за вирахуванням витрат (послуги брокера або дилера) визнають як дохід або витрати.

Таким чином, фінансові інвестиції є одним із варіантів внеску коштів для отримання доходу. Слід відзначити різноманіття видів, форм і структур фінансових інвестицій, що відповідно позначається на порядку їх відображення в обліку організації. Через цінні папери здійснюється інвестиційний процес, за якого інвестиції є автоматично спрямованими в найефективніші сфери народного господарства, їх отримують найбільш життєспроможні ринкові структури. Цінні папери відіграють надзвичайно важливу роль у платіжному обігу кожної держави.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Литвиненко А. О.

Література: 1. Тютюнник П. С. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / За ред. П. С. Тютюнника. – Харків : ІНЖЕК, 2008. – 414 с. **2.** Верига Ю. А. Бухгалтерський облік: нормативно-правові документи : навч. посіб. / Ю. А. Верига, Г. І. Зима. – Київ : Центр навчальної літератури, 2009. – 656 с. **3.** Нурахметова Л. Бюджетування / Л. Нурахметова // Аналіз та облік на підприємстві. – 2007. – № 1. – 2008. – № 2. – С. 2–7. **4.** Пономаренко Є. Б. Проектування та моделювання фінансових інвестицій / Є. Б. Пономаренко, І. Л. Грабчук // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 3 (61). – С. 32–34. **5.** Уманців Г. Облік фінансових інвестицій / Г. Уманців, О. Лисенко // Дебет-Кредит. – 2001. – № 23. – С. 14–19. **6.** Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – Київ : Знання, 2000. – 1072 с.

УЧЕТ И ОТЧЕТНОСТЬ В ЭКОНОМИКЕ ТУРКМЕНИСТАНА

УДК 338.001.36

Тамашаева Б. Х.

Студент 4 курса
факультета консалтинга и международного бизнеса ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализированы этапы развития общества, а также взаимосвязь хозяйственной деятельности и системы учета и отчетности. На примере Туркменистана доказана необходимость трансформации учетного процесса в соответствии с международными стандартами при сохранении национальных особенностей.*

Ключевые слова: *учет, отчетность, экономика, взаимосвязь, хозяйственная деятельность.*

Анотація. *Проаналізовано етапи розвитку суспільства, а також взаємозв'язок господарської діяльності та системи обліку і звітності. На прикладі Туркменістану доведено необхідність трансформації облікового процесу відповідно до міжнародних стандартів при збереженні національних особливостей.*

Ключові слова: *облік, звітність, економіка, взаємозв'язок, господарська діяльність.*

Annotation. *The stages of development of society, the relationship of economic activities and accounting and reporting systems. For example, Turkmenistan proved the need for the transformation of the accounting process in accordance with international standards, while maintaining national characteristics.*

Keywords: *accounting, reporting, economy, relationship, economic activity.*

Появление учета связано с развитием хозяйственной деятельности человека. Невозможно вести хозяйство без расчетов, не сопоставляя доходы и расходы. Система непрерывного наблюдения и отражения фактов хозяйственной деятельности привела к возникновению бухгалтерского учета и отчетности. Их становление и развитие происходило во взаимосвязи с развитием общества и сменой экономических формаций.

Целью написания статьи является исследование взаимосвязи хозяйственной деятельности и системы учета и отчетности на примере Туркменистана.

Сформированная годами система бухгалтерского учета, имеющая общие основополагающие принципы и методы, тем не менее, подвержена влиянию социально-экономических условий конкретной страны. Это позволило ученым выделить основные модели бухгалтерского учета: англо-американскую, континентальную, южноамериканскую и исламскую. Последнюю рассматривают как отдельную в связи с формированием и быстрым развитием исламской экономической модели, имеющей специфическую хозяйственную систему. Она базируется на таких основных принципах развития социально-экономических отношений, как разнообразие форм собственности, социальная справедливость, ограничение экономической активности. Это в полной мере касается Туркменистана – страны, имеющей славную историю и древнюю культуру [1]. Вне зависимости от действующей экономической системы, ислам все это время оставался религией Туркменистана и оказывал непосредственное влияние на действующую систему учета и отчетности.

В Туркменистане по сей день выплачивают закят – обязательный годовой налог в пользу бедных и нуждающихся. Для этого имущество субъекта хозяйствования оценивают не по исторической (фактической) стоимости, а по рыночной и классифицируют в зависимости от ставки закята. Кроме того, пытаются ограничить использование риба (ростовщичества) и гарар (неопределенность), которые связаны в том числе с запретом начисления и уплаты процентов [2].

За короткий по историческим меркам срок независимости Туркменистан вошел в число стран с динамично развивающейся экономикой. Согласно статистическим данным (рис. 1), номинальный валовой внутренний продукт (ВВП) страны увеличивается очень быстро. В 2004 г. он был равен 18,1 млрд долл. США, а в 2013 г. достиг 55,2 млрд долл. США, что свидетельствует о быстрых темпах развития страны.

В течение 2014 г. прирост ВВП сохранялся на уровне более 10 %. Такой стабильный рост сохраняется благодаря увеличению валовой добавленной стоимости в базовых отраслях экономики: промышленности, строительстве, транспорте, связи и торговле. Одновременно увеличивался объем промышленного производства продукции, внешнеторгового оборота и капиталовложений. Кроме того, активная инвестиционная политика позволила сохранить высокие темпы роста инвестиций в экономику страны. Так, за 11 месяцев 2014 г. они увеличились по сравнению с аналогичным периодом предыдущего года на 6,7 % при соотношении капитальных вложений к ВВП порядка 44 %.

© Тамашаева Б. Х., 2016

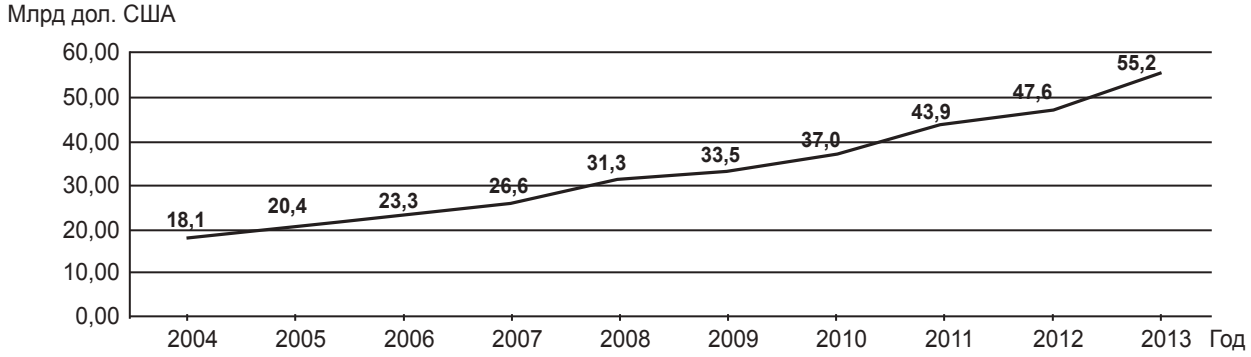

Рис. 1. **Темпы роста ВВП Туркменистана**

Туркменистан преуспел в добыче и переработке природного газа и нефти, что увеличило внешнеторговый оборот с 2007 г. по 2014 г. с 13 374,1 млн долл. США до 36 419,6 млн долл. США и позволило выйти на мировой рынок.

Земли Туркменистана – кладезь нескончаемых богатств. Главной достопримечательностью и гордостью страны являются ахалтекинские чистокровные кони, непревзойденные по своей красоте и стойкости. Туркменские ковры известны во всем мире, это настоящие произведения искусства. Хлопок является одной из главных культур страны и составляет значительную часть экспорта. Его реализуют в США, Канаду, Турцию и Германию. Родиной белой пшеницы считают Туркменистан.

Для учетов, связанных с перечисленными ресурсами и достижениями, необходима трансформация действующей системы бухгалтерского (финансового) учета и отчетности. Принятие нового Закона Туркменистана «О бухгалтерском учете и отчетности» [4], разработанная в 2012 г. новая система национальных стандартов, максимально приближенная к международным стандартам, другие правовые, нормативные и законодательные акты позволяют в условиях растущей экономики за счет внедрения совершенно новых систем использовать финансовую отчетность как связующее звено со многими странами. Это упростило экспорт и импорт в приоритетных отраслях. Тем не менее, экономические преобразования и их внедрение в хозяйственную жизнь страны проводились с учетом национальной специфики и не затронули ее основополагающие принципы.

Научный руководитель – канд. экон. наук, професор Маляревский Ю. Д.

Литература: 1. Хамидуллина Г. Р. Международные стандарты финансовой отчетности (с разделом по исламской экономике) : курс лекций [Электронный ресурс] / Г. Р. Хамидуллина. – Режим доступа : http://kpfu.ru/docs /F1237864614/8_xam.pdf. **2.** Аманова М. Глобализация финансовой системы [Электронный ресурс] / М. Аманова. – Режим доступа : http://www.cbt.tm/ru/news/04_global.html. **3.** Хабыев Я. Опыт реформирования госрегулирования предпринимательской деятельности в Туркменистане / Я. Хабыев // Российское предпринимательство. – 2014. – № 17 (263). – С. 16–27. **4.** О бухгалтерском учете и отчетности [Электронный ресурс] : Закон Туркменистана от 27.11.2010 № 155-IV. – Режим доступа : http://www.minfin.gov.tm/addhtml/buhkanun.html. **5.** Национальные стандарты финансовой отчетности для коммерческих предприятий Туркменистана [Электронный ресурс] // Министерство финансов Туркменистана. – Режим доступа : http://www.minfin.gov.tm/addhtml/buhnsfo.html.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПРОИЗВОДСТВА ПРОДУКЦИИ ПРЕДПРИЯТИЕМ ТМ «ЧУГУЕВ-ПРОДУКТ»

УДК 330.44:664

Тарусина Е. С.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализирована деятельность предприятия ТМ «Чугуев-продукт» по производству продуктов питания. Разработана оптимизационная модель максимизации прибыли при имеющихся ресурсах предприятия. Предложены пути усовершенствования деятельности предприятия.*

Ключевые слова: *прибыль, производство, оптимизация, максимизация прибыли, эффективность производства, экономико-математическое моделирование, целевая функция, оптимизационная модель.*

Анотація. *Проаналізовано діяльність підприємства ТМ «Чугуїв-продукт» з виробництва продуктів харчування. Розроблено оптимізаційну модель максимізації прибутку за наявних ресурсів підприємства. Запропоновано шляхи удосконалення діяльності підприємства.*

Ключові слова: *прибуток, виробництво, оптимізація, максимізація прибутку, ефективність виробництва, економіко-математичне моделювання, цільова функція, оптимізаційна модель.*

Annotation. *Analyzed the activity of the enterprise TM «Chuguev-product» for the production of food. A optimization model of profit maximization with the available resources of the enterprise. The ways of improvement of the company.*

Keywords: *profit, production, optimization, profit maximization, production efficiency, economic and mathematical modeling, objective function, optimization model.*

Наращивание производства продуктов питания является важнейшей задачей, стоящей перед человечеством. Питание обеспечивает функционирование организма человека, поставляя ему энергию, необходимую для покрытия затрат на процессы жизнедеятельности.

Обеспечение производства продуктов питания в количестве и ассортименте, достаточных для устойчивого продовольственного снабжения населения, – такая задача стоит в Украине на ближайшие годы. По прогнозам операторов, украинский рынок продуктов питания с каждым годом будет расти в среднем на 3–5 % в натуральном выражении [1]. Поэтому изучение товарного рынка и поиск путей увеличения эффективности деятельности и максимизации прибыли предприятий в современных условиях является крайне актуальным.

Задача принятия решения сводится к нахождению максимального (или минимального) значения целевой функции, а также к нахождению конкретного решения – аргумента, при котором это значение достигается. Такое решение называют оптимальным. Принятие решений при планировании и управлении производством, как правило, требует использования специального математического аппарата. Таким образом, необходимо, чтобы каждый процесс принятия решений был описан функцией, аргументами которой являются допустимые варианты решения, а значениями – числа, описывающие степень достижения поставленной цели. Такую функцию принято называть целевой, критерием оценки, или показателями эффективности.

Необходимо проанализировать производство продукции ТМ «Чугуев-продукт». Предприятие «Чугуев-продукт» выпускает пять видов товаров: майонез «Чугуевский», соус «Сацебели», горчицу «Русская», томатную пасту «Чугуевская» и икру кабачковую, для изготовления которых используют 19 видов различного сырья.

Есть данные о составе и рецептуре этих изделий, нормах затрат, запасах сырья и прибыли от реализации единицы продукции (табл. 1) [2].

Таблица 1

Данные о составе, нормах затрат и запасах сырья для изготовления единицы продукции

Составляющие	Майонез «Чугуевский», 400 г	Томатная паста «Чугуевская», 900 г	Горчица «Русская», 200 г	Соус «Сацебели», 500 г	Икра кабачковая, 500 г	Запасы, г
1	2	3	4	5	6	7
Вода	163	96	95	70	50	1150000

© Тарусина Е. С., 2016

Окончание табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
Соль	24	25	10	13	8	198000
Сахар	16	21	6	15	7	170000
Подсолнечное масло	72	0	0	0	45	320000
Уксус	7	0	0	0	0	28000
Томаты	0	730	0		0	1750000
Томатная паста	0	0	0	330	0	860000
Кабачки	0	0	0	0	750	1000000
Морковь	0	0	0	0	150	210000
Лук	0	0	0	0	100	135000
Чесночная паста	0	0	0	19	0	50000
Зерна горчицы	0	0	70	0	0	63000
Яичный порошок	57	0	0	0	0	201000
Молоко сухое	28	0	0	0	0	100000
Смесь специй	3	2,3	0	8	2,5	60000
Экстракт перца	2,4	3,6	1,8	5	1	35000
Регулятор кислотности	4	5	3	3	1,5	56000
Стабилизаторы	1	1,3	0,7	1	0,9	15000
Загустители	20	16	9	12	8,5	160000
Цена за единицу продукции, грн	13,84	17,14	8,69	17,50	23,36	

Исходя из табл. 1, целевая функция имеет вид:

$$Z_{\max} = = 13{,}84x_1 + 17{,}14x_2 + 8{,}69x_3 + 17{,}5x_4 + 23{,}36x_5.$$

Система ограничений:

$$\begin{cases} 163x_1 + 96x_2 + 95x_3 + 70x_4 + 50x_5 \le 1150000; \\ 24x_1 + 25x_2 + 10x_3 + 13x_4 + 8x_5 \le 198000; \\ 16x_1 + 21x_2 + 6x_3 + 15x_4 + 7x_5 \le 170000; \\ 72x_1 \le 320000; \\ 7x_1 \le 28000; \\ 730x_2 \le 1750000; \\ 330x_4 \le 860000; \\ 750x_5 \le 1000000; \\ 150x_5 \le 210000; \\ 100x_5 \le 135000; \\ 19x_4 \le 50000; \\ 70x_3 \le 63000; \\ 57x_1 \le 201000; \\ 28x_1 \le 100000; \\ 3x_1 + 2{,}3x_2 + 8x_4 + 2{,}5x_5 \le 60000; \\ 2{,}4x_1 + 3{,}6x_2 + 1{,}8x_3 + 5x_4 + 1x_5 \le 35000; \\ 4x_1 + 5x_2 + 3x_3 + 3x_4 + 1{,}5x_5 \le 56000; \\ 1x_1 + 1{,}3x_2 + 0{,}7x_3 + 1x_4 + 0{,}9x_5 \le 5000; \\ 20x_1 + 16x_2 + 9x_3 + 12x_4 + 8{,}5x_5 \le 160000. \\ x_j \ge 0. \end{cases}$$

Задачу решим симплексным методом, используя надстройку «Поиск решения» в Microsoft Excel [3]. С помощью этой надстройки построим опорную таблицу, соответствующую условию задачи.

Из полученных результатов можно сделать вывод, что все пять видов продукции выпускать рационально, поскольку их производство удовлетворяет условию максимизации прибыли. Предприятию необходимо производить в сутки 3522 ед. майонеза, 2397 ед. томатной пасты, 900 ед. горчицы, 2606 ед. соуса и 1333 ед. кабачковой икры. При этом максимальная прибыль составит 174404,39 грн.

Необходимо составить задачу, двойственную к данной, чтобы оценить каждый из видов сырья, использующихся для производства. Целевая функция представляет общую оценку сырья:

$$F_{\min} = 1150000y_1 + 198000y_2 + 170000y_3 + 320000y_4 + 28000y_5 + \\ + 1750000y_6 + 860000y_7 + 1000000y_8 + 210000y_9 + 135000y_{10} + \\ + 50000y_{11} + 63000y_{12} + 201000y_{13} + 100000y_{14} + 60000y_{15} + \\ + 35000y_{16} + 56000y_{17} + 15000y_{18} + 160000y_{19}.$$

Система ограничений двойственной задачи подразумевает, что общая оценка сырья по каждому товару должна быть не меньше цены продукции этого вида:

$$\begin{cases} 163y_1 + 24y_2 + 16y_3 + 72y_4 + 7y_5 + 57y_{13} + 28y_{14} + 3y_{15} + 2.4y_{16} + 4y_{17} + 1y_{18} + 20y_{19} \geq 13,84; \\ 96y_1 + 25y_2 + ?21y_3 + 730y_6 + 2,3y_{15} + 3,6y_{16} + 5y_{17} + 1,3y_{18} + 16y_{19} \geq 17,14; \\ 95y_1 + 10y_2 + 6y_3 + 70y_{12} + 1,y_{15} + 3y_{17} + 0,7y_{18} + 9y_{19} \geq 8,69; \\ 70y_1 + 13y_2 + 15y_3 + 330y_7 + ?19y_{11} + 8y_{15} + 5y_{16} + 3y_{17} + 1y_{18} + ?1y_{19} \geq 17,5; \\ 50y_1 + 8y_2 + 7y_3 + 45y_4 + 750y_8 + 150y_9 + 100y_{10} + 2,5y_{15} + 1y_{16} + 1,5y_{17} + 0,9y_{18} + 8,5y_{19} \geq 23,36; \\ y_i \geq 0. \end{cases}$$

Теневые цены показывают, является ресурс избыточным или дефицитным. Если теневая цена ресурса равна нулю, то этот вид ресурса является избыточным, в противном случае – ресурс используется полностью.

$$y\ (y_1 = 0,\ y_2 = 0,58,\ y_3 = 0,\ y_4 = 0,\ y_5 = 0,\ y_6 = 0,004,\ y_7 = 0,03,\ y_8 = 0,025,\ y_9 = 0,\ y_{10} = 0,\\ y_{11} = 0,\ y_{12} = 0,04,\ y_{13} = 0,\ y_{14} = 0, y_{15} = 0,\ y_{16} = 0,\ y_{17} = 0,\ y_{18} = 0,\ y_{19} = 0).$$

Решение двойственной задачи показывает, что соль, томаты, томатная паста, кабачки и зерна горчицы используются полностью, а остальные ресурсы имеются в избытке. Значение целевой функции двойственной задачи и значение целевой функции исходной задачи совпадают и составляют 174404,39 грн.

Таким образом, оптимизировав объемы производства, ТМ «Чугуев-продукт» сможет не только увеличить свои доходы, но и обеспечить дальнейшее эффективное функционирование предприятия и укрепление конкурентных позиций на рынке продуктов питания.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. «Чугуев-продукт»: высококачественные продукты питания [Электронный ресурс] // Официальный сайт ТМ «Чугуев-продукт». – Режим доступа : http://chuguev-product.com.ua/. **2.** Малярець Л. М. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **3.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підручник / Єгоршин О. О., Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с. **4.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 287 с.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

УДК 332.64

Татарінова К. Є.

Студент 3 курсу
факультету факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено роль земельних ресурсів як фактора виробництва. Розглянуто первинні документи надходження землі у власність підприємства. Запропоновано напрями удосконалення облікових регістрів щодо відображення належних земельних ресурсів.*

Ключові слова: *облік, оцінювання, земельні ресурси, вартість землі.*

Аннотация. *Определена роль земельных ресурсов как фактора производства. Рассмотрены первичные документы поступления земли в собственность предприятия. Предложены направления совершенствования учетных регистров по отражению надлежащих земельных ресурсов.*

Ключевые слова: *учет, оценка, земельные ресурсы, стоимость земли.*

Annotation. *The role of land resources as a factor of production. The primary flow of documents of land ownership of the company. Directions improvement of accounting records to reflect adequate land resources.*

Keywords: *accounting, valuation, land resources, land value.*

Конкурентоспроможність України, а також підвищення якості життя населення залежать від великої кількості факторів. Але найвпливовішим є раціональне управління земельними ресурсами, через що й відбувається реформування земельних відносин країни. Нині відкритим є питання пошуку економічних інструментів впливу на ринок землі. Підставами є порівняльний аналіз економічного оцінювання земельних ресурсів і економічних інструментів впливу на земельний ринок. За наявного різноманіття підходів до оцінювання земельних ділянок необхідним є розробка системи оцінювання земельних ресурсів для потреб бухгалтерського обліку, базою для якого було б теоретично обґрунтоване та уточнене інформаційно-облікове забезпечення.

Проблематикою облікового оцінювання земельних ресурсів України займаються такі науковці: Базарова А. К., Газалієва М. М., Дорогунцова С. І., Замула І. В., Козменкова С. В., Кузнецова А. С., Мальцева К. В., Манько І. П., Наумова Р. В. та ін. Але й нині залишаються дискусійними питання дослідження оцінювання земельних ресурсів у системі бухгалтерського обліку на основі об'єднання споріднених галузей наук.

Метою написання статті є систематизація методичних підходів до облікового оцінювання земельних ресурсів.

В Україні земля є основним національним багатством. Її використовують як територіальну базу, природний ресурс країни та основний засіб виробництва. Правильність оцінювання господарських засобів впливає на достовірність облікової інформації щодо результатів діяльності аграрних підприємств [1]. Достовірне економічне оцінювання є основою проведення цивільно-правових угод: купівлі-продажу, передачі в оренду, успадкування, розрахунку податку на землю і визначення загальної вартості нерухомості [2].

У процесі оцінювання землі береться до уваги низка моментів. Наприклад, місце розташування ділянки, функціональне призначення або інші соціально-економічні фактори. У процесі ринкового оцінювання землі найвпливовішим є фактор попиту та пропозиції ринку. Лише за врахування рівня попиту на земельний масив, урожайність культур і численні виробничі затрати є реальним наближення нормативного грошового оцінювання землі до її розрахункової ринкової вартості [3].

Щоб розглядати землю як об'єкт бухгалтерського обліку, необхідно сформувати належну облікову політику певного сільськогосподарського підприємства. Саме облікова політика зосереджує в собі різноманітні засоби, методи та прийоми відображення господарських процесів. Деякі її елементи дуже впливають на облік земельних ресурсів. До них належать складання регістрів обліку, порядок проведення інвентаризації, затвердження правил документообігу тощо. Необхідність формування облікової політики закріплено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4].

Нині існує багато нормативно-правових та інструктивних актів, що регулюють процедуру передачі земельних ділянок. Одним із них є «Акт приймання-передачі основних засобів», що регулює процес надходження земельного масиву. Але у разі надходження земельної ділянки на підприємство деякі процеси не підпадають під чинність цього акта. Такими процесами є заповнення різноманітних реквізитів стосовно устаткування, року випуску, нарахування амортизації тощо. З урахуванням того, що «Акт приймання-передачі основних засобів» уне-

© Татарінова К. Є., 2016

можливлює розкриття деталізованої інформації щодо конкретних характеристик окремих земельних ділянок, постає необхідність у введенні «Акта приймання-передачі земельної ділянки». Такий документ вміщуватиме характеристики та відомості стосовно придбання та подальшої експлуатації земельної ділянки.

Наразі немає єдиної звітної форми, яка б вміщувала всі необхідні відомості щодо діяльності сільськогосподарського підприємства, але є форма «Основні економічні показники роботи сільгосппідприємств». Ця звітна форма є замінником багатьох чинних раніше спеціалізованих форм бухгалтерської звітності [5].

Такі форми, як «Заключний звіт про підсумки сівби під урожай 20__ р.» та «Звіт про реалізацію сільськогосподарської продукції» відображають відомості про орендовані земельні ділянки та розміри плати за них.

Відтак постає необхідність у зміненні чинних засобів подання інформації про земельні ресурси як засоби виробництва. Необхідним є контроль за оподаткуванням земельних ділянок та за відображенням їх балансової вартості. Також слід розмежувати земельні ділянки за такими критеріями, як категорії угідь, форми власності та користування. Запровадження цих заходів допоможе посилити контрольні функції бухгалтерського обліку, виявити права власності та проаналізувати ефективність використання земельних ділянок.

Таким чином, сучасне обліково-інформаційне забезпечення використання землі не є спроможним задовольнити інформаційні потреби власників і користувачів землі. Саме вдосконалення обліково-інформаційного забезпечення використання земельних ресурсів уможливить побудову необхідного обліку земельних ресурсів відповідно до різних категорій власників і користувачів землі, а також видів угідь.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Івахненков С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку: історія, теорія, перспективи / С. В. Івахненков. – Житомир : АСА, 2001. – 416 с. **2.** Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **3.** Іглінська В. Г. Формування облікової політики на сільськогосподарських підприємствах [Електронний ресурс] / В. Г. Іглінська. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Economics/73219.doc.htm. **4.** Про спеціалізовану річну бухгалтерську звітність [Електронний ресурс] : Закон України від 08.11.2000 № 221. – Режим доступу : http://www.uazakon.com/document/spart37/inx37894.htm.

УПРАВЛІНСЬКИЙ АУДИТ ЯК МЕТОД ОЦІНЮВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

УДК 005.336.1

Теличко Б. І.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто вплив управління персоналом на ефективність діяльності організації в цілому. Досліджено систему поточного контролю. Визначено недоліки та слабкі місця організації управлінського аудиту. Запропоновано шляхи їх ефективного усунення.*

Ключові слова: *управлінський аудит, бізнес-модель, показники ефективності, організація управління, оцінювання персоналу.*

Аннотация. *Рассмотрено влияние управления персоналом на эффективность деятельности организации в целом. Исследована система текущего контроля. Определены недостатки и слабые места организации управленческого аудита. Предложены пути их эффективного устранения.*

© Теличко Б. І., 2016

Ключевые слова: *управленческий аудит, бизнес-модель, показатели эффективности, организация управления, оценка персонала.*

Annotation. *Influence of personnel management on the effectiveness of the organization. The system of ongoing monitoring. Detected shortcomings and weaknesses of the organization. The ways of their effective elimination.*

Keywords: *audit management, business model, performance, organization management, personnel evaluation.*

Управлінський аудит є сукупністю принципів і методів здійснення контролю стану системи менеджменту для виявлення та усунення протиріч, невідповідностей, дублювання інформації та скасування застарілих елементів. Його метою є підтримка системи в робочому стані. Методологія управлінського аудиту є тісно пов'язаною із системологією менеджменту.

Питання управлінського аудиту є надзвичайно важливими, оскільки необхідно оцінювати:

1) вигоди у разі придбання підприємства, а також наявність резервів для підвищення ефективності діяльності компанії;

2) ефективність системи управління, у тому числі в дочірніх і залежних компаніях, філіях, дивізіонах і відділеннях фірми;

3) розвиток функціонального простору для прогнозування й оцінювання реалізованості цілей управління.

Метою написання статті є розкриття сутності управлінського аудиту, дослідження складових системи управління персоналом та визначення ролі управлінського аудиту в діяльності підприємства.

Дослідженням питань управлінського аудиту займаються українські вчені-економісти Борисова А. Б., Долішній М. І., Драбаніч А. В., Завіновська Г. О., Колот А. М., Лібанова Е. М., Миронова Л. Г., Онікієнко В. В., Шевчук Л. Т. та ін.

Особливе місце в системі управління посідає управлінський аудит як незалежне дослідження та оцінювання управління згідно із стандартами оптимальної ефективності функціонування соціально-економічних систем (СЕС) [1].

За своєю сутністю управлінський аудит підприємств є економічним діагностуванням. Ця процедура полягає в порівнянні фактичних і попередньо встановлених за цей період нормативних значень ключових показників економічної діяльності підприємств. Кінцевою її метою є поетапне зближення порівнюваних показників. Одним із варіантів моделі еталонних показників є сукупність обґрунтованих оцінок її діяльності – збалансована система показників ефективності (Balananced Scorecard – BSC) [2].

Консультант об'єктивно оцінює варіанти в організації управління, розставляє акценти при прийнятті управлінських рішень, виявляє елементи організаційного механізму, що потребують уваги власників або менеджерів компанії. Управлінський аудит використовує стандартні методи експертного консультування: інтерв'ю, аналіз документів, збирання даних, формалізований опис процедур, побудову схем, моделювання бізнес-процесів і функцій. Ці методи є базованими на технології структурного аналізу та проектування (SADT, Structured Analysis and Designign Technique – методологія опису великих систем, що дозволяє ефективно аналізувати та проектувати організації) [3].

У процесі управлінського аудиту оцінюють:

1) поточну стратегію підприємства, у тому числі положення на ринку, цілісність і системність поставлених стратегічних цілей;

2) технологію процесу виробництва та реалізації кожного продукту підприємства;

3) технологію виконання ключових функцій управління;

4) структуру управління компанією, тобто взаємозв'язок між процедурами, що становлять бізнес-процеси, і ключовими функціями управління.

Підсумком процесу аудиту є розробка типових програм розвитку та вдосконалення контрольних систем для компаній.

Позитивним у процедурі проведення управлінського аудиту є:

- рекомендації щодо змін у структурах і діяльності для підвищення якості менеджменту;
- сприяння у прийнятті економічно виважених рішень [4].

Недоліком у процедурі проведення управлінського аудиту є те, що традиційний управлінський аудит приділяє надто мало уваги зовнішньому бізнес-середовищу. Фінансові коефіцієнти традиційних систем управлінського контролю є орієнтованими на внутрішні фактори і, на жаль, не дозволяють коректно порівнювати показники компанії з показниками конкурентів.

Система управлінського аудиту є необхідною для ефективного управління підприємством за умов ринку. Можливість адаптуватися до динамічного середовища за умов конкуренції є перевагою, яку надають сучасні методики управлінського аудиту.

Збалансована система показників ефективності (ССП) – це система оцінок і центральна організаційна схема процесів управління підприємства. ССП формулює теорію бізнесу і лежить в основі бізнес-моделі. Вона є заснованою на причинно-наслідкових стосунках, що випливають зі стратегії, ураховують фактор часу і пропорційну залежність між параметрами. ССП надає менеджеру інструмент для ефективного вирішення завдань. Однак фінансова модель оцінює події минулого, а не результати внесків у можливості, що створюватимуть вартість надалі. Менеджери прагнуть стабільно високих короткострокових фінансових результатів, що спричиняє обмеження інноваційних рішень [7].

ССП оцінює компанію на основі чотирьох параметрів: фінанси, взаємини з клієнтами, внутрішні бізнес-процеси і персонал. Кожний етап має три фінансові напрями, що реалізують бізнес-стратегії: зростання доходу і розширення структури, витрати і продуктивність, використання активів та інвестиційна стратегія, тобто ССП відображає причинно-наслідкові зв'язки із критеріями оцінювання результатів і факторів їх досягнення.

Таким чином, управлінський аудит є одним із дієвих інструментів забезпечення виконання завдань, визначених керівництвом компанії. Сфера управлінського аудиту є значно важливішою, ніж сфера управлінського контролю. Управлінський аудит, як правило, легалізується, коли в компанії створюють службу внутрішнього аудиту. У будь-якому разі проведення управлінського аудиту посилює контроль за досягненням бажаного рівня економічності, ефективності та результативності діяльності компанії та створює реальні передумови для розвитку й посилення конкурентних переваг.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Гаврильченко О. В.

Література: 1. Васькин О. А. Оценка менеджеров : учеб. пособие / О. А. Васькин. – М. : Инфра-М, 2012. – 283 с. **2.** Кошкин В. И. Организация и методы оценки предприятия (бизнеса) / Под ред. В. И. Кошкина. – М. : Экмос, 2002. – 944 с. **3.** Ревуцкий Л. Д. Потенциал и стоимость предприятия / Л. Д. Ревуцкий. – М. : Перспектива, 1997. – 128 с. 4. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник / О. А. Грішнова. – Київ : Знання, 2009. – 390 с. **5.** Чернов В. А. Управленческий учет и анализ коммерческой деятельности / В. А. Чернов. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 320 с. **6.** Акулов М. Г. Економіка праці і соціально-трудові відносини : навч. посіб. / М. Г. Акулов, А. В. Драбаніч, Т. В. Євась [та ін.]. – Київ : Центр навчальної літератури, 2012. – 328 с.

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

УДК 330.322(477)

Ткаленко Н.

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано причини та особливості інфляції як процесу зростання загального рівня цін в Україні через порушення закону грошового обігу. Визначено методи та інструменти подолання інфляції в Україні за певний період залежно від причин її виникнення.*

Ключові слова: *інфляція, закони грошового обігу, індекс споживчих цін.*

Аннотация. *Проанализированы причины и особенности инфляции как процесса роста общего уровня цен в Украине из-за нарушения закона денежного обращения. Определены методы и инструменты преодоления инфляции в Украине за определенный период в зависимости от причин ее возникновения.*

Ключевые слова: *инфляция, законы денежного обращения, индекс потребительских цен.*

© Ткаленко Н., 2016

Annotation. *The reasons and peculiarities of inflation as a process of growth of general price level in Ukraine through violation of the law of money circulation. Defined methods and tools to overcome inflation in Ukraine for a certain period depending on the cause.*

Keywords: *inflation, monetary law, consumer price, index.*

Як економічне явище інфляція існує вже досить давно і має місце донині. Вважають, що її поява є пов'язаною із виникненням саме паперових грошей.

Фундамент для сучасного зростання цін і виникнення інфляції було закладено кілька десятків років тому, коли найпотужніші економіки світу визначили курс на збільшення грошової маси й виробництва біопалива. Саме ці два фактори стали визначальними і штовхнули ціни вгору. Інфляційні процеси, що відбуваються в економіці будь-якої країни, є досить складними, спрогнозувати їх практично неможливо. Через таку невизначеність багато країн світу, у тому числі і високорозвинені, зазнають вагомих економічних втрат і збитків.

Аналіз впливу інфляції на економіку України є досить актуальним питанням, адже саме від рівня інфляції залежить економічний розвиток країни та напрям, у якому уряд має рухатися, щоб країна не перебувала у стані застою, а економічно зростала. Аналізом окремих аспектів інфляції займалися економісти Безкровний А. В., Ревенко А. О., Олійник С. М., Попов В. О., Щербак А. Н. та ін. Президент України Петро Порошенко проаналізував причини та наслідки інфляції в Україні, її проблеми, ризики і перспективи подальшого розвитку економіки країни.

Для того, щоб мати певні уявлення про інфляційні процеси в Україні, слід почати з причин, що сприяють її виникненню. Основними причинами виникнення інфляції в Україні є диспропорція внутрішніх і світових цін, висока монополізація економіки, тиск зовнішнього боргу на державний бюджет. Останнє зумовлює виникнення несприятливого інвестиційного клімату і дає поштовх спекулятивному бізнесу.

Проблема інфляції має для України не стільки теоретичне, скільки суто практичне значення. Щороку Україна має свій індекс споживчих цін, відмінний від попереднього. Цей індекс може зростати або, навпаки, зменшуватися. Динаміку його прослідковано на рис. 1. Для кожного періоду, починаючи з 1991 р., характерними є різні рівні та темпи інфляції, що, звичайно, має свої соціально-економічні наслідки. Але щоб чітко усвідомити процеси, що відбуваються, розглянемо динаміку інфляції в Україні протягом 2009–2014 рр. [2].

За даними Держкомстату, у першому півріччі 2008 р. інфляція в Україні досягла 15,5 %, а в річному показнику – 29,3 %, що є одним із найвищих результатів у світі. У 2009 р. через економічну кризу Україна увійшла до десятки країн світу, що зазнали збитків через кризу і очолила список (рейтинг) із показником 12,3 %. У 2010 р. інфляція склала 9,1 %, у 2009 р. – 12,3 %. За офіційним прогнозом уряду, річна інфляція мала б скласти 8,9 %. Порівняно із груднем 2009 р., в грудні 2010 р. споживчі ціни зросли на 9,1 %. У грудні 2011 р. інфляція склала 0,2 %, за весь 2011 р. ціни підвищилися на 4,6 %. У 2014 р. Національний банк України пов'язує зростання інфляції в жовтні до 2,4 % із девальвацією гривні в серпні й сезонним зростанням цін. Національний банк України зазначає, що, порівняно із вереснем, зростання інфляції сповільнилося за рахунок зниження вартості палива на 2 % і фруктів на 2,1 % [3].

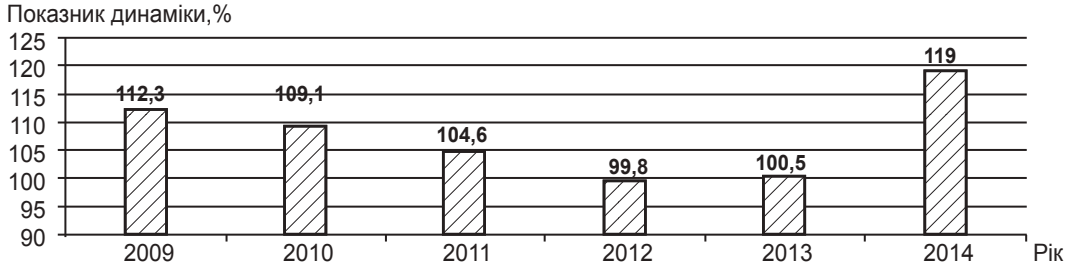

Рис. 1. **Динаміка індексу споживчих цін протягом 2009–2014 рр.**, у % за рік

За підрахунками Національного банку України, зростання цін на продукти із високим ступенем обробки прискорилося до 2,5 %, що є пояснюваним впливом девальвації гривні. Нацбанк зазначив, що адміністративно регульовані ціни зросли на 2,7 %, зумовивши зростання інфляції на 0,6 %. Продовжилося також зростання цін на житлово-комунальні послуги, зокрема тарифи на опалення зросли на 10,8 %, зумовивши зростання інфляції на 0,2 %. Як повідомлялося, інфляція в Україні в жовтні порівняно з вереснем 2014 р. сповільнилася до 2,4 %, у річному вимірюванні (проти жовтня 2013 р.) інфляція прискорилася до 19,8 % з 17,5 %, з початку 2014 р. до грудня 2013 р. інфляція в жовтні прискорилася до 19 % із 16,2 %, зафіксованих місяцем раніше [7]. Для розуміння зміни темпів інфляції розглянемо динаміку індексу споживчих витрат (табл. 1).

Учені-економісти вважають, що нині повністю позбутися інфляції неможливо, оскільки неможливо ліквідувати фактори, що її спричинюють. Протидіяти інфляції можна лише через реалізацію державної політики, що поєднувала б цілі та методи довготривалого й короткотривалого характеру.

Таблиця 1

Індекси інфляції за 2009–2014 рр.

Період	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Січень	102,9	101,8	101,0	100,2	100,2	100,2
Лютий	101,5	101,9	100,9	100,2	99,9	100,6
Березень	101,4	100,9	101,4	100,3	100,0	102,2
Квітень	100,9	99,7	101,3	100,0	100,0	103,3
Травень	100,5	99,4	100,8	99,7	100,1	103,8
Червень	101,0	99,6	100,0	99,7	100,0	101,0
Липень	99,9	99,8	98,7	99,8	99,9	100,4
Серпень	99,8	101,2	99,6	99,7	99,3	100,8
Вепресень	100,8	102,9	100,1	100,1	100,0	102,9
Жовтень	100,9	100,5	100,0	100,0	100,4	102,4
Листопад	101,1	100,3	100,1	99,9	100,2	
Грудень	100,9	100,8	100,2	100,2	100,5	
За рік	112,3	109,1	104,6	99,8	100,5	119

Антиінфляційна політика є складовою соціально-економічної політики держави, відтак має узгоджуватися з останньою. Методи антиінфляційної політики мають бути змішаними, тобто такими, що передбачають заходи монетарного та немонетарного характеру залежно від виду й типу інфляції, особливостей її вияву в різних країнах. Найважливішою складовою антиінфляційної стратегії уряду є запобігання інфляційним очікуванням. Пересічні громадяни, усі суб'єкти господарської діяльності мають позбутися страху знецінення збережень і довіряти уряду та його політиці [6].

У світовій практиці з середини 70-х рр. XX ст. є широко застосовуваною політика таргетування (від англ. target – мета) інфляції. Метою такої політики є вибір цінового орієнтира, зазвичай це індекс зростання цін. Досягнення подібної мети передбачає законодавче встановлення та публічне проголошення розрахованих планових показників інфляції на зазначений термін. Це виявляється у введенні твердих лімітів на щорічний приріст грошової маси. Таргетування інфляції в Україні доцільно сприймати як спільну стратегічну сферу відповідальності НБУ, Кабінету міністрів та Верховної Ради України. Екстраполяційний прогноз показує, що через 2–3 роки номінальний обмінний курс долара США в Україні практично не збігатиметься з паритетним. Тому цілком ймовірно, що вже найближчим часом виникне потреба призупинити фактичне зміцнення гривні та повернутися до її контрольованої девальвації з урахуванням індексу РЕОК та сальдо торговельного балансу. Цього потребуватиме збереження світової конкурентоспроможності українських товарів і послуг на зовнішніх ринках.

Держава використовує різні прийоми та методи антиінфляційної політики, що мають короткотерміновий характер і є спрямованими на те, щоб зменшити вплив інфляції. До них належать стимулювання товарності економіки шляхом державної підтримки, зокрема, через введення пільгового оподаткування, або перехід від безкоштовного задоволення певних потреб до платних (навчання, медобслуговування, надання інформації тощо); приватизація державної власності; часткова реалізація стратегічних запасів; широкомасштабний імпорт споживчих благ; грошова реформа конфіскаційного типу. Доки український ринок не є достатньо розвиненим, він не в змозі впливати на зміни світових, а також внутрішніх цін у окремих базових галузях економіки. Держава має втручатися в ці процеси, інакше зростатиме інфляція [4].

Таким чином, нині інфляція є одним із найбільш небезпечних процесів, що негативно впливають на фінанси і грошову систему в цілому. Інфляційний процес в Україні є досить таки нестабільним і відповідно до створених умов має порівняно великий потенціал до розвитку. Для того щоб подолати негативні наслідки інфляції, важливо забезпечити не її нульовий рівень, а спадну динаміку протягом перехідного періоду, проведення структурних реформ, зростання продуктивності праці, підвищення ролі відсоткової ставки як інструменту монетарної політики. Успіх антиінфляційних заходів в Україні залежить передусім від національної злагоди. Важливо, щоб Верховна Рада не приймала рішень, що є пов'язаними із додатковими асигнуваннями. Кабінету міністрів слід припинити затвердження нових дорогих проектів, профспілки мають утримувалися від вимог підвищення заробітної плати, підприємцям потрібно не підвищувати ціни, а Національному банку слід дотримуватися емісійного ліміту.

Науковий керівник – канд. екон. наук, старший викладач Пивавар І. В.

Література: 1. Ревенко А. О. Інфляція: сумні підсумки, оманливі перспективи / А. О. Ревенко // Дзеркало тижня. – 2009. – № 1 (729). – С. 7–9. **2.** Олійник С. М. Інфляція по-новому / С. М. Олійник // Експрес. – 2012. – № 7. – С. 13–15. **3.** Щербак А. Н. Як приборкати інфляцію в Україні / А. Н. Щербак // Економіст. – 2009. – № 9. – С. 43–45. **4**. Порошенко П. Про причини та наслідки інфляціїї в Україні / П. Порошенко // Бізнес. – 2007. – № 44. – С. 24–25. **5.** Петрик О. Інфляція в Україні: проблеми, ризики, перспективи / О. Петрик // Вісник НБУ. – 2007. – № 3. – С. 2–7. **6.** Державна служба статистики України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ IDEF0 В МОДЕЛЮВАННІ ПРОЦЕСУ НОРМУВАННЯ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 658.51:331

Токарева А. В.

Студент 3 курсу
факультету економіки і праці ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено поняття «нормування праці». Доведено необхідність нормування трудових процесів. Проаналізовано можливості та переваги автоматизації деяких функцій нормування за допомогою методології IDEF0.*

Ключові слова: *нормування праці, організація праці, продуктивність, методологія IDEF0.*

Аннотация. *Определено понятие «нормирование труда». Доказана необходимость нормирования трудовых процессов. Проанализированы возможности и преимущества автоматизации некоторых функций нормирования с помощью методологии IDEF0.*

Ключевые слова: *нормирование труда, организация труда, производительность, методология IDEF0.*

Annotation. *The concept of «normalization of labor». The necessity of standardization of work processes. The possibilities and advantages of automating some functions using the valuation methodology IDEF0.*

Keywords: *valuation work, organization of work, productivity, methodology IDEF0.*

Чинні на сучасних підприємствах норми праці було затверджено ще за часів СРСР. Нині вони потребують перегляду, доопрацювання та автоматизації деяких функцій нормування, що має сприяти скороченню трудомісткості та полегшенню праці фахівців.

Питання нормування праці вивчали вітчизняні та зарубіжні вчені. Ще на початку XX ст. відомий вчений Гастєв А. К. писав, що «нормувати – це означає шукати найбільш вигідну організацію праці».

Тихомирова Т. П. і Чучкалова Є. І. визначають нормування праці як вид діяльності з управління виробництвом, що полягає в установленні необхідних витрат і результатів праці, а також співвідношень між чисельністю працюючих і кількістю використовуваних ними засобів праці [1]. Щеколдін В. А. зазначає, що нині стало можливим автоматизувати деякі функції нормування, що дозволяє скоротити трудомісткість і полегшити працю фахівців з нормування праці, зокрема, за такими напрямами: розрахунок норм часу і виробітку на нову продукцію, складання звітності станом нормування праці та якості чинних норм. Безумовно, створення єдиних баз даних дозволило б значно прискорити ці процеси [2].

Метою написання статті є визначення ролі нормування на підприємстві, виявлення етапів реалізації нормування трудових процесів, а також аналіз процесу нормування за методологією IDEF0.

© Токарева А. В., 2016

Нині найважливішими цілями стратегій компаній є підвищення продуктивності праці, економічної ефективності виробництва та створення нових ринків, а не розширення вже наявних.

Теорія та практика нормування праці розвиваються під впливом не тільки законів ринкової економіки, але й досягнень науково-технічного прогресу (НТП). Для НТП нині характерними є прогресивність застосовуваної техніки і технологій, організації виробничих і трудових процесів. Через його вплив зростає рівень автоматизації виробничих процесів, що, у свою чергу підвищує вимоги до якості й удосконалення нормування праці. Сучасне виробництво дозволяє більш точно визначати й установлювати робочий час на виконання кожної операції, що надає можливості забезпечувати економію живої праці та зростання продуктивності на основі технічно обґрунтованих норм [3].

У зв'язку із цим гостро постає питання про якість самих нормативів та їх доцільність, оскільки більша частина нормативних збірників є застарілою. Прийнятий ще за радянських часів термін їх дії становить п'ять років, а за сучасних умов постійного оновлення техніки та технологій цей термін має бути ще меншим. На обстежених Міністерством праці України підприємствах визначено, що використовувані норми праці не переглядалися понад десять років.

Відтак нині для подальшого стабільного розвитку та процвітання підприємствам необхідно мати встановлені норми праці для працівників відповідно до досягнутого рівня техніки, технології, організації виробництва та праці. Час новітніх технологій передбачає створення автоматизованої бази даних із нормами праці, що має значно спростити подальшу роботу з ними.

Одним із сучасних методів, що дозволяють підвищити ефективність компанії, є процесний. Організацію розглядають як сукупність процесів, ефективність яких безпосередньо залежить від ефективності управління.

Нині існує метод, що дозволяє докладно описати досліджуваний об'єкт або систему. Йдеться про IDEF0 – методологію функціонального моделювання (англ. Function modeling) і графічної нотації, що є призначеною для формалізації й опису процесів. Відмінною особливістю IDEF0 є її акцентування підпорядкованості об'єктів.

Перевагою застосування методології IDEF0 є специфікація всіх функцій, здійснюваних у межах процесу нормування праці, а також характер взаємозв'язків між ними. Така модель забезпечує повне уявлення про функціонування досліджуваного процесу і про все, що має в ньому місце. Ця модель дозволяє чітко визначити розподіл ресурсів між операціями процесу, що дає можливість оцінити ефективність їх використання [4].

Першорядним етапом у проектуванні робіт з нормування праці є необхідність чіткого визначення ключових аспектів: цілі і завдань, що вирішуватимуться передусім за допомогою нормування праці; точки зору на функціональний рівень учасників процесу нормування (це може бути точка зору керівника підприємства, начальника відділу з нормування праці або нормувальника, який безпосередньо виконує завдання); об'єкта аналізу, яким, як правило, є витрати робочого часу; елементів управління функцією. Елементами управління можуть бути правові нормативні акти (КЗпП України, локальні нормативні акти), довідкові матеріали, стандарти та інша нормативно-методична документація, що є визначальною для оцінювання виконання функції; механізми, за допомогою яких мають реалізовуватися функції (персонал, а також матеріальні та організаційні ресурси, у тому числі обладнання, програмне забезпечення тощо); результати реалізації функції (показники, звітні документи) [4].

Наступним етапом є розробка загальної функціональної схеми організації робіт з нормування праці на підприємстві на основі вивчення особливостей виробничого процесу, докладний опис внутрішніх процесів, взаємозв'язків між підрозділами, розподіл повноважень, розробка стандартів оцінювання проектованих норм [5]. Для цих цілей було вибрано методологію IDEF0. У процесі аналізу нормування праці вивчаються можливості обладнання, професійно-кваліфікаційні характеристики працівників, умови праці, застосовувана технологія, організація робочого місця та його обслуговування. У форматі IDEF0 структура реалізації функції, за допомогою якої досягається поставлена мета, може бути подана у вигляді схеми (рис. 1).

Входом до процесу організації робіт з нормування праці є досліджувані витрати робочого часу. Управління процесом організації робіт з нормування є здійснюваним на підставі КЗпП України, стандартів, довідкових та інших нормативних матеріалів.

Основною метою цієї схеми є виявлення основної задачі процесу. Діаграма є надзвичайно важливою у процесі формування загальної точки зору на вирішувану задачу: що є потрібним і в якій кількості, що матимемо на виході, хто є задіяним у процесі, які регулюючі документи є необхідними для якісного вирішення поставленого завдання.

Але така схема не дає повного бачення процесу, а лише узагальнене. Деталізуємо розгляд процесу за допомогою схематичного зображення (рис. 2).

У процесі розглядають як стадії вибір методів нормування, проведення хронометражних спостережень, проектування норм праці та створення бази нормативних матеріалів. Виходячи з цілей дослідження, вибирають методи отримання інформації. Завершальним етапом є формування баз даних та автоматизація розрахунку трудомісткості виробів.

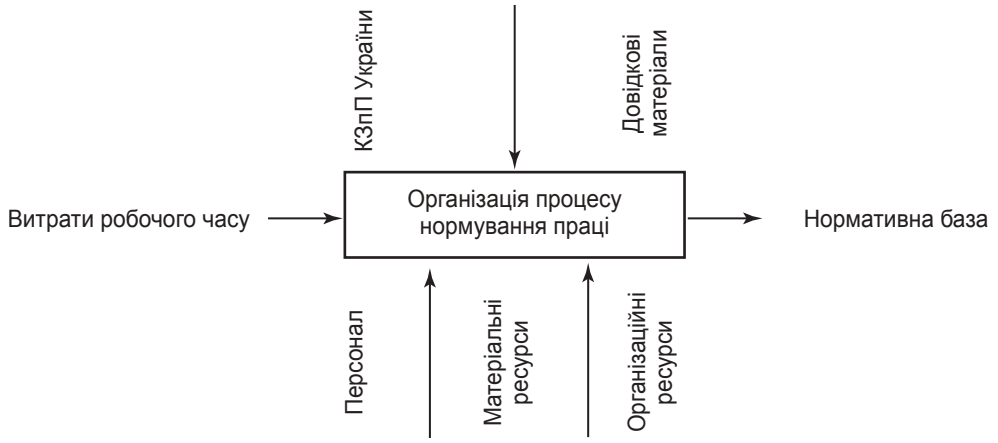

Рис. 1. **Структура реалізації функції у форматі IDEF0**

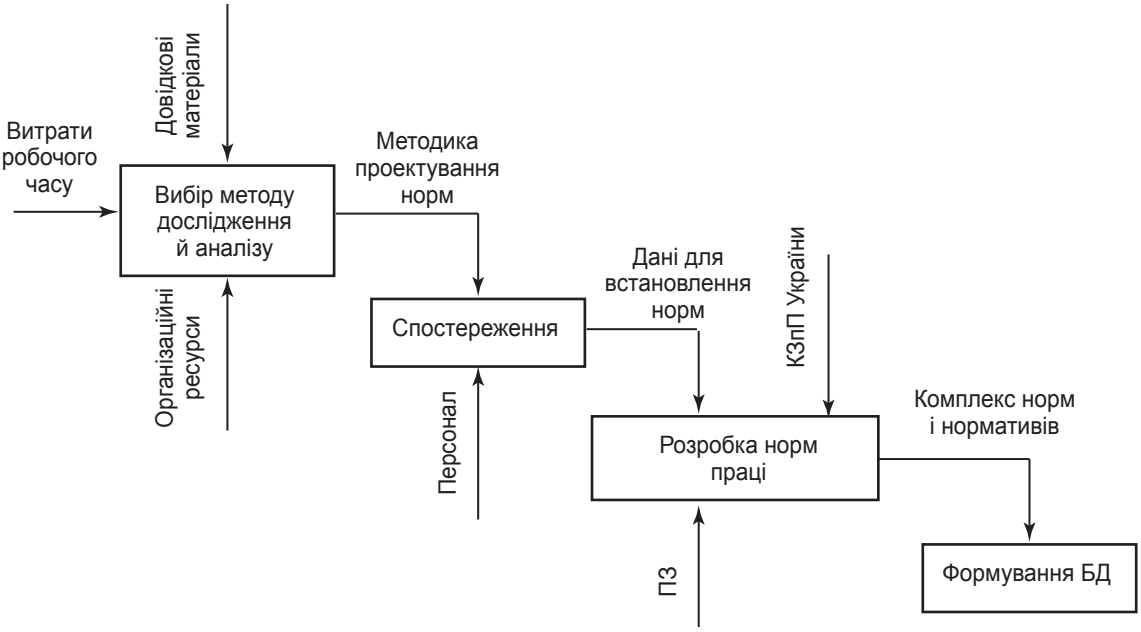

Рис. 2. **Детальний опис процесу у форматі IDEF0**

Таким чином, процес нормування праці полягає у поділі поставленої мети і завдань на субпідрядні функції з певними вхідними елементами. Заснований на функціональному IDEF0 моделюванні підхід до проектування процесів нормування праці полегшує надалі розробку методичних рекомендацій щодо нормування праці на підприємстві, а також комплектування бази даних норм і нормативів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Семенченко А. В.

Література: 1. Тихомирова Т. П. Организация, нормирование и оплата труда на предприятии / Т. П. Тихомирова, Е. И. Чучкалова. – Екатеринбург : ГОУ ВПО РГППУ, 2008. – 185 с. **2.** Сытник К. А. Применение информационных технологий в нормировании труда / К. А. Сытник, В. А. Щеколдин // Проблемы совершенствования организации производства и управления промышленными предприятиями. – 2012. – № 2. – С. 201–206. **3.** Бюллер Е. А. Нормирование труда как фактор эффективного стратегического внутрифирменного планирования / Е. А. Бюллер // Вестник Адыгейского государственного университета. – 2006. – № 1. – С. 89–89. **4.** Кичигин А. В. Проблемы нормирования труда на предприятиях / А. В. Кичигин // Современные проблемы науки и образования. – 2014. – № 5. – С. 103–106. **5.** Коротаев Д. Н. Функциональное моделирование бизнес-процессов предпринимательской деятельности / Д. Н. Коротаев // Вестник СибАДИ. – 2011. – № 3. – С. 82–86.

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА МАЛОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 657:334.012.64

Турлапов В. В.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано роль малого підприємства в системі господарювання. Розглянуто особливості організації бухгалтерського обліку на малому підприємстві, а також форми бухгалтерського обліку. Визначено особливості, сутність і переваги спрощеної форми бухгалтерського обліку. Запропоновано шляхи ефективного удосконалення системи бухгалтерського обліку на малому підприємстві.*

Ключові слова: *підприємство, мале підприємство, велике підприємство, суб'єкти підприємництва, спрощений план рахунків, спрощена фінансова звітність, спрощена форма бухгалтерського обліку.*

Аннотация. *Проанализирована роль малого предприятия в системе хозяйствования. Рассмотрены особенности организации бухгалтерского учета на малом предприятии, а также формы бухгалтерского учета. Определены особенности, сущность и преимущества упрощенной формы бухгалтерского учета. Предложены пути эффективного совершенствования системы бухгалтерского учета на малом предприятии.*

Ключевые слова: *предприятие, малое предприятие, крупное предприятие, субъекты предпринимательства, упрощенный план счетов, упрощенная финансовая отчетность, упрощенная форма бухгалтерского учета.*

Annotation. *The role of small businesses in the economic system. The features of accounting for small business, as well as forms of accounting. The features, nature and the advantages of a simplified form of accounting. Ways of effectively improving the accounting system for small business.*

Keywords: *enterprise, small company, large company, business entities, simplified chart of accounts, simplified financial reporting, simplified form of accounting.*

Підприємство – це самостійний суб'єкт господарювання, що є створеним компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення особистих або суспільних потреб. Підприємство може здійснювати науково-дослідницьку, торговельну, виробничу, банківську, страхову або інші види діяльності. Воно є юридичною особою, яка має відокремлене майно, самостійний баланс, рахунки в банках, печатку із своїм найменуванням та ідентифікаційним кодом.

Залежно від кількості працюючих та обсягу валового доходу від реалізованої продукції за рік розглядають малі, середні та великі підприємства.

Малими називають підприємства, у яких середньооблікова чисельність робітників за звітний рік не перевищує 50 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує 70 млн грн. Великими вважають підприємства, у яких середньооблікова чисельність робітників за звітний рік перевищує 250 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період перевищує 100 млн грн. Усі інші підприємства вважають середніми.

Суб'єктами малого підприємства є фізичні, юридичні особи, зареєстровані відповідно до закону як суб'єкти підприємницької діяльності. Малі підприємства є дуже поширеними в багатьох країнах. Вони забезпечують насиченість ринку, є основою формування середнього класу, сприяють розвитку конкуренції та послабленню монополізму. Малі підприємства швидше пристосовуються до умов ринку, коли науково-технічний прогрес набирає обертів, а кількість пропозиції товарів і послуг зростає щодня [1].

В Україні малі підприємства перебувають на стадії розвитку, але цьому перешкоджає безліч факторів: відсутність або нестача фінансових ресурсів, відсутність нормативно-правового забезпечення, державної підтримки та іноземних інвестицій, недопрацьована система обліку та статистичної звітності тощо.

Для запобігання від'ємним результатам господарської діяльності, контролю дотримання законодавства та доцільності господарських операцій застосовують бухгалтерський облік. Бухгалтерський облік має збирати, узагальнювати та реєструвати інформацію в грошовому вираженні шляхом документування.

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» встановлено, що кожне підприємство самостійно вибирає форму бухгалтерського обліку. Однак при цьому слід дотримуватися єдиних методологічних засад обліку, насамперед принципу подвійного запису господарських операцій і взаємозв'язку даних аналітичного та синтетичного обліку, суцільного відображення всіх господарських операцій у регістрах обліку на основі первинних документів. Податковий облік на малих підприємствах здійснюють із урахуванням

© Турлапов В. В., 2016

вимог податкового законодавства. Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органа (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів.

Відтак малі підприємства мають самостійно:

– вибирати форми організації бухгалтерського обліку;

– установлювати правила документообігу й технології обробки облікової інформації;

– розробляти системи рахунків бухгалтерського обліку;

– визначати системи та форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності та контролю господарських операцій.

Специфічними рисами організації бухгалтерського обліку на малому підприємстві є:

– використання простої та спрощеної форм бухгалтерського обліку;

– використання спрощеного Плану рахунків;

– складання фінансової звітності є регламентованим П(С)БО 25;

– підприємство подає скорочену квартальну та річну фінансову звітність.

Малі підприємства можуть також використовувати меморіальну, журнальну та автоматизовану форми бухгалтерського обліку [2].

Проста форма є застосовуваною малими підприємствами з незначним документообігом, що здійснюють діяльність щодо виконання нематеріаломістких робіт і послуг. У процесі використання простої форми бухгалтерського обліку мале підприємство веде тільки два регістри: журнал обліку господарських операцій і відомості 3-м. Журнал ведеться щомісячно, а записи здійснюють у хронологічному порядку. У журналі вказують обіг за дебетом і кредитом кожного субрахунка та сальдо на початок і кінець місяця. Суму обігу визначають на підставі даних, зазначених у журналі, шляхом простого підсумовування [2].

Спрощена форма бухгалтерського обліку передбачає використання відомостей з № 1-мс по № 4-мс, де узагальнюючим регістром є оборотно-сальдова відомість. Для кожного рахунка або групи рахунків призначеною є конкретна відомість. На підставі первинних і зведених документів у них роблять записи за дебетом і кредитом відповідних рахунків [3].

Головною перевагою спрощеної системи оподаткування (ССО) перед загальноприйнятими системами оподаткування є значне зменшення податкових виплат. Господарюючий суб'єкт, що застосовує ССО, має вести податковий облік тільки за єдиним податком. Недоліком є те, що пільговий податковий режим призначений передусім для малих суб'єктів підприємницької діяльності. Недоліком є також закритий перелік витрат, які враховують для оподаткування, відсутність податку на додану вартість (ПДВ) у виручці від реалізації товарів (робіт, послуг).

Необхідно зазначити, що, незважаючи на пільговий режим, для платників податків зберігається чинний порядок ведення касових операцій та надання необхідної статистичної звітності [4].

Спрощена форма бухгалтерського обліку для платників податку на прибуток за нульовою ставкою відсотка припускає використання журналів 1-мс обліку активів, 2-мс обліку капіталу і зобов'язань, 3-мс обліку доходів, 4-мс обліку витрат; а також відомостей 1.1-мс обліку необоротних активів, 1.2-мс обліку нарахування амортизації, 2.1-мс обліку розрахунків із постачальниками, з іншими кредиторами та бюджетом, 2.2-мс обліку розрахунків із працівниками, 4.1-мс обліку витрат на ремонт та поліпшення основних засобів [4]. У разі необхідності малі підприємства можуть використовувати додаткові регістри (виготовлені самостійно) для узагальнення інформації про господарські операції щодо окремих активів, зобов'язань, капіталу, доходів і витрат, підсумкові дані з яких переносять до відповідних граф журналів.

Меморіальна форма обліку передбачає застосування книжкових і карткових облікових регістрів, відомостей синтетичного й аналітичного обліку та меморіальних ордерів.

Журнальна форма обліку передбачає накопичення та систематизацію даних первинних документів безпосередньо в регістрах синтетичного та аналітичного обліку і застосування журналів – ордерів, що ведуться за кредитом синтетичних і дебетом кореспондуючих рахунків та відомостей із перенесенням підсумків до головної книги для узагальнення даних журналів і відомостей.

Автоматизована форма ґрунтується на використанні програмних продуктів, що дозволяють автоматично й безперервно виконувати обліково-обчислювальні роботи, накопичувати інформацію про здійснення господарських операцій, формувати допоміжні документи та звітність з синтетичного обліку [3].

Проста і спрощена форми бухгалтерського обліку мають рекомендації щодо ведення бухгалтерського обліку на малих підприємствах. При використанні цих форм підприємство має використовувати спрощений План рахунків бухгалтерського обліку.

Відмінністю спрощеного Плану рахунків є використання тільки 25 синтетичних рахунків.

Грамотно побудована система облікових регістрів дозволяє акумулювати всю необхідну інформацію, групувати інформацію на необхідних синтетичних і аналітичних рахунках, забезпечує зручність користування та раціональне відображення операцій у облікових регістрах (простота заповнення, відсутність зайвого дублювання інформації тощо).

Таким чином, підприємствам доцільно дотримуватися тільки загальної системи обліку, незалежно від розмірів організації. Це надасть можливості порівняти кінцеві результати діяльності, що є визначеними на підставі єдиних положень відображення звітної інформації. Основним недоліком такого підходу є збільшення навантаження на малі підприємства через узагальнені правила обліку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15. **2.** Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **3.** Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами [Електронний ресурс] : Закон України від 25.06.2003 № 422. – Режим доступу : http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1023.1005.0. **4.** Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **5.** Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами [Електронний ресурс] : Закон України від 15.06.2011 № 720. – Режим доступу : http://global-national.in.ua /archive/5-2015/213.

ЗАЛЕЖНІСТЬ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ВІД КРЕДИТІВ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

УДК 330.43:339.72

Тишкевич С. С.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано вплив кредитування від міжнародних валютно-фінансових організацій на динаміку основних макроекономічних показників в Україні. Запропоновано шляхи підвищення ефективності подальшої взаємодії з міжнародними валютно-фінансовими організаціями.*

Ключові слова: *кредити, міжнародні валютно-фінансові організації, інфляція, темпи інфляції, облікова ставка НБУ, коефіцієнт канонічної кореляції.*

Аннотация. *Проанализировано влияние кредитования от международных валютно-финансовых организаций на динамику основных макроэкономических показателей в Украине. Предложены пути повышения эффективности дальнейшего взаимодействия с международными валютно-финансовыми организациями.*

Ключевые слова: *кредиты, международные валютно-финансовые организации, инфляция, темпы инфляции, учетная ставка НБУ, коэффициент канонической корреляции.*

© Тишкевич С. С., 2016

Annotation. *The influence of loans from international monetary organizations to the dynamics of key macroeconomic indicators in Ukraine. Ways of improving the efficiency of further cooperation with the international monetary and financial organizations.*

Keywords: *loans, international monetary and financial institutions, inflation, inflation rate, discount rate, canonical correlation coefficient.*

Одним із пріоритетних напрямів економічної політики України на шляху формування продуктивного фінансового механізму державного управління є подальша інтеграція й участь у роботі міжнародних організацій. Нині Україна перебуває в ситуації, коли для стимулювання зростання економіки потрібні великі кошти, тобто перед країною постає питання нестачі інвестицій в економіку. Як показує практика, реальним вирішенням цієї проблеми є залучення іноземного капіталу за рахунок отримання кредитів від міжнародних валютно-фінансових організацій. Відтак питання співпраці України із міжнародними валютно-фінансовими організаціями є надзвичайно актуальним.

Вплив отриманих міжнародних кредитів на економічний стан України є визначуваним макроекономічними показниками.

Канонічний аналіз застосовують, якщо необхідно визначити взаємозв'язок між двома системами показників: результативними і факторними. Відтак можна побудувати ієрархічну систему складних та елементарних ознак, що описують об'єкт в економіці. Аналіз може ускладнюватися тільки тим, що деякі фактори не піддаються кількісному вираженню. Тому вибрано тільки фактори, що є вимірюваними метричними шкалами.

Факторними змінними у нашій моделі є:

x_1 – обсяги кредитів, що надійшли від ЄБРР;

x_2 – обсяги кредитів, що надійшли від Світового банку;

x_3 – обсяги кредитів, що надійшли від МВФ.

Результативними змінними є:

y_1 – темп інфляції;

y_2 – темп приросту ВВП України;

y_3 – облікова ставка НБУ;

y_4 – обсяг експорту;

y_5 – середній курс гривні до долара США.

У табл. 1 подано вихідні дані для побудови моделі [1; 2].

Таблиця 1

Вихідні дані для побудови моделі

Роки	Кредити, що надійшли від ЄБРР, млн євро	Кредити, що надійшли від Світового банку, млн дол.	Кредити, що надійшли від МВФ, млн СДР	Темп інфляції, %	Темп приросту ВВП України, %	Облікова ставка НБУ, %	Обсяг експорту, млн грн	Середній курс гривні до долара США, грн
	x_1	x_2	x_3	y_1	y_2	y_3	y_4	y_5
2004	89,65	282	0	112,3	12	7,88	215798	531,92
2005	79,31	192	0	110,3	2,9	9,25	227252	512,47
2006	47,7	500	0	111,6	7,5	9	253707	505
2007	101,58	160	0	116,6	7,5	8,25	323205	505
2008	169,63	697,5	3000	122,3	1,9	11	444859	526,72
2009	110	900	4000	112,3	-14,5	11,08	423564	779,12
2010	970	460	2250	109,1	4,1	9	549365	793,56
2011	1020	200	0	104,6	5,2	7,75	707953	796,76
2012	920	150	0	99,8	0,3	7,63	717347	799,1
2013	800	460	0	100,5	0	7	681899	799,3
2014	1210	1382	2972	124,9	-6,5	10,63	770121	1188,67

Для канонічного аналізу використано офіційні дані протягом 2004–2014 рр. Усі обчислення отримано за допомогою статистичного пакета StatGarphics Centurion.

Результати дослідження показали, що найбільш значущими для моделі факторами є перші дві пари канонічних змінних, оскільки їх значення p-value не перевищує 0,05. Взаємозв'язок у першій парі є сильнішим,

адже коефіцієнт канонічної кореляції між ними становить 0,9953. Коефіцієнт канонічної кореляції між змінними другої пари становить 0,9533. Третя пара комбінацій лінійних показників не є значущою, оскільки щільність взаємозв'язку не перевищує рівня довірчої ймовірності – 95 %.

Відтак за цими даними було отримано системи лінійних комбінацій показників, для яких коефіцієнт парної кореляції набуває максимального значення:

$$1) r_{u_1 v_1} = 0.9953$$
$$\begin{cases} U_1 = -0,205382\, y_1 + 0,512107\, y_2 + 0,337998\, y_3 + 0,430218\, y_4 + 0,833703\, y_5 \\ V_1 = 0,917545 x_1 + 0,264396 x_2 - 0,05152 x_3 \end{cases}$$

$$2) r_{u_1 v_1} = 0,9533$$
$$\begin{cases} U_2 = 0,271426\, y_1 - 0,390262\, y_2 + 0,494176\, y_3 - 0,197994\, y_4 + 0,106422\, y_5 \\ V_2 = -0,35264 x_1 + 0,483008 x_2 + 0,56398 x_3 \end{cases}$$

Аналіз математичних моделей засвідчує, що рейтинг впливу на взаємозв'язок в системі «результат–фактори» має вигляд:

$$\begin{cases} y_5 > y_2 > y_4 > y_3 > y_1 \\ x_1 > x_2 > x_3 \end{cases}$$

Це означає, що середній курс гривні до долара США найсильніше залежить від використаних факторів, рейтинг впливу яких має таку послідовність: обсяги кредитів, що є наданими ЄБРР, обсяги кредитів, що є наданими Світовим банком, і наприкінці – обсяги кредитів, що надійшли від МВФ. На другому місці за ступенем впливу стоїть темп приросту ВВП, на третьому – експорт. Менше за наведені показники вибрані фактори впливають на рівень облікової ставки НБУ і темп інфляції , вони посідають четверте та п'яте місце відповідно.

Таким чином, найбільш впливовими факторами на економіку України слід вважати обсяги кредитування міжнародних організацій, що зумовлює доцільність розробки ефективних рекомендацій щодо удосконалення співробітництва України з ними.

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор Малярець Л. М.

Література: 1. Показники валютного ринку [Електронний ресурс] // Офіційне інтернет-представництво Національного банку України. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/allinfo. **2.** Державна служба статистики України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua. **3.** Малярець Л. М. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **4.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підручник / Єгоршин О. О., Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с. **5.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 287 с.

СИСТЕМА ПЛАНИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ ТУРКМЕНИСТАНА

УДК 338.27

Хамракулов Н. Х.

Студент 4 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрена современная система планирования инновационно-инвестиционного развития экономики Туркменистана. Проанализирована инновационно-инвестиционная экономическая политика Туркменистана. Исследованы особенности инвестиционного климата Туркменистана.*

Ключевые слова: *государство, экономика, рынок, инвестиции, инновации, инновационно-инвестиционное развитие, планирование, экономическое развитие.*

Анотація. *Розглянуто сучасну систему планування інноваційно-інвестиційного розвитку економіки Туркменістану. Проаналізовано інноваційно-інвестиційну економічну політику Туркменістану. Досліджено особливості інвестиційного клімату Туркменістану.*

Ключові слова: *держава, економіка, ринок, інвестиції, інновації, інноваційно-інвестиційний розвиток, планування, економічний розвиток.*

Annotation. *The current planning system innovation and investment development of the economy of Turkmenistan. It analyzes the innovation and investment policy of Turkmenistan. The features of the investment climate in Turkmenistan.*

Keywords: *government, economics, market, investment, innovation, innovation and investment development, planning and economic development.*

Одновременно с основным направлением деятельности каждое предприятие может также осуществлять и финансовые инвестиции. Непосредственно это выражается в приобретении предприятием на финансовом рынке для получения в дальнейшем экономических выгод разного рода ценных бумаг: акций, облигаций, векселей и др. Понятие «инвестиция» означает вложение государственного или частного капитала в собственной стране или за рубежом для получения дохода в предприятия различных отраслей, предпринимательские проекты, социально-экономические программы, инновационные проекты.

В экономической теории всегда уделялось большое внимание инвестиционному процессу и проблемам, связанным с деформацией его пропорций в общественном воспроизводстве. Фундаментальные исследования вопросов инновационного типа экономического роста представлены в трудах Ивановой М., Павлова К., Райзберга Б., Фатхутдинова Р. Тем не менее, следует отметить, что отдельные теоретические и практические вопросы остаются еще не решенными.

Целью написания статьи является анализ инновационно-инвестиционной политики Туркменистана и разработка направлений ее реформирования.

Участниками инвестиционной деятельности являются физические и юридические лица Туркменистана, других государств, обеспечивающие осуществление инвестиций в качестве исполнителей заказов или на основании поручения инвестора. Основными участниками инвестиционной деятельности являются инвесторы, проектные и подрядные строительные организации (генеральный подрядчик и субподрядчик), предприятия, обеспечивающие строительный участок строительными материалами и конструкциями, и др.

В современном мире важную роль в модернизации, диверсификации экономики и повышении экономического потенциала страны играют иностранные инвестиции. В соответствии с Законом Туркменистана «Об иностранных инвестициях», иностранные инвестиции – это вложения иностранного капитала в объект предпринимательской деятельности на территории Туркменистана в виде принадлежащих иностранному инвестору объектов гражданских прав, в том числе денежных средств, ценных бумаг, иного имущества, имущественных прав, имеющих денежную оценку, исключительных прав на результаты интеллектуальной деятельности (интеллектуальную собственность), а также услуг и информации [4].

Под инвестиционной деятельностью (процессом) понимается совокупность практических действий государства, физических и юридических лиц по реализации инвестиций. Под инвестиционной политикой государства понимается комплекс целенаправленных мероприятий по созданию благоприятных условий для всех субъектов

© Хамракулов Н. Х., 2016

хозяйствования с целью оживления инвестиционной деятельности, подъема экономики, повышения эффективности производства и решения социальных проблем.

Основными целями инвестиционной политики являются диверсификация экономики, создание условий для расширенного воспроизводства и эффективности вложенного капитала для инвесторов. Инвестиционная политика в руках хозяйствующего субъекта разного уровня управления (государства, министерства, предприятия и др.) является важным рычагом регулирования хозяйства. Именно она формирует так называемый инвестиционный климат страны. Поэтому инвестиционная политика Туркменистана исходит из необходимости создания благоприятного климата для инвестиционной деятельности как в государственном, так и в негосударственном секторах экономики, а также для иностранных инвесторов.

Инвестиционным климатом называют среду, в которой проистекают инвестиционные процессы, формирующиеся под воздействием политических, экономических, юридических, социальных и других факторов, определяющих условия инвестиционной деятельности. На инвестиционный климат особое влияние оказывают природно-климатические условия, географическое и экономическое положение, наличие законодательной базы и трудовых ресурсов соответствующего качества и количества.

В Туркменистане на всех этапах независимого развития осуществлялось инвестирование в основной капитал по всем отраслевым направлениям социально-экономической сферы. В последние десять лет доля инвестиций в структуре ВВП варьирует в пределах 20–30 % и выше, что обеспечивает ускоренное формирование реального национального богатства. За короткий по историческим меркам срок в Туркменистане реализованы сотни крупных инвестиционных проектов, благодаря чему достигнуты положительные показатели в структурной перестройке промышленности, сформированы стартовые условия для освоения новых территорий. Созданы новые современные населенные пункты, преобразуются на основе новейших градостроительных решений сельские населенные пункты. Изменен архитектурный облик Ашхабада, являющегося символом нового исторического этапа развития туркменского общества. Строительство разных объектов транспортной инфраструктуры усилило экономические связи между регионами, расширило возможности интеграции страны в мировую экономику. В результате эффективной инвестиционной политики ускоренными темпами осуществляется диверсификация экономики; созданы новые производства (целлюлозно-бумажное, азотных и калийных удобрений, металлургическое, цементное, текстильное и др.).

Важное место в инвестиционной политике страны занимает диверсификация вывода энергоносителей на мировой рынок.

В настоящее время реализуются такие крупные инвестиционные проекты:

– Национальная программа социально-экономического развития Туркменистана на 2011–2030 гг.;

– Национальная программа президента Туркменистана по преобразованию социально-бытовых условий населения сел, поселков, этрапов и этрапских центров на период до 2020 г.;

– комплексное освоение национальной туристической зоны «Аваза»;

– строительство транснациональной железной дороги «Север–Юг»;

– комплексное освоение газового месторождения Южный Иолотань;

– освоение туркменского сектора шельфа Каспийского моря;

– проектирование и строительство газопровода «Восток–Запад».

Объем и структура инвестиций обуславливают устойчивое и гармоничное экономическое развитие, своевременное обновление основных фондов и модернизацию экономики страны. Своевременная реализация инвестиций и качество введенных в действие объектов строительства зависят, в первую очередь, от четкого определения реальных источников финансирования. Государство, влияя на формирование источников финансирования инвестиций посредством улучшения инвестиционного климата и изменения условий хозяйствования, выполняет регулирующую роль в экономике.

В настоящее время в Туркменистане высокими темпами осваиваются инвестиции как в производственных отраслях, так и сферах социально-культурного назначения. С помощью регулирования направлений вложения инвестиций, создания благоприятных условий хозяйствования правительство страны добилось динамичного развития экономики. Активная инвестиционная политика позволила сохранить высокие темпы роста инвестиций в экономику страны. Так, за 11 месяцев 2014 г. они увеличились по сравнению с аналогичным периодом предыдущего года на 6,7 % при соотношении капитальных вложений к ВВП порядка 44 %. Кроме того, в 2014 г. по сравнению с 2013 г. объем бюджетных средств, направленных на инвестиционные цели, вырос в 11,9 раза.

В целом привлечение иностранных инвестиций в экономику Туркменистана – стратегическое направление инвестиционной политики президента. В целях повышения привлекательности страны для притока иностранного капитала постоянно совершенствуется законодательная система.

В соответствии с Законом Туркменистана «Об инвестиционной деятельности» государственное регулирование условий инвестиционной деятельности осуществляется государственными органами Туркменистана в со-

ответствии с законодательством посредством системы налоговых льгот, предусмотренных налоговым законодательством. Также предоставляется финансовая помощь в виде дотаций, субсидий, субвенций, бюджетных ссуд на развитие отдельных регионов и отраслей производства.

Таким образом, результаты, полученные в ходе исследования, являются предпосылкой для дальнейших исследований и анализа инновационно-инвестиционного развития Туркменистана.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Мащенко М. А.

Литература: 1. Павлов К. В. Государственное регулирование инновационной деятельности как важнейшего фактора интенсификации производства / К. В. Павлов // Национальные интересы: приоритеты и безопасность. – 2011. – № 36. – С. 33–44. **2.** Райзберг Б. Целенаправленность как фактор эффективности государственного регулирования / Б. Райзберг // Экономист. – 2010. – № 11. – С. 83–90. **3.** Фатхутдинов Р. Инновационный менеджмент / Р. Фатхутдинов. – СПб. : Питер, 2011. – 448 с. **4.** Бердымухамедов Г. Государственное регулирование социально-экономического развития Туркменистана : учеб. пособие / Г. Бердымухедов. – Астана : Туркменская государственная издательская служба, 2010. – 325 с. **5.** Социально-экономическое положение Туркменистана [Электронный ресурс] // Государственный комитет Туркменистана по статистике. – Режим доступа : http://www.stat.gov.tm/ru/main/info/social-econ. **6.** Об инвестиционной деятельности в Туркменистане [Электронный ресурс] : Закон Туркменистана от 19.05.1992 № 698-XII. – Режим доступа : http://www.wipo.int/wipolex/es/text.jsp?file_id=409570.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

УДК 658.27:657

Харковська В. В.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Узагальнено підходи до визначення поняття «основні засоби». Проаналізовано теоретичні засади обліку основних засобів підприємства. Визначено ознаки класифікації та класифікаційні групи основних засобів.*

Ключові слова: *облік, організація, основні засоби, виробничі основні засоби, невиробничі основні засоби, власні та орендовані основні засоби.*

Аннотация. *Обобщены подходы к определению понятия «основные средства». Проанализированы теоретические основы учета основных средств предприятия. Определены признаки классификации и классификационные группы основных средств.*

Ключевые слова: *учет, организация, основные средства, производственные основные средства, непроизводственные основные средства, собственные и арендованные основные средства.*

Annotation. *Generalized approaches to the definition of «fixed assets». Theoretical foundations of fixed assets of the company. Features of the classification and the classification of fixed assets.*

Keywords: *accounting, organization, plant and equipment, industrial fixed assets, non-production facilities, owned and leased fixed assets.*

© Харковська В. В., 2016

Будь-який суб'єкт господарювання незалежно від організаційно-правової форми та форми власності формує свої активи передусім основними засобами. Тому питання визначення економічної сутності та класифікації основних засобів є досить актуальним.

Основні засоби є основою формування матеріально-технічної бази підприємства. Правильний та раціональний облік основних засобів надає можливості ефективно репродукувати, наповнювати, оновлювати та задовольняти підприємство сучасними засобами праці.

Науковими дослідженнями цієї проблеми займаються багато науковців, серед них Білуха М. Т., Бутинець Ф. Ф., Дем'яненко М. Я., Кірейцев Г. Г., Кужельний М. В., Довгалюк Н. В., Чебанова Н. В. та ін. Однак донині не існує єдиного визначення сутності основних засобів. Відтак це питання потребує подальшого деталізованого дослідження та аналізу.

Метою написання статті є дослідження обліку основних засобів суб'єкта господарювання.

Завданнями дослідження є:

– узагальнення підходів до визначення поняття «основні засоби»;

– визначення ознак класифікації та класифікаційних груп основних засобів.

Основні засоби є використовуваними в діяльності майже всіх підприємств. Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», основними засобами є матеріальні активи, якими підприємство чи установа володіє для використання у виробництві або діяльності чи постачання товарів, послуг, для здавання в оренду іншим або для адміністративних і соціально-культурних функцій, термін корисного використання (експлуатації) яких перевищує один рік (або цикл роботи, якщо перевищує один рік).

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби» [10] передбачає, що основними засобами є матеріальні об'єкти, що:

– є збереженими для використання у виробництві або постачання товарів або в оренду чи в адміністративних цілях;

– є використовуваними понад один період.

Вчені-економісти дотримуються різних точок зору щодо сутності поняття «основні засоби». Необхідно зазначити, що більшість дослідників розглядають основні засоби як матеріальні активи підприємства. Узагальнення підходів до визначення поняття «основні засоби» подано в табл. 1.

Таблиця 1

Визначення науковцями поняття «основні засоби»

Категорія / Автор	Засоби праці	Матеріальні активи	Матеріальні цінності	Необоротні активи	Виробничі фонди	Капітал
Бабіч В.	+	–	–	–	–	–
Боронік О.	+	–	–	–	–	–
Бондар О.	+	+	–	–	–	–
Бендарчук Г.	–	–	+	–	–	–
Білова Н.	–	–	+	–	–	–
Гордієнко Л.	+	–	+	–	–	–
Ковальов Д.	–	+	–	–	–	–
Назаренко В.	–	–	–	+	–	–
Пиріжок Є.	–	+	–	–	–	–
Солошенко Л.	–	–	+	–	–	–
Спяк Г.	–	+	–	–	–	–
Черненко С.	+	–	–	–	–	–
Шишкін А.	–	–	–	–	+	–
Щукін Є.	–	+	–	–	–	–
Яловега Л.	+		+			+

Відтак автори визначають поняття «основні засоби» через такі ознаки, як наявність матеріальної форми, цільовий характер використання та тривалий термін експлуатації. Більшість авторів під основними засобами визнають матеріальні активи підприємства. Деякі автори ототожнюють поняття «основні засоби» і «основні фонди», відзначаючи, що вони є засобами праці, використовуваними у процесі виробництва протягом тривалого часу.

Різні види основних засобів потребують продуманої класифікації. Класифікації основних засобів у законодавчих актах бухгалтерського обліку та податкового обліку практично збігаються. В економічній літературі існують різні ознаки класифікацій основних засобів (рис. 1).

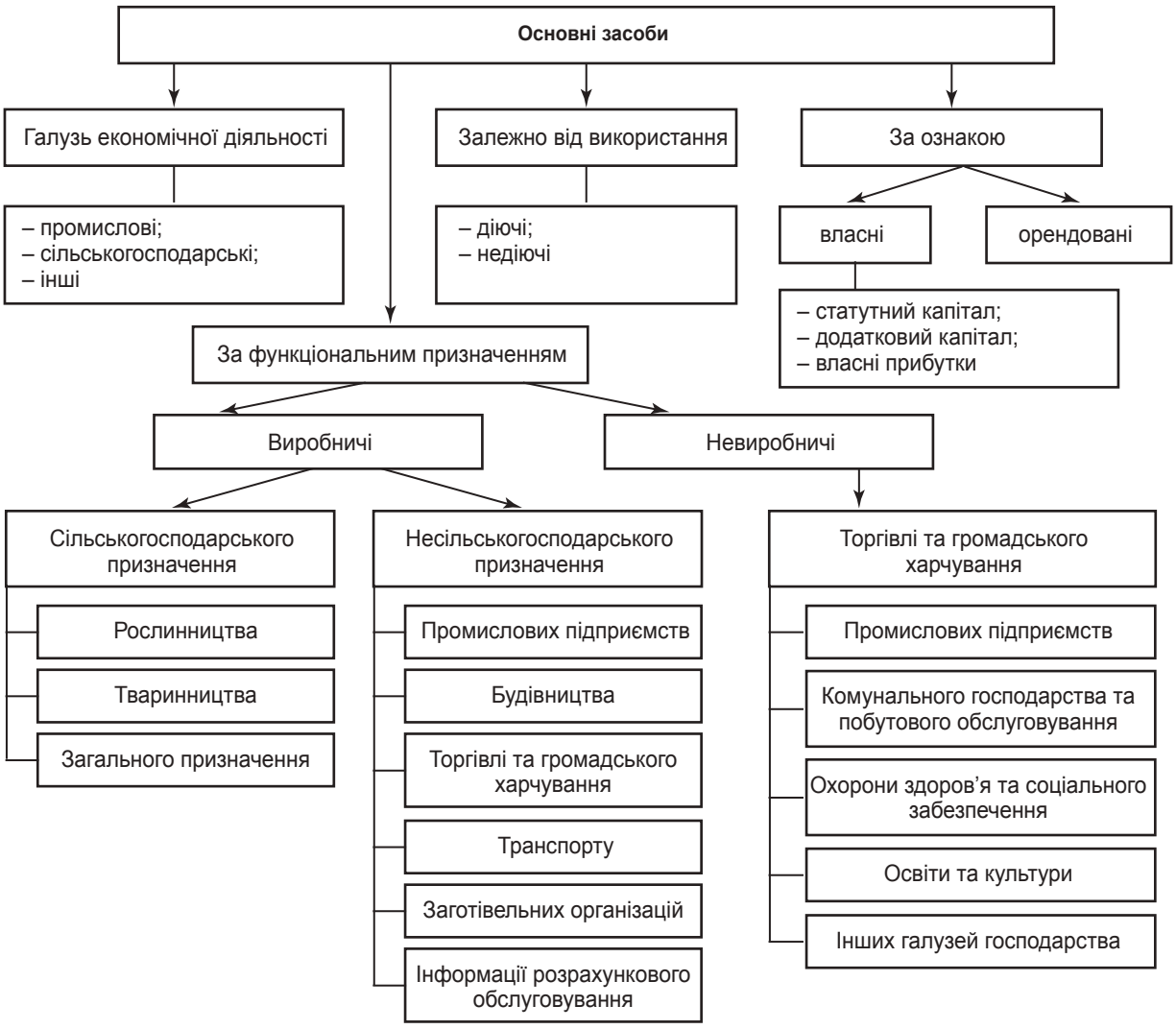

Рис. 1. **Класифікація основних засобів**

Основні засоби підприємства поділяють на промислові, сільськогосподарські та ін. Наявність тих чи інших засобів, зокрема на підприємстві, є пов'язаною із напрямом його діяльності, а також із роботою допоміжних та обслуговуючих виробництв.

За функціональним призначенням основні засоби поділяють на виробничі та невиробничі.

Виробничими основними засобами вважають ті, що є безпосередньо використовуваними в процесі виробництва і є пов'язаними зі створенням певної продукції, виконанням робіт і наданням послуг. Невиробничими основними засобами вважають культурні центри, спортивні комплекси, дитячі садки, конференц-зали, які належать підприємству і є використовуваними у невиробничій сфері.

За часом використанням основні засоби поділяють на діючі та недіючі. Основні засоби, що на даний момент є використовуваними в роботі підприємства, називають діючими. Недіючими відповідно називають основні засоби, що на даний момент не є використовуваними в господарській діяльності через тимчасову консервацію або очікування часу введення їх до експлуатації.

За ознакою належності основні засоби поділяють на власні та орендовані. Власні основні засоби є власністю безпосередньо підприємства. Основні засоби, що є використовуваними в роботі підприємстві, але не є його власністю, називають орендованими.

Таким чином, нині немає єдиного визначення поняття основних засобів. Певні відмінності існують і в податковому та бухгалтерському законодавстві щодо тлумачення цього поняття. Податковий кодекс України визначає основні засоби як матеріальні активи у вигляді виробничих основних фондів. Водночас П (С) БО 7 надає їм набагато ширшого значення, залучаючи до визначення і виробничі, і невиробничі фонди. Відмінності в нормативних актах ускладнюють процес ведення бухгалтерського обліку та аудиту основних засобів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Білуха М. Т. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / М. Т. Білуха. – Київ : КДТЕУ, 2000. – 692 с. **2.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЄКІТІ, 2000. – 608 с. **3.** Дем'яненко М. Я. Кредитування сільськогосподарських підприємств: теорія і практика / М. Я. Дем'яненко // Облік і фінанси АПК. – 2005. – № 7. – С. 9–19. **4.** Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент / За ред. Г. Г. Кірейцева. – Київ : Центр навчальної літератури, 2002. – 469 с. **5**. Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / М. В. Кужельний, В. Г. Лінник. – Київ : КНЕУ, 2001. – 334 с. **6.** Довгалюк Н. В. Ефективність використання та відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств Центрального Полісся : автореф. дис. … канд. екон. наук : 08.00.04 / Довгалюк Наталія Валеріївна. – Житомир, 2010. – 20 с. **7.** Чебанова Н. В. Бухгалтерський фінансовий облік : навч. посіб. / Н. В. Чебанов, Ю. А. Василенко. – Київ : Академія, 2002. – 672 с. **8.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс] : Закон України від 27.04.2000 № 92. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00. **9.** Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **10.** Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України [Електронний ресурс] : Закон України 31.07.2014 № 1621-VII. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1621-18.

АДАПТАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДО ВИМОГ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

УДК 005.21:657-044.332

Ходирєв Д. В.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено проблеми та недоліки організації бухгалтерського обліку на підприємствах України. Розглянуто основні варіанти взаємозв'язку між організацією бухгалтерського обліку та стратегічним управлінням. Запропоновано заходи щодо адаптації бухгалтерського обліку до вимог стратегічного управління.*

Ключові слова: *облік, бухгалтерський облік, стратегічне управління, інформаційне забезпечення, стратегічний облік.*

Аннотация. *Исследованы проблемы и недостатки организации бухгалтерского учета на предприятиях Украины. Рассмотрены основные варианты реализации взаимосвязи между организацией бухгалтерского учета и стратегическим управлением. Предложены меры по адаптации бухгалтерского учета к требованиям стратегического управления.*

Ключевые слова: *учет, бухгалтерский учет, стратегическое управление, информационное обеспечение, стратегический учет.*

Annotation. *The problems and shortcomings of accounting in Ukraine. The main options for the relationship between accounting and strategic management. Measures for accounting to adapt to the requirements of strategic management.*

Keywords: *account, accounting, strategic management, information security, strategic accounting.*

Бухгалтерський облік є призначеним для інформаційного забезпечення потреб суб'єктів господарювання, а відтак істотно впливає на процес прийняття управлінських рішень. Ураховуючи ретроспективну сутність бух-

© Ходирєв Д. В., 2016

галтерського обліку та ігнорування управлінцями необхідності визначення стратегії підприємства, актуальною проблемою залишається дослідження організаційного аспекту формування системи бухгалтерського обліку в контексті забезпечення процесу стратегічного управління.

Питання організації бухгалтерського обліку досліджували в своїх роботах такі вчені: Бутинець Ф. Ф., Бруханський Р. Ф., Білуха Н. Т., Зоріна О. А., Івахненков С. В., Кірейцев Г. Г., Кузь В. І., Лаговська О. А., Лавриненко Л. І., Славкова О. П., Чижевська Л. В. та ін. Проте донині залишаються невирішеними деякі питання організації бухгалтерського обліку.

Метою написання статті є обґрунтування необхідності трансформації чинної системи бухгалтерського обліку для ефективного удосконалення організації стратегічного управління.

Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку на підприємстві, предметом – процес адаптації бухгалтерського обліку до вимог стратегічного управління підприємством.

Організація бухгалтерського обліку є цілеспрямованою діяльністю керівників підприємства щодо створення, структуризації й удосконалення системи бухгалтерського обліку для задоволення інформаційних потреб потенційних користувачів.

Недоліками чинної системи бухгалтерського обліку є ретроспективний характер, а відтак зосередження лише на минулих фактах господарського життя; відсутність аналітичних даних щодо діяльності підприємства за відділами або центрами відповідальності; суворе регламентування законодавством організації обліку та неможливість модифікацій під конкретне підприємство.

При веденні відокремлених систем обліку та аналізу можуть виникнути проблеми, серед яких затримки в отриманні даних керівництвом підприємства; відокремленість структурних одиниць (бухгалтерія займається обліком, аналітичний відділ – ретроспективним аналізом, керівництво – ухваленням рішень); специфічний характер бухгалтерської звітності, що ускладнює процес її читання та обробки працівниками інших відділів; форма та структура бухгалтерської звітності є ускладненою несуттєвими для менеджерів даними.

Саме тому необхідною є адаптація чинної системи бухгалтерського обліку до системи обліково-економічної інформації стратегічного спрямування, яка б накопичувала в собі дані, що не є відображуваними в традиційних системах обліку.

Під стратегічним управлінням розуміють таку систему організації діяльності підприємства, що адаптує основну діяльність суб'єкта до ринкових тенденцій, передбачає гнучкість у регулюванні та своєчасність проведення змін на підприємстві відповідно до запитів зовнішнього середовища. Завданням бухгалтерського обліку в системі стратегічного управління є оптимізація процесу підготовки та передачі інформації управлінцям усіх рівнів для забезпечення оперативності здійснення управлінських рішень.

Цілями організації бухгалтерського обліку в процесі стратегічного управління суб'єктом господарювання є забезпечення комплексного оцінювання та аналізу (оцінювання планів залежно від оточуючого соціально-економічного середовища, оцінювання рівня виконання планів, надання рекомендацій для ухвалення управлінських рішень); адаптація організаційної структури бухгалтерського сегмента до організаційної структури системи управління, що дозволить сформувати інтегровані інформаційні центри забезпечення процесу прийняття управлінських рішень; розробка організаційних засад системи бухгалтерського обліку з урахуванням стратегічних цілей розвитку суб'єкта господарювання [2; 3].

У таблиці відображено можливі варіанти взаємозв'язку стратегічного управління та бухгалтерського обліку (табл. 1) [4].

Таблиця 1

Взаємозв'язок стратегічного управління та бухгалтерського обліку

№ з / п	Тип взаємодії
1	Стратегічний облік є етапом стратегічного управління, що забезпечує моніторинг внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства; передбачає об'єднання всіх чинних інструментів стратегічного обліку для ефективного забезпечування процесу реалізації стратегії підприємства
2	Система бухгалтерського обліку є об'єктом стратегічного управління. Облікова система є джерелом інформації, засобом моніторингу функціонального середовища, а також об'єктом стратегічного управління, стосовно якого буде сформульованою та запровадженою стратегія, проведене оцінювання та контроль реалізації заходів на підприємстві
3	Система бухгалтерського обліку є інформаційним забезпеченням процесу стратегічного управління; облік є джерелом інформації, необхідної для прийняття стратегічних рішень та здійснення стратегічного контролю
4	Система бухгалтерського обліку є одним із інструментів стратегічного управління як функції перерозподілу ресурсів, створення інформаційної основи для перерозподілу продуктивних сил між ефективними та збитковими галузями економіки

За результатами проведеного дослідження можна виділити етапи запровадження системи стратегічного управління.

1. Формалізація підходу до організації інформаційного забезпечення для всіх ланок управління.

2. Узгодження функціональних обов'язків усіх структурних підрозділів.

3. Формування центрів відповідальності, що є необхідними для збирання, накопичення та обробки інформації для кожного підрозділу.

4. Оптимізація інформаційних потоків на підприємстві.

5. Кінцеве оцінювання рівня реалізації вибраного підходу.

Основними вимогами до інформаційного забезпечення стратегічного управління є: можливість однозначно й конкретно оцінити рівень виконання управлінських рішень; оперативна передача даних із бухгалтерії до управління; об'єктивність, своєчасність і легкість розрахунку; доступність та зрозуміла форма подання даних.

Окрім фінансової звітності, важливим компонентом у процесі управління є оперативна інформація, що є деталізованою та згрупованою за іншими критеріями, аніж фінансова звітність (наведена не тільки в грошовому вимірі, але й у натуральному). За таких умов звітність модифікується в елемент, що передбачає групування різного роду облікових даних на вимогу управлінського персоналу або ж інших зацікавлених користувачів [5].

Стратегічне управління підприємством вимагає, щоб організація процесу бухгалтерського обліку відбувалася через синтез цього процесу, а також щоб облік був аналітичним інструментом для прийняття управлінських рішень та механізмом оперативного контролю діяльності підприємства.

Таким чином, запровадження адаптованої системи бухгалтерського обліку надасть можливості керівництву підприємства здійснювати об'єктивне оцінювання рівня фінансового стану та стратегічного потенціалу підприємства; аналізувати перспективи діяльності підприємства та приймати стратегічно виважені рішення; здійснювати оперативний аналіз результативних показників стосовно поточного стану суб'єкта господарювання; систематично порівнювати планові показники із фактичними, що сприятиме прийняттю оперативних рішень у разі виявлення значних відхилень.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Зоріна О. А. Синергетичний підхід до організації обліку та аналізу в інтегрованій системі управління / О. А. Зоріна // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 2 (56). – С. 98–100. **2.** Кузь В. І. Принципи та завдання організації бухгалтерського обліку в стратегічному вимірі / В. І. Кузь // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2013. – Вип. 2 (26). – С. 187–200. **3.** Чижевська Л. В. Інформаційне забезпечення стратегічного управління підприємством / Л. В. Чижевська // Бухгалтерський облік, економічний аналіз та контроль в умовах формування і розвитку сучасних концепцій управління : тези виступів XII Міжнародної наукової конференції. – 2013. – С. 243. **4.** Бруханський Р. Ф. Концепція стратегічного менеджменту та бухгалтерський облік: можливі варіанти взаємозв'язку [Електронний ресурс] / Р. Ф. Бруханський // Інноваційна економіка. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/inek_2014_3_36.pdf. **5.** Славкова О. П. Організація обліку в системі управління підприємством [Електронний ресурс] / О. П. Славкова, А. І. Глушаченко // Електронний репозиторій Сумського НАУ. – Режим доступу : http://repo.sau.sumy.ua/handle/123456789/1755.

THE IMPACT OF THE DEVELOPMENT OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE OLD CONCEPTUAL VIEWS OF MATHEMATICAL STATISTICS

UDC 519.212

Kholod V. A.

The 2nd year student
Faculty of Economic Informatics of S. Kuznets KNUE

Annotation. *New conceptual views in mathematical statistics are based on the transition from the parametric statistical research methods to nonparametric from numerical data – for non-numeric, and intensive use of information technologies. A comparative analysis of parametric statistics and information technology.*

Keywords: *mathematical statistics, nonparametric methods, non-numeric statistics, information technology, new conceptual views.*

Анотація. *Нові концептуальні погляди в математичній статистиці є заснованими на переході від параметричних статистичних методів дослідження до непараметричних, від числових даних – до нечислових, і на інтенсивному застосуванні інформаційних технологій. Проведено порівняльний аналіз параметричної статистики та інформаційних технологій.*

Ключові слова: *математична статистика, непараметричні методи, нечислова статистика, інформаційні технології, нові концептуальні погляди.*

Аннотация. *Новые концептуальные взгляды в математической статистике основаны на переходе от параметрических статистических методов исследования к непараметрическим, от числовых данных – к нечисловым, и на интенсивном использовании информационных технологий. Проведен сравнительный анализ параметрической статистики и информационных технологий.*

Ключевые слова: *математическая статистика, непараметрические методы, нечисловая статистика, информационные технологии, новые концептуальные взгляды.*

In the post-industrial society requires increase of the educational level of the population to a certain level, which is a difficult task. Use under the existing modern conditions the concept of «information environment» discusses how the growing influence of information factors on human activity in general [1].

Mathematical statistics is quite complex at first glance, the subject, is the science of how to process the data. For the first time people faced with it in Universities and in technical specialties and someone is not facing at all. Nevertheless, this science has clearly articulated the basis, conceptual views. Over the centuries, mathematical statistics has not stood still, but it is developing, as is true of all sciences. In addition, here in the twenty-first century, we can analyze the comparison of new and old conceptual views.

Until the mid-twentieth century, science was been named data processing mathematical statistics. Then, from the beginning of 80-th under the influence of information technology development, and part of this science stood out in applied statistics. The changing of names is a conceptual views shift. Under these conceptual views the understanding of the prerequisites of defining are researched and recognized at a certain stage of scientific development [2].

The aim of this work is to describe and compare two conceptual views in the field of statistical data analysis – new and old, to identify the main differences between the old conceptual views to the new, to discuss the implications of the transition to new conceptual views and analyze the influence of technological progress.

After analysis I identified 4 main characteristics of old conceptual views in mathematical statistics and had provided them with new (table 1).

Table 1

Comparison of new and old conceptual views

Old conceptual views	New conceptual views	Characteristics
Numbers, vectors, functions	The non-numerical objects	Model source data
Only for the calculation of the tables	The tools for obtaining conclusions (sensors pseudorandom numbers, reproduction of samples etc.)	The role of information technology
The system of axioms	The system of models	Role modeling
The lack of practical methodology	The fundamental role of methodology	The role of methodology

© Kholod V. A., 2016

Model source data into a new conceptual views – non-numerical objects (elements of nonlinear spaces that can't add and multiply in numbers, such as sets, binary relations, the measurement results in scales that are different from the absolute, fuzzy sets), and in old numbers, finite-dimensional vectors, functions. This transition is due to the fact that together with the progress of information technology and other science and simple mathematics is not enough; it is not always the solution to the problem will write the usual number.

Changed setting goals data analysis and economic-mathematical modeling, because over time was not enough two-dimensional and three-dimensional measurements and using a computer now is not difficult to define an-dimensional measurement. The central part of the theory is not the statistics of numeric random variables, but statistics in spaces of arbitrary nature, i.e., non-numeric statistics. In the old conceptual views sources of productions of new tasks, a tradition formed by mid-twentieth century, and the new modern needs of data analysis (XXI century), i. e., the demands of practice. In the old conceptual views, typical results are asymptotic theorems, and the new one is recommendations for specific volumes of samples.

With the arrival in our lives of information technology, all calculations are greatly simplified which is only Microsoft Excel that add-in «Data Analysis» and «Solver». This program does not only quick calculations, thus saving our time, but also makes detailed reports on various kinds of tasks, which apply not only to mathematical statistics [4].

The role of modeling rapidly increased – from individual systems of axioms the transition systems of models. If earlier data were computed for one particular situation, but now using the model we can think a little bigger, more exaggerated, since the presence model is the possibility of using probabilistic approach in a wider sense. Now with the help of models we can consider the patterns themselves similar situations.

In the old conceptual views the methodology of modeling were not discussed, sufficient recognized schemes of the early twentieth century, and in the new conceptual views methodology (the doctrine about organization of activity) is fundamental.

However, with all this unwittingly supplied the question: «Do high statistical technologies need?».

Here is an analogy: is a modern agricultural technique to handle the infield? Do you need tractors and combines? Maybe quite old technology based on the use of shovels and rakes? Let us go back to the data of state statistics. Apply statistical techniques preprocessing (description) data, based on the construction of various tables, charts, graphs. These technologies meet the scientific level of the XX century. Such presentation of data and primary analysis satisfies the majority of consumers of statistical information.

For successful using high statistical technologies, two conditions are necessary:

– that they were objectively necessary for solving practical tasks;

– potential user of the technology subjectively understood it.

Thus, a whole arsenal of currently used econometric and statistical technologies can be distributed in three streams: high statistical technologies, classical statistical techniques, low statistical techniques [5]. Information and computer technology have a direct impact on the development of mathematical statistics and as we can see positively. With the advent of ICT, there was a transition of the old conceptual views to new; there was the process of modernization of methods and the process of expansion mathematical statistics with the help of computers people can produce more calculating and to think globally.

Supervisor – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor Lebedeva I. L.

Literature: 1. Орлов А. И. Прикладная статистика / А. И. Орлов. – М. : Экзамен, 2004. – 671 с. **2.** Орлов А. И. Современная прикладная статистика [Electronic resource] / А. И. Орлов. – Access mode : http://orlovs.pp.ru/diff /antorlov/sovrstat.htm. **3.** Хампель Ф. Робастность в статистике. Подход на основе функций влияния / Ф. Хампель, Э. Рончетти, П. Рауссеу [и др.]. – М. : Мир, 1989. – 512 с. **4.** Тюрин Ю. Н. Анализ данных на компьютере / Ю. Н. Тюрин, А. А. Макаров. – М. : Инфра-М, 2003. – 544 с. **5.** Linebach J. A. Nonparametric Statistics for Applied Research / J. A. Linebach, B. P.Tesch, L. M. Kovacsiss. – New York : Springer, 2014. – 408 p. **6.** Афифи А. Статистический анализ: подход с использованием ЭВМ : пер. с англ. / А. Афифи, С. Эйзен. – М. : Мир, 1982. – 488 с.

НЕОБХІДНІСТЬ ВІДОБРАЖЕННЯ В ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

УДК 657.37:658.27

Хомюк А. В.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Окреслено проблему відображення інформації про ефективність використання основних засобів у примітках до фінансової звітності у разі використання підприємствами моделі переоцінювання за міжнародними стандартами. Запропоновано шляхи вдосконалення форми фінансової звітності.*

Ключові слова: *основні засоби, модель переоцінювання, будівлі та споруди, міжнародні стандарти, ефективність використання.*

Аннотация. *Определены проблемы отображения информации об эффективности использования основных средств в примечаниях к финансовой отчетности при использовании предприятиями модели переоценки по международным стандартам. Предложены пути совершенствования формы финансовой отчетности.*

Ключевые слова: *основные средства, модель переоценки, здания и сооружения, международные стандарты, эффективность использования.*

Annotation. *Outlined the problem of displaying information on the effectiveness of fixed assets in the notes to the financial statements when using the revaluation model enterprises by international standards. Ways of improving the financial statements.*

Keywords: *fixed assets, revaluation model, buildings, international standards, efficiency.*

Бухгалтерський облік основних засобів має бути організованим згідно із нормами чинного законодавства та надавати користувачам достовірну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень.

Питання бухгалтерського обліку основних засобів досліджували в своїх роботах такі вчені: Бутинець Ф. Ф., Бруханський Р. Ф., Білуха Н. Т., Зоріна О. А., Івахненков С. В., Кірейцев Г. Г., Кузь В. І., Лаговська О. А., Лавриненко Л. І., Славкова О. П., Чижевська Л. В. та ін. Проте відображення в примітках до фінансової звітності інформації щодо ефективного використання основних засобів, особливо за використання моделі переоцінювання, має фрагментарний характер та потребує подальшого деталізованого дослідження.

Метою написання статті є узагальнення теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організації обліку основних засобів і відображення інформації у звітності.

Об'єктом дослідження є господарські процеси, що є пов'язаними із відображенням у обліку та звітності інформації щодо ефективного використання основних засобів. Предметом дослідження є розробка рекомендацій щодо поліпшення організації обліку основних засобів.

Діяльність будь-якого підприємства розпочинається з формування матеріально-технічної бази, а саме з основних засобів, відсутність яких унеможливлює функціонування та ведення поточної діяльності на підприємстві.

Раціональне й ефективне використання основних засобів є першочерговою задачею підприємства, оскільки їх стан на підприємстві в багатьох випадках визначає його технологічний і технічний рівень, асортимент, якість випущеної продукції та наданих послуг.

Згідно зі ст. 12-1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» публічні акціонерні товариства, банки, страховики, а також підприємства, що провадять господарську діяльність за видами, перелік яких є визначеним Кабінетом міністрів України, складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами. Підприємства, крім тих, які є зобов'язаними складати фінансову звітність за міжнародними стандартами, самостійно визначають доцільність застосування міжнародних стандартів для складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності [1].

Відтак із започаткуванням застосування міжнародних стандартів можливим став вибір методу оцінювання основних засобів після визнання.

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» (далі МСБО 16) пропонує дві моделі оцінювання: 1) модель собівартості; 2) модель переоцінювання.

© Хомюк А. В., 2016

Модель собівартості за МСБО 16 не відрізняється від добре відомих норм національних стандартів бухгалтерського обліку. Використовуючи модель собівартості, підприємство після визнання активом об'єкт основних засобів обліковує за його собівартістю мінус будь-яка накопичена амортизація та будь-які накопичені збитки від зменшення корисності [2].

Проте вже за моделлю переоцінювання виникають розбіжності, до яких форми фінансової звітності не є пристосованими.

До моделі переоцінювання згідно із МСБО 16 належать два методи перерахунку амортизації:

1) перерахування пропорційно до зміни валової балансової вартості активу, у такий спосіб, що балансова вартість активу після переоцінювання дорівнюватиме переоціненій сумі. Метод застосовують, якщо актив переоцінюють за допомогою індексу;

2) вилучають із валової балансової вартості активу та чистої суми, перерахованої до переоціненої суми активу. Цей метод використовують для будівель [2].

Відтак у разі застосування другого методу сума накопиченої до переоцінювання амортизації обнулюється (її величина переноситься на приріст капіталу та утворює (доповнює) резерв переоцінювання [3], а в першому – сума накопиченої амортизації зростає відповідно до індексу зростання вартості переоцінюваного активу. У результаті досягається поставлена мета: нова чиста балансова вартість переоціненого об'єкта дорівнює його реальній на цей момент вартості.

Відтак МСБО 16 під час оцінювання будівель, що були в експлуатації, пропонує суму амортизації залучати з валової балансової вартості активу та чистої суми, перерахованої до переоціненої суми активу. Валова балансова вартість – це вартість, яку в термінах національних стандартів називають первісною вартістю основних засобів. Вартість, яку за національними стандартами називають залишковою, у термінах МСФЗ вживають як чисту балансову вартість.

Метод переоцінювання застосовують до тієї групи об'єктів основних засобів, справедлива вартість яких може бути надійно визначеною. Надалі переоцінювання проводять регулярно, для того щоб балансова вартість істотно не відрізнялася від справедливої вартості на звітну дату [2].

Існує проблема в тому, що сучасна форма приміток не відображає зміни в обліковій політиці підприємств і при розрахунку, наприклад, коефіцієнта зношення в користувачів фінансовою звітністю виникне хибне враження щодо стану об'єктів основних засобів. Цей показник є важливим, оскільки відображає стан використання основних засобів та зменшення (підвищення) коефіцієнта зношення, що надає можливості зробити висновки щодо ефективної діяльності підприємства.

Коефіцієнт зношення визначають як відношення суми зношення основних засобів до балансової вартості основних засобів [4]. Тобто у разі, коли на балансі будівлі та споруди обліковуються за моделлю переоцінювання, а в примітках до звітності ця інформація не є зазначеною, користувачі не матимуть достовірних даних щодо стану основних засобів. При цьому згідно із § 39 МСБО 16 якщо переоцінюють об'єкт основних засобів, то весь клас основних засобів, до якого належить цей актив, слід переоцінювати, тому користувачі не матимуть достовірних даних стосовно суттєвої частини об'єктів основних засобів підприємства.

Така ж проблема виникає і при купівлі підприємством уже вживаного об'єкта основних засобів, наприклад автомобіля чи верстата, або у разі безоплатної передачі. Виділення таких об'єктів у примітках в окрему групу чинною формою, затвердженою Наказом Міністерства фінансів України [5], не передбачено.

Таким чином, для удосконалення відображення у звітності інформації щодо ефективності використання основних засобів доцільно розділ ІІ «Основні засоби ф. № 5» доповнити стосовно купівлі основних засобів, які до придбання вже були в експлуатації, графами 121, 131, 141 та 151 із назвами «Основні засоби, експлуатовані до моменту придбання». Також доцільно додати розділ ІІ. А «Основні показники ефективності використання основних засобів», що обліковуються за методом переоцінювання основних засобів, експлуатованих до моменту придбання (безоплатної передачі).

Напрямом подальших досліджень має стати уточнення показників ефективності використання основних засобів за допомогою економіко-математичного моделювання.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **2.** Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби [Електронний ресурс] : Закон України від 01.01.2012. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_014. **3.** Грачова Р. Переоцінка активів [Електронний ресурс] / Р. Грачова // Дебет-Кредит. – Режим доступу : http://dtkt.com.ua/show/1cid02595.html. **4.** Петряєва З. Ф.

Організація і методика економічного аналізу : навч. посіб. / З. Ф. Петряєва, Г. Г. Хмеленко. – Харків : ХНЕУ, 2008. – 308 с. **5.** Про Примітки до річної фінансової звітності [Електронний ресурс] : Закон України від 29.11.2000 № 302. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0904-00.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

УДК 651.1

Хричікова М. О.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено положення чинного законодавства стосовно діяльності благодійних організацій та стан оподаткування благодійності. Визначено проблеми в роботі сучасних українських благодійних організацій. Запропоновано шляхи ефективного усунення проблем і недоліків та підвищення ефективності діяльності благодійних організацій.*

Ключові слова: *благодійництво, благодійна організація, благодійна діяльність, законодавство, оподаткування благодійності.*

Аннотация. *Исследованы положения действующего законодательства о деятельности благотворительных организаций и состояние налогообложения благотворительности. Определены проблемы в работе современных украинских благотворительных организаций. Предложены пути эффективного устранения проблем и недостатков и повышения эффективности деятельности благотворительных организаций.*

Ключевые слова: *благотворительность, благотворительная организация, благотворительная деятельность, законодательство, налогообложение благотворительности.*

Annotation. *Studied the provisions of the current legislation regarding charities and tax status of charity. The problems in the modern Ukrainian charitable organizations. Ways of effectively eliminating problems and shortcomings and improve the efficiency of charities.*

Keywords: *charity, charitable organization, legislation, taxation charity.*

Благодійність є невід'ємною складовою свідомого громадянського суспільства, діяльністю, що є здійснюваною на основі гуманності, законності, спільних інтересів і добровільності її учасників. За часів фінансової кризи, соціальної нерівності та воєнних конфліктів людство потребує благодійної допомоги, що не надається через ті чи інші причини. Благодійні організації мають багато невирішених проблем, що потребують їх нагального вирішення.

Проблеми ефективності діяльності благодійних організацій вивчали такі українські вчені: Безпалько О. В., Горкіна Л. П., Омецінська М. В., Ярошенко Л. Ф. та ін. Ними визначено недоліки в діяльності благодійних організацій та запропоновано шляхи підвищення їх ефективності.

Метою написання статті є аналіз проблем діяльності благодійних організацій та розробка пропозицій щодо підвищення її ефективності.

Об'єктом дослідження є благодійна діяльність, предметом – визначення проблем діяльності благодійних організацій.

Розвиток людства сприяє зростанню ролі благодійних організацій, оскільки їх діяльність відповідає суспільним потребам часу. Благодійні організації виконують вагому частину функцій держави, зокрема, у галузі

© Хричікова М. О., 2016

соціального захисту або в сфері охорони здоров'я, надаючи фінансову допомогу різним державним соціальним і медичним установам, що потребують підтримки за сучасних умов.

Відповідно до Закону України «Про благодійництво та благодійні організації» благодійна організація – це юридична особа приватного права, установчі документи якої визначають благодійну діяльність у одній чи кількох сферах як основну мету її діяльності [5]. Метою благодійних організацій не може бути одержання і розподіл прибутку серед засновників, членів органів управління, інших пов'язаних із ними осіб, а також серед працівників таких організацій. Згідно із Законом України «Про благодійництво та благодійні організації» благодійні організації мають право власності та інші речові права на кошти, цінні папери, земельні ділянки, інше нерухоме та рухоме майно, а також нематеріальні активи, якщо інше не встановлено законом або установчими документами [5].

Використання активів (доходів) і правочини благодійних організацій мають не суперечити актам законодавства та цілям благодійної діяльності. Інформація про структуру та розмір доходів і витрат благодійних організацій, а також умови використання їх активів для благодійної діяльності не є конфіденційною інформацією або комерційною таємницею.

Благодійні організації складають та подають фінансову, статистичну та іншу обов'язкову звітність у порядку, установленому Законом [5].

Бухгалтерський облік благодійних організацій має такі особливості:

1) для обліку витрат використовують кореспонденцію рахунків класу 8 зі списанням щомісяця у дебет рахунка 23 «Виробництво» суми прямих і загальновиробничих витрат та наприкінці року або щомісяця у дебет рахунка 79 «Фінансові результати» суми адміністративних та інших операційних витрат;

2) рахунок 48 «Цільове фінансування і цільові надходження»: за кредитом рахунка відображають надходження коштів у вигляді благодійних внесків, за дебетом – визнання фінансування доходом і повернення невикористаних сум. Аналітичний облік коштів цільових надходжень ведеться за їх призначенням і джерелами надходжень;

3) П(С)БО 15 «Дохід» регулює визначення доходу при цільовому фінансуванні: отримане цільове фінансування визнається доходом у тому періоді, у якому понесені витрати, що є пов'язаними із виконанням умов цільового фінансування.

Згідно зі змінами від 28.12.2014 р., благодійні організації не вважають платниками податку на прибуток (за умови залучення до реєстру неприбуткових організацій та установ) (п. 133.1.1.2 Податкового кодексу). Зміна пільги з податку на прибуток не вплинула на обов'язки благодійної організації щодо інших податків, таких як ПДВ, податок на доходи фізичних осіб та податки на майно. Навіть за умови звільнення від сплати податку на прибуток благодійна організація може в окремих випадках виявитися зобов'язаною платити ПДВ [4].

Ефективність діяльності благодійної організації – це її властивість, що є пов'язаною зі спроможністю організації формувати свої цілі з урахуванням зовнішніх і внутрішніх умов функціонування та досягати необхідного результату шляхом використання соціально схвалених засобів [2].

Проблемами благодійних організацій через вплив зовнішніх і внутрішніх факторів є:

1) зовнішні – положення законодавства, що безпосередньо та опосередковано регулює цей вид діяльності, а також ведення фінансової політики держави;

2) внутрішні – ступінь реалізації принципів благодійної діяльності, обґрунтованість системи вибору організаційних рішень, забезпеченість ресурсами, маркетингові програми, залучення до діяльності населення, залучення коштів меценатів.

Благодійні організації накопичують кошти, аналізують наявні соціальні проблеми, на базі чого формують результативні рішення та намагаються найефективніше застосовувати фактичні ресурси. Розвиток благодійної діяльності сприяє зміцненню суспільства і дозволяє вирішувати проблеми, які за тих чи інших причин залишаються поза увагою держави.

Щорічна допомога, що надається благодійними організаціями, соціально відповідальними юридичними та фізичними особами в Україні налічує сотні мільйонів гривень. Незважаючи на економічну та політичну кризу, інвестування в благодійні програми зростають. Нині перед благодійними організаціями постає проблема ефективного застосування фактичних ресурсів.

Підвищенню ефективності діяльності благодійних організацій сприятимуть такі заходи.

1. Люди з готовністю віддають кошти тим благодійним організаціям, діяльність яких для них є зрозумілою, а розподіл коштів не викликає питань. Слід створити підстави для впевненості в цільовому використанні благодійних коштів: спеціальний сайт благодійних організацій, де розміщувати звіти про використання коштів, підтверджені відгуками, фотографіями, використаними чеками. Це сприятиме зростанню рівня довіри до благодійних організацій.

2. Розповсюдження соціальної реклами, спрямованої на популяризацію благодійності, а відтак і припливу благодійних коштів.

3. Створення для меценатів ефективних з точки зору процедур і оподаткування умов для здійснення пожертв.

4. Обговорення спеціальних знижок торговельними організаціями, чиї послуги є використовуваними у процесі надання гуманітарної допомоги. Як наслідок, заохочення з боку держави соціальної відповідальності таких торговельних організацій податковими пільгами.

5. Державі слід стимулювати поширення благодійності як соціальної норми, заохочувати функціонування благодійних організацій і громадян, які підтримують їх як фінансово, так і волонтерською діяльністю, а також заохочення іноземних меценатів.

6. Запровадження механізму державного замовлення на надання благодійними організаціями соціальних послуг на конкурсних засадах.

7. Проведення державного рейтингування благодійних організацій для популяризації найефективніших у своїх сферах серед населення.

Таким чином, на основі дослідження діяльності благодійних організацій було виявлено проблеми та надано рекомендації щодо їх усунення з метою підвищення ефективності роботи благодійних організацій.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Безпалько О. В. Благодійні інституції України: сучасний стан та перспективи розвитку / О. В. Безпалько, Ю. М. Галустян, А. В. Гулевська-Черниш [та ін.]. ; за ред. А. В. Гулевської-Черниш. – Київ : Книга плюс, 2008. – 120 с. **2.** Горкіна Л. П. Нариси з історії політичної економії в Україні / Л. П. Горкіна. – Київ : Наук. думка, 1994. – 241 с. **3.** Омецінська М. В. Сучасний стан благодійності та меценатства в Україні : проблеми та перспективи розвитку / М. В. Омецінська // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2010. – № 3. – С. 37. **4.** Дорошенко А. М. Благодійництво у суспільстві / А. М. Дорошенко. – Київ : Вітас, 2001. – 152 с. **5.** Про благодійну діяльність та благодійні організації [Електронний ресурс] : Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5073-17. **6.** Фонди громад в Україні: стратегія розвитку [Електронний ресурс] // Український форум благодійників. – Режим доступу http://www.ufb.org.ua /aboutus/proekti.htm?id=111.

ВИТРАТИ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ

УДК 657.471

Хусаїнова Г. М.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено сутність обліково-економічної категорії «витрати». Проаналізовано різні підходи авторів до її трактування. Розглянуто тлумачення витрат з точки зору економічної теорії та бухгалтерського обліку.*

Ключові слова: *ресурси, витрати, функції, управлінський підхід, економічна теорія, бухгалтерський підхід, бухгалтерський облік.*

Аннотация. *Исследована сущность учетно-экономической категории «издержки». Проанализированы различные подходы авторов к ее трактовке. Рассмотрены трактования расходов с точки зрения экономической теории и бухгалтерского учета.*

© Хусаїнова Г. М., 2016

Ключевые слова: *ресурсы, расходы, функции, управленческий подход, экономическая теория, бухгалтерский подход, бухгалтерский учет.*

Annotation. *The essence of accounting and economic category of «cost». Authors analyzed various approaches to its treatment. Considered interpretation costs in terms of economics and accounting.*

Keywords: *resources, costs, features, management approach, economics, accounting approach, accounting.*

Інформаційні потреби системи управління підприємством набагато перевищують відповідні потреби будь-якого іншого споживача інформації про господарські процеси на підприємстві. Керівництво несе відповідальність за організацію та забезпечення діяльності підприємства, його результати й управління ресурсами. Для здійснення своїх функцій апарату управління необхідно володіти більш докладною інформацією, а саме інформацією, яку забезпечує система бухгалтерського обліку, податкового обліку, економічного аналізу та контролю господарської діяльності.

Багато авторів ставлять проблему обліку витрат на сільськогосподарському підприємстві на чільне місце серед інших аспектів облікової системи. Заслуговують на увагу роботи вітчизняних і зарубіжних авторів, серед яких Котляров С., Грещак М., Коцюба О., Ентоні Р., Рис Д., Сухарева Л., Петренко С. та ін. Серед невирішених питань – проблеми організації витрат на підприємстві, пошук шляхів удосконалення обліку витрат як складової інформаційних потреб системи управління.

Метою написання статті є визначення витрат як складової інформаційних потреб системи управління. Об'єктом дослідження є трактування поняття «витрати» та формування витрат на підприємстві. Предметом дослідження є обліково-економічна категорія «витрати».

За умов розвитку економічних відносин важливою є проблема пошуку нових методів управління для забезпечення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання на ринку збуту. Ефективна організація бухгалтерського обліку витрат діяльності дозволить задовольнити інформаційні потреби користувачів щодо їх здійснення та шляхів оптимізації.

Витрати є важливою та дуже складною економічною категорією, що посідає чільне місце в управлінні підприємством. Будь-яке підприємство, починаючи процес виробництва або приймаючи рішення щодо його розширення, має бути впевнене в його прибутковості. Порівняння витрат і результатів діяльності дозволяє оцінити ефективність роботи підприємства. Без такого порівняння виникають непоправні помилки при виборі економічної політики підприємства, прийнятті важливих управлінських рішень, виборі видів підприємницької діяльності, визначенні оптимальних обсягів і структури випуску продукції (робіт, послуг), а також цін на продукцію, (роботи, послуги).

Витрати утворюються в процесі формування та використання ресурсів для досягнення певної мети. Метою обліку витрат є своєчасне повне та достовірне оцінювання й відображення фактичних витрат, що є пов'язаними із виробництвом і збутом продукції, а також своєчасний контроль за використанням ресурсів і грошових коштів.

В економічній та обліковій літературі існують різні варіанти трактування поняття «витрати». Тлумачення поняття «витрати» у роботах провідних науковців з економічної теорії та бухгалтерського обліку наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Визначення поняття «витрати» у роботах провідних науковців

Автор	Визначення
1	2
Управлінський підхід	
Грещак М., Коцюба О. [1]	Обсяг використаних ресурсів у грошовому вимірюванні для досягнення певних цілей
Котляров С. [2]	Вартість ресурсів (матеріальних і трудових), що є використовуваними для виробництва продукції, отримання прибутку чи досягнення іншої мети організації
Сухарева Л., Петренко С. [3]	Сума видатків, зазнаних підприємством на момент придбання товарів або послуг
Ентоні Р. [4]	Грошове вимірювання суми видатків, що є використовуваними з певною метою
Бланк І. [5]	Виражені в грошовій формі поточні витрати трудових, матеріальних, фінансових та інших видів ресурсів на виробництво продукції
Турило А., Кравчук Ю., Турило А. [6]	Вартісне вираження абсолютної величини застосовано-спожитих ресурсів, що є необхідними для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства і досягнення ним поставленої мети
Бухгалтерський підхід	
Івашкевич В. [7]	Відтік або інше використання активів і (або) виникнення кредиторської заборгованості через відвантаження або виробництво товарів, надання послуг чи здійснення інших операцій, що є основою діяльності господарюючого суб'єкта

Закінчення табл. 1

1	2
Мних Є. [8]	Зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що спричиняють зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками)
Савчук В. [9]	Зменшення активів або збільшення зобов'язань (пасивів), або їх поєднання у зв'язку з виробництвом і постачанням товарів у межах діяльності підприємства

За наявності різних тлумачень поняття «витрати» їх можна розділити на дві великі групи: тлумачення витрат із точки зору економічної теорії (управлінський підхід) та з точки зору бухгалтерського обліку (бухгалтерський підхід), що значно різняться.

Відповідно до бухгалтерського підходу до витрат належить фактично сплачена певна сума грошових коштів, що була витрачена задля залучення економічних ресурсів для здійснення підприємницької діяльності. З точки зору управлінського підходу, окрім явних витрат, що враховуються у бухгалтерській звітності, потрібно враховувати ще і неявні (альтернативні) витрати, що має допомагати керівництву підприємства приймати ефективні управлінські рішення.

Існування таких витрат пояснюється наявністю різних засобів використання ресурсів. Застосування певної кількості ресурсів для виробництва будь-якого товару означає відмову від інших виробничих можливостей. Саме тому альтернативні витрати будь-якого ресурсу, що є використовуваним для виробництва товару, дорівнюють його вартості, або цінності, за найкращого з усіх можливих варіантів застосування.

Відтак трактування витрат відповідно до управлінського підходу є переважно спрямованим на розкриття власне економічного змісту категорії. Як зарубіжні, так і вітчизняні автори, які дотримуються цієї точки зору, акцентують увагу на грошовому характері витрат і вважають, що вони є обсягом використаних підприємством ресурсів. При цьому якщо Бланк І. А. зазначає, що ці ресурси є використовуваними для виробництва продукції, то більшість інших вчених (Котляров С. А., Грещак М. Г., Коцюба О. С., Ентоні Р.) стверджують, що вони можуть застосовуватися для досягнення певних визначених для підприємства цілей діяльності. Сухарева Л. А. та Петренко С. Н. зазначають, що витрати є здійснюваними на момент придбання товарів або послуг, тобто часом виникнення витрат відповідно до управлінського підходу можна вважати момент реального споживання ресурсів, виконаних робіт чи послуг, що зазвичай є супроводжуваним відтоком коштів підприємства.

Щодо бухгалтерського підходу, то він є більшою мірою зосередженим на виявленні економічних наслідків здійснення витрат після закінчення виробничого процесу, тобто бухгалтерські витрати виникають, коли документально оформляють факт зменшення активів або збільшення зобов'язань. Ця точка зору ґрунтується на визначенні витрат відповідно до національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), при розробці якого використовувався міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО).

Івашкевич В. Б. та Савчук В. П. підкреслюють, що зменшення активів або збільшення зобов'язань відбувається у зв'язку з виробництвом і постачанням товарів або наданням послуг, тобто в процесі основної діяльності підприємства.

Різною також є і мета формування витрат у межах двох підходів. З точки зору економічної теорії витрати формуються задля подання інформації для прийняття управлінських рішень стосовно планування, аналізу, а також ціноутворення. Витрати з точки зору бухгалтерського обліку розкривають інформацію про діяльність підприємства, яку можна отримати з фінансової звітності.

Вважаємо за доцільне трактувати витрати з точки зору бухгалтерського обліку – як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань через здійснення господарської діяльності підприємства, що спричиняє зменшення власного капіталу. Такий підхід є більш практичним, він допомагає визначати фактичну суму здійснених витрат за певний період, а відтак сприяє більш достовірному їх відображенню та обліку.

Таким чином, на основі проведеного аналізу сутності витрат у нормативній, економічній та обліковій літературі встановлено, що витрати є показником ефективної діяльності господарюючого суб'єкта, що відображає зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, достовірно оцінених, виражених у грошовій формі та здійснених протягом року підприємством для досягнення поставленої ним мети.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Грещак М. Г. Управління витратами : навч.-метод. посіб. / М. Г. Грещак, О. С. Коцюба. – Київ : КНЕУ, 2002. – 131 с. **2.** Котляров С. А. Управление затратами : учеб. пособие / С. А. Котляров. – СПб. : Питер, 2001. – 160 с. **3.** Сухарева Л. А. Контроллинг – основа управления бизнесом / Л. А. Сухарева, С. Н. Петренко. – М. :

Эльга ; Ника-Центр, 2002. – 208 с. **4.** Энтони Р. Учет: ситуации и примеры / Р. Энтони. – М. : Финансы и статистика, 1993. – 286 с. **5.** Бланк И. А. Словарь-справочник финансового менеджера / И. А. Бланк. – Киев : Ника-Центр, 1998. – 480 с. **6**. Турило А. М. Управління витратами підприємства : навч. посіб. / А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с. **7.** Ивашкевич В. Б. Организация управленческого учета по центрам ответственности и местам формирования затрат / В. Б. Ивашкевич // Бухгалтерский учет. – 2000. – № 5. – С. 15–18. **8.** Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник / Є. В. Мних. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с. **9.** Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций / В. П. Савчук. – Киев : ИД «Максимум», 2001. – 600 с.

ТЕХНОЛОГІЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 657:005.337

Чепурний А. С.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено сутність доходів та їх роль у діяльності підприємства. Розглянуто бухгалтерську класифікацію доходів та операційних доходів підприємства. Наведено рахунки бухгалтерського обліку та порядок їх застосування для обліку доходів підприємства.*

Ключові слова: *підприємство, дохід, класифікація, бухгалтерська класифікація, операційна діяльність, бухгалтерський облік.*

Аннотация. *Определена сущность доходов и их роль в деятельности предприятия. Рассмотрена бухгалтерская классификация доходов и операционных доходов предприятия. Приведены счета бухгалтерского учета и порядок их применения для учета доходов предприятия.*

Ключевые слова: *предприятие, доход, классификация, бухгалтерская классификация, операционная деятельность, бухгалтерский учет.*

Annotation. *The essence of revenues and their role in the enterprise. An accounting classification of revenues and operating income of the company. An Accounts and order their use of income for the company.*

Keywords: *enterprise, income, classification, accounting classification, operating activities, accounting.*

Успішна діяльність компанії багато в чому залежить від ефективності механізмів управління її доходами, сутність яких можна розглядати як спрямування відносно незалежних об'єктів на реалізацію стратегічних цілей компанії. Основним джерелом надходження доходів компанії є її операційна діяльність як основний вид господарської діяльності, метою реалізації якого і було створення суб'єкта господарювання.

Це питання досліджували в своїх роботах такі вчені: Бутинець Ф. Ф., Бруханський Р. Ф., Білуха Н. Т., Голов С. Ф., Івашкевич В. Б., Калюга Є. В., Кужельний М. В., Малюга Н. М., Палій В. Ф., Соколов Я. В., Сопко В. В., Хендріксен Є. С., Хомин П. Я. та ін. Але, незважаючи на численність робіт, донині залишаються невирішеними питання підвищення ефективності обліково-аналітичного забезпечення операційної діяльності суб'єкта господарювання.

Метою написання статті є визначення сутності та ролі доходів від операційної діяльності підприємства, а також порядку їх бухгалтерського відображення.

Підприємство є незалежним самостійним суб'єктом економічної діяльності, створеним відповідно до національного законодавства для отримання прибутку та забезпечення соціального ефекту, тобто задля задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення торгівлі, виробничої, науково-дослідної

© Чепурний А. С., 2016

й інших видів економічної діяльності. Таке тлумачення є закріпленим у Господарському кодексі України. Основним завданням підприємництва є задоволення потреб ринку в продукції чи послугах для отримання прибутку [1].

Доходи підприємства є вираженням зростання його економічних вигід у вигляді активів або зобов'язань, що сприяють збільшенню власного капіталу в іншій формі, ніж за рахунок внесків власників [2].

Не визнаються доходами в бухгалтерському обліку:

– сума податку на додану вартість, акцизів, інших податків і обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету й позабюджетних фондів;

– сума надходжень за договором комісії, агентським та іншими аналогічними договорами на користь комітента, принципала тощо;

– сума попередньої оплати продукції (товарів, робіт, послуг);

– сума авансу в рахунок оплати продукції (товарів, робіт, послуг);

– сума завдатку під заставу або в погашення позики, якщо це передбачено відповідним договором;

– надходження, що належать іншим особам;

– надходження від первинного розміщення цінних паперів;

– сума балансової вартості валюти [3].

Розрізняють дохід від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Операційна діяльність є основною статутною діяльністю підприємства. Операційну діяльність, у свою чергу, поділяють на основну та іншу операційну діяльність.

До доходу від операційної діяльності підприємства за бухгалтерською типологією належать [3]:

– дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо);

– чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) є визначуваним шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг наданих знижок вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо); податків і зборів;

– до інших операційних доходів належать: дохід від операційної оренди активів; дохід від операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках у банках, дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу; групи вибуття тощо.

Дохід підприємства визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу не за рахунок внесків учасників підприємства за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначеною за такими критеріями [3]:

– дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, інших активів): покупцю передані ризики й вигоди, що є пов'язаними із правом власності на продукцію (товар, інший актив); підприємство не здійснюватиме надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами); сума доходу (виручка) може бути достовірно визначеною; існує впевненість, що в результаті операції відбуватиметься зростання економічних вигод підприємства, а витрати, що є пов'язаними з цією операцією, можуть бути достовірно визначеними;

– результат операції з надання послуг може бути достовірно оціненим за наявності всіх наведених нижче умов: можливості достовірного оцінювання доходу; ймовірності отримання економічних вигод від надання послуг; можливості достовірного оцінювання ступеня завершеності надання послуг на дату балансу; можливості достовірного оцінювання витрат, що є здійсненими для надання послуг та є необхідними для їх завершення.

Дохід підприємства не визнається, якщо здійснюють обмін продукцією (товарами, роботами, послугами та іншими активами), що є подібними за призначенням та мають однакову справедливу вартість.

Для узагальнення інформації про доходи підприємства планом рахунків бухгалтерського обліку передбачено 7 клас рахунків «Доходи і результати діяльності». Для відображення операційних доходів підприємства використовують синтетичні рахунки 70 «Доходи від реалізації» та 71 «Інший операційний дохід».

Синтетичний рахунок 70 «Дохід від реалізації» має такі субрахунки:

– 701 «Дохід від реалізації готової продукції» є призначеним для відображення доходу від реалізації продукції, що є виготовленою на виробничому підприємстві;

– 702 «Дохід від реалізації товарів» є призначеним для відображення доходу від реалізації товарів торговельним підприємством;

– 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» є призначеним для відображення доходів від надання підрядних послуг;

– 704 «Вирахування з доходу» узагальнює інформацію про вирахування з доходу через надання знижок, повернення реалізованої продукції, товарів, невизнання послуг тощо.

Синтетичний рахунок 71 «Інший операційний дохід» узагальнює подальшу деталізацію інших операційних доходів підприємства: 711 «Дохід від реалізації іноземної валюти», 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів», 713 «Дохід від операційної оренди активів», 714 «Дохід від операційної курсової різниці», 715 «Одержані штрафи, пені, неустойки», 716 «Відшкодування раніше списаних активів», 717 «Дохід від списання кредиторської заборгованості», 718 «Одержані гранти та субсидії», 719 «Інші доходи від операційної діяльності» [4].

Рахунки доходів за типом є пасивними, тобто надходження (зростання) доходів відображають у кредиті рахунків, зменшення доходів – у дебеті рахунків. Винятком є рахунок 704, що є контрпасивним.

Наприкінці звітного періоду сальдо рахунків 70 і 71 списується на субрегіональному 791 «Результат операційної діяльності» [5].

Таким чином, операційна діяльність є основною статутною діяльністю підприємства. Під доходом підприємства у бухгалтерському обліку розуміють зростання економічних вигод у вигляді активів або зобов'язань. Доходи від операційної діяльності відображають на призначених для цього рахунках 70 «Доходи від реалізації» та 71 «Інший операційний дохід».

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік : підручник / Ф. Ф. Бутинець, Т. В. Давидюк, Н. М. Малюга ; під ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : Рута, 2005. – 480 с. **2.** Голов С. Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі : посібник / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – Київ : Лібра, 2010. – 84 с. **3.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 29.11.1999 № 290. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99. **4.** План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій операцій підприємств [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 09.12.2011 № 1591. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11. **5.** Міністерство фінансів України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/news/novini-ta-media/vsi-novini.

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ТА ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

УДК 657:330.332

Чуйков І. О.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано сутність і класифікацію фінансових інвестицій приватного підприємства. Досліджено методи та порядок їх облікового оцінювання. Наведено рахунки бухгалтерського обліку, що є призначеними для відображення вкладень підприємства у цінні папери. Визначено основні облікові регістри.*

Ключові слова: *підприємство, інвестиції, фінансові інвестиції, облік, бухгалтерський облік, оцінювання.*

© Чуйков І. О., 2016

Аннотация. *Проанализированы сущность и классификация финансовых инвестиций частного предприятия. Исследованы методы и порядок их учетной оценки. Приведены счета бухгалтерского учета, предназначенные для отображения вложений предприятия в ценные бумаги. Определены основные учетные регистры.*

Ключевые слова: *предприятие, инвестиции, финансовые инвестиции, учет, бухгалтерский учет, оценка.*

Annotation. *The essence and classification of financial investments of private enterprise. The methods and the procedure for an evaluation. An accounts, which is intended to reflect the investment company securities. The main registers.*

Keywords: *enterprise, investment, financial investment, accounting, bookkeeping, evaluation.*

Інвестиційна діяльність є одним із найбільш ризикових видів бізнесу, проте саме ця діяльність сприяє зростанню капіталізації компанії та масштабів бізнесу.

Україна нині переживає зміну курсу розвитку, чим зумовлено нагальну потребу у виготовленні інноваційної конкурентоспроможної продукції та її просуванні на зовнішні ринки. Для таких кардинальних змін у економічному становищі країни необхідними є значні фінансові інвестиції, тому першочерговим завданням є залучення іноземних коштів для здійснення економічних перетворень. Головною умовою надходження інвестицій у економіку країни є створення дієвого та прозорого механізму їх здійснення та контролю обігу. Але існує багато перешкод на шляху до цього. Передусім це слабкий захист інтересів інвестора з боку держави. До того ж українські підприємства не є привабливими для іноземних інвесторів через низьку економічну ефективність. Ще однією перешкодою є недостатнє та часто необ'єктивне розкриття інформації про інвестиційні процеси у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інвесторів та інвестованих підприємств.

Проблематику фінансового інвестування в Україні досліджували такі науковці: Завгородній В. П., Коваленко Ю. М., Пересада А. А., Майорова Т. В., Сопко В. В. та ін. Сучасні дослідження ілюструють загальні підходи до процесів здійснення інвестицій, управління інвестуванням, обліку інвестицій, визначення витрат і доходів від інвестування тощо. Слід сказати про фрагментарність цих праць, що зумовлює необхідність проведення системного дослідження інвестиційних процесів в Україні та вироблення напрямів підвищення ефективності їх обліково-аналітичного забезпечення.

Метою написання статті є всебічний розгляд чинної облікової системи фінансового інвестування та розробка шляхів ефективного її удосконалення.

Облікова політика, що існувала в Україні тривалий час, не надавала повної та чіткої картини інвестиційної діяльності підприємств. Затратний метод, що трактує інвестиції як капітальні вкладення у придбання та створення основних засобів, був панівним. Низький рівень розвитку сфери фінансового інвестування спричинював занадто спрощену схему оцінювання та обліку вкладень фінансів у статутні капітали та акції інших підприємств [1].

З 1 січня 1998 р. Україна почала перехід на міжнародні стандарти ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Важливість такого кроку важко переоцінити, адже система бухгалтерського обліку є основою формування економічної інформації для управлінських цілей. Проте це запровадження має низку суттєвих проблем, що значною мірою стосуються й обліку фінансових інвестицій.

Раціональна й правильна організація обліку фінансових інвестицій потребує чіткої взаємодії наявних методів обліку, узгодженості між оперативним та стратегічним управлінням діяльністю підприємства. Система обліку фінансових інвестицій має забезпечувати об'єктивність оцінювання, своєчасність реєстрації та цілковите відображення операцій, що є пов'язаними із фінансовими інвестиціями, надавати правдиву економічну інформацію зацікавленим особам [2].

Для створення дієвої облікової системи необхідним є чітке визначення фінансових інвестицій, однак вітчизняна й зарубіжна література не дають єдиного тлумачення цього терміна. Вітчизняне законодавство також трактує цей термін недостатньо чітко. У сфері оподаткування інвестиції поділяють на фінансові, капітальні та реінвестиції. Бухгалтерський облік поділяє інвестиції тільки на капітальні та фінансові. Слід розглянути детальніше, що слід розуміти під фінансовими інвестиціями.

У бухгалтерському обліку визначення поняття «фінансові інвестиції» можна віднайти у Положенні бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», яке трактує їх як активи, що перебувають у володінні підприємства заради збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або іншої користі для інвестора.

Економічно обґрунтована класифікація організації обліку фінансових інвестицій має насамперед ураховувати можливості інвестора реалізувати свою стратегію на ринку фінансів. Зазвичай поділ фінансових інвестицій здійснюють для того, щоб визначити термін вкладення та метод для їх обліку. Головними класифікаційними ознаками є термін утримання, об'єкт інвестування та мета оподаткування.

Класифікація за терміном утримання є передбаченою П(с)БО і поділяє фінансові інвестиції на довгострокові та короткострокові. Довгострокові вкладення є здійснюваними більш ніж на один рік. До них також належать

інвестиції, які неможливо реалізувати в будь-який момент. До поточних вкладень належать фінансові інвестиції терміном, що не перевищує 12 місяців. Вони можуть бути вільно реалізованими у будь-який момент (окрім інвестицій, що є еквівалентами грошових коштів) [3].

Класифікація, що є пов'язаною з метою оподаткування, також функціонує, але вона ніяк не впливає на оцінювання та облік фінансових інвестицій.

Що стосується об'єктів інвестування, то чинна система обліку фінансових інвестицій не відповідає загальноприйнятій міжнародній практиці поділу інвестицій на боргові та корпоративні. Такий поділ є необхідним для того, щоб розмежувати неоднорідні фінансові активи та здійснити їх оцінювання. Він надає можливості значно спростити ознаки, за якими відбувається класифікація, оскільки зникає необхідність у поділі боргових фінансових інвестицій за впливом на об'єкт, до якого вони надходять, а для корпоративних – не має потреби визначати мету їх утримання.

Суттєвим моментом організації обліку фінансових інвестицій є їх оцінювання. Його здійснення відбувається у момент придбання інвестицій, на дату балансу та вибуття.

При здійсненні оцінювання фінансових інвестицій важливо розуміти, для чого вони були придбані: для продажу, отримання доходу від участі в діяльності іншого підприємства або утримання на балансі підприємства до моменту погашення. Залежно від видів фінансових інвестицій та причини їх придбання застосовують різні методи оцінювання.

У момент придбання фінансові інвестиції оцінюють за первісною вартістю, а згідно із П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» такою вартістю є їх собівартість, що складається з ціни придбання інвестиції та всіх витрат, що були безпосередньо пов'язаними із цим придбанням (комісійні винагороди, мита, податки тощо). Собівартість фінансових інвестицій, придбання яких здійснюють через обмін на власні емітовані цінні папери або на будь-які інші активи, визначають за справедливою вартістю переданих активів.

Інвестиції на дату складання балансу мають відмінну від їх первісної оцінки вартість. Тому їх усі, окрім інвестицій, що утримуються підприємством до їх погашення або обліковуються за методом участі в капіталі, відображають за справедливою вартістю. Фінансові інвестиції, справедливу вартість яких достеменно визначити неможливо, відображають на дату балансу за їх собівартістю з урахуванням зменшення корисності інвестиції [4].

Подальша організація обліку фінансових інвестицій полягає в організації їх синтетичного та аналітичного обліку.

Відомості про наявність і рух довгострокових фінансових інвестицій відображають у рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції». У цьому рахунку є субрахунки: 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі», 142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам», 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам».

За дебетом рахунка 14 відображають вартість вкладень у цінні папери, за кредитом – їх вибуття або зменшення вартості, а також одержання дивідендів від об'єкта інвестування у тому разі, якщо облік ведеться за методом участі в капіталі.

Синтетичний облік довгострокових фінансових інвестицій ведеться в Журналі 4, аналітичний – у Відомості 4.2, що зберігає інформацію про інвестиції пов'язаним сторонам, а також інші фінансові інвестиції в частки й паї в статутні капітали інших підприємств, акції, облігації тощо. Такий спосіб обліку є здійснюваним за методом участі в капіталі.

Облік поточних фінансових інвестицій є здійснюваним із використанням рахунка 35 «Поточні фінансові інвестиції», у якому є такі субрахунки: 351 «Еквіваленти коштів» і 352 «Інші поточні фінансові інвестиції». За дебетом цих субрахунків відображають надходження та придбання поточних фінансових інвестицій, за кредитом – зменшення їх вартості й вибуття.

Синтетичний облік поточних інвестицій ведеться у другому розділі Журналу 4. Аналітичний облік має забезпечувати можливість одержати інформацію про інвестиції як на території країни, так і за її межами, за ефективністю здійснених інвестицій та за їх терміном. Його ведуть у Відомості 4.2.

За результатами дослідження можна стверджувати, що облік фінансових інвестицій є порівняно складним процесом і залежить від багатьох факторів, серед яких термін їх погашення, вид цінних паперів, джерела придбання та форми розрахунків.

Договір є юридичним документом, що підтверджує здійснення придбання фінансових інвестицій. Для того щоб зробити відповідні записи в облікових регістрах стосовно операцій придбання або продажу цінних паперів, необхідно мати касові ордери, платіжне доручення або виписку банку з поточного рахунка [5].

Таким чином, організація обліку фінансових інвестицій має охоплювати всі аспекти процесу, починаючи з реєстрації економічної інформації і до складання звіту. Найбільш вагомим фактором, що впливає на облік фінансових інвестицій, є їх ліквідність та період утримання, відповідно до чого і відбувається їх поділ на довгострокові та короткострокові інвестиції. Наведений у роботі аналіз чинної системи обліку показав, що сучасний стан обліку фінансових інвестицій в Україні потребує певних змін та уточнень. Проте в цілому облікова система

виконує своє завдання та надає можливості для формування й отримання необхідної інформації стосовно діяльності підприємства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Пересада А. А. Фінансові інвестиції : підручник / А. А. Пересада, Ю. М. Коваленко. – Київ : КНЕУ, 2006. – 728 с. **2.** Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підручник / В. В. Сопко, В. П. Завгородній. – Київ : КНЕУ, 2004. – 412 с. **3.** Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до [...] [Електронний ресурс] : Закон України від 07.02.2013 № 73. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13. **4.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс] : Закон України від 27.04.2000 № 92. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00. **5.** Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : підручник / Т. В. Майорова. – Київ : Центр навчальної літератури, 2009. – 472 с.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 336:005.332.8

Чупаєва Т. В.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено проблеми визначення фінансових результатів підприємств. Запропоновано шляхи ефективного вирішення проблем та оптимізації організації ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.*

Ключові слова: *облік, бухгалтерський облік, фінансовий результат, рентабельність.*

Аннотация. *Исследованы проблемы определения финансовых результатов предприятий. Предложены пути эффективного решения проблем и оптимизации организации ведения бухгалтерского учета на предприятии.*

Ключевые слова: *учет, бухгалтерский учет, финансовый результат, рентабельность.*

Annotation. *The problems of determining the financial results of companies. The ways of effective problem solving and optimization of accounting at the company.*

Keywords: *accounting, financial results, profitability.*

Фінансові результати посідають чільне місце в системі показників, що є використовуваними для всебічного аналізу ефективності роботи підприємств. Проте їх сутність є трактованою неоднозначно окремими дослідниками, показники є різноманітними і недостатньо обґрунтованими, що ускладнює їх використання у процесі аналізу господарської діяльності підприємств.

Ці проблемні питання досліджували в своїх роботах такі вчені: Бутинець Ф. Ф., Огійчук М. Ф., Плаксієнко В. Я., Колчина Н. В., Кірейцев Г. Г. та ін. Однак багато питань донині залишаються недостатньо дослідженими, а за умов переходу до ринкової економіки вимагають пошуку підходів до їх ефективного вирішення.

Існують різні точки зору вчених стосовно сутності та показників фінансових результатів, різні підходи до їх визначення, що впливають на глибину дослідження та аналізу низки питань фінансових результатів діяльності

© Чупаєва Т. В., 2016

підприємств щодо визначення динаміки показників прибутку і рентабельності, виявлення резервів зростання цих показників тощо.

На підставі даних про фінансові результати підприємства приймають рішення щодо постачання, виробництва та збуту продукції.

Поточні фінансові результати визначають, як правило, щомісяця або за більш короткі проміжки часу для прийняття оперативних рішень. На практиці є використовуваними різні методи визначення поточних фінансових результатів: за даними про сукупні витрати виробництва, повної собівартості реалізованої продукції, за величиною змінних витрат (розрахунок маржинального доходу) та ін. [2]

Необхідно розкрити поняття фінансового результату. Звернемо увагу на досить поширену свого часу теорію додаткової вартості. Відповідно до цієї теорії заново створений чистий продукт складається з двох частин: необхідного продукту, тобто продукту, який є споживаним учасниками матеріального виробництва, і з доданого продукту для суспільства. Останній у натуральному вираженні є частиною валового продукту, що залишається після заміщення використаних предметів праці, засобів праці і предметів споживання для відтворення робочої сили.

Сукупний продукт складається з вартості використаних засобів виробництва, що є результатом перенесеної матеріалізованої праці, необхідного і доданого продукту. При цьому сума двох останніх передає новостворену додану вартість, до якої залучають відрахування до державного бюджету, дохід і прибуток [3].

На практиці замість терміна «додаткова вартість» є широко використовуваним термін «прибуток». Але це не є вповні коректним і точним. Прибуток є лише частиною додаткової вартості. Особливість полягає в тому, що він є породжуваним не тільки змінним капіталом (як додана вартість), а всім авансованих капіталом у цілому. При цьому найважливішим є результат виробництва – приріст коштів порівняно з витратами на виготовлення продукту, тобто на придбання засобів виробництва і робочої сили. Цей приріст зіставляють із усім авансованим капіталом, але при цьому не беруть до уваги те, на які частини розподіляється весь капітал і що є джерелом його приросту, головним тут є позитивний фінансовий результат.

Нині теоретичні та практичні погляди на поняття «фінансовий результат» істотно різняться у різних галузях.

На вимогу податкового обліку бухгалтерський прибуток розраховують у зв'язку із коригуванням прибутку від реалізації основних фондів та іншого майна. Перерахунку на суми перевищення встановлених лімітів підлягають до десяти видів витрат: на відрядження, компенсації за використання особистих легкових автомобілів для службових поїздок, представницькі витрати (понад встановлені законодавством сум) та ін.

За методикою управлінського обліку обчислюють кілька показників прибутку для різних цілей.

Виходячи з визначення категорій доходів і витрат, наведених Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку № 3 «Звіт про фінансові результати», фінансовим результатом (прибутком) є приріст протягом звітного періоду капіталу (коштів, вкладених власниками) фірми, а збитком відповідно його зменшення.

Однак цей підхід до формування прибутку не враховує багато важливих питань. Безоплатне отримання коштів зумовлює приріст капіталу підприємства, однак не може розглядатися як прибуток. Актив у такому разі зростає не як результат зусиль колективу працівників підприємства.

Зростання оцінки наявних активів неминуче сприяє зростанню вартості капіталу. Це трактується деякими вченими, бухгалтерами і представниками податкових органів як прибуток. Однак зміна оцінки є не дією, а подією. Капіталізація витрат сприяє зростанню активу штучно, подібно до того, як він зростає за рахунок залучених коштів.

До системи показників фінансових результатів належать не тільки абсолютні, але й відносні показники ефективності господарювання – показники рентабельності. Чим вищим є рівень рентабельності, тим вищою є ефективність підприємства як самостійного товаровиробника.

Значна кількість показників, що характеризують фінансові результати діяльності підприємства, створюють методичні та технічні труднощі для їх системного розгляду. Відмінність у тлумаченні показників ускладнює вибір кожним учасником товарного обміну тих із них, що найбільшою мірою задовольняють його потреби в інформації про реальний стан підприємства. Наприклад, адміністрацію підприємства цікавить маса отриманого прибутку та його структура, а також фактори, що впливають на величину. Податкова інспекція є зацікавленою в отриманні достовірної інформації про всі доданки балансового прибутку тощо.

Крім того, у практиці бухгалтерів, економістів і фінансистів в Україні часто виникають проблеми з визначенням валових доходів та валових витрат діяльності підприємств, що впливає на фінансовий результат. Сучасне законодавство не є досконалим, і деякі проблеми та ситуації в ньому ще не передбачено або прописано недостатньо конкретно. Це призводить до зловживань і правопорушень з боку суб'єктів господарювання. Суперечливими є питання визнання окремих видів витрат і віднесення їх до складу валових. Так, віднесення до складу валових витрат на рекламу, навчання працівників підприємства, а також віднесення до складу валових доходів отримання поворотної фінансової допомоги не є обґрунтованими.

Важливим є питання виникнення доходів і витрат і відповідно визначення фінансового результату. В Україні доходи та витрати відображають у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, за правилом «першої події». У зарубіжній практиці використовують інший підхід до визнання доходів і витрат. Наприклад, у сільськогосподарських підприємствах США визначають фінансові результати діяльності за даними обліку руху грошових коштів. Відповідно до цього доходом вважають тільки дійсно отримані суми, а не суми, що є зареєстрованими на момент здійснення операцій. Що ж стосується витрат, то їх загальну суму віднімають з отриманих доходів, незалежно від того, чи належать вони до реалізованої або нереалізованої продукції. Крім того, фермерам дозволено повністю списувати на витрати суми деяких капітальних вкладень, що є здійсненими у звітному періоді: витрати на вирощування виноградників до введення їх до експлуатації, витрати на вирощування репродуктивного молодняку та ін. Використання аналогічного підходу у вітчизняній практиці сприяло б розвитку сільськогосподарських підприємств в Україні.

Таким чином, основними проблемами при визначенні фінансових результатів діяльності підприємств, які необхідно вирішувати, є значна кількість показників, що характеризують фінансовий результат.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Литвиненко А. В.

Література: 1. Тютюнник П. С. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / За ред. П. С. Тютюнника. – Харків : ІНЖЕК, 2008. – 212 с. **2.** Верига Ю. А. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / Ю. А. Верига, Г. І. Зима. – Київ : Центр навчальної літератури, 2009. – 656 с. **3.** Нурахметова Л. М. Бюджетування. МСФЗ / Л. М. Нурахметова // Аналіз та облік на підприємстві. – 2007. – № 1. **4.**Огійчук М. Ф. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах : підручник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова [та ін.]. – Київ : Алеута, 2006. – 878 с.

ВПЛИВ НОРМУВАННЯ ПРАЦІ НА ВСТАНОВЛЕННЯ РОЗМІРІВ МАТЕРІАЛЬНОГО ЗАОХОЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ

УДК 331.101.38

Шабатько Л. М.

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність і значення нормування праці на підприємстві при встановленні розмірів оплати праці. Запропоновано шляхи ефективного удосконалення нормування праці як засобу забезпечення оптимального співвідношення між мірою праці та її оплатою.*

Ключові слова: *підприємство, праця, робітник, норма праці, нормування праці, матеріальне заохочення, оплата праці.*

Аннотация. *Рассмотрены сущность и значение нормирования труда на предприятии при установлении размеров оплаты труда. Предложены пути эффективного совершенствования нормирования труда как средства обеспечения оптимального соотношения между мерой труда и его оплатой.*

Ключевые слова: *предприятие, работа, работник, норма труда, нормирование труда, материальное поощрение, оплата труда.*

© Шабатько Л. М., 2016

Annotation. *The essence and importance of standardization in the enterprise in determining wage. Ways of improving the efficient valuation of labor as a means of ensuring the optimal balance between the amount of labor and its payment.*

Keywords: *enterprise, labor, worker, labor standards, regulation work, incentive pay.*

Нормування праці є основою системи планування роботи підприємства та його підрозділів, організації оплати праці персоналу, обліку витрат на продукцію, встановлення завдань щодо підвищення продуктивності праці, визначення потреби в кадрах, управління трудовими стосунками на підприємстві. Нормування праці є засобом визначення як міри праці для виконання тієї чи іншої конкретної роботи, так і міри винагороди за працю залежно від її кількості та якості.

Проблеми організації оплати праці та напрямів її вдосконалення є предметом науково-практичних досліджень Богині Д. П., Новикова В. М., Закаблук Г. О , Губіна К. Г., Долюка А. В., Довбиша К. К. та багатьох інших науковців. Проблеми, що є пов'язаними із нормуванням праці, розглядали в своїх роботах зарубіжні та вітчизняні вчені, серед яких слід назвати Абрамова В. Н., Гастєва А. К., Генкіна Б. М., Гриненка А. М., Грішнову О. А., Данюка В. М., Дзюбу С. Г., Тейлора Ф. У. та ін.

Метою написання статті є уточнення поняття нормування праці, а також його значення у процесі встановлення розміру оплати праці.

Раціональна організація праці передусім потребує чітко визначених витрат усіх видів ресурсів виробництва: живої праці, сировини, енергії, фінансів тощо. Першим кроком на шляху оптимізації витрачання виробничих ресурсів є нормування праці. Нормування праці є складовою частиною управління виробництвом. Складовими нормування праці є визначення необхідних витрат праці на виконання робіт як окремими працівниками, так і бригадами та встановлення на цій основі норм праці.

Нормування праці виконує певні функції, у тому числі є основою наукової організації праці й засобом забезпечення оптимального співвідношення між мірою праці та її оплатою. У загальному розумінні нормування праці – це вид діяльності з управління підприємством, що є спрямованим на встановлення оптимального співвідношення між витратами та результатами праці, а також між чисельністю працівників різних груп та кількістю одиниць обладнання [1].

Норми праці – норми виробітку, часу, обслуговування, чисельності є встановлюваними для працівників відповідно до досягнутого рівня техніки, технології, організації виробництва [3]. Норми праці відіграють важливу роль в управлінні як виробничими, так і соціальними процесами. Серед цих норм розрізняють [3]:

– норми праці як основа планово-організаційних розрахунків. Реальність планових термінів виготовлення продукції є визначуваною достовірністю тривалості виробничих циклів, які розраховують, виходячи з норм часу. Для планових розрахунків на підприємствах використовують норми часу, виробітку, обслуговування, чисельності, керованості. На їх основі закріплюють планові обсяги виробництва цехів і дільниць, розраховують завантаження устаткування, чисельність працівників, собівартість продукції;

– норми як основа стимулювання зростання продуктивності праці та ефективності виробництва. Роль норм праці в стимулюванні ефективності виробничої діяльності є визначуваною тим, що необхідні витрати праці мають бути встановлені на підставі вибору більш ефективних варіантів технологічного та трудового процесів;

– норми як основа організації заробітної плати. Ця їх функція є зумовленою тим, що на раціонально організованому виробництві рівень заробітної плати є визначуваним залежно від умов, складності, витрат і результатів праці.

Згідно із Законом України «Про оплату праці» заробітна плата – це винагорода, що є обчисленою, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівнику за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства [3].

Заробітна плата складається з основної, додаткової та інших заохочувальних і компенсаційних виплат.

Основна заробітна плата – це винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норм часу, виробітку, обслуговування, посадових обов'язків). Її встановлюють у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців.

Додаткова заробітна плата – це винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці. До неї належать доплати, надбавки, гарантійні та компенсаційні виплати, що є передбаченими чинним законодавством; премії, що є пов'язаними із виконанням виробничих завдань і функцій.

До інших заохочувальних і компенсаційних виплат належать виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсаційні та інші грошові та матеріальні виплати, що не є передбаченими актами чинного законодавства або які провадять понад встановлені зазначеними актами норми [4].

Для працівника заробітна плата є основною статтею його особистого доходу, засобом відтворення та підвищення рівня добробуту його самого та його родини. Відтак важливою є її стимулююча роль у поліпшенні результатів праці для збільшення розміру одержуваної винагороди. Для роботодавця заробітна плата працівників – це кошти, які він витрачає на використання найманої робочої сили. Вони є однією з основних статей витрат у собівартості вироблених товарів і послуг.

Оплата праці виконує відтворювальну, стимулюючу та регулюючу функції. Із цих трьох функцій оплати праці тільки стимулююча є безпосередньо пов'язаною із нормуванням праці. Відтворювальна функція є зумовленою нормами споживання, а не праці та визначає абсолютний рівень оплати праці, що є необхідним для забезпечення життєвих потреб працівника і його родини, виходячи з розрахункової вартості робочої сили та заснованого щодо неї мінімального рівня оплати праці з урахуванням регіональних розбіжностей у рівні цін на споживчі товари і послуги, у рівні оподатковування доходів, а також у рівні й структурі вартості робочої сили різних категорій робітників та службовців. Щодо регулюючої функції оплати праці, то нормування є використовуваним лише тією мірою, що є необхідною для впливу на співвідношення між попитом та пропозицією робочої сили, на формування персоналу, кількість працівників і рівень їх зайнятості, тобто йдеться про необхідність зміни організації виконання роботи і відповідних норм праці для визначення варіанта оплати праці, що влаштовував би роботодавця і працівників у ситуації на ринку праці, що сформувалася.

Роль нормування праці в реалізації стимулюючої функції заробітної плати полягає в створенні розрахункової бази для встановлення її відносного рівня залежно від кількості, якості та результатів праці. Основним принципом вирішення цього завдання є диференціація рівня оплати праці за критеріями продуктивності й ефективності праці.

Одним із засобів стимулювання праці, що забезпечує належну трудову дисципліну, є заохочення працівників. Заохочення є своєрідною формою позитивної оцінки результатів праці працівника у процесі виконання ним своєї трудової функції.

За виконання найманим працівником визначеної місячної норми праці (обсягу робіт) йому виплачується заробітна плата, до якої можуть бути залучені премії, доплати, надбавки. Введення надбавок за професійну майстерність є новим стимулом для підвищення кваліфікації. Основними критеріями професійної майстерності є висока якість праці, систематичне виконання норм виробітку та нормованих завдань, точне дотримання технологічної й виробничої дисципліни, володіння суміжними операціями та професіями.

Заробітну плату (тарифні ставки, посадові оклади, відрядні розцінки) встановлено з огляду на нормальні умови праці. Однак в окремих випадках роботу здійснюють із відхиленням від умов, передбачених тарифами. При виконанні робіт в умовах праці, що відрізняються від нормальних, працівникам гарантовано доплати, розміри та умови виплати яких є визначуваними в організаціях у порядку локально-правового регулювання. При цьому розміри доплат не можуть бути нижчими за встановлені законодавством.

Таким чином, нормування праці відіграє важливу роль при встановленні розміру заробітної плати. Нормування праці є засобом забезпечення оптимального співвідношення між мірою праці та її оплатою. На підприємстві нормування виконує надзвичайно важливі функції, оскільки воно є основою виробничого планування на всіх рівнях організації виробництва і праці, підставою для правильного встановлення заробітної плати робітникам виробничої та невиробничої сфери, засобом урахування індивідуальних і колективних результатів праці.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Семенченко А. В.

Література: 1. Бондар О. С. Організація та нормування праці на підприємствах [Електронний ресурс] / О. С. Бондар, Я. С. Ковальська. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2012/Economics/6_122766.doc.htm. **2.** Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс] : Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08. **3.** Рофе А. И. Организация и нормирование труда : учебник / А. И. Рофе. – М. : МИК, 2001. – 368 с. **4.** Про оплату праці [Електронний ресурс] : Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80.

ОПТИМИЗАЦИЯ ПЛАНА ПЕРЕВОЗКИ ПРОДУКЦИИ ПРЕДПРИЯТИЯ ООО «ПИРАНА»

УДК 519.863

Шамли К. А.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрена деятельность предприятия ООО «Пирана», занимающегося производством шампуней и других средств по уходу за волосами и телом и бытовой химии. Проведен анализ транспортировки продукции предприятия. Разработана оптимизационная модель минимизации затрат при транспортировке продукции.*

Ключевые слова: *прибыль, производство, оптимизация, максимизация прибыли, эффективность производства, экономико-математическое моделирование, целевая функция, оптимизационная модель.*

Анотація. *Розглянуто діяльність підприємства ТОВ «Пірана», що займається виробництвом шампунів та інших засобів з догляду за волоссям і тілом і побутової хімії. Проведено аналіз транспортування продукції підприємства. Розроблено оптимізаційну модель мінімізації витрат при транспортуванні продукції.*

Ключові слова: *прибуток, виробництво, оптимізація, максимізація прибутку, ефективність виробництва, економіко-математичне моделювання, цільова функція, оптимізаційна модель.*

Annotation. *Activities of the company LLC «Pirana», a manufacturer of shampoos and other means of hair care and body care and household products. The analysis of transport enterprise. Developed optimization model to minimize costs of transporting products.*

Keywords: *profit, production, optimization, profit maximization, production efficiency, economic and mathematical modeling, objective function, optimization model.*

Транспортная задача представляет собой математическую задачу линейного программирования специального вида, связанную с поиском оптимального распределения однородных объектов из аккумулятора к приемникам с минимизацией затрат на перемещение [2].

Проблема впервые была сформулирована и рассмотрена французским математиком Гаспаром Монжем в 1781 г. Минимизация затрат на транспортировку продукции – это один из главных вопросов, который стоит перед производителями. Каждое предприятие транспортирует свою продукцию по различным магазинам и складам.

На примере ООО «Пирана» составим оптимальный план транспортировки продукция со склада в магазины пяти областей Украины.

Необходимо распределить три вида шампуней, производимых на ООО «Пирана», между пятью областями Украины. Производителю нужно доставить 90 единиц продукции в Харьковскую область, 150 единиц продукции в Сумскую область, 70 единиц продукции в Киевскую область, 200 единиц продукции в Запорожскую область и 190 единиц продукции в Полтавскую область. Известна стоимость перевозки единицы товара до пункта назначения (C_{ij}).

Матрица стоимостей перевозок: $C = (C_{ij})_{3\times5}$.

$$C = \begin{pmatrix} 9 & 21 & 10 & 12 & 18 \\ 14 & 18 & 12 & 24 & 10 \\ 20 & 23 & 16 & 19 & 17 \end{pmatrix}$$

Найдем оптимальный план перевозки продукции методом минимальной стоимости.

Таблица 1

Исходные данные для составления и решения задачи

Вид шампуня	Потребители					Запасы
	Харьковская область	Сумская область	Киевская область	Запорожская область	Полтавская область	
1	2	3	4	5	6	7
Dream Teen	9 90	21 0	10 40	12 0	18 0	130

© Шамли К. А., 2016

Окончание табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
Чарівні трави	14 0	18 30	12 30	24 0	10 190	250
Natural Collection	20 0	23 120	16 0	19 200	17 0	320
Потребности	90	150	70	200	190	700

$F = 90 \times 9 + 40 \times 10 + 30 \times 18 + 30 \times 12 + 190 \times 10 + 120 \times 23 + 200 \times 19 = 10570$ грн.

Проверим план на оптимальность методом потенциалов.

U \ V	V1 = 9	V2 = 16	V3 = 10	V4 = 12	V5 = 8
U1 = 0	9	16 21	10	12 12	8 18
U2 = 2	11 14	18	12	14 24	10
U3 = 7	16 20	23	17 16	19	15 17

В результате вычислений получаем, что $\Delta_{33} = 7 + 10 > 16$.

Наличие положительной оценки свободной клетки ($\Delta_{ij} > 0$) при проверке опорного решения на оптимальность свидетельствует о том, что полученное решение не является оптимальным, и для уменьшения значения целевой функции надо перейти к другому опорному решению. При этом надо перераспределить грузы, перемещая их из занятых клеток в свободные. Свободная клетка становится занятой, а одна из ранее занятых клеток – свободной [3].

Изменим таким образом план, открыв новый маршрут (табл. 2).

Таблица 2

Первое изменение оптимального плана

Вид шампуня	Потребители					Запасы
	Харьковская область	Сумская область	Киевская область	Запорожская область	Полтавская область	
Dream Teen	9 90	21 0	10 40	12 0	18 0	130
Чарівні трави	14 0	+ 18 30	12 – 30	24 0	10 190	250
Natural Collection	20 0	– 23 120	16 0 +	19 200	17 0	320
Потребности	90	150	70	200	190	700

Выбираем среди клеток со знаком «–» груз минимальной величины $\theta = 30$. Ко всем клеткам со знаком «+» добавляем груз, а из клеток со знаком «–» вычитаем (табл. 3).

Имеем:

Таблица 3

Второе изменение оптимального плана

Вид шампуня	Потребители					Запасы
	Харьковская область	Сумская область	Киевская область	Запорожская область	Полтавская область	
1	2	3	4	5	6	7
Dream Teen	9 90	21 0	10 40	12 0	18 0	130
Чарівні трави	14 0	18 60	12 0	24 0	10 190	250

Окончание табл. 3

1	2	3	4	5	6	7
Natural Collection	20 0	23 90	16 30	19 200	17 0	320
Потребности	90	150	70	200	190	700

$F = 90 \times 9 + 40 \times 10 + 60 \times 18 + 190 \times 10 + 90 \times 23 + 30 \times 16 + 200 \times 19 = 10540$ грн.

Проверим план на оптимальность методом потенциалов.

V / U	V1 = 9	V2 = 17	V3 = 10	V4 = 13	V5 = 9
U1 = 0	9	17 21	10	13 12	9 18
U2 = 1	10 14	18	11 12	14 24	10
U3 = 6	15 20	23	16	19	15 17

После вычислений видим, что $\Delta_{14} = 13 > 12$. План не является оптимальным, его следует изменить.

Для оптимизации плана транспортировки составляем новый маршрут (табл. 4).

Таблица 4

Третье изменение оптимального плана

Вид шампуня	Потребители					Запасы
	Харьковская область	Сумская область	Киевская область	Запорожская область	Полтавская область	
Dream Teen	9 90	21 0	– 10 40	+12 0	18 0	130
Чарівні трави	14 0	18 60	12 0	24 0	10 190	250
Natural Collection	20 0	23 90	+ 16 30	– 19 200	17 0	320
Потребности	90	150	70	200	190	700

Среди клеток со знаком «–» минимальный груз составил $\theta = 40$. Ко всем клеткам со знаком «+» добавляем груз, а из клеток се знаком «–» вычитаем (табл. 5).

Имеем:

Таблица 5

Конечное изменение оптимального плана

Вид шампуня	Потребители					Запасы
	Харьковская область	Сумская область	Киевская область	Запорожская область	Полтавская область	
Dream Teen	9 90	21 0	10 0	12 40	18 0	130
Чарівні трави	14 0	18 60	12 0	24 0	10 190	250
Natural Collection	20	23	16	19	17	320
	0	90	70	160	0	
Потребности	90	150	70	200	190	700

$F = 90 \times 9 + 40 \times 12 + 60 \times 18 + 190 \times 10 + 90 \times 23 + 70 \times 16 + 160 \times 19 = 10500$ грн.

Проверим план на оптимальность методом потенциалов.

U \ V	V1 = 9	V2 = 16	V3 = 9	V4 = 12	V5 = 8
U1 = 0	9	16 21	9 10	12	8 18
U2 = 2	11 14	18	11 12	14 24	10
U3 = 7	16 20	23	16	19	15 17

Этот план является оптимальным, поскольку все $\Delta_{14} = (U_i + V_j) - C_{ij} < 0$.

Таким образом, решение транспортной задачи позволяет определить оптимальный план для минимизации транспортных расходов крупного предприятия по производству шампуней и других средств по уходу за волосами и телом ООО «Пирана». Стоимость транспортировки шампуня «Dream Teen» в количестве 130 ед. составляет 1290 грн, шампуня «Чарівні трави» в количестве 250 ед. – 2980 грн, а шампуня «Natural Collection» в количестве 320 ед. – 6230 грн. В итоге стоимость перевозки 700 единиц товара составит 10 500 грн.

Научный руководитель – д-р экон. наук, профессор Малярец Л. М.

Литература: 1. Кузнецов А. В. Руководство к решению задач по математическому программированию / А. В. Кузнецов, Н. И. Холод, Л. С. Костевич. – Минск : Высшая школа, 1978. – 110 с. **2.** Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **3.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підручник / Єгоршин О. О., Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с. **4.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 287 с.

ПРОБЛЕМА ВЫБОРА МЕТОДА ОЦЕНКИ ВЫБЫТИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ

УДК 621.58.56

Шеврекука С. С.

Студент 4 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены особенности применения методов оценки выбытия производственных запасов на предприятиях Украины. Проанализированы преимущества и недостатки каждого из методов. Определены сферы применения каждого из методов оценки выбытия запасов.*

Ключевые слова: *запасы, выбытие запасов, стоимость запасов, методы оценки выбытия запасов.*

Анотація. *Розглянуто особливості застосування методів оцінки вибуття виробничих запасів на підприємствах України. Проаналізовано переваги та недоліки кожного з методів. Визначено сфери застосування кожного з методів оцінки вибуття запасів.*

Ключові слова: *запаси, вибуття запасів, вартість запасів, методи оцінки вибуття запасів.*

© Шеврекука С. С., 2016

Annotation. *The features of evaluation methods of disposal of inventory in the Ukraine. The advantages and disadvantages of each method. Defined areas where the use of appropriate evaluation methods of disposal of stocks.*

Keywords: *stocks, retirement reserves, cost of inventory, assessment, methods of disposal of stocks.*

Одной из основных проблем бухгалтерского учета использования производственных запасов является выбор методики их оценки, поскольку именно от этого зависит объективность всей финансовой отчетности. В течение отчетного периода на предприятие поступают запасы по разным договорным ценам, в связи с чем возникает вопрос оценки израсходованных запасов и их остатка на конец отчетного периода. Выбор оптимального метода при выбытии запасов способствует увеличению оборотных средств, привлечению инвестиций, а также имеет большое значение для определения реальной стоимости запасов, что влияет на стоимость продукции, размер прибыли предприятия и уровень конкурентоспособности изготавливаемых товаров [1].

Проблемы учета, оценки и анализа использования производственных запасов на предприятиях отражены во многих работах ученых, среди них Сердюк Е. Н., Очеретько Л. М., Пальцева М. В., Бутинец Ф. Ф., Фасенко В. В. и др.

Целью написания статьи является исследование существующих методов оценки выбытия запасов и обоснование выбора оптимального метода с учетом специфики деятельности предприятия.

При осуществлении производственно-хозяйственной деятельности предприятия всех отраслей экономики используют производственные запасы, являющиеся наиболее важной и значительной частью активов предприятия. Рациональное применение и управление запасами – один из важнейших факторов эффективного функционирования, позволяющий максимизировать прибыль и улучшить финансовое состояние предприятия.

Несмотря на то, что к оценке производственных запасов имеет отношение множество методов, предприятие выбирает самый удобный и простой в использовании, который легко можно было бы применять в условиях действующего законодательства. Процесс учета использования производственных запасов очень трудоемкий. Поэтому не удивительно, что на многих предприятиях имеют место определенные недостатки, а на некоторых – и запущенность в учете, что ведет к большим потерям запасов [3].

Определить стоимость запасов при их выбытии в производство можно с помощью методов, установленных п. 16 П(С) БУ 9 «Запасы» [4]: идентифицированной себестоимости соответствующей единицы запасов, средневзвешенной себестоимости, себестоимости первых по времени поступления запасов, нормативных затрат, цены продажи.

Рассмотрим особенности применения каждого из этих методов.

Метод идентифицированной себестоимости применяется, если запасы не заменяют друг друга или отпускаются для выполнения специальных заказов и проектов, а также если первоначальная стоимость запасов определена по идентифицированной стоимости. Применение этого метода целесообразно, если каждая единица запасов обладает специфическими, только ей присущими характеристиками.

К его преимуществам можно отнести то, что это наиболее точный метод с математической точки зрения. Для каждой единицы запасов используется специальная маркировка, которая позволяет определить ее себестоимость. Предприятие таким образом может регулировать прибыль путем реализации более дорогих или дешевых запасов. На многих предприятиях процесс учета поступления и выбытия запасов компьютеризирован, поэтому не составляет труда определить точно себестоимость каждой выбывающей единицы запасов.

Однако возможность применения такого метода на практике ограничена из-за разнообразия номенклатуры и большого количества одинаковых запасов. Этот метод достаточно трудоемкий: при его использовании одинаковые запасы учитываются по разной стоимости, что не всегда удобно. В зависимости от того, какой именно из одинаковых запасов использует предприятие, прибыль изменяется в соответствии с первоначальной стоимостью каждого запаса [3].

Метод средневзвешенной себестоимости наиболее удобен для предприятий, которые имеют много наименований запасов, выбывающих в больших объемах, но при этом цены приобретения запасов отличаются незначительно. На практике его чаще всего используют промышленные предприятия и предприятия оптовой торговли. В основном указанный метод применяют при списании взаимозаменяемых запасов, при этом в соответствии с п. 18 и 19 П(С)БУ 9 себестоимость выбывающих запасов может определяться двумя способами [4]:

– за отчетный период (ежемесячная средневзвешенная себестоимость), то есть ведется периодический учет списания запасов;

– по каждой операции выбытия, то есть ведется постоянный учет.

Способ и периодичность определения средневзвешенной себестоимости единицы запасов должны быть отражены в приказе об учетной политике. Оценка по средневзвешенной себестоимости производится по каждой единице запасов делением суммарной стоимости остатка таких запасов на начало отчетного месяца и стоимости полученных в отчетном месяце запасов на суммарное количество запасов на начало отчетного месяца и получен-

ных в отчетном месяце запасов. Необходимо обратить внимание на то, что если запасы поступают и выбывают в один день, то средневзвешенная себестоимость всех выбывающих в этот день запасов принимается на уровне показателя предыдущего выбытия.

Преимуществом метода средневзвешенной себестоимости является то, что он дает объективную информацию о движении запасов, препятствует махинациям с данными и не требует детального учета по каждой единице запасов. Однако, если запасы поступают на предприятие и тратятся ежедневно, это затрудняет определение средней цены.

Недостатком этого метода является то, что происходит усреднение стоимости остатков и не уделяется внимание последним по времени поступления запасам, вследствие чего в условиях инфляции предприятие объявляет большую прибыль и увеличивает количество уплаченных налогов, а себестоимость готовой продукции не совсем объективна [1]. Такой метод целесообразно применять в условиях нестабильности и инфляционных процессов.

Метод ФИФО (от англ. FIFO, First In, First Out – первым пришел, первым ушел) базируется на предположении, что запасы используются в той последовательности, в которой они поступали на предприятие в соответствии с п. 20 П(С)БУ 9 [4]. То есть запасы, которые первыми отпускаются в производство, оцениваются по себестоимости первых по времени поступления запасов. Этот метод целесообразно использовать, если предприятие занимается производством, переработкой и реализацией скоропортящихся продуктов: овощей, фруктов и др. Преимуществом метода ФИФО является его простота, систематичность и объективность. При использовании этого метода исключено манипулирование данными в сторону искусственного завышения или занижения стоимости запасов [3].

Метод нормативных затрат используют на предприятиях промышленности с применением сложных технологий, а также в сезонных отраслях материального производства. Его применяют для учета запасов незавершенного производства и готовой продукции [2]. На практике такой метод применяется редко из-за сложного механизма включения материальных расходов в себестоимость продукции: предусмотрено установление норм расхода запасов по каждому виду продукции, установление в соответствии с определенными нормами расходов и цен запасов сметных ставок на единицу продукции [3]. Оценка запасов заключается в применении норм расходов на единицу продукции, установленных предприятием с учетом нормальных уровней использования запасов, труда, производственных мощностей и действующих цен.

Преимуществами метода считают обособленный учет изменений норм, укрупнение объектов учета, охват нормативными калькуляциями значительной части расходов, возможность текущего оперативного учета затрат путем учета отклонений от норм. Недостатком использования метода является необходимость постоянного пересмотра норм использования запасов, труда, производственных мощностей и действующих цен.

Метод цены продажи предназначен для предприятий розничной торговли и заключается в применении среднего процента торговой наценки товаров в соответствии с п. 22 П(С)БУ 9 [4]. Его могут применять (если другие методы нецелесообразны) предприятия, имеющие значительную и постоянно меняющуюся номенклатуру товаров с приблизительно одинаковым уровнем торговой наценки. Если уровень торговой наценки на разные группы товаров существенно отличается, то предприятию целесообразно использовать другой метод учета выбытия запасов или объединить товары в группы с приблизительно одинаковым уровнем торговой наценки и рассчитывать средний уровень торговой наценки для каждой группы.

Предприятие самостоятельно выбирает один из перечисленных методов, учитывая при этом, что для запасов, имеющих одинаковое назначение и одинаковые условия использования, нужно применять только один метод. В то же время если предприятие осуществляет несколько видов деятельности (например, занимается производством и розничной торговлей), то для различных видов запасов могут использоваться различные методы оценки, например, метод средневзвешенной себестоимости – для материалов, ФИФО – для готовой продукции, цены продажи – для товаров.

Выбранный метод оценки выбытия запасов нужно зафиксировать в распорядительном документе об учетной политике на предприятии. При необходимости указывают формы первичных документов, порядок учета транспортно-заготовительных расходов, периодичность определения средневзвешенной себестоимости единицы запасов, порядок аналитического учета запасов [5].

Таким образом, каждый из методов учета выбытия запасов имеет свои преимущества и недостатки. Предприятие должно самостоятельно выбрать наиболее удобный метод расчета цен при выбытии запасов, исходя из вида и характера деятельности, состояния экономики страны и других факторов, существенно влияющих на хозяйственную деятельность. В этом и проявляется творческий подход к решению задачи.

Научный руководитель – викладач Чухлебова Т. А.

Литература: 1. Сердюк Е. Н. Особенности оценки производственных запасов при их использовании на машиностроительных предприятиях / Е. Н. Сердюк // Вестник Хмельницкого национального университета. – 2010. – № 4 (4). – С. 107–111. **2.** Очеретько Л. М. Шляхи вдосконалення методів оцінки вибуття виробничих запасів / Л. М. Очеретько, М. В. Пальцева // Сталий розвиток економіки. – 2014. – № 2. – С. 141–147. **3.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / Ф. Ф. Бутинець [та ін.] ; під заг. ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : Рута, 2009. – 912 с. **4.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Электронный ресурс] : Закон України від 20.10.1999 № 246. – Режим доступа : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99. **5.** Методические рекомендации по бухгалтерскому учету запасов [Электронный ресурс] : Приказ Министерства финансов Украины от 10.01.2007 № 2. – Режим доступа : http://dtkt.com.ua/show/2cid14693.html.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

УДК 657

Шевченко О. А.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто основні підходи до тлумачення сутності поняття «облікова політика». Проведено аналіз основних елементів облікової політики стосовно формування фінансових результатів діяльності торговельних підприємств. Запропоновано шляхи ефективного удосконалення організації обліку фінансових результатів діяльності торговельного підприємства.*

Ключові слова: *облік, бухгалтерський облік, облікова політика, фінансові результати, доходи, витрати, торговельна діяльність, торговельне підприємство.*

Аннотация. *Рассмотрены основные подходы к толкованию сущности понятия «учетная политика». Проведен анализ основных элементов учетной политики по формированию финансовых результатов деятельности торговых предприятий. Предложены пути эффективного совершенствования организации учета финансовых результатов деятельности предприятия.*

Ключевые слова: *учет, учетная политика, бухгалтерский учет, финансовые результаты, доходы, расходы, торговая деятельность, торговое предприятие.*

Annotation. *The main approaches to the interpretation of the essence of the concept of «accounting policies». Analysis of the basic elements of accounting policy in respect of the formation of the financial performance of commercial enterprises. An effective way of improving accounting of financial results of commercial enterprise.*

Keywords: *accounting, accounting policy, financial results, revenues, expenses, trading activity, trading enterprise.*

Формування облікової політики на будь-якому підприємстві є одним із найважливіших завдань організації його бухгалтерського обліку. Перед керуючою ланкою торговельних підприємств постає питання організації такої систему бухгалтерського обліку, що надаватиме можливості отримувати своєчасну, надійну та корисну інформацію щодо його діяльності. Основою побудови ефективної системи бухгалтерського обліку є прийняття торговельним підприємством раціональної облікової політики, що забезпечить ефективність системи фінансового та управлінського обліку, зменшить тривалість формування фінансової та внутрішньої звітності підприємства,

© Шевченко О. А., 2016

сприятиме використанню оптимальних методів облікових робіт для управління фінансовими результатами діяльності підприємства.

Питання формування облікової політики підприємств досліджували вчені-економісти Бутинець Ф. Ф., Островерха Р. Е., Свірко С. В., Лень В. С., Сльозко Т. М., Голов С. Ф., Єфремова А. А., Пилипенко А. А., Отенко В. І. та ін. Але певні питання організації бухгалтерського обліку фінансових результатів діяльності підприємств є недостатньо висвітленими. Відтак вони потребують подальшого деталізованого дослідження та аналізу.

Метою написання статті є пошук методів удосконалення організації бухгалтерського обліку фінансових результатів шляхом формування облікової політики діяльності торговельного підприємства для контролю рівня його прибутковості чи збитковості зі своєчасним попередженням та виявленням причин останнього.

Об'єктом дослідження є діяльність торговельних підприємств, предметом дослідження є відображення в обліковій політиці формування фінансових результатів торговельних підприємств.

Розвиток інформаційної системи підприємства насамперед залежить від раціональної організації обліку, що є сукупністю засобів і методів функціонування, упорядкування та оптимізації системи бухгалтерського обліку [4]. Таке визначення дають Бутинець Ф. Ф. [1], Островерха Р. Е. [2] та Свірко С. В. [3].

Бутинець Ф. Ф., Лень В. С., Сльозко Т. М розглядають організацію бухгалтерського обліку як систему, що складається з трьох етапів: методичного, технічного та організаційного.

Методичний етап є вибором системи прийомів і засобів, що забезпечують виконання основних функцій бухгалтерського обліку.

Технічний етап є пов'язаним із вибором оптимального способу оброблення облікових даних, що відповідає галузям та масштабам діяльності аналізованого підприємства.

До організаційного етапу належать становлення ефективної системи обліку, структури та чисельності облікового апарату та бухгалтерів; організація зв'язків між бухгалтерами, які відповідають за різні ділянки обліку; організація, розподіл і контроль за виконанням функцій представниками кожної ділянки обліку; набір кадрів, навчання, організація робочих місць та захист облікових документів і облікової інформації.

Ефективність ведення бухгалтерського обліку залежить передусім від раціональної та ретельної розробки облікової політики підприємства. Олійник О. В. вважає, що облікова політика є інструментом організації обліку на конкретному підприємстві, до якого належить сукупність засобів і процедур ведення обліку, що є використовуваними для підготовки, складання та подання фінансової звітності. Під обліковою політикою відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» розуміють сукупність принципів, методів і процедур, що є використовуваними підприємством для складання та подання фінансової звітності. Але в нормативній базі України немає рекомендацій щодо порядку розробки облікової політики.

Формування облікової політики залежить від виду діяльності підприємства. Підприємства, що займаються торговельною діяльністю, залежать від його організаційної структури, до якої можуть належати структурні підрозділи, що є центрами витрат та доходів. Форма продажу товарів (роздрібна чи оптова), розміри підприємства та обсяги діяльності впливають на кількість управлінського, обслуговуючого персоналу та систему контролю. Важливим елементом є також оснащеність підприємства комп'ютерною, програмною та інформаційними системами, що забезпечуватимуть швидкість документообігу, складання звітності та аналізу отриманих результатів.

Визначення методу нарахування амортизації та методу списання запасів є найвпливовішими елементами. У процесі формування облікової політики необхідно приділити увагу методам обліку витрат, калькулюванню комерційної собівартості та визнанню доходів. Важливими елементами є також порядок відображення витрат на ремонт та розподіл загальновиробничих витрат.

У процесі формування наказу про облікову політику на торговельному підприємстві необхідно звернути увагу на дві її складові: методичну та технічну, що забезпечуватимуть оперативне формування достовірної звітності про фінансові результати.

Методична складова визначає вибір із законодавчо-нормативних актів конкретних прийомів і засобів відображення господарських операцій, що відповідають сфері діяльності підприємства. При цьому необхідно враховувати елементи, що безпосередньо впливають на формування фінансових результатів, та елементи, що впливають на складові фінансових результатів, доходи та витрати.

На фінансові результати впливають склад статей доходів і витрат, момент їх визнання, визнання їх у податковому обліку та віднесення до бази оподаткування. На доходи та витрати прямо чи опосередковано впливають методи нарахування резервів сумнівних боргів, метод ціноутворення, створення резервів для забезпечення майбутніх витрат та платежів, визначення бази розподілу та перелік постійних і змінних загальновиробничих витрат, тривалість операційного циклу.

Відповідність цих елементів нормативній базі забезпечує правильність відображення доходів, витрат та їх впливу на фінансові результати, що дозволяє законно коригувати фінансові результати і оподатковуваний прибуток.

Технічна складова відповідає за реалізацію методичної частини. До неї мають належати такі елементи: перелік первинних документів щодо обліку доходів, витрат і фінансових результатів; система та графік документообігу; перелік і розробка форм внутрішньої звітності щодо доходів, витрат та фінансових результатів діяльності торговельного підприємства; розробка робочого плану рахунків, що відповідає специфіці діяльності підприємства, та каналів збуту продукції.

Таким чином, через відсутність рекомендацій щодо регулювання облікової політики в частині формування доходів, витрат і фінансових результатів торговельного підприємства запропоновано при розробці наказу про облікову політику виділяти методичну та технічну складову даних об'єктів. Така структура забезпечить достовірне формування облікової та аналітичної звітності стосовно фінансових результатів та елементів, які на них впливають як прямо, так і опосередковано.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець, К. П. Боримська, В. О. Токар. – Житомир : ЖДТУ, 2011. – 60 с. **2.** Островерха Р. Е. Організація обліку : навч. посіб. / Р. Е. Островерха. – Ірпінь : Нац. ун-т ДПС України, 2008. – 318 с. **3.** Свірко С. В. Організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах : навч. посіб. / С. В. Свірко. – Київ : КНЕУ, 2009. – 380 с. **4.** Лень В. С. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. / За ред. В. С. Леня. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с. **5.** Чацкіс Ю. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Ю. Чацкіс, Е. Гейер, О. Наумчук, І. Власова. – Київ : Центр навчальної літератури, 2011. – 564 с. **6.** Сльозко Т. М. Організація обліку : навч. посіб. / Т. М. Сльозко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2008. – 224 с. 7. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні : аналіз стану та перспективи розвитку : монографія / С. Ф. Голов. – Київ : Центр навч. літ., 2007. – 522 с. **8.** Ефремова А. А. Учетная политика предприятия: содержание и формирование / А. А. Ефремова. – М. : Книжный мир, 2000. – 478 с. **9.** Пилипенко А. А. Організація обліку і контролю : підручник / А. А. Пилипенко, В. І. Отенко. – Харків : ХНЕУ, 2005. – 350 с. **10.** Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

РОЛЬ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ У РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

УДК 336.27:334.012.64(477)

Шевченко Ю. І.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено роль банківського кредитування у розвитку малого бізнесу в Україні. Визначено основні особливості кредитування малого підприємництва комерційними банками України. Проаналізовано основні проблеми, що є пов'язаними із кредитуванням суб'єктів малого бізнесу. Запропоновано шляхи ефективного удосконалення системи кредитування малих підприємств.*

Ключові слова: *бізнес, малий бізнес, економіка, комерційний банк, форми і методи кредитування, кредитний портфель.*

Аннотация. *Исследована роль банковского кредитования в развитии малого бизнеса Украины. Определены основные особенности кредитования малого предпринимательства коммерческими банками Украины. Проанализированы основные проблемы, связанные с кредитованием субъектов малого бизнеса. Предложены пути эффективного совершенствования системы кредитования малых предприятий.*

© Шевченко Ю. І., 2016

Ключевые слова: *бизнес, малый бизнес, экономика, коммерческий банк, формы и методы кредитования, кредитный портфель.*

Annotation. *The role of bank lending to small business in Ukraine. The main features of small business lending by commercial banks in Ukraine. The basic problem, which is related to the lending of small business. Ways of effectively improving the system of lending to small businesses.*

Keywords: *business, small business, economics, commercial bank, forms and methods of credit, credit portfolio.*

Рушійною силою відновлення позитивних темпів економічного зростання є мале та середнє підприємництво, функціонування якого неможливе без запозичення фінансових ресурсів. Однак у структурі кредитування банків малий бізнес посідає лише приблизно 2 % через низку причин, серед яких вітчизняні фахівці називають низький рівень попиту на кредити з боку дрібних підприємців, недосконаліть нормативно-правової бази, труднощі об'єктивного оцінювання реального фінансового стану суб'єктів малого підприємництва, нестачу ліквідного забезпечення кредитів, високі ризики неповернення кредитів, брак довгострокових коштів у банківській системі, малоефективний механізм державних гарантій [1].

Критичний стан у сфері малого та середнього бізнесу через занадто дорогі кредити для малих підприємців потребує особливої уваги та подальших досліджень.

Основними напрямами підтримки підприємців є фінансова допомога міжнародних та українських фінансових організацій і фондів, позики комерційних банків і кредитних спілок, лізинг. Проте всі зазначені джерела фінансової підтримки є недостатньо досконалими. Відтак вибір цієї тема є зрозумілим через нагальну потребу подальшого деталізованого вивчення, аналізу та пошуку шляхів підвищення ефективності підтримки підприємців.

Проблема розвитку малого бізнесу є об'єктом дослідження багатьох вчених, серед яких Варналій З. С., Герасимович А. М., Зверьков А. І., Косова Т. Д., Коцовська Р. Р., Кривоног О. Л., Лук'янченко В. О. та ін. Проте існує чимало питань стосовно кредитування малого бізнесу, що носять дискусійний характер і потребують подальшого поглибленого дослідження.

Метою написання статті є визначення ролі банківського кредитування у розвитку малого бізнесу в Україні та розробка підходів до вдосконалення системи кредитування малих підприємств.

Об'єктом дослідження є банківське кредитування та його роль у розвитку малого бізнесу України, предметом дослідження є особливості й перспективи банківського кредитування малого підприємництва в Україні.

Аналіз світового досвіду свідчить про те, що останні сорок років переважним джерелом фінансування малих підприємств є кредитування [2]. Під час опитування підприємці серед причин, що є важливими для них під час вибору джерела додаткового фінансування, назвали умови кредитування, а саме процентні ставки та термін кредиту (30 %); надійність та репутацію банку (37 %); довготривалий досвід на ринку кредитування малого бізнесу (13 %); оперативність прийняття рішення про надання кредиту (10 %); довірчі відносини з банком, особисті контакти (10 %) [3].

Перспективи розвитку форм кредитування малого бізнесу є пов'язаними із двома дещо суперечливими, на перший погляд, підходами. Першим є підвищення доступності кредитів на основі стандартизації форм та спрощення процесу надання кредитів. Другий підхід є клієнтоорієнтованим, спрямованим на формування партнерських стосунків із позичальником, посилення індивідуалізації та комплексності банківського обслуговування. Обидва підходи до кредитування суб'єктів малого бізнесу мають свої переваги та недоліки, тому банкам доцільно приділяти увагу кожному з них.

Як показує практика, спрощення процедури кредитування і стандартизація характеристик кредитів спричиняє скорочення їх асортименту та зниження доступності через суворі умови кредитної угоди для зменшення кредитних ризиків. Тому такий підхід можна назвати пасивним, адже він певною мірою знижує роль банківського кредитування як стимулу активізації розвитку малого підприємництва.

Структура кредитного портфеля кредитних спілок України на 31 грудня 2014 р. свідчить, що кредити надаються у таких розмірах: споживчі кредити – 67 % загального обсягу портфеля; кредити на навчання, лікування – 8 %; на підприємницькі кредити припадає 25 % [3].

Малі підприємства залучають кредитні кошти за рахунок комерційних банків. На практиці стосунки українських банків і суб'єктів малого підприємництва мають, на перший погляд, парадоксальний характер. З одного боку, банки мають бути зацікавленими в наданні кредитів суб'єктам малого бізнесу, оскільки отримують за такі послуги відсотки, але вони кредитують малі підприємства неохоче. З іншого боку, підприємства мають потребу в кредитах, але не звертаються за ними до банківських установ [4].

Незацікавленість і пасивність банків у видаванні кредитів суб'єктам малого підприємництва можна пояснити такими причинами.

1. Для банків робота з малими підприємствами є неефективною. Аналіз і розгляд великої кількості інвестиційних проектів за високої собівартості операцій щодо їх обробки для банків є нерентабельними.

2. Кредитування малого бізнесу є пов'язаним із великими ризиками та загрозами для банків. Це є основною причиною відмови банків від кредитування малого бізнесу. Але, за даними статистики, малі підприємства є одними з найбільш організованих і дисциплінованих позичальників. Неповернення або прострочення кредиту становить лише 2–3 % [3].

3. Для отримання кредиту суб'єкту малого підприємництва необхідно надати бізнес-план, вигідний інвестиційний проект. Водночас для складання якісного бізнес-плану необхідно звернутися за допомогою до кваліфікованих спеціалістів. Щоб уникнути цього, потрібно або навчити підприємців професійному бізнес-плануванню, або організувати такі умови, за яких банк був би зацікавленим надавати кредитні послуги та доводити до кінця проект.

З іншого боку, існують проблеми, із якими зіткаються малі підприємства за потреби отримати кредит.

1. Коротка кредитна історія або повна її відсутність. Підприємство, що було створено кілька місяців або років тому, має набагато менше шансів на одержання кредиту, ніж підприємство, що функціонує на ринку тривалий час, неодноразово зверталося за кредитом, а відтак його знають як клієнта.

2. Банки надають кредити підприємствам, що мають постійний стабільний грошовий обіг, який потрібно продемонструвати. Банку потрібні надійні показники та гарантії, а малі підприємства через непосильне оподаткування нерідко є змушеними приховувати свої доходи, у тому числі, і від кредитних організацій.

3. Малі підприємства не можуть взяти кредити на довготривалий термін через досить невеликий термін власного існування, а використовуючи короткострокові кредити, вони не встигають отримати великі прибутки, які б дали можливість їм здійснювати розширене виробництво.

Як показує досвід, для ефективного функціонування сфери малого підприємництва необхідною є підтримка з боку держави. Передусім потребують удосконалення законодавчі механізми кредитування малих підприємств. Для цього необхідно:

– змінити Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні». Його було ухвалено ще у 2011 р., а відтак він не може вповні відповідати потребам малого підприємництва, що значно зросло та зміцнило;

– переглянути норми кредитування, що є закріпленими у Законі України «Про банки і банківську діяльність», у відомчих актах НБУ і Міністерства фінансів. Вони регулюють питання кредитування в цілому і не враховують специфіку малого бізнесу;

– прийняти закон «Про кредитування суб'єктів малого підприємництва», у якому необхідно визначити різні форми кредитування малого бізнесу, схеми надання та погашення кредитів. Це надасть державі можливість здійснювати реальну підтримку малого бізнесу.

Для успішного подальшого розвитку малого підприємництва в Україні слід і надалі розвивати та вдосконалювати систему фінансово-кредитної підтримки малих підприємств. Для цього слід:

– налагодити систему кредитування суб'єктів малого підприємництва банківськими організаціями;

– розробити механізм участі держави в розподілі ризиків при кредитуванні суб'єктів малого бізнесу;

– удосконалити норми кредитування підприємств із урахуванням особливостей і потреб малого підприємництва;

– удосконалити нормативно-правовий механізм взаємодії різних небанківських фінансових організацій і малих підприємств з питань видачі кредитів малим підприємствам та індивідуальним підприємцям;

– розробити підходи, методи та джерела фінансової підтримки малого підприємництва в Україні.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Варналій З. С. Мікрокредитування малого підприємництва / З. С. Варналій, С. Г. Дрига, Л. Л. Тарангул. – Ірпінь : Нац. ун-т ДПС України, 2008. – 144 с. **2.** Коцовська Р. Р. Кредитні спілки як альтернативні установи щодо кредитування малого підприємництва / Р. Р. Коцовська // Регіональна економіка. – 2014. – № 3. – С. 149–152. **3.** Кривоног О. Л. Банківське кредитування малих підприємств // Фінанси України / О. Л. Кривоног. – 2005. – № 8. – С. 101–105. **4.** Агаян Ш. А. Проблемы кредитования малого предпринимательства в РФ / Ш. А. Агаян // Молодой ученый. – 2012. – № 3. – С. 138–141.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСУВАННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

УДК 378:336(477)

Шевченко Ю. І.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто проблеми фінансування вищих навчальних закладів, особливості формування кошторису закладів вищої освіти в Україні. Проаналізовано перспективи фінансування вищих навчальних закладів в Україні.*

Ключові слова: *фінансування, кошторис, вищі навчальні заклади, загальний фонд, спеціальний фонд, бюджетні кошти, видатки.*

Аннотация. *Рассмотрены проблемы финансирования высших учебных заведений, особенности формирования сметы учреждений высшего образования в Украине. Проанализированы перспективы финансирования высших учебных заведений в Украине.*

Ключевые слова: *финансирование, смета, высшие учебные заведения, общий фонд, специальный фонд, бюджетные средства, расходы.*

Annotation. *The problems of financing of higher education institutions, particularly the formation of estimates of higher education institutions in Ukraine. The prospects of financing of higher education institutions in Ukraine.*

Keywords: *financing, cost estimates, higher education institutions, general fund, special fund, budget spending.*

За умов ринкових відносин освіта є важливою складовою й основним фактором людського розвитку. Вона відіграє важливу роль у формуванні інтелектуального, духовного й економічного потенціалів держави. Удосконалення системи освіти є надзвичайно важливим для подолання кризових явищ, захисту національних інтересів та покращення життя людей.

Для ефективної реалізації політики у сфері освіти необхідним є належне фінансування навчальних закладів та освітніх програм, джерелами якого є як бюджетні кошти, так і кошти юридичних і фізичних осіб. Вагомість вирішення проблеми, що є пов'язаною із бюджетним забезпеченням освіти, вимагає розробки нових методів організації фінансування освітньої галузі.

Питання стану та особливостей розвитку навчальних закладів за сучасних умов є досить актуальною темою, оскільки від освітнього рівня залежить рівень кадрового потенціалу, тоді як від якості людських ресурсів і здібностей залежить рівень розвитку регіону та країни в цілому.

Метою написання статті є розгляд особливостей фінансування вищих навчальних закладів в Україні.

Питання фінансового забезпечення вищих навчальних закладів досліджують Андрущенко В., Базилевич В., Боголіб Т., Буковинський С., Василик О., Геєць В., Глущенко В., Ліанова Е., Лютий І., Федосов В. та ін. Здобутки вчених є вагомим внеском у теорію, методологію та організацію якісного функціонування вищої освіти. Однак, у цілому проблема залишається недостатньо дослідженою та потребує подальшого поглибленого дослідження й аналізу.

До структури фінансового забезпечення освіти належить бюджетне фінансування, а також самофінансування, акціонерний капітал, кредитування, безповоротна фінансова допомога [1]. Політика фінансування закладів вищої освіти має бути цілеспрямованою, стабільною та прозорою.

За умов переходу до ринкових відносин провідним є фінансування за рахунок бюджетних коштів, оскільки основу системи освіти становлять державні навчальні заклади. Однак нині майже немає такої освітньої установи, яка б не займалася платною освітньою діяльністю, оскільки освіта фінансується за залишковим принципом.

Заклади освіти державної або комунальної форми власності фінансуються за кошторисно-бюджетним методом. Тобто функціонування державних вищих навчальних закладів здійснюється на підставі кошторису, що надає йому права та повноваження щодо отримання доходів і здійснення видатків, визначає розмір і напрям коштів для забезпечення діяльності та досягнення мети. Кошторис вищого навчального закладу має дві складові: загальний і спеціальний фонди [2].

Вища освіта в Україні є фінансованою з урахуванням суспільних та індивідуальних потреб. Суспільні потреби є забезпечуваними за рахунок державного замовлення шляхом виділення належних урядових асигнувань. Також фінансове забезпечення здійснюється завдяки коштам відповідних бюджетів і галузей національного гос-

© Шевченко Ю. І., 2016

подарства, державних підприємств, організацій і додаткових джерел. Індивідуальні потреби є забезпечуваними за рахунок платного навчання із застосуванням різних джерел (табл. 1) [3].

Таблиця 1

Джерела фінансування закладів вищої освіти в Україні

Державне фінансування	Недержавне фінансування
– пряме фінансування (з одного або кількох рівнів державного управління) на основі кошторисів або нормативів; – додаткові асигнування за окремими категоріальними програмами, заходами тощо (наприклад, програма підтримки кращих студентів); – дотації або субвенції для вирівнювання диспропорцій між регіонами; – фінансування специфічних програм (кредитування навчання, ваучерна освіта, харчування малозабезпечених дітей): – виділення матеріальних ресурсів, надання пільг; – за конкурсом; – блокові гранти; – на рівні минулого року; – за формулою, що враховує певні кількісні та якісні показники діяльності навчального закладу	– кошти, одержані на навчання, підготовку, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів відповідно до укладених договорів; – добровільні грошові внески, матеріальні цінності, одержані від підприємств, установ, організацій, громадян; – кошти, отримані за науково-дослідницькі роботи та інші роботи, виконані закладом освіти на замовлення підприємств, установ, організацій та громадян; – плата за надання додаткових освітніх послуг; – дотації з місцевих бюджетів; – кредити та позички банків, дивіденди від цінних паперів і доходи від розміщення на депозитних внесках тимчасово вільних позабюджетних коштів

Проте державні вищі навчальні заклади гостро відчувають нестачу фінансових ресурсів. Це є пов'язаним передусім із тим, що держава практично не забезпечує буденні та капітальні ремонти у вищому навчальному закладі, оплату послуг, придбання обладнання, матеріалів і предметів довгострокового користування. Тобто держава не фінансує видатки на відновлення й розвиток матеріально-технічної бази. Ці витрати досить часто фінансуються за рахунок студентів-контрактників.

Основним бар'єром реалізування конституційного права людини на освіту є не тільки недостатній рівень бюджетного фінансування освітньої галузі, але й недоцільне використання фінансових ресурсів, що надходять до її розпорядження.

Найбільш поширеними видами нераціонального управління й використання бюджетних ресурсів учасниками бюджетного процесу є неефективне використання коштів:

– через помилки та недоліки в плануванні;

– через відсутність якісного прогнозування та планування;

– через необґрунтовані управлінські рішення;

– спеціального фонду державного бюджету;

– для здійснення науково-дослідницької діяльності;

– для підготовки фахівців;

– через тривале їх утримання без використання на реєстраційних рахунках розпорядників бюджетних коштів і на поточних рахунках підвідомчих організацій;

– для придбання основних засобів (обладнання) [4].

Однак, традиційна система бюджетування вищих навчальних закладів має певні недоліки, що особливо чітко спостерігається за сучасних економічних умов. Бюджети відображають стан фінансових ресурсів вищих навчальних закладів на певний момент часу, концентруючи увагу винятково на короткостроковому фінансовому періоді; рівень витрат формується на підставі результатів попереднього періоду бюджетування, відкоригованих на рівень інфляції, що часто спричиняє хибне завищення витрат; традиційна система бюджетування не надає механізмів, що дозволяли б оптимізувати діяльність вищих навчальних закладів із урахуванням зміни потреб ринку освітніх послуг. До того ж у традиційній системі бюджетування витрати розподіляються за бюджетним класифікатором, у якому немає механізмів, що дозволяли б якісно контролювати їх ефективність.

Таким чином, для удосконалення сучасної системи фінансування закладів вищої освіти доцільно оптимізувати як джерела фінансування, так і видатки. Збільшення обсягів власних надходжень державних вищих навчальних закладів від надання платних послуг є обмеженим кадровим потенціалом і матеріально-технічною базою, а також попитом на такі послуги з боку споживачів. У процесі визначення напрямів оптимізації джерел формування фінансового ресурсного забезпечення закладів вищої освіти важливим є аналіз мотиваційних аспектів та платоспроможності населення.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Буцька О. Ю. Освітня діяльність вищих навчальних закладів та її фінансове забезпечення / О. Ю. Буцька // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 4. – С. 159–165 **2.** Проблеми якості вищої освіти : монографія / В. Кремень, В. Андрущенко, В. Луговий [та ін.] ; за ред. В. Андрущенка, В. Лугового. – Київ : Педагогічна думка, 2007. – 231 с. **3.** Касич А. О. Особливості фінансування вищої освіти в Україні та інших країнах світу [Електронний ресурс] / А. О. Касич, В. А. Циган // Ефективна економіка. – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2587. **4.** Боголіб Т. М. Вдосконалення фінансового забезпечення вищої освіти / Т. М. Боголіб // Вісник ТДЕУ. – 2006. – № 3. – С. 76–87. **5.** Шейко О. Ю. Проблеми та принципи фінансування бюджетних установ [Електронний ресурс] / О. Ю. Шейко, В. І. Ганін // Rusnauka. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/5_SWMN_2014/Economics/3_158751.doc.htm.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПЛАНУ ВИРОБНИЦТВА ШОКОЛАДНИХ ВИРОБІВ ПІДПРИЄМСТВОМ ТМ «MILKA»

УДК 663.916.011

Ширяєва Ю. Ю.

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Вирішено задачу оптимізації виробництва шоколадних виробів ТМ «Milka». За допомогою надбудови Microsoft Excel 2010 «Пошук рішення» побудовано оптимізаційну модель максимізації прибутку з використанням реальних даних підприємства. Розраховано обсяги максимально вигідного виробництва шоколадних виробів. Проведено аналіз результатів дослідження.*

Ключові слова: *прибуток, виробництво, оптимізація, максимізація прибутку, ефективність виробництва, економіко-математичне моделювання, цільова функція, оптимізаційна модель.*

Аннотация. *Решена задача оптимизации производства шоколадных изделий ТМ «Milka». С помощью надстройки Microsoft Excel 2010 «Поиск решения» построены оптимизационные модели максимизации прибыли с использованием реальных данных предприятия. Рассчитаны объемы максимально выгодного производства шоколадных изделий. Проведен анализ результатов исследования.*

Ключевые слова: *прибыль, производство, оптимизация, максимизация прибыли, эффективность производства, экономико-математическое моделирование, целевая функция, оптимизационная модель.*

Annotation. *The problem of optimization of TM «Milka» Chocolate manufacturing. With the help of Microsoft Excel 2010 add-in «Finding Solutions» built optimization models maximize profits using real enterprise data. Calculate the volume of the most profitable production of chocolate products. After some investigation results of the analysis.*

Keywords: *profit, production optimization, profit maximization, efficiency, economic modeling, objective function, optimization model.*

Солодощі полюбляють усі, і дорослі, і діти, вони завжди є доречні в будь-якому будинку, до будь-якого столу. Щоразу до чаю або кави всі купують щось солоденьке. Багато хто вибирає шоколад, щоб випити у добрій компанії гарячого чаю або філіжанку кави з плиткою смачного шоколаду.

Нині в Україні на ринку солодощів існує багато фабрик, що виготовляють шоколад. Одним із лідерів українського ринку солодощів є ТМ «Milka», хоч це імпортований шоколад.

© Ширяєва Ю. Ю., 2016

Метою кожного підприємства є мінімізація витрат і максимізація прибутку. Існує безліч методів для раціоналізації діяльності підприємства, шляхів збільшення його прибутку та плану випуску. Одним із них є оптимізаційні задачі, метою яких є визначення найкращого (оптимального) з точки зору певного критерію або критеріїв варіанта використання наявних ресурсів.

Оптимізаційні задачі розв'язують за допомогою оптимізаційних моделей із застосуванням методів математичного програмування. Структурними компонентами оптимізаційної моделі є цільова функція, область допустимих рішень і система обмежень, що визначають цю область. В економічних задачах головною метою оптимізаційної моделі є знаходження максимального (мінімального) значення цільової функції та значення змінних, за яких це значення досягається [3]. Саме ці значення змінних і вважатимуть оптимальним планом. Область допустимих рішень є обмеженою наявними ресурсами, умовами, які записують у вигляді системи обмежень, що складається з рівнянь і нерівностей. Для розрахунків оптимізаційної функції використовують допоміжні комп'ютерні програми. Для вирішення оптимізаційної задачі найбільш оптимальним є застосування симплексного методу і надбудови Microsoft Excel 2010 «Пошук рішення».

Оцінимо можливості оптимізації виробництва шоколадних виробів ТМ «Milka». Для прикладу візьмемо п'ять видів шоколаду, який виготовляють на підприємстві: «Молочний шоколад», «Цільний фундук», «Фундук із родзинками», «Білий пористий шоколад» та «Цільний мигдаль». Усі пропорції виготовлення шоколаду було взято з офіціального сайту. У табл. 1 наведено склад продуктів, що використовують для виробництва зазначених видів шоколаду, а також ціну кожної одиниці продукції [1].

Таблиця 1

Дані для розрахунку затрат на одиницю продукту

Найменування	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	Запаси, г
Цукор	40	30	37	42	35	15000
Какаова олія	12	13	12	15	12	11000
Какао терте	7	5	8	7	5	7000
Молоко сухе незбиране	5	3	2	4	10	3000
Молоко сухе знежирене	5	3	4	5	4	3000
Сироватка суха молочна			3	2	3	2000
Жир молочний	5	5	8	7	5	3500
Паста горіхова (фундук)		10	5			3000
Ароматизатор	3			3	3	2000
Фундук		10	7			2500
Родзинки			5			500
Мигдаль					7	1500
Ваніль	5		5		3	300
Арахіс			3		5	1000
Соєвий ліцетин	5	5	5	5	5	2000
Ціна за одиницю, грн	24	32,5	28,3	28,6	34,6	

Складемо математичну модель задачі. Для цього потрібно вирішити цю задачу. Позначимо продукцію різних видів через змінні:

x_1 – кількість одиниць шоколадок «Молочний шоколад»;

x_2 – кількість одиниць шоколадок «Цільний фундук»;

x_3 – кількість одиниць шоколадок «Фундук із родзинками»;

x_4 – кількість одиниць шоколадок «Білий пористий шоколад»;

x_5 – кількість одиниць шоколадок «Цільний мигдаль».

У зв'язку з тим, що існують обмеження на кількість використовуваних інгредієнтів, змінні мають задовольняти системі нерівностей, що вказує на кількість ресурсів, що є використовуваними, і наявність цих компонентів на складі:

$$\begin{cases} 40x_1+30x_2+37x_3+42x_4+35x_5 \le 15000 \\ 12x_1+13x_2+12x_3+15x_4+12x_5 \le 11000 \\ 7x_1+5x_2+8x_3+7x_4+5x_5 \le 7000 \\ 5x_1+3x_2+2x_3+4x_4+10x_5 \le 3000 \\ 5x_1+3x_2+4x_3+5x_4+4x_5 \le 3000 \\ 3x_3+2x_4+3x_5 \le 2000 \\ 5x_1+5x_2+8x_3+7x_4+5x_5 \le 3500 \\ 10x_2+5x_1 \le 3000 \\ 3x_1+3x_4+3x_5 \le 2000 \\ 10x_2+7x_3 \le 2500 \\ 5x_3 \le 500 \\ 7x_5 \le 1500 \\ 5x_1+5x_3+3x_5 \le 300 \\ 3x_3+5x_5 \le 1000 \\ 5x_1+5x_2+5x_3+5x_4+5x_5 \le 2000. \end{cases}$$

Визначимо вид цільової функції.

$$Z(x_{опт}) = 24x_1 + 32{,}5x_2 + 28{,}3x_3 + 28{,}6x_4 + 34{,}6x_5 \to \max.$$

Для знаходження оптимального плану виробництва шоколаду ТМ «Milka» використаємо надбудову «Пошук рішень», що входить до програм табличного редактора Microsoft Excel 2010. Після внесення даних та використання надбудови отримуємо оптимальний план виробництва, тобто визначаємо оптимальний обсяг виробництва і кількість витрачених ресурсів на виробництво продукції [2]. За даними, отриманими за допомогою Microsoft Excel, отримуємо таке оптимальне рішення:

$$x_{опт} = (x_1 = 84,\ x_2 = 102,\ x_3 = 90,\ x_4 = 122,\ x_5 = 144).$$

Значенням цільової функції є

$$Z(x_{опт}) = \text{ 16349,6 грн.}$$

Щоб розробити управлінські заходи щодо змін обсягу виробництва, отриманого за допомогою симплексного методу, слід скласти двоїсту задачу. Зазвичай цільова функція двоїстої задачі формулюється на мінімум. Коефіцієнтами при невідомих є вільні члени системи обмежень вихідної задачі. Отримуємо:

$$G(y_{опт}) = 15000y_1 + 11000y_2 + 7000y_3 + 3000y_4 + 3000y_5 + 2000y_6 + 3500y_7 + 3000y_8 + \\ + 2000y_9 + 2500y_{10} + 500y_{11} + 1500y_{12} + 300y_{13} + 1000y_{14} + 2000y_{15}.$$

Число обмежень у системі двоїстої задачі є визначуваним числом змінних вихідної задачі, бо ліва частина обмеження визначає вартість ресурсів, що були використаними для виробництва. Отримуємо таку систему обмежень:

$$\begin{cases} 40y_1+12y_2+7y_3+5y_4+5y_5+5y_6+3y_9+5y_{12}+5y_{14} \ge 24; \\ 30y_1+13y_2+5y_3+3y_4+3y_5+5y_6+10y_7+10y_9+5y_{14} \ge 32{,}5; \\ 37y_1+12y_2+8y_3+2y_4+4y_5+3y_6+8y_7+5y_8+7y_9+5y_{10}+5y_{12}+3y_{13}+5y_{14} \ge 28{,}3; \\ 42y_1+15y_2+7y_3+4y_4+5y_5+2y_6+7y_7+3y_8+7y_9+5y_{14} \ge 28{,}6; \\ 35y_1+12y_2+5y_3+10y_4+4y_5+3y_6+5y_7+5y_8+7y_{11}+3y_{12}+5y_{13}+5y_{14} \ge 34{,}6. \end{cases}$$

Для вирішення двоїстої задачі було використано надбудову «Пошук рішень» Microsoft Excel 2010. Правильність симплексного методу було доведено, оскільки цільова функція у процесі розрахунків набула такого вигляду:

$$G(y_{опт}) = \text{ 16349,6 грн.}$$

У процесі дослідження виробництва солодощів компанії «Milka» було отримано дані, що могли б допомогти в управлінні виробництвом. Фірма отримає максимальний прибуток розміром 16 349,6 грн за умови випуску продукції у такій пропорції: «Молочний шоколад» – 84 од., «Цільний фундук» – 102 од., «Фундук із родзинками» – 90 од., «Білий пористий шоколад» – 122 од. та «Цільний мигдаль» – 144 од.

Таким чином, застосування оптимізаційної моделі виробництва надає можливості приймати обґрунтовані управлінські рішення стосовно раціонального використання наявних ресурсів та максимізації прибутку. Ця мо-

дель може бути використаною на інших підприємствах, що сприятиме підвищенню ефективності функціонування та отриманню максимально можливого прибутку.

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор Малярець Л. М.

Література: 1. «Milka» пробуджує ніжність [Електронний ресурс] // Офіційний сайт «Milka». – Режим доступу : http://milka-village.com.ua/inet. **2.** Малярець Л. М. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання» : навч.-практ. посіб. / Л. М. Малярець, П. М. Куліков, І. А. Лебедєва [та ін.]. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 136 с. **3.** Єгоршин О. О. Економіко-математичне моделювання. Математичне програмування : підручник / О. О. Єгоршин, Л. М. Малярець. – Харків : ХНЕУ, 2006. – 237 с. **4.** Малярец Л. М. Экономико-математические методы и модели : учеб. пособие / Л. М. Малярец. – Харьков : ХНЭУ, 2013. – 287 с.

ПРОБЛЕМЫ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРЕДПРИЯТИЯ В ТРАНСНАЦИОНАЛЬНУЮ КОРПОРАЦИЮ

УДК 339.92:338(447)

Ширяева Ю.
Дмитриев Г.

Студент 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализированы уровень транснационализации украинских компаний и влияние этого процесса на развитие украинских предприятий. Проведен сравнительный анализ успешности национальных и зарубежных фирм. Рассмотрены особенности развития одной из украинских транснациональных корпораций – фирмы «Roshen».*

Ключевые слова: *тенденция, прибыль, дочерние компании, корпорация, транснациональная корпорация (ТНК).*

Анотація. *тенденція, прибуток, дочірні компанії, корпорація, транснаціональна корпорація (ТНК).*

Ключові слова: *фінансовий потенціал підприємства, фінансове положення, фінансові можливості, фінансові ресурси, фінансовий стан, максимізація прибутку.*

Annotation. *Analyzed the level of transnationalization of Ukrainian companies and its impact on the development of Ukrainian enterprises. A comparative analysis of the success of national and foreign companies. The features of one of the Ukrainian transtsionalnyh corporations – companies «Roshen».*

Keywords: *trend, profit, subsidiaries, corporation, multinational corporation.*

Изучением вопросов транснационализации занимались многие ученые. Среди зарубежных ученых наиболее авторитетными в вопросах экономической транснационализации принято считать Тьюгендхэта К., Даннинга Д., Коджима К. и Вернон Р. Их исследования послужили концептуальным фундаментом для целого ряда современных работ по этой теме. Отечественные ученые Ромашкин Т. В., Вафина Н. Х., Кузнецова А. В., Анисько О. Г., Калинина Д. С. в своих работах развивают теоретические основы экономической интернационализации и транснационализации.

Целью написания статьи является анализ проблем, с которыми сталкиваются на пути транснационализации предприятия, а также преимуществ и недостатков модификации украинских предприятий в ТНК.

© Ширяева Ю., Дмитриев Г., 2016

Экономическая транснационализация на микроуровне предполагает процесс трансформации национальной по происхождению компании в международную. Такая стратегия имеет как положительное, так и отрицательное влияние на национальные фирмы.

В современном мире роль ТНК в процессе международного движения капитала постоянно возрастает. Транснациональные корпорации обеспечивают развитие производства, устанавливают цены на рынках. Зачастую бюджеты самых крупных из них превышают бюджеты некоторых стран.

В современном мире нет ни одного значительного процесса в мировой экономике, который бы происходил без участия ТНК. Они принимают прямое и косвенное участие в мировом политическом процессе, являются основной силой, формирующей современный и будущий облик мира. ТНК являются непосредственными участниками всего спектра мирохозяйственных связей. Более того, в современном мире ТНК регулируют 85 % мирового экспорта и 90 % прямых зарубежных инвестиций. Некоторые ТНК свободно могут конкурировать с экономиками многих стран благодаря своей мощной и развитой структуре.

В Украине интернационализация производства и капитала на основе развития производительных сил привела к появлению транснациональных корпораций, которые постепенно становятся основными субъектами мировой экономики, углубляющими процессы ее глобализации и формирующими единое экономическое пространство. Транснациональные корпорации как основные субъекты глобальной экономики способствуют укреплению на мировом рынке позиций государств, входящих в различные интеграционные образования. Государства, не имеющие мощных транснациональных корпораций, обречены стать объектами, а не субъектами мировых экономических отношений.

Наиболее эффективным способом создания ТНК в Украине является формирование мощных, поддерживаемых государством национальных корпоративных образований, способных проводить активную внешнеэкономическую деятельность. Любая мощная национальная компания, активно включающаяся в мировое хозяйство и имеющая обособленные подразделения за рубежом, становится транснациональной.

В Украине как в принимающей стране в настоящее время работают несколько десятков больших по мировым масштабам транснациональных корпораций, которые все глубже внедряются в нашу экономику. «МакДональдс», «Кока-Кола», «Проктер энд Гэмбл», «Бритиш Американ Тобако», «Крафт Фудз», «Хенкель» и другие оккупировали рынок глобального питания и потребления, где позиции украинских товаропроизводителей были слабыми [2].

К числу положительных эффектов в Украине как принимающей стране следует отнести инвестированный капитал в форме прямых инвестиций в экономику государства, который отражает длительную заинтересованность транснациональной корпорации как иностранного инвестора в предприятие вложения капитала в принимающей стране. Оказывая существенное влияние на управление таким предприятием, транснациональная корпорация переносит в принимающую страну неосязаемые активы в виде производственного опыта, навыков и стиля управления. Привлечение иностранного капитала способствует снижению безработицы, выпуску новых видов и повышению качества продукции, росту доходов государственного бюджета в стране.

При всей своей колоссальной финансовой и технической мощи транснациональные корпорации нацелены на расширение рынков сбыта своей продукции, использование дешевой рабочей силы и производственных возможностей принимающей страны. Эта тенденция усугубляет экономическое неравенство между развитыми и развивающимися государствами, способствует вытеснению национального бизнеса, не выдерживающего конкуренции с мировыми лидерами. Более того, положение усугубляет контроль выбора специализации страны и навязывание неперспективных направлений в международном разделении труда, истощение природных ресурсов и загрязнение окружающей среды. Также «утечка мозгов» в страну базирования транснациональных корпораций снижает возможности успешной реализации бизнеса в Украине, поскольку все новые и свежие идеи уходят за границу. Из-за того, что ТНК устанавливают монопольные цены на разнообразные виды услуг и продукции, национальный бизнес страдает, так как цены, которые устанавливают ТНК, могут даже не покрывать затраты малого или среднего бизнеса. Как известно, потребитель стремится к минимизации затрат и к максимальному качеству продукции, что может обеспечить ТНК.

Чтобы нашей стране не стать в глобальных процессах объектом передела мирового рынка, необходимо создавать собственные мощные транснациональные корпоративные структуры. В формировании национальных корпораций, осуществляющих активную внешнеэкономическую деятельность, уже сделаны определенные шаги. Всем признакам транснациональных корпораций в Украине соответствуют «УкрАВТО», «ROSHEN», «Систем Кэпитал Менеджмент» (СКМ), «Метинвест», «Гранит», «Шеврон» и др.

Одной из наиболее успешных является кондитерская корпорация «Roshen», имеющая 18 филиалов в странах мира: России, Казахстане, Узбекистане, Молдове, Эстонии, Латвии, Литве, США, Канаде, Германии и Израиле. Годовой оборот компании в 2014 г. составил 10,8 млрд долл. при общей численности сотрудников более 10 000 чел.

Особенностью этой корпорации является наличие собственного логистического центра класса «А», оснащенного системой управления товарными потоками Warehouse Management System. Эта система позволяет максимально оптимизировать процесс поставки продукции и создать наилучшие условия хранения продукции. Это одна из крупнейших корпораций по производству сладостей в мире (по версии Candy Industry Top 100, она занимает 18 место в мире). Продукция корпорации ROSHEN соответствует всем мировым стандартам качества.

Все кондитерские фабрики корпорации ROSHEN обеспечены оборудованием для мониторинга контроля качества продукции и соответствующих исследований. Разработкой технологий и запуском высококачественных кондитерских изделий занимаются специалисты, прошедшие аттестацию и обучение в специализированных иностранных центрах.

Представленные на рынке кондитерские изделия изготовлены по самым современным технологиям. Эксплуатация современного высокопроизводительного оборудования, точное соблюдение технологии производства, использование исключительно высококачественного сырья и материалов, применяемых при производстве кондитерских изделий является залогом главных преимуществ продукции ROSHEN. Несмотря на скандалы, развернувшиеся вокруг этой компании, ROSHEN успешно осуществляет деятельность как в Украине, так и в других странах мира.

Процессы транснационализации производства и капитала, выражением которых стали транснациональные компании, являются основой и движущей силой современной глобализации мировой экономики. Политическое и экономическое значение транснациональных корпораций столь велико, что они стали одним из важных факторов усиления воздействия промышленно развитых стран на многие регионы мира. Забота о превращении ведущих отечественных корпораций в транснациональные стала осознанной целью внешней политики государств, стремящихся к усилению своего влияния в международном масштабе. В этом плане Украина не должна быть исключением.

Таким образом, транснационализация украинских компаний – это путь решения проблем реструктуризации экономики, способствующий организации производства и сбыта наукоемкой продукции. Украинские предприятия должны шаг за шагом осваивать мировое экономическое пространство, используя весь накопленный опыт инвестиционной деятельности крупнейших ТНК мира и учитывая основные региональные, отраслевые и стратегические особенности транснационализации производства.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Литвиненко А. В.

Литература: 1. Белошапка В. А. Транснациональные корпорации в международном бизнесе : конспект лекций / В. А. Белошапка. – Киев : КГЭУ, 1994. – 45 с. **2.** Современное состояние транснационализации мировой экономики [Электронный ресурс] // Allbest. – Режим доступа : http://allbest.ru/o-2c0a65635b2bc68b4d43b88421306c27.html. **3.** Кондитерская корпорация ROSHEN [Электронный ресурс] // Официальный сайт корпорации ROSHEN. – Режим доступа : http://roshen.com/ua.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ

УДК 657.42

Шупікова Н. М.

Магістрант 2 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сучасні трактування поняття «запаси». Досліджено проблемні питання щодо організації обліку запасів на підприємствах. Запропоновано шляхи ефективного удосконалення організації обліку запасів.*

Ключові слова: *запаси, доходи, витрати, облік, бухгалтерський облік, організація обліку.*

Аннотация. *Рассмотрены современные трактовки понятия «запасы». Исследованы проблемные вопросы организации учета запасов на предприятиях. Предложены пути эффективного совершенствования организации учета запасов.*

Ключевые слова: *запасы, доходы, расходы, учет, бухгалтерский учет, организация учета.*

Annotation. *The modern interpretation of the term «reserves». Researched areas of concern of reserves in organizations. Ways of improving the effective organization of accounting reserves.*

Keywords: *reserves, expenses, accounting, accounting organization.*

Нині в економіці України виникли підстави для розбудови нової системи управління організаціями. Сучасний етап розвитку вітчизняної економіки вимагає створення якісно нової системи управління матеріальними ресурсами, передусім виробничими запасами. Така необхідність є зумовленою потребою в забезпеченні ефективної господарської діяльності. Забезпечення раціонального використання запасів потребує правильно налагодженої системи організації їх обліку.

Розвитку теоретичних основ організації обліку запасів та їх практичного застосування сприяли праці Бутинця Ф. Ф., Остапчук Т. П., Вериги Ю. А., Левченка О. П., Голова С. Ф., Г. Шумляєва Б. О., Кіндрацької Л. М., Саблука П. Т., Сопка В. В. та ін. Незважаючи на велику кількість публікацій, окремі аспекти потребують подальшого деталізованого дослідження та аналізу.

Метою написання статті є дослідження актуальних питань організації обліку запасів та розробка рекомендацій щодо її удосконалення.

Об'єктом дослідження є процес удосконалення організації запасів, предметом дослідження є комплекс теоретичних, методологічних і практичних положень щодо організації обліку запасів.

Запаси складають більшу частину активів організації, що є базисом для господарської діяльності організації. Крім того, вони впливають на рівень доходу та створення прибутку. Дослідження проблем організації обліку запасів є головним питанням у ході аналізу фінансового стану організації та розробки шляхів вирішення виявлених проблем [1; 2].

Ефективна організація обліку запасів в організації, стабільність забезпеченості ними організації є важливим фактором розвитку виробництва. Стасишен М. С. та Лисенко А. М. зазначають, що основною метою аналізу є визначення забезпеченості підприємства різними видами матеріальних ресурсів та пошук резервів раціонального їх використання [3].

Що стосується терміна «запаси», то у вітчизняній науковій літературі він з'явився в період реформування бухгалтерського обліку. Це є зумовленим необхідністю наближення його до міжнародних стандартів. Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 запасами є активи, що є утримуваними для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва для подальшого продажу продукту виробництва; є утримуваними для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [4].

Єрмоленко Г. С. та Шумляєв Б. О. сформулювали такі передумови правильної організації обліку запасів на промислових підприємствах:

- раціональна організація складського господарства;
- розробка номенклатури запасів;
- наявність інструкції з обліку виробничих запасів;

© Шупікова Н. М., 2016

– правильне групування (класифікація) запасів;

– розробка норм витрачання запасів [5].

Основними завданнями організації обліку запасів на промислових підприємствах Єрмоленко Г. С. та Шумляєв Б. О. вважають:

– контроль за повним і своєчасним оприбуткуванням матеріальних цінностей та їх збереженням за місцями зберігання й на всіх стадіях обробки;

– відповідність складських запасів нормативам;

– раціональне оцінювання виробничих запасів;

– розрахунок фактичної собівартості витрачених матеріалів та їх залишків за місцями зберігання та статтями балансу;

– виявлення всіх витрат, що є пов'язаними із придбанням або встановленням запасів, та визначення первісної вартості;

– контроль за правильністю використання під час їх експлуатації;

– встановлення методології обліку затрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції протягом року;

– регламентування складу собівартості продукції;

– своєчасне оприбуткування та списання готової продукції, а також оформлення документів стосовно її руху;

– забезпечення своєчасного документального оформлення руху продукції – надходження її на склади (випуску з виробництва) і відвантаження покупцям;

– відображення операцій випуску, відвантаження та реалізації продукції в регістрах поточного обліку в системі бухгалтерських рахунків;

– контроль за виконанням плану з обсягу реалізації готової продукції, номенклатури, асортименту й якості, а також визначення результатів реалізації;

– визначення стану розрахунків із покупцями за відвантажену продукцію, отримання точних даних про кількість і якість випущеної продукції і даних про кількість і вартість відвантаженої продукції, а також довідок про залишок готової продукції на складах [5].

Процес організації обліку запасів подано на рис. 1.

Рис. 1. **Процес організації обліку запасів** (систематизовано автором)

Загальні рекомендації щодо удосконалення організації обліку запасів подано на рис. 2.

Таким чином, було розглянуто сучасні трактування поняття «запаси» та запропоновано шляхи удосконалення організації обліку запасів. Ефективне ведення господарської діяльності організації дозволяє підвищити прибутковість за рахунок зменшення збитків від складування надмірних і зайвих запасів, що надає можливості зекономлені кошти інвестувати у нові перспективні проекти.

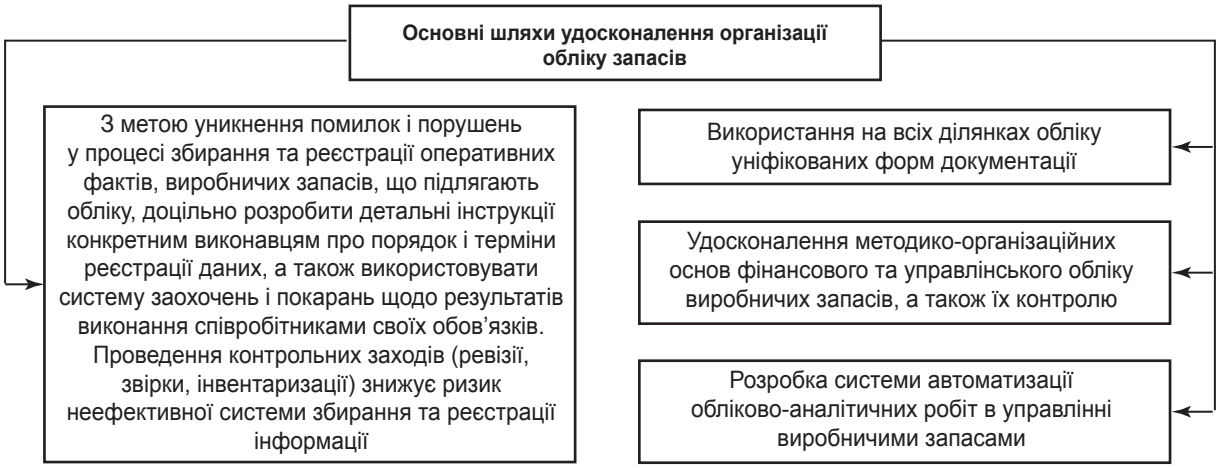

Рис. 2. **Загальні рекомендації щодо удосконалення організації обліку запасів підприємства**

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Верига Ю. А. Облік у бюджетних установах : навч. посіб. / Ю. А. Верига. – Київ : Центр навчальної літератури, 2012. – 592 с. **2.** Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / В. Г. Швець. – Київ : Знання, 2006. – 525 с. **3.** Стасишен М. С. Методологія та організація обліку, аналізу та аудиту використання виробничих матеріальних запасів / М. С. Стасишен, А. М. Лисенко // Збірник наукових праць ДЕТУТ. – 2014. – Вип. 28. – С. 250–254. **4.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 20.10.1999 № 246. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99. **5.** Єрмоленко Г. С. Організація обліку виробничих запасів, недоліки обліку та шляхи його удосконалення [Електронний ресурс] / Г. С. Єрмоленко, Б. О. Шумляєв // Cyberleninka.ru. – Режим доступу : http://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-obliku-virobnichih-zapasiv. **6.** Свірко С. В. Організація бухгалтерського обліку у бюджетних установах : навч. посіб. / С. В. Свірко. – Київ : КНЕУ, 2003. – 380 с.

СУТНІСТЬ ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ВИТРАТИ»

УДК 330.138.11

Шупікова Н. М.

Магістрант 2 року навчання
факультету факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено сутність обліково-економічної категорії «витрати». Проаналізовано різні підходи авторів до її трактування. Розглянуто тлумачення витрат з точки зору економічної теорії та бухгалтерського обліку. Подано узагальнений варіант визначення понять «витрати» і «затрати».*

Ключові слова: *облік, бухгалтерський облік, обліково-економічна категорія, витрати, затрати, економічна теорія.*

© Шупікова Н. М., 2016

Аннотация. *Исследована сущность учетно-экономической категории «расходы». Проанализированы различные подходы авторов к ее трактовке. Рассмотрены толкования расходов с точки зрения экономической теории и бухгалтерского учета. Предложен обобщенный вариант определения понятий «расходы» и «затраты».*

Ключевые слова: *учет, бухгалтерский учет, учетно-экономическая категория, расходы, затраты, экономическая теория.*

Annotation. *The essence of accounting and economic category of «cost». Analyzed various approaches to its treatment. Considered interpretation costs in terms of economics and accounting. Posted generic variant definitions.*

Keywords: *accounting, accounting and economic category, expenses, costs, economic theory.*

Дослідження та оцінювання ефективності управління витратами є важливою функцією управління підприємством, оскільки зниження витрат сприяє збільшенню прибутку підприємства. Тому вивчення й аналіз витрат для їх оптимізації є важливим фактором зростання прибутку.

Проблемою визначення змісту витрат займаються багато вчених, серед них Бутинець Ф. Ф., Грищенко О. В., Золотарьова Н. Г., Лозинський Д. Л., Сопко В. В., Погорєлов Ю. С., Рудніченко Є. М., Хонгрен Ч., Форстер Д., Шим Д., Мідлтон Д. та ін. Проте аналіз наукових досліджень і публікацій свідчить про відсутність єдиного підходу до визначення змісту витрат.

Метою написання статті є дослідження сутність обліково-економічної категорії «витрати». Завданням статті є розгляд історії розвитку знань про поняття «витрати», розгляд точок зору різних авторів на поняття «витрати», порівняння поняття «витрати» із поняттям «затрати». Об'єктом дослідження є витрати підприємства, предметом дослідження є порівняльний аналіз трактування поняття «витрати» різними авторами.

Ефективний розвиток та економічне зростання підприємства є неможливим без постійного удосконалення обліку витрат. Витрати є об'єктом бухгалтерського обліку й одним з основних показників діяльності підприємства. Розглянемо історію еволюції поняття «витрати». Андрющенко Н. С., спираючись на результати власних досліджень, виокремив чотири етапи розвитку знань про витрати:

1) публічна звітність про витрати, відстеження, облік і контроль витрат на господарському та державному рівнях (XXVIII – II ст. до н. е.);

2) здійснення спроб розкрити сутність поняття «витрати», поява різних теорій витрат (XIV – XIX ст.);

3) використання математичних методів у теорії, дослідження поведінки витрат, вивчення витрат як об'єкта обліку та контролю (XX ст.);

4) виникнення нового напряму дослідження – управління витратами (кін. XX – поч. XXI ст.) [1].

Аналіз наукових джерел свідчить про розходження трактування поняття «витрати» вітчизняними (табл. 1) та зарубіжними (табл. 2) науковцями. У нормативних документах, що регламентують порядок визначення витрат, також спостерігаються відхилення у визначеннях.

Таблиця 1

Трактування поняття «витрати» вітчизняними науковцями

Автор	Визначення
Грищенко О. В.	Витратами є вартість використаних ресурсів, що є повністю витраченими протягом певного періоду часу для отримання доходу [1]
Золотарьова Н. Г.	Витратами є затрати певного періоду часу, а тому їх потрібно у повній сумі відносити на реалізовану за цей період продукцію [5]
Сопко В. В.	Витрати виникають при витрачанні грошових коштів на закупку матеріальних цінностей [6]
Рудніченко Є. М.	Витрати відображають зміну майна (зміну активів) і є використовуваними при розрахунку фінансових результатів та обліку виробничої собівартості продукції [7]
Черткова Н. О.	Витрати – це вартість усіх матеріалів та послуг, що є витрачуваними [8]

Таблиця 2

Трактування поняття «витрати» зарубіжними науковцями

Автор	Визначення
1	2
Мідлтон Д.	Витрати – це те, що потрібно віддати, щоб одержати бажане [11]
Хорнгрен Ч., Форстер Д.	Витрати – це спожиті ресурси або гроші, які необхідно заплатити за товар або послуги [12]
Шим Д.	Витрати є показником у грошовому вираженні кількості ресурсів, що є використаними для досягнення певної цілі [13]
Хел Р.	Витратами є всі використовувані фірмою фактори виробництва, оцінені за їх ринковою вартістю [14]

Закінчення табл. 2

1	2
Аврова И. А.	Витрати являють собою частину затрат, що є здійсненими підприємством для отримання доходу [15]
Волкова О. Н.	Витрати – це будь-які виплати, що здійснює підприємство в процесі своєї господарської діяльності, вони належать передусім до грошового потоку підприємства, оскільки потребують для своєї оплати грошових коштів [16]

Згідно з П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», витратами є зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками) [2].

Згідно із П(С)БО 16 «Витрати», витратами звітного періоду визнають або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що спричиняє зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу через його вилучення або розподіл між власниками), за умови, що ці витрати можна достовірно оцінити [3].

Щодо нормативних визначень, необхідно зазначити, що у П(С)БО 1 та П(С)БО 3 йдеться про зменшення економічних вигод, тоді як у П(С)БО 16 – про зменшення активів або збільшення зобов'язань. На визначення, що наведено в П(С)БО 16, спираються при визнанні витрат у бухгалтерському обліку та складанні фінансової звітності. Слід зазначити, що деякі вчені сформували своє визначення, спираючись на нормативний документ (Нападовська Л. В., Погорєлов Ю. С., Пойда Ю. М.), або взагалі скопіювали його з нормативу (Цал-Цалко Ю. С.).

У табл. 1 подано визначення вітчизняних науковців. Вони розглядають витрати як ресурси у вартісному вигляді (Грищенко О. В.), витрачені грошові кошти (Сопко В. В.), зміну майна або активів (Рудніченко Є. М.), вартість витрачених матеріалів і послуг (Черткова Н .О.). Слід зазначити, що визначення Грищенко О. В. та Черткової Н. О. є подібними: матеріали та послуги можна узагальнити й назвати їх ресурсами.

Золотарьова Н. Г. ототожнює витрати із затратами. Вона вважає, що всі затрати доцільно поділяти на бухгалтерські та економічні. Бухгалтерськими є фактичні затрати факторів виробництва, що є придбаними за ринковими цінами. Економічними витратами є втрачені можливості, тобто сума грошей, яку можна було б отримати за умови настання найбільш прийнятного варіанта розвитку подій.

Майже всі науковці вважають, що «витрати» та «затрати» є різними поняттями, і затрати є складовою частиною витрат.

До порівняльного аналізу понять «витрати» та «затрати» слід додати, що:

1) «затрати» є використовуваними в управлінні, «витрати» – в обліку;

2) «затрати» можуть переходити в майбутні періоди, а «витрати» після завершення періоду списують на фінансовий результат;

3) «затрати» є використовуваними для розрахунків показників діяльності підприємства, а «витрати» – для фінансового результату підприємства;

4) «затрати» є визначуваними підприємством, а «витрати» – законодавчо.

У табл. 2 подано визначення зарубіжними науковцями. Так, Хонгрен Ч., Форстер Д. надають розширене тлумачення, вони називають витрати спожитими ресурсами або грошима. Шим Д. вважає, що витратами є ресурси в грошовому вираженні. Хел Р. Веріан називає витрати використаними факторами виробництва (земля, праця, капітал, підприємницька спроможність), що є оціненими за їх ринковою вартістю.

Відтак витратами є втрати в грошовому чи натуральному еквіваленті, які несе підприємство на шляху до досягнення цілі.

Таким чином, в економічній літературі існує безліч трактувань поняття «витрати». Деякі з них є подібними, інші істотно різняться. З часом поняття «витрати» змінюється, стає повнішим і ширшим, поглиблюється, набуває іншого значення.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Черноіванова Г. С.

Література: 1. Андрющенко Н. С. Сутність і значення витрат: історичний аспект / Н. С. Андрющенко // Економічна теорія та історія економічної думки. – 2007. – № 5. – С. 3–7. **2.** Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 31.03.1999 № 87. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99. **3.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] : Закон України від 31.12.1999 № 318. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00. **4.** Азраилян А. Большой бухгалтерский словарь / Под ред. А. Азраиляна. – М. : Ин-т новой экономики,

1999. – 574 с. **5.** Лінник В. Г. Основні напрями класифікації витрат підприємства / В. Г. Лінник, Н. Г. Золотарьова // Фінанси, облік і аудит. – 2004. – Вип. 3. – С. 222–231. **6.** Сопко В. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / В. В. Сопко. – Київ : КНЕУ, 2000. – 578 с. **7.** Рудніченко Є. М. Механізм управління накладними затратами в системі формування фінансових результатів промислових підприємств : дис. … канд. екон. наук : 08.06.01 / Рудніченко Євгеній Миколайович. – Хмельницький, 2006. – 207 с. **8.** Черткова Н. О. Економічне значення витрат промислових підприємств / Н. О. Черткова // Держава та регіони. Економіка та підприємництво. – 2006. – № 6. – С. 444–447. **9.** Погорелов Ю. С. Управління витратами підприємства : навч. посіб. / Ю. С. Погорелов, Л. М. Христенко, А. А. Алєйніков, Г. А. Макухін ; за ред. Г. В. Козаченка. – Луганськ : Ноулідж, 2011. – 628 с. **10.** Грещак М. Г. Управління витратами : навч. посіб. / М. Г. Грещак, О. С. Коцюба. – Київ : КНЕУ, 2002. – 131 с. **11.** Миддлтон Д. Бухгалтерский учет и принятие финансовых решений : учеб. пособие / Д. Миддлтон. – М. : Аудит : Юнити, 1997. – 408 с. **12.** Хорнгрен Ч. Бухгалтерский учет: управленческий аспект ; пер. с англ. О. Д. Кавериной, И. В. Романовского / Ч. Хорнгрен, Д. Форстер. – М. : Финансы и статистика, 1995. – 415 с. **13.** Шим Д. Методы управления стоимостью и анализа затрат ; пер. с англ. А. П. Калюжного / Д. Шим, Д. Сигел. – М. : Филинъ, 1996. – 343 с. **14.** Хэл Р. В. Микроэкономика: промежуточный уровень / Р. В. Хэл. – М. : Юнити, 1997. – 767 с. **15.** Аврова И. А. Управленческий учет / И. А. Аврова. – М. : Бератор-Пресс, 2003. – 175 с. **16.** Волкова О. Н. Управленческий учет : учебник / О. Н. Волкова. – М. : ТК Велби ; Проспект, 2006. – 472 с.

МОНЕТАРНАЯ ПОЛИТИКА ГОСУДАРСТВА В УСЛОВИЯХ РЕФОРМИРОВАНИЯ ЭКОНОМИКИ ТУРКМЕНИСТАНА

УДК 336.7

Юлдашева М. Б.

Студент 4 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрена монетарная политика Туркменистана. Исследованы вопросы денежно-кредитного регулирования в условиях современной рыночной экономики.*

Ключевые слова: *государство, монетарная политика, банк, банковская система, денежно-кредитное обращение.*

Анотація. *Розглянуто монетарну політику Туркменістану. Досліджено питання грошово-кредитного регулювання за умов сучасної ринкової економіки.*

Ключові слова: *держава, монетарна політика, банк, банківська система, грошово-кредитний обіг.*

Annotation. *Consider the monetary policy of Turkmenistan. The problems of monetary management in a modern market economy.*

Keywords: *government, monetary policy, bank, banking system, monetary circulation.*

Успешное развитие экономики во многом зависит от состояния денежно-кредитной системы государства. Роль денежных и кредитных отношений постоянно возрастает, поскольку монетарная политика является инструментом формирования условий хозяйствования и воздействия на экономику. Денежно-кредитное регулирование в условиях современной рыночной экономики базируется на организации денежного обращения и платежно-расчетных операций, где ключевую роль играют банки.

Анализ экономической литературы свидетельствует о неослабевающем интересе к изучению денежно-кредитной политики. Среди исследователей следует отметить Андрюшина С., Базулина Ю., Голикову Ю., Матю-

© Юлдашева М. Б., 2016

хина Г. Однако, некоторые теоретические и практические вопросы освещены не полностью и ожидают дальнейшего углубленного исследования и анализа.

Целью написания статьи является анализ монетарной политики экономики Туркменистана и разработка направлений ее реформирования.

Денежно-кредитная политика – это совокупность государственных мероприятий в области денежного обращения и кредита, направленных на достижение определенных социально-экономических и политических целей. Денежно-кредитная политика является одним из важнейших элементов государственной политики в области экономики, инструментом формирования условий хозяйствования и воздействия на экономику. Денежно-кредитное регулирование в условиях современной рыночной экономики базируется на организации денежного обращения и платежно-расчетных операций, где ключевую роль играют банки.

В финансовой системе любой страны центральное место занимает банковская система. Поступательное развитие банковской системы является главным условием укрепления экономической системы страны. К банковской системе относятся банки, а также учреждения, не имеющие статуса банков. Все кредитные учреждения в совокупности формируют банковскую инфраструктуру и обслуживают реальный сектор экономики и частные хозяйства. В банковской системе ведущее место занимают центральный банк и коммерческие банки.

В Туркменистане за годы независимости создана новая банковская система, адекватная экономической модели национальной экономики страны. Законодательной базой банковской системы являются Законы «О Центральном банке Туркменистана», «О валютном регулировании», «О денежной единице», «О коммерческих банках и банковской деятельности». В Туркменистане действует двухуровневая банковская система. Первый уровень банковской системы страны формирует Центральный банк, второй – коммерческие банки.

Центральный банк в банковской системе является главным регулирующим звеном. Его основная деятельность направлена на укрепление денежно-кредитной системы страны.

Основными целями Центрального банка Туркменистана являются:

– обеспечение устойчивости денежной единицы;

– достижение и поддержание стабильности банковской системы страны;

– финансовая поддержка экономической реформы.

Центральный банк Туркменистана осуществляет:

– формирование и проведение кредитной и денежной политики;

– выдачу лицензий и контроль над коммерческими банками;

– содержание и распоряжение международными резервами государства;

– обеспечение эффективного функционирования расчетно-платежной системы в стране.

Центральный банк Туркменистана выполняет ряд функций. Основными функциями Центрального банка Туркменистана являются:

– разработка и проведение единой общегосударственной политики, направленной на укрепление национальной валюты;

– осуществление эмиссии наличных денег и организация их обращения;

– разработка общих правил проведения банковских операций, ведения бухгалтерского учета и отчетности для банковской системы;

– осуществление банковского надзора за деятельностью кредитных организаций;

– проведение общей валютной политики и организация валютного контроля [5].

Наряду с Центральным банком важным звеном банковской системы страны являются коммерческие банки. Они непосредственно обслуживают предприятия, организации, а также население. Независимо от формы собственности, все коммерческие банки являются самостоятельными хозяйствующими субъектами.

Законодательная база деятельности коммерческих банков заложена в Законе Туркменистана «О коммерческих банках и банковской деятельности». В этом Законе установлены общие правила создания и функционирования коммерческих банков. Реестр коммерческих банков ведется Центральным банком Туркменистана [6].

Коммерческие банки осуществляют комплекс разнообразных операций. Основными из них являются:

– привлечение средств в депозиты и предоставление кредитов по согласованию с заемщиками;

– осуществление расчетно-платежных операций по поручению юридических и финансовых лиц;

– кассовое обслуживание клиентов;

– открытие и ведение счетов юридических и физических лиц;

– лизинговые операции;

– оказание консультационных услуг, связанных с банковской деятельностью;

– выдача банковских гарантий.

Коммерческие банки все активные и пассивные операции производят в национальной валюте, а при наличии соответствующей лицензии операции могут производиться в иностранной валюте.

Банковская система является самым динамичным звеном экономики любой страны. В углублении рыночной реформы элементы банковской системы играют наиболее важную роль.

Одним из главных требований в системе мер по улучшению финансовой обстановки в стране является достижение устойчивого денежного обращения. Формой организации денежного обращения, закрепленной законодательством Туркменистана, является денежная система. Денежная система суверенного Туркменистана – это исторически сложившаяся организация денежного обращения, регулируемая законодательными актами страны. Туркменистан с начала независимости сформировал свою денежную систему, определив ее составные элементы: установление курсового отношения маната к иностранным валютам, установление порядка обращения и др.

Главные задачи в области денежно-кредитной политики ежегодно определяются и корректируются в зависимости от особенностей развития экономики Туркменистана.

В современных условиях задачей государственной денежно-кредитной политики является поддержание инфляции на низком уровне, что создаст базовые макроэкономические условия для высоких темпов экономического роста. Стабильно низкий уровень инфляции является условием достижения устойчивого экономического роста, что позволит значительно повысить уровень жизни населения.

Современная макроэкономическая политика Туркменистана в эпоху возрождения направлена на стабильный рост экономики. При этом одним из основных направлений макроэкономической сбалансированности является денежно-кредитная политика страны. Целями кредитно-денежной политики являются:

– регулирование темпов экономического роста;

– смягчение циклических колебаний на рынке товаров;

– сдерживание инфляции;

– достижение сбалансированности платежного баланса.

Результаты, полученные в ходе исследования, станут предпосылкой для дальнейшего анализа монетарной политики Туркменистана и разработки направлений ее реформирования.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Мащенко М. А.

Литература: 1. Андрюшин С. Денежно-кредитная политика центральных банков в условиях глобального финансового кризиса / С. Андрюшин // Вопросы экономики. – 2013. – № 6. – С. 69–87. **2.** Базулин Ю. В. Деньги. Кредит. Банки : учебник / Ю. В. Базулин [и др.]. – М. : Проспект , 2008. – 848 с. **3.** Голикова Ю. С. Денежно-кредитная политика Центрального банка: современный инструментарий и задачи его активизации / Ю. С. Голикова // Деньги и кредит. – 2002. – № 8. – С. 26–31. **4.** Матюхин Г. Г. Центральный банк: проблемы операций на открытом рынке / Г. Г. Матюхин // Банковское дело. – 2003. – № 9. – С. 21–24. **5.** Бердымухамедов Г. Государственное регулирования социально-экономического развития Туркменистана : учеб. пособие / Г. Бердымухамедов. – Астана : Туркменская государственная издательская служба, 2010. – 325 с. **6.** Государственный комитет Туркменистана по статистике [Электронный ресурс] // Официальный сайт Государственного комитета Туркменистана по статистике. – Режим доступа : http://www.stat.gov.tm/ru/main/info/social-econ/month-price.